

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 31. martā

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties lūdzu!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Satversmes tiesa, atbilstoši 2022. gada 15. marta lēmumam, atsāk lietas Nr. 2021-18-01 *“Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”* izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Satversmes tiesa lietu izskatīs šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis **Aldis Laviņš,**

tiesneši **Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs un Anita Rodiņa.**

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre **Līva Miksone.**

Ievērojot valstī noteiktās epidemioloģiskās drošības prasības, tiesas sēde notiek attālināti video konferences režīmā.

Izskatāmās lietas dalībnieki ir šādi:

Ir divi pieteikuma iesniedzēji.

Pirmais pieteikuma iesniedzējs – **likvidējamā akciju sabiedrība “TRASTA KOMERCBANKA”**. Otrais pieteikuma iesniedzējs – **Apvienotajā Karalistē reģistrēts komersants ERGO TEC LLP.**

Lietas dalībnieks – institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu – **Saeima.**

Noskaidrosim, kas ir ieradušies uz tiesas sēdi un piedalās attālināti.

Tātad attiecībā uz pirmo pieteikuma iesniedzēju **“TRASTA KOMERCBANKA”**. **“TRASTA KOMERCBANKU”**, kā to liecina tiesai iesniegtie pilnvarojuma dokumenti, pārstāv divi pārstāvji: **Armands Rasa** – Bankas maksātnespējas procesa administrators un zvērināts advokāts **Matīss Šķiņķis.**

Vai pārstāvji ir pieslēgušies tiesas sēdei?

M. Šķiņķis.

Labrīt, godātā tiesa! Labrīt, procesa dalībnieki! Esam pieslēgušies tiesas sēdei. Gatavi strādāt.

A. Laviņš.

Personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti un tiesa ir guvusi pārlicību, ka Matīss Šķiņķis, kā pieteikuma iesniedzēju pārstāvis, ir pieslēdzies tiesas sēdei un pārstāv šo ieteikuma iesniedzēju.

Otrs pārstāvis, Armands Rasa, vai ir pieslēdzies tiesas sēdei?

A. Rasa.

Labrīt, esmu pieslēdzies.

A. Laviņš.

Jā, paldies, Rasas kungs. Pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti un personas apliecinoši dokumenti arī ir iesniegti un varam gūt pārlicību par to, ka attiecīgās personas pārstāv pirmo pieteikuma iesniedzēju.

Otrs pieteikuma iesniedzējs, kā jau minēju, ir Apvienotajā Karalistē reģistrēts komersants *ERGO TEC LLP*. No šī komersanta pārstāvja esam saņēmuši 2022. gada 18. martā iesniegumu, pārstāvis ir zvērināts advokāts **Juris Raudzepe**, un pārstāvis norāda: ka š. g. 31. martā viņš atradīsies ārpus valsts, tādēļ lūdz izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes. Un pārstāvis arī norāda, ka uztur pieteikumu pilnā apmērā uz pieteikumā ietvertajiem faktiskajiem un juridiskajiem apsvērumiem. Tātad tas būs viens no procesuālajiem jautājumiem, kurus tiesas sēdes ievaddaļā mums būs jāizlemj.

Noskaidrosim, kas pārstāv lietas dalībnieku – institūciju, kura izdevusi apstrīdēto aktu – Saeimu.

No lietā iesniegtās pilnvaras ir redzams, ka pilnvarojums pārstāvēt Saeimu šajā tiesas sēdē ir izsniegts **Jānim Priekulim** un **Andrejam Stupinam**. Vai Jānis Priekulis un Andrejs Stupins ir pieslēgušies tiesas sēdei?

J. Priekulis.

Labrīt, godātā tiesa un procesa dalībnieki! Esam pieslēgušies tiesas sēdei.

A. Laviņš.

Paldies, Priekuļa kungs.

Otrs pārstāvis? Vai piedalās?

A. Stupins.

Labdien. Saeimas pārstāvis Andrejs Stupins piedalās tiesas sēdē.

A. Laviņš.

Paldies. Kā jau minēju, pilnvarojuma dokumenti ir iesniegti un personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti, un arī gūstam pārlicību par to, ka tieši šīs personas pārstāv Saeimu.

Tā. Cienījamie lietas dalībnieki! Sakiet, lūdzu, vai uz šo brīdi ir no jūsu puses kādi lūgumi?

Pieteikuma iesniedzējiem?

M. Šķiņķis.

No pieteikuma iesniedzēju puses pagaidām nav neviena lūguma, ko es varētu pieteikt.

A. Laviņš.

No Saeimas pārstāvju puses?

A. Stupins.

Godātā tiesa, Saeima uztur savos atbildes rakstos izteikto lūgumu izbeigt tiesvedību izskatāmajā apvienotajā lietā, bet savus mutvārdu argumentus norādīs lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāsta ietvaros. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Kā jau minēju, viens no pieteikuma iesniedzējiem, pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem, ir norādījis, ka šajā tiesas sēdē nevarēs pārstāvēt. Tāpēc mums ir jālemj jautājums par iespēju izskatīt lietu bez viena no pieteikuma iesniedzēju pārstāvju klātbūtnes.

Sakiet, lūdzu, lietas dalībnieki, kāds ir jūsu viedoklis par iespēju izskatīt lietu bez Apvienotajā Karalistē reģistrētā komersanta *ERGO TEC LLP* pārstāvja klātbūtnes?

Lūdzu... precīzi man ir jāsauc... likvidējamās akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” pārstāvjiem... kāds būtu viedoklis?

M. Šķiņķis.

Mūsu viedoklis ir, ka mēs varam lietu izskatīt arī bez otra pieteikuma iesniedzēja pārstāvja klātbūtnes. Esam iepazinušies ar pieteikumu, tas ir ļoti izsmēlošs, rakstveidā, šķiet, visi argumenti ir aptverti un saprotami. Arī Saeima un pieaicinātās personas ir izteikušas apsvērumus par šiem argumentiem, tādēļ mūsu pozīcija un uzskats ir, ka mēs varam skatīt bez šī pieteikuma iesniedzēja pārstāvju klātbūtnes.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvji, jūsu viedoklis?

A. Stupins.

Institūcijai, kas izdevusi apstrīdēto aktu, nav iebildumu izskatīt lietu bez Bankas kreditoru klātbūtnes. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesneši, apspriežoties uz vietas, nolēma, ka Satversmes tiesa izskatīs šo lietu pēc būtības bez Apvienotajā Karalistē reģistrētā komersanta *ERGO TEC LLP* pārstāvja klātbūtnes.

Ja lietas dalībniekiem citu lūgumu nav, tad šobrīd ir izlemjams jautājums par kārtību, kādā mēs uzklaušīsim arī lietā pieaicinātās personas.

No rīcības sēdes lēmuma jūs jau esat guvuši informāciju, ka Satversmes tiesa ir aicinājusi šajā lietā 16 pieaicinātās personas.

Ievērojot to, ka Satversmes tiesa ir veikusi noteiktu sagatavošanās darbu, lai tiesas sēde ritētu pēc iespējas konstruktīvāk un sekmīgāk, Satversmes tiesa piedāvā pieaicinātās personas uzklaušīt šādā secībā:

- 1) visupirms uzklaušīt Tieslietu ministriju,
- 2) tad Ģenerālprokuratūru,
- 3) tiesībsargu,
- 4) Finanšu un kapitāla tirgus komisiju,
- 5) Latvijas Finanšu nozares asociāciju,
- 6) Finanšu izlūkošanas dienestu,
- 7) pēc tam sekotu tiesību doktors Lauris Rasnačs,
- 8) pēc tam tiesību maģistrs Gunārs Kūtris,
- 9) pēc tam sekotu ekonomisko zinātņu doktore Marina Kudinska,
- 10) pēc tam sekotu tiesību maģistrs Māris Vainovskis,
- 11) tālāk sekotu tiesību doktors Jānis Kārkliņš un tiesību maģistrs Pauls Zeņķis,
- 12) turpinātu procesu ar tiesību doktora Jāņa Rozenberga uzklaušīšanu,
- 13) tad tālāk pēc tam mēs uzklaušītu Ēriku Selgu,
- 14) tālāk sekotu Paulis Iljenkovs,
- 15) pēc tam Uģis Zeltiņš,
- 16) un noslēgumā Jūliju Jerņevu mēs uzklaušītu.

Sakiet, lūdzu, vai piekrītat šādā secībā uzklaušīt pieaicinātās personas? Ja nē, lūdzu, norādiet savus apsvērumus par to, kāpēc šajā sarakstā ir nepieciešamas kādas izmaiņas.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēju pārstāvju viedoklis?

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Mums nav iebildumu par to, ka šādā secībā tiek uzklaušītas pieaicinātās personas.

A. Laviņš.

Paldies.

Un institūcijai, kuras akts ir apstrīdēts jeb Saeimas pārstāvju viedoklis?

A. Stupins.

Godātā tiesa! Pilnībā atbalstām tiesas norādīto uzklaušanās kārtību. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesneši? Tātad manis nosauktajā secībā uzklaušim pieaicinātās personas.

Tātad, kā jau dzirdējām, lietas dalībniekiem lūgumu citu nav, varam pāriet pie lietas izskatīšanas pēc būtības.

Vārds tiesnesei Anitai Rodiņai tiesneša ziņojuma sniegšanai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Paldies.

Satversmes tiesā 2021. gada 7. aprīlī saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniegusi likvidējamā akciju sabiedrība “TRASTA KOMERCBANKA”. Pieteikumā lūgts atzīt Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmo daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

Satversmes tiesas Otrā kolēģija 2021. gada 7. maijā pēc minētā pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2021-18-01 “Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Saeimas atbildes raksts saņemts Satversmes tiesā 2021. gada 7. jūlijā.

Satversmes tiesā 2021. gada 8. aprīlī saņemts pieteikums par lietas ierosināšanu, ko iesniedzis Apvienotajā Karalistē reģistrēts komersants *ERGO TEC LLP*. Pieteikumā lūgts atzīt Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmo daļu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

Satversmes tiesas Otrā kolēģija 2021. gada 8. maijā pēc minētā pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2021-19-01 “Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam, otrajam un trešajam teikumam”.

Saeimas atbildes raksts saņemts Satversmes tiesā 2021. gada 7. jūlijā.

2021. gada 14. jūlijā es, Satversmes tiesas tiesnese Anita Rodiņa, nolēmu apvienot vienā lietā lietas Nr. 2021-18-01 un Nr. 2021-19-01 un piešķirt apvienotajai lietai nosaukumu “Par Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturtās daļas un Kriminālprocesa

likuma 358. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Lietas Nr. 2021-18-01 sagatavošanas gaitā papildus tika pieprasīti dokumenti no Saeimas.

Par pieaicinātajām personām apvienotajā lietā Nr. 2021-18-01 atzītas: Ģenerālprokuratūra, Tieslietu ministrija, tiesībsargs, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Finanšu nozares asociācija, Latvijas Maksātnespējas procesa administratoru asociācija, lietpratēji – Jānis Rozenbergs, Lauris Rasnačs, Jānis Kārkliņš un Pauls Zeņķis, Gunārs Kūtris, Jūlija Jerņeva un Uģis Zeltiņš.

Pieaicināto personu viedokļi kopā ar papildus iesniegtajiem dokumentiem pievienoti lietas materiāliem.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2021. gada 7. decembrī.

Satversmes tiesa 2022. gada 11. janvāra rīcības sēdē nolēma izskatīt apvienoto lietu Nr. 2021-18-01 rakstveida procesā 2022. gada 8. martā.

Lietas dalībniekiem par lietas izskatīšanu rakstveidā paziņots 2022. gada 12. janvārī.

Taisot spriedumu apvienotajā lietā Nr. 2021-18-01, Satversmes tiesa tiesnešu apspriedē konstatēja, ka papildus faktiskajiem apstākļiem un juridiskajiem argumentiem, kas noskaidroti lietas sagatavošanas laikā un pārbaudīti 2022. gada 8. marta tiesas sēdē, ir nepieciešams noskaidrot vēl citus lietas izspriešanai būtiskus jautājumus.

Līdz ar to 2022. gada 15. martā Satversmes tiesa nolēma atsākt apvienotās lietas Nr. 2021-18-01 izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos 2022. gada 31. martā. Un par pieaicinātajām personām lietā atzina arī Finanšu izlūkošanas dienestu un lietpratējus: Marinu Kudinsku, Pauli Iljenkovu, Māri Vainovski un Ēriku Selgu.

Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts 2022. gada 16. martā oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” Nr. 54.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi rakstveidā paziņots 2022. gada 16. martā.

Ar lietas materiāliem iepazīties likvidējamās akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” pārstāvis zvērināts advokāts Mārtiņš Pētersons, kā arī Saeimas Juridiskā biroja juridiskais padomnieks Jānis Priekulis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies tiesnesei Anitai Rodiņai par sniegto ziņojumu.

Tiesneši, vai būs jautājumi saistībā ar ziņojumu? Jautājumu nebūs.

Varam pāriet pie lietas dalībnieku uzklauses.

Pirms dodu vārdu pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem, ir divi aspekti, kurus vēlos akcentēt. Pirmām kārtām, tiesnese Anita Rodiņa jau norādīja, ka šajā lietā visupirms lietas izskatīšana tika uzsākta rakstveida procesā, pēc tam tika pieņemts lēmums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā. Tāpēc es aicinātu lietas dalībniekus visupirms pievērsties savās runās šādiem jautājumiem: proti, par finanšu līdzekļu, kas noguldīti kredītiestādē, to tiesisko statusu, kā arī pašu kredītiestāžu statusu un pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izskaušanas jomā un iespēju šādiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā.

Bet, bez šaubām, jums kā lietas dalībniekiem ir tiesības arī vērst tiesas uzmanību vēl uz citiem tiesiskajiem apstākļiem, kuri, jūsuprāt, ir nozīmīgi šīs lietas izskatīšanā.

Otrs aspekts ir saistīts ar to, cik daudz laika ir nepieciešams jums, lai sniegtu lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstu?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvji... Lūdzu, cik jums būs nepieciešams laiks? Laiks nevar būt ilgāks par 30 minūtēm.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Tātad, mēs esam ieplānojuši savus paskaidrojumus sniegt tādā kārtībā, ka es sniegšu paskaidrojumus viens pats, uz jautājumiem arī, cik tas būs iespējams, atbildēšu es viens pats. Paskaidrojumiem man būtu nepieciešamas 30 minūtes.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem?

A. Stupins.

Arī Saeimai sava juridiskā pamatojuma sniegšanai būtu nepieciešamas precīzi 30 minūtes.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad, abām pusēm tiks piešķirtas 30 minūtes, lai sniegtu lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstu.

Labi. Kā pirmajiem vārds tiek dots pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem. Lūdzu, vārds jums. 30 minūtes ir jūsu.

M. Šķiņķis.

Liels paldies!

Godātā tiesa! Vēlreiz liels paldies par iespēju arī mutvārdos izklāstīt pieteikuma iesniedzējas pozīciju šajā lietā.

Vispirms īsi par faktiskajiem apstākļiem.

Apstrīdētās tiesību normas nosaka, ka, neatkarīgi no tā, vai manta pieder noziedzīga nodarījuma izdarījušai personai, nelabticīgai trešajai personai vai labticīgai trešajai personai, noziedzīgi iegūtu mantu konfiscē valsts labā. Attiecīgi tieši uz apstrīdēto tiesību normu pamata brīdī, kad pieteikuma iesniedzējai jau bija pasludināta maksātnespēja, tika nolemts valsts labā konfiscēt šīs bankas piederošo mantu – naudas līdzekļus vairāk kā 7 miljonu eiro apmērā. Šie vairāk kā 7 miljoni eiro ir kredītiestādes manta, kuru šai bankai maksātnespējas procesa ietvaros lielākajā tās daļā būtu bijis pienākums izmaksāt labticīgajiem un likumam atbilstošā kārtībā atzītajiem bankas kreditoriem. Taču līdz ar apstrīdēto normu piemērošanu un attiecībā uz likvidējamo banku un tās mantu, šie naudas līdzekļi ir konfiscēti valsts labā. Šī bankas manta ir konfiscēta, jo valsts iestādes un arī tiesas ir secinājušas, ka atsevišķi bankas klienti pagātnē ir ieguvuši noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kurus tālāk ir noguldījuši kredītiestādē. Tā iemeslu dēļ ir konfiscēta kredītiestādei piederošā nauda tādā apmērā, kādā šie bankas klienti kādreiz pagātnē veikuši noguldījumus bankā. Tātad piemērojot apstrīdētās normas, par labu valstij ir konfiscēta nevis noziedzīgo nodarījumu, iespējams, izdarījušo personu manta, bet gan trešās personas – likvidējamās akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” – manta un īpašums.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas, kas šādos apstākļos pieļauj un paredz kredītiestādes mantas konfiskāciju, neatbilst Satversmes 105. pantam un Satversmes 91. pantam.

Detalizēts pamatojums šo tiesību normu neatbilstībai Satversmei ir sniegts pieteikumā tiesai. Papildus izvērstis pamatojums ir sniegts pieteikuma iesniedzējas 2022. gada 27. janvāra sniegtajā viedoklī par lietas materiāliem un pozīcija, kas pausta šajos divos procesuālajos dokumentos, tiek pilnībā uzturēta arī šobrīd.

Tiktāl par lietas faktiskajiem apstākļiem.

Par juridiskajiem... ievērojot arī tiesas priekšsēdētāja norādes. Tātad šodien sniedzot paskaidrojumus tiesai, es runāšu par trīs blokiem.

Pirmkārt, runāšu par bankā noguldīto līdzekļu piederību, statusu. Otrkārt, par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 105. pantam un, visbeidzot, par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 91. pantam.

Vispirms par bankā noguldīto līdzekļu piederības jautājumu.

Jāsaka tā, ka, ievērojot ļoti pārsteidzošo Saeimas un atsevišķu pieaicināto personu, piemēram, tiesībsarga, apgalvojumus, ka noguldījums bankā esot noguldītāja nevis bankas īpašums, vispirms ir jārunā, arī ievērojot tiesas priekšsēdētāja norādes par, mūsuprāt, juridiski ļoti elementāru, bet vienlaikus šajā lietā svarīgu jautājumu – kam pieder bankā noguldītie līdzekļi.

Atbilde uz šo jautājumu ir šāda. Šī manta pieder kredītiestādei, savukārt noguldītājam pieder prasījuma tiesības pret kredītiestādi. Pirmkārt, tas ir tieši noteikts un izriet no vairākām tiesību normām, kuras pieteikumā tiesai esam detalizēti

analizējuši. To nosaka Kredītiestāžu likums, šī likuma 1. panta pirmās daļas 4. un 6. punkts, 67. panta pirmā daļa, 71. pants. Un, ja mēs runājam par maksātnespējas procesā esošu kredītiestādi, tad likumdevējs ir ļoti skaidri un nepārprotami to noteicis arī Kredītiestāžu likuma 172. pantā. Tas izriet arī no Civillikuma regulējuma. Vairāki tiesību eksperti to jau ir arī analizējuši, tajā skaitā arī Civillikuma 1934. panta saturu, kas arī apstiprina mūsu pozīciju. Tāpat to apstiprina arī Eiropas Savienības tiesību regulējums, tiesību normas, kas regulē kredītiestāžu darbību Eiropas Savienības ietvaros, regula 5.7.5.-2013 un šīs regulas 4. panta pirmās daļas 1. punkts, un, kas arī ir būtiski, arī garantiju sistēmas regulējošā direktīva 2014-49 un šīs direktīvas 2. panta pirmā daļa un tās 3. punkts tieši tāpat apstiprina mūsu pozīcijas pareizību.

Arī tiesību doktrīnā līdz šim brīdim par to domstarpības nav bijušas. Jau profesors Torgāns savā monogrāfijā “Saistību tiesības” 2. daļā kā to ir izskaidrojis, arī tiesību zinātnieki Kārklīņš un Rozenbergs savā publikācijā, kas, es esmu pārliecināts, visiem ir zināma, kā šī procesa dalībnieki to ir analizējuši un izskaidrojuši. Līdz ar to tiesību doktrīnā līdz šim par to jautājumi, es teiktu, nav bijuši.

Arī Senāta prakse... Civillietu departaments jau 2019. gada februārī lietā SKC 1-2019 tieši tāpat to apstiprināja un arī atzina šādas pozīcijas pareizību... vai mūsu pozīcijas pareizību.

Ja mēs raugāmies uz lietas materiāliem, tad mēs redzam, ka arī pilnīgi visi šajā lietā pieaicinātie tiesību eksperti – Kārklīņa kungs, Zeņķa kungs, Rozenberga kungs, Kūtra kungs, Jerņevas kundze, Zeltiņa kungs, Rasnača kungs – visi tiesību speciālisti pamatoti argumentē, ka arī šajā lietā konfiscētie līdzekļi pieder kredītiestādei – bankai. Savukārt noguldītājiem, protams, pieder prasījuma tiesības pret likvidējamo kredītiestādi. Pilnīgi neviens tiesību eksperts šajā lietā nav atzinis par pareizu Saeimas pozīciju un uzskatu, ka šajā lietā konfiscētā nauda ir bijusi konkrēto noguldītāju manta. To, ka tas tā nav, apstiprina arī Finanšu nozares asociācija.

Es gribu uzsvērt, ka šī organizācija apvieno, ar vienu izņēmumu, pilnīgi visas Latvijas bankas un visas Latvijas bankas apstiprina pieteikuma iesniedzējas pozīcijas pareizību. Tieši pēc šāda uzskata strādā visas Latvijas bankas un tieši šādi savu darbību atspoguļo savos gada pārskatos un citos finanšu dokumentos, kurus galu galā revidē auditori un uzrauga Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

Ja patiešām kāds uzskatītu, ka bankai nepieder tās piesaistītie noguldījumi, bankas gluži vienkārši nevarētu turpināt veikt savu komercdarbību.

Visbeidzot. Arī Finanšu un kapitāla tirgus komisija, kura ir autonoma valsts iestāde, kas atbilstoši likumam ir tā iestāde Latvijā, kura regulē un pārrauga Latvijas kredītiestāžu darbību, ir nepārprotami norādījusi, ka Saeimai, Ģenerālprokuratūrai, tiesībsargam šajā jautājumā nav pareizs viedoklis. Noguldītā nauda ir bankas īpašums.

Pie šādiem apstākļiem... man jāsaka vēlreiz... ka ir ļoti pārsteidzoši lasīt Saeimas atbildes rakstā izteikto apgalvojumu, es te citēšu... “vienīgā saistība, kas

pieteikuma iesniedzējai ir ar naudas līdzekļiem, kas atzīti par noziedzīgi iegūtiem un uz apstrīdēto normu pamata konfiscēti valsts labā ir tāda, ka noguldītāji tos noguldīja pieteikuma iesniedzējas atvērtajos kontos”. Saistība ar konfiscētajiem naudas līdzekļiem likvidējamajai kredītiestādei ir vistiešākā, ir šai juridiskajai personai piederošie naudas līdzekļi, kas ir šīs juridiskās personas manta, kas ir konfiscēta.

Turklāt, es vēlos uzsvērt, ka pieteikuma iesniedzēja ir arī pamatojusi, ka konfiskācija šādā gadījumā ir uzskatāma nevis vienkārši par īpašumtiesību ierobežojumu Satversmes 105. panta pirmo trīs teikumu izpratnē, bet gan par īpašuma piespiedu atsavināšanu Satversmes 105. panta ceturtā teikuma izpratnē.

Saeima uz šo pamatojumu nav atbildējusi ar nevienu argumentu, tādēļ es, runājot par juridiskiem argumentiem, par to vairāk nerunāšu, taču vienlaikus es lūdzu Satversmes tiesu šo pamatojumu ņemt vērā un nolēmumā dot tam savu vērtējumu.

Pievērsoties otrajam blokam manā runā paredzētajam attiecībā uz apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 105. pantam.

Tātad, ir jānorāda, pirmkārt, ka šajā lietā ir risināms jautājums par tādas personas mantas konfiskāciju, kura nav persona, kas izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Tātad runa, kā jau es teicu, ir par trešās personas īpašuma piespiedu atsavināšanu. Vai arī, ja Satversmes tiesa uzskatītu, ka mēs tomēr runājam par Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem, tad par trešās personas īpašumtiesību ierobežojumu.

Jebkurā gadījumā konkrētajā lietā ir veikts pieteikuma iesniedzējas īpašumtiesību ierobežojums uz tādu tiesību normu pamata, kas neatbilst Satversmes 105. pantam, pirmkārt tādēļ, ka šis ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu.

Ir vairāki apsvērumi, kas to pamato. Pirmkārt, pieteikumā tiesai pieteikuma iesniedzēja pamatoja, ka apstrīdētās normas nav pietiekami skaidras, paredzamas un neaizsargā privātpersonu pret valsts iestāžu patvaļu. Apstrīdētās normas bez jebkādiem ierobežojumiem un jebkādiem ierobežojošiem kritērijiem ļauj konfiscēt mantu no labticīga šīs mantas ieguvēja tādā apmērā, kas nemaz neatbilst tai mantas vērtībai, kāda atzīta par noziedzīgi iegūtu. Ne apstrīdētās normas, ne kāda cita tiesību norma neparedz trešo personu aizsardzību noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijai šādā gadījumā. Apstrīdētās normas neparedz arī nekādus ierobežojošus kritērijus, kad mantas konfiskācija no trešās personas nebūtu pieļaujama. Arī pati Saeima ir atzinusi, ka labticīgās trešās personas tiesību aizsardzībai nav arī atbilstoša procesuāla mehānisms.

Arī pieaicinātās personas, piemēram, Kūtra kungs un Zeltiņa kungs, ļoti pamatoti norāda, ka apstrīdētās normas nav pietiekami skaidras, jo tās nenodrošina, ka tiesību piemērotājs vai konfiskācijas lēmuma adresāts varētu paredzēt, ka ir aizsargājamas labticīgo trešo personu tiesības. Pretarguments šai pozīcijai no Saeimas puses lietā nav iesniegts.

Otrkārt, lai konstatētu, ka īpašumtiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir jākonstatē, ka tas atbilst jeb ir saskaņots ar Latvijas starptautiskajām saistībām un saistībām, kas Latvijai izriet no dalības Eiropas Savienībā. Un te ir jārunā par direktīvu 2014-42-ES un pamatlēmumu 2015-2012-EI un jāuzsver, ka neviens no šiem tiesību aktiem nepieprasa konfiskāciju no labticīgajām trešajām personām, bet, tieši otrādi, to tieši un nepārprotami aizliedz.

Atkal jau visi šajā lietā pieaicinātie eksperti, jo īpaši Eiropas Savienības tiesību speciālisti, to ir apstiprinājuši. Kā to skaidro, piemēram, Zeltiņa kungs, “dalībvalstij ir no Eiropas Savienības tiesībām izrietošs pienākums nevis tikai tiesības nacionālo konfiskācijas regulējumu veidot tā, lai netiktu pārmērīgi aizskartas labticīgas trešās personas tiesības”.

Turklāt, kā tas skaidrots Eiropas Padomes tiesas judikatūrā, arī jaunākajos nolēmumos, piemēram, lietā C-845-19 – “konfiskācija no personas, kura nav noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, hipotētiski var būt pieļaujama tikai tad, ja tai ir nodrošinātas efektīvas tiesības piedalīties konfiskācijas procedūrā”, kas pieteikuma iesniedzējai, protams, šajā gadījumā nav paredzētas. Savukārt labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir absolūti aizliegta. To Eiropas Savienības tiesa ir atzinusi, interpretējot direktīvu 2014-42, vairākas tiesību normas šajā direktīvā – 6. pantu, 8. pantu – vai arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta prasības.

Turklāt, ir īpaši jāuzsver, ka arī neviens no Saeimas un Ģenerālprokuratūras norādītajiem starptautiskajiem līgumiem vai rekomendācijām nenosaka pienākumu vienmēr un visos gadījumos konfiscēt noziedzīgi iegūtu mantu. Tieši pretēji. Ja mēs raugāties, piemēram, uz šo pieaicināto personu, Saeimas norādīto Palermo konvenciju vai Vīnes konvenciju, vai VATF rekomendācijas, tad visi šie dokumenti tiešā tekstā nosaka, ka konfiskācija, kas ir paredzēta šajos dokumentos, nedrīkst skart labticīgas trešās personas. Tiešā tekstā tas ir noteikts kā aizliegums.

Treškārt. Lai īpašumtiesību ierobežošanu atzītu par noteiktu ar likumu, šajā lietā būtu jākonstatē, ka tas ir saskaņots arī ar kredītiestāžu darbības un maksātnespējas regulējumu. Arī uz šo argumentu Saeima līdz šim nav atbildējusi nevienā no saviem atbildes rakstiem. Arī neviena no pieaicinātajām personām pat nav centusies pamatoti argumentēt, ka šāda salāgošana nebūtu jāveic vai ka apstrīdētās normas būtu salāgotas ar kredītiestāžu darbības un maksātnespējas regulējumu. Es pat teiktu, ka tieši pretēji. Vairākas no pieaicinātajām personām ir pievienojušās pieteikuma iesniedzējas viedoklim par šādas saskaņotības trūkumu. Piemēram, Administratoru asociācija ir uzskaitījusi virkni aspektu, kuros noziedzīgi iegūtas mantas regulējums nav saderīgs ar maksātnespējas procesa specifiku un ir izdarījusi šādu secinājumu, es citēju: “maksātnespējas procesa specifika ļauj apgalvot, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas, tās nesalāgojot ar maksātnespējas procesu regulējošām tiesību normām, kuras aizliedz maksātnespējīgā subjekta mantu izmantot prasījuma apmierināšanai ārpus

maksātnespējas procesa”. Līdz ar to šajos apstākļos neapšaubāmi ir būtiski aizskartas maksātnespējīgā subjekta kreditoru intereses.

Arī Finanšu un kapitāla tirgus komisija, tāpat vadošā iestāde, kas regulē kredītiestāžu darbību Latvijā, ir norādījusi šādus secinājumus: “Maksātnespējas procesa gaitā, izdalot no kredītiestādes mantas liela apmēra līdzekļus citiem Kredītiestāžu likumā nenosauktiem mērķiem, piemēram, kā tas ir izskatāmās lietas ietvaros, tiek izjaukta maksātnespējas procesa hierarhija un samērīgums, kā rezultātā tiek aizskartas pārējo kreditoru intereses un tiem tiek nodarīti zaudējumi.”

Līdzīgi norāda arī Jerņevas kundze, Eiropas Savienības un Latvijas regulējuma speciāliste, kura saka sekojošo: “Neviens spēkā esošs normatīvais akts, ieskaitot arī Eiropas Savienības tiesību aktus, nenoteic, ka maksātnespējīgās kredītiestādes administratoram ir pamats atkāpties no Kredītiestāžu likumā noteiktās kreditorprasījuma apmierināšanas kārtības.” Tādēļ šajā lietā apstrīdētās normas jāsamēro ar kredītiestāžu maksātnespējas regulējumu.

Arī Kūtra kungs norāda, ka apstrīdētās normas nav saskaņotas ar kredītiestāžu un maksātnespējīgu iestāžu regulējošām tiesību normām.

Līdz ar ko arī mūsu arguments par to, ka nav ievērotas racionālas likumdevēja principa prasības, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, ir pierādīts un apstiprināts. Līdz ar to ir pamatots tas mūsu secinājums, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas un ierobežojums pamattiesībām ir noteikts ne ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu.

Par pamattiesību ierobežojuma neesamību konkrētajā gadījumā... vai ierobežojumu attaisnojamības neesamību konkrētajā gadījumā. Saeima norāda, ka ar apstrīdētajām normām radītā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot sabiedrības drošības aizsardzība, jo noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija atturot personas no iesaistīšanās noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, ja reiz no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas nevarot gūt mantisku labumu.

Pieteikuma iesniedzēja neapstrīd, ka apstrīdēto normu radītajam pamattiesību ierobežojumam hipotētiski kādās situācijās var būt leģitīms mērķis, tāpat konfiscēt noziedzīgi iegūtu mantu, lai tādējādi valsts aizsargātu cilvēkus no noziedzīgām darbībām. Tomēr, kā to pamatoti norāda pieaicinātās personas, vairākas, tajā skaitā, piemēram, Finanšu nozares asociācija, šāds mērķis nevar būt absolūts, jo ir jāpārlicinās katrā konkrētā gadījumā, vai šādi netiek nesamērīgi ierobežotas citu personu tiesības, kā arī tas, vai un kā to praktiski var īstenot, runājot par naudas līdzekļu izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, īpaši bezskaidras naudas gadījumā.

Arī Kūtra kungs norāda, ka ir jāsaprot, ka konfiskācija ir domāta, lai noziegums nenestu augļus vainīgajam un viņam pietuvinātajiem cilvēkiem. Konfiskāciju nedrīkst vērst pret ikvienu, nerēķinoties ar viņa cilvēktiesībām. Šķiet, ka to, ka prasība par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju nav absolūti piemērojama visos gadījumos, ārpus šīs lietas tomēr atzīst arī pati Saeima. Par to liecina, piemēram, 2021. gada

4. martā pieņemtie grozījumi Kriminālprocesa likumā, ar kuriem 360. pantā tika ietverta 2.¹ daļa, kas no konfiskācijas par labu valstij pasargā tādas labticīgas trešās personas, kas ir publiskā reģistrā reģistrēti nekustamā īpašuma īpašnieki. Tātad jau šobrīd mēs redzam, ka šobrīd spēkā esošais regulējums paredz, ka noziedzīgi iegūta manta ne vienmēr ir konfiscējama un izņemama no civiltiesiskās apgrozības, lai ko arī ar to saprastu... naudas izņemšana no civiltiesiskās apgrozības bezskaidras naudas norēķinu gadījumā. Šeit jāuzsver, ka mēs neesam sapratuši Saeimas pozīciju, ko Saeima saprot ar bezskaidras naudas norēķinu gadījumā naudas izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības. Noziedzīgi iegūta manta nav konfiscējama pilnīgi vienmēr, bet gan tikai tad, kad ar šādu darbību var tikt sasniegts konfiskācijas mērķis – atturēt personas no iesaistīšanās noziedzīgos nodarījumos un nepārsniedz šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo.

Attiecīgi, lai vērtētu attiecīgo normu piemērotību mērķa sasniegšanai, lai to izvērtētu šīs lietas kontekstā, pirmkārt, ir jāvērtē, vai kredītiestādē noguldīto līdzekļu konfiskācija bankas maksātnespējas gadījumā patiešām attur personas no iesaistīšanās noziedzīgos nodarījumos, jeb vai patiešām izvēlētais līdzeklis palīdz sasniegt definēto mērķi. Gan pieteikuma iesniedzēja, gan vairākas pieaicinātās personas uzskata, ka tā tas nav. Konfiscējot bankai piederošos finanšu līdzekļus, kaitējums tiek nodarīts bankai un tās kreditoriem, kuriem nav pilnīgi nekāda sakara ar citu noguldītāju, iespējams, veiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Turklāt šādā gadījumā finanšu līdzekļi tiek konfiscēti valsts labā ievērojami lielākā apmērā nekā tos no bankas iegūtu minētie noguldītāji tad, ja konfiskācija netiktu veikta. Turpretim, ja par noziedzīgi iegūtu mantu tiktu atzīta un konfiscēta tikai negodprātīgo kreditoru prasījuma tiesība pret banku, tiktu konfiscēts tieši šīm personām piederošais īpašums un tādā apmērā, kādā tas šīm personām faktiski pieder. To, ka minēto apsvērumu dēļ apstrīdētās normas, ciktāl tās paredz mantas konfiskāciju no labticīgas trešās personas par labu valstij, nav piemērotas leģitīmā mērķa sasniegšanai, atzinušas pieaicinātās personas Kūtra kungs, Rozenberga kungs, Jerņevas kundze, Zeltiņa kungs, Kārklīņa kungs, Zeņķa kungs un citi.

Pieteikuma iesniedzēja tiesai un savā viedoklī ar rakstveida materiāliem ir pamatojusi, ka apstrīdētās normas nav piemērotas, lai sasniegtu likumdevēja definētos mērķus gadījumā, ja noziedzīgi iegūta manta tiek konfiscēta labticīgai trešajai personai, kā to apstiprina arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības tiesas judikatūra. Ir pilnīgi skaidrs, ka maksātnespējīgas bankas naudas konfiskācija, kura vēlāk būtu jāizmaksā labticīgām trešajām personām, labticīgiem kreditoriem, pilnīgi nekā neattur noziedzniekus no noziedzīgām darbībām. Turklāt šīs naudas pārskaitīšana uz valsts kasi šo naudu arī neizņem no civiltiesiskās apgrozības. Tā vienkārši tiek pārskaitīta valstij, kura to tieši tāpat izmanto civiltiesiskajā apgrozībā.

Otrkārt. Ir skaidrs, ka tādā situācijā, kāda risināma šajā lietā, šāds līdzeklis ir ne vien nepiemērots definēto mērķu sasniegšanai, bet arī nav nepieciešams. Identisku rezultātu likumdevējs varētu sasniegt konfiscējot nelabticīgo kreditoru prasījuma tiesības. Tāpat alternatīva būtu paredzēt katra gadījuma individuālu vērtējumu, vai paredzēt Kriminālprocesa likuma 360 panta 2.¹ daļai analogisku risinājumu, tātad saglabājot valstij tiesības naudas līdzekļus piedzīt no personām, kuras, iespējams, ir izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, bet kredītiestādes mantu saglabāt kredītiestādes īpašumā, lai tā spētu maksātnespējas procesa ietvaros to izmaksāt citiem godprātīgiem atzītiem kreditoriem.

Visbeidzot. Vērtējot pamattiesību ierobežojumu samērīgumu, nedrīkst neievērot, ka kredītiestādes maksātnespējas procesa ietvaros konfiscētā bankas nauda rada vēl citu labticīgo trešo personu pamattiesību ierobežojumu. Tātad tiek samazināts labticīgo kreditoru atzīto prasījumu apmērs.

To, manuprāt, ļoti pamatoti un izsmeļoši savā pieteikumā ir pamatojis viens šāds kreditors – *ERGO TEC LLP*, taču šādu kreditoru ir daudz, turklāt šo kreditoru vidū var būt pati Latvijas valsts, kā to nosaka Kredītiestāžu likuma regulējums. Konfiscēt naudas līdzekļus, kas vismaz daļā var būt izmaksājami Latvijas valstij kā vienam no bankas kreditoriem, jo nauda esot jāizņem no civiltiesiskās apgrozības, to pārskaitot šai pašai valstij... manuprāt, šī argumenta neloģiskums ir vairāk kā acīmredzams.

Līdz ar to mēs uzskatām, ka šajā lietā apstrīdēto normu neatbilstība Satversmes 105. pantam ir pierādīta.

Runājot par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 91. pantam, ir jāsaka, ka, iepazīstoties ar Saeimas atbildes rakstiem, mēs redzam, ka Saeima vispār nav šo argumentu komentējusi. Bankas argumentus par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 91. pantam saistībā ar nepamatoti vienādo attieksmi pret noziedzīgi iegūtas mantas labticīgiem ieguvējiem un citām personām, kurām manta var būt konfiscējama, Saeima nekomentē. Taču tas ir pārsteidzoši un, es pat teiktu, ka tā ir arī likumam neatbilstoša Saeimas rīcība. Ir jāņem vērā, ka Satversmes tiesas otrā kolēģija ar savu 2021. gada 7. maija lēmumu ierosināja lietu par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 91. pantam šādā aspektā... un tādēļ, kā jau es teicu, manuprāt, Saeimas pieeja neatbildēt uz šo argumentu ir pretēja Satversmes tiesas likuma 20. panta devītās daļas 3. punktam. Turklāt es gribu uzsvērt, ka jautājums par to, vai pret labticīgajiem noziedzīgi iegūtas mantas ieguvējiem konfiskācijas gadījumā ir pamatoti attiekties tāpat kā pret personām, kas, piemēram, iespējams, ir izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, šajā lietā nav pakārtots jautājums, tas ir jautājums, kas ir ļoti nozīmīgs un ir vērtējams.

Kāpēc... mēs esam par to daudz rakstījuši pieteikumā tiesai, gan viedoklī un arī aplūkojot, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi lietās par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, mēs redzam, ka tas, vai konfiskācijas procesā ir ņemts vērā

konfiscējamās manta īpašnieka vainas pakāpe, pienācīgas rūpības apstākļi un citi, ir izšķiroši svarīgs, lai izvērtētu, vai konkrētajos apstākļos trešās personas manta ir konfiscējama un vai šāda konfiskācija atbilst Konvencijas 1. protokola 1. pantam. Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir vairākkārt konstatējusi Konvencijas 1. protokola 1. panta pārkāpumu, ja manta ir tikusi konfiscēta labticīgai trešajai personai vai arī persona, kurai manta ir tikusi konfiscēta, nav tikusi nodrošināta ar iespēju pierādīt savu labticīgumu. Turklāt es vēlos uzsvērt vēl vairāk. Atsevišķos gadījumos Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir pat atzinusi, ka konfiskācija no nelabticīgas trešās personas nav pieļaujama. Tādēļ man ir liela neizpratne par Saeimas nevēlēšanos komentēt mūsu argumentus par Satversmes 91. panta neatbilstību. Kā jau es teicu, manuprāt, tas neatbilst Satversmes tiesas likuma prasībām šāda Saeimas rīcība un tādēļ lūdzu Satversmes tiesu vērtēt mūsu argumentus arī šajā aspektā un atzīt apstrīdētās tiesību normas par neatbilstošām arī Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Godātā tiesa, tie ir šie trīs bloki, par kuriem es šodien gribēju sniegt mutvārdu paskaidrojumus.

Vēlreiz pateicos par iespēju izklāstīt mūsu pozīciju. Mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 105. pantam un Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, tādēļ mēs uzturam mūsu lūgumu tās atzīt par spēkā neesošām no to pieņemšanas brīža.

Es esmu gatavs atbildēt uz jautājumiem.

A. Laviņš.

Paldies pieteikuma iesniedzēju pārstāvim par sniegto juridiskā pamatojuma izklāstu.

Lūdzu, tiesneši, vai būs jautājumi? Lūdzu, vārds tiesnesei Anitai Rodiņai.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Godātais bankas pārstāvi, sakiet, lūdzu, jūsu pieteikumu un arī paskaidrojumu Satversmes tiesai pēc iepazīšanās ar tiesas materiāliem caurvij tēze, ka jūs neapstrīdat noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju kā tādu, bet jūsu iebildumi, citastarp, ir saistīti tieši ar to, ka bija jākonfiscē prasījuma tiesības nevis šie finanšu līdzekļi. Vai šajā gadījumā ir šajā lietā konstatējamās problēmas ar apstrīdēto normu konstitucionalitāti, vai tomēr šeit ir jautājums par tiesību normu piemērošanu? Proti, vai apstrīdētās tiesību normas vai citas normas un konfiskācijas normatīvais regulējums, sistēmiski skatoties uz šo institūtu, nav veidots tā, lai atzītu par pieļaujamu atsevišķos gadījumos konfiscēt arī prasījuma tiesības pret kredītiestādi? Paldies.

M. Šķiņķis.

Paldies par jautājumu. Divi punkti, atbildot uz jūsu jautājumu.

Satversmes tiesas procesā, atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai, ir vērtējama tiesību norma atbilstoši tās piemērošanas praksei. Līdz ar ko, lai gan mēs redzam no administratora rīcības un argumentiem vispārējās jurisdikcijas tiesas procesos, bija pārlicība, ka arī apstrīdētās tiesību normas bija iespējams interpretēt citādāk, lai, iespējams, nerastos kredītiestādes pamattiesību aizskāruma situācijas, taču atbilstoši Senāta praksei un atbilstoši arī, kā mēs redzam, Saeimas un Ģenerālprokuratūras, tiesībsarga pozīcijai, tātad šīs tiesību normas saturiski, patiešām, ir tādas, kādas tās ir apstrīdētās Satversmes tiesā. Līdz ar ko tas ir ar Satversmes tiesas spriedumu risināms mūsaprāt jautājums, nevis interpretācijas jautājums, jo šo normu piemērošanas prakse ir tāda, kāda tā atklājās šīs lietas faktiskajos apstākļos. Tas ir pirmkārt.

Un otrkārt. Kāpēc mēs redzam, ka ir problēma ar neatbilstību Satversmes 105. pantam. Primāri šīm tiesību normām ir to neskaidrība. Tātad šī dažādā izpratne par apstrīdēto tiesību normas interpretācijas iespējamību apliecina to, ka regulējums ir nepietiekami skaidrs un pieļauj patvaļīgu mantas konfiskāciju. Līdz ar ko mēs redzam, ka problēma ir tiesību normas skaidrībā. Un, ja tiesību norma ir tik neskaidra, ka Senāts, Saeima to nespēj interpretēt un piemērot tā, lai netiktu pieļauti nepamatoti īpašumtiesību ierobežojumi, tad ir jālabo norma un tā jāpadara skaidrāka.

Šie divi pamatargumenti un arī es gribu teikt, ka arī Kūtra kungs Zeltiņa kungs, piemēram, savos viedokļos to ir arī ļoti, manuprāt, pamatoti un izsmeloši pamatojuši, ka problēma ir normā dēļ tās neskaidrības.

A. Rodiņa.

Vai jūs varētu precizēt šo noslēguma tēzi, un arī citastarp jūs savā runā teicāt, ka var konstatēt apstrīdēto normu nesaskaņotību, piemēram, ar Kredītiestāžu likuma normām un vēl minējāt citas. Tieši ko tad jūs gribētu precizēt šajās normās?

M. Šķiņķis.

Tātad, pirmkārt, būtu skaidri likumdevējam jānosaka, ka lai visiem būtu skaidrs tas, ka kredītiestādē veiktais noguldījums nav noguldītāja īpašums. Acīmredzot, tas nav skaidrs tiesību normu piemērotājiem un rada pārpratumus par to, kas tad ir konfiscējams vai var būt konfiscējams noziedzīga mantas institūta konfiscēšanas gadījumos. Tā ir pirmā neskaidrība, kur mēs redzam acīmredzamu nesaskaņotību starp apstrīdētajām tiesību normām un Kredītiestāžu likuma regulējumiem.

Otra lielā nesaskaņotība veidojas attiecībā uz kredītiestāžu, un patiesībā arī jebkuras citas juridiskas personas, maksātnespējas procesa un likvidācijas procesa regulējumu. Kredītiestāžu likuma regulējums attiecībā uz bankas likvidāciju un maksātnespēju, tāpat arī Maksātnespējas likuma regulējums nepārprotami un skaidri nosaka, ka pēc tam, kad ir uzsākts bankas maksātnespējas process, visi prasījumi var tikt apmierināti tikai maksātnespējas procesa ietvaros, kreditoriem atlīdzinot tātad

prasījumus likumā noteiktajā kārtībā. Tā ir izveidota un paredzēta maksātnespējas procesa darbība Latvijā. Ir aizliegts un nav paredzēts un nav iespējams, ka jebkādu iemeslu dēļ, vai tie būtu nodokļu prasījumi no Valsts ieņēmumu dienesta, vai tā būtu noziedzīgas mantas konfiskācijas situācija, ka tiek apiets maksātnespējas regulējums un ārpus kreditoru kārtām kādam kreditoram, kā jau es teicu, neatkarīgi no tā, vai tā ir valsts vai kāds cits kreditors, tiek izmaksāti naudas līdzekļi no maksātnespējīgās, šajā gadījumā kredītiestādes, mantas masas.

Piemērojot vai interpretējot Latvijas nacionālo regulējumu, es redzu, ka to varēja interpretēt atbilstoši Satversmei, bet ne Senāts, ne Saeima... un apgalvo, ka to nav iespējams izdarīt. Tātad normas ir neskaidras. Ir nepieciešams Latvijas nacionālo tiesību regulējumā precizēt tiesību normas, lai visiem normu piemērotājiem būtu skaidras šīs pamatlīnijas.

A. Rodiņa.

Paldies.

Tad pavisam vienkāršs jautājums. Tātad jūsu pozīcija balstās uz tēzi, ka nauda pieder bankai, nauda ir bankas īpašums. Bet tajā pašā laikā mēs zinām, ka ikviens no mums ir tiesīgs un bez problēmām var rīkoties ar uz konkrētās personas vārda bankā atvērtā konta tajā iemaksāto naudu. Vai tad sanāk, ka nauda, kas, piemēram, atrodas fiziskas vai juridiskas personas kontā, nemaz nepieder šai personai? Bet kā tas ir iespējams, ja, piemēram, mēs ikviens varam pieiet pie bankomāta un izņemt šo naudu un rīkoties pēc būtības ar šo naudu? Paldies.

M. Šķiņķis.

Ļoti pareizs ir secinājums, ka nauda, kas ir noguldīta bankā, nepieder noguldītājiem. Tātad, centīšos izskaidrot. Es jau esmu arī pieteikumā tiesai un arī, manuprāt, eksperti ir ļoti daudz un izsmeloši šo jautājumu skaidrojuši. Tātad, ideja ir ļoti vienkārša. Noguldījums bankā pēc būtības ir pielīdzināms aizdevumam, aizdevuma attiecībām. Noguldītājs, jebkurš no mums, arī fiziska persona, noguldot naudas līdzekļus bankā, nodod īpašumā bankai sev piederošos naudas līdzekļus, pretī saņemot prasījuma tiesības. Tātad, jebkurš noguldītājs var izmantot savas prasījuma tiesības atprasīt no bankas, kuras īpašumā ir nodoti mani naudas līdzekļi, lai atbilstoši likuma un savstarpējā līguma noteikumiem šo naudu saņemtu atpakaļ vai dotu kādu citu rīkojumu bankai veikt darbības ar naudas līdzekļiem. Īpašumtiesības uz naudas līdzekļiem ir bankai, noguldītājam ir prasījuma tiesības. Brīdī, kad es, piemēram, pieeju pie bankomāta un izņemu naudu no bankas līdzekļiem, tas nenozīmē, ka es pieeju pie tās savas atvilktnītes, kur stāv mana nauda, un to paņemu. Šajā brīdī banka izpilda savu saistību pret noguldītāju un uz noguldītāju saistības vai prasījuma pamata atdod, ja tā var teikt, aizņemto naudu no noguldītāja. Juridiski tas ir ļoti vienkāršs un vienkārši

saprotams, manuprāt, koncepts. Cilvēcīgi kādam varbūt tas var likties tā grūtāk saprotams, bet mēs šeit runājam par elektroniskajiem naudas līdzekļu pārskaitījumiem un varbūt tāpēc cilvēcīgi kādam var rasties pārpratumi, kā tas ir radies arī Saeimai, acīmredzami, šajā lietā. Bet, kā jau es teicu, juridiski tas ir ļoti vienkāršs jautājums – nauda tiek noguldīta un nodota bankai, banka kļūst par šīs naudas īpašnieku, savukārt noguldītājam ir prasījuma tiesības pret banku.

A. Rodiņa.

Paldies. Vai drīkst turpināt?

A. Laviņš.

Jā, lūdzu.

A. Rodiņa.

Labi. Ja uzskatām, ka kredītiestādē noguldītie finanšu līdzekļi ir bankas īpašums, tad kā jūs varētu izskaidrot to, ka atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 478, katrai valsts amatpersonai ir jādeklarē tās uzkrājumi skaidrā un bezskaidrā naudā? Turklāt šo noteikumu 3.6. punkts paredz, ka, aizpildot valsts amatpersonas deklarāciju, deklarācijas iesniedzējs citastarp sniedz ziņas par bezskaidrās naudas uzkrājuma “turētāja”... ar to ir domāts kredītiestādes nosaukums. Paldies.

M. Šķiņķis.

Es to varu izskaidrot tikai ar mūsu argumenta pamatotību. Mēs redzam, arī šī lieta to ļoti uzskatāmi parāda, ka tiesību normu piemērotājam, pat Saeimai, nav izpratnes par to, kam pieder naudas līdzekļi, kas atrodas bankā. Līdz ar to, mani, godīgi sakot, nepārsteidz, ka atsevišķos Ministru kabineta noteikumos var būt kļūdaini formulējumi attiecībā uz to, kurš ir līdzekļu īpašnieks, kurš ir līdzekļu valdītājs un tamlīdzīgi. Vienlaikus es neesmu šobrīd atvēris jūsu norādītos Ministru kabineta noteikumus un tās tiesību normas, bet es vēlos paskaidrot, ka teorētiski var būt arī tāda situācija, ka... piemēram, skaidra nauda bankā, kas atrodas bankā, bankas seifā, teorētiski varētu būt arī piederoša trešajai personai, tātad nevis bankai, bet bankas klientam. Tās ir cita veida darījumu attiecības starp banku un klientu. Piemēram, var būt tādas glabājuma tiesiskās attiecības starp bankas klientu un banku, kas neveido īpašumtiesības bankai uz konkrēto naudu. Es jau pieminēju... mans piemērs ir attiecināts uz skaidru naudu, kas atrodas seifā bankā, kur klients ir samaksājis par iespēju bankas seifā turēt skaidru naudu... Iespējams, tajā gadījumā tātad īpašumtiesības starp pušu naudas līdzekļiem saglabājas bankas klientam. Un ļoti iespējams, ka jūsu gadījumā Ministru kabinets nosauktajos noteikumu punktos runā par šāda veida darījumiem.

Bet šajā lietā, kas ir šīs konkrētās strīdus lietas apstākļi, tāda situācija nav. Ir, ja tā var izteikties, klasiskas noguldījuma attiecības, turklāt vienā no gadījumā tās pat ir subordinētā noguldījuma attiecības, kas pavisam noteikti nerada nekādas šaubas par šīs naudas piederību. Tātad šajos gadījumos viennozīmīgi nauda pieder bankai, noguldītājam pieder prasījuma tiesības pret banku.

A. Rodiņa.

Paldies. Precizējošs jautājums. Vai jūs pieļaujat tādu iespēju, ka varētu būt atšķirīgs risinājums attiecībā citastarp arī uz finanšu līdzekļu piederību, ņemot vērā tiesību zinātņu nozares? Piemēram, atšķirīgs risinājums civiltiesībās, cilvēktiesībās, krimināltiesībās. Paldies.

M. Šķiņķis.

Manuprāt, es šobrīd nevaru iedomāties iemeslu, kādēļ gan lai būtu atšķirīga pieeja, ņemot vērā civiltiesību, krimināltiesību vai citu tiesību nozari tāpēc, ka fundamentālais jeb pamatjautājums, no kā mēs vispār varam sākt domāt tālāk par to, kā rīkoties kriminālprocesā, civilprocesā vai citos procesos, ir jāsaprot īpašumtiesību piederība attiecībā uz naudas līdzekļiem. Tas ir fundamentāls pamats un nav iespējama tāda situācija, ka kriminālprocesā naudas piederība tiek atzīta par piederošu noguldītājiem, turpat civilprocesā naudas piederība tiek uzskatīta par piederošu bankai. Tas, manuprāt, arī sagrautu kredītiestāžu darbības tādus pamatprincipus un kredītiestādes gluži vienkārši nesaprastu, kā funkcionēt.

Un atbildot arī uz iepriekšējo jautājumu es gribētu vēl papildus teikt par kredītiestādēm. Ja mēs paskatāmies kredītiestāžu bilances, jebkuras kredītiestādes, mēs ļoti labi redzam, ka aktīvu sadaļā bilancēs kredītiestādes fiksē pie aktīviem sev piederošos līdzekļus, kas ir arī noguldītie līdzekļi, savukārt pasīvu sadaļā bilancē – saistības pret noguldītājiem. Tātad arī kredītiestādes ikdienas darbībā to tā formulē, to tā grāmatvedības dokumentos fiksē. Tas atbilst likuma prasībām. Un pieļaut kaut kādu diferencētu pieeju dažādos procesos... tas veidotu haosu un tas gluži vienkārši neatbilst īpašumtiesību piederības jautājumiem.

A. Rodiņa.

Paldies. Atbilstoši aizskāruma teorijai konstitucionālajā sūdzībā. Aizskārumam, kā mēs visi zinām, ir jābūt vienmēr tiešam un konkrētam, tādām, kas rada tiešas negatīvas sekas pieteikuma iesniedzējam. Vai šī persona, kurai ir radītas tiešas negatīvas galīgas sekas realizējot apstrīdētās normas, ir patiešām banka?

Turklāt, vēl papildus jautājums. Vai maksātnespējīgai bankai vispār var tikt radīts aizskārums šajā gadījumā, jo šie līdzekļi, kā jūs arī pats teicāt, jebkurā gadījumā tiktu izmaksāti kreditoriem maksātnespējas procesā? Paldies.

M. Šķiņķis.

Nu, manuprāt, vai mēs šajā lietā uzskatām, ka nav šaubu, ka ir aizskartas likvidējamās kredītiestādes īpašumtiesības, tātad, pirmkārt, jau tādēļ, ka likumā ir tieši noteikts, ka šis konfiscētais īpašums ir šīs likvidējamās kredītiestādes īpašums, manta. Tas ir pirmkārt.

Otrkārt. Ir jānorāda, ka kredītiestādes maksātnespējas procesa gadījumā, un jebkurā maksātnespējas procesa gadījumā... jā, tas mērķis ir pēc iespējas atgūt līdzekļus, lai tos maksimāli lielākā apmērā atdotu kreditoriem. Taču neprecīzs vai līdz galam nepareizs ir apgalvojums, ka visi naudas līdzekļi, ko atgūst kredītiestāde, tiek tālāk nodota kreditoriem. Patiesībā naudas līdzekļi, kas atrodas vai kas pieder kredītiestādei maksātnespējas gadījumā, pirmkārt, ir izmantojama maksātnespējas procesa finansēšanai, lai vispār būtu iespējams atgūt naudas līdzekļus, lai būtu nepieciešamie naudas finanšu līdzekļi šai kredītiestādei, lai tā vispār varētu maksātnespējas procesa laikā funkcionēt – tiesāties, atgūt no parādniekiem mantu, izsolīt mantu un tamlīdzīgi... lai vispār sasniegtu maksātnespējas procesa mērķi pēc iespējas pilnīgāka kreditoru prasījuma apmierināšanai.

Līdz ar to... ja mēs pieņemtu, ka likvidējamajai kredītiestādei un tās īpašumtiesībām nav nekādas aizsardzības un nav iespējams juridiskai personai, likvidējamajai kredītiestādei aizstāvēt savu īpašumtiesību tiesvedības procesos, mēs gluži vienkārši liegtu kredītiestādei likvidējamajai un jebkurai citai maksātnespējas procesā esošai juridiskai personai sasniegt maksātnespējas procesa mērķus – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus.

Turklāt es gribu uzsvērt, ka arī Maksātnespējas likuma regulējums pie tam nosaka, ka nu tāds ideālais mērķis būtu atjaunot šī uzņēmuma maksātspēju maksātnespējas procesa ietvaros un atgriezt, ideālā gadījumā atgriezt šo uzņēmumu saimnieciskajā darbībā. Līdz ar to nevar izslēgt arī... es nerunāju par šo gadījumu, bet nevar arī izslēgt gadījumu, ka maksātnespējas procesa gaitā administrators strādā tik veiksmīgi, ka tiek atgūta uzņēmuma maksātspēja teorētiskā gadījumā un uzņēmums atsāk strādāt, atsāk darboties.

Līdz ar to tik šauri skatīties uz jautājumu, ka tādēļ, ka daļa no... visdrīzāk lielākā daļa no līdzekļiem tiek atgūta un novirzīta kreditoru prasījuma apmierināšanai un tādēļ kredītiestāde nevar aizsargāt savas īpašumtiesības un jebkāda šīs mantas noņemšana neskar šīs personas īpašumtiesības, manuprāt, ir nepareizi.

Un mēs esam gan rakstveida viedoklī, gan arī pieteikumā tiesai pamatojuši, un arī Eiropas Savienības tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse rāda, ka likvidējamās juridiskās personas var aizsargāt savas īpašumtiesības arī Eiropas Cilvēktiesību tiesā, tās to dara un tādēļ man nav iemesla domāt, ka Satversmes tiesas procesā varētu būt pieļaujama citādāka pieeja šim jautājumam.

A. Rodiņa.

Paldies. Mēs zinām, ka bankas vai kredītiestādes ir ļoti specifiski subjekti ar īpašu mērķi un uzdevumu. Tām ir arī atzīta un ļoti liela ietekme tieši cīņā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Un tās, kā mēs visi Latvijā arī zinām, ir Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, saīsinājumā, novēršanas likuma subjekti.

Sakiet, lūdzu, ja banka bija ievērojusi visas normatīvo aktu prasības, tajā skaitā arī risku izvērtēšana, kā gan šāda nauda varēja nonākt bankā? Paldies.

M. Šķiņķis.

Jāpaskaidro tātad... es arī teikšu “Novēršanas likuma” regulējuma nianšes. Tātad jebkuram šī likuma subjektam – gan kredītiestādei, gan, piemēram, arī advokātiem, arī mēs esam šī likuma subjekti – mums ir tātad noteikta iekšējās kontroles sistēma izveidota, lai censtos nodrošināt to, ka mēs pamanām aizdomīgus darījumus un tamlīdzīgi. Taču tas, ka vēlāk kādam šā likuma subjektam ir bijušas darījuma attiecības ar kādu klientu un vēlāk atklājas, ka, piemēram, kredītiestādes gadījumā šis klients ir noguldījis noziedzīgi iegūtus līdzekļus, automātiski nenozīmē, ka banka ir rīkojusies prettiesiski vai arī ka tā zināja, vai tai vajadzēja zināt, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti.

Es varu nosaukt kaut vai vienu vienkāršu piemēru, lai es censtos izstāstīt manu argumentu. Piemēram, ir noguldīta bankā nauda, kuru klients ir ieguvis uz testamenta pamata, testamentārs mantojums. 100 000 eiro noguldīti bankā. Banka pārbauda testamentu, pārbauda visus apstākļus, nekas neliecina, ka kaut kas ir aizdomīgs. Pieņem noguldījumu. Vēlāk pēc daudziem gadiem izrādās, ka kriminālprocesā kādā, kas ir ierosināts vēlāk, tiek atklāts, ka šis testaments ir bijis viltots. Un vēlāk atklājas, ka šī nauda ir bijusi noziedzīgi iegūta. Kredītiestāde to nevarēja zināt un nevar būt atbildīga par to, ka, piemēram, pieci gadi atpakaļ ir bijis šāds noguldījums.

Šis ir tikai viens tāds piemērs, kas ilustrē to, ka tas vien, ka vēlāk tiek noskaidrots ar kriminālprocesuālām metodēm, kādas nav pieejamas kredītiestādēm, un tiek noskaidrots, ka kāds no klientiem ir veicis kādu noziedzīgu nodarījumu un ir ieguvis finanšu līdzekļus, tas automātiski nenozīmē, ka banka ir rīkojusies nelabticīgi vai prettiesiski, vai ka tā to varēja novērst. Iekšējās kontroles sistēmas nav paredzētas, lai izmeklētu noziedzīgus nodarījumus, lai sodītu personas vai tamlīdzīgi. Tās ir uz risku balstīta izveidota sistēma, kā to Finanšu nozares asociācija, man šķiet, arī ļoti labi to skaidroja un Finanšu un kapitāla tirgus komisija... un tātad šī sistēma nav paredzēta pat pie tādiem apstākļiem, lai absolūti vienmēr izslēgtu iespējamību, ka bankā nonākušie naudas līdzekļi nav bijuši noziedzīgi iegūti.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Tad, izejot no jūsu atbildes, vēl nākamais jautājums. Vai tad var saprast, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi, par kuriem, piemēram, piecus gadus nav bijis nekas zināms, ka tie ir noziedzīgi iegūti, bet tagad šie līdzekļi ir noguldīti bankas kontā, tad jūsu ieskatā šāds darījums ir tiesisks bijis? Paldies.

M. Šķiņķis.

Ja es pareizi saprotu jautājumu... tā tad mūsu lietas ietvaros, kas, mūsaprāt, ir svarīgs jautājums, tā tad ir izvērtēt trešās personas, kredītiestādes, tiesību apjomu gadījumā, kad tai tiek konfiscēti tai piederoši naudas līdzekļi.

Mans un mūsu pozīcija ir tāda, ka gadījumā, ja nav konkrēti konstatēts, ka kredītiestāde zināja vai rīkojās prettiesiski vai kā citādi varēja novērst vai tai vajadzēja novērst šīs naudas noguldīšanu konkrētajā kredītiestādē, nav nekāda iemesla pat domāt par to, ka ir pieļaujams konfiscēt šādai personai piederošos naudas līdzekļus.

Tā ir tāda plašāka atbilde par kredītiestāžu darbību. Ja mēs runājam tieši par mūsu lietu, kur ir vēl maksātnespējas process, tad es ietu vēl soli tālāk un apgalvotu, ka pat tad, ja kredītiestādes rīcībā, kas šajā gadījumā nav konstatēts, es uzsveru... bet ja tiktu konstatētas kādas neizdarības, tāpat es uzskatu, ka būtu nesamērīgi ierobežot kredītiestādes... atņemt, konfiscēt kredītiestādes mantu, ņemot vērā, ka galu galā tas skar labticīgas trešās personas vēl citus kreditorus.

Līdz ar to mūsu gadījumā, manuprāt, konfiscēt kredītiestādes mantu nav pieļaujams nevienā no gadījumiem. Gadījumā, ja kredītiestāde strādā, nav maksātnespējas process un kredītiestādes mantas konfiskācija kādā tās daļā neskar citus kreditorus, tad nu mēs varētu runāt par gadījumu, ka būtu pieļaujama mantas konfiskācija, ja tiek konstatēts, ka banka ir rīkojusies prettiesiski.

A. Rodiņa.

Paldies. Man ir vēl pāris jautājumu.

Ja mēs sekojam jūsu izvirzītajai tēzei, ka bija nepieciešams konfiscēt prasījuma tiesības pret kredītiestādi tā tad un nevis šos finanšu līdzekļus. Vai tad varam secināt, ka Latvijā pieņemtie nolēmumi kriminālprocesos, kur ir noteikts vai nolemts, ka tiek konfiscēti finanšu līdzekļi, visi nav bijuši saskanīgi ar finanšu līdzekļu civiltiesisko regulējumu un izpratni?

Un pie reizes jautājums, vai jums arī ir zināma citu valstu prakse, kur valsts, vēloties tieši konfiscēt šos finanšu līdzekļus, tomēr konfiscē prasījuma tiesības pret kredītiestādi? Paldies.

M. Šķiņķis.

Atbildot vispirms uz otro jautājumu. Citu valstu nacionālie regulējumi un precīzi, kā tiek formulēti konfiskācijas lēmumi, mums nav zināmi.

Atbildot uz pirmo jautājumu, vai tiesu nolēmumi ir kļūdaini. Mums būtu jārunā konkrēti un jāredz konkrēti nolēmumi. Es gribētu ticēt, ka ir arī nekļūdaini tiesu nolēmumi. Bet kopumā man jāsaka, ka nākas secināt, strādājot ar šo lietu, ka jā, ka pastāv absolūti lielā daudzumā vai ļoti bieži, ka netiek nodalīts vai netiek izprasts tas, ka kredītiestādes manta ir kredītiestādes manta un noguldītājiem pieder prasījuma tiesības. Un es teiktu, ka tiesas pieņem kļūdainus lēmumus ļoti bieži.

Kāpēc tas raisa vilņošanos tikai... varbūt teiksim tā... samērā šaurā juristu un finansistu lokā, un par to nepārtraukti tiek runāts, ka tas ir absolūti nepareiza pieeja... Gadījumā, ja nav kredītiestādes maksātnespēja un kredītiestādē pietiek mantas, pietiek naudas līdzekļi, lai apmierinātu visus prasījumus, tad tādā gadījumā, kad tiek konfiscēta manta, noguldītāju manta, bet faktiski prasījuma tiesības pret banku... teiksim tā, ja nomainās... ja notiek prasījuma cesija no noguldītāja uz valsti, tādēļ, ka tas neskar citus bankas noguldītājus un bankai parasti vajadzētu būt, ka pietiek līdzekļu, lai visas prasības apmierinātu, bankas arī praksē izpilda šādus nolēmumus. Protams, arī baidoties no tiesiskajām sekām, iespējams, par tiesas lēmumu nepildīšanu. Tāpēc praktiski šāda prettiesiska un nepareiza prakse diemžēl ir ieviesusies, bet tā ir nepareiza.

Un šī lieta šo nepareizo praksi izgaismo, ļoti spilgti izgaismo, tāpēc, ka šeit mēs skatāmies uz maksātnespējas situāciju, ka nepietiek bankā esošo naudas līdzekļu... nepietiek visiem kreditoriem. Un tādēļ šī lieta ļoti spilgti parāda šo nepareizo pieeju, kāda valda arī ne maksātnespējas gadījumos.

A. Rodiņa.

Paldies par izsmeļošu atbildi. Man ir vēl jautājumi.

Bankas pieteikumā vairākkārt ir norādīts, ka tas, ka tika konfiscēts bankas īpašums nevis noguldītāju prasījuma tiesības, kļuva galīgi skaidrs tikai ar lēmumu civillietā. Vai tas nozīmē, ka banka uzskata, ka civillietā ir iespējams izlemt, ka tiek konfiscēts kaut kas cits nekā ir izlemts kriminālprocesā? Vai šāda pozīcija atbilst likumdevēja izšķiršanās par to, ka mantas konfiskācijas jautājumi ir jārisina kriminālprocesuālā kārtā? Paldies.

M. Šķiņķis.

Pirmkārt, es teiktu, ka šīs lietas apstākļi un arī dažādie tiesu nolēmumi, vispārējās jurisdikcijas tiesu nolēmumi, manuprāt, ļoti spilgti parāda, ka regulējums ir neskaidrs un pieļauj patvaļīgu tā piemērošanu. Tas ir pirmkārt.

Otrkārt, 2019. gada 12. novembra lēmums civillietā, tātad šajā civillietā, bija tāds, ka administrators ir pareizi sapratis kriminālprocesos pieņemtos lēmumus un ir pareizi rīkojies, aizstājot valsti... aizstājot kreditorus, nelabticīgos kreditorus ar valsti. Tātad, te ir uzskatāms piemērs, ka civillietā tika konstatēta tātad administratora pareiza rīcība un tātad, ka administrators ir pareizi sapratis, ka konfiscēts ir prasījums nevis

bankai piederošie naudas līdzekļi. Līdz ar ko, manuprāt, šī lieta parāda, ka ar kriminālprocesos pieņemtiem nolēmumiem, tiesu nolēmumiem, vēl nebija skaidri izlemts, kas tieši ir konfiscēts konkrētajā gadījumā, kāda manta, un vai ir jāizpilda šie nolēmumi. Tikai vēlāk civilprocesa ietvaros, civilietas ietvaros, tika noskaidrots, kas tieši ir konfiscētā manta un kā ir veicama šīs mantas konfiskācija. Līdz ar to šīs lietas faktiskie apstākļi, manuprāt, ļoti labi parāda, ka šis jautājums nav viennozīmīgs.

Un, ja mēs runājam par subsidiaritātes principa prasībām Satversmes tiesas procesā, par procesuālajiem jautājumiem, tad mēs lūgtu tiesu ņemt vērā, ka arī Satversmes tiesas prakse ir tāda, ka šīs subsidiaritātes principa prasības nav jāpiemēro formāli, ir jāskatās katras konkrētās lietas specifiskie apstākļi un šīs lietas specifiskie apstākļi ļoti labi parāda to, ka tiešām civilietā ar 2019. gada 12. novembra lēmumu faktiski tika konstatēts, ka ir konfiscēts prasījums nevis manta. Tikai vēlāk pēc Senāta nolēmuma, kas tika pieņemts pēc Ģenerālprokuratūras protesta iesniegšanas, tika mainīts šis uzskats.

A. Rodiņa.

Paldies.

Atgriežoties pie kriminālprocesiem. Es vēlējos tomēr precizēt, vai aresta uzlikšana mantai, jo sākotnēji tika uzlikts arests mantai, kas vēlāk tika atzīta par noziedzīgi iegūtu abos kriminālprocesos, varētu norādīt uz to, ka banka tomēr varēja zināt par abiem šiem kriminālprocesiem un sekot to gaitai? Paldies.

M. Šķiņķis.

Ir vairāki būtiski aspekti šajā jautājumā. Pirmkārt, banka nevarēja sekot kriminālprocesiem, tikai tik daudz, ka bankas likvidators bija saņēmis... vismaz vienā gadījumā... informāciju par bankas arestu. Tā ir vienīgā informācija, ciktāl vismaz man ir zināms, kas bija bankas rīcībā. Tātad sekot kriminālprocesiem nav iespējams. Ir tikai informācija, kas tiek saņemta par aresta uzlikšanu. Tas ir pirmais punkts.

Otrais punkts. Šajā lietā izšķiroši svarīgs ir brīdis, kad manta ir arestēta. Es vēlos uzsvērt, ka aresta lēmumi abos gadījumos kriminālprocesos ir pieņemti vienā gadījumā pēc jau likvidācijas uzsākšanas, kas ir ļoti būtiski šajā lietā, un otrā gadījumā pat pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas. Tātad...

Un kāpēc tas ir būtiski? Brīdī, kad tiek uzsākta kredītiestādes likvidācija vai arī maksātnespēja, ieslēdzas speciālais Kredītiestāžu likuma regulējums, kas regulē kredītiestādes likvidāciju un maksātnespēju. Tas nosaka, ka ar to brīdi tiek fiksēta visa kredītiestādes manta un tā var tikt izmaksāta tikai un vienīgi bankas kreditoriem, kas ir norādīti tādā kārtībā, kādā to ir paredzējis likumdevējs Kredītiestāžu likuma regulējuma nodaļās, kas regulē likvidāciju un maksātnespēju. Līdz ar ko brīdī, kad tika saņemti lēmumi par mantas arestu, faktiski tie nozīmēja tieši līdzīga juridiska rakstura

dokumenti, tie bija kā lēmumi par mantas konfiskāciju tādā izpratnē, ka manta piederēja tajā brīdī kredītiestādei, šiem noguldītājiem nepiederēja nekādi naudas līdzekļi, ko varēja arestēt tādā izpratnē, kā Saeima to vēlas pasniegt... un šie lēmumi nozīmēja vien to, ka šiem konkrētajiem kreditoriem ir aizliegts izmaksāt noguldījumus, tātad viņu prasījumu tiesības faktiski, ja tā var izteikties, ir iesaldētas līdz brīdim, kad būs jauna informācija no procesa virzītāja. Pēc tam, ja noziedzīgi gūtie līdzekļi tiek konfiscēti, tad pareiza rīcība būtu, ka tiek konfiscētas šo noguldītāju prasījuma tiesības un faktiski uz likumīgas cesijas pamata šo negodprātīgo noguldītāju vietā kreditoru rindā iestājas Latvijas valsts un kā viens no kreditoriem saņem, ja mantas pietiek, saņem tātad savu kreditora prasību apmierinājumu.

A. Rodiņa.

Paldies. Bet es vēlos tomēr precizēt, jo no lietas materiāliem var redzēt, ka zvērināta tiesu izpildītāja rīkojums par 2018. gada 18. jūlija lēmumu bankai tika nosūtīts 2018. gada 6. augustā.

Par 2019. gada 5. februāra lēmumu 2019. gada 27. maijā Valsts ieņēmumu dienests arī nosūtīja bankas maksātnespējas procesa administratoram vēstuli par valstij piekritīgajiem naudas līdzekļiem.

Vai šie apstākļi nenorāda uz to, ka banka zināja, ka ir šie kriminālprocesi, kuros tiek izšķirts jautājums par noziedzīgi iegūtas naudas konfiskāciju, ir noslēgušies?

M. Šķiņķis.

Tam, vai kriminālprocess ir noslēdzies vai nav noslēdzies, nav tiesiski izšķirošas nozīmes, risinot jautājumu, kas ir konfiscējams gadījumā, kad ir kredītiestādes maksātnespēja. Brīdī, kad ir kredītiestādes maksātnespēja, neatkarīgi no kriminālprocesiem, ir vai nav tie noslēgušies, nauda var tikt sadalīta, ja tā var izteikties, tikai starp bankas kreditoriem. Nevienam noguldītājam bankas, vienalga, vai viņš ir izdarījis noziedzīgus nodarījumus vai nav, vai viņš ir notiesāts vai nav, vai kādreiz viņa ieguldītie līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem vai nē, var savu apmierinājumu saņemt tikai caur kreditora prasījuma apmierinājumu un attiecīgi arī mantu, kas nemaz nepieder šim kreditoram, nevar iegūt neviens cits, arī ne valsts. Pat tad, ja valsts uzskata, ka tā manta, kas vēlāk ir noguldīta kredītiestādē, ir noziedzīgi iegūta.

Godātā tiesa, ir svarīgi saprast, ka maksātnespējas gadījumā mēs, pirmkārt, runājam par naudas līdzekļiem, kas ir pielīdzināmi atvietojamai lietai. Mēs nevaram nofiksēt, ka kredītiestādē maksātnespējas brīdī tieši tie 7 miljoni ir tieši tie 7 miljoni, kas ir kādreiz kādam noguldītājam rīkojoties prettiesiski kādam, piemēram, noziedzīgi izkrāpti. Tas nav iespējams. Ir skaidrs, ka maksātnespējas gadījumā kredītiestādes manta sastāv no mazāk naudas līdzekļiem, nekā ir visu prasījumu kopējais apmērs. Tāpēc jau ir maksātnespēja.

Līdz ar to... neatkarīgi no tā, vai ir pabeigts kriminālprocess vai nav pabeigts... Ja noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, būtu jābūt tā, ka tiek konfiscēts noziedznieka kreditora prasījums. Tas ir vienīgais, kas pieder noguldītājam. Noguldītājam nepieder bankas nauda. Tāpēc arī to nedrīkstētu konfiscēt.

A. Rodiņa.

Un šī raunda noslēgumā es tomēr vēlos vēl pajautāt jums. Vai... ja mēs paliekam pie tēzes, ka pareizāk būtu konfiscēt nevis šos te konkrētos finanšu līdzekļus, bet gan prasījuma tiesības, ir iespējams sasniegt noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas mērķus, jo noziedzīgi iegūtas manas izņemšanai vai konfiskācijai ir vairāki mērķi. Kādi būtu jūsu komentāri par šo?

M. Šķiņķis.

Mans komentārs ir viennozīmīgi tāds, ka mērķi tiek sasniegti. Un es neesmu redzējis tiešām godprātīgi lasot visu, arī pieaicināto personu, arī Ģenerālprokuratūras un Saeimas pozīciju... es neesmu redzējis pamatojumu, kādēļ tie mērķi nevarētu tikt sasniegti.

Tātad, kā es to saprotu... Mērķis ir panākt, lai noziedznieki nemaz nedomā veikt noziegumus, jo, lai viņi saprastu, ka pat tad, ja viņi netiks notiesāti kriminālprocesā un atzīti par vainīgiem kriminālprocesa ietvaros, tāpat viņu iegūtie noziedzīgie līdzekļi viņiem netiks, tie tiks konfiscēti.

Attiecīgi gadījumā, ja šim noziedzniekam tiek noņemtas prasījuma tiesības un viņš pie šiem saviem līdzekļiem vairs nekad netiek un netiks, mērķis viennozīmīgi tiek sasniegts. Un es tiešām nesaprotu, kā tas, ka bankas līdzekļi, kuri tiek izmaksāti godprātīgajiem noguldītājiem, tajā skaitā, piemēram, Latvijas valstij, sedzot budžeta prasījumus, kā tas varētu radīt noziedzniekam sajūtu, ka viņš labprāt turpinās veikt noziegumus un ka viņam nešķiet, ka viņš ir zaudētājs. Ir skaidrs, ka, ja viņam tiek atņemtas prasījuma tiesības, viņš zaudē iespēju atprasīt no kredītiestādes noziedzīgi iegūtus naudas līdzekļus, un ar to, es domāju, tiek skaidri sasniegts šis mērķis, ka noziedznieki nedarīs šādas darbības.

Līdz ar ko, manuprāt, visprecīzāk ar prasījuma konfiskāciju tiek panākts šis definētais leģitīmais mērķis.

A. Laviņš.

Paldies.

Man būs īss jautājums. Sakiet, lūdzu, jūsu norādītā izpratne par to, ka, tiklīdz tiek noslēgts noguldījuma līgums un attiecīgie naudas līdzekļi, kas atrodas noguldījuma kontā, kļūst par bankas īpašumu, šāda izpratne ir arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs? Vai jūs varat uz šādu jautājumu sniegt atbildi?

M. Šķiņķis.

Jā, manuprāt, tāda izpratne patiešām pastāv vismaz kontinentālās Eiropas, man šķiet, ka visās valstīs, ciktāl man ir bijusi iespēja lasīt literatūru specializēto par šo jautājumu. Arī, ja es neklūdus, tiesību speciālists Kārkliņa kungs un vai Rozenberga kungs arī atsaucās uz tiesību avotiem, kur šis jautājums ir analizēts. Tas ir pirmkārt.

Un otrkārt. Es atsaucos arī uz Noguldījumu garantiju direktīvu, tātad Eiropas Savienības tiesību aktu, kurā arī šī izpratne ir atspoguļota. Līdz ar ko man nav šaubu, ka šāda izpratne ir valdošā izpratne vismaz Eiropas Savienības areālā.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumiem tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, cienījamais bankas pārstāvi! Es tātad turpināšu ar to, ko mans kolēģis Laviņa kungs jau jautāja.

Tātad, jūs minējāt arī to, ka tajā brīdī, kad tie līdzekļi tiek noguldīti bankā, tie kļūst par bankas īpašumu. Es gribētu saprast, kas tad ir noziedzīgi iegūta manta šajā stadijā un kāda ir jūsu izpratne? Un tad vai es pareizi saprotu, ka jūs uzskatāt, ka par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem būtu atzīstamas noguldītāja prasījuma tiesības... tikai un vienīgi?

M. Šķiņķis.

Jā, mūsu izpratnē tā būtu bijusi pareiza pieeja šajā gadījumā, ka par noziedzīgi iegūtiem būtu jāuzskata prasījuma tiesības, bet Senāts un arī Saeima tātad šajā lietā... Faktiski no Senāta nolēmuma šajā lietā izrietēja secinājums, ka šajā gadījumā par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem būtu jāatzīst bankas manta, līdz ar ko radās situācija, ka ir konfiscēta bankas, trešās personas, manta. Bet, manuprāt, pareizāka pieeja būtu bijusi... jā... atzīt par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem prasījumu, bet, kā vēlāk noskaidrojās, mana izpratne un mūsu izpratne ir bijusi nepareiza.

A. Kučs.

Nu tad, ja es varu precizēt, tad es saprotu, ka tajā brīdī, kad tie līdzekļi, kas iepriekš bija noziedzīgi iegūti, tiek noguldīti bankā, kā jūs sakāt, tā ir atvietoājama lieta un viņiem vairs nevar izsekot un viņi kaut kur tur tā kā pazūd tajā kopējā masā un kļūst par tiesiski iegūtiem.

M. Šķiņķis.

Jā, tieši tā. Tā ir pielīdzinājama atvietoājamai mantai, lietai. Tas, kas ir noziedzīgi iegūts vai kas paliek par noziedzīgi iegūtu, ir prasījums, kas ir šim, ja tā var teikt,

iespējams, noziedzniekam. Tātad, tas labums, ko viņš tajā brīdī tur... tas labums, ko viņš ir ieguvis no savām veiktajām prettiesiskajām darbībām. Tas ir tas labums, ko viņš tur. Savukārt bankā esošie līdzekļi, kamēr vien nav pierādīts, ka banka ir piedalījies noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā vai veikusi kādas prettiesiskas darbības, nav nekāda iemesla uzskatīt, ka bankā... piemēram, šobrīd nav neviena iemesla uzskatīt, ka kredītiestādē, likvidējamā kredītiestādē, šobrīd atrodas noziedzīgi iegūti līdzekļi. Nu... vispārējā gadījumā...

A. Kučs.

Labi. Paldies, sapratu.

Tad vēl. Precizējot jau kolēģes tiesneses Rodiņas jautājumu. Jautājums, vai apstrīdētā norma tiešām rada aizskārumu? Jo jūs arī pats teicāt, ka šo normu varēja interpretēt atbilstoši Satversmei un apstrīdētā norma jau arī nekur nesaka, kas ir vai nav mantas īpašnieks. Vai tiešām katrā kriminālprocesa gadījumā un kur mums vēl rastos domstarpības, mums būs vienmēr jāraksta kādā kriminālprocesā ko saprast vai nesaprast ar mantas īpašnieku, vai tas tiešām nav piemērošanas jautājums?

M. Šķiņķis.

Jā, es arī atbildot uz godātās tiesneses Rodiņas kundzes jautājumu arī centos iezīmēt to mūsu pozīciju, kas ir tāda, ka labs tiesību piemērotājs šķiet gandrīz vienmēr... vajadzētu labam tiesību piemērotājam gandrīz vienmēr spēt neradīt personu pamattiesību ierobežojumus. Tas ne vienmēr izdodas. Šajā gadījumā tas nav izdevies, manuprāt, lielā mērā tiesību regulējuma neskaidrības dēļ. Tātad tiesību regulējums – arī apstrīdētās normas – ir nepietiekami skaidras, lai tiesību piemērotāji tās nepiemērotu patvaļīgi. Līdz ar ko mēs uzskatām, ka tādēļ Satversmes tiesai ar spriedumu ir jāatzīst šis regulējums par neatbilstošu Satversmei.

Vienlaikus mēs tiešām neatkāpjamies no tā, ka labs tiesību piemērotājs arī iepriekš varēja piemērot šīs normas pareizi.

A. Kučs.

Bet jūs pats sākumā minējāt, ka visi eksperti, vairākas Kredītiestāžu likuma normas, Civillikums diezgan skaidri pasaka, kam pieder manta. Kur tad ir neskaidrība?

M. Šķiņķis.

Ļoti labs jautājums. Bet es izlasu Senāta nolēmumu šajā konkrētajā lietā, es izlasu Saeimas atbildes rakstu, es izlasu Ģenerālprokuratūras viedokli un tur mēs redzam pilnīgi pretēju... tur mēs redzam pozīciju, ka tas ir pilnīgi nepareizi uzskatīt, ka noguldītā nauda pieder bankai. Tātad, pat neskatoties uz to, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija, kas ir atbildīgā iestāde valstī saka, ka mums ir taisnība. Un, ja pie šādas situācijas, kur Finanšu un kapitāla tirgus komisija saka vienu. Saeima un

Ģenerālprokuratūra saka pretējo, acīmredzot, ir jāiejaucas Satversmes tiesai un jāatzīst, ka regulējums ir nepietiekami skaidrs. Ja Saeima un Ģenerālprokuratūra šo jautājumu nesaprot, tad man šķiet, ka tad ir problēmas ar regulējumu acīmredzot.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Vēl jūs sākumā teicāt, ka banka var veikt savu komercdarbību tikai tad, ja noguldītāja nauda ir bankas īpašums. Vai jūs varētu pamatot šo tēzi, kāpēc tikai tādā gadījumā, ja tas ir bankas īpašums, banka varētu sekmīgi veikt savu komercdarbību?

M. Šķiņķis.

Nu, tādēļ, ka tikai ar savu īpašumu persona var brīvi rīkoties. Tātad banku komercdarbības būtība ir, ka tā savā īpašumā iegūst naudas līdzekļus gan no akcionāru ieguldījumiem, gan piesaistot noguldījumus, iegūt savā īpašumā naudas līdzekļus, lai veiktu komercdarbību. Šo naudu tālāk aizdod citiem – ieguldījumu fondos un tamlīdzīgi. Tā ir banku komercdarbības būtība. Ja kāds teiktu, ka bankai nepieder naudas līdzekļi, kurus tai vajag, lai tā veiktu savu komercdarbību, tad gluži vienkārši bankas nevarētu funkcionēt, nevarētu brīvi rīkoties ar līdzekļiem, kuri, kā izrādās, tai nemaz nepieder.

A. Kučs.

Paldies. Jūs kā vienu no alternatīvām norādāt, ka valsts varētu konfiscēt tātad prasījuma tiesības. Vai valsts šādā gadījumā iestātos attiecīgā kreditora kārtā, vai, jūsuprāt, valstij būtu prioritāra kārta? Kā jūs to redzat?

M. Šķiņķis.

Manuprāt, ja iestātos attiecīgā kreditora kārtā... man šķiet, ja es neklūdus, Kārkliņa kunga viedoklī bija izsmeloši argumentēts arī šis likumiskās cesijas princips un man šķiet, ka tas arī ļoti labi sakrīt ar Kredītiestāžu likuma regulējumu bankas likvidācijas gadījumā... tātad, ir ideja, ka pēc tam, kad ir uzsākts bankas maksātnespējas process, faktiski nekam nevajadzētu mainīties. Nebūtu pieļaujams, ka pēkšņi parādās kādas jaunas kreditoru kārtas un tamlīdzīgi. Līdz ar to, manuprāt, loģiski būtu, ka tātad ja valsts iestājas tā kreditora vietā, kura prasījums ir atzīts par noziedzīgi iegūtu, tas ir, pirmkārt... Otrkārt... tas nav šīs lietas... pilnībā šajā lietā risināms jautājums, es pilnībā nevarētu izslēgt teorētiski tādu iespēju, ka likumdevējs, iespējams, varētu Kredītiestāžu likumā šajā kreditoru rindā ietvert kaut kādu speciālu regulējumu, kas varbūt paredzētu kādu speciālu kārtību gadījumiem, kad valsts ir kā kreditors gadījumos, kad mantas tiek atzītas par noziedzīgi iegūtām un varbūt likumdevējam varētu šķist nepieciešams, piemēram, šādus prasījumus ietvert kreditoru rindā kādā citā vietā. Bet es domāju, ka tas, manuprāt, būtu netaisnīgi.

A. Kučs.

Paldies. Un tad turpinot šo. Attiecīgi, ja valsts iestātos attiecīgā kreditora kārtā, vai būtu pieļaujama situācija, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju nebūtu iespējams veikt un īstenot, jo līdzekļu vienkārši nepietiktu.

M. Šķiņķis.

Es atvainojos, es nedaudz nesadzirdēju...

A. Kučs.

Nu, ja mēs ejam pa to ceļu, ka valsts iestājas attiecīgā kreditora kārtā. Vai būtu pieļaujama situācija, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju nav iespējams īstenot līdzekļu trūkuma dēļ?

M. Šķiņķis.

Maksātnespējas gadījumā, protams, var būt tāda situācija. Tāda, visdrīzāk, vienmēr arī ir maksātnespējas gadījumā, ka ne visi kreditori atgūst savus prasījumus. Protams.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tad vēl saistībā ar Ģenerālprokuratūras viedokli lietā. Ģenerālprokuratūra norāda, ka bankas darbībā jau ilgstoši bija konstatēti trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. Vai šādos apstākļos banka var tikt uzskatīta par labticīgu mantas īpašnieci?

M. Šķiņķis.

Manuprāt, tas nekādā ziņā nenozīmē, ka banka nevarētu tikt uzskatīta par labticīgu mantas īpašnieci. Katrā ziņā man nav informācijas, ka jebkādā procesā jebkad kāda iestāde būtu konstatējusi, ka kredītiestāde rīkojas prettiesiski vai kaut ko neievēroja tieši attiecībā uz šo konkrēto trīs noguldītāju naudas līdzekļu saņemšanu, līdz ar ko tāds vispārīgs apgalvojums pavisam noteikti šīs lietas ietvaros nenozīmē, ka banka varētu būt negodprātīgi rīkojusies. Tas ir pirmkārt.

Otrkārt. Ja vispār teorētiski kas tāds tiktu vērtēts pie mantas konfiskācijas, tad, kā jau mēs esam argumentējuši arī Eiropas Savienības tiesas, Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse rāda, ka ir jābūt un arī to nosaka direktīvas, ir jābūt procesam atbilstošam, Satversmes 92. pantam atbilstošam tiesas procesam, kurā tad bankas labticīgums tiek vērtēts. Tāds process mums nav paredzēts.

Un ja var... tad vēl trešā piezīme. Šobrīd par to, ar kādu pamatojumu konkrētai kredītiestādei licence ir tikusi anulēta... Cik man zināms, norit vēl strīds Eiropas Savienības tiesā. Bet katrā ziņā arī tajā procesā, cik man ir zināms, nav nekāda

informācija, ka banka varētu būt rīkojusies neatļauti attiecībā uz šiem trīs noguldītāju darījumiem.

A. Kučs.

Paldies par atbildi. Un pēdējais jautājums ir par izņēmumiem no labticīgas personas aizsardzības. Satversmes tiesa jau lietā Nr. 2016-07-01 pateica, ka var būt izņēmumi no labticīga ieguvēja aizsardzības principa, ja tiesisko attiecību pamatā ir noziedzīgs nodarījums. Un kā jūs komentētu šo aspektu?

M. Šķiņķis.

Tātad jūsu pieminētajā lietā tika risināts, manuprāt, atšķirīgs jautājums. Te jautājums bija par gadījumu, kad noziedzīgi iegūta manta ir jāatdod tātad cietušajam kriminālprocesā. Tika risināta faktiski dilemma starp to, kuram no labticīgajiem mantas īpašniekiem būtu dodama priekšroka. Un tieši šīs dilemmas vai šo lietu apstākļu kontekstā arī Satversmes tiesa izdarīja secinājumu, ka šo divu labticīgo personu tiesību izsvēršanas gadījumā ir jāņem vērā tas, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums, ka kriminālprocesa mērķis, viens no galvenajiem mērķiem, ir cietušā tiesību aizsardzība un tādēļ, ņemot vērā visus šos ļoti specifiskos apstākļus, tiesa nonāca pie secinājuma, ka jā, vienai labticīgai personai ir tiesības vairāk aizsargājamās konkrētajos apstākļos nekā citai.

Šeit ir pavisam cits gadījums. Te mēs runājam par gadījumu, kad nav cietušā, ir tikai viens labticīgs mantas īpašnieks. Turklāt pie situācijas, kad šī labticīgā mantas īpašnieka īpašuma noņemšana skar vēl citas trešās personas, vēl citus labticīgos mantas īpašniekus, tātad labticīgos kreditorus un tādēļ, manuprāt, šīs Satversmes tiesas nolēmuma atziņas DNB lietā nu nepalīdz nonākt pie secinājuma, ka mūsu pozīcija ir nepamatota. Drīzāk otrādi. Tā lieta palīdz argumentēt mums par labu.

A. Kučs.

Paldies par jūsu atbildēm. Man šobrīd nebūs vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl ir jautājumi tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu, turpiniet!

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Vēlējos precizēt. Vai izpildot konfiskācijas rīkojumus iespējams tomēr salīdzināt valsti, kuras mērķis ir šādā gadījumā citastarp izņemt no apgrozības noziedzīgi iegūtu mantu ar citiem kredītiestādes kreditoriem, kuriem ir prasījuma

tiesības maksātnespējas procesā? Proti, vai noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas prioritāte neizriet vai nevarētu izrietēt no konfiskācijas institūta mērķa?

Un pie reizes arī papildus jautājums. Vai noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju tiesām var pielīdzināt situācijām, kad valsts maksātnespējas procesā realizē savas prasījuma tiesības, kas ir saistītas, piemēram, ar nodokļiem un citiem maksājumiem... parādiem valsts budžetā? Citiem vārdiem, vai mantas konfiskācija ir tas pats, kas maksājums, ko kredītiestāde nav veikusi valsts budžetā, kas ir radījis valstij prasījuma tiesības uz šāda parāda atgūšanu? Paldies.

M. Šķinķis.

Paldies par jautājumu.

Es teikšu tā. Tā izņemšana no civiltiesiskās apgrozības... Godīgi sakot, arī lietas materiāli parāda, ka tas nav nekas vairāk kā skaisti vārdi, kam nav satura. Es teikšu ļoti konkrēti un skaidri. Pēc būtības tā ir mantas konfiskācija, to vienkārši pārskaitot valsts kasē. Nekas cits šajā gadījumā nenotiek. Gluži vienkārši nauda tiek noņemta kredītiestādei un ieskaitīta valsts budžetā. Un nav tā, ka šie naudas līdzekļi turpmāk netiek izmantoti civiltiesiskā apgrozībā. Valsts izmanto šos naudas līdzekļus, finansējot visādas civiltiesiskā apgrozībā esošas situācijas, būvējot, piemēram, ceļu. Līdz ar ko, pirmkārt, tā izņemšana no civiltiesiskās apgrozības ir, kā jau es teicu, tāds labi skanošs sauklis, kam nav saturiska ietilpība konkrētajā situācijā.

Un to apliecina arī starptautiskās konvencijas, uz kurām atsaucas Ģenerālprokuratūra, Saeima, kur nekur nav runāts par tādu jēdzienu, kā izņemšana no civiltiesiskās apgrozības. Tiek runāts par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju un ieskaitīšanu valsts budžetā un vienlaikus par pienākumu vai nepieciešamību aizsargāt labticīgas trešās personas.

Līdz ar ko, ievērojot šos apstākļus, protams, ka gadījumā, ja valsts kredītiestādes maksātnespējas gadījumā ir ieguvusi prasījumu, piemēram, no nesamaksāta nodokļa, ir vienlīdz piemērojams situācijai, kad valsts ir ieguvusi prasījumu to konfiscējot no personas, kas, iespējams ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Un nav neviena iemesla uzskatīt, kādēļ vienā gadījumā valsts būtu izņemama ārpus maksātnespējas regulējuma un kreditoru kārtām, un otrā gadījumā nē. Par to var diskutēt, un likumdevējam... un, iespējams, tur var diskutēt par kārtu jautājumiem. Bet kādēļ lai šī nauda nebūtu izmaksājama līdzīgi kā citiem kreditoriem? Es argumentus neesmu dzirdējis šajā procesā ne no viena.

A. Rodiņa.

Paldies. Un vēl viens jautājums.

Mēs zinām, ka šajā gadījumā mantas konfiskācija ir notikusi Kriminālprocesa likuma 59. nodaļas kārtībā jeb tā saucamajā *in-rem* procesā, kas ir visā pasaulē zināms.

Jūs arī savā pieteikumā un arī savā runā šodien vairākkārt atsaucāties uz direktīvu Nr. 2014-42-ES, kas definē konfiskāciju kā galīgu īpašuma atņemšanu, ko tiesa norīkojusi saistībā ar noziedzīgu nodarījumu. Tāpat arī direktīvas 4. pants noteicis, ka dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, kas ļauj konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, ņemot vērā galīgu notiesājošu spriedumu par noziedzīgu nodarījumu.

Vai šādā gadījumā tātad Kriminālprocesa likuma 59. nodaļas kārtībā jeb *in-rem* procesā ir direktīva vispār piemērojama, ņemot vērā, ka tā tomēr runā par konfiskāciju, kas ir saistīta ar konkrētu personu, kuras vaina tiek konstatēta? Paldies.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies par jautājumu.

Manuprāt, direktīvas normas viennozīmīgi ir ņemamas vērā, izšķirot šo strīdu. Un, pirmkārt, jau tādēļ, ka Saeima apgalvo, arī tas ir redzams no apstrīdēto normu izstrādes materiāliem, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas ar mērķi vai ieviešot konkrēto direktīvu Nr. 2014-42-ES. Vismaz es tā interpretēju Saeimas pozīciju šajā lietā. Līdz ar ko Saeima apgalvo, ka apstrīdētās normas... jā, to saturu nosaka direktīvas, kuras jūs minējāt, pienākumi. Arī Saeima savu pozīciju balstu apgalvojumā, ka viens no apstrīdēto normu leģitīmajiem mērķiem arī ir Eiropas Savienības šīs direktīvas ieviešanas pienākums. Līdz ar to, manuprāt, šīs direktīvas un to piemērošanas prakse Eiropas Savienības tiesā ir nozīmīga arī izšķirot šo konkrēto lietu.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Man viens jautājums saistībā ar jūsu sniegtajām atbildēm uz iepriekš uzdotajiem jautājumiem.

Jūs norādījāt, ka izveidojas situācija, ka bankas, nu kurām nav maksātnespējas vai likvidācijas process, šobrīd tā kā baidoties no tiesas sprieduma izpildes, izpilda šos konfiskācijas rīkojumus. Vai es pareizi sapratu jūsu pozīciju?

M. Šķiņķis.

Es teiktu, varbūt, ka tas ir mans novērojums attiecībā uz banku rīcību. Es domāju, ka drīzāk tas varētu būt lielākā mērā saistīts ar to, ka šādos gadījumos, ja bankai pietiek līdzekļu un šāda lēmumu izpilde nerada negatīvas sekas citiem bankas klientiem, noguldītājiem, tad bankai no tāda biznesa viedokļa ir droši vien vienkāršāk nestrīdēties ar Valsts policiju un rīkoties tā, kā, piemēram, Valsts policija vēlas.

G. Kusiņš.

Un tas nozīmē, ka šinī gadījumā tāpat var konfiscēt šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus pilnā apjomā, respektīvi tā, kā tas ir norādīts šajā konfiskācijas rīkojumā?

M. Šķiņķis.

Nu, var konfiscēt... Juridiski tas nozīmē, ka tiek konfiscēts tāpat prasījums, tad šī noguldītāja vietā tieši tāpat iestājas Latvijas valsts uz likumiskas cesijas pamata pēc būtības un banka, izpildot, piemēram, šo tiesas nolēmumu, faktiski apmierina valsts prasījumu par šo līdzekļu nodošanu Latvijas valstij. Un šādā gadījumā...

G. Kusiņš.

Bet vai tad tajos konfiskācijas rīkojumos ir norādīts, ka tiek prasījuma tiesības...?

M. Šķiņķis.

Ļoti bieži netiek norādīts, bet, kā jau es teicu, tā ir...

G. Kusiņš.

Varat minēt kādu vienu gadījumu, kur tas ir norādīts kā prasījuma tiesības? Kaut vienu gadījumu...

M. Šķiņķis.

Es nevaru tādu piemēru minēt. Bet, kā jau es teicu, tāpat tā ir tiesu kļūda, ja tādu piemēru nav... Tāpat, tiek konfiscēts prasījums, notiek faktiski likumiska cesija un manta...

G. Kusiņš.

Naudas līdzekļi, kas ir šajā konkrētajā kontā... Tā mēs redzam pēc šiem.

M. Šķiņķis.

Nu, jā. Tā mēs redzam. Arī "TRASTA KOMERCBANKA" gadījumā mēs tā redzam. Bet ir jāsaprot, ka it īpaši maksātnespējas gadījumā, bet arī citos... teiksim tā, arī "TRASTA KOMERCBANKA" gadījumā šie tiesu nolēmumi ir... es negribu lietot un teikt... viņi ir vienkārši juridiski neizpildāmi faktiski. Tur šo nolēmumu daļā ir vismaz trīs realitātes...

G. Kusiņš.

Es uzdošu vairākus jautājumus secīgi un varbūt tad pāriesim pie "TRASTA KOMERCBANKA" situācijas arī.

Man pagaidām ir jautājums par tādu situāciju, ka bankai nav ne problēmas ar maksātnespēju, ne ar likvidācijas procesu. Tāpat šinī gadījumā šos noziedzīgi iegūtos

līdzekļus var konfiscēt pilnā apjomā. Vai es pareizi saprotu? Nav šķēršļu, lai konfiscētu pilnā apjomā.

M. Šķiņķis.

Nu, jā. Valsts kā bankas likumiskais kreditors faktiski iegūst tik daudz naudas līdzekļus, cik vēlas, cik ir tiesas nolēmumā šis skaitlis norādīts, ja bankai nav maksātnespējas...

G. Kusiņš.

Vai jūs uzskatāt, ka valsts ir likumiskais kreditors pie noziedzīgu līdzekļu atgūšanas... pie noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas?

M. Šķiņķis.

Tātad, valsts kļūst... pie noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas gadījuma juridiski un faktiski valsts tāpat iestājas bankas kreditora vietā un iegūst prasījuma tiesības...

G. Kusiņš.

Tā jūs uzskatāt. To es sapratu.

M. Šķiņķis.

Jā.

G. Kusiņš.

Tagad pāriesim pie tās otras situācijas. Jūs, atbildot uz vienu jautājumu, norādījāt, ka šī situācija ir nedaudz savādāka tad, kad ir kredītiestādes maksātnespēja, tad, kā jūs teicāt, “bankai ir jāfiksē sava bilance”... Man liekas, tādiem vārdiem jūs teicāt. Un tad tā situācija, jūsuprāt, mainās.

Sakiet, lūdzu, vai tad, ja mēs pieņemam šo jūsu pozīciju, ka tad situācija mainās, vai tad varēs atgūt visus... šinī gadījumā noziedzīgi iegūtus līdzekļus pilnā apmērā, vai tikai prasījuma tiesību apmērā? Vēl jo vairāk, ka šīs kārtas ir vairākas un te var būt arī tāda situācija, ka vienai kārtai līdzekļu pietiek, bet citai kārtai līdzekļu vairs nepietiek.

M. Šķiņķis.

Jā. Tātad, ja ir maksātnespējas gadījums, tad varēs atgūt prasījuma tiesību apjomā. Var būt situācija, ka valsts iestājas bankas kreditora vietā, ievērojot to, ka ir konfiscēts prasījums un neatgūst fiziski tik daudz naudas līdzekļus, cik vēlētos.

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, bet tad tā ir tāda valsts vēlme atgūt daļu vai pilnu summu no noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem? Vai te valstij ir kaut kāda izvēle? Cik es saprotu, tad

visi šie Eiropas Savienības dokumenti uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un atgūšanu ir virzīti uz to, lai atgūtu visus noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

M. Šķinķis.

Jā, bet valstij ir jācenšas atgūt, protams. Taču tas nenozīmē, ka valsts var tādēļ aiziet pie jebkuras vai šajā gadījumā pie kredītiestādes un paņemt citām personām piederošus naudas līdzekļus. Ir jāsaprot, ka maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā naudas līdzekļi, kas atrodas šīs bankas mantā, tikpat ļoti pieder citiem šīs bankas kreditoriem. Tātad nav... ja jau ir kredītiestādes maksātnespēja, tad tas nenozīmē, ka... tas, tieši otrādi nozīmē, ka nepietiek visu prasījumu apmierināšanai un nav neviena iemesla uzskatīt, ka bankā esošais šis, piemēram, viens miljons, kas ir palicis pie situācijas, kad ir 10 miljonu prasījumi no daudziem visiem labticīgajiem kreditoriem, ka tieši šis 1 miljons ir tas, kas ir noziedzīgi iegūts un ir tas, kas ir jākonfiscē. Tā tas nav un nevar būt un to nemaz nevar pierādīt, ka tieši tas ir tas miljons, kas ir noziedzīgi iegūts. Tieši tāpēc jau ir izveidots maksātnespējas regulējums, kas paredz kreditoru prasījumu prasību apmierināšanu kārtās, jo regulējums – maksātnespēja – pati par sevi jau ietver sevī to, ka visiem kreditoriem prasījumu apmierināšanai var nepietikt.

Tieši tādēļ valsts nedrīkst, kā viņa rīkojas šajā gadījumā, šim jautājumam pieiet tik ļoti vienkāršoti, ka valsts var aiziet pie jebkuras labticīgas trešās personas, neskatoties uz to, kam tā nauda pieder vai nepieder, vienkārši paņemt tik, cik ir atzīts izdarītā nozieguma apmērā. Valstij ir iespēja meklēt un noskaidrot, kurš ir izdarījis noziedzīgus nodarījumus, kriminālprocesā meklēt šīs personas piederošo mantu. Labi, šai personai, iespējams, pieder māja kaut kur Latvijā, konfiscēt to un tamlīdzīgi. Bet ko mēs redzam ar šīs lietas piemēru? Valsts iet tādu ceļu, ka mums neinteresē nekas, neviens labticīgs kreditors, neviena cita persona, visas paiet malā un mēs ieejam maksātnespējā kredītiestādes mantā, kurā atrodas naudas līdzekļi, kas ir godīgi iegūti un uz kuriem ir tiesības godīgiem šīs bankas noguldītājiem un paņemt tik, cik vēlas. Manuprāt, tā pieeja ir nepareiza, tā ir pretēja īpašumtiesību aizsardzības prasībām un absolūti pretēja maksātnespējas regulējuma būtībai, ar ko nav salāgots diemžēl noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas mehānisms. Vismaz, kā tas strādā šobrīd.

G. Kusiņš.

Paldies. Vai es pareizi sapratu jūsu atbildi, ka jūs uzskatāt, ka tas ir atkarīgs no tā, kurā tad kārtā parādīsies šis konkrētais kreditors? Vai tas būs tādā kārtā, kur tiks apmierināti šie prasījumi pie bankas likvidācijas, vai diemžēl nonāks tādā kārtā, kur nepietiks līdzekļu, bankas līdzekļu, apmierināšanai?

M. Šķiņķis.

Jā. Tā tas ir. Ja gadījumā valsts aizstāj kreditoru, kurš atrodas kādā no noslēguma kārtām, un bankai maksātnespējīgajai nepietiek bankas līdzekļu, var būt situācija, ka konkrētais kreditors naudas līdzekļus neatgūst.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, vai tas, jūsuprāt, būtu kaut kā pamatojums savādāk, kā tikai tā bankas kreditora izkārtošana kārtās, jo noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšana, man liekas, būtu vērtējama kaut kā atsevišķi nevis no tā, kurā kreditoru kārtā ir attiecīgā persona, kurai, jūsuprāt, ir prasījuma tiesības pret kredītiestādi.

M. Šķiņķis.

Nu, manuprāt, gadījumā, ja manta tiek konfiscēta sabiedrības interesēs, kā tas ir šajā gadījumā, nevis atgūta, lai atdotu, piemēram, cietušajam, man nav neviena iemesla uzskatīt par pareizu pieeju, ka netiek konfiscēts tik liels apmērs, cik faktiski ir vērtība šai noziedzīgi iegūtajam prasījumam tajā brīdī, kad valsts ir pieņēmusi lēmumu to konfiscēt. Ir jāsaprot, ka šī noziegumu izdarījusī persona... viņa jau neiegūst vairāk maksātnespējas procesā šo labumu, ja valsts nebūtu pieņēmusi lēmumu par mantas konfiskāciju. Tātad, valsts nevar konfiscēt vairāk kā šai personai, šim, iespējams, noziedzniekam pieder. Un tā ir arī būtība. Tas būtu kā līdzīgi, ja, piemēram, noziedznieks nozagtu skaidru naudu 100 eiro apmērā, šī nauda tiktu pazaudēta, tad valsts taču neietu pie kādas trešās personas un neteiktu, ka mums vajag atgūt 100 eiro, mums neinteresē nekas, mēs ņemam 100 eiro. Mēs skatītos, vai vispār šī noziedzīgi iegūtā manta atrodas, pie kā viņa atrodas, kādā apmērā tā atrodas.

Un sekojot manai analogijai, es nezinu, vai viņa man izdevās veiksmīgi.... Bet sekojot manai analogijai... gadījumā, ja ir kredītiestādes maksātnespēja – ko un cik noziedzniekam faktiski tajā brīdī pieder vai pienākas, parāda viņa prasījums. Un varbūt, ka viņa prasījuma vērtība ir viens pret vienu tik, cik kāds uzskata, ka šis kreditors ir, ja tā var teikt, nozadzis naudu, tad varbūt, ka tā prasīja vērtība tajā konfiskācijas brīdī var būt arī nulle vai tuvu nullei. Un man šķiet pilnīgi loģiski un saderīgi gan ar maksātnespējas regulējumu, gan ar kredītiestāžu regulējumu, gan ar tādu vienkāršu cilvēcisko loģiku, ir tas, ka noziedzīgi iegūtu mantu var atzīt un konfiscēt ne vairāk par to, kas pienākas noziedzniekam šajā gadījumā, tātad, prasījums.

G. Kusiņš.

Man nav vairs jautājumu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Šajā brīdī tiesa izsludina pārtraukumu uz 10 minūtēm. Pēc 10 minūtēm dosim vārdu Saeimas pārstāvjiem, lai uzdotu jautājumus pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem. Pārtraukums – 10 minūtes.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu!

Vārds jautājumiem Saeimas pārstāvjiem. Jūs esat pieredzējuši Satversmes tiesas procesā kolēģi un zināt, ka tos jautājumus, ko tiesneši jau ir uzdevuši, nav nepieciešams atkārtot.

Lūdzu, ja ir jautājumi, jums ir iespēja tos šobrīd uzdot.

A. Stupins.

Paldies, godātā tiesa! Jautājums par Satversmes 105. panta tvērumu.

Godātie pārstāvji, vai jūsu ieskatā Satversmes 105. pants, kā izrādās, tomēr aizsargā naudas līdzekļus, ko persona iegūst noziedzīgu nodarījumu rezultātā, piemēram, no cilvēku orgānu, narkotiku tirdzniecības tiktāl, ciktāl konfiskācija nesasniegta jūsu uzskaitītos mērķus attiecībā uz atturēšanos no turpmāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas un tamlīdzīgi. Vai tā es saprotu, ka tiktāl... ciktāl Satversme šādu te noziedzīgi iegūtu naudu tomēr aizsargā?

M. Šķiņķis.

Godīgi sakot, neesmu pārliecināts, vai es pareizi sapratu jautājumu, jo lieta jau nav par to, ko jūs jautājat. Bet izskaidrošu mūsu pozīciju tā, kā es sapratu jūsu jautājumu.

Ja es pareizi sapratu, tad jautājuma būtība bija tāda, vai par noziedzīgi iegūtu mantu... vai tādā par noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem... vai šādi līdzekļi bauda Satversmes 105. panta aizsardzību.

Un tad es saku, ka tur ir ļoti skaidra gan Satversmes tiesas, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas pozīcija šajā jautājumā. Tāpat Markus lietā Satversmes tiesa Nr. 2010-31-01, no kā jūs balstāt savu pozīciju... tāpat noteica, ka prettiesiskajam mantas ieguvējam, tāpat personai, kas ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, nav īpašumtiesības uz mantām, kas ir vēlāk atzīta par noziedzīgi iegūtām. Tas ir vienīgais izņēmums, ko ir Satversmes tiesa jebkad atzinusi. Mūsu gadījumā nav runa par šādu gadījumu, mēs runājam par trešajai personai, personai, kas nav izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, mantas noņemšanu. Tas ir pirmkārt. Līdz ar to, protams, ka kredītiestādei piederošā manta ir aizsargāta ar Satversmes 105. pantu.

Tas izriet arī no Satversmes tiesas nolēmuma DND lietā, tā ir Nr. 2016-07-01. Tieši tāpat par noziedzīgi iegūtu mantu atzina nekustamo īpašumu, bet tas neliedz

Satversmes tiesai tāpat nonākt pie secinājuma, ka ir jārunā par Satversmes 105. panta aizsardzību attiecību arī uz šādu mantu.

Un treškārt. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa nešaubīgi vairākkārt ir norādījusi, ka īpašums konvencijas izpratnē ir autonomi jēdzieni, tas ir autonomi jēdzieni, autonoma aizsardzība un personām, kurām tiek konfiscēta manta, ir garantēta konvencijas 1. protokola 1. panta aizsardzības. Nu, piemēram, tas ir Socio pret Austriju lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesā, kur tieši šo jautājumu analizēja un viennozīmīgi nonāca pie secinājuma, ka konvencijas 1. protokola 1. pants aizsargā pieteikuma iesniedzēju tajā lietā.

Līdz ar ko... mums nav šaubu, ka arī šajā lietā tāpat, ja pieteikuma iesniedzēji ir subjektīvās tiesības apstrīdēt apstrīdētās tiesību normas un to neatbilstību Satversmes 105. pantam.

J. Priekulis.

Labdien vēlreiz, godātie pārstāvji! Sakiet, jautājums izriet no tik tikko jūsu minētā.

Jūs atsaucāties uz ECT praksi lietās. Sakiet, lūdzu, vai jūs nesaredzat atšķirību starp šajās ECT lietās aplūkotojumiem jautājumiem, kuri ir par noziedzīgi izdarījumu rīka priekšmeta konfiskāciju, tāpat legālas izcelsmes mantas konfiskāciju. Bet izskatāmajā lietā jau jautājums ir par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, tāpat nelegālas izcelsmes mantas konfiskāciju. Vai jūs neredzat atšķirību principos arī no ECT prakses izrietošajos, kur iet runa par noziedzīga izdarījuma rīka priekšmeta konfiskāciju, tāpat legālas izcelsmes mantu no tādas mantas, kurai ir nelegāla izcelsme?

M. Šķiņķis.

Mēs attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi atsaucāties attiecībā uz dažādiem aspektiem, tādēļ es nevarēšu tā vispārīgi atbildēt uz jūsu jautājumu vispārīgi, bet katrā ziņā sadaļā, kas attiecas, vai manta šajā gadījumā, naudas līdzekļi, ir vai nav konfiscējami, Eiropas Cilvēktiesību tiesa viennozīmīgi, manuprāt, praksē ir apstiprinājusi mūsu pozīciju. Un es neredzu iemeslu, kādēļ lai uz to neatsauktos.

Ja mēs runājam arī, piemēram, par Eiropas Savienības tiesas praksi, tad mēs redzam, piemēram, šis pēdējais nolēmums, kas ir par direktīvu Nr. 2014-42, kurā Eiropas Savienības tiesa arī saka, ka, atsaucas uz konvencijas prasībām tajā skaitā. Arī, piemēram, lietā, kas ir šī pēdējā lieta C-845-19, tur arī ir runa, piemēram, par naudas līdzekļu konfiskāciju, kas ir atrasti pie personas, kura ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, radnieka... un arī Eiropas Savienības tiesa nesaskata nekādus šķēršļus šīs atziņas par šādas īpašuma konfiskācijas tiesiskumu un tās atbilstību gan direktīvai, gan konvencijas 1. protokola 1. pantam, vērtējumu izdarīt, nu, ņemot vērā visas šīs

atziņas... Tāpēc es domāju, ka tie nolēmumi, uz kuriem mēs atsaucamies, ļoti labi iederas arī šajā lietā, lai nonāktu pie taisnīga rezultāta.

J. Priekulis.

Labi. Tad sakiet... vēl viens jautājums. Paturpinot atkal to atbildi jūs atsaucāties uz šo te Eiropas Savienības tiesas nolēmumu lietā Nr. C-845-19 un C-863-19, no kura jūs, citastarp, arī tik tikko un arī pieteikumā izdarāt secinājumu, ka šis te regulējums neatbilst Eiropas Savienības tiesību normām, bet sakiet lūdzu, vai jūs zināt, ka šajā lietā runa bija par tādu mantu, par kuru persona apgalvoja, ka tai ir legāla izcelsme. Un atkal. Izskatāmajā lietā ar spēkā stājušiem tiesas spriedumiem ir pierādīts, ka tai mantai ir nelegāla izcelsme. Un tas jautājums atkal ir pilnīgi tas pats. Vai jūs nesaredzat atšķirību, ka iet runa par legālas izcelsmes mantu, par kuru, iespējams, tiek apgalvots, ka tā ir nelegāla, bet šai te izcelsme ir legāla, no nelegālas izcelsmes mantas, kas ir noziedzīgi iegūta manta.

Tas pats jautājums arī par Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Tas pats jautājums par Eiropas Savienības tiesas praksi.

M. Šķiņķis.

Jā, tāpat, godātais kolēģi. Man šķiet, ka liels aspekts jūsu uzdotajā jautājumā atkal spēlē lomu tajā, ka jūs, šķiet, nemanāt, ka arī mūsu lietā faktiski ir runa par legālas naudas konfiskāciju. Kredītiestādes, kura atrodas šobrīd maksātnespējā, manta nav atzīta par noziedzīgi iegūtu tādā izpratnē, ka šie naudas līdzekļi šobrīd ir palikuši mantas masā kredītiestādē, ir noziedzīgi iegūti. Šajā mantas masā atrodas manta, uz kuru ir tiesības ar saviem prasījumiem daudziem kreditoriem. Jūs nevarat un nav iespējams pateikt, ka nauda, kas ir palikusi maksātnespējīgā kredītiestādē, tieši tajā daļā, kādā, jūs sakāt, ka kāds noguldītājs ir... es teikšu vienkārši... nozadzis, ka tā ir tā nauda, kas ir noziedzīgi iegūta. Naudas masā nepietiek visu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Līdz ar ko teikt, ka, piemēram, 7 miljoni no maksātnespējīgas kredītiestādes mantas, kas tiek izņemta ārpus kreditora maksātnespējas procesa, ir noziedzīgi iegūta manta un tieši tie 7 miljoni ir tie, ko kāds noguldītājs ir prettiesiski ieguvis, ir juridiski nekorekts apgalvojums. Tā tas, gluži vienkārši, nav.

A. Stupins.

Paldies. Tagad būs jautājumu bloks par judikatūras stabilitāti un to, ka Latvijā normu plūdu apstākļos... vai mēs uzticamies tiesību piemērotājam, tostarp, Senātam.

Vai jūs uzskatāt, ka jums vēlamais... nu, pareizāk izsakoties, bankas kreditoram vēlamais instrukcijai pielīdzināmais hipotētiskais regulējums, kādu jūs piedāvātu, atbildot uz tiesneša jautājumiem, vispār izskatāmajā lietā ir relevants, ja tiesību piemērotājs... piemēram, Senāts, iztulkojot tiesību normas dažādās tiesību jomās,

tostarp, to kopsakarā, judikatūrā atrodamos tiesu lēmumos un nolēmumos, ir vai būtu atzinis tiesiskā regulējuma tā kopsakarā skaidru un paredzamu piemērošanu?

M. Šķiņķis.

Ja es pareizi sapratu jautājumu... Jautājums ir, vai mēs uzskatām, ka būtu nepieciešamas izmaiņas regulējumā, lai regulējums atbilstu Satversmei?

Jā. Mūsu pozīcija ir, ka ir nepieciešams. Tieši tādēļ mēs esam apstrīdējuši apstrīdēto tiesību normas, jo uzskatām, ka tās neatbilst Satversmei.

Un kādēļ tas neatbilst dēļ normu skaidrības. Es, atbildot uz tiesas jautājumiem, atbildēju. Bet, atbildot uz tiesas jautājumiem, es nerunāju par vēl vienu aspektu, tas ir, ļoti būtiski šajā lietā. Kādēļ vēl regulējums neatbilst Satversmei, ir tādēļ, ka šobrīd nav paredzēts efektīvs trešo personu tiesību aizsardzības mehānisms, procedūra, kādā trešo personu aizsardzība var tikt nodrošināta. Tas ir vēl viens iemesls, kādēļ apstrīdētās tiesību normas neatbilst Satversmei.

J. Priekulis.

Paldies. Turpinot kolēģa Stupina jautājumu sēriju par šo te judikatūru.

Varbūt sāksu tad ar vienkāršāku jautājumu. Vai jūs esat iepazinušies ar spēkā stājušies tiesu nolēmumiem, tas ir, ar judikatūru, no kurienes nepārprotami izriet, kāda ir piemērojamā kārtība noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijai bankas maksātnespējas procesā? Un vai šīs te judikatūras esība jums neliecina domāt par to, ka šie te argumenti par normas skaidrību, ko jūs izvirzāt, ir absolūti nepamatoti?

M. Šķiņķis.

Cik man bija iespēja...

A. Laviņš.

Es atvainojos... Šķiņķa kungs, es šo jautājumu nupat uzdoto noņemu, jo tajā ir ietverts... tā mērķis ir sniegt atbildi par to, vai tas ir pamatots vai tas ir nepamatots. Tāpēc šis jautājums tiek noņemts un lūdzu, Saeimas pārstāvji, turpiniet ar citiem jautājumiem.

J. Priekulis.

Ja drīkst, tad es centīšos pārformulēt šo te jautājumu, neieviešot jautājumā šo te iespējamo nostāju.

Tas jautājums... faktiski šīs te normas piemērošanas kontekstā... vai tas, ka pastāv judikatūra, no kurienes, teiksim, izriet šī te kārtība, kādā ir konfiscējama noziedzīgi iegūta manta arī maksātnespējas procesā, nav arguments, kas faktiski ir ņemams vērā pie šīs te normas skaidrības elementa?

M. Šķiņķis.

Manuprāt, ļoti abstrakts jautājums. Judikatūra ir jāņem vērā jebkurā gadījumā jebkuru tiesību jautājumu analizējot. Pirmkārt.

Otrkārt, mēs runājam par samērā specifisku situāciju – kredītiestādi, kas atrodas maksātnespējas procesā. Un es ņemtos apgalvot, ka par noziedzīgi iegūtu līdzekļu mantas konfiskāciju šādā gadījumā judikatūra tāda plaša, godīgi sakot, nemaz nav pieejama. Tas ir ļoti specifiska gadījums, kāds Latvijā nemaz tik bieži negadās.

J. Priekulis.

Sakiet, lūdzu, varbūt paturpinot vēl šo jautājumu.

Vai jūsu ieskatā faktiski... ja pastāvētu spriedums krimināllietā, kurā persona ir atzīta par vainīgu procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pieņemtā tiesas nolēmuma izpildes kavēšanā, balstoties uz šo te argumentāciju, ka esot bijusi neskaidra izpildes kārtība un tāpēc nolēmums ir izpildāms Kredītiestāžu likuma noteiktajā kārtībā, nebūtu pietiekams arguments, lai pateiktu, ka tomēr ir bijusi skaidra kārtība, kādā ir izpildāmi šie te procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pieņemtie tiesas nolēmumi?

M. Šķiņķis.

Atkal jau ļoti hipotētisks jautājums.

Jūs varētu norādīt konkrētu nolēmumu, es ar to labprāt iepazītos un mēs varētu turpināt diskusiju par šo ļoti interesanto jautājumu.

Kā jau es teicu, jebkurš Augstākās tiesas nolēmums, ne tikai tie, kas veido judikatūru, ir jāanalizē, mēs cenšamies arī vienmēr kā tiesību piemērotāji, tos analizēt un izdarīt secinājumus. Un mēs savus secinājumus esam izdarījuši, iesniedzot pieteikumus Satversmes tiesai un mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmei.

J. Priekulis.

Sakiet, lūdzu, mazliet jautājums no citas sērijas...

Godātā tiesa jau vairākkārt uzdeva šos te jautājumus par prasījuma tiesībām, tāpēc tos jautājumus es neatkārtosu, bet vienā tādā atsevišķā aspektā pajautāšu jums tikai.

Jūs vairākkārt uzskatījāt to, ka faktiski valstij būtu jāiestājas tā kreditora vietā, kurš tad ir noguldījis bankā šos te noziedzīgi iegūtos naudas līdzekļus. Sakiet, lūdzu, no šīs te konstrukcijas skatupunkta, vai jūsu ieskatā no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas skatupunkta, šāda konstrukcija būtu pieļaujama, padarot faktiski šī te prasījuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes iespējamību, ja tā var teikt, no kreditoru izmanīguma, kā un ar kādām, teiksim, pamatojoties uz kādiem līgumiem viņš ir noguldījis bankā šos te noziedzīgi iegūtos

līdzekļus un tā tālāk. Jo atkarībā no šīs te kreditoru darbības ir ļoti atkarīgs arī tas, kurā kārtā viņš atrodas.

Vai jūsu ieskatā tas pats par sevi... tā argumentācija no līdzekļu legalizācijas novēršanas skatupunkta šīs te prasījums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju faktiski tiek padarīts par izpildes iespējamību no kreditoru rīcības, kā viņš ir noguldījis bankā šos te noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Vai tas pats par sevi jums liekas savienojams ar šo te visu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas pamatuzdevumu... novēršanas pamatuzdevumu... es atvainojos...

M. Šķiņķis.

Es atkal... uz tādiem ļoti teorētiskiem jautājumiem ir ļoti grūti atbildēt...

Tātad labums, kas ir bankas klientam, noguldītājam, ko viņš, iespējams, ir ieguvis noziedzīgā nodarījuma gadījumā, noguldot naudas līdzekļus bankā, ir prasījums pret banku. Tiklīdz šim nelabticīgajam klientam... bankas... tiek noņemts prasījums, nogriezta iespējamība tikt pie šīs naudas, manuprāt, leģitīmais mērķis ir sasniegts.

Līdz ar to, vai šis noguldījums ir, ja tā var teikt, vienkāršs noguldījums, maza apmēra fiziskas personas noguldījums, kas ir kreditoru kārtu apmierināšanas kārtā samērā augstā kārtā, vai tas ir subordinētais noguldījums, kas būs ļoti zemu, tas, manuprāt, nerada nekādu atšķirību mūsu pozīcijā, jo, kā jau es teicu, tiklīdz tiek panākts tas, ka persona, kas izdarījusi noziegumu, nevar nekādā procesā, vienalga, kurā kārtā un tamlīdzīgi, savu prasījumu apmierināt, manuprāt, šī persona... nu mērķis tiek sasniegts, šī persona... diez vai kāds varētu apgalvot, ka šis mērķis netiek sasniegts un viņam šī nauda netiek noņemta. Līdz ar ko...

A. Laviņš.

Šķiņķa kungs, paldies. Atbildi dzirdējām. Mērķis tiek sasniegts.

Ejam uz priekšu. Vai ir citi jautājumi?

A. Stupins.

Paldies. Saeimai būs pēdējais jautājums pavisam konkrēts un skaidrs. Ne abstrakts.

Jūs savā runā un atbildēs uz jautājumiem neskaitāmas reizes norādījāt uz tām negatīvajām mantiskajām sekām, kas noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas rezultātā radīsies bankas kreditoriem, nu un, protams, arī likvidējamās kredītiestādes administratoram.

Kā minētie argumenti vispār attiecas uz tieši jūsu pārstāvētā tiesību subjekta pamattiesību aizsardzību Satversmes tiesā? Un šajā sakarā tad praktiskas dabas konstrukcijas. Satversmes tiesas procesa mērķis ir taisnīgs rezultāts. Kādu rezultātu tieši banka redz tiesiskā regulējuma ziņā un kādas ieņem jūsu norādītajām nelabvēlīgajām mantiskajām sekām būtu jums vēlamās šīs te labvēlīgās mantiskās

sekas gadījumā, ja apstrīdētās normas, piemēram, tiktu atzītas par neatbilstošām Satversmei? Paldies.

M. Šķiņķis.

Manuprāt, atbildot uz godātās tiesneses Rodiņas kundzes jautājumu es atbildēju jau uz šo jautājumu. Bet es varu atbildēt vēlreiz.

Tātad, kā jau es teicu, maksātnespējas procesa gadījumā maksātnespējīgās juridiskās personas darbības virsmērķis ir pēc iespējas visu kreditoru prasījumu pēc iespējas pilnīgs apmierinājums. Lai to izdarītu, un arī Satversmes tiesas Danske Bank lietā, piemēram, Satversmes tiesa to analizēja un atzina, un, lai to izdarītu, bankai likvidējamajai ir nepieciešami naudas līdzekļi. Un tieši tādēļ likumdevējs Kredītiestāžu likumā ir noteicis, ka vispirms no likvidējamās vai maksātnespējīgās kredītiestādes naudas līdzekļiem tiek finansēts maksātnespējas process. Līdz ar ko šie naudas līdzekļi ir nepieciešami, lai pēc iespējas varētu tikt finansēta iespējamība šai juridiskajai personai pēc iespējas daudz atgūt naudas līdzekļus, lai pēc iespējas pilnīgākā apmērā apmierinātu kreditorus. Un teorētiskā situācijā – iespējams atgriezt konkrēto juridisko personu maksātspējā.

A. Laviņš.

Paldies.

Jautājumi ir izskanējuši un atbildes esam saņēmuši.

Šobrīd vārds faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstam ir Saeimas pārstāvjiem. Jūsu rīcībā, abu pārstāvju rīcībā, ir 30 minūtes. Lūdzu!

A. Stupins.

Paldies, godātā tiesa!

Izskatāmajā lietā Saeima jau ir sniegusi savus atbildes rakstus un pilnībā uztur tajos sniegto lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Un šajā tiesas sēdē mēs ar kolēģi Jāni Priekuli uzsvērsim būtiskākos no Saeimas argumentiem, kas attiecas uz lūgumu par tiesvedības izbeigšanu izskatāmajā lietā, bet papildus tam Saeima izteiks arī savus apsvērumus attiecībā uz šo te Satversmes tiesas šā gada 15. marta lēmumā par lietas izskatīšanas atsākšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos norādītajiem motīviem un identificētajiem problēmjautājumiem.

Saeimas ieskatā tiesvedība izskatāmajā lietā nav turpināma, vadoties no diviem alternatīviem tiesiskajiem pamatiem. Tiesvedība par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam būtu izbeidzama, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, jo ar apstrīdētajām normām pieteikuma iesniedzējam nav aizskartas Satversmē noteiktās pamattiesības Satversmes tiesas likuma izpratnē, jo bankas pieteikums ir vērsts nevis

uz tā iesniedzēju, bet gan uz citu personu – likvidējamās kredītiestādes kreditoru pamattiesību aizsardzību, savukārt pašas bankas kreditoru minētās negatīvās mantiskās sekas ir konstruētas, pamatojoties uz pavisam kļūdainu pieņēmumu par to, ka banka jebkādos apstākļos būtu atzīstama par labticīgu trešo personu.

Savukārt pieteikuma juridiskais pamatojums ir balstīts aplamā uzskatā, ka Satversme aizsargā noziedzīgi iegūtu mantu vismaz daļēji.

Abi pieteikumi turklāt ir iesniegti, neievērojot Satversmes tiesas likumā noteikto termiņu.

Saeima, sniedzot juridisko pamatojumu savas procesuālās pozīcijas ietvaros, konkrētajā gadījumā principiāli nesešos pieteikuma iesniedzēju sniegtajam lietas faktisko apstākļu juridiskajam novērtējumam un neanalizēs, cik procentu no pieaicinātajām personām ir piekritušas vienam vai citam lietas dalībnieka secinājumam. Šāda pieeja ir spekulatīva, tā ir abstrakta un atrauta no apstrīdēto normu patiesās jēgas un arī piemērošanas judikatūras, uz ko norādīs mans kolēģis, kā arī tiesiskās realitātes tiesību normu sistēmas ietvaros attiecīgajā jomā kopumā.

Tāpat Saeima arī konsekventi ievēros prasījuma robežas izskatāmajā lietā, tostarp attiecībā uz to, kādu regulējumu paredz tieši apstrīdētās normas. Un tās nosaka pamatprincipu, ka noziedzīgi iegūta manta tiek konfiscēta valsts labā un turklāt paredz arī izsmēlošu izņēmumu – noziedzīgi iegūtās mantas atdošana īpašniekam vai likumīgajam valdītājam

Saskaņā ar jau minēto Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai, ja tiesvedības turpināšana lietā nav iespējama. Un šajā ziņā izšķirošs ir tas, ka konstitucionālā sūdzība joprojām ir līdzeklis, kas visupirms kalpo tieši konkrētās personas pamattiesību aizsardzībai. Lai izlemtu, vai tiesvedība lietā ir izbeidzama, Satversmes tiesai ir nepieciešams izvērtēt, vai apstrīdētās normas vispār ierobežo pieteikuma iesniedzēju pamattiesības, proti, vai konkrētajā gadījumā ir aizskartas tādas tiesības, kas ietilpst Satversmē garantēto pamattiesību tvērumā un secīgi, vai tieši apstrīdētās normas aizskar personām Satversmē noteiktās pamattiesības.

Šajā sakarā ir ļoti būtiski, ka pieteikumā minētais 21. panta pirmais teikums, tajā ietvertais tiesiskās vienlīdzības princips ir piemērojams kaut kādām citām pamattiesībām un šādā gadījumā šis te 91. pantā nostiprinātās tiesības ir salīdzinošas un konkrētajā gadījumā attiecībā uz tām ir jāņem vērā tie apsvērumi, kas ir saistīti ar pamattiesībām, kuras garantē Satversmes 105. pants.

Saeima nekādā gadījumā neapstrīd, ka ar tiesībām uz īpašumu šā panta izpratnē saprot visas mantiskā rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas. Tomēr minētā Satversmes norma piešķir personas tiesības tikai uz likumīgi iegūtu īpašumu, tā nedod tiesības uz tādu īpašumu,

kas ir iegūts noziedzīga nodarījuma rezultātā, ja mantas noziedzīgā izcelsme ir pierādīta tiesā, tiesiskās valsts prasībām atbilstošā procesā.

Valsts pienākums aizsargāt personas no noziedzīgām darbībām ir saistīts arī ar valsts pienākumu paredzēt negodīgi, vēl jo vairāk, noziedzīgi iegūta īpašuma atsavināšanu tiesas ceļā. Tātad, valstij risinot varbūt ne krimināltiesiskās attiecības, ir pienākums izņemt no apgrozības noziedzīgi iegūtu mantu un naudas līdzekļus. Tātad, manta, kas Kriminālprocesa likuma noteiktā kārtībā ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā. Nav pieļaujams, ka par noziedzīgi iegūtu mantu atzītie naudas līdzekļi tiktu izmantoti citiem mērķiem, izņemot kā mantas konfiskācijas izpildes izdevumu segšanu.

Par tiesību objektiem vispār var atzīt tikai tādas tiesību subjektiem piederošas lietas vai nemateriālās vērtības, kas var būt civiltiesiskās apgrozības priekšmets. Tāpat par tiesiskā darījuma priekšmetu var būt tikai tas, kas nav izņemts no privāttiesiskās apgrozības, pretējā gadījumā darījums nav spēkā.

Ievērojot manis jau pieminēto Satversmes tiesas procesa būtību un jēgu, prasījuma tiesības, kā īpašumtiesības, kā garantēts īpašums izskatāmajā gadījumā nevar būt sekas tam, ka kāda persona ir mēģinājusi legalizēt noziedzīgi iegūtus naudas līdzekļus. Lietā konfiscētās mantas atzīšana par kredītiestādes īpašumu neizslēgtu to, ka šī manta ir uzskatāma par noziedzīgi iegūtu un tādējādi ir konfiscējama par labu valstij.

Nosakot to, vai apstrīdētās normas skar tādas tiesības, kas uzskatāmas par īpašumtiesību objektu Satversmes 105. panta izpratnē, šajā lietā mūsu ieskatā nozīme ir arī tiesiskās palāvēības principam un no Satversmes neizriet palāvēība, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi, kas atrodas kredītiestādes īpašumā, jebkad turpinās piedalīties civiltiesiskajā apritē, segs personu prasījumus pret kredītiestādi. Un šeit mēs gribētu vērst uzmanību uz to, ka tajā brīdī, kad manta jau ir ar tiesas nolēmumu konfiscēta un ieskaitīta valsts budžetā, spekulācijas, ka viņu turpina izmantot kā noziedzīgi iegūtu, ir pieteikuma iesniedzēju mākslīga konstrukcija un pilnībā nonāk pretrunā ar pašu konceptu, kā notiek cīņa pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, jo tur jau kā robežšķirtne ir spēkā stājies nolēmums.

Personas pamattiesību aizskārums. Satversmes tiesas likuma izpratnē konkrētajā gadījumā un visos citos gadījumos ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada šīs te nelabvēlīgās sekas tieši pašam pieteikuma iesniedzējam. Un persona ir tiesīga vērsties šajā te tiesā tikai gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šo te pamattiesību ierobežojumu un apstrīdēto normu.

Satversmes tiesa izskata lietas par likumu un citu normatīvo aktu atbilstību Satversmei. Un tas nozīmē, ka šajā procesā var tikt izvērtētas tikai normatīvajos aktos formulētas tiesību normas un nevar izvērtēt šeit minētās interpretācijas piemērošanu vai neesoša, šķietama regulējuma atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai. Un

Satversmes tiesas pamatuzdevums nav izlemt, kā katrā konkrētajā gadījumā būtu pareizi piemērojamas tiesību normas. Un, lai pārbaudītu apstrīdēto normu atbilstību Satversmei, ir nepieciešams, protams, noskaidrot šo normu un arī citu ar to tieši un cieši saistīto tiesību normu mērķi un arī patieso jēgu.

No apstrīdētajām normām izriet tikai un vienīgi regulējums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju valsts labā, tās rezultātā iegūto finanšu līdzekļu ieskaitīšanu valsts budžetā, vai konkrētās mantas atdošanu īpašniekam vai likumīgajam valdītājam. Apstrīdētās normas neregulē to, kā ir izpildāmi tiesas nolēmumi, ar kuriem manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un noteikta tās konfiskācija valsts labā. Tāpēc izskatāmajā lietā ir nepieciešams vispār konstatēt, vai apstrīdētās normas tieši pieteikuma iesniedzējam kādas nelabvēlīgās sekas vispār ir radījušas.

Un izskatot lietu, kas ir ierosināta kā konkrētajā gadījumā, pēc konstitucionālās sūdzības, ir jāņem vērā pieteikuma iesniedzēju pašu argumentācija, atspoguļotie motīvi, apsvērumi. Konkrētajā gadījumā argumentācijas kontekstā Satversme neaizsargā šādu hipotētisku interesi izveidot pieteikuma iesniedzējam vēlamajam iznākamam labvēlīgu, specifisku, arī instrukcijai pielīdzināmu regulējumu, kas konkrētās shēmas apstākļos būtu izdevīgs, izvēloties vienu vienīgu tiesisko risinājumu vai pat mehānisku iekļaušanu pavisam konkrētā Kredītiestāžu likumā noteiktajā kreditoru kārtā, pilnībā ignorējot noziedzīgi iegūto līdzekļu institūta tiesisko dabu.

Un nav šaubu, ka, ja tā kā esošais tiesiskais regulējums pieļauj tādu situāciju, kurā tā piemērošana varētu novest pie Satversmē noteikto pamattiesību pārkāpuma, Satversmes tiesai šāds regulējums būtu jāatzīst par neatbilstošu Satversmei. Tomēr izskatāmais acīmredzami nav šāds gadījums, jo identificētais pamattiesību ierobežojums nemaz neizriet no apstrīdētajām normām. To, ka apstrīdētās normas neaizskar pieteikuma iesniedzēju pamattiesības, apliecina apstāklis, ka bankas situācija nemaz nemainītos pat tādā gadījumā, ja Satversmes tiesa atceltu apstrīdētās normas un par noziedzīgi iegūto mantu atzītie naudas līdzekļi netiktu konfiscēti.

Ievērojot minēto, izskatāmajā gadījumā Satversme pati par sevi negarantē pieteikuma iesniedzēju identificētā, šķietamā īpašuma aizsardzību, neatkarīgi no tā, vai konkrētie naudas līdzekļi, pat ja nebūtu noziedzīgi iegūti, piederētu vienai vai otrai personai. Un pieteikuma iesniedzējam vēlamais tiesiskais regulējums neietilpst nedz Satversmes 91., nedz 105. panta tvērumā un apstrīdētās normas pašas par sevi neierobežo pieteikuma iesniedzēju pamattiesības.

Tad attiecīgi izvērstāku juridisko pamatojumu un Saeimas lūgumu izbeigt tiesvedību turpinājumā sniegs mans kolēģis Jānis Priekulis, piepildot ar saturu nupat identificētos kritērijus tiesvedības izbeigšanai.

J. Priekulis.

Godātā tiesa! Tātad atsaucoties uz Satversmes 105. pantā garantētajām īpašumtiesībām, abi pieteikuma iesniedzēji vēlas gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas. No noziedzīgi iegūtas mantas, uzskatot, ka tās ir viņu subjektīvās tiesības, kuras aizsargā Satversme. Proti, ja banka vēlas gūt labumu no šādas mantas, lai apmaksātu maksātnespējas procesa izdevumus un segtu pieteiktos kreditora prasījumus, tad kreditors vēlas gūt labumu no šādas mantas, lai būtu apmierināts viņa prasījums. Tomēr šāda pieteikuma iesniedzēju pozīcija neiztur nekādu kritiku, jo Satversmes 105. pants negarantē tiesības uz tādu mantu, kurai ir nelegāla izcelsme jeb neaizsargā tiesības gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas. Un izskatāmajā lietā nav strīds, ka manta par tādu ir atzīta. Tātad, par naudas līdzekļiem, kuriem ir nelegāla izcelsme un kuri ir izņemami no civiltiesiskās apgrozības.

Ja atzītu, ka noziedzīgi iegūta manta, kas izskatāmajā lietā ir nelegālas izcelsmes naudas līdzekļi, bauda Satversmes 105. panta aizsardzību, tad būtu jāatzīst arī tas, ka, piemēram, nauda, kuru valsts amatpersonas saņem kā kukuli, vai nauda, kuram, teiksim, tiek saņemta par narkotiku tirdzniecību, vai arī nauda, kuru persona saņem par pasūtījuma slepkavības izdarīšanu, bauda mūsu konstitūcijas – Satversmes – aizsardzību. Tomēr šāda izpratne būtu ne vien juridiska nekorekta, bet amorāla un pašos pamatos nebūtu savienojama ar tiesiskas valsts principu. Satversme nevar aizsargāt vēlmi gūt labumu no netīras naudas jeb naudas, kurai ir nelegāla izcelsme un kura atzīta par izņemamu no civiltiesiskās apgrozības. Turklāt, Satversmes 105. panta kontekstā nav nozīmes tam, kas tiek darīts tālāk ar šo nelegālas izcelsmes naudu, vai, cik agri vai vēlū pagātnē tā tikusi noguldīta, jo svarīgs ir pirmais solis, ka šai naudai ir nelegāla izcelsme. Piemēram, nav nozīmes tam, vai nelegālas izcelsmes nauda tiek glabāta zeķē, izmantota dažādu preču un pakalpojumu apmaksai, vai arī tiek noguldīta bankā, kā tas ir ticis izdarīts izskatāmās lietas pamatā esošajos gadījumos, tādējādi cenšoties legalizēt šo naudu caur finanšu sistēmu. Tie visi ir tikai veidi, kā var mēģināt legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Tomēr, ja nauda ir bijusi netīra, tad nauda ir netīra un par tīru to nevar padarīt neviens, neskatoties uz to, cik lielas vai mazas kādam būtu prasmes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jautājumos, piemēram, cik sarežģīta ir legalizācijas shēma vai cik ātri pēc nozieguma kabatas zaglis var iemaksāt naudu bankomātā. Tātad, izskatāmajā lietā apstrīdētās normas neaizskar Satversmes 105. pantā garantētās tiesības uz īpašumu, jo no Satversmes neizriet subjektīvas tiesības uz labumu gūšanu no noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem.

Turklāt, šis ir arī iemesls, kāpēc izskatāmajā lietā nav jāpievēršas, mūsu ieskatā, analīzei par to, kā būtu raksturojamas attiecības starp banku un noguldītāju no saistību tiesību skatupunkta.

Turpinot par trešās personas institūtu.

Godātā tiesa! Abi pieteikuma iesniedzēji cenšas panākt labuma gūšanu no noziedzīgi iegūtas mantas, arī argumentējot ar to, ka banka ir labticīga trešā persona, proti, tajā noguldīto naudas līdzekļu labticīgs ieguvējs. Tiek izdarītas arī atsauces uz Eiropas Savienības tiesību aktiem, Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, Eiropas Savienības tiesas praksi, no kurienes pieteikuma iesniedzēju ieskatā izrietot secinājums, ka noziedzīgi iegūtu mantu nav iespējams konfiscēt labticīgai trešajai personai.

Tomēr pieteikuma iesniedzēji, godātā tiesa, ir nekorekti. Banka nevar būt trešā persona attiecībā uz naudu, kas reiz tikusi noguldīta bankā. Pirmkārt, jāņem vērā, ka banka ir... saukšu, kā šodien sēdē... Novēršanas likuma subjekts. Un bankai saistošas visas no Novēršanas likuma izrietošas prasības, turklāt banka nezaudē savu statusu arī maksātnespējas procesa ietvaros. Arī šajā procesā bankai ir jāievēro visas no Novēršanas likuma izrietošās prasības.

Un kas tad ir šīs prasības? Visupirms bankai ir jāizveido riska līmenim atbilstoša iekšējās kontroles sistēma, lai jau laikus pamanītu mēģinājumus legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus un novērstu šādu līdzekļu legalizāciju jeb ielaišanu finanšu apritē. Proti, darīt visu savam riska līmenim atbilstoši, lai novērstu banku izmantot par vietu naudas atmazgāšanai.

Tāpat bankai, pirms tā pieņem noguldījumu, kā arī noguldījuma attiecību laikā, ir jāveic klienta izpēte. Tā saucamais princips: pazīsti savu klientu. Banka iegūst informāciju par klientu un tā veiktajiem darījumiem, lai pārliecinātos, ka klients nenodarbojas ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Savukārt, ja bankai rodas aizdomas, ka tiek mēģināts legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, tai uzreiz ir jāziņo Finanšu izlūkošanas dienestam par aizdomīgu darījumu un, būtībā aizdomām izrādoties pamatotām, šāda nauda nemaz nevar tikt noguldīta bankā, bet gala rezultāta tā ir konfiscējama valsts labā, protams, izņemot šos te gadījumus, kad nauda ir atdodama īpašniekam vai valdītājam.

Tātad, ja reiz banka ir Novēršanas likuma subjekts, kuram ir izvirzītas īpašas rūpības, prasības, kas vērstas uz to, lai novērstu tādas situācijas, kādas ir izskatāmās lietas pamatā, citiem vārdiem sakot, novērstu iespēju, ka bankā var tikt noguldīti nelegālas izcelsmes naudas līdzekļi. Absurdi būtu atzīt, ka tai varētu pienākties ar trešo personu saistītās garantijas attiecībā uz sevis piedāvātajiem pakalpojumiem.

Otrkārt. Ja par pareizu atzītu pieteikuma iesniedzēju piedāvāto juridisko loģiku, ka banka attiecībā uz noguldīto naudu varētu tikt atzīta par trešo personu, tad par tādu banka varētu tikt atzīta arī tad, kad tai nav maksātnespējas process. Un kas tad beigās sanāktu pie šādas loģikas, ja atzītu, ka bankā noguldītajiem naudas līdzekļiem ir nelegāla izcelsme. Personai, kura noguldījusi nelegālas izcelsmes naudas līdzekļus bankā, zustu prasījuma tiesības par šo naudas līdzekļu izmaksu, bet banka, atsaucoties uz savu trešās personas statusu, varētu pretendēt uz šo naudas līdzekļu saglabāšanu, lai turpinātu to izmantot peļņas gūšanas nolūkos. Tātad, banka varētu tikt vaļā no

prasījuma tiesībām naudas līdzekļu apmērā un pretendēt uz noguldīto naudas līdzekļu saglabāšanu. Tātad, no sākotnējās bilances, kas ir neitrāla, jo bez naudas pastāv arī prasījuma tiesības noguldītās naudas apmērā, bankas balance pēkšņi kļūst pozitīva. Nav prasījuma tiesība, bet ir noguldītie naudas līdzekļi.

Godātā tiesa, tas, mūsuprāt, raksturo šīs pieteikuma iesniedzēja piedāvātās konstrukcijas absurdumu. Mums nav zināms neviens gadījums ne starptautiskā līmenī, ne citās valstīs, ka banka varētu tikt ne vien atzīta, bet vispār vērtēta kā trešā persona attiecībā uz tajā noguldīto naudu.

Treškārt. Par ECT un Eiropas Savienības tiesas praksi. Saīsinājumā ECT un EST. Visas pieteikumos minētās atsauces uz ECT un EST lietām, no kurām izrietot, ka labticīgas trešās personas mantu nevar konfiscēt, ir atsauces uz lietām, kurās izskatīts jautājums par noziedzīgi nodarījuma izdarīšanas priekšmeta konfiskāciju. Un tā ir fundamentāla juridiska kļūda, jo ir taču atšķirības starp noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmetu un noziedzīgi iegūtu mantu. Proti, ja noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmetam ir legāla izcelsme, jo nelegālas izcelsmes gadījumā tā ir noziedzīgi iegūta manta, tad noziedzīgi iegūtai mantai ir tikai un vienīgi nelegāla izcelsme, un nav iespējams, kā to vēlas pieteikuma iesniedzēji, vienus un tos pašus principus attiecināt uz tādas mantas konfiskāciju, kurai ir legāla izcelsme un tādas mantas konfiskāciju, kurai ir nelegāla izcelsme. Piemēram, ir taču atšķirība, vai tiek konfiscēts legālas izcelsmes auto, kas tek izmantots noziedzīgi iegūtas mantas pārvadāšanai vai noziedzīgi iegūta manta, kas tiek pārvadāta ar šo te auto.

Tātad, tas, ko mēs vēlamies uzsvērt – no pieteikumos un arī šodien tiesas sēdē pieminētajiem ECT un EST spriedumiem – nekādi neizriet pieteikuma iesniedzēja vēlamā situācija.

Ceturtkārt. Pieskaroties Eiropas Savienības tiesību jautājumam. Atbildes rakstā mēs jau vēršam uzmanību uz vairākiem starptautisko tiesību dokumentiem, arī Eiropas Savienības tiesību aktiem, kas tātad paredz šo te nepieciešamību izņemt no civiltiesiskās apgrozības noziedzīgi iegūtu mantu, arī nelegālas izcelsmes naudas līdzekļus.

Laika taupības nolūkos tos neatkārtosim, bet vēlos paskaidrot to, ka šī te Eiropas Savienības direktīva nav vienīgais dokuments, kas apredz nepieciešamību aizsargāt labticīgas trešās personas. Ir vairāki gan nacionāla līmeņa, gan starptautisko tiesību akti. Taču no neviena no šiem dokumentiem neizriet tas, ko tajos vēlas ieraudzīt pieteikuma iesniedzēji, proti, ka šādā situācijā nevarētu tikt konfiscēti noziedzīgi iegūti naudas līdzekļi.

Šie starptautiskie dokumenti visi kā viens prasa nodrošināt labticīgu trešo personu aizsardzību un tas nav tas pats, kas neļaut konfiscēt un izņemt no civiltiesiskās apgrozības noziedzīgi iegūtu mantu, kas pie tā atradusies, tās ir divas atšķirīgas lietas. Turklāt, tas, ko vēlamies uzsvērt, ka pret Latviju nav ierosināts nekādas pārkāpuma

procedūras no Eiropas Padomes institūciju puses un Saeimas rīcībā arī nav informācijas, ka mēs nebūtu ievērojuši savas starptautiskās saistības šajā jomā.

Turklāt, nevaram nevērst tiesas uzmanību uz to, ka, piemēram, ar Latvijas starptautiskajām saistībām pilnībā nesavienojams ir, piemēram, bankas viedokļa 16. lapaspusē norādītais, ka noziedzīgi iegūta manta nav konfiscējama, lai to izņemtu no civiltiesiskās apgrozības pilnīgi vienmēr, bet gan tikai tad, kad tas sasniedz konfiskācijas mērķi – atturēt personas no iesaistīšanās noziedzīgos nodarījumos un nepārsniedz šā mērķa sasniegšanai nepieciešamo. Pēc šādas loģikas būtu jāatzīst arī tas, ka, piemēram, nauda, ko cilvēks saņem par orgānu tirdzniecību, nav izņemama no civiltiesiskās apgrozības pilnībā, bet ir jāvērtē, cik lielas naudas izņemšana atturēs no turpmākas tirdzniecības un vai gadījumā šai personai netiek atņemts par daudz. Mūsu ieskatā šāda pozīcija ir vērtējama kā neadekvāta.

Turklāt, par pieteikumā ietvertās mūsu ieskatā juridiskās konstrukcijas absurdu liecina arī, piemēram, apstākļi, ka gadījumā, ja atbalstītu pieteikuma iesniedzēju vēlamā pozīciju, tas ir, ka valsts ir aizstājama ar kreditoru, kurš noguldījis bankā noziedzīgi iegūtus līdzekļus, tas nozīmētu, ka iespējas konfiscēt bankā noguldītas nelegālas izcelsmes naudas līdzekļus tiek padarītas par atkarībām no kreditora rīcības un viņa prasmēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jautājumos. Un tas ir nepieņemami – padarīt to, lai nelegālās izcelsmes nauda tiek izņemta no apgrozības, par atkarīgu no kreditora rīcības vai varbūt izmanīguma.

Turpinot par termiņa nokavējumu. Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka pieteikuma iesniegšanai atvēlētais termiņš ir skaitāms no 2020. gada 9. oktobra, kad stājās spēkā tiesas lēmums civillietā. Mūsu ieskatā šis uzskats ir nepamatots. Pirmkārt, jautājums par to, vai manta ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu un to, kas ar šo mantu darāms, konfiscējama valsts labā vai atdodama likumīgajam īpašniekam jeb valdītājam, ir izlemts procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Un galīgie nolēmumi šajā procesā stājās spēkā 2018. gada 31. jūlijā un 2019. gada 16. aprīlī. Un tas, kas ir svarīgi, ir tas, ka pēc abu šo tiesas nolēmumu spēkā stāšanās nevienā citā tiesas procesā vairs nav iespējams lemt ne par to, vai manta ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu, ne par to, ko darīt ar šādu mantu, proti, vai to konfiscēt, vai atdot kādam. Tas jau ir izlemts un galīgi, pamatojoties uz apstrīdētajām normām. Un tā taču ir vispārēja juridiska patiesība, ka ikviens spēkā stāties tiesas nolēmums ir izpildāms, neskatoties uz kādas personas subjektīvo pārliecību par to, vai tas ir pamatots vai nepamatots.

Tādēļ, ja pieteikuma iesniedzēji tik tiešām uzskatītu, ka nelabvēlīgas sekas no apstrīdētajām normām, kuras nosaka šo te pamatprincipu, kas darāms ar noziedzīgi iegūtu mantu, rodas tādēļ, ka šie te noziedzīgie līdzekļi nebija konfiscējami valsts labā, bet atstājami bankai kā trešajai personai, kas Saeimas ieskatā ir absurdi, bet tomēr, tad pieteikums Satversmes tiesā bija iesniedzams sešu mēnešu laikā pēc tam, kad stājušies spēkā galīgie tiesas nolēmumi procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Otrkārt. Kritiku un mazliet pat vairāk neiztur pieteikuma iesniedzēju norādītais, ka neesot bijusi skaidra kārtība, kā izpildīt procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pieņemtos tiesas nolēmumus, jo tiesas nolēmumos tā neesot bijusi noteikta.

Godātā tiesa, jāsaprot, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, tiek lemts jautājums par to, vai manta ir noziedzīgi iegūta. Un ja manta ir noziedzīgi iegūta, no apstrīdētajām normām izriet tikai divas iespējas, ko ar šādu mantu darīt – konfiscēt valsts labā vai arī atdot likumīgajam īpašniekam vai valdītājam. Un šajos gadījumos noziedzīgi iegūti līdzekļi tika atzīti par konfiscējamiem valsts labā un noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas jautājumā neviena tiesību norma nepiešķir juridisku nozīmi apstāklim, vai ir ierosināts maksātnespējas process vai kāds cits process. Tieši otrādi. Kriminālprocesa likuma 634.¹ panta 12. daļā ir *expressis verbis* noteikts, ka nolēmums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju izpildāms Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likumā vai normatīvajos aktos, kas regulē rīcību ar valstij piekritīgo mantu noteiktajā kārtībā.

Tātad, no šīs normas nav iespējams godprātīgi izdarīt secinājumu, ka mantas konfiskācija notiek Kredītiestāžu likumā noteiktajā kārtībā. Turklāt, ne jebkāda, bet tieši bankas vēlamajā veidā, ieliekot valsti kreditora vietā, kurš bankā noguldījis noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Mūsu ieskatā tas ir tiesiskais nihilisms, un šāda rīcība nevar pelnīt juridisku aizsardzību.

Papildus vēlamies uzsvērt, ka šis jautājums par to, kā izpildāmi tiesas nolēmumi procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kad bankai ir aktīvs maksātnespējas process, nav nekas nezināms Saeimā. Un likumdevējs savas rīcības brīvības ietvaros attiecīgos jautājumus ir apsvēris 2017. gada 28. februāra Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdē, kurā izskatīja viena Saeimas deputāta iesniegto priekšlikumu, kas paredzēja tieši pieteikuma iesniedzēju vēlamo modeli, proti, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija notiek Kredītiestāžu likumā noteiktajā kārtībā. Turklāt, priekšlikumu pamatojumā *expressis verbis* ir atsauce uz vēstuli, kuru komisijai iesniedza likvidējamās bankas, kas ir arī izskatāmās lietas pieteikuma iesniedzējs, likvidators. Komisijas sēdē notika debates par to, vai varētu tikt ieviests šāds modelis, bet beigās priekšlikums tika atsaukts. Vienlaikus no debatēm komisijā, mūsaprāt, nepārprotami var saprast, kāds ir bijis *status quo* un tā nebūt nav Kredītiestāžu likumā noteiktā kārtība. Tāpēc arī šā iemesla dēļ vēl jo vairāk nepamatota liekas pozīcija, ka esot bijis neskaidrs, kā izpildāmi tiesas nolēmumi par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju un tādēļ esot bijusi nepieciešama civillieta un nevarot skaitīt termiņu no galīgo tiesas nolēmumu spēkā stāšanās procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Skaidrības labad paskaidrojam, ka tobrīd Saeimā atradās arī jaunais regulējums noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes jomā, bet ar šo regulējumu netika ieviestas nekādas izmaiņas noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas kārtībā atkarībā no tā, vai ir vai nav maksātnespējas process.

Visbeidzot. Vēlamies vērst Satversmes tiesas uzmanību uz vēl vienu būtisku apstākli, kas, mūsaprāt, liecina par nepārprotamo skaidrību, ka tiesas nolēmumi procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, nav izpildāmi kredītiestāžu likumā noteiktajā kārtībā. Un tā ir krimināllietā Nr. 11816004717, kurā ir stājies spēkā notiesājošs spriedums, atzīstot bankas, kas ir pieteikuma iesniedzēja, bijušo likvidatoru par vainīgu tiesas nolēmuma izpildes kavēšanā, kas tika veikta ne vien balstoties uz vieniem un tiem pašiem argumentiem par to, ka ir piemērojama Kredītiestāžu likumā noteiktā kārtība, bet veicot tādu pašu rīcību ar to atšķirību, ka manta bija atdodama personai, kurai bija izkrāpti naudas līdzekļi, proti, kreditors tika aizstāts ar šo personu. Viens citāts no tiesas sprieduma: “Tiesa netic apsūdzētajam. Tiesas ieskatā apsūdzētais tīši kavēja nolēmuma izpildi, jo viņam bija zināms, ka esošie naudas līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu un Kredītiestāžu likums neregulē rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu.” Tiesa ņēma vērā judikatūrā viennozīmīgi atzīto, ka Kredītiestāžu likums neregulē rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, turklāt tas izriet arī no krimināllietā nepieminētās judikatūras, piemēram, tiesas nolēmuma civillietā Nr. C30826916.

Godātā tiesa, tas ir papildu iemesls, kāpēc mūsu ieskatā kritika neiztur argumentus, ka termiņš pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā neesot skaitāms no galīgo tiesas nolēmumu spēkā stāšanās procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Nevar pagarināt pieteikuma iesniegšanas Satversmes tiesā atvēlēto termiņu, piešķirot juridisku nozīmi maksātnespējas procesa administratora prettiesiskajai rīcībai, ka būtībā identiska rīcība ir atzīta ne vien par nepareizu, bet kriminālsodāmu. Turklāt, tā ir bijusi tās pašas bankas, bet iepriekšējā likvidatora rīcība.

Tātad, godātā tiesa, mūsaprāt, termiņš nepārprotami ir ticis nokavēts un juridiska nozīme nevar tikt piešķirta tiesiskajam nihilismam.

Līdz ar to, ņemot vērā visu iepriekš minēto, Saeima lūdz izbeigt tiesvedību par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Satversmes 105. pantam.

A. Laviņš.

Paldies Saeimas pārstāvjiem par sniegto juridisko pamatojumu.

Būs tiesnešiem vairāki jautājumi.

Iesākumā es vēlētos šādu vispārīgu jautājumu.

Jūs sakāt, ka mūsu Satversme neaizsargā kā īpašumu tādu mantu, kas ir iegūta noziedzīgā ceļā.

Sakiet, lūdzu, kurš varētu būt tad pie šādas izpratnes tas tiesību subjekts, kuram konkrētās konstitucionālās kontroles ietvaros būtu tiesības vērsties tiesā, piemēram, par tāda normatīvā regulējuma apstrīdēšanu Konstitucionālajā tiesā, kā, piemēram, šajā lietā? Varētu nosaukt?

J. Priekulis.

Jā, nu, mūsu ieskatā nepārprotami tās būtu arī šīs trīs personas, kas ir pieminētas arī krimināllietas materiālos, kuru rīcībā sākotnēji tad ir veikta, lai padarītu šos te naudas līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem, respektīvi, to personu rīcība, kuru dēļ šī te nauda ir noziedzīgi iegūta manta. Tās ir šīs te trīs personas, šie te trīs iespējamie kreditori, kuru rīcībā ir saskatāmas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma novēršanas problēmas. Tātad, ne banka, bet šīs te trīs personas... pat ja viņas uzskatītu, protams, ka šīs tiesības aizsargā Satversme.

A. Laviņš.

Labi. Bet jūsu tēze jau ir, ka Satversme neaizsargā noziedzīgi iegūtu mantu. Šīs trīs personas arī ir... tieši šīs trīs personas ir tās, kuras šo mantu ir ieguvušas noziedzīgi. Kāpēc tad tieši attiecībā uz šīm personām jūs teiktu, ka Satversme, lūk, aizsargātu šādu viņu tiesību uz īpašumu, bet attiecībā uz banku, attiecībā uz bankas kreditoru, nē?

J. Priekulis.

Jā... es varbūt nepareizi izteicos. Jebkurā gadījumā neatkarīgi no tā, kuras personas rīcībā ir šī te noziedzīgi iegūtā manta, vai tas ir banka vai kreditors, šāda manta mūsu ieskatā nebauda Satversmes 105. panta aizsardzību, bet, piemēram, tas jau neliedz, ja, piemēram, kāds kreditors... šie te trīs, kuru manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu mantu, piemēram, uzskatot, ka process nav noritējis tiesiskai valstij atbilstošā kārtībā, jo problēma varbūt esot bijusi, kādā likuma normā vērsties Satversmes tiesā, saistībā, piemēram, ar citu Satversmes normu – Satversmes 92. pantu. Bet, ja tiesiskai valstī atbilstošā kārtībā ir notikusi šī te mantas konfiskācija, un ir stājušies spēkā tiesas nolēmumi, mūsu ieskatā Satversmes 105. pants šādu mantu neaizsargā neatkarīgi no tā, kas ir tā persona.

A. Laviņš.

Jā, Priekuļa kungs, es nevaicāju par to, kuras personas varētu vērsties Satversmes tiesā, lai aizsargātu tās pamattiesības, kuras ir ietvertas Satversmes 92. pantā, man tieši interesē, kā pie jūsu norādītā Satversmes 105. panta tvēruma, varētu tikt īstenotas tiesības uz īpašuma aizsardzību gadījumā, ja kāda persona vēlētos apstrīdēt tādu normatīvo regulējumu, kas paredz noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju. Tāpēc mans jautājums bija: kuras tad būs tās personas, kurām būs šādas tiesības? Un te jūs sakāt, ka bankai nav... bankas kreditoram nav... un šobrīd jau arī sakāt, ka arī tām trīs personām, kuras šo naudu ir ieguvušas noziedzīgi, arī 105. pants neaizsargā.

Tad kuras tad varētu būt tās personas, kuras tiesiskā demokrātiskā valstī varētu vērsties konkrētās, es uzsveru, konstitucionālās kontroles ietvaros tiesā, lai pakļautu šādu regulējumu tiesiskuma pārbaudei? Man šķiet, ka ļoti precīzs jautājums.

J. Priekulis.

Jā, godātā tiesa, ļoti precīzs un centīšos ļoti precīzi atbildēt.

Neviena persona. Ja manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, mūsu ieskatā Satversme negarantē un nevienai personai Satversmes 105. pants neaizsargā šādas personas īpašumtiesības, ja tas ir bijis atbilstoši, protams, tiesiskai valstij atbilstošs process. Tātad, īsa atbilde – neviena persona, jo tās nav no Satversmes 105. panta izrietošas tiesības, kuras varētu aizsargāt Satversmes tiesā.

A. Laviņš.

Labi. Šāds...

A. Stupins.

Es varbūt drīkstu papildināt atbildi.

Konkrētais regulējums arī paredz, ka šī te persona, kas pamatā ir aizsargājama, ir cietusī persona vai likumīgais valdītājs. Ja tā ir cita situācija, tad mēs varam modelēt veselu virkni ar hipotētiskām situācijām, kad kāds no bankas kreditoriem vai maksātnespējas vai maksātpējas procesā nemaz nevar rēķināties vai paredzēt, cik no bankai šobrīd esošajiem līdzekļiem patiesībā ir noziedzīgi iegūti, jo to var konstatēt tikai pēc kaut kādiem konkrētiem faktiem, bet viņi jau pašlaik... tas darījums pats par sevi ir spēkā neesošs, jo attiecas uz no civiltiesiskās apgrozības izņemtajiem līdzekļiem. Un konkrētajā gadījumā tad tas būs atkarīgs no juridiskās konstrukcijas, kādas tad ir negatīvās sekas šai personai. Bet persona, kurai ir negatīvās sekas, nevar būt banka. Un bankas kreditori konkrētajā gadījumā hipotētiski saista savas negatīvās mantiskās sekas tikai ar šo te labticīgās trešās personas statusu, kas šajā gadījumā nav neviena persona.

A. Laviņš.

Paturpinot par mūsu pieteikuma iesniedzējiem.

Labprāt dzirdētu jūsu komentāru par šādu aspektu.

Tātad tas, ko mēs varam lasīt no lietas materiāliem. Tiek norādīts, ka banka, lai īstenotu tai noteiktos pienākumus novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, tai ir savā darbībā jāievērs tā saucamās riska novēršanas sistēmas. Ja līdzekļi tiek noguldīti bankā un banka pārvalda atbilstoši ieviestajai sistēmai, risku novērtēšanas sistēmai, un šāda risku novērtēšanas sistēma tiek paredzēta ar normatīvajiem aktiem, tur ir noteiktas prasības, kādai šai sistēmai ir jābūt, tad banka šos līdzekļus iegūstot tā... un šobrīd es teiktu, ka pieteikuma iesniedzējs teic, ka šie līdzekļi kļūst par bankas īpašumu... Es varbūt negribētu uzsvērt tieši, ka kļūst par bankas īpašumu, jo tiesības uz īpašumu ietver ne tikai īpašumtiesības, bet arī valdījuma tiesības, lietojuma tiesības, turējuma tiesības un tāpēc attiecībā uz šiem līdzekļiem, kā mana kolēģe Rodiņas kundze minēja attiecībā uz vienu normatīvo aktu, tiek teikts, ka tie līdzekļi ir bankas turējumā nevis īpašumā. Bet tas nebūtu šobrīd izšķirošais.

Jautājums ir par to, ka bankai, iegūstot šos līdzekļus, vienalga, īpašumā vai turējumā, banka, atbilstoši savai komercdarbības specifikai, lieto šos līdzekļus, lai veiktu savu komercdarbību. Tā to iegulda dažādos finanšu instrumentos un tā, nu, jāteic tā, vērsta uz bankas peļņas iegūšanu, jo ar šādu nolūku ikviena komercsabiedrība ir dibināta.

Pēc kāda laika tiek pieņemts lēmums, tiesas lēmums par to, ka noteiktus līdzekļus tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtiem. Šajā laika posmā banka ir strādājusi ar šādiem līdzekļiem. Ir guvusi noteiktus augļus, ir rēķinājusies ar to kā sava biznesa sastāvdaļu.

Sakiet, lūdzu, jūs nekādā aspektā nesaskatāt, ka pēc tiesas nolēmuma šādu līdzekļu izņemšana no bankas nekādīgi neskar 105. pantā ietvertos elementus – tiesības uz īpašumu, kā jau es teicu, ietver ne tikai īpašumu, bet arī valdījumu, turējumu, lietojumu.

Es ceru, ka mans gari izklāstītais jautājums bija saprotams.

A. Stupins.

Paldies par jautājumu.

Saeimas ieskatā šajā ziņā izšķiroša nozīme ir tam, ka šeit ir divas regulējuma jomas, no kuras viena ir speciāla par speciālāku un tā ir Novēršanas likuma regulējums. Konkrētajā gadījumā mēs nenoliedzam bankas statusu kā konkrēts subjekts, kura darbība ir uz peļņu vērsta un tamlīdzīgi, un vēl jo vairāk, nestrīdamies par Latvijas saistību tiesību korifeju un dižgaru slēdzieniem par to, kas ir normālā situācijā, kad līdzekļi nav izņemti no civiltiesiskās aprites, būtu uzskatāms par līdzekļu īpašnieku. Tomēr šajā gadījumā izšķiroša nozīme ir tam, ka banka ir šis te novēršanas subjekts un būtu absurdi no divu tiesību jomas sazobes un aplūkošanas kopsakarā uzskatīt tas, ka amata ieguvējs no tā, ka noziedzīga nodarījuma izdarījušas personas ir spējušas apiet šo te bankas iekšējās kontroles sistēmu, kas, iespējams, ir radīta pavisam labticīgi un tiešām ļoti korekti un maksimāli kvalitatīvi, ka pamata ieguvējs no šādas situācijas būtu banka tāpēc, ka šī te cita joma noteic viņai statusu kā īpašniece vai kredītiestāde un tamlīdzīgi. Konkrētajā gadījumā divu šo te tiesisko regulējumu sazobes ietvaros izšķiroša nozīme ir bankas subjektīvai Novēršanas likuma izpratnē.

Varbūt kolēģis var papildināt.

Paldies. Mēs atbildējam uz jūsu jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies par sniegtajām atbildēm. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Godātie Saeimas pārstāvji, vai jūs, lūdzu, varētu precizēt, no kura brīža šī te noziedzīgi iegūtā nauda kļūst par tādu, ko, jūsu ieskatā, Satversme neaizsargā. Kurš ir tas īstais brīdis? Vai tas ir tas lēmums, ar kuru tad manta tiek atzīta par noziedzīgi iegūtu, varbūt tas ir tas brīdis, kad šāda nauda tiek noguldīta bankā vai tas ir kāds cits brīdis? Vai jūs, lūdzu, varētu precīzi pateikt, kurš ir tas brīdis? Paldies.

J. Priekulis.

Paldies.

Nu, ņemot vērā šo te, kas tiek uzskatīts par noziedzīgi iegūtu mantu... šis te tiesas nolēmums procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ir tikai nolēmums, kas konstatē, ka tā manta ir noziedzīgi iegūta. Bet, ja kaut kas ir bijis noziedzīgi iegūts, tad tas ir bijis noziedzīgi iegūts jau no pašiem pirmsākumiem, neatkarīgi no tā, cik vēl, agri tas tiek atklāts šis te faktiski noziedzīgais nodarījums, vai tas, ka šī te manta ir noziedzīgi iegūta, tā ir uzskatāma faktiski par noziedzīgi iegūtu mantu *ab initio* – jau no paša sākuma.

A. Stupins.

Nu, šajā gadījumā par izšķirošu ir uzskatāms arī šis te saistību tiesiskais jautājums, ka šis te darījums nav, piemēram, apstrīdams, bet viņš ir spēkā neesošs no paša sākuma. Ir izšķiroša nozīme tam, ka tiek konstatēta naudas noziedzīgā izcelsme, nevis tas brīdis, kurā šī izcelsme tiek konstatēta, bet pats fakts, ka tā jau sākotnēji no paša sākuma ir bijusi noziedzīgi iegūta, šādā gadījumā darījums ir par līdzekļiem, kas nav bijuši jau sākotnēji civiltiesiskā apgrozībā un šāds darījums nav spēkā jau sākotnēji.

A. Rodiņa.

Vai es drīkstu precizēt. Tātad attiecībā ar bankām... tātad šis darījums, jūsuprāt, nav spēkā no naudas noguldīšanas brīža, tātad naudas noguldīšanas brīdis ir tas brīdis, kad jau Satversme neaizsargā mūsu konkrētās lietas kontekstā.

A. Stupins.

Konkrētais brīdis ir saistāms ar to tiesas konstatēto brīdi, kurā ir noticis noziedzīgais nodarījums un šī nauda ir kļuvusi par noziedzīgi iegūtu. Līdz ar to tas ir retrospektīvs skatījums. Šobrīd arī finanšu sistēmā ir miljoniem līdzekļu, kas ir iegūti noziedzīgi, bet tas vēl nav konstatēts ar spēkā stājušamies tiesas nolēmumu. Taču nav šaubu, ka tad, kad šie nolēmumi stāsies spēkā, šī nauda jau sākotnēji tiks uzskatīta par noziedzīgi iegūtu un brīdis, ar kuru viņa uzskatāma par izņemtu no civiltiesiskās apgrozības, ir tas, kurā tā ir kļuvusi noziedzīgi iegūta. Izšķiroša nozīme nav piešķirama nolēmuma datumam, kurā par tādu atzīst vai darījuma noslēgšanas brīdi, noziedzīgi iegūta nauda ir tas brīdis, kad kabatzaglis izvelk šo te naudu tramvajā no kabatas nevis kad ieskaita bankomātā. Paldies.

A. Rodiņa.

Paldies par jūsu viedokļa skaidrojumu. Man arī tagad ir skaidrs jūsu viedoklis.

Nākamais jautājums varētu būt šāds. Kāds tad būtu Saeimas viedoklis par to, kas vairākkārt arī šodien izskanēja šeit tiesas zālē, proti, ir atrodams arī pieteikuma iesniedzēja pieteikumā... ir iekļauta atsauce uz Kredītiestāžu likuma normām, tā 71. panta pirmo daļu, kas noteic, ka klients zaudē prasījuma tiesības pret kredītiestādi, ja 60 gadu laikā nav veikti nekādi darījumi ar šo noguldījumu. Proti, no šīs normas varētu izdarīt secinājumu par prasījuma tiesību pret kredītiestādi, kas attiecīgi varētu saskanēt ar pieteikuma iesniedzēju viedokli.

Un kā arī Saeimas pārstāvji vērtē vairākkārt tiesas sēdē pieminēto Senāta judikatūru, kas arī ir iekļauta pieteikumā? Paldies.

J. Priekulis.

Paldies. Īsumā par šo te Senāta judikatūru. Mēs uzskatām, ka tā ir pareiza un pamatota. Mums nav šobrīd argumentu un arī nebūs argumentu, lai to apšaubītu.

Kas attiecas uz šo te jautājumu... Tas ir jautājums no civiltiesiskā skatupunkta, precīzāk, no saistību tiesību skatupunkta, un tā mūsu pozīcija, kas jau faktiski arī atbildes rakstā ir ietverta, ka tam nav izšķirošas nozīmes, citastarp, arī tā iemesla dēļ, ka banka nevar tikt uzskatīta par trešo personu un attiecībā uz sevis piedāvātajiem pakalpojumiem, jo ir faktiski jāsaprot, ka šīs te prasījuma tiesības... viņas rodas tikai tāpēc, ka kāds ir centies noziedzīgi iegūtu mantu legalizēt caur finanšu apriti. Un tam nevar tikt piešķirta juridiska faktiski nozīme, jo tās prasījuma tiesības arī no...

A. Rodiņa.

Sakiet, lūdzu, vai Saeimas ieskatā kredītiestāde vispārīgi nekādos gadījumos nevarētu tikt atzīta par labticīgu ieguvēju? Paldies.

J. Priekulis.

Varētu. Bet te, mūsaprāt, ir būtisks nošķīrums. Viens, kas ir kredītiestāžu piedāvātie pakalpojumi. Attiecībā uz šādām situācijām nekādos apstākļos nevarētu tikt uzskatīti un pat vērtēti trešās personas kontekstā, bet, piemēram, protams, kredītiestādei kā jebkuram civiltiesiskam subjektam, piemēram, ir iespējas iegūt nekustamo īpašumu un piemēram, šādos gadījumos, kad varbūt nekustamais īpašums ir ticis sākotnēji izkrāpts un gala rezultātā ķēdītē ir šī te kredītiestāde, kas ir labticīga trešā persona, tad šādos apstākļos, piemēram, varētu tikt atzīts, bet te ir būtisks nošķīrums attiecībā uz noguldījumu, noguldījuma tiesiskajām attiecībām un kredītiestāžu piedāvātajiem pakalpojumiem klientiem, veidojot darījuma attiecības. Novēršanas likuma izpratnē – nē.

A. Rodiņa.

Paldies.

Nākamais jautājums no manas puses.

Bankas pieteikumā un jāteic, ka atkārtoti šodien mēs dzirdējām, ka konfiskācijas rezultātā valsts iegūst vairāk nekā noguldītāji, kuru noguldītie līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu, būtu saņēmuši maksātnespējas procesa ietvaros. Kā Saeima vērtē šo bankas pieteikumā un arī šodien dzirdēto aspektu? Vai tam ir kāda nozīme? Paldies.

J. Priekulis.

Jā. Mūsaprāt, tam, kādā stadijā atrodas persona, kurā ir noguldīti naudas līdzekļi un kas ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, nav piešķirama itin nekāda juridiska nozīme. Un šis te arguments, ka, redz, tāpēc, ka ir kredītiestāžu maksātnespējas process un tāpēc, ka ir šīs te kreditoru kārtas, un spēlējoties ar argumentiem par prasījuma vērtības samazināšanos vai pat, ja nemaldos, pieteikumā bija faktiski konfiskāciju... nu, mūsaprāt, tas nav pamatots arguments. Jo šis te, kā jau kolēģis minēja, AML regulējums ir speciālāks par speciālo. Un tas mērķis... valstij jau nav jāseko legalizācijas shēmām, kas pēc tam notiek. Ja ir sākotnēji, piemēram, bijusi naudas summa 10 tūkstoši noziedzīgi iegūta manta, tad, neatkarīgi no tā, cik izmanīgs vai neizmanīgs vai profesionāls ir legalizētājs vai citādi apstākļi, nevar jau apšaubīt to, ka tā ir tā naudas summa, kas ir noziedzīgi iegūta un kas ir izņemama no civiltiesiskās apgrozības.

Tā kā tas arguments... kas faktiski tiek spēlēts ar prasījuma tiesībām, ir jāsaprot, ka tas ir tikai un vienīgi naudas līdzekļu legalizācijas rezultāts. Un mūsu ieskatā, no Saeimas pozīcijas puses, tam nav itin nekāda nozīme. Tas, kas ir bijis, tas arī tiek izņemts un ne centa vairāk.

A. Rodiņa.

Paldies. Un vēl viens jautājums par termiņu.

Sakiet, lūdzu, vai pieteikuma iesniedzējs, tātad banka, varēja zināt par šiem kriminālprocesiem, kuriem noslēdzoties tad būtu jāskaita termiņš arī konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā. Šajā aspektā īpaši ņemot arī pieaicinātās personas Kūtra kunga viedokli, kurā ir norādīts, ka banka par šādiem procesiem arī varēja vispār nezināt. Paldies.

J. Priekulis.

Jā. Pirmkārt, es varbūt atturēšos no šī te subjektīvā novērtējuma, kas būtu no manas puses, vai banka zināja vai nezināja, jo to droši vien labāk var objektīvi izspriest, skatoties visas lietas materiālus kopumā.

Bet skatoties no Satversmes tiesas nu faktiski procesa skatupunkta... sešu mēnešu termiņš faktiski pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā nu nepārprotami ir

skaitāms no šo te galīgo tiesas nolēmumu spēkā stāšanās. Un faktiski mēs izmantojam pat konstrukciju: ja tik tiešām banka uzskata, ka šie te tiesas nolēmumi aizskar viņas īpašumtiesības vai kādas citas Satversmē garantētās īpašumtiesības, īsumā sakot... mūsu ieskatā tam, vai banka zināja vai nezināja, nav piešķirama relevanti juridiska nozīme, jo te vairāk nozīme ir objektīvajiem apstākļiem: kad rodas aizskārums, kas ir aizskāruma rašanās brīdis, un tad faktiski tie arī ir tie seši mēneši, no kurienes ir skaitāms. Jo, piemēram, ja piešķirtu, ja drīkst vēl par juridisku nozīmi... vai kāds zināja vai nezināja, tad tikpat labi to varētu attiecināt arī uz citām likuma normām, kuras tiek izsludinātas Vēstnesī, persona ir nonākusi faktiskā dzīves gadījumā jau tad, kad šī te norma ir stājusies spēkā, bet viņa izmanto argumentāciju: redziet, bet es nezināju. Un tāpēc šis te termiņš ir pagarināts. Bet tādi argumenti nepelna mūsu ieskatā juridisku ievērību.

Bet no faktisko apstākļu puses... nu, te arī ir jāņem vērā, ka šai te mantai bija uzlikti aresti. Un, kā redzams arī no lietas nolēmumiem, vienā procesā par noziedzīgi iegūtu mantu ir piedalījusies tieši kredītiestāde.

A. Rodiņa.

Paldies.

Lai arī ir skaidra Saeimas pozīcija, bet tomēr es gribēju precizēt vēl vienu jautājumu, kas attiecas uz lietas izskatīšanu pēc būtības, proti, tas ir jautājums, kas izskanēja arī šodien tiesas zālē, proti, vai Saeima uzskata un kāds ir Saeimas uzskats par to, vai vispārīgi noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju no labticīga ieguvēja ir iespējams vērtēt Satversmes ceturtnā teikuma kontekstā, jo, kā jūs zināt, atbilstoši Satversmes judikatūrai, šī te izvērtēšanas metodoloģija būtiski atšķiras. Paldies.

J. Priekulis.

Nē, mūsu ieskatā nav pamatoti vērtēt visas faktiski atsauces uz pieteikumos ietvertajām ECT lietām, jo, kā jau minēju, ir par fundamentāli atšķirīgu jautājumu. Ir jautājumi par noziedzīgu izdarījumu rīku/priekšmetu konfiskāciju. Šeit ir jautājums... tas ir īpašuma kontroles jautājums, kas ir aplūkojams Satversmes 105. panta pirmo triju teikumu kontekstā.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, cienījamie Saeimas pārstāvji!

Turpinot jūsu tēzi, ka Satversmes 105. pants vispār neaizsargā noziedzīgi iegūtu mantu, man jautājums būtu tāds. Tad kādēļ apstrīdētās normas tomēr pieļauj šīs noziedzīgi iegūtās mantas atdošanu īpašniekam vai likumīgajam valdītājam?

J. Priekulis.

Jo mēs uzskatām, ka tas ir taisnīgi. Ja šī te manta noziedzīga nodarījuma rezultātā ir izkrāpta, piemēram, no likumīgā īpašnieka vai valdītāja, mūsu ieskatā tā būtu fundamentāla, pretēja pieeja taisnīguma principam, ja reiz ir ticis izkrāpts un šī te manta netiktu atdota šīm te personām atpakaļ.

A. Stupins.

Tieši tā. Un ņemot vērā to, ka arī viena no apstrīdētajām normām ir formulēta tādā veidā, ka šī te atdošana īpašniekam vai likumīgajam valdītājam ir formulēta caur izņēmumu, patiesībā uz šo jautājumu mums ir jāraugās caur krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, kurā galvenais ir arī konkrētajā gadījumā, lai cietusī persona gūst apmierinājumu un regulējums, par kuru mēs runājam šobrīd, ir šis te izņēmuma gadījums, ka cietušo nav iespējams konstatēt. Protams, ka sākotnēji pamatuzdevums ir atdot to atpakaļ cietušajam, savukārt mūsu regulējuma kontekstā ir šī te apgrieztā pieeja, tāpēc ka regulējums runā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju valsts labā. Paldies.

A. Kučs.

Es gribētu precizēt. Tad vai es pareizi saprotu... tad tā atdošana ir valsts tāda politiska izvēle, nevis ka tas izrietētu no... nevis ka tas būtu ietverts 105. panta tvērumā, respektīvi, arī labticīgam ieguvējam šādas tiesības vispār no 105. panta neizriet?

J. Priekulis.

Tā varbūt negribētu apgalvot, jo, redziet... tā situācija... jo faktiski, ja ir izkrāpts... piemēram, mēs ņemam par pamatu mantu, nekustamo mantu vai kustamo mantu, šī te persona kriminālprocesa ietvaros ir atzīstama par cietušo, nu, ja es esmu cietis noziedzīga nodarījuma rezultātā un tas ir bijis faktiski mans likumīgi iegūtais īpašums. Un te ir jānošķir arī tā pieeja, kas, manuprāt, ir diezgan skaidri iezīmēta Kriminālprocesa likumā, viens ir šis te mantas konfiskācija, bet otrs elements ir mantas atdošana likumīgajam īpašniekam, kas prezumē jau to, ka šī te persona ir bijusi mantas likumīgā īpašiece. Ja jautātu, vai, piemēram, varētu radīt tādu pieeju, ka persona, kurai ir izkrāpta kaut kāda manta un netiek atdota šai te personai, ņemot vērā, ka šī te persona ir bijusi likumīgā mantas īpašiece, iespējams, ka šāda personai nu nepārprotami būtu īpašumtiesības, jo viņa ir bijusi sākotnējās mantas īpašiece. Bet šajā gadījumā ir jāsaprot, ka te ir mazliet atšķirīgs jautājuma loks. Mēs runājam tikai un vienīgi par

naudas līdzekļiem. Mēs arī savā argumentācijā neteicām, ka faktiski uzsvāru likām uz noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem, jo tā ir fundamentāla faktiski atšķirīga pieeja.

A. Kučs.

Paldies. Vēl turpinot par šo. Tad arī nedaudz precizējot...

Sākmā banka ievēroja, vismaz mums tur nav pamata teikt, ka viņa neievēroja... bet, nu labi, lietā ir dažādi materiāli... Ja banka tāvad ievēroja visu šo likumā noteikto un nauda bija bankas... viedokļi atšķiras... vai tie bija īpašumā, turējumā vai valdījumā, tāvad viņa ar to rīkojās... vai tas, ka šos līdzekļus izņem tagad no bankas apgrozījuma, vai tas bankai, jūsuprāt, nerada nekādas vispār negatīvas sekas, tajā skaitā, teiksim, segt ar maksātnespēju saistītās izmaksas un citādi?

J. Priekulis.

Nē, godātā tiesa. Pavisam noteikti. It īpaši šajā gadījumā, kad tā ir likvidējama banka, tāvad vienīgais labuma guvējs nu faktiski ir maksātnespējas procesa izdevumu segšana un kreditoru prasījuma apmierināšana. Banka nav faktiski šis te labuma guvējs.

A. Kučs.

Paldies.

Tad vēl jautājums saistībā ar Kredītiestāžu likuma 172. pantu. Pirmā daļa diezgan skaidri pasaka, ka kredītiestādes mantas sarakstā iekļauj noguldījumus. Vai no šī panta neizriet tas, ka kredītiestāde ir šīs... tas ir bankas īpašums?

J. Priekulis.

Kā jau minējām, mūsu ieskatā šim te jautājumam nav itin nekādas juridiskas nozīmes, jo mēs pat neapšaubām faktiski šo te arī citu pieaicināto personu minēto, kas ir īpašnieks, kam ir prasījuma tiesības. Bet te ir jāņem vērā specifika, ka prasījuma tiesības rodas tikai un vienīgi tāpēc, ka kāds ir izvēlēties legalizēt šo te noziedzīgi iegūto mantu caur finanšu apriti. Mūsu ieskatā nu tam apstāklim no civiltiesiskā skatupunkta izskatāmajā lietā nav juridiskas nozīmes, lai arī kāda būtu atbilde uz šo te civiltiesisko jautājumu.

A. Stupins.

Citiem vārdiem izsakoties, konkrētie noguldījumi... jau runājot par šo te darījumu sākotnējo spēkā neesamību... šie noguldījumi ir veikti ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Līdz ar to ir pilnīgi skaidrs, ka tie paši par sevi nav tiesiski noguldījumi.

A. Kučs.

Paldies par atbildi un precizējumu.

Un tad man pēdējais jautājums, kas jau izskanēja gan no sūdzības iesniedzēja pārstāvja puses... Vai tiešām šie līdzekļi tiek izņemti no apgrozības? Un tika minēts arī

arguments, ka tie tiek pārskaitīti tikai uz valsts kasi un atkal tiek laisti apgrozībā. Kādi būtu jūsu argumenti uz šo?

J. Priekulis.

Nu, vispirms ir jāsaprot, ka no civiltiesiskās apgrozības tiek izņemta naudas summa. Nu, ja runā par naudas summu. Tas ir tas gala rezultāts. Tā ir rīcība, kas ir jāveic, lai mēs ievērotu starptautiskās saistības. Un faktiski tas, ko pieteikuma iesniedzējs apšaubā... jā, tā ir realitāte. Bet pieteikuma iesniedzējs... tad man ir retorisks jautājums: izņemam naudu no bankomāta un sadedzinām to? Mēs izpildām savas starptautiskās saistības, nelaižot netīru naudu finanšu aprītē turpmāk. Un tas, kāda rīcība seko pēc tam, kad šie te noziedzīgi iegūtie līdzekļi ir izņemti no finanšu aprites, mēs savas starptautiskās saistības esam izpildījuši. Faktiski tas ir tāds retorisks jautājums... izņemam no bankomāta un sadedzinām naudu.

A. Stupins.

Šajā gadījumā robežšķirtne tam, kurā brīdī ir novērsta šī te noziedzīgu līdzekļu legalizācija, ir nolēmums un tā izpilde. Tajā gadījumā viņa ir novērsta un konkrētie līdzekļi... jau trešo reizi atkārtot manā kolēģa minēto... piekrītot pieteikuma iesniedzēju apgalvojumiem, tādā gadījumā būtu iznīcināmi pilnībā, kas ir absurds no finanšu sistēmas viedokļa kopumā. Tātad robežšķirtne, ar kuru tiek novērsta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, ir izpildīts nolēmums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju. Paldies.

A. Kučs.

Paldies. Man šobrīd vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man būtu viens jautājums. Tas vairāk balstītos uz tādu man noskaidrot... vai es pareizi saprotu Saeimas pozīciju.

Es mēģināšu raksturot ar tādu piemēru un tad uzdošu jautājumu.

Ja persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu un ieguvusi šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Šī persona par daļu no šiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem nopērk auto, transportlīdzekli un, teiksim, pēc diviem gadiem pārdod šo transportlīdzekli bankai. Un pēc diviem gadiem arī aiziet uz šo pašu banku un atkal daļu no noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem nogulda bankā kā noguldījumu.

Mans jautājums ir... Vai es pareizi saprotu Saeimas pozīciju, ka attiecībā uz šo darījumu, ka banka ir nopirkusi auto, šeit varētu runāt par 105. panta tvērumu, savukārt, ja banka ir pieņēmusi noguldījumu, tad šeit mēs vairs nerunājam par Satversmes 105. panta tvērumu. Paldies.

A. Stupins.

Šajā gadījumā mēs runājam par vairāk vai mazāk rafinētu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas shēmu, mainot šo te līdzekļu formu un tamlīdzīgi un tas atkal ir tiesību piemērotāja jautājums, kā konstatēt, kāda tas ir bijusi šo te noziedzīgi iegūto līdzekļu plūsma un kas konkrētajā brīdī par šiem līdzekļiem ir ticis atzīts. Bet, mainot saskaitāmos vietām, summa nemainīsies un tiesību piemērotājs galu galā ar nolēmumu noteiks, kuri ir šie te noziedzīgi iegūtie līdzekļi vai manta. Un konkrētajā gadījumā shēmošana nevar ietekmēt gala apjomu, proti, citādā gadījumā tā būtu tiešām notikusi noziedzīgi iegūtu līdzekļu patiesa legalizācija.

G. Kušņš.

Es ļoti atvainojos... es tomēr nesadzirdēju atbildi, jo man no iepriekšējiem Saeimas šiem izteiktajiem apgalvojumiem radās tāds iespaids, ka, ja banka sniedz pakalpojumu un šinī gadījumā pieņem šos noguldījumus, tad jūs neredzat 105. panta tvērumu un attiecībā uz banku, savukārt, es mēģināju radīt tādu... nu, jūs to nosaucāt par shēmu, es nebiju plānojis šo shēmu radīt, es tikai kā piemēru norādīju, ja šāda situācija ir notikusi. Ja banka ir nopirkusi šo auto. Vai tādā gadījumā arī banka nevarētu atsaukties uz Satversmes 105. pantā ietvertajām īpašumtiesībām? Paldies.

J. Priekulis.

Jā, mums jāatvainojas... mums laikam grūti uztvert šobrīd... bet es tik tiešām no labākās sirdsapziņas cenšos atbildēt šobrīd...

Tas, ko mēs sakām... jā, attiecībā uz situācijām, kad ir kredītiestāžu sniegtie pakalpojumi, arī noguldījums... tas ir viens no veida pakalpojumiem... kredītiestāde nekad un nekādos apstākļos nevar pat tikt vērtēta kā trešā persona. Nu, attiecībā, piemēram, uz šo te noguldījumu... Jūsu piedāvātajā konstruktā es saredzu, ka tas nav kredītiestādes piedāvātais pakalpojums... Jāvērtē, bet nevar izslēgt, ka, piemēram, varētu būt trešā persona. Bet izskatāmās lietas kontekstā, mūsaprāt, tas nošķirums ir kredītiestāžu sniegtie pakalpojumi, veidojot darījuma attiecības Novēršanas likuma ietvaros, kur pretī ir klients.

A. Laviņš.

Paldies.

Es šo varētu paturpināt.

Man prātā bija cits piemērs, ne ar auto, bet ar citiem darījuma partneriem, proti, banka... tas ir ļoti ierasti bankām... iesaista noguldījumus, slēdz noguldījuma līgumus ar tiem, kuri vēlas savus līdzekļus ieguldīt bankā. Veidojas noteiktas tiesiskas attiecības. Šie līdzekļi, kas ir bankā, tie tiek likti lietā. Tie tiek izmantoti, lai slēgtu vēl citus darījumus. Banka ar citiem saviem partneriem slēdz darījumus.

Jūsu kolēģis minēja, atbildot uz Rodiņas kundzes jautājumu minēja, ar kuru brīdi noziedzīgi līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Ka tur esot retrospektivitātes efekts.

Sakiet, lūdzu... piemēra pēc... Vairāku gadu garumā ir notikusi, lūk, iespējams, izmeklēšana, bet šie līdzekļi noteiktā summā ir bijuši bankas rīcībā, ir notikusi zināma darbība ar tiem, slēgti darījumi un pēc vairākiem gadiem tiek pieņemts lēmums atzīt šos līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem. Tātad, pēc jūsu teiktā, šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiek atzīstami no tā brīža, kad tie tādi ir bijuši. Tātad šis darījums, noguldījums, visupirms ir bijis ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Un jūs sakāt, ka šāds darījums nekad nav bijis.

Bet tālāk jau... ar šiem līdzekļiem banka ir operējusi, jo tā ir tā biznesa specifika.

Sakiet, lūdzu, kas notiek ar visiem šiem citiem darījumiem, kuros, iespējams, šī nauda ir izmantota. To mēs nevaram, protams, pateikt, jo noguldījums ieiet bankas aktīvos un banka pati, atbilstoši savai komercpolitikai, tālāk jau liek lietā šos naudas līdzekļus.

Bet mans jautājums ir vairāk vērsts uz to, kas notiek ar šiem citiem darījumiem, ko tālāk banka slēdz? Vai, jūsuprāt, ne 105. pants, ne arī kāds cits pants, kas kā pamattiesība ir ietverta mūsu Satversmē, neaizsargā banku tās komercdarbībā?

Vai ir saprotams... atkal man jāteic... samērā gari formulētais jautājums?

A. Stupins.

Paldies. Jūsu jautājums ir saprasts. Jautājums kopumā ieskicē tieši šīs te jomas absolūti milzīgo kaitīgo ietekmi uz finanšu sistēmu un tautsaimniecību kopumā, jo noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizētāju pamatmērķis un pamatuzdevums ir pēc iespējas ātrāk sablendēt šos te noziedzīgi iegūtos līdzekļus ar legāliem līdzekļiem un kaut kādā veidā sekmēt to, ka viņi šajā kopējā naudas līdzekļu masā kļūst grūtāk pamanāmi, atrodami un rada šķietamību par viņu legālo izcelsmi. Un tad visas šīs te darbības, kas tiek veiktas ar, iespējams, kopējās masas palielinājuma rezultātā radušos peļņu, piemēram, un tamlīdzīgi... visi citi darījumi un to izvērtēšana, protams, ir kompetento iestāžu jautājums un tiesai būs iespēja uzdot jautājumus gan FID, gan Ģenerālprokuratūrai, gan citiem par konkrēto darījumu statusu, taču pilnīgi noteikti, ka šī te procesa gala rezultātam ir jābūt tādām, ka ir identificēta konkrētā šī te summa, lai arī cik tas nebūtu sarežģīti.

Kolēģis vēl paturpinās.

J. Priekulis.

Es varbūt centīšos paturpināt mazliet atkāpjoties atpakaļ. Tad, kad tiek iegūta nauda faktiski noziedzīga nodarījuma rezultātā, nu, ņemsim par pamatu 10 tūkstošus... tas arī ir tikai piemērs... Tā ir noziedzīgi iegūta manta un mēs varam, ja tā ir skaidra nauda, nepārprotami identificēt, ka tieši šī te skaidrā nauda ir tā, kas ir bijusi noziedzīgi iegūta manta. Tad, kad faktiski... nu, piemēram, arī noguldījuma attiecībās ielaižot šo te naudu finanšu aprītē, radot bezskaidru naudu... nu faktiski te piemērojas princips... tēlaini izsakoties, ja siltā tējā cukurs ir izkusis, tad to cukuru vairāk atpakaļ nesasmelsi... nepateiksi, ka tie ir tie 10 tūkstoši un tie ir tie 10 tūkstoši. Bet mēs varam identificēt konkrētu naudas summu, noziedzīgi iegūtus naudas līdzekļus, kas ir tikuši, piemēram, noguldīti bankā... piemēram, radot kaut vai šīs prasījuma tiesības. Un tas rezultāts, ja tiek konstatēts, ka kaut kāda naudas summa ir bijusi noziedzīgi iegūta, tie ir tie 10 tūkstoši, un tie ir tikuši legalizēti caur banku, ieskaitot bankā šos te 10 tūkstošus, nu faktiski ir tā, ka tai personai, kura ir noguldījusi šos naudas līdzekļus... nu, acīmredzami nekāda nauda nepienākas, jo tā ir nauda, kas ir gūta noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā un no bankas, faktiski kā no vietas, kurā šī te nauda tika noguldīta, tiek pieprasīta šī te naudas summa noziedzīgi iegūtu līdzekļu apmērā, šie te 10 tūkstoši. Bet tas rezultāts ... tas ir tas panākamais rezultāts. Jo tad, kad ir skaidra nauda, tas ir vieglāk, bet tad, kad ir bezskaidra nauda, protams, šie te sarežģītie un fundamentālie jautājumi uzreiz rodas.

A. Laviņš.

Paldies par sniegtajām atbildēm.

Jā, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Man vienkārši vēl viens precizējošs jautājums. Ja jūs sakāt, ka Satversmes 105. pants vispār neaizsargā tādā īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgu darbību ceļā... Vai, teiksim, tāda prezumpcija izriet arī no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses, jo, vismaz man skatoties tiesu praksi, es esmu redzējis, ka... nu... es saprotu, jūs tagad retrospektīvi liekat, bet ja sākumā tas īpašums vēl nav bijis atzīts par noziedzīgi iegūtu un viņš var... kaut kādu brīdi tās personas turējumā, valdījumā vai īpašumā bijis, tur tiesa skatās plašāk, viņš var radīt pirmā protokola 1. panta aizskārumu. Es nerunāju par pārkāpumu, bet par aizskārumu. Šeit jūs sakāt, ka šādas situācija, ja es pareizi saprotu, būtu vispār ārpus 105. panta tvēruma. Vai jūs varētu precizēt?

J. Priekulis.

Kā jau minēju... ja ir varbūt labticīga trešā persona, tad varbūt varētu skatīties šo te jautājumu.... Nu, piemēram, ja tā manta ir izkrāpta no noziedzīgā nodarījumā cietušā... Bet šajā gadījumā, kad ir runa par noguldījumu un banka vēlas būt trešā persona attiecībā uz noguldījuma tiesiskajām attiecībām, manuprāt, faktiski šādu secinājumu nevarētu izdarīt.

Bet, par ECT praksi runājot. Nu vispār jāsaka godīgi sakot, ka šī te noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas joma, viņa ir salīdzinoši jauna. Tāpat kā Latvijā attīstās virkne lietas, tāpat arī faktiski attīstās šī te izpratne par tiesībām, kas ir saistīta ar šo te jomu. Līdz ar to, pat ja, piemēram, ECT lietās, kur nav konstatēts pārkāpums, bet tiek vērtēts jautājums no aizskāruma puses, protams, šis jautājums var attīstīties, bet ja iet runa varbūt par labticīgu trešo personu, arī piemērā, kas izskanēja, ja personai noziedzīga nodarījuma rezultātā ir izkrāpts nekustamais īpašums, kas tiek atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu, droši vien šāda persona varētu tikt vērtēta kā labticīga trešā persona. Tas, protams, atkarīgs no konkrētiem gadījumiem un arī kā īpašumtiesību aspektā. Jo pats par sevi tas princips jau ir, ka vispirms mēs atdodam to īpašumu likumīgajam valdītājam vai īpašniekam, ja tāds ir un tikai tad konfiscējam valsts labā, ja tāda nav.

A. Stupins.

Un konkrētajā gadījumā arī šo te trešo personu tiesību aizsardzība arī paredz visaptverošs Kriminālprocesa likuma 360. pants.

Un jau atkal atgriežoties pie tieši šīs te noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomas, protams, ka legalizētāja interesēs, kā jau es minēju, ir radīt maksimāli sarežģītu šo te shēmu, kurā, iespējams, arī šī te nauda galu galā varētu nonākt pie personas, kas nav nedz cietušais, nedz kaut kāds ar noguldījumiem saistīta persona, bet patiešām labticīga trešā persona. Šādu personu aizsardzībai ir noteikta gan direktīvā, gan Kriminālprocesa likumā un arī Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka šajā gadījumā, protams, nav liegta arī Civilprocesa likuma kārtībā noteikto savu aizskarto tiesību un likumisko interešu aizsardzība. Pilnīgi noteikti, ka šīm labticīgajām trešajām personām iegūtās tiesības Satversmes 105. pants aizsargā. Likumdevējs ir nodrošinājis šo personu aizsardzību.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Klausoties uzdoto jautājumu, sniegtās atbildes, atļaušos vēl vienu precizējošu jautājumu.

Tātad, es šobrīd nerunāju par trešām labticīgajām personām, es runāju par šīm tiesiskajām attiecībām, kas veidojas starp noguldītāju un banku. Un jūsu pieminēto aspektu, ka pēc kaut kāda laika ir lēmums par to, ka šī nauda ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu. Kaut kādā laika posmā banka ir rīkojusies ar šiem līdzekļiem un jūs sakāt: tā kā tie ir noziedzīgi iegūti, tad 105. pants to neaizsargā un līdz ar to nerodas aizskārums.

Pie aizskāruma konstatēšanas, sakiet, lūdzu, vai ir kaut kāda juridiska nozīme bankas izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai? Ir vai nav, jūsuprāt?

A. Stupins.

Bankas izveidotajai iekšējās kontroles sistēmai ir izšķiroša juridiska nozīme, lai maksimāli novērstu šādu gadījumu iespējamību, taču, kā mēs no prakses saprotam, ka arī šīs shēmas kļūst arvien rafinētākas un tamlīdzīgi, un nav iespējams caur to sietu neļaut izlaist maksimāli daudz šo te līdzekļu un novērst vienu no tūkstošiem šo te gadījumu.

Bet tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ir pieejami, piemēram, bankai pēc tam arī savu tiesību aizsardzībai, tie pilnīgi noteikti izriet no šīs te neatļautās darbības un tad tiem zaudējumiem, kas ir nodarīti bankai ar to, ka viņa ir rēķinājusies ar zināmu līdzekļu apjomu un pēc tam arī ir kaut ko zaudējusi.

J. Priekulis.

Ja drīkst papildināt.

Jā, mūsuprāt, tam ir ļoti relevanta nozīme tam, ka šīs te kredītiestādes ir Novēršanas likuma subjekti. Jo, Satversmes tiesas procesā, kā jau visiem ir zināms, es neatkārtosos, bet nu vērtē likumu normu atbilstību Satversmei tajā skaitā. Apstrīdētās normas... un vērtē aizskārumu no apstrīdētajām normām. Apstrīdētās normas nosaka šo te pamatprincipu rīcībai ar noziedzīgi iegūto mantu, kas tad darāms ar šo te noziedzīgi iegūto mantu, ja tā par tādu ir atzīstama.

Un tur ir divas opcijas. Atdodama likumīgajam īpašniekam vai valdītājam, vai arī, ja tāda nav, konfiscējama valsts labā. Skatoties aizskārumu un tāds pats pamatprincips faktiski ir arī Kriminālprocesa likuma normā, ko pieteikuma iesniedzēji ir apstrīdējuši. Skatoties šo apstrīdēto normu no aizskārumu skatupunkta, tas pieteikuma iesniedzēju arguments ir: mēs esam labticīgas trešās personas, mums būtu jādod iespēja paturēt šādu mantu. Nu, ciktāl tajā normā nav tas uzrakstīts. Un no šāda skatupunkta, kā jau mēs arī iepriekš argumentējām, sakot, ka bankas šādos apstākļos nekad un nevar pat tikt vērtētas kā trešās personas, viens no šiem te būtiskajiem argumentiem, kāpēc tas tā ir, ir tieši šis te iekšējās kontroles sistēmas elements, kas izriet no Novēršanas likuma skatupunkta.

A. Laviņš.

Labi. Es pateicos par sniegtajām atbildēm. Paldies.

Tiesa, apspriežoties nolēma, ka šajā brīdī tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 15. Turpināsim tiesas sēdi ar iespēju pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem uzdot jautājumus Saeimas pārstāvjiem.

Pārtraukums – līdz pulksten 15.00.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Vārds jautājumu uzdošanai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem. Domāju, ka man ir lieki atgādināt tādiem pieredzējušiem Satversmes tiesas procesā juristiem kā Šķiņķa kungs un Rasas kungs, ka nebūtu nepieciešams atkārtot tos jautājumus, kas jau ir izskanējuši. Taupīsim mūsu laiku! Paldies.

Lūdzu, vārds jautājumiem!

M. Šķiņķis.

Paldies.

Pirmais jautājums. Jūs teicāt, ka jūsuprāt tam nav tiesiskas nozīmes atbildēs uz šo jautājumu, bet tomēr tāpēc jautājums konkrēts: vai Saeima uzskata, ka noguldītāju naudas līdzekļi pieder kredītiestādei vai noguldītājam?

J. Priekulis.

To noskaidrosim izskatāmajā lietā, bet Saeimas pozīcija ir tāda, ka tam nav juridiskas nozīmes.

M. Šķiņķis.

Jā, nu to jau es teicu, ka to lems Satversmes tiesa. Jautājums ir par Saeimas pozīciju. Vai tā būs pareiza vai nepareiza, to mēs redzēsim, bet jūsu, kā Saeimas, valsts institūcijas pozīcija šajā jautājumā?

J. Priekulis.

Saeima piekrīt judikatūrā nostiprinātajām pamattēzēm.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Tātad, pieder kredītiestādei.

Tad man ir no tā izrietošs jautājums. Par trešās personas tiesību aizsardzību. Kas ir Saeimas ieskatā kritēriji, pēc kuriem jūs nošķirāt, ka tiek konfiscēta trešās personas manta vai ka tā nav trešās personas manta šī regulējuma izpratnē?

J. Priekulis.

Es varbūt no faktiskās puses atgriežoties un cenšoties atbildēt uz jūsu jautājumu... Tas, kas ir atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu, ir bezgala skaidrs. Tie ir bijuši naudas līdzekļi. Šī te noguldīšanas kredītiestādē ir bijusi naudas līdzekļu legalizēšana. Un tas, ka konfiskācijas rezultātā ir izņemami šie te naudas līdzekļi, kas ir noziedzīgi iegūta manta, neatkarīgi no tā, kāda veida legalizācijas darbības tiek vēlāk veiktas, manuprāt, arī ir skaidrs. Un tas nošķiršanas moments attiecībā uz to, ko jūs minat, ir tieši te moments. Attiecībā uz kredītiestādes piedāvātajiem pakalpojumiem, tādiem kā noguldījumiem, citi finanšu pakalpojumi un tālāk, kad rodas komplicētas finanšu attiecības, nav iespējams runāt un pat vērtēt kredītiestādi kā trešo personu.

M. Šķiņķis.

Bet tad man ir nākamais jautājums. Jūs apgalvojāt, ka kaut kādos gadījumos tomēr kredītiestāde var būt trešā persona. Kurš tad un kādā procesā izdara vērtējumu, vai tieši konkrētajā situācijā, konfiscējot noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kredītiestāde ir jāuzskata par trešo personu vai nav jāuzskata. Kādā procesā, procedūrā, kur banka varētu izteikt savus apsvērumus par šiem apstākļiem?

J. Priekulis.

Jūs varētu precizēt... jautājumu par trešo personu. Tieši kādā kontekstā jūs to lietojat? Jo lasot ECT un EST spriedumus, šis te jautājums ļoti dažādi tiek traktēts. Ko jūs saprotat ar “trešo personu”? Tas ir labticīgs ieguvējs vai kaut kas cits, lai es censtos atbildēt uz jūsu jautājumu.

M. Šķiņķis.

Tas ir ļoti vienkārši... kā es to saprotu. Direktīvā, kura ir ieviesta, kā jūs sakāt, ar šīm apstrīdētajām normām, ir noteikts, ka trešā persona ir jebkura persona, kura nav aizdomās turētā vai apsūdzētā persona, no kuras tiek konfiscēta manta. Tātad jebkura persona, manā izpratnē un direktīvas izpratnē, kura nav atzīta par noziedzīga nodarījuma izdarījušu personu vai aizdomās turēto, ir trešā persona.

Jūs izvirzāt kādu citādāku teoriju, ka par trešo personu varētu neatzīt banku, lai gan tā ir mantas īpašniece. Un tāpēc arī mans jautājums bija par kritērijiem. Jūs teicāt... nevarējāt atbildēt konkrēti, ka dažos gadījumos var būt... dažos gadījumos kredītiestāde nevar būt trešā persona, dažos var... tāpēc mans jautājums ir: kur kredītiestādei ir iespēja izvirzīt savu argumentu un teikt, ka šajā gadījumā es esmu trešā persona, mana manta tiek konfiscēta, es tam nepiekrītu un tādēļ gribu celt iebildumus.

J. Priekulis.

Kriminālprocesā ir tāds jēdziens kā “aizskartās mantas īpašnieks”. Kriminālprocesa likuma 111.¹ pants. Ja izrādās, ka, piemēram, šai mantai nav

noziedzīga izcelsme, bet tā pieder kādai citai personai un viņa var pierādīt, ka tā manta nav noziedzīgi iegūta, tas ir aizskartās mantas īpašnieka jautājums. Manuprāt, atbilde ir ļoti vienkārša.

A. Stupins.

Un paturpināšu šajā sakarā.

Es gribētu uzsvērt, ka jūsu minētā direktīva attiecas uz nozieguma rīku, noziedzīgi iegūtu līdzekļu, iesaldēšanu un viņa regulē šo jautājumu vispārīgi. Taču tāda paša līmeņa speciālā nacionālo tiesību norma un arī Latvijas starptautiskās prasības tieši AML jautājumos... šeit bankas statuss ir raugāms speciāli caur šo te speciālo likumu subjektu un šā te statusa prizmu.

M. Šķiņķis.

Jūs apgalvojat, ka aizskartās mantas īpašnieka statuss ir tas, kas dod iespēju piedalīties procesā un iebilst pret mantas konfiskāciju. Kā jūs izskaidrotu, ka šajā gadījumā pieteikuma iesniedzējai nebija šāds statuss piešķirts, viņa nemaz nezina, ka tāds kriminālprocess pastāv un ka būs tāds nolēmums par mantas konfiskāciju. Vai tā ir tiesas kļūda bijusi šajā gadījumā?

J. Priekulis.

Tāpēc jau es jums vaicāju, ko jūs saprotat ar trešo personu. Piemēram, situācijā, kad ir manta, par kuru tiek izteikts pieņēmums ar vēl nestājušos tiesas nolēmumu vēl neapliecinās, ka tā ir noziedzīgi iegūta manta... Nu, piemēram, kratīšanas rezultātā tiek atrasti naudas līdzekļi, kuri, izrādās, nepieder personai, kura nodarbojas ar narkotiku tirdzniecību, bet kādai citai personai. Tā ir trešā persona, aizskartās mantas īpašnieks, ja tai nav cita statusa kriminālprocesā, kas var pierādīt to, ka tai nav noziedzīgi iegūta izcelsme tai naudai. Tas jautājums par trešās personas... tas ir ļoti komplicēts... tādus vispārīgus apgalvojumus ļoti grūti ir pateikt... Tad ir konkrēti jāuzdod jautājums, uz kuru es varu sniegt konkrētu atbildi.

M. Šķiņķis.

Es tādu, manuprāt, uzdevu. Atbildi nesadzirdēju. Ejam tālāk.

Par apstrīdēto normu piemērošanu konkrētajā situācijā, mēs skatāmies ļoti konkrētu gadījumu – maksātnespēju. Sekojot jūsu loģikai, gribētu saprast, kā būtu jārīkojas administratoram, ja tāpat maksātnespējīgā kredītiestādē ir palikuši 100 eiro un vienā dienā atnāk divi nolēmumi par 100 eiro atzīšanu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tātad, ir divi, kuri kopā saka, ka jūsu bankā atrodas 200 eiro, kas ir noziedzīgi iegūta manta, lūdzu, skaitiet valsts budžetā.

J. Priekulis.

Piemērošanas jautājums, bet ļoti vienkāršs. Jādara viss iespējamais, lai atgūtu visus iespējamās naudas līdzekļus un izpildītu spēkā stājušos tiesas nolēmumus.

M. Šķiņķis.

Tātad, kā jau es vēlreiz teicu... ka nav iespējams, ir 100 eiro un nav iespējams, vairāk bankai naudas nav palicis.

A. Laviņš.

Šķiņķa kungs, es šajā brīdī jūs pārtraukšu. Uzdodiet jautājumus. Man šķiet, ka bija saņemta atbilde. Turpiniet ar nākamajiem jautājumiem. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Turpinu.

Nākamais jautājums. Cenšos saprast jūsu pozīciju. Kriminālprocesa likuma 360. pantā ir ietverta jauna tiesību norma 2.¹ pants, kas saka, ka, ja noziedzīgi iegūta manta ir nekustamais īpašums, valsts iestājas kreditora vietā, tas ir, trešās personas īpašumā. Jautājums tāds: kāpēc šādā gadījumā šī manta netiek izņemta no civiltiesiskās apgrozības pretstatā bezskaidras naudas līdzekļu izņemšanai, kā jūs sakāt...

J. Priekulis.

Nu, tas ir ļoti specifisks gadījums, kas, manuprāt, arī izriet no Saeimas arhīvā esošajiem materiāliem, kāpēc šis te jautājums tika risināts. Nu, faktiski arī publiski par to tika runāts un tas ir ļoti specifisks gadījums, kas... gan publiskā ticamība, šis te zemesgrāmatas ieraksts un citi jautājumi... tas ir tāpat, kā, piemēram, pamatprincips, ka mēs atdodam cietušajam šo te mantu, kas ir tikusi varbūt izkrāpta no šīs te personas, bet, ja tas nav iespējams, tad atdodam šo te mantu valstij. Bet neatkarīgi no tā es saprotu, ka jūs cenšaties pateikt, teiksim tā... neatkarīgi no tā, kas ir bijis par pamatu šāda veida tiesību normu pieņemšanai, manuprāt, nemaina jau argumentus... arī tie, kas jau izskanēja no mūsu puses. Tāpēc šajā gadījumā attiecībā uz tām tiesiskajām attiecībām, kas ir izskatāmajā lieta, banka nekādi nevarētu tikt atzīta faktiski par trešo personu.

M. Šķiņķis.

Jautājums bija tāds: kas dod likumdevējam tiesības... vai kas ir priekšnoteikumi, kuriem izpildoties likumdevējs drīkst mantu neizņemt no civiltiesiskās apgrozības, kā jūs to sakāt... Jo jūs šajā laikā sakāt, ka tas ir absolūti vienmēr jādara, bet piemēri rāda, ka tas tomēr netiek darīts absolūti vienmēr. Tādēļ es gribu saprast Saeimas pozīciju, kas ir tie kritēriji vai priekšnoteikumi, kuros izpildoties likumdevējs drīkst paredzēt izņēmumu no mantas izņemšanas no civiltiesiskās apgrozības un kādēļ šajā gadījumā šāds izņēmums nav pieļaujams?

J. Priekulis.

Kā saku, pamatprincips ir izņemt no civiltiesiskās apgrozības un tāpat jau arī Kriminālprocesa likumā un Krimināllikumā ir definēta virkne izņēmumu gadījumu, citastarp, arī šis te gadījums par atdošanu likumīgajam īpašniekam vai valdniekam, kas arī ir viens no šiem te izņēmuma gadījumiem. Tas, kādi apstākļi ir jāņem vērā, kad likumdevējs pieņem vienu vai otru tiesību normu, nu, manuprāt, tie nav jāskaidro, tie ir no Satversmes izrietoši apstākļi, jebkurai likuma normai ir jāatbilst Satversmei un tas, ka taisnīgi jāneregulē katrs konkrētais gadījums. Bet pats par sevi tāds pamatprincips pastāv, tas ir no starptautiskajām saistībām faktiski izrietošs pamatprincips un tas pats lielākais izņēmums ir tieši šis te mantas atdošana tai personai, kas te bija cietusi noziedzīga nodarījuma rezultātā.

Tā norma, ko jūs piesaucat, tas ir ļoti īpašs specifisks gadījums, kam atbilde ir meklējama Saeimas arhīvā esošajos materiālos, kāpēc tāda norma tika radīta.

M. Šķinķis.

Un tā tad nav absolūts šāds princips, ka vienmēr... bet ir jāvērtē konkrētie apstākļi. Nu, tas mani noved pienākamā jautājuma.

Kā jūs izskaidrotu šī te leģitīmā mērķa sasniegšanu ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu aizskaitīšanu valsts budžetā pretstatā tā tad prasījuma tiesību konfiskācijai tiem noguldītājiem, kas nav bijuši labticīgi, tikai jūsu definētā mērķa – liegt noziedzniekam saņemt labumu no viņa nozieguma – kontekstā.

J. Priekulis.

Paldies. Bet man liekas, ka jau arī atbildot tiesnešu uzdotajiem jautājumiem mēs minējām, ka tas, kas ir bijis noziedzīgi iegūta manta, tas taču ir nepārprotami skaidrs. Un tās prasīja tiesības rodas tikai tamdēļ, ka kāds ir vēlējis legalizēt šos naudas līdzekļus, laižot iekšā finanšu apritē. Nu, ja ir spēkā stājies tiesas nolēmums, ka konkrēta manta ir noziedzīgi iegūta manta un ir šīs te trīs personas, piemēram, kas maksātnespējas procesā ikviena ir pieteikusi kreditora prasījumus, un tā manta, ko viņi ir noguldījuši, ir noziedzīgi iegūta manta, tad faktiski nevar izpildīt šos te prasījumus kā tādus, jo tā manta, ko viņi ir noguldījuši kredītiestādē, bijusi noziedzīgi iegūta. Bet šī te manta, kas jau ir ielaista kredītiestādē, nu viņa ir aizgājusi finanšu apritē. Bet tas pats par sevi jau nemaina apstākli. Nu, piemēram, ja 10 tūkstoši ir bijuši noziedzīgi iegūta manta, tā ir manta, ko ir noguldījuši šie te trīs cilvēki, kuri mantu ir ieguvuši noziedzīga nodarījuma rezultātā, piemēram... nu, tad tie 10 tūkstoši ir arī izņemami. Mums nesaprotami liekas tā konstrukcija, ko jūs vēlaties pateikt un spēlēties ar šīm te prasījuma tiesībām ar īpašnieku un tā tālāk.

Un, manuprāt, es ceru, ka atbildēju uz šo jautājumu.

M. Šķiņķis.

Nē, jūs neatbildējāt, jo mēs nevis runājam par kaut kādu spēlēšanos, bet par konkrētu Satversmes tiesā pastāvošu testu, kuram ejot cauri mēs secinām, vai norma atbilst vai neatbilst Satversmei. Jautājums bija konkrēts: kā jūs sasniedzat definētos leģitīmos mērķus, tātad nodrošināt, kā jūs paši rakstāt, ka mērķis ir nodrošināt, lai noziedznieks negūtu labumu no noziegumiem... kā jūs to nodrošināt pie situācijas, kad tas varētu, mūsaprāt, tikt nodrošināts arī konfiscējot prasījumus. Un šī nauda, kas ir arī bankā esoša godprātīgu kreditoru nopelnīta nauda, tiek aizskaitīta, piemēram, valsts budžetā. Kā tiek sasniegts leģitīmais jūsu definētais mērķis.

J. Priekulis.

Vēlreiz uz centīšos pateikt. Jūs sakāt, ka ar prasījuma tiesībām viss ir kārtībā. Bet, nu vēlreiz atgriezoties pie jautājuma, kas ir noziedzīgi iegūta manta...

A. Laviņš.

Priekuļa kungs, es pārtraukšu. Jautājums bija tāds: vai konfiscējot prasījuma tiesības tiek sasniegts jūsu izvirzītais leģitīmais mērķis. Ļoti vienkārši. Sniedziet atbildi!

J. Priekulis.

Jā, es cenšos sniegt atbildi uz šo te jautājumu, jo arī to trīs nolēmumu, kas ir pieņemti izskatāmajā lietā esošajos gadījumos, kāda ir izpildes kārtība. Šīs te prasījuma tiesības pazūd, nav tā, ka viņas paliek. Un beigās, protams, tā nauda, kas ir aizgājusi bankas finanšu aprītē, šī te nauda ir izņemama no civiltiesiskās apgrozības. Tāpēc man ir grūti atbildēt uz jautājumu, ja es, manā ieskatā, redzu faktoloģisku kļūdu jautājumā.

A. Stupins.

Es gribētu arī šajā sakarā papildināt, ka... gribētu vērst tiesas uzmanību uz šīs te pašas konstrukcijas absurdumu, tāpēc ka viņai piepildoties kaut kādā mistificētā veidā summa dubultojas. Tas vienkārši no mērķa un jēgas nebūtu iespējams. Kopumā rezultātam konfiskācijai ir jābūt neitrālai bilancei. Un ja ir kāds cits risinājums, kāda mistifikācijas spēlēšanās ar argumentiem, kas pēkšņi rada neesošus naudas līdzekļus vai prasījumu, kurš neatspoguļo reālu segumu, tas nozīmē, ka tā ir shēma.

A. Laviņš.

Tātad... vai pareizi es saprotu sniegto atbildi... ka ja konfiskācija tiek vērsta pret prasījuma tiesībām, tad Saeimas pārstāvji uzskata, ka tāds leģitīmais mērķis, ko jūs minējāt, netiek sasniegts. Pareizi es sapratu?

J. Priekulis.

Jā, pavisam noteikti. Ja pieturās pie tās pieteikuma iesniedzēja juridiskās loģikas, ka tas nozīmē to, ka valsts iestājās šī kreditora vietā.

A. Laviņš.

Nu, paldies. Ir skaidra atbilde.

Šķiņķa kungs, vai ir vēl kādi jautājumi?

M. Šķiņķis.

Tad virzos burtiski uz vēl pēdējiem pāris jautājumiem.

Un tie ir saistībā ar civiltiesiskās apgrozības... piemērs par naudas dedzināšanu, protams, bija interesants, bet mums lieta ir par bezskaidru naudu, tādēļ nesapratu no Priekuļa kunga atbildes par naudas dedzināšanu.

Kā Saeima uzskata, tiek izņemta no civiltiesiskās apgrozības bezskaidra nauda. Ko tas vispār nozīmē?

J. Priekulis.

Tie pārtraukta legalizācijas ķēde.

M. Šķiņķis.

Tiek pārtraukta legalizācijas ķēde? Bet tā tie pārtraukta ar to, ka nauda tiek ieskaitīta valsts budžetā, pareizi es saprotu?

J. Priekulis.

Bet pavisam noteikti. Nu, tās ir lietas, kas izriet no spēkā esošajām tiesību normām. Tas, ka ir izņemama no civiltiesiskās apgrozības, tas izriet no starptautiskajām saistībām. Un attiecībā uz bezskaidras naudas gadījumiem... nu, tas nozīmē... ja, piemēram... atrodas norēķinu kontā cipari, nauda un tā tālāk... tā nauda ir pārskaitāma valstij un ar to attiecīgi tiek panākts, ka tā nauda tiek izņemta no civiltiesiskās apgrozības. Tas, ko mēs darām ar to naudu tālāk, tas jau vairs nav būtisks jautājums, jo šī te legalizācijas ķēde ir pārtraukta, Latvija ir izpildījusi savas starptautiskās saistības, neļaujot netīrai naudai turpināt būt finanšu aprītē. Un ar to brīdi, kad viņa ir izņemta no civiltiesiskās apgrozības, nu, tur atbilde uz jautājumu ir tāda, kas izriet no, es pieņemu, ka jūs ļoti labi zināt, kādas ir spēkā esošās tiesību normas.

A. Stupins.

Konkrētajā gadījumā apelējot arī visticamāk pie veselā saprāta, mums ir jāsaprot, ka jebkuram procesam par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem ir jānonāk pie taisnīga rezultāta, noslēguma, kurš ir galīgs, neapstrīdams un ar viņu tiek atrisināti šie te jautājumi par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Līdz ar to piemērs par bankomāta vai naudas dedzināšanu ir absolūti uzskatāms tāpēc, ka mēs šo te regulējumu esam radījuši,

lai šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiktu galīgi izņemti no apgrozības, taču viņiem kādreiz šiem līdzekļiem, jebkurā gadījumā ir bijusi legāla izcelsme, vienkārši konkrētajā gadījumā nav iespējams konstatēt cietušo. Un mēs nevaram ar kādu citu metodi nodrošināt finanšu sistēmas veselību un atgriezt viņā tieši tādu pašu naudas apjomu, kāds tur ir bijis līdz šim, tā teikt, ar spēkā stājušamies tiesas nolēmumiem, kas ir likumīgā kārtā izpildīti, izņemt no apgrozības un jau šos tīros līdzekļus iepludināt atpakaļ finanšu sistēmā, atjaunojot iepriekšējo stāvokli, kāds arī ir process par noziedzīgi iegūtu mantu un līdzekļiem, pamatmērķis. Manuprāt, ka jebkurš cits apgalvojums ir spekulatīvs.

M. Šķiņķis.

Labi, tad man vēl ir divi jautājumi. Ja es pareizi neesmu sapratis, tad labojiet. Vai es pareizi esmu sapratis, ka naudas konfiskācija ir sinonīms izņemšanai no civiltiesiskās apgrozības. Kriminālprocesa likumā un Krimināllikumā tiek lietots jēdziens “noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija”, līdzekļu ieskaitīšana valsts budžetā, tātad tas ir sinonīmi principā ar naudas izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības.

J. Priekulis.

Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija... Konfiskācija ir tāds jēdziens, kas attiecas uz jebkādu mantu: nekustamais īpašums, kustama manta, bezskaidri naudas līdzekļi, skaidras naudas līdzekļi. Tas nozīmē: ja, piemēram, noziedzīgi iegūta manta ir bijusi pietuvinoties izskatāmās lietas apstākļiem, 10 tūkstoši eiro, kas noguldīti bankā, šī te konfiskācija citastarp nozīmē to, ka šie 10 tūkstoši eiro tiek izņemti no civiltiesiskās apgrozības. Tātad banka nepatur noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kas ir bijuši noguldīti.

A. Stupins.

Un konkrētajā gadījumā aicinātu nejaukt konfiskācijas un ieskaitīšanas valsts budžetā institūtu, kas ir divi dažādi... ieskaitīšana valsts budžetā ir sekas tam, ka nauda ir atgriezta, teiksim, izņemta no šīs te apgrozības civiltiesiskās kā noziedzīgi iegūta un ar to šis process ir noslēdzies. Principā valstij nav kāda īpaša telpa pagrabā, kurā viņa sakrāmē visu noziedzīgi iegūto naudu, jo tāda viņa paliek uz mūžīgiem laikiem. Tas ir vienkārši nesaprātīgi un neloģiski. Ir nolēmums un tā izpilde.

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām ar jautājumiem. Vēl viens ir palicis, ja? Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jā, tieši tā. Vēl viens jautājums izrietošs no iepriekšējiem. Bet varbūt pat atbilde bija jau dota, tāpēc tas tikai precizēšanas nolūkiem.

Jūs atsaucāties atbildes rakstā un Ģenerālprokuratūra arī atsaucās uz vairākām konvencijām, četras konvencijas, FATF rekomendācija un divas direktīvas un nekur šajos tiesību aktos nav lietots tāds jēdziens kā “izņemšana no civiltiesiskās apgrozība”.

Un tāpēc mans jautājums, vai es esmu pareizi sapratis tādā, ka visur, kur šajos dokumentos tiek lietots jēdziens “konfiskācija”, jūs tad arī to izprotat... kad jūs sakāt, ka jums taču ir zināms, ka Latvijai ir savstarpējās saistības par mantas izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, jūs ar to domājat šīs saistības attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu mantas konfiskāciju.

A. Stupins.

Man diemžēl ir jāatzīst, ka arī mūsu iepriekšējās atbildes ir saistītas ar to, ka pieteikums pats par sevi ir pamatots ar apsvērumiem, kas ir tīri atrauti no šīs te lietas faktiskajiem apstākļiem un orientēti uz saistību tiesību teorētisko jautājumu. Kā jau es minēju, šie te līdzekļi ar brīdi, kad viņi kļūst par noziedzīgi iegūtiem, jau ir uzskatāmi par civiltiesiskā apgrozībā neesošiem Civillikuma izpratnē. Taču, kā jau mēs minējām, šeit ir runa par pilnīgi citu tiesību nozari, pilnīgi citu tiesību jomu, pilnīgi citām tiesiskajām sekām un valsts uzdevums ir noslēgt šo te procesu, šos te līdzekļus, kas jau nav civiltiesiskajā apgrozībā un tos neaizsargā Satversmes 105. pants, konkrētajā gadījumā noslēgt šo te sāgu un, protams, ka mēs arī esam vadījušies no jūsu saistību tiesiskajiem uzstādījumiem kontekstā ar to, ka jūs runājat par līdzekļiem, kas ietilpst civiltiesiskajā apgrozībā, bet tie par tādiem nav uzskatāmi. Un to apliecina spēkā stāties nolēmums, kam seko konfiskācija.

J. Priekulis.

Viens papildinājums, ja drīkst.

Tas... un arī starptautiskajos dokumentos minētais, tajā skaitā Eiropas Savienības direktīvā... tas, ka šī te manta, kas ir bijusi noziedzīgi iegūta, ir konfiscējama un izņemama no civiltiesiskās apgrozības, bet pēc tam, piemēram, šī te manta tiek ieskaitīta valsts budžetā, noziedzīgi iegūti nauda, kas reiz tikusi atzīta par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, bet pārtraukusi šo te legalizācijas ķēdi, nekādā mērā faktiski nenonāk pretrunā. Tas, ko jūs varbūt... kā es saprotu, ka gribat pateikt... ka, ja reiz ir konfiscēta, tad reiz nevarētu ieskaitīt nemaz valsts budžetā. Mūsuprāt, tādas sekas neizriet no šiem te starptautiskajiem dokumentiem. Ir primāri jāpārtrauc legalizācijas ķēde.

M. Šķiņķis.

Paldies.

A. Laviņš.

Tātad, lietas dalībniekus esam uzklausījuši. Ir bijusi iespēja viens otram uzdot jautājumus, tiesneši arī ir uzdevuši jautājumus lietas dalībniekiem. Varam pāriet pie pieaicināto personu uzklausīšanas.

Kā pirmā pieaicinātā persona, kā mēs esam nolēmuši, ir Tieslietu ministrija.

No Satversmes tiesai iesniegtajiem dokumentiem ir redzams, ka Tieslietu ministriju pilnvarota ir pārstāvēt Tieslietu ministrijas darbiniece Krimināltiesību departamenta direktore Indra Gratkovska.

Vai Gratkovskas kundze ir pieslēgusies tiesas sēdei?

I. Gratkovska.

Jā, labdien, esmu pieslēgusies.

A. Laviņš.

Jā, paldies, redzam jūs.

Lietā ir iesniegti arī jūsu personu apliecinoši dokumenti un mums nav šaubu par to, ka jūs pārstāvat Tieslietu ministriju.

Gratkovskas kundze, jums tiek dots vārds, bet, lai jūsu uzstāšanās būtu pēc iespējas mērķētāka uz tiem jautājumiem, kuru dēļ Satversmes tiesa ir pārgājusi uz lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, es tomēr aicinātu jums pievērsties, piemēram, šiem jautājumiem par to, kam tad pieder šie noguldītie līdzekļi kredītiestādē, kādi ir kredītiestāžu pienākumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izskaušanas jomā un par iespējām šādiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā. Nu, protams, ja jūs redzat, ka vēl ir kādi aspekti, kurus noteikti ir jādara zināmi tiesai, sniedzot viedokli, protams, ka tas jums ir...

Līdz ar to, Gratkovskas kundze, vārds jums. Mēģiniet rast atbildes uz šādiem jautājumiem. Paldies.

I. Gratkovska.

Jā, paldies.

Tātad vēlreiz labdien, godātā tiesa un procesa dalībnieki!

Es centīšos patiešām maksimāli koncentrēti.

Tad, pirmkārt, Tieslietu ministrija pievienojas jau Saeimas iepriekš paustajam viedoklim un daļā par to, ka ar apstrīdētajām normām netiek aizskartas pieteikuma iesniedzējas, tātad šajā gadījumā likvidējamās akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” pamattiesības. Proti, tas, ko mēs vēlamies teikt, ir tas, ka Satversmes tiesa jau iepriekš ir secinājusi, ka Satversmes 105. pants dod personai tiesības tikai uz likumīgi iegūtu īpašumu, bet nedod tiesības uz mantu, kas iegūta noziedzīga nodarījuma rezultātā. Un līdz ar to ir secinājums, ka uz mantu, kas Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā atzīta par noziedzīgi iegūtu, tās ieguvējam

nav īpašuma tiesību un līdz ar to arī šāda manta neietilpst Satversmes 105. panta tvērumā.

Specificējot savu sakāmo attiecībā uz kredītiestādes īpašumtiesībām uz noguldījumiem līdzekļiem. Tieslietu ministrija neapšaubā pieteicēju teikto, ka banka ir attiecīgo līdzekļu īpašnieks un noguldītājiem ir prasījuma tiesības. Tomēr, mūsuprāt, konkrētajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes tam, vai atbilstoši Kredītiestāžu likuma 172. pantam ir atzīstams, ka šie finanšu līdzekļi ir pieteikuma iesniedzēju manta vai noguldītāju manta, jo kriminālprocesā nolēmumiem, kas ir stājušies likumīgā spēkā, šie līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem un valsts uzdevums ir tos izņemt no attiecīgās civiltiesiskās aprites.

Mēs pievienojamies jau teiktajam par to, ka noziedzīgi iegūta manta nevar būt civiltiesiskās apgrozības priekšmets un tāpēc faktiski nav nozīmes, kuru personu atzīst par konfiscēto finanšu līdzekļu īpašnieku, ja no krimināltiesību viedokļa neviena persona nevar būt noziedzīgi iegūtas mantas īpašnieks.

Tāpat, mūsuprāt, izšķiroša nozīmes nav arī tam, vai tiek konfiscēti konkrēti finanšu līdzekļi vai prasījuma tiesības uz tiem, jo faktiski abos gadījumos manta ir izņemama no civiltiesiskās aprites un ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu mantu atzītie finanšu līdzekļi konkrētajā apmērā konfiskācijas rezultātā tiktu izņemti no konkrētās kredītiestādes un ieskaitīti valsts budžetā.

Līdz ar to ir jāuzsver, ka kredītiestādē konkrētajā situācijā nerodas nelabvēlīgas sekas, jo likvidācijas procesā visi kredītiestādes līdzekļi tik un tā tiktu izmantoti kreditoru prasījumu segšanai.

Tieslietu ministrija neapšaubā Kredītiestāžu likuma 172. panta pirmajā daļā noteikto, ka kredītiestādes mantas sarakstā iekļauj noguldījumus un procentus par tiem. Taču tas, kas ir būtiski, ir jāņem vērā, ka vispārējais civiltiesību un Kredītiestāžu likuma regulējums ir radīts, lai noteiktu kārtību legāla, es uzveru, legāla, īpašuma vispārējās aprites kārtību un to nevar attiecināt uz noziedzīgi iegūtas mantas apriti, jo šāda manta civiltiesiskajā aprītē atrasties nedrīkst un tā nevar būt īpašuma objekts.

Un ņemot vērā to, ka noziedzīgi iegūta manta atrodas ārpus civiltiesiskās aprites, nav saskatāma, mūsuprāt, kolīzija starp Kredītiestāžu likuma regulējumu, kurš nosaka tādas mantas, kas nav atzīta par noziedzīgi iegūtu piederību normālos apstākļos un kriminālprocesa un Krimināllikuma regulējumu, kurš attiecas uz mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un tās konfiskāciju valsts labā.

Un to, ka Kredītiestāžu likums neregulē rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, ir noteikusi arī Augstākā tiesa kādā konkrētā lietā. Tāpat to ir atzinusi arī Civillietu tiesas kolēģija citā civillietā.

Tāpat būtu svarīgi norādīt, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu Kriminālprocesa likuma 59. nodaļas kārtībā nav vērsts uz konkrētas personas vainas

pierādīšanu, bet gan uz mantas izcelsmi, proti, vērtējumu par mantas legalitāti vai attiecīgi tā ir noziedzīgi iegūta.

Kredītiestāžu likums nosaka, ka kredītiestādes mantas sarakstā iekļauj noguldījumus un procentus par tiem. Attiecīgi tas arī regulē noguldītās mantas piederību finanšu nozares regulējuma izpratnē, turklāt, kā jau norādīts, ir attiecināms tikai uz legālas izcelsmes mantu. Savukārt kriminālprocesā tiek lemts tieši par noziedzīgas izcelsmes mantas konfiskāciju valsts labā. Un faktiski veidotos situācija, ja no pieteikuma iesniedzēju piedāvātā risinājuma vadoties, ka konfiscējums kā noziedzīgi iegūta manta būtu nevis finanšu līdzekļi, bet prasījuma tiesības uz tiem, tad rastos situācija, kurā tiek aizskartas divu personu tiesības – gan noguldītāja, kam pēc pieteicēja teiktā pieder prasījuma tiesības, gan arī kredītiestādes, kam pēc pieteicēja teiktā pieder attiecīgā manta. Jo jebkurā gadījumā, neatkarīgi no tā, vai tiek konfiscētas prasījuma tiesības vai noguldītie finanšu līdzekļi, šie finanšu līdzekļi tiesas nolēmuma noteiktā apmērā ir konfiscējami un jāieskaita budžetā.

Un no krimināltiesību viedokļa, mūsaprāt, nevar veidoties situācija, kurā vienlaicīgi kriminālprocesā aizskartajai mantai ir divi dažādi īpašnieki.

Te ir svarīgi vērst uzmanību uz to, ka ar nolēmumiem, konkrētajiem nolēmumiem kriminālprocesā, kas ir pieņemti Kriminālprocesa likuma 59. nodaļas kārtībā, netika konfiscēti konkrētai personai piederoši finanšu līdzekļi, bet gan citai personai subordinēto noguldījumu kontos likvidējamās akciju sabiedrības “TRASTA KOMERCBANKA” esošie finanšu līdzekļi un naudas līdzekļi, kas atrodas personu kontos attiecīgajā bankā.

Tādēļ ir secināms, ka tiesa par noziedzīgi iegūtu mantu atzīst nevis konkrētajai personai piederošus finanšu līdzekļus, bet gan konkrētus kredītiestādes kontos esošus finanšu līdzekļus konkrētā apmērā, neatkarīgi no tā, kas uzskatāmi par to īpašniekiem Kredītiestāžu likuma izpratnē. Un minētais apstiprina to secinājumu, ka konkrētajā lietā nav izšķirošas nozīmes tam, kurš uzskatāms par konfiscēto finanšu līdzekļu īpašnieku.

Un te ir svarīgi uzsvērt, ka nevar pastāvēt tāda sistēma, kur, iemaksājot noziedzīgā ceļā iegūtus finanšu līdzekļus kredītiestādē, noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek padarīti par nekonfiscējamiem vai tiek legalizēti, pamatojoties uz to, ka kredītiestāde tos ieguvusi kā labticīgs ieguvējs vai to, ka kredītiestādes maksātnespējas gadījumā šie līdzekļi palīdzētu segt kredītiestādes kreditoru prasījumus lielākā apmērā.

Faktiski šāda izpratne nepiedāvā nekādu risinājumu attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu, vien ierobežo iespējas konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Vēl vairāk. Faktiski atvieglo iespēju tos turpināt legalizēt.

Attiecībā par kredītiestādes labticību. Mēs pilnībā pievienojamies Saeimas jau iepriekš paustajam un laika taupības nolūkos es šos pašus argumentus neatkārošu.

Attiecībā uz pieteicēja *ERGO TEC LLP* pieteikumu. Tad arī šajā gadījumā mēs pievienojamies Saeimas jau iepriekš paustajam. Tikai uzsvēršu to, ka, mūsaprāt,

apstrīdētās normas nevar radīt pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteikto pamattiesību aizskārumu, ja tas nav pieteikuma iesniedzēja īpašums, kas, pamatojoties uz šīm apstrīdētajām normām, ir konfiscēts valsts labā. Proti, citai personai piederošas mantas atzīšana par noziedzīgi iegūtu un tās konfiskācija, kā to paredz šīs Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma normas, pats par sevi nerada un nevar aizskart pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumu. Un te ir būtisks arī apstāklis, ka maksātnespējas process konkrētajā lietā vēl nav noslēdzies. Līdz ar to nav iespējams konstatēt, ka pieteikuma iesniedzējam ir iestājušās kādas nelabvēlīgas sekas.

Un visbeidzot. Mēs arī pievienojamies Saeimas paustajam un norādītajam, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta 4. daļu, šajās abās lietās nav ievērots konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš un svarīgi atskaites punkti bija šie divi lēmumi, kas bija pieņemti attiecībā uz mantas konfiskāciju, tāpat, proti, 2018. gada 18. jūlijā pieņemtais tiesas nolēmums un 2019. gada 5. februārī pieņemtais nolēmums nevis 2020. gada 9. oktobrī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmums civilīetā. Un proti. Šis civilīetas lēmums nav uzskatāms par pēdējās institūcijas nolēmumu, jo kārtība, kāda ir noteikta attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas izpildi, nepārprotami skaidri izriet no Kriminālprocesa likuma 634.¹ panta un, kā jau iepriekš izskanēja, tur nav minēta atsauce uz Kredītiestāžu likumu.

Un, ņemot vērā visu minēto, arī Tieslietu ministrija pievienojas Saeimas lūgumam izbeigt tiesvedību.

Paldies. Es tiešām centos būt pēc iespējas lakoniskāka.

A. Laviņš.

Jā, Gratkovskas kundze, paldies jums pa lakoniski sniegto viedokli.

Tiesnešiem būs jautājumi. Un visupirms vārds jautājumiem ir tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Paldies, ļoti cienītā Gratkovskas kundze. Vai jūs, lūdzu, varētu precizēt, no kura brīža noziedzīgi iegūtu mantu Satversme neaizsargā? Vai tas ir tas brīdis, kad tiek pieņemts lēmums, ar kuru šī manta tiek atzīta par noziedzīgi iegūtu vai kāds cits brīdis? Vai jūs, lūdzu, varētu precizēt? Paldies.

I. Gratkovska.

Jā, es atbildēšu. No krimināltiesiskā viedokļa... tāpat vispirms kriminālprocesā tiek vērtētas aizdomas par mantas legālo izcelsmi. Lai noskaidrotu precīzas detaļas konkrētajā kriminālprocesā, un lai nodrošinātu, ka šī manta tiek saglabāta, viņai tiek uzlikts arests. Tas varētu būt viens mirklis.

Bet pēc būtības manta par noziedzīgi iegūtu tiek atzīta kriminālprocesā ar nolēmumu. Tātad, vai nu ar notiesājošu spriedumu, vai nu 59. nodaļas kārtībā. Tas ir tas mirklis, kad tiesa ar nolēmumu atzīst, ka man ir noziedzīgi iegūta.

A. Rodiņa.

Paldies. Tiesas sēdē izskanēja viedoklis, ka šīs lietas kontekstā īpaši ir jāņem vērā arī fakts, ka banka ir maksātnespējas procesā. Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, var atšķirties noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiscēšanas process un arī iespējas atkarībā no tā, vai kredītiestāde atrodas maksātnespējas procesā vai neatrodas? Paldies.

I. Gratkovska.

Paldies par jautājumu. Bet, šķiet, no krimināltiesību viedokļa tam nav pilnīgi nekādas nozīmes, kādā procesā atrodas attiecīgā kredītiestāde – vai maksātnespējas vai vienkārši ikdienas darbības procesā, jo, ja manta vai finanšu līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tad viņi par tādiem ir atzīti. Un nav svarīgi, vai ir maksātnespējas process vai nav.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un sakiet, lūdzu... Vai apstrīdēto normu izstrādes procesā vai apspriedēs, savādāka veida apspriedēs, ir kādreiz tikusi pieļauta iespēja, ka tad, ja valsts vēlas konfiscēt konkrētus finanšu līdzekļus, varētu tikt konfiscēti nevis šie līdzekļi, bet gan prasījuma tiesības pret kredītiestādi.

Un no šī man izriet nākamais apakšjautājums. Vai jums ir zināms, kā citās valstīs tiek risināts šis jautājums? Paldies.

I. Gratkovska.

Izstrādes procesā, kas bija ļoti garš, šie 2017. gada Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma... tur bija vēl vesela virkne ar saistītiem nozares likumu grozījumiem... tapa ļoti garā diskusiju procesā. Šķiet, no 2010. gada šīs diskusijas uzsākās Tieslietu ministrijā un manā atmiņā nav neviena diskusija, ne Krimināllikuma patstāvīgajā darba grupā, ne patstāvīgajā Kriminālprocesa likuma darba grupā, ne arī apvienotajās darba grupās ar civiltiesību ekspertiem, ka būtu bijusi jēlka diskusija par to, ka konkrētu finanšu līdzekļu vietā varētu konfiscēt prasījuma tiesības. Nekad šādā griezumā šādas diskusijas nebija.

Attiecībā uz citu valstu regulējumu, tad manā rīcībā šāda informācija nav. Mēs esam piedalījušies neskaitāmos Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas komitejas jeb tā saucamās *Moneyval* komitejas novērtējumos, kur vērtēja gan Latvijas tiesisko regulējumu un praksi, gan citu valstu, un arī šādā aspektā man nav atmiņā, ka kādā valstī šāds jautājums būtu diskutēts un vērtēts.

A. Rodiņa.

Liels paldies jums. Un sakiet, lūdzu... Ja mēs pieņemam... ja tiktu konfiscētas šīs te prasījuma tiesības, tad vai šie finanšu līdzekļi varētu palikt kredītiestādes rīcībā? Vai šāda juridiskā konstrukcija būtu iespējama? Paldies.

I. Gratkovska.

Šāda juridiskā konstrukcija nebūtu iespējama, ņemot vērā to, ka pamatprincips ir tāds, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi nevar un nedrīkst atrasties vispār civiltiesiskajā apgrozībā. Ja mēs viņus atstājam bankas rīcībā un tālākām tiesībām viņus apgrozīt, tātad viņi paliek civiltiesiskajā apgrozībā, kas pēc būtības neatbilst starptautiskajam regulējumam un izpratnei par to, ka pamatmērķis ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšana no civiltiesiskās apgrozības.

Turklāt, ir jāsaprot, ka, ja tiek konfiscētas šīs prasījuma tiesības, tad jau iepriekš izskanēja un arī Saeimas pārstāvji norādīja, ka šādā gadījumā veidojas absurda konstrukcija, ka valsts iestājas šo nelabticīgo kreditoru vietā un, atbilstoši Kredītiestāžu likuma regulējumam, stāv rindas kārtībā un šeit veidojas iespēja šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus, kuriem būtu jābūt konfiscētiem pilnā apjomā, neiegūt pilnā apjomā tā, kā tam ir jābūt.

A. Rodiņa.

Paldies. Man ir vēl viens jautājums... vai divi.

Sakiet, lūdzu, Gratkovskas kundze, vai no starptautiskajām saistībām, Eiropas Savienības tiesībām izriet absolūts pienākums visos gadījumos izņemt noziedzīgi iegūtu mantu no civiltiesiskās apgrozības? Paldies.

I. Gratkovska.

Jā. Paldies.

Tātad, ir vesela virkne ar starptautiskajiem tiesību aktiem, kas nosaka, ka šiem līdzekļiem ir jābūt konfiscētiem. Viņi ir uzskaitīti jau visos tiesai iesniegtajos dokumentos, bet, tātad īsi vēlreiz. Tātad primāri tā ir Varšavas konvencija, Palermo konvencijas, Strasbūras konvencija, Vīnes konvencija, tāpatās arī FATF 4. rekomendācija, tāpatās arī jau piesauktā 2014-42-ES direktīva un arī tajā skaitā 2018/16-73 direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām.

Tātad šie ir visi starptautiskie tiesību akti, kas valstij un tai skaitā Latvijai, uzliek par pienākumu konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Un ar vārdu “konfiscēt” nepārprotami ir saprotams, ka šis mērķis ir izņemt no civiltiesiskās apgrozības.

A. Rodiņa.

Paldies.

Krimināllikuma 70.11.¹ panta ceturtā daļa sākotnējā projektā tika izteikta šādā redakcijā: ja noziedzīgi iegūta manta atsavināta trešajai personai, bez maksas vai apmaiņa pret summu, kas ir būtiski zemāka vai būtiska augstāka par tirgus vērtību, manta ir konfiscējama. Turklāt, no šī likumprojekta anotācijas bija izsecināms, ka šāda norma tika pamatota ar prasībām, kas izriet no direktīvas 2014-42-ES. Šī ir direktīva, kas ir vairākkārt pieminēta procesā. Tādējādi ir secināms, ka sākotnēji likumprojekta autori bija nolēmuši noteikt konkrētus gadījumus, kad manta ir konfiscējama no trešās personas.

Sakiet, lūdzu, kādi apsvērumi bija pamatā tam, lai vēlāk nonāktu pie secinājuma, ka manta no trešās personas ir konfiscējama visos gadījumos, ne tikai tajos gadījumos, kas bija norādīti attiecīgās Krimināllikuma normas projektā? Paldies.

I. Gratkovska.

Ja mani atmiņa neviļ, tad tās diskusijas par šo panta daļu bija pirms trešā lasījuma un pamatdiskusijas elements bija par to, ka noziedzīgi iegūta manta ir jākonfiscē. Un tas izriet no šī paša panta 1. un arī 2. daļas. Turklāt šajā normā, ko uz trešo lasījumu izslēdza un ko jūs piesaucāt, faktiski ja mēs vērtējam saturisko pusi, ir ietverta viena no legalizācijas pamatdarbībām. Savukārt, legalizācijas darbības kā tādas ir jau uzskaitītas tā saucamajā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likumā, AML likumā, 5. pantā ļoti detalizēti par to, ko saprot ar legalizāciju un kādas ir legalizācijas darbības. Tie bija tie argumenti, kāpēc tika nolemts, ka šai normai nav juridiskā slodze, ka to jau nosaka citas normas.

A. Rodiņa.

Un visbeidzot vēl viens pēdējais jautājums... es atvainojos...

Tieslietu ministrija savā rakstveida viedoklī un arī šodien jūs teicāt, ka pievienojaties Saeimas apsvērumiem attiecībā uz termiņa skaitīšanu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai. Sakiet, lūdzu, man jums arī kā praktiķim jautājums vai lietpratējam, īpaši krimināltiesībās un kriminālprocesā... vai, jūsprāt, pieteikuma iesniedzēji, tas ir, banka, varēja zināt par šiem abiem kriminālprocesiem, vai tai vajadzēja zināt par šiem kriminālprocesiem, tādējādi mēs sagaidītu, ka šie 6 mēneši tiktu ievēroti, skaitot no šo kriminālprocesu pabeigšanas brīža? Paldies.

I. Gratkovska.

Jā, šķiet, ka atbilde būs tāda, ka bankai kriminālprocesā bija jābūt informētai par to, ka ir uzlikts arests šiem līdzekļiem, jo saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 361. panta 9. daļu lēmuma kopiju nosūta un izsniedz personai, kuras mantai tiek uzlikts arests. Tajā skaitā parasti lēmumu par aresta uzlikšanu nosūta arī kredītiestādei, lai kredītiestāde būtu lietas kursā par to, ka turpmākas operācijas ar konkrētajā kontā esošajiem līdzekļiem tiek apturētas. Tas nozīmē, ka bankai nemaz nevarēja nebūt

zināms tas, ka ir uzlikts arests. Savukārt, no aresta uzlikšanas lēmuma saņemšanas var prezumēt, ka banka ir lietas kursā vismaz tik daudz par to, ka tiek vērtēts jautājums par konkrēto līdzekļu izcelsmi.

A. Laviņš.

Paldies.

Es pajautāšu šādu jautājumu. Tātad, jūs minējāt, ka jūsuprāt Satversmes 105. pants neaizsargā tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā.

Sakiet, lūdzu, kas varētu būt tie subjekti, kuriem būtu tiesības vērsties Valsts konstitucionālajā tiesā, lai apstrīdētu tāda regulējuma satversmību, kas paredz šādu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu, konfiskāciju.

Vai bija saprotams mans jautājums?

I. Gratkovska.

Jā, jautājums ir saprotams. Mana atbilde būs divās daļās.

Juridiski un tā pēc loģikas spriežot, es teiktu, ka nevienam.

Bet, protams, konfiskācija kā tāda ir īpašuma atņemšana. Un, ja kādam šķiet, ka tas aizskar viņa tiesības, viņam, protams, ir tiesības vērsties un lūgt vērtēt. Bet juridiski es teiktu, ka ja mēs izejam no pozīcijas un pamatprincipa, ka Satversmes 105. pants aizsargā tikai un vienīgi likumīgi un legāli iegūtu īpašumu, tad uz 105. panta pamata vērtēt noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju nebūtu pamata.

A. Laviņš.

Atzīšos, ka ne līdz galam sapratu atbildi. Juridiski nebūtu iespējams, bet tajā pat laikā jūs sakāt, ka būtu iespējams tam, kura līdzekļi tiek konfiscēti, tomēr vērsties Satversmes tiesā. Bet nu šī iespēja vērsties Satversmes tiesā ir kaut kāda juridiska tiesība, ne tā?

I. Gratkovska.

Vērsties tiesā jau nav aizliegts. To es gribēju teikt. Bet tiesai visdrīzāk nebūtu pamata vērtēt, ņemot vērā to, ka 105. pants aizsargā likumīgu un legāli iegūtu īpašumu nevis noziedzīgi iegūtu.

Varbūt es ne līdz galam precīzi to domu pateicu...

A. Laviņš.

Jā, sapratu.

Tad droši vien, visticamāk, mans jautājums bija tāds, kas ir raisījis apmulsumu, jo varbūt ne mans mērķis bija, vai ir iespēja izpildīt darbību un iesniegt dokumentu tiesā. Tāds nebija mans nolūks.

Mans nolūks ir, vai jūs saskatāt kādas personas aizskārumu, kas ir priekšnoteikums vērsties konstitucionālajā tiesā. Tad es formulēšu jautājumu citādi. Respektīvi, ja reiz mēs sakām, ka Satversmes 105. pants neaizsargā tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā, vai ir kāda persona, subjekts konstatējams, kura tiesības šāds normatīvais regulējums aizskar un šī persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā, lai pakļautu šī normatīvā regulējuma konstitucionalitātes pārbaudi. Tad es pārformulēšu jautājumu.

Jo mans jautājums ir saistīts ar to, demokrātiskā tiesiskā valstī ikviens, kurš uzskata, ka viņa tiesības ir aizskartas, lūk, ir tiesīgs vērsties Satversmes tiesā.

Es labprāt gribētu zināt, kurš subjekts mūsu valstī ir tiesīgs lūgt Konstitucionālajai tiesai pārbaudīt šāda regulējuma satversmību? Paldies.

I. Gratkovska.

Es sapratu. Paldies.

Tad mana atbilde ir, ka neviens.

A. Laviņš.

Bet tā varētu būt? Tas atbilst tiesiskas valsts prasībām? Ka ir kaut kāds normatīvais regulējums, kurš ir atstāts ārpus tiesas kontroles?

I. Gratkovska.

Ja mēs šauri skatāmies uz Satversmes 105. pantu, tad, manuprāt, 105. panta tvērums ir likumīgi legāli iegūts īpašums. Līdz ar to, ja personai konfiscēta manta, kas ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, tad viņa nav skatāma 105. panta tvērumā. Iespējams, uz citu Satversmes pantu pamata ir citas iespējas vērsties, bet ne šī 105. panta tvēruma ietvarā.

A. Laviņš.

Labi. Paldies. Tas ir labs izaicinājums arī mums pašiem padomāt, kas varētu būt tas cits pamats, lai vienā demokrātiski tiesiskā valstī arī šāds regulējums tiktu pakļauts kontrolei.

Es šo pašu domu labprāt paturpinātu ar vienu piemēru, lai mēs labāk varētu saprast.

Tātad, kā jau jūs minējāt, jūs piekrītat Saeimas atbildes rakstā paustajam un, kā mēs dzirdējām no Saeimas pārstāvjiem, tad ir šim lēmumam par naudas līdzekļu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem retrospektīvs spēks vai atpakaļvērstis spēks, proti, ja piemēra pēc ņemsim 2020. gadā persona ir noguldījusi noteiktus līdzekļus bankā, lēmums tiek pieņemts 2022. gada 1. aprīlī, rīt. Un no šī brīža, kā jau jūs minējāt, šie līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tie ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības. Šajā laikā posmā no 2020. līdz 2022. gadam, piemēra pēc ņemsim, ka tiek izdots

regulējums, ka noteikti naudas līdzekļi ir nacionalizējami. Piedodiet par tādu skarbu piemēru, bet tikai, lai būtu piemērs. Un noteikti naudas līdzekļi, kas ir kontos... viens, divi, trīs, četri... Tostarp, tādā kontā, kas ar 2022. gada, piemēram, 31. marta lēmumu, ņemsim to šodienas lēmumu, tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem.

Sakiet, lūdzu, vai tāds normatīvais regulējums, kas būtu pieņemts līdz brīdim, kad ir pieņemts lēmums par noziedzīgu līdzekļu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem, šīm personām – gan bankai, gan konta īpašniekam, kuram šie līdzekļi ir, būtu tiesības apstrīdēt regulējumu, kas paredz viņa naudas līdzekļu nacionalizēšanu?

I. Gratkovska.

Es laikam, ja godīgi atzīšos... neuztvēru līdz galam to pamatjautājumu.

A. Laviņš.

Respektīvi, ir normatīvais akts, kas šajā laika posmā līdz brīdim, kad ir pieņemts tiesas lēmums par to, ka naudas līdzekļi, kas ir noguldīti bankā un kas tur ir atradušies divus gadus, ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Līdz tam brīdim, piemēra pēc, tiek pieņemts regulējums, ka noteiktus naudas līdzekļus un tostarp šos, kas atrodas šajā kontā, nacionalizē. Vai tam konta īpašniekam vai bankai, kura darbojas ar šiem līdzekļiem, būtu tiesības šādu absurdu regulējumu, kas paredz naudas līdzekļu nacionalizāciju, apstrīdēt Konstitucionālajā tiesā uz 105. panta aizskāruma pamata?

I. Gratkovska.

Tajā mirklī, kamēr līdzekļi vēl nav atzīti par noziedzīgi iegūtiem, mēs nevaram ar viņiem rīkoties vai viņus uzskatīt pirmsšķietami par noziedzīgi iegūtiem, kamēr nav attiecīgs lēmums pieņemts. Līdz ar to līdz lēmumam, kamēr... līdz lēmumam par viņu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem, viņi vēl joprojām tiek uzskatīti kā, iespējams, legāli iegūti.

Te vēl pa vidu var būt lēmums par aresta uzlikšanu, tur var būt dažādas vēl nianšes, kas to jautājumu varbūt juridiski vēl vairāk sarežģī, bet es teiktu ka tā robežšķirtne ir tas mirklis, kad ir lēmums, tiesas lēmums par konkrēto līdzekļu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem.

A. Laviņš.

Tātad līdz šim brīdim persona var atsaukties uz 105. panta aizskārumu un var teikt: lūdzu, tiesa, aizstāviet manas tiesības. 105. pants ir pamats, lai vērstos tiesā. Bet, tiklīdz tiek pieņemts tiesas lēmums šādus līdzekļus atzīt par spēkā neesošiem, viņam šī īpašuma tiesība zūd. Tāda ir loģika?

I. Gratkovska.

Jā, es teiktu, ka no krimināltiesiskā viedokļa.

A. Laviņš.

Bet no konstitucionālo tiesību viedokļa? No Satversmes viedokļa?

I. Gratkovska.

Mēs nevaram līdzekļus atzīt par noziedzīgi iegūtiem, pirms tiesa ir teikusi savu vārdu. Pirms tiesa ir pateikusi, ka jā, viņi ir noziedzīgi iegūti vai nē, viņi nav tādi.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Ļoti skaidras atbildes sniegtas.

Kolēģi, vai būs jautājumi vēl? Lūdzu, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Jā. Labdien, Gratkovskas kundze.

Man būtu viens jautājums saistībā ar to, ko jūs teicāt, ka nav nozīmes, vai banka bija īpašnieks vai kādā citā statusā, jo no krimināltiesību viedokļa neviena persona nevar būt noziedzīgi iegūtās mantas īpašnieks. Tajā pat laikā pat Krimināllikums paredz, ka noziedzīgi iegūto mantu, 358., tāpat arī atdod īpašniekam... un 360. – arī runā par labticīgo ieguvēju un noziedzīgi iegūtās mantas atdošanu. Tāpat mēs redzam, ka var būt situācijas, ka noziedzīgi iegūtā manta nonāk īpašumā... Vai tā frāze... Vai es sapratu, ka jūs tā ļoti absolūti un kategoriski sakāt, ka ne pie kādiem gadījumiem... Vai tas tā nav?

I. Gratkovska.

Ir divas situācijas. Es runāju par situāciju, ka noziedzīgi iegūta manta tiek konfiscēta Mums tāpat ir divas iespējamās... kriminālprocesā divas iespējamās rīcības ar noziedzīgi iegūtu mantu. Proti, atdošana cietušajam – tā nav konfiskācija, tā ir atdošana. Un ir konfiskācija. Atdošanas institūts, ja tā var teikt, attiecas uz gadījumiem, kad noziedzīgi iegūtā manta jeb manta vispār ir izgājusi prettiesiskā veidā no īstā īpašnieka jeb valdītāja valdījuma un nonākusi pie kādas, iespējams, noziedzīgā nodarījuma izdarītāja vai pat vēl citas, trešās personas. Šis ir tas gadījums, kad strādā šis atdošanas institūts, kad ir jāvadās no Kriminālprocesa likumā 1. pantā noteiktā kriminālprocesa mērķa, proti, taisnīgs noregulējums, kas ietver sevī to, ka mēs šo mantu atdodam primārajam patiesajam īpašniekam.

Bet ir arī citas situācijas. Noziedzīgi iegūtu mantu var iegūt tādu noziedzīgu darbību rezultātā, kur nav tiešs vai primārs cietušais. Piemēram, narkotiku realizācija, tirdzniecība un ražošana, cilvēktirdzniecība, ieroču kontrabandas un dažādi citi noziedzīgi nodarījumi, kuru rezultātā nav cietušais, kuram manta būtu jāatdod, bet ir šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi. Un tad attiecībā šis ir tā sadaļa, kad darbojas šis regulējums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju un ieskaitīšanu valsts budžetā.

A. Kučs.

Sapratu atšķirību, paldies.

Un otrs. Vēl par 105. panta tvērumu, atvainojos, ka par to arī man vēl ir jautājums.

Ja mēs paskatāmies arī uz konkrēto lietu nedaudz, tad viens, kā jūs teicāt... ka tad, kad ir skaidrs, ka manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, īsti tam nebūtu jābūt 105. panta tvērumā. Bet tajā pat laikā personai, no kuras šī manta, ja tā var teikt, ir izņemta, var rasties jautājums, vai tiesību norma, saskaņā ar kuru viņai ir atņemts ... nu...vai arī nekad nav piederējis šis īpašums, vai šī pati norma ir konstitucionāla, vai viņai tajā gadījumā nebūtu jābūt šīm iespējām izvērtēt... vai jūs sakāt, ka tur nekāda ietekme uz viņas īpašumtiesībām nav un līdz ar to pat tāds aizskārums nebūtu, un līdz ar to arī vērtējuma nav...

I. Gratkovska.

Kriminālprocesā ir salīdzinoši bieži situācijas, kad arests tiek uzlikts tā saucamās trešās personas mantai. Un šai trešajai personai šajā mirklī ar aresta uzlikšanas brīdi rodas tiesības un reizē arī pienākums skaidrot procesa virzītājam mantas izcelsmes likumību. Ja persona vēlas, viņa šīs tiesības var izmantot, iesniegt dokumentus, pierādījumus, kas apliecina mantas legālo izcelsmi. Ja šī manta... ja kaut kādā veidā šajā kriminālprocesā šīs personas tiesības netiek ievērotas, tad, protams, ka personai ir... un viņa uzskata, ka manta ir... un viņai ir pamatota informācija un dokumenti, kas apliecina mantas legālo izcelsmi, tad šādā aspektā es saskatītu iespēju šo jautājumu vērtēt 105. panta ietvarā. Jo, iespējams, ir process, kādā šīs mantas legalitāte ir vērtēta un gala beigās, iespējams, konfiscēta, nav bijis atbilstošā procesā vērtēts... Un te ir tās nianse, uz kurām skatoties katrā konkrētajā situācijā var saskatīt. ka šādā gadījumā personai būtu iespēja 105. panta tvērumā vērtēt.

A. Kučs.

Paldies. Un man radās pēdējais vēl jautājums. Ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja sākumā pausto tēzi, ka 358. pants nav pietiekami skaidrs un ka viņš būtu jāpapildina ar norādi, ka par mantu šajā gadījumā skaidri norādot, ka bankas noguldījums ir bankas manta šajā gadījumā. Bet no jums es saprotu, ka pat šāds papildinājums neko nemainītu konkrētajā risinājumā, jo es saprotu, ka nav svarīgi, kam pieder manta, bet ir svarīgi, ka viņa ir noziedzīgi iegūta... tā izcelsme. Tas ir tas krimināltiesībās svarīgākais?

I. Gratkovska.

Tieši tā.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Kolēģi, vai būs jautājumi? Nebūs. Man noslēgumā viens vēl šāds papildu jautājums. Sakiet, lūdzu, risinot jautājumu par to, vai ir iespējama bankas 105. panta aizskārums konstatējams, vai ir kaut kāda nozīme bankas iekšējās kontroles sistēmai?

I. Gratkovska.

Jā... tā saucamais AML likums jeb Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas likums ir kopumā veidots ar mērķi novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Un viens no ļoti būtiskiem instrumentiem ir šī kredītiestāžu kā viena no šī likuma subjekta uzdevumiem veidot šo iekšējo kontroles sistēmu – zināt, kas ir viņas klients, zināt un vērtēt šos riskus un analizēt un aizdomu gadījumā atturēties no darījuma, iesaldēt šos darījumus un veikt visas tās darbības, kas ir šajā likumā noteikts. Un līdz ar to tādā veidā kredītiestāde veic šo pamatuzdevumu, kas ir ar to virsmērķi – novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu plūsmu un turpmāku legalizāciju.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem... vai būs jums jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Man ir.

A. Laviņš.

Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Jūs savas runas sākumā teicāt, ka jūs piekrītat, ka banka, kredītiestāde, ir noguldīto līdzekļu īpašnieks. Un vienlaikus teicāt, runājot par trešās personas tiesību aizsardzību... bet es nesapratu īsti to jūsu uzskatu... Tāpēc pirmais jautājums: par ko runā direktīvas 2014-42 6. pants un arī jūsu nosauktās konvencijas, piemēram, Vīnes konvencijas 5. pants šajās tiesību normās, sakot, ka ir jāaizsargā labticīgas trešās personas. Kas ir šīs trešās personas, par ko runā šie tiesību dokumenti?

I. Gratkovska.

Šie tiesību dokumenti un tajā skaitā direktīva nedod trešās personas definīciju.

Mūsaprāt, un tas nav Tieslietu ministrijas izdomājums, tas ir vispār pieņemta izpratne, tajā skaitā arī Eiropas Padomē un Eiropas Savienības dalībvalstīs... trešā persona ir tā persona, kuras intereses konkrētā konfiskācija aizskar.

Te vēl es varu papildināt ar to, ka piesauktais direktīvas 6. pants nosaka tikai un vienīgi minimālos standartus. Un tas, kas ir minēts direktīvas 6. panta 2. punktā par to, ka šī panta 1. punkts neskar *bona fide* trešo personu tiesības.... Līdzīgi formulējumi ir ietverti arī konvencijās, attiecas uz situācijām... pēc būtības ir jāsaprot, ka šis 2 punkts, viņš nav skaidrots plašāk un arī apsvērumos viņš nav skaidrots plašāk, kas tieši šeit ir domāts. Mēs nacionāli to saprotam tādā veidā, ka, ja pie trešās personas tā noziedzīgi iegūtā manta ir nonākusi, tad primāri gan direktīva, gan konvencijas nosaka, ka šī manta ir konfiscējama, bet nevar būt tāda situācija, ka, ja šī trešā persona viņu ir ieguvusi šo mantu nezinot, ka viņa ir noziedzīgi iegūta un mēs viņu kā valsts viņai atņemam, nevar būt situācija, ka valsts nerada mehānismu, kā šī persona var savas tiesības aizstāvēt un saņemt kompensāciju. Nevar pastāvēt tukšums.

Līdz ar ko tas, ko es vēlos pateikt, ka šobrīd caur Kriminālprocesa likuma 360. pantu mums ir izveidots mehānisms, kā trešajai personai šīs tiesības, ka šī manta, kas tiek konfiscēta, tiek kompensēta. Proti, mums šobrīd ir šis specifiskais 2.¹ daļas jaunais regulējums vienam ļoti konkrētam... atsevišķai situācijai, gadījumiem, kad valsts ir cietušais. Un vispārējais civilprocesuālais regulējums.

M. Šķiņķis.

Tātad, ja es pareizi sapratu, tātad banka šajā gadījumā ir trešā persona, kuras tiesības valsts ieskatā ir jāaizsargā un jūsuprāt tad tās tiesības ir aizsargātas ar 360. pantu Kriminālprocesa likumā. Pareizi? Un ir iespēja celt prasību civillietā?

I. Gratkovska.

Primāri es vēlreiz atkārtošu, ka, mūsaprāt, te nav izšķirošas nozīmes, kurš ir īpašnieks – vai banka, vai konkrētās personas. No Kredītiestāžu likuma aspekta ir pareizs šis regulējums – tas, ka banka ir īpašnieks konkrētajiem līdzekļiem un kreditoriem ir prasījuma tiesības. Tiktāl regulējums jau nav apšaubīts. Mēs viņu arī no savas puses neapšaubām, bet tikai ir svarīgi likt akcentu, ka šis regulējums ir veidots legālu līdzekļu aprītei nevis noziedzīgi iegūtu līdzekļu aprītei. Kredītiestāžu likums neregulē situācijas, kam par pamatu ir noziedzīgi iegūti līdzekļi.

M. Šķiņķis.

Nākamais jautājums. Tātad, varbūt kļūs nedaudz skaidrāka pozīcija. Jūs teicāt, atbildot uz tiesneša Kuča jautājumu, ka pastāv divi gadījumi, ka ir atdošanas institūts, kad ir cietušais un tad ir otrs institūts, kad nav cietušā un tad ir obligāta mantas konfiskācija.

Vienlaikus mēs redzam, ka dzīvē ir vēl trešā situācija un tā ir tā Kriminālprocesa likuma 360. panta 2.¹ daļa, kad nav cietušais, bet noziedzīgi iegūta manta tiek atstāta labticīga īpašnieka īpašumā. Es pareizi saprotu? Šis ir tas gadījums, kad jūs uzskatāt, ka tātad ir jāaizsargā labticīgs noziedzīgi iegūtas mantas īpašnieks un tas ir tas, kā jūs izpildāt šīs starptautiskās konvencijas un arī direktīvas prasības?

I. Gratkovska.

Tātad 360. pants Kriminālprocesa likumā nav trešā rīcība. Rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu ir tikai divos veidos: vai nu viņa tiek atdota cietušajam, vai nu viņa tiek konfiscēta. 360. pants tēlaini sakot, varētu tikt skatīts tādā gaismā, ka viņš ir šīs konfiskācijas institūta kompensējošais mehānisms situācijā, kad manta ir atradusies pie trešās, tiešām labticīgās, personas, kura nezināja un nevarēja zināt par mantas noziedzīgo izcelsmi, bet viņai šī manta tiek konfiscēta. Tādā gadījumā viņai ir tiesības civilprocesuālā kārtībā vērsties pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju jeb notiesāto personu un piedzīt kaitējuma kompensāciju. Bet tā nav trešā rīcība.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinām ar jautājumiem. Bija sniegta skaidra atbilde. Lūdzu, vai ir jautājumi vēl?

M. Šķiņķis.

Jā, ir vēl jautājumi.

Jūs teicāt, ka vēl viens efektīvs trešo personu tiesību aizsardzības līdzeklis ir prasības celšanas iespēja pret personu, kura ir iepriekš atzīta par izdarījušu noziedzīgu nodarījumu. Kāda būtu Tieslietu ministrijas pozīcija, ievērojot arī jaunākās Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses gaismā, kur ir atzīts, ka tomēr šis nav efektīvs līdzeklis Satversmes 105. panta ierobežojumu attaisnošanai, ka tas nav līdzvērtīgs tiesību aizsardzības līdzeklis.

I. Gratkovska.

Jā, Tieslietu ministrija ir atzinusi un tas nav noslēpums, arī Satversmes tiesa jau 2017. gadā, šķiet, atzina, ka šis mehānisms nav efektīvs. Tieslietu ministrijā pēdējo pusotru gadu ir notikušas vairākas diskusijas un tajā skaitā diskusijas ir notikušas arī Saeimas Krimināltiesību politikas apakškomisijā un arī Juridiskajā komisijā un šobrīd ministrija strādā pie šī kompensējošā mehānisma izveides, lai nebūtu tādas situācijas, kas ir šobrīd tikai risināta šajā 2.¹ daļā attiecībā uz vienu ļoti specifisku šauru situāciju, bet lai būtu kopējs risinājums visām situācijām, tad šobrīd pie tā tiek strādāts.

M. Šķiņķis.

Paldies. Un pats pēdējais jautājums šajā sakarā, trešo personu aizsardzības sakarā. Gribēju saprast. Saeimas pozīcija bija, ka tād Kriminālprocesa likuma 111.¹ pants ir tas, kurš paredz šīs kriminālprocesā aizskartās mantas īpašnieka aizsardzības garantu. Vai, jūsuprāt, tad attiecīgi arī šajā gadījumā līdz brīdim, kad šī manta tika atzīta par noziedzīgi iegūtu, kredītiestādei bija tiesība tikt atzītai par šo kriminālprocesā atzītās mantas īpašnieku Kriminālprocesa 111.¹ panta izpratnē?

I. Gratkovska.

Es teiktu, ka šajā konkrētajā situācijā nē. Bet es neizslēdzu citas situācijas, kas, balstoties uz faktiskajiem konkrētajiem lietas apstākļiem varētu būt par pamatu, ka arī kredītiestāde vai kāds cits subjekts tiek atzīts par aizskartās mantas īpašnieku. Bet šajā gadījumā es... mans vērtējums ir, ka visdrīzāk – nē.

M. Šķiņķis.

Labi. Bet tad ātrs papildjautājums. Bet tad kādā procesā tas tiek noskaidrots? Vai šis ir tas gadījums, ka banka būtu jāiesaista un jādod iespēja bankai izteikt savu argumentu par šīs mantas iespējamo legālo izcelsmi? Un kad ir tas gadījums, ka nē. Un kādā procedūrā tas tiek darīts, lai šo noskaidrotu un kā tiek nodrošinātas bankas tiesības izvirzīt argumentu, ka šajā gadījumā tiek atņemti legāli iegūti līdzekļi, kas pieder bankai.

I. Gratkovska.

Es sapratu jautājumu, bet jautājums nav tik virspusējs. Ja personu atzīst par aizskartās mantas īpašnieku kriminālprocesā, viņai rodas pienākums un arī dzan tiesības sniegt procesa virzītājam informāciju un pierādījumus par mantas legālo izcelsmi. Ja mēs vadītos no jūsu piedāvātās shēmas un loģikas, veidojas situācija, ka bankai kā iespējamam aizskartajam mantas īpašniekam būtu jābūt iespējai sniegt visu šo informāciju. Bet bankai nav... bankas rīcībā nav un nevar būt tāda informācija par šo līdzekļu izcelsmi, kas ir noderīga šīs legalitātes vērtēšanai. Šāda informācija kriminālprocesā tikai un vienīgi ir tām personām, kuras bija, ja tā var teikt, īpašnieks šiem līdzekļiem, pirms viņi veica šo noguldījumu. Šīs ir tās personas, kas kriminālprocesā var sniegt to informāciju, kas ir nepieciešama konkrētajam procesa virzītājam konkrētajā lietā saistībā ar konkrētās mantas legalitātes vērtēšanu.

M. Šķiņķis.

Paldies. Un man ir pats pēdējais jautājums, atvainojos, ka tik daudz. Pēdējais.

Vēlētos Tieslietu ministrijas viedokli par to, kā risinājums šajā gadījumā palīdz sasniegt leģitīmo mērķi – nedot labumu personai, kas ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu? Pretstatā... par ko ir daudz diskutēts... tād, ka tiek konfiscēts prasījums,

vienlaikus, iespējams, dzēšot arī... teiksim tā... vienlaikus atzīstot tāpat, ka prasījums tiek konfiscēts.

I. Gratkovska.

Uz šo jautājumu jau tika iepriekš arī atbildēts. Un es varu tikai to pašu vēlreiz atkārtot.

Ja tiek konfiscētas prasījuma tiesības un konkrētie noziedzīgi iegūtie līdzekļi paliek bankas rīcībā tālākai civiltiesiskai apgrozībai... pirmkārt, mēs neizpildām starptautiskās prasības, kas pasaka, ka noziedzīgi iegūta manta nevar atrasties civiltiesiskā apgrozībā un, ja konfiscētas tiek prasījuma tiesības, veidojas vēl viena situācija, kas nodrošina pēc būtības noziedzīgi iegūtu līdzekļu nekonnfiscēšanu, proti, tāpat šo nelabticīgo kreditoru jeb šo trešo personu, kuru finanšu līdzekļi konkrētajos kontos tiek konfiscēti, tāpat viņu vietā iestātos valsts. Un tas nozīmē, ka valsts Kredītiestāžu likuma kārtībā būtu šajā kreditoru rindā. Un tas nozīmē visdrīzāk, ka valsts, kurai būtu šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi jāsaņem savā budžetā kā konfiscēti, viņus nesaņem. Tāpat netiek sasniegts mērķis noziedzīgi iegūtus līdzekļus konfiscēt, izņemt no civiltiesiskās apgrozības, turklāt šādā veidā noziedzīgi iegūti līdzekļi turpina savu apripi, turpina tālāk tikt legalizēti un tas nav atbilstoši starptautiskajam regulējumam.

A. Laviņš.

Tā. Paldies, Šķiņķa kungs.

Pārejām pie Saeimas pārstāvju iespējamajiem jautājumiem. Vai jums būs jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

A. Stupins.

Paldies. Būs daži īsi jautājumi.

Pirmais jautājums, lai novērstu šī te akadēmiskā rakstura mulsumu par to, kurām personām būtu tiesības vērsties tieši ar konstitucionālo sūdzību savu pamattiesību aizsardzībai.

Vai no jūsu atbildes Saeimas pārstāvji pareizi saprata, ka konkrētajā gadījumā, ka personai nav pamattiesību, kuras aizsargāt Satversmes tiesā, šādu pamattiesību aizsardzība vismaz konkrētā procesa ietvaros nebūtu iespējama.

I. Gratkovska.

Nē. Atbilde ir – nē. Tieši tāpat, kā Satversme neaizsargā noziedzīga nodarījuma izdarītājus, tāpatās arī šajā gadījumā noziedzīgi iegūtu mantu... nu, tas nav un nevar būt šajā aizsardzības tvērumā.

A. Stupins.

Paldies. Un tad secīgi mēģināšu noformulēt jautājumu.

Bet tas taču nenozīmē to, ka konkrēta konstitucionālā kontrole par konkrēto normu nav iespējama, piemēram, abstraktās kontroles ietvaros, ja to iesniedz, piemēram, Saeimas deputāti, tiesībsargs un tamlīdzīgi?

I. Gratkovska.

Nemot vērā, ka neviena tiesību nozare, tajā skaitā krimināltiesības un tajā skaitā arī starptautiskais regulējums nav statisks un konstants, viņš iet laukumā līdz un mainās... mainās arī atziņas un prakse attīstās, tad, protams, jebkurā mirklī šī konstitucionālā kontrole var notikt.

A. Stupins.

Paldies jums. Jautājumu vairs nebūs.

A. Laviņš.

Paldies Tieslietu ministrijas pārstāvei Gratkovskas kundzei par viedokli un sniegtajām atbildēm šajā lietā. Novēlēšu jums jauku pēcpusdienu. Paldies jums!

I. Gratkovska.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām uzklusīt pieaicinātās personas.

Kā nākamā ir Ģenerālprokuratūra. Ģenerālprokuratūru, atbilstoši pilnvarojuma dokumentiem, kas ir iesniegti Satversmes tiesā, šajā tiesas sēdē pārstāv Ģenerālprokuratūras Darbības kontroles un starptautiskās sadarbības departamenta Prokuratūras funkcijas īstenošanas koordinācijas nodaļas prokurors Uvis Kozlovskis.

Vai Kozlovskis kungs ir pieslēdzies mums tiesas sēdē?

U. Kozlovskis.

Jā, esmu pieslēdzies.

A. Laviņš.

Jā. Paldies. Un ir arī personu apliecinoši dokumenti iesniegti un mēs varam pārliecināties, ka tieši šī persona pārstāv Ģenerālprokuratūru.

Kozlovskis kungs, lūdzu, jums tiek dots vārds viedokļa paušanai. Un arī jums lūgtu – fokusējiet, lūdzu, savu uzmanību uz tiem jautājumiem, ko jau es iepriekš minēju, aicinot izteikties arī Tieslietu ministrijas pārstāvi. Lūdzu!

U. Kozlovskis.

Jā, paldies. Tātad es mēģināšu tiešām iespējami koncentrēti.

Tātad es gribu atgādināt, ka prokuratūra ir iesniegusi rakstveida viedokli ar sešiem argumentiem, kurus es šajā brīdī arī turpinu uzturēt iesniegtajā redakcijā.

Gatavojoties šai te tiesas sēdei, pievērsu arī uzmanību, ka jautājumā par normas skaidrību... tātad Saeimas pārstāvji pirmīt jau pieskārs... Bet es vēlos atgādināt, ka tātad tiešām šajā pašā kredītiestādē ir bijis iepriekš viens cits likvidators, viņa argumenti vilcināt tiesas nolēmumu izpildi pēc savas būtības bija identiski tātad esošā likvidatora argumentiem un, neraugoties uz to, krimināllietā, tātad numurs jau tika nosaukts, bet viņš ir arī izskatīts trijās instancēs, pagājušā gada decembrī ir stājies spēkā – SKK 53. Persona ir saukta pie kriminālatbildības un Senāts šajā lietā norādīja, ka 2017. gada sākumā tiešām jautājums procesā par noziedzīgi iegūtu mantu un bankas saistību pret cietušo valsti, ārpus normatīvajos aktos noteiktā kredītiestādes kreditora prasību apmierināšanas vispārējo kārtību kredītiestādes likvidācijas vai maksātnespējas gadījumā bija juridiski līdz galam neatrisināts šis jautājums. Un arī judikatūra šajā jautājumā faktiski neeksistēja. Un šis baltais plankums tika aizpildīts būtībā ar Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 30. decembra lēmumu.

Nemot vērā apstākli, ka ar tiesas lēmumu arestētie naudas līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem, kurus nolemts atdot šajā gadījumā cietušajam uzņēmumam, kuram nav un nebija nekādu darījuma attiecību ar banku. Senāts atzina, ka arestētie naudas līdzekļi ir patiešām personai piederoša manta, tādējādi, atbilstoši Kredītiestāžu likuma 172. panta 2. daļā noteiktajam, administratoram ir jānodrošina trešajām personām piederošās naudas uzturēšana līdz nodošanai īpašniekam un jebkāda cita rīcība ar šo mantu, tajā skaitā iekļaušana kredītiestādes mantā, rīkošanās ar to citu kreditoru saistību prasījumu apmierināšanai tātad nav pieļaujama. Nu un faktiski... ja tajā gadījumā šī manta bija atdodama cietušajam, šajā izskatāmajā lietā manta bija konfiscējama valsts interesēs.

Šī paša visa sakarā vēršu arī uzmanību uz Kriminālprocesa likuma 361. panta 7. daļu, ka, ja attiecībā uz mantu, pirms tai ir uzlikts arests, ir reģistrēts kaut kāds civiltiesiskais nodrošinājums kā hipotēka vai cita ķīla, rīcība ar šo iekļāto mantu nodrošinājuma ietvaros notiek pēc saskaņošanas ar procesa virzītāju un, ja šāda manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, tad mantas arestam ir prioritāte attiecībā pret ķīlu. Tātad visi šie jautājumi ir vērsti uz to, ka noziedzīgi iegūtie līdzekļi ir konfiscējami.

Un visbeidzot. Skaidrību un punktu šajos strīdos ir pielicis Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likums, viņš ir pieņemts 2017. gada jūnijā, stājies spēkā 2017. gada 1. augustā un šajā likumā 15. pants nepārprotami nosaka, ka, ja ir konfiscēti finanšu līdzekļi, zvērināts tiesu izpildītājs dod rīkojumu valsts vai pašvaldības institūcijai, kuras kontā atrodas šie finanšu līdzekļi, pārskaitīt tos viņa depozīta kontā. Ja konfiscētie finanšu līdzekļi atrodas citas personas kontā, rīkojumu par to

pārskaitīšanu zvērinātais tiesu izpildītājs dod kredītiestādei. Zvērināta tiesu izpildītāja rīkojums ir izpildāms nekavējoties.

Un, manuprāt, šī te kārtība uz šo brīdi ir pietiekami skaidra, saprotama un nekādām īpašām problēmām saprašanā nebūtu jārodas.

Jau arī Saeimas pārstāvji un arī no Satversmes tiesas lēmuma izriet, ka ir pievērsta uzmanība šim Satversmes tiesas 2011. gada nolēmumam lietā Nr. 2010-31-01. Tika pieminēts arī Satversmes tiesas nolēmums lietā Nr. 2016-07-01. tāpēc es īpaši pie tiem vairs nekavēšos.

No šī pēdējā nosauktā gribu tikai vērst uzmanību, ka Satversmes tiesa nonāca pie atziņas, ka no pretlikumīgas darbības nevar rasties tiesības. Tajā konkrētajā situācijā likumdevējs arī ir paredzējis tiesības uz zaudējuma atlīdzību pat trešajām personām, kas tomēr ir jārisina civilprocesa ietvaros. Kā mēs atceramies, tur nekustamais īpašums tika atgriezts cietušajam krimināllietā. Un arī atzinums bija tāds, ka izņēmums no labticīga ieguvēja aizsardzības principa ir pieļaujams, ja tiesisko attiecību pamatā ir noziedzīgs nodarījums.

Nu, faktiski mums šajā lietā, ņemot vērā, ka līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, ir ļoti līdzīga situācija.

Kam pieder šie te īpašumi? Nu, ja mēs kaut vai paskatāmies Civillikuma 1934. un no viņa tālāk atvasināmos visādus principus, nešaubīgi, ka aizdevuma gadījumā, reizē ar šo aizdoto priekšmetu pāriet arī īpašumtiesības. Tāpēc, ka pretējā gadījumā, ņemot vērā arī to, ka aizdotas parasti tiek arī patērējamas lietas, nu, grūti iztēloties, kā šis aizņēmējs varētu, teiksim, apsēt zemi, ja tie būtu graudi un pēc tam atgriezt atpakaļ tieši to pašu graudu kravu, ja tas jau sen jau būtu, kā saka, izaudzis un patērēts.

No tāda aspekta nav pamata nepieņemt, ka, ja ir veikts noguldījums, kas pēc savas būtības ir aizdevums, tad tas, kurš ir aizņēmies, tas arī ir īpašnieks. Tas ir tāds fundamentāls princips, raksturīgs Romiešu tiesībām.

Bet tajā pašā laikā normatīvais regulējums, kas vērstas ir uz noziedzīgi iegūtu izskaušanu sabiedrībā, citastarpā paredz, ka konfiskācijai pakļauti arī līdz nepazīšanai transformēti īpašumi, teiksim, ja tie ir bijuši kādreiz naudas līdzekļi, kas ir ieguldīti nekustamajā īpašumā, pēc tam transformēti kaut kādos vērtspapīros un tā tālāk un tā joprojām... Gala rezultātā viņi, vienalga, ir pakļauti šai konfiskācijai.

Kredītiestādes pienākumi... Kā jau ir minēts mūsu rakstveida paskaidrojumos, kredītiestādes pienākumus regulē virkne normatīvu, citastarpā arī tā saucamais Novēršanas likums un, kā bija pieminēts arī mūsu paskaidrojumos jeb viedoklī, Finanšu un kapitāla tirgus komisija brīdī, kad aicināja šo licenci anulēt, arī norādīja, citastarpā, ka šīs prasības nav tikušas ievērotas un attiecīgi šie pienākumi nav pildīti.

Par palikšanu apgrozībā. Te ir vairākkārt lauzti šķēpi ap to, kas ir jāsaprot ar līdzekļu izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības. Man ļoti iepatikās Saeimas definējums

“pārtraukt legalizācijas ķēdi”. Tātad, ja ir konstatēts, ka līdzekļi ir iegūti noziedzīgi, tad vajadzētu patiesībā gandrīz vai lietot šādu te terminoloģiju kā “legalizācijas ķēdes pārtraukšana”. Un tad tādā brīdī vairs nav nekādu strīdu. Šie līdzekļi, pārtraucot legalizācijas ķēdi, tiek ieskaitīti valsts budžetā, valsts, būdama ekskluzīvi pilnvarota, vispār var pat izdot normatīvos aktus, rīkojas ar šiem līdzekļiem kā atrod par nepieciešamu un tā ir valsts ekskluzīva kompetence.

Vēl gribētu vērst uzmanību, ka pieteikumos apstrīdētā norma, 358. pants, regulē situāciju, kas rodas izskatot konkrētu krimināllietu, bet, cik es saprotu, šajā konkrētajā gadījumā lēmum ir pieņemti Kriminālprocesa likuma 59. panta kārtībā un šīs normas nav apstrīdētas. Manā redzējumā tad vienīgais pants, kurš paliek pakļauts kontrolei, ir Krimināllikuma 70. pants ar indeksu 11.

Jā, par to īpašuma piederību es jau pieminēju.

Un vēl tādi apsvērumi, kas man ātrumā radās, klausoties lietas dalībniekus un pieaicinātās personas... Šeit tātad tiek īpaši uzsvērts, ka banka ir kļuvusi par šo noguldījumu īpašnieku un caur to tad viņa kā līdzekļu īpašnieks ir kaut kā īpaši pasargājama. Nu, es tomēr uzskatu, ka šī kredītiestāde vai banka ir šo noguldījumu saņēmusi bez atlīdzības, viņa ar šo noguldījumu operē un rīkojas un gūst peļņu, un tajā brīdī, kad kredītiestādē pasaka, ka šie līdzekļi ir iegūti noziedzīgi un viņi ir jāatgriež vai nu cietušajam vai jākonfiscē, lai pārtrauktu šo te legalizācijas ķēdi, nu es tiešām nesaskatu, kurā brīdī tad kredītiestādei iestājas kaut kāds tiesību vai interešu aizskārums. Viņa vienkārši atdod to, ko ir saņēmusi peļņas savas vairošanai. Un īpaši vēl jo vairāk, ka nevienai bankai, es domāju, ka nav tiesību paļauties, ka brīdī, kad viņa uzsāk savu biznesu, ka tagad kāds vispār veiks kaut kādus noguldījumus šajā konkrētajā kredītiestādē. Bet pēc tās pozīcijas jāsecina, ka tieši tā arī kredītiestāde uzskata, ka, ja reiz viņa ir uzsākusi komercdarbību, tad visiem ir pienākums tagad viņā tur ieguldīties.

Nu, tiešām, godātā tiesa... diena bija gara un es tiešām acumirkļi varētu kaut ko piemētināt...

A. Laviņš.

Kozlovskas kungs, paldies jums sniegto viedokli. Būs vairāki tiesnešu jautājumi. Vispirms vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Paldies.

Godātais Kozlovskas kungs! Sakiet, lūdzu, tad Ģenerālprokuratūras ieskatā, kā tad būtu pareizi? Kas būtu jākonfiscē? Vai šīs te prasījuma tiesības vai tomēr finanšu līdzekļi?

Un sakiet, lūdzu, otrs jautājums pie reizes. Vai praksē ir bijuši gadījumi, kad konfiscē prasījuma tiesības?

Un visbeidzot. Trešais apakšjautājums. Vai jums ir zināms, kā šis jautājums tiek risināts citās valstīs? Jo, es domāju, ka neviens nespēs noticēt tam, ka Latvija šajā ziņā ir unikāla un citās valstīs šāds jautājums nerodas. Paldies.

U. Kozlovskis.

Jā, nu Prokuratūra tomēr ir tiesību piemērotājs vairāk nekā radītājs vai iniciators, tāpēc par to, kā tas ir citās valstīs, man nav bijis nepieciešams pētīt un attiecīgi man tādas informācijas nav.

Kas attiecas uz prasību tiesību un konfiskāciju. Man arī nav ziņu, ka jel kādreiz tas tā būtu darīts tā vietā, lai tiktu konfiscēti tieši finanšu līdzekļi. Un attiecībā uz tādu iespēju vispār... mēs jau arī rakstveida viedoklī norādījām, ka it īpaši konkrētajā gadījumā, ka tas subordinētais kapitāls ir bijis, viņam ir viens no pēdējiem izpildes kārtas numuriem un ņemot vērā, ka kredītiestāde jau ir, kā saka, maksātnespējas situācijā, tad vienā brīdī šie līdzekļi... nevis vienā brīdī, bet pilnīgi noteikti, ka šie līdzekļi konfiscēti valsts labā netiktu. Viņu vienkārši tur vairs nebūtu. Būtu atlīdzināts likvidatora darbs, jo viņš viens no pirmajiem stāv rindā, būtu apmaksāti pirmās kārtas kreditori un līdz brīdim, kamēr nonāktu līdz subordinētā kapitāla, tā teikt, ieguldītājiem, tur visdrīzāk arī nebūtu.

Bet arī konceptuāli es domāju... ka tas nav pareizi. Šis ir tāds, teiksim, konkrētais gadījums, kad mēs varam secināt, ka šo naudas līdzekļu vairs nepietiktu.

Bet, ja vispār šādu situāciju pieļautu nākotnē vai uzskatīt par pienākumu iekļaut likumā, nu tad ir taisni tā, kā Saeimas pārstāvji teica, ka atliek šim te skaidras naudas prettiesiskajam ieguvējam paspēt nogādāt šo... ievietot bankomātā, proti, tā tad veikt noguldījumu. No šī mirkļa šie līdzekļi uzsāk savu noziedzīgo, tā teikt, legalizācijas procesu un ja sekotu šiem te ieteikumiem, tad šī te ķēde netiks pārtraukta, jo arī kredītiestāde būtībā... ja viņas rīcībā atstāj šos te līdzekļus... nezinu... nu, visdrīzāk jau šo prasījumu atlīdzināšanai, faktiski tad šajā brīdī banka nodarbojas ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas turpināšanu.

Jautājumā par to, vai tie ir tie paši līdzekļi vai citi. Nē, nu... tad jautājums ir tāds: kurus līdzekļus tad banka ir iepriekš, tā teikt, vieglprātīgi tērējusi vai rīkojusies vieglprātīgi, vai tas ir tas, kas tiek atzīts pēc tam par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem vai tie ir tie līdzekļi, kas ir bijuši ar vieglprātīgāku attieksmi, vai kāda uzticamāka kreditora līdzekļi... tā tad tas arī ir tāds jautājums, kas bankai būtu jājautā. Ja reiz viņa ir nokļuvusi tādā maksātnespējas stāvoklī, tad tas vien jau nozīmē, ka tā attieksme ir bijusi vieglprātīga.

Es atvainojos par to, ka es ļoti gari runāju.

A. Rodiņa.

Paldies jums par skaidrojumu.

Un visbeidzot es vēlējos pajautāt. Kā jums šķiet, kāds ir jūsu ieskats? Vai varētu atšķirties noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija, ņemot vērā to, vai kredītiestāde ir vai nav maksātnespējas procesā? Paldies.

U. Kozlovskis.

Nu, mēs arī no šīs lietas un faktiskajiem apstākļiem varam redzēt, ka, ja kredītiestāde ir maksātnespējas procesā un vēl jo vairāk, ka ieklausītos šīs kredītiestādes argumentos, tad šī atšķirība būtu precīzi tāda, kā minēts iepriekš

Tad valsts savus līdzekļus... valsts līdzekļus, kas ir noziedzīgi iegūti un konfiscēti jau būtībā ar tiesas lēmumu, vienkārši viņa viņus neredzētu. Tā ir, man liekas, tā būtiskākā atšķirība.

Bet, ja abstrahējas no rezultātiem, kas varētu būt vai nē... nu... jā, arī tādā brīdī, ja teiksim, kredītiestādei iesniedz kompetentu lēmumu par līdzekļu pārskaitīšanu budžetā un viņai šo līdzekļu fiziski jau vairs nepietiek, nu, arī tādā brīdī varētu būt atšķirība starp maksātnespējas procesā esošu kredītiestādi un tādu kredītiestādi, kas ir, teiksim, normālā likviditātes stadijā.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem... vai būs jautājumi?

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies.

Pirmais jautājums. Jūs savā rakstveida viedoklī atsaucāties arī uz vairākām konvencijām un direktīvām. Līdzīgs jautājums, kā Tieslietu ministrijai. Gribēju saprast, vai pozīcija sakrīt.

Kā jūs interpretējat, piemēram, Vīnes konvencijas 5. pantā noteikto, un šis pants runā par konfiskāciju, noteikto, ka šī panta noteikumi nekaitē trešo personu *bona fide* tiesībām. Kā Ģenerālprokuratūra interpretē šo pienākumu, kas ir uzlikts Latvijas valstij?

U. Kozlovskis.

Kā jau bija arī minēts... gan Satversmes tiesas 2017. gada spriedumā lietā Nr. 2016-07-01, trešās personas, ja viņas uzskata sevi par aizskartām, viņām ir šie instrumenti jau šobrīd, lai savas intereses aizsargātu., jo noziedzīgi iegūtu līdzekļu... man iepatikās... “legalizācijas ķēdes pārtraukšana” ir virsmērķis, kam ir jāprevalē pār jebkuriem citiem apstākļiem un apsvērumiem. Nerunājot jau par to, ka kredītiestāde ir komersants, viņas kreditors, kas ir šajā lietā, arī ir komersants un arī pirms tam

Satversmes tiesa ir vērsusi uzmanību, ka komersantiem tomēr šis biznesa izpratnei ir jābūt ar attīstītāku pakāpi, ka viņi tomēr apzinās riskus, vērtē viņus, sadala un novērš.

Liekas, ka atbildēju.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies.

Tad jūs tieši pieminējāt Satversmes tiesas spriedumu Nr. 2016-07-01 un runājot jūs teicāt, ka šajā lietā ir ļoti līdzīga situācija un tās atziņas būtu jāņem vērā arī šajā lietā.

Gribēju saprast, kuras tieši atziņas šajā lietā būtu nozīmīgas, lai mēs taisnīgi izšķirtu šo strīdu, jo tajā lietā tomēr bija runa par noziedzīgi iegūtu mantu neizņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, bet atdošanu cietušajam. Tādēļ gribētu saprast jūsu pozīciju šajā jautājumā.

U. Kozlovskis.

Nē, tāpēc es arī tomēr gribu vēlreiz un vēlreiz palikt pie tā, ka man ļoti iepatikās šis formulējums par “legalizācijas ķēdes pārtraukšanu”. Paldies godātajiem Saeimas pārstāvjiem... Tāpēc, ka mēs saskaramies ar diviem atšķirīgiem scenārijiem. Vienā gadījumā tas ir cietušajam pret viņa gribu, teiksim tā, atsavināts īpašums, kur šis cietušais ir identificējams un tajā iepriekšējā Satversmes tiesas nolēmumā ir pateikts, ka cietušā intereses prevalē pār ieguvēju... tāpat tajā gadījumā tā arī bija kredītiestāde. Viens no tādiem galvenajiem secinājumiem... nu, patiesībā tas arī fundamentāls un hrestomātisks princips ir, ka no pretlikumīgas darbības nevar rasties tiesības. Tas ir viens no tādiem galvenajiem.

Nu, un kā arī Tieslietu ministrija un iepriekš te vairākkārt tika norādīts, ka, teiksim, pasūtījuma slepkavības apmaksāšana, narkotiku nelikumīgā aprīte, vēl virkne ar tādiem noziedzīgiem nodarījumiem... es pat teiktu, smagiem noziegumiem, kur arī figurē kaut kādas mantiskās vērtības, kaut kādi līdzekļi, tur cietušā nav un nekad nebūs. Bet tas jau nenozīmē, ka tādi smagi un sevišķi smagi noziegumi būtu kaut kā jāveicina un nebūtu jāvērsas pret šiem te noziegumiem.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man vēl trīs jautājumi.

Prieks, ka jums iepatikusies jaunā definīcija. Tādēļ jautājums... Jo jūs rakstveidā rakstījāt, ka virsmērķis visam šim regulējumam, par ko mēs strīdamies, ir tāpat noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšana no civiltiesiskās apgrozības. Šodien tikko jūs teicāt un citēju: “virsmērķis ir legalizācijas ķēdes pārtraukšana”.

Vai jūs maināt pozīciju? Vai tas ir viens un tas pats?

U. Kozlovskis.

Es uzskatu, ka tas ir viens un tas pats, tikai citiem vārdiem pateikts. Jo, pirms mēs šodien tikāmies šajā tiesas sēdē, es nebiju dzirdējis Saeimas viedokli un viņu argumentus, bet es šodien viņus izdzirdēju un man viņi ļoti iepatikās un es liktu vienādības zīmi starp šiem diviem pasākumiem. Jo it īpaši tāpēc... kā jau es minēju... ja cietušajam pret viņa gribu atsavināts īpašums tiek atgriezts viņam atpakaļ un viņš tālāk dara, ko viņš vēlas... viņš var dāvināt, pārdot vai vēl kaut ko darīt, šī civiltiesiskā aprīte saglabājas, nekas ar viņu nenotiek ļauns... tad tajos gadījumos, kad jākonfiscē noziedzīgi iegūti līdzekļi... tad šis termins, šis te pasākums vislabāk raksturo šo te nosaukumu – “legalizācijas ķēdes pārtraukšana”.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Un tad jautājums. Ja maksātnespējīgas kredītiestādes viens no kreditoriem ir Latvijas valsts, nodokļu parāds... un tātad negodprātīgam kreditoram tiek konfiscēts prasījums, un naudas līdzekļi, kas ir šajā kredītiestādē palikuši, tiek samaksāti Latvijas valsts budžeta izdevumu segšanai kā kreditoram. Vai šajā gadījumā jūs arī neredzat, ka šī, kā jūs sakāt, legalizācijas ķēde ir pārtraukta? Vai jūs uzskatāt, ka pārējā gadījumā manā piemērā šī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija turpinās un tagad to dara Latvijas valsts?

U. Kozlovskis.

Es atzīšos... es ne līdz galam sapratu jautājumu...

Nu, ja mēs runājam par situāciju, ka kāds kreditors paliek bez apmierinājuma, tad gadījumā, ja viņš, teiksim tā, spēj pierādīt, ka pati banka ir apsaimniekota ne pārāk...

A. Laviņš.

Kozlovska kungs, es jūs pārtraukšu. Jautājuma būtība bija saistīta ar to, ka izpildot tiesas lēmumu par šo līdzekļu konfiskāciju un pārskaitot tos valsts budžetā... vai tad, kad šie līdzekļi nonāk valsts budžetā un tālāk tiek izmantoti, vai šo var uzskatīt par izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības. Tāds bija jautājums. Tāda bija jautājuma būtība.

U. Kozlovskis.

Ja tāda bija jautājuma būtība, tad es gribētu teikt, ka, jā, šādā brīdī tiek pārtraukta legalizācijas ķēde un izņemšana no civiltiesiskās aprītes... viņš varbūt tiešām ir tāds maldinošs formulējums... Tas, ka līdzekļi tiek ieskaitīti valsts budžetā un tālāk izmantoti, nezinu, budžeta iestāžu darbinieku algām vai kaut kādas militāras tehnikas iegādei, tas jau tā kā turpinās šīs civiltiesiskā aprīte, no jauna atsākas. Bet tajā pašā laikā tie patiesā labuma guvēji, kas līdz šim būtu varējuši ar šiem līdzekļiem operēt un,

teiksim, gūt kaut kādu labumu procentu veidā kādā subordinētā noguldījuma gadījumā vai vēl kaut kādā veidā, viņiem šī iespēja tiek atņemta. Un noziedzīgs nodarījums šādā brīdī ir pārstājis atmaksāties. Kaut kā tā.

M. Šķiņķis.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai būs vēl citi jautājumi?

M. Šķiņķis.

Pats pēdējais jautājums. Jūs teicāt, sniedzot paskaidrojumus, ka jūs nesaskatāt bankas aizskārumu, tiesību aizskārumu šajā gadījumā, jo banka ir maksātnespējīga. Bet vai jūs saskatāt aizskārumu citiem kreditoriem, kuri saņems mazāk šobrīd naudas tādēļ, ka... jā... šī nauda tiks izņemta no bankas kopējās mantas masas.

U. Kozlovskis.

Es jau ieskicēju, ka manā ieskatā... manā ieskatā bankai, uzsakot savu darbību, nav tiesību paļauties, ka jel kāds nāks un tagad šajā bankā veiks kaut kādus ieguldījumus. Un, ja tas ir tomēr noticis, nu, es baidos, ka bankai nav tāda pamata paļauties, ka no šī brīža visi līdzekļi, kas ir viņas rīcībā nokļuvuši, ir pasargāti no jebkādiem riskiem.

M. Šķiņķis.

Es atvainojos, ka es jūs pārtraukšu... es ļoti atvainojos tiešām. Jā, jā... to es sapratu, to pozīciju es sapratu, bet mans jautājums ir par citiem bankas kreditoriem. Citi... ir bankai vairāki kreditori, kam ir prasījuma tiesības maksātnespējas procesā un vai jūs nesaskatāt vai saskatāt, ka šie citi bankas kreditori, labticīgie, vai viņu tiesības neskar šī situācija?

U. Kozlovskis.

Es pieļauju, ka skar. Pilnīgi pieļauju, ka tas tā arī ir, bet tas ir tādā gadījumā pašas bankas, var teikt, atļaušos lietot vārdu “nolaidība”. Viņa ir pieļāvusi situāciju tādā, ka kredītiestāde ir maksātnespējīga, tāpēc, ka vienādi banka ir saņēmusi noguldījumus gan no kreditoriem, par kuriem jūs tagad runājat, gan no kreditoriem, kuru uzticamība ir tikusi apšaubīta. Un ja šie visi līdzekļi joprojām būtu bankas rīcībā un pienācīgi apsaimniekoti, tad tas vien, ka paņemtu tur projām vienu summu un atdotu valstij un nedotu atpakaļ šim noguldītājam, kurš ir tādā faktiski, visdrīzāk iespējams, izdarījis noziegumu, tam uz bankas pašas darbību, nedz uz viņas kreditoriem nebūtu jāatstāj nekāda ietekme. Bet, ja šī ietekme kreditoriem ir radusies, tad tas ir pašas

bankas, var teikt, neizdarība. Un tādā gadījumā bankai ir šīs te pārvaldes institūcijas, kuras ir faktiski mantiski atbildīgas.

M. Šķiņķis.

Jā, es saprotu jūsu domu, ka, iespējams, bankas neizdarība. Bet vai tas ir iemesls... vai tas ir iemesls ierobežot kreditoru, citu, labticīgo, kreditoru, kuri nevarēja ietekmēt bankas rīcību, tiesības, īpašumtiesības.

U. Kozlovskis.

Viņiem ir iespēja vērsties pret šo pārvaldes institūciju civilprocesuālā kārtībā.

M. Šķiņķis.

Sapratu pozīciju. Paldies. Vairs jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem... vai ir jautājumi?

A. Stupins.

Paldies. Saeimai būs divi īsi jautājumi.

Kozlovskis kungs, kā jūs vērtējat apgalvojumu, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija un pārskaitīšana valsts budžetā turpina legalizācijas ķēdi, ko veic valsts, ko mēs tikko dzirdējām. Kā jūs vērtējat šādu apgalvojumu?

U. Kozlovskis.

Nu, manuprāt, tā ir... es teikšu, ka demagoģija. Jo valstij ir ekskluzīvas iespējas pašai pieņemt visādus normatīvus. Valsts, otrkārt, ir apņēmusies... uzņēmusies starptautiskas saistības ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un vispār noziedzīgu iegūšanu cīnīties... Nu... nu, jā... tad faktiski, kā jau Saeima iepriekš pieminēja, ka šādu pārmetumu valstij nebūtu tikai tajā brīdī, ja šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi pie izņemšanas momentāni tiktu iznīcināti. Bet nu tas tā nenotiek un tas nav racionāli. Galvenais šajā brīdī ir tomēr tas, ka noziedzība neatmaksājas un tā persona vai personu apvienība, kas pie šiem līdzekļiem noziedzīgi tikusi, ka viņiem no tās naudas vairs nav nekāda labuma. Viņiem tiek šis labums atņemts.

A. Stupins.

Un tad pabeidzot šo te pirmo jautājumu. Vai es pareizi saprotu... ja šādu apgalvojumu mēs uzskatītu par pamatotu, vai būtu vispār kāda jēga no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas tiesiskā regulējuma?

U. Kozlovskis.

Ja to atzīst pa pareizu... tad tā arī ir, ka šie līdzekļi ir jāiznīcina uzreiz pie izņemšanas. Bet, nu tam nav nekādas pievienotās vērtības. Tas arī nav loģikas, nav veselā saprāta.

J. Priekulis.

Sakiet, vēl viens jautājums un tas tad arī viss. Lai noprecizētu vienkārši Ģenerālprokuratūras pozīciju.

Tad vai es pareizi saprotu, ka Ģenerālprokuratūras ieskatā banka attiecībā uz šo noguldīto naudu nevarētu tikt uzskatīta par trešo personu – labticīgo ieguvēju.

U. Kozlovskis.

Jā... Godīgi runājot, tas ir tāds jautājums, kas varētu palikt gaisā karājamies, jo, kā jau bija minēts, tie līdzekļi var tikt transformēti neskaitāmas reizes no kustamā uz nekustamo un atpakaļ, un vienā brīdī nokļūst šajā bankā, kredītiestādē. Un, teiksim tā, kredītiestādei nav pamata domāt, ka tur varētu būt kaut kāda noziedzīga izcelsme, pat ar visu to kontroles ieviesto mehānismu, kas jau viņai pēc Novēršanas likuma ir bijis jāievieš. Un pat ja... es te mēģinu tagad tā teorētiski... pat ja bankai no tā rodas kaut kāds kaitējums, lai gan es neredzu, kā viņš varētu rasties bankai, ja konfiscēti tiek līdzekļi – tās personas ieguldījums, uz kuru būtībā bankai nu nav īsti tiesību. Nu nav tiesību bankai paļauties, ka kāds nāks tagad pie viņas un ieguldīs.

Un ja tiešām varētu konstatēt, ka bankai caur šo te ieguldījumu un pēc tam konfiskāciju ir kaut kāds kaitējums radies, nu tad viņa vēršas pret šo te ieguldītāju, kura darbības faktiski rezultātā šai bankai ir kaitējums nodarīts. Nu bet tas arī ir tāds tikai teorētisks apcerējums, jo mēs tāpat paturam prātā, ka ieguldītie līdzekļi tādā apmērā tiek konfiscēti, kādā ir tikuši ieguldīti, un tas neļauj bankai paļauties... nav tiesības paļauties, izņemot šo subordinēto... tas ir atkal specifiski tādi līgumi savstarpējie, nolīgumi, ka subordinētos ieguldījumus nevar atprasīt pirms termiņa, kaut arī ar visiem tiem milzīgajiem procentiem, kas viņiem tur tiek pielikti... ka ja gadījumā viņš grib pirms termiņa dabūt atpakaļ, tad tas ir tikai bankas likvidācijas gadījumā, tas var būt arī pašlikvidācijas gadījums kaut kāds...

Es nezinu.... šaubos... nezinu, kas ir tie racionālie apsvērumi, kuru dēļ banka var pateikt, ka nē, mums ir tiesības paļauties, ka pie mums nāks un ieguldīs un mums nekas šo mantu neatņems

J. Priekulis.

Paldies. Jautājumu vairs nebūs, godātā tiesa.

A. Laviņš.

Paldies. Kozlovskā kungs, teikšu paldies par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Novēlēšu jauku pēcpusdienu un paldies.

U. Kozlovskis.

Paldies.

A. Laviņš.

Satversmes tiesas ieplānotais darba apjoms šīsdienas tiesas sēdē ir izsmelts. Turpināsim šīs lietas izskatīšanu 6. aprīlī sākot no pulksten 9.00.

Vēlējos darīt arī zināmu to, ka no 1. aprīļa, no rītdienas, Satversmes tiesa sāk darbu klātienē un ir arī mīkstināti tie ierobežojumi, kas ir noteikti, lai samazinātu *Covid-19* izplatību, tāpēc aicinu lietas dalībnieku pārstāvjus, ja jūs vēlaties piedalīties turpmākajās tiesas sēdēs klātienē, tiesas sēžu zālē, jums ir šāda iespēja.

Tas pats attiecas uz lietā pieaicinātajām personām. Ir iespējams piedāvāt iespēju pieaicinātajām personām ierasties Satversmes tiesā un viedokli sniegt klātienē.

Šodien šajā tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums, kā jau es minēju, līdz 6. aprīlim pulksten 9.00.

(Pārtraukums.)

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 31. martā

Turpinājums

2022. gada 6. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Visupirms atvainojos lietas dalībniekiem un pieaicinātajām personām par nelielu kavēšanos. Laika apstākļi ir tādi, kādi tie ir un ikviens, kurš dodas uz darbu ar transportlīdzekli, šo iemeslu sapratīs.

Turpinām sēdi ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Esam ieplānojuši šodien tiesas sēdē darbu līdz apmēram pulksten 12.00, varbūt nedaudz kādu minūti pēc 12.00, un esam ieplānojuši uz klausīt četras pieaicinātās personas. Sāksim ar tiesībsargu, turpināsim ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju, pēc tam Latvijas Finanšu nozares asociāciju un uz klausīsim arī Finanšu izlūkošanas dienestu.

Pirms turpinām, vaicāšu pieteikuma iesniedzēju pārstāvim, Šķiņķa kungam, vai juridisku personu, kuru jūs pārstāvat šajā tiesas sēdē, mēs varam uzskatīt, ka pārstāvība tiek īstenota pilnā apmērā, jo esam saņēmuši ziņu, ka viens no šīs juridiskās personas pārstāvjiem slimības dēļ nevar šodien būt tiesas sēdē. Vai pārstāvība tiks nodrošināta tādā apmērā, kurā juridiskā persona necels iebildumus par to, ka tā ir īstenojusi savas procesuālās tiesības?

M. Šķiņķis.

Jā, godātā tiesa.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad, uz klausīsim pieaicināto personu – tiesībsargu. Un tiesībsargu šajā tiesas sēdē pārstāv Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece Ilona Lošakas kundze.

Lošakas kundze, vai jūs esat pieslēgusies tiesas sēdei?

I. Lošaka.

Jā, esmu pieslēgusies.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Personu apliecinājoši dokumenti ir iesniegti un pēc tiem mēs varam pārliedzināties par jūsu personas identitāti. Paldies.

Vārds jums. Bet, pirms dodu jums vārdu, kā ierasti, es aicināšu jūs izteikties tieši par tiem jautājumiem, kuri vispirms interesē Satversmes tiesu, proti, aicināšu jūs izteikties par finanšu līdzekļu, kas noguldīti kredītiestādē, tiesisko statusu, kā arī kredītiestāžu pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izskaušanas jomā, un iespēju šādiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā. Un protams, ja Tiesībsarga biroja pārstāvei ir vēl citi aspekti, kurus vēlaties darīt zināmus tiesai, tas būs iespējams.

Lūdzu, vārds jums viedokļa sniegšanai.

I. Lošaka.

Paldies.

Labdien, godājamā tiesa un godājamie procesa dalībnieki! Tātad sākšu vispirms ar kredītiestādē noguldīto līdzekļu piederības jautājumu.

Vispirms vēlos paskaidrot, ka tiesībsargs sākotnēji ir vadījies no Civillikumā noteiktajiem īpašumtiesību nodibināšanas veidiem, vienlaikus nevērtējot noguldījumu kā aizdevumu, ņemot vērā, ka ne katri līdzekļi, kas ieskaitīti kredītiestādes kontā, ir uzskatāmi par noguldījumu vai aizdevumu tā klasiskajā izpratnē. Taču iepazīstoties ar argumentiem, kas liecina, ka tieši šajā gadījumā attiecībā uz subordinēto depozītu bankai ir piešķiramas no aizdevuma darījuma izrietošās tiesības attiecībā uz noguldījumu, lai banka varētu ar to rīkoties, tiesībsargs piekrīt izpratnei, ka subordinētā depozīta veidā bankā noguldītie līdzekļi ir bankas īpašums.

Tomēr vēlamies uzsvērt, ka šim faktam nav izšķirošas nozīmes, jo Satversmes 105. pants neaizsargā personas tiesības paturēt īpašumā līdzekļus, kas iegūti noziedzīgā ceļā. Šādiem līdzekļiem jābūt izņemtiem no civiltiesiskās apgrozības.

Izskatāmajā lietā ir būtiski, ka ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu tika atzīts, ka līdzekļi noteiktajā apmērā, kas ir noguldīti kredītiestādes kontos, ir iegūti noziedzīgā ceļā. Šādu līdzekļu atrašanās finanšu sistēmā ir nepieļaujama un līdz ar to tie ir jākonfiscē.

Tam faktam, ka šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi tika sapludināti ar citu noguldītāju līdzekļiem, ar legālas izcelsmes līdzekļiem, nav izšķirošas nozīmes, jo šāda sapludināšana ir neizbēgama, ja kredītiestāde ar noguldījumu rīkojas, īstenojot savu komercdarbību.

Arī starptautiskajos tiesību dokumentos, tostarp Varšavas konvencijā, Palermo konvencijā, kā arī direktīvā Nr. 2014-42-ES ir ņemta vērā šādas līdzekļu sapludināšanas iespējamība paredzot, ka dalībvalstis nodrošina to, ka konfiskācijas pasākumi var tikt īstenoti arī tad, ja noziedzīgi iegūtie līdzekļi pilnīgi vai daļēji ir pievienoti likumīgas izcelsmes īpašumam, un šajā gadījumā konfiskācijas pasākumu vēršana uz šo likumīgās izcelsmes īpašumu, nepārsniedzot noziedzīgi iegūto līdzekļu vērtību. Direktīva Nr. 2014-42-ES preambulas 11. punktā norāda, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi var iekļaut jebkuru īpašumu, tostarp tādu, kas ir bijis pilnībā vai daļēji pārveidots vai pārvērsts par citu īpašumu un tādu, kas ir bijis apvienots ar īpašumu, kas iegūts no likumīgajiem avotiem.

Tam, ka saskaņā ar maksātnespējas regulu tie iekļauti kredītiestādes mantas sarakstā un izlietojami kreditoru prasījumu apmierināšanai, un maksātnespējas procesa nodrošināšanai, arī šajā lietā nav nozīmes, jo maksātnespējas regulējums neattiecas uz rīcību ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Noziedzīgi iegūtie līdzekļi nepiedalās civiltiesiskajā aprītē un uz tiem nevar attiekties regulējums, kas nosaka legālu līdzekļu aprīti. Rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu nosaka Kriminālprocesa likums un Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likums.

Pieteicēji, šim apgalvojumam arī tiesībsargs pievienojas, nav ievērojuši arī Satversmes tiesas likumā noteikto konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņu, jo atskaites punkts sūdzības iesniegšanai ir lēmumu kriminālprocesā, ar kuriem līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, stāšanās spēkā.

Pārejot pie kredītiestādes pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Vēlos uzsvērt, ka tie ir noteikti Novēršanas likumā. Tā, piemēram, 6. pantā noteikts kredītiestādes pienākums izveidot uz risku novērtējuma balstītu iekšējās kontroles sistēmu, kas sevī ietver klientu izpēti un to veikto darījumu uzraudzību visā darījuma attiecību laikā.

Turklāt, ir jāņem vērā, ka kredītiestāde ir izpildījusi Novēršanas likumā noteiktos pienākumus, ja kontroles sistēma ir efektīva. Uz to norāda arī Augstākās tiesas Senāts 2021. gada 10. marta lietā Nr. SKA-70-2021, secinot, ka ar to vien, ka bankā vispār ir izstrādāta iekšējās kontroles sistēma, minētā 6. panta prasības nav izpildītas.

Pieņemums, ka līdz ar finanšu līdzekļu noguldīšanu kredītiestādē šie līdzekļi kļūst legāli, jo sajaucas ar citiem kredītiestādes īpašumā esošajiem finanšu līdzekļiem, un nav vairs izdalāmi no visa līdzekļu kopuma, nav korekts no Novēršanas likuma viedokļa un neatbilst legalizācijas novēršanas sistēmas mērķim un būtībai. Ja pieņemam, ka banka attiecībā uz tajā noguldītajiem līdzekļiem ir labticīgs ieguvējs, tikai tāpēc vien, ka tajā ir izveidota iekšējās kontroles sistēma, un, protams, izņemot gadījumus, kad ir pierādīta bankas ļaunprātība, tad praktiski tiek izslēgta iespēja

konfiscēt finanšu sistēmā iepludinātos noziedzīgi iegūtos līdzekļus *in rem* procesā, jo šis process nav vērsts uz personas vainas pierādīšanu, bet mantas izcelsmes pierādīšanu.

Bankas atzīšana par labticīgu trešo personu šādos gadījumos būtu pretrunā ar Novēršanas likuma regulējumu un tādējādi netiktu sasniegts mērķis – izņemt no apgrozības, no finanšu sistēmas noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Labticīgu trešo personu raksturo, ka tā nezināja, tā nevarēja un tai nevajadzēja zināt par šāda nodarījuma esību, par līdzekļu noziedzīgo izcelsmi.

Taču tas nesaskan ar banku pienākumiem novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu apriti finanšu sistēmā, kas izriet no Novēršanas likuma un starptautiskajām saistībām.

Un visbeidzot. Iespēja noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā. Ar brīdi, kad līdzekļi atzīti par noziedzīgi iegūtiem, nav iespējama turpmāka šo līdzekļu apgrozība un nav iespējams arī izlietot prasījuma tiesību. Šādu līdzekļu atrašanos civiltiesiskajā apgrozībā nepieļauj nedz Civillikums, nedz Novēršanas likums. Brīdis, ar kuru noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, kļūst par atskaites punktu turpmākai rīcībai ar šiem līdzekļiem. Un šāds brīdis ir tiesas nolēmuma stāšanās spēkā kriminālprocesā.

Attiecībā uz to, vai konfiskācija ir uzskatāma par izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, tiesībsarga ieskatā, jā, tā ir izņemšana no civiltiesiskās apgrozības. Bet šeit ir jāņem vērā, ka valsts rīcība ar konfiscētajiem līdzekļiem, ieskaitot tos budžetā un turpmāk izlietojot tos noteiktiem mērķiem, nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu līdzekļu atstāšanu civiltiesiskajā apgrozībā. Šeit ir būtiski arī ņemt vērā, ka, piemēram, atbilstoši Noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas izpildes likuma 45. pantam, kas nosaka rīcību ar valsts labā konfiscētajiem līdzekļiem, daļu no šādiem līdzekļiem novirza cīņai tieši ar finanšu un ekonomiskajiem noziegumiem un, tostarp, arī atbalsta sniegšanai noziedzīgos nodarījumos cietušajiem.

Valsts tiesības rīkoties ar konfiscētajiem līdzekļiem nav pretrunā ar arī starptautiskajos tiesību aktos nostiprinātajām atziņām. Tā, Palermo, Vīnes, Varšavas konvencijas nosaka, ka noziedzīgi iegūtus līdzekļus vai īpašumu, ko kāda dalībvalsts ir konfiscējusi, saskaņā ar attiecīgo konvenciju noteikumiem, šī dalībvalsts realizē saskaņā ar savu iekšējo normatīvo aktu noteikumiem un administratīvajām procedūrām.

Paldies, godājamā tiesa un procesa dalībnieki. Man viss.

A. Laviņš.

Paldies par lakoniski sniegto viedokli.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Labdien. Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu precizēt. Savā runā jūs teicāt, ka Satversmes 105. pants neaizsargā tādus finanšu līdzekļus, kas atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu. Bet vai jūs, lūdzu, varētu precizēt, no kura brīža tad Satversme neaizsargā šādu mantu? Vai tas ir tas brīdis, kad ir pieņemts lēmums, ar kuru ir atzīta manta par noziedzīgi iegūtu, vai tas ir kāds cits brīdis? Tieši tādēļ arī ir svarīgi izšķiroši, kurš tad ir tas brīdis, jūsuprāt, kad Satversme neaizsargā šādu mantu. Paldies.

I. Lošaka.

Paldies par jautājumu.

Tas būtu tiesas lēmuma stāšanās spēkā kriminālprocesā, ar kuru šie līdzekļi atzīti par noziedzīgi iegūtiem, jo ir jābūt atskaites punktam. Un līdz tam punktam, kamēr līdzekļi ar tiesas spriedumu nav atzīti par noziedzīgi iegūtiem, mēs varam runāt tikai par pieņemumu, vai tie ir vai nav noziedzīgi iegūti, bet nevar apgalvot noteikti. Tas būtu pretrunā prezumpcijai, ka nu mēs nevaram atzīt jebkurus līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem tikai uz pieņemuma pamata.

A. Laviņš.

Paldies. Man būs šāds jautājums, un to es esmu uzdevis arī iepriekšējās tiesas sēdēs.

Un mans jautājums ir saistīts ar to, lai plaši, sistēmiski izprastu Satversmes 105. panta tvērumu. Un jautājums kā Tiesībsarga biroja pārstāvei. Sakiet, lūdzu, kura privātpersona, jūsuprāt, ir tiesīga apstrīdēt tiesisko regulējumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju. Jūs saskatāt kādu privātpersonu, kurai būtu šādas tiesības? Respektīvi, ir jākonstatē aizskārums un aizskārums ir priekšnoteikums, lai vērstos Konstitucionālajā tiesā, lai pārbaudītu šāda regulējuma satversmību.

Kā Tiesībsarga birojā šo jautājumu uztver?

I. Lošaka.

Jā, paldies. Paldies par jautājumu.

Šajā konkrētajā procesā šādu personu mēs nesaskatām. Protams, ja pieņemtu, ka ir labticīgais ieguvējs, tam būtu šādas tiesības, jā. Bet šajā lietā, kā jau es norādīju, labticīgais ieguvējs nevar būt pēc būtības. Tāpēc mēs nesaskatām personu, kurai būtu šādas tiesības.

A. Laviņš.

Jā, tā tad jūs sakāt, ka nevienai no privātpersonām nevarētu rasties 105. panta aizskārums un līdz ar to nav tiesību vērsties Konstitucionālajā tiesā, lai pārbaudītu šāda regulējuma tiesiskumu. Bet vai tiesiskā demokrātiskā valstī varētu būt pieļaujama tāda situācija, ka kāds no normatīvajiem regulējumiem netiek pakļauts tiesas kontrolei?

I. Lošaka.

Paldies. Tiesas kontrolei joprojām šis normatīvais regulējums var tikt pakļauts. Likumdevējs vai tiesībsargs, piemēram, var iesniegt prasību Satversmes tiesā gadījumā, ja rodas šaubas par konstitucionālo regulējumu.

Konkrētajā gadījumā, protams, ir jau izskanējis šajā procesā arī tas gadījums, ka regulējums ir nepilnīgs tādā ziņā... vispār viņš ir nepilnīgs tādā ziņā, ka varbūt neparedz pietiekamu labticīgo pieteicēju aizsardzību. Jā, tam varētu piekrist, bet tas nav attiecībā uz šo procesu. Paldies.

A. Laviņš.

Respektīvi, jūsu atbilde attiecībā uz to, vai kāds no normatīvā regulējuma... vai daļa no normatīvā regulējuma ir palikusi ārpus tiesas kontroles, jūs sakāt, ka ir taču arī abstraktās konstitucionālās kontroles iespēja un šis ir veids, kā var pārbaudīt šā regulējuma satversmību. Bet privātpersonas, lai kuras tās būtu, fiziskas vai juridiskas, tās nav tiesīgas vērsties, jo 105. pants neaizsargā tādus līdzekļus, tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā. Tā es saprotu... Vai es pareizi saprotu jūsu pozīciju?

I. Lošaka.

Jā, tādu īpašumu, kas ir atzīts jau par noziedzīgi iegūtu... tāpat, ir ticis iegūts noziedzīgā ceļā. Tādu neaizsargā, jā.

A. Laviņš.

Paldies.

Kolēģi, tiesneši... vai būs papildu jautājumi?

Vārds jautājumiem tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labrīt! Man būtu jautājums saistībā ar labticīgumu. Tas, ko jūs arī norādāt viedoklī un arī ko jūs tikko teicāt. Jūs norādāt, ka attiecībā uz kredītiestādi, ņemot vērā tās darbības specifiku un Novēršanas likuma prasības, kredītiestādi nevar atzīt par labticīgu naudas līdzekļu ieguvēju. Vai tas nozīmē, ka, jūsu prātā, labticīguma kritērijs ir saistīts ar kredītiestādes statusu un pienākumiem vispār, neatkarīgi no tā, vai konkrētajā gadījumā varēja un tai vajadzēja zināt, ka naudas līdzekļi ir iegūti noziedzīgā ceļā... respektīvi, es gribu precizēt, vai, jūsu prātā, kredītiestādei visos gadījumos automātiski jau no statusa izriet tas, ka viņa varēja vai viņai vismaz vajadzēja zināt?

I. Lošaka.

Paldies par jautājumu.

Jā, attiecībā uz kredītiestādē noguldītajiem līdzekļiem kredītiestādei vajag zināt šo līdzekļu izcelsmi. Tātad, vai viņa zināja? Jā, mēs varētu pieņemt, ka nezināja, bet vajadzēja zināt.

A. Kučs.

Paldies.

Un tad turpinot. Es saprotu no atbildes uz mana kolēģa jautājumu, ka arī tas, ka banka nav bijusi labticīgs ieguvējs, tas ir pamats, kāpēc viņa nevarētu, teiksim, apstrīdēt šo regulējumu. Vai es pareizi sapratu?

I. Lošaka.

Jā.

A. Kučs.

Bet kā tad šinī gadījumā jūs skatāties uz *ERGO TEC*... teiksim, kas ir viens no kreditoriem. Vai mēs varam teikt, ka arī viņš nevar apstrīdēt šādu regulējumu? Vai arī attiecībā uz viņu jūs saredzat to, ka viņš nav bijis labticīgs? Vai jūs redzat kādus citus šķēršļus, kāpēc šis kreditors arī nevarētu apstrīdēt šo regulējumu?

I. Lošaka.

Paldies.

Attiecībā uz kreditoru varu teikt, ka šajā gadījumā kreditoram nav tiešs tiesību aizskārums, kas izriet no apstrīdētajām tiesību normām, jo konfiscēta tiek kredītiestādes manta, nevis konkrēti šā kreditora. Un nevar zināt, vai maksātnespējas procesā tās prasības tiks vai netiks apmierinātas. Līdz ar to šis tiesību aizskārums nav reāls.

A. Kučs.

Sapratu atbildi. Paldies jums.

A. Laviņš.

Es paturpināšu šajā brīdī.

Atbildot uz mana kolēģa Artūra Kuča jautājumu jūs teicāt, ka attiecībā uz kreditoru nav saskatāms tiešs viņa pamattiesību aizskārums. Attiecībā uz kuru personu jūs saskatāt tiešu viņa pamattiesību aizskārumu un kuru pamattiesību aizskārumu jūs saskatāt konkrētajā situācijā? Varat sniegt šādu atbildi?

I. Lošaka.

Jā, paldies.

Šajā gadījumā nav saskatāms tiesību aizskārums nevienam no pieteicējiem un es arī nesaskatu tam citu personu tiesību aizskārumu šajā gadījumā.

A. Laviņš.

Paldies. Ja tiesnešiem jautājumu vairāk nav, vārds jautājumu uzdošanai ir pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Šķiņķa kungs, lūdzu!

M. Šķiņķis.

Labdien. Mans pirmais jautājums. DNB lietā Satversmes tiesas Nr. 2016-07-01 lietas apstākļi bija tādi, ka manta bija atzīta par noziedzīgi iegūtu mantu. Neskatoties uz to, Satversmes tiesa sprieduma 17. punktā atzina tās noņemšanu personai ar Satversmes 105. panta ierobežojumiem. Neskatoties uz to, ka mantu atzina par noziedzīgi iegūtu, tai tika nodrošināta 105. panta aizsardzība.

Vai Satversmes tiesa kļūdījās tajā lietā? Kas ir tie apstākļi, kādēļ šajā gadījumā par noziedzīgi iegūtu atzīta manta nebūtu jāuzskata par tādu, kuru aizsargā Satversmes 105. pants?

I. Lošaka.

Paldies. Mēs šobrīd runājam par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, kas ir noguldīti kredītiestādē, un šādi līdzekļi ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības. Ja runa ir, piemēram, par mantu, ko kredītiestāde ir ieguvusi, piemēram, dzīvoklis, autotransports, ko tā ir ieguvusi kā privātpersona, tad šajā gadījumā var runāt par kredītiestādes kā labticīgā ieguvēja tiesību aizsardzību, bet ne attiecībā uz noguldījumiem.

M. Šķiņķis.

Šajā gadījumā mēs runājam par nozagtu mantu – nozagtu naudu, kas ir nonākusi bankā. Tad jūs sakāt, ka, ja ir nozagta nauda, tad 105. pants to mantu neaizsargā, bet ja ir nozagta māja vai mašīna, tad 105. pants aizsargā.

I. Lošaka.

Paldies. Runa ir šobrīd par kredītiestādes komercdarbību un no šīs komercdarbības vistiešākajā veidā izrietošiem pienākumiem – cīnīties ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu ieplūšanu finanšu sistēmā. Un tā ir tā robežšķirtne. Tas ir viens.

Un otrs. Noziedzīgi iegūta manta ne vienmēr pati par sevi manta ir noziedzīga. Teiksim, mašīna vai dzīvoklis pats par sevi. Tas var tikt atdots cietušajam, tas var tikt atstāts labticīgajam ieguvējam, kompensējot cietušajiem, savukārt, finanšu līdzekļi, kas ir iegūti noziedzīgu nodarījumu rezultātā, piemēram, narkotiku tirdzniecība, ieroču tirdzniecība... vienalga, šie līdzekļi... tiem ir jābūt izņemtiem no civiltiesiskās apgrozības. Tur nav cietušā un tur nav nekādas kompensācijas iespējas. Vienkārši šiem līdzekļiem ir jābūt izņemtiem.

M. Šķiņķis.

Skaidrs... nu, nav skaidrs, bet atbildi pieņemu.

Nākamais jautājums. Tiesībsargs 2017. gada 8. februāra vēstulē iesniegumā Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijai... vēstule ir lietas materiālos... analizē Vīnes konvenciju, ko jūs arī pieminējāt, 5. pantu, Palermo konvencijas 12. pantu, ko jūs arī pieminējāt, direktīvu 2014-42 un izdara galu galā tādu secinājumu... es citēju... “tādējādi starptautiskās saistības pieļauj trešo personu īpašumtiesību ierobežošanu vienīgi noteiktos gadījumos”. Tiesībsargs vismaz 2017. gadā ir uzskatījis, ka ir apgriezts princips... nevis, ka trešās personas mantu var izņemt vienmēr, ja vien nav kādu īpašu apstākļu, bet otrādi... ka īpašos izņēmuma gadījumos trešās personas mantu var atņemt.

Vai tiesībsargs ir mainījis savu pozīciju šajā jautājumā?

I. Lošaka.

Paldies.

Tiesībsargs nav mainījis savu pozīciju. Taču šis jautājums ir pavisam par kaut ko citu. Atkal. Tie ir noziedzīgi iegūti līdzekļi, kuru atrašanās finanšu sistēmā nav iespējama turpmāka. Tātad, vienīgais veids, kā tos izņemt, ir konfiskācija. Un līdz ar to, lai pie kā šie finanšu līdzekļi atrastos, tātad, tie ir jāizņem. Vēl jo vairāk, ja mēs runājam par kredītiestādi. Pirmām kārtām, šiem līdzekļiem tur vispār nevajadzētu nonākt. Bet, ja reiz tie ir tur nonākuši, tad tie ir izņemami. Tā kā tās ir dažādas lietas. Mēs nerunājam par dzīvokļu atņemšanu privātpersonām, mēs runājam par noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanu no finanšu aprites.

M. Šķiņķis.

Labi. Tad man ir nākamais jautājums. Jūs savā viedoklī, runājot par pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi, norādījāt trīs aspektus: novērst legalizāciju, nepieļaut līdzekļu civiltiesisko apriti, novērst labuma gūšanu noziedzniekam no legalizācijas.

Par līdzekļu civiltiesisko apriti es jums nejautāšu. To mēs jau iepriekšējā tiesas sēdē noskaidrojām, ka līdzekļi paliek aprītē. Tāpēc vispirms jautājums par labuma gūšanu noziedzniekam. Vai tiesībsargs neuzskata, ka gadījumā, ja šim noziedzniekam, kam ir prasījums pret kredītiestādi, kreditora prasījums, un tas tiek noņemts. Vai jums nešķiet, ka leģitīmais mērķis tiek sasniegts? Noziedznieks nekādu labumu vairs negūst.

I. Lošaka.

Paldies par jautājumu.

Vispirms par palikšanu civiltiesiskajā apgrozībā. Ar konfiskāciju līdzekļi tiek izņemti, tie nepaliek. Bet, labi... runājot par mērķi. Šie līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem *in rem* procesā. Noziedznieks netika noteikts. Tā persona, kuras kontos šie līdzekļi atradās, ja es nemaldos, nav atzīta par noziedznieku. Jebkurā gadījumā, uz tiem

tiesību vairs nav nevienam, un tie ir vienkārši izņemami. Tātad, ir atjaunojams tas statuss, kāds ir bijis, pirms šie līdzekļi vispār nonāca finanšu aprītē.

M. Šķiņķis.

Es nesapratu... tad tādā gadījumā, kurš ir bijis tas ļaunprātīgais... kurš ir izdarījis noziegumu, ja reiz ir manta atzīta par noziedzīgi iegūtu... vai ar to, ka prasījums tiek noņemts tam, pret kuru ir šis process, vai tas nenodrošina, ka šī ķēde, kā kolēģi to nosauca, šī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas ķēde ir pārrauta? Kāds labums ir tai personai, kurai prezumē, ka viņa ir izdarījusi noziegumu, ja viņai vairs nav prasījuma, viņa vairs nevar tikt pie naudas līdzekļiem, kas atrodas bankā.

I. Lošaka.

Paldies. Nu, redziet, noziedzīgi iegūtu līdzekļu aprīte – tā ir tāda sarežģīta un komplicēta... ļoti komplicēta ķēde, viņa nesastāv no diviem posmiem. Un noskaidrot šo ķēdi, katru tās posmu, no kurienes un kas ir tas avots, protams, tas ir tiesībsargājošo iestāžu uzdevums, bez šaubām. Mēs šeit runājam par gala rezultātu, par to, ka mēs esam nonākuši izmeklēšanas rezultātā pie tā, ka, lūk, šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. Vai vainīgās personas tiks sodītas, tas ir cits process un cits jautājums. Šajā gadījumā mēs nezinām... vēlreiz atkārtosim... vai tās personas, kuras noguldīja šos līdzekļus, ir tie noziedznieki. Tas, cik es zinu, nav noskaidrots.

Tātad, mērķis šim procesam nav sodīt kādu personu, šī procesa mērķis bija izņemt līdzekļus, kas iegūti noziedzīgā ceļā, no finanšu aprītes, lai tie neturpinātu savu ceļu tālāk. Un tas ar šo te konfiskācijas brīdi arī tiktu panākts.

A. Laviņš.

Šinī brīdī es iejaukšos.

Es sapratu, ka mazliet savādāk ir jautājums formulēts: vai šīs personas prasījuma tiesības pret banku, konfiscēšana, var sasniegt tos pašus leģitīmos mērķus. Es tā šo jautājumu sapratu, ko Šķiņķa kungs uzdeva. Par leģitīmā mērķa sasniegšanu, ja tiek konfiscēti nevis šie līdzekļi, bet gan prasījuma tiesības, respektīvi, konta īpašnieka prasījuma tiesības tiek konfiscētas. Vai tiek sasniegts tas pats leģitīmais mērķis?

I. Lošaka.

Paldies. Jautājumu sapratu.

Nē, konfiscējot prasījuma tiesības, leģitīmais mērķis netiktu sasniegts. Par noziedzīgi iegūtiem tika atzīti līdzekļi noteiktā apmērā, kas atrodas kredītiestādes kontos nevis prasījuma tiesības uz tiem. Konfiscējot prasījuma tiesības, tiek krietni apšaubīta šo līdzekļu konfiskācija reālā, jo subordinētie depozīti ir pašās beigās, kā tas ir zināms, maksātnespējas procesā. Un turklāt... kāds tad ir mērķis, ja vispār runāsim par mērķi. Mēs esam noziedzīgi ieguvuši piecus miljonus... nu, šeit gan nav pieci

miljoni, nu, bet tā tēlaino runājot... Tad mums tie arī ir jāizņem no sistēmas, no finanšu sistēmas, nevis jāpieļauj, ka tie paliek. Saproties, ja šie līdzekļi paliks tagad kredītiestādes mantā un tiks izmantoti kreditora prasījuma apmierināšanai, maksātnespējas procesa nodrošināšanai, tas nav nekas cits, kā noziedzīgi iegūtas naudas līdzekļu atmazgāšanas turpināšana, kurā nu jau piedalīsies tās personas, kas tos līdzekļus izlietos. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Atbilde ir saņemta. Vai ir citi jautājumi?

M. Šķiņķis.

Jā. Tas mani noveda pie nākamā jautājuma... pēdējā atbilde par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, kuru turpinās citas personas.

Jautājums ir tāds. Negodprātīgajiem bankas kreditoriem, kuriem noņem prasījuma tiesības... ir palikuši tikai godprātīgi kredītiestādes kreditori. Arī Latvijas valsts ar saviem budžeta prasījumiem. Tagad šī nauda, kas atrodas bankā, kuru sadalīs godprātīgi kreditori, arī Latvijas valsts, nonāk pie Latvijas valsts kā bankas kreditora. Jūs varat izsekot?... Bankā esoša nauda nonāk pie Latvijas valsts kā šīs bankas godīga kreditora. Vai jūs apgalvotu tagad, ka Latvijas valsts ir tā, kas pabeidz šo noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju?

I. Lošaka.

Tāds jau ir konfiskācijas mērķis – nepieļaut šo situāciju: lai nauda tur nepalik un lai to tālāk neizmanto noziedzīgiem mērķiem. Jo konfiscētie līdzekļi, kā jau es teicu, tiem ir cits tiesiskais statuss un arī to izlietošanas mērķi ir citi. Tā kā tās ir divas dažādas lietas – maksātnespējas process un konfiskācija. To nevajadzētu jaukt. Paldies.

M. Šķiņķis.

Jā. Man ir vēl burtiski pēdējais jautājums.

Tātad atgriežoties vēlreiz pie konvencijām un Latvijas starptautiskajām saistībām. Vai es tad pareizi saprotu jūsu pozīciju. Piemēram, Vīnes konvencijas 5. pants runā par to, ka konfiskācija nedrīkst skart labticīgas trešās personas. Par to runā arī direktīvas 6. pants... direktīvas Nr. 2014-42... Vai jūsu pozīcija ir tāda, ka šīs tiesību normas, kas Latvijai ir saistošas, neattiecas uz naudu, uz finanšu līdzekļiem? Uz visiem citiem... noziedzīgi iegūto mantu... uz mašīnām, mājām, uzvalkiem attiecas, bet uz naudu, ja tā ir nozagta, tad šie panti neattiecas.

I. Lošaka.

Paldies. Protams, tas tā nav. Bet te nevajag jaukt kopā dažādas lietas. Pirmkārt, mēs runājam par labticīgās trešās personas tiesību aizskārumu. Jūs savā jautājumā

pieminējāt labticīgo trešo personu... Es pamatoju, kāpēc banka nevarētu tikt atzīta par labticīgo trešo personu šobrīd un, otrkārt, noziedzīgi iegūti līdzekļi, kas iegūti noziedzīgu nodarījumu ceļā, nedrīkst palikt finanšu sistēmā. Nedrīkst. Uzvalks – pats par sevi drīkstētu, bet noziedzīgi iegūti līdzekļi nē.

A. Laviņš.

Paldies. Atbildes ir saņemtas. Jautājumi ir uzdoti.

Vārds jautājumu uzdošanai Saeimas pārstāvjiem. Lūdzu! Jums būs jautājumi tiesībsarga pārstāvei?

J. Priekulis.

Labdien, godātā tiesa! Paldies. Jautājumi nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Lošakas kundze, paldies jums par dalību tiesas sēdē un sniegto viedokli, kā arī sniegtajām atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu! Varat atslēgties no tiesas sēdes.

I. Lošaka.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām ar nākamo pieaicināto personu uzklauššanu. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvjus uzklaušsim.

Satversmes tiesas rīcībā ir iesniegta pilnvara, no kuras redzams, ka šo institūciju šajā tiesas sēdē ir tiesīga pārstāvēt iestādes juriskonsulte Inga Pētersone, Līga Medne vai Sarmīte Glāzere. Kas šajā tiesas sēdē Finanšu un kapitāla tirgus komisiju pārstāvēs?

I. Pētersone.

Labrīt, godātā tiesa, lietas dalībnieki, pieaicinātās personas. Mēs lūdzam tiesu ļaut komisijas pārstāvību īstenot šādā veidā, ka komisijas viedokli pamatā sniegšu es, savukārt pēc tam kolēģes, kuras ir ekspertes katra savā jomā, sniegs atbildes uz komisijas un lietas dalībnieku uzdotajiem jautājumiem.

A. Laviņš.

Tā... paldies. Noprecizēsim. Uzraksts uz ekrāna ir ar ļoti maziem burtiem un es to no šīs vietas nevaru salasīt. Jūs esat...

I. Pētersone.

Inga Pētersone.

A. Laviņš.

Inga Pētersone. Paldies. Jā, personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti visām trim pārstāvēm. Un tiesas sēdei pieslēgusies ir arī Līga Medne un Sarmīte Glāzere?

S. Glāzere.

Jā, Sarmīte Glāzere ir pieslēgusies.

A. Laviņš.

Un trešā pārstāve? Līga Medne? Mednes kundze? Jūs arī esat? Nedzirdam. Mikrofons nav ieslēgts. Varat dot ziņu kādu, ka jūs... Nu, jā.... mēs joprojām jūs nedzirdam.

Labi, tehniskās problēmas lūdzu pacentieties novērst...

Tātad, vārds Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvei Ingai Pētersones kundzei un, Pētersones kundze, lūdzu, tāpat... visupirms sniedziet atbildes uz šajā tiesas sēdē norādītajiem jautājumiem, kas visupirms tiesu interesē.

Lūdzu, jums vārds.

I. Pētersone.

Paldies, godājamā tiesa! Vēlreiz sveicināti visi klātesošie!

Tātad, pildot tiesas lūgumu, es vispirms sniegšu atbildes uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem, bet vēlāk papildus vēršīšu uzmanību uz diviem aspektiem, kuriem komisijas ieskatā ir būtiska nozīme šīs lietas izskatīšanā. Tas ir, Noguldījumu garantiju fonda iesaistes aspektam, kā arī strādājošas un maksātnespējīgas kredītiestādes atšķirībām.

Šī viedokļa sniegšanai lūdzu tiesu atvēlēt man 15 minūtes laika, savukārt pēc tam mēs ar kolēģēm labprāt atbildēsim uz tiesas un lietas dalībnieku uzdotajiem jautājumiem.

Atbildot uz pirmo tiesas jautājumu par to, kam pieder noguldītie līdzekļi bankā, komisija jau ir sniegusi savu viedokli un pie tā arī paliek, ka kredītiestādei nodotie naudas līdzekļi ir manta, uz kuru naudas devējam vai noguldītājam zūd īpašumtiesības un tā vietā naudas devējs iegūst prasījuma tiesības pret kredītiestādi par saistību izpildi jeb atpakaļsamaksu. Un nodotie līdzekļi kļūst par kredītiestādes īpašumu.

Papildus šim civiltiesiskajam aspektam, ko komisija plašāk bija aplūkojusi jau savā rakstiskajā tiesai iesniegtajā viedoklī un ko noteikti sniegs vēl citas pieaicinātās personas lietā, komisija no sava skatupunkta vēlas sniegt ieskatu par šīs mantas vai aktīvu, kā to saukšu turpmāk, grāmatošanu bankas finanšu dokumentos.

Piesaistītie noguldījumi ir viens no galvenajiem kredītiestāžu aktīvus veidojošiem līdzekļu avotiem. Klients, noslēdzot noguldījuma līgumu, veic naudas līdzekļu iemaksu kredītiestādes kontā. Kredītiestāžu likuma izpratnē klientu kontos esošie naudas līdzekļi ir uzskatāmi par kredītiestādes aktīviem, jo nauda, kas tiek

iemaksāta vai ieskaitīta kontā, netiek individualizēta, tā ieplūst bankas kopējos resursos, tiek atspoguļota bankas bilanci aktīvos un var tikt izmantota jebkādā veidā pēc kredītiestādes ieskatiem, piemēram, kredītēšanai vai citām bankas vajadzībām. Savukārt noguldītājam vai šim bankas klientam noguldījums rada tikai prasījuma tiesības pret banku, savukārt bankai šo saistību ir pienākums apmierināt, atbilstoši līguma nosacījumiem.

Komisija šo savu viedokli balsta starptautisko finanšu pārskatu konceptuālajās pamatnostādnēs vai *the conceptual framework for financial reporting*, kur 4.26. punktā ir sniegta šāda saistību definīcija: saistības ir uzņēmuma pašreizējais pienākums nodot saimnieciskos resursus, kas izriet no pagātnes notikumiem. Attiecīgi ir jāsecina, ka noguldījumi un no tiem izrietošās prasījuma tiesības atbilst dotajai saistību definīcijai, ir atzīstami kā kredītiestādes saistības un uzrādāmas kredītiestādes bilanci.

Pretnostatījumā Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumi Kredītiestāžu un brokeru sabiedrību un ieguldījumu pārvaldes sabiedrību gada pārskatu gatavošanas normatīvie noteikumi nosaka, ka, piemēram, TRASTA pārvaldītos klientam piederošos līdzekļus neatzīst bankas bilanci, bet atzīst par trešajai personai piederošu mantu.

Ņemot vērā minēto, komisijas ieskatā nav un nevar būt neskaidrību un noguldīto līdzekļu atzīšanu bankas bilanci un iekļaušanu kredītiestādes aktīvos. Tātad, noguldītie līdzekļi tiek atzīti kā bankas aktīvs, kuram pretī vienlaikus tiek atzīta saistība pret klientu šī noguldījuma apmērā. Balance ietver grāmatojuma nosacījumus, ka darījums vienlaicīgi tiek grāmatots viena konta debetā, tie ir noguldītie līdzekļi, un otra konta kredītā – saistības pret klientu.

Arī subordinētais noguldījums vai pakārtotās saistības vai otrā līmeņa kapitāla instrumenti, kā nu tie dažādi tiek saukti, par ko tiek runāts arī šajā lietā, no uzskaites viedokļa nerada nekādus atšķirīgus grāmatojumus. Tikai no juridiskā aspekta šāds līgums ietver konkrētus nosacījumus, kuriem pastāvēt un izpildoties, mēs šādu noguldījumu atzīstam par subordinēto noguldījumu. Ņemot vērā, ka šāds līgums ietver šos noteiktos nosacījumus, kas atšķiras no cita veida termiņnoguldījumiem vai noguldījuma līgumiem, tad, lai finanšu pārskati sniegtu skaidru un patiesu priekšstatu par bankas darbību, parasti bilanci šādas saistības uzrāda atsevišķā pozīcijā, tomēr tās joprojām ir bankas bilanci.

Ievērojot minēto un atbildot uz tiesas pirmo jautājumu, komisija secina, ka noguldītie līdzekļi tiek iekļauti kredītiestādes aktīvos un kļūst par tās mantu.

Atbildot uz otro tiesas jautājumu par kredītiestāžu pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, es gribētu vērst uzmanību uz nedaudz citu aspektu nekā tika runāts iepriekš. Pagājušajā tiesas sēdē un arī šodien, uzklusot tiesībsarga viedokli, izskanēja, ka viena no pieteicējām – maksātnespējīgai TRASTA KOMERCBANKAI, iespējams, ir zināma loma tajā apstākļi, ka strīdus līdzekļi jau pēc bankas atzīšanas par maksātnespējīgu ir tikuši atzīti par noziedzīgi iegūtiem un tika

lemts par to konfiskāciju. Lai gan komisijas ieskatā šāds pieņēmums un no tā izrietošie apstākļi tiešā veidā neattiecas uz izskatāmās lietas apstākļiem, tomēr, atbildot uz tiesas jautājumu, mēs vēlamies vērst uzmanību, ka kredītiestāžu normatīvajos aktos noteiktais pienākums veikt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumus pats par sevi nedod absolūtas garantijas, ka visi līdzekļi, kas, iespējams, ir iegūti noziedzīgā ceļā, tiks atklāti un jau kredītiestādē veiktās pārbaudes stadijā un ka vēlāk arī tiesībsargājošās iestādes tos par šādiem atzīs.

Redziet, kredītiestādes darbība šajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomā un, iespējams, atšķirīgās prasības to ievērošanā un pildīšanā, veidojas no kredītiestāžu tā saucamajām riska apetītēm. Tomēr tas pats par sevi nenožīmē, ka kādā bankā visi noguldītie līdzekļi būs absolūti tīri, bet citās nē. Diemžēl jāatzīmē, ka pat bankās ar ļoti zemu šo riska apetīti, efektīvu iekšējās kontroles sistēmu un augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasību ievērošanas kultūru tie konstatēti un iesaldēti līdzekļi, par kuriem tiek veiktas attiecīgās pārbaudes un kuri vēlāk tiek atzīti par noziedzīgi iegūtajiem. Minētais ilustrē, ka neviena kredītiestāde un arī neviena uzraugošā iestāde nevar garantēt simtprocentīgu līdzekļu tīrību.

Tāpat šajā lietā ir jāatzīmē, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas joma kopš 2016. gada ir strauji mainījusies un attīstījusies, un tās legalizācijas novēršanas prasības, kas pastāv šodien, nav pat salīdzināmas ar tām, kas bija spēkā TRASTA KOMERCBANKAS darbības un maksātnespējas pasludināšanas laikā. Tomēr, gan toreiz, gan tagad, ja kāda kredītiestāde neievēro noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasības, tai ir jātiek sodītai normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, nevis komisijas ieskatā ar maksātnespējas procesā pieejamo naudas līdzekļu samazināšanu savā ziņā ir jāsoda tās kreditori.

Attiecībā uz trešo tiesas uzdoto jautājumu par iespēju konfiscētajiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā, komisija lūdz tiesu ļaut tai nesniegt savu vērtējumu šajā aspektā, jo krimināltiesību nozares politika un kriminālprocesuālo darbību tiesiskuma izvērtējums ir ārpus komisijas normatīvajos aktos noteiktās kompetences.

Tagad es pāriešu pie manis jau sākumā minētajiem diviem papildus aspektiem, uz kuriem mēs vēlamies vērst tiesas uzmanību.

Pirmais ir Noguldījuma garantiju fonda iesaiste kredītiestādes maksātnespējas un likvidācijas procesā. Kā mums ir labi zināms, jebkuram Latvijas kredītiestāžu klientam – gan fiziskām, gan juridiskajām personām – saskaņā ar Noguldījumu garantiju likumu, kurā ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa direktīvas Nr. 2014-49-ES par noguldījuma garantiju sistēmām, tiek nodrošināta garantētās atlīdzības izmaksa par visu veidu noguldījumiem visās valūtās līdz 100 tūkstošiem eiro katrā kredītiestādē.

Latvijā Noguldījumu garantiju fonds ir izveidots un darbojas, pamatojoties uz Noguldījumu garantiju likumu. Fonds ir izveidots, lai nodrošinātu noguldītājiem

atlīdzības izmaksu par noguldījumiem, kas veikti kredītiestādēs, bet kļuvuši nepieejami. Tas ir, gadījumā, kad kredītiestāde nespēj klientam izmaksāt viņa noguldījumus. Tātad, Noguldījuma garantiju likuma un Noguldījumu garantiju fonda pastāvēšanas mērķis ir veicināt drošas un stabilas noguldījumu garantijas sistēmas darbību, kas paaugstina noguldītāja, tajā skaitā, jebkura no mums, uzticību finanšu sektoram kopumā.

Saskaņā ar Noguldījumu garantiju likuma 22. panta pirmajā daļā paredzēto, pēc tam, kad noguldītājam izmaksāta garantētā atlīdzība, komisija kā Noguldījumu garantiju fonda pārvaldītājs izmaksā tai garantētās atlīdzības apmērā, iegūst prasījuma tiesības pret noguldījuma piesaistītāju, tas ir, banku.

Arī Kredītiestāžu likumā, šobrīd tas ir 139.² pants, toreiz TRASTA KOMERCBANKAS maksātnespējas procesa uzsākšanas brīdī tas bija 192. pants, noteiktas kreditora kārtas paredz, ka, ja noguldītājs ir saņēmis garantēto atlīdzību, viņš zaudē prasījuma tiesības attiecībā uz saņemto summu un Noguldījumu garantiju fonda prasījumi pret kredītiestādi tiek pielīdzināma šīs, tas ir, primārās kārtas prasījumiem. Šādā gadījumā kreditora prasījumu pret maksātnespējīgo kredītiestādi iesniedz komisija kā Noguldījumu garantiju fonda pārvaldnieks.

Šāda kārtība prioritāra Noguldījumu garantiju fonda prasījumu segšanai ir paredzēta arī direktīvas Nr. 2014-49-ES preambulas 41. punktā un 9. panta 2. punktā.

Tajā pat laikā Noguldījumu garantiju likuma 25. panta 6. daļa paredz, ka pēc noguldījuma nepieejamības iestāšanās komisija pieņem lēmumu par garantētās atlīdzības izmaksas veidu un kārtību. Tajā skaitā par to, ka noguldījuma piesaistītājs, kredītiestāde, kuram ir iestājusies šī noguldījuma nepieejamība, var veikt daļēju vai arī pilnīgu garantētās atlīdzības izmaksu, ja komisija ir konstatējusi, ka noguldījuma piesaistītājam ir pietiekami finanšu līdzekļi.

Komisija gribētu norādīt, ka konkrētajā lietā, iestājoties TRASTA KOMERCBANKAS noguldījumu nepieejamībai, garantētā atlīdzība tās noguldītājiem tika, vai atsevišķos gadījumos joprojām tiek, izmaksāta no pašas bankas līdzekļiem, ja komisija konstatē, ka sākotnēji bankas rīcībā bija pietiekami līdzekļi, lai to nodrošinātu.

Tomēr šobrīd izskatāmās lietas kontekstā, ja ārpus Kredītiestāžu likumā noteiktajām kreditoru kārtām tiek izmaksāti, izņemti, konfiscēti naudas līdzekļi, tas, lai gan nelielā apmērā, bet varētu skart arī TARSTA KOMERCBANKAS noguldītājiem pienākušos garantēto atlīdzību izmaksu procesa norisi. Tas nozīmē, ka šādā gadījumā fondam par iztrūkstošo daļu, iespējams, vajadzēs piedalīties ar papildu neparedzētu līdzekļu iesaisti garantēto atlīdzību izmaksai.

Minētais komisijas skatījumā parāda, ka apejot Kredītiestāžu likumā noteiktās kreditoru kārtas un ārpus kārtas izņemot līdzekļus par labu valstij, tas ir, tos konfiscējot. No otras puses, valstij Noguldījumu garantiju fondam būtu jāatrod papildu finanšu

līdzekļi, lai nodrošinātu noguldītājiem vēl neizmaksātos tiem pienākošos garantēto atlīdzību.

Vienlaikus mums ir jāpatur prātā, ka visbiežāk līdzīgos kredītiestāžu maksātnespējas gadījumos garantētā atlīdzība tiek izmaksāta tieši no Noguldījumu garantiju fonda, nevis pašas maksātnespējīgās kredītiestādes līdzekļiem.

Tā, piemēram, notika arī Latvijas Krājbankas maksātnespējas procesā. Un, joprojām norisinoties bankas maksātnespējas procesam, tieši Noguldījumu garantiju fonds ir lielākais bankas pirmās kārtas kreditors. Tātad, aplūkojamā gadījuma kontekstā, ja ārpus Kredītiestāžu likuma kreditora noteiktajām kārtām tiktu izmaksāta vai konfiscēti liela apmēra naudas līdzekļi, tas tiešā veidā skartu Noguldījumu garantiju fonda iespēju atgūt tam pienākošos līdzekļus.

Un kā pēdējo mana viedokļa sadaļu vēlos vērst tiesas uzmanību uz otro papildus aspektu, tas ir, strādājošas un maksātnespējīgas kredītiestādes atšķirībām. Komisija ir sniegusi arī rakstisku savu viedokli par minēto, kuru lūdzam tiesu ņemt vērā, bet šodien vēlos uzsvērt dažus būtiskākos aspektus.

Atbilstoši Kredītiestāžu likuma 1. panta pirmās daļas 26. punktam, kredītiestādes maksātnespēja ir ar tiesas spriedumu konstatēts kredītiestādes stāvoklis, ka tā nespēj izpildīt savas parādsaistības. Tātad, minētais prezumē, ka kredītiestādes maksātnespēja iestājas tajos apstākļos, kad kredītiestādei pieejamais līdzekļu apmērs nespēj segt visus pret kredītiestādi vērstos prasījumus.

Tātad, ņemot vērā minēto un jau uzsākot maksātnespējas procesu, ir objektīvi saprotams, ka kredītiestādes manta nepietiks visu simtprocentīgi kreditoru prasījumu segšanai. Un tāpēc ir jāņem vērā, ka saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 152. panta pirmo daļu un 192. pantu maksātnespējas procesa izdevumi tiek segti no kredītiestādes līdzekļiem pirms kreditoru prasījumu segšanas un tas attiecīgi vēl vairāk samazina kreditoriem izmaksājamo līdzekļu apmēru.

Maksātnespējas procesa gaitā izdalot no kredītiestādes mantas liela apmēra līdzekļus citiem Kredītiestāžu likumā nenosauktiem mērķiem, tātad, izņemot maksātnespējas procesa nodrošināšanai nepieciešamos līdzekļus un kreditoru prasījumu segšanu, piemēram, kā tas ir izskatāmās lietas ietvaros, tiek izjaukta kreditoru kārtu hierarhija un samērīgums. Un tā rezultātā komisijas skatījumā tiek aizskartas pārējo kreditoru intereses un tiem tiek nodarīti zaudējumi.

Komisija arī atkārtoti vērš Satversmes tiesas vērību, ka likumdevējs šajā kreditoru hierarhijā ir paredzējis noteiktu vietu valsts prasījuma segšanai. Pirmās trīs kārtas, kur ir noguldījumi fiziskām personām, mikrouzņēmumiem, maziem un vidējiem uzņēmumiem, ir prioritāras, salīdzinājumā ar valsts prasījumiem, kas, saskaņā ar Kredītiestāžu likumu, ietilpst ceturtajā kreditoru kārtā. Un komisijas ieskatā minētais jau liecina par likumdevēja apzinātu nolūku nenostādīt valsts finansiālās intereses augstāk par mazāk aizsargāto kreditoru interesēm.

Vienlaikus ir jāuzsver, ka kredītiestādes maksātnespējas situācija iepriekš norādītās specifikas dēļ nav salīdzināma ar kredītiestādes likvidāciju vai strādājošu kredītiestādi. Strādājošas kredītiestādes gadījumā un arī likvidējamās kredītiestādes gadījumā abos šajos gadījumos līdzekļu pietiek visu pret kredītiestādi pieteikto prasījumu segšanai pilnā apmērā. Un attiecīgi šajā gadījumā nav jāvērtē kreditoru prasījumu segšanas prioritāte, bet proporcionalitāte.

Un te ir iespējams arī tas, ko minēja tiesībsarga eksperts, ka ar mantas vai līdzekļu konfiskāciju ir atjaunojams tas statuss, kāds bija, pirms šie līdzekļi nonāca bankā.

Savukārt kredītiestādes maksātnespējas procesā, kur šie līdzekļi nav pietiekami, kredītiestāde nespēj izpildīt visas saistības pret noguldītājiem tādā gadījumā, ja liela apmēra līdzekļi tiek konfiscēti šajā kriminālprocesuālajā kārtībā.

Un nobeigumā es vēlos vēlreiz uzsvērt, ka komisija noteikti atbalsta par noziedzīgi iegūtiem atzīto līdzekļu izņemšanu no civiltiesiskās aprites un šīs legalizācijas ķēdes pārtraukšanu. Tomēr komisija uz šiem jautājumiem raugās konkrētas lietas un konkrētā subjekta – maksātnespējīgās TRASTA KKOMERCBANKAS – kontekstā un ievērojot tās kreditoru intereses.

Paldies, godājamā tiesa, komisija ir sniegusi savu viedokli. Mēs labprāt atbildēsim uz jūsu jautājumiem.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto viedokli.

Vārds jautājumiem ir tiesnesei Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Atbilstoši normatīvajiem aktiem, Finanšu un kapitāla tirgus komisija veic komerciestāžu uzraudzību.

Sakiet, lūdzu, vai jūs tomēr varētu vēl vienreiz precizēt. Kā tad komisijas vērtējumā var izveidoties tāda situācija, ka bankā tomēr tiek noguldīti šādi līdzekļi, kas, kā vēlāk izrādās, tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, un, ja šie līdzekļi tiek noguldīti, vai mēs varam uzskatīt, ka patiešām banka ir izpildījusi visas no normatīvajiem aktiem izrietošās prasības noziedzīgu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Paldies.

I. Pētersone.

Paldies par jautājumu.

Jā, diemžēl arī no uzraugu skatupunkta un vakar pārrunājot šo jautājumu ar kolēģiem, kuri nodarbojas ar AML jomas pieskatīšanu, jāatzīst, ka, kā jau es teicu, nekad nevienā kredītiestādē mēs nevaram garantēt simtprocentīgu līdzekļu tīrību. Un

tas nav atkarīgs tikai no kredītiestādes iekšējās kontroles sistēmas efektivitātes vai to, cik labi un pareizi kredītiestāde izpilda normatīvajos aktos noteiktās prasības legalizēšanas novēršanas jomā, jo jāņem vērā arī klientu un tirgus dažādība. Mēdz būt gadījumi, ka klienti viltu dokumentus nolūkā maldināt banku, un, protams, katrā konkrētajā gadījumā ir jāizvērtē kredītiestādes atbildība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

Tas, ko es minēju... katrā konkrētajā gadījumā ir jāveic pārbaude un jāvērtē, vai kredītiestāde ir atbildīga par to, ka šādi līdzekļi tajā ir konstatēti.

A. Rodiņa.

Paldies. Man būs arī vēl citi jautājumi.

Tiesas sēdē iepriekš Tieslietu ministrijas pārstāve norādīja, ka normālā situācijā kredītiestāde no civiltiesiskā viedokļa ir noguldīto līdzekļu īpašnieks. Bet šāds civiltiesisks risinājums nav piemērojams tad, kad noguldījuma pamatā ir līdzekļi, kuriem ir noziedzīga izcelsme.

Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu piekrist šādam viedoklim?

I. Pētersone.

Jebkurā gadījumā kredītiestāde, saņemot no klienta šo noguldījumu, kļūst par visu noguldīto līdzekļu īpašnieci un rīkojas ar šiem līdzekļiem pēc saviem ieskatiem. Ja vēlāk tiek konstatēts, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti, tad, protams, tie ir pakļauti tālāk normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, konfiskācijai vai citādam procesam, un tad tie arī tiek izņemti no šīs aprites un no kredītiestādes mantas.

Bet, kā jau minēju, tas nerada problemātiku mūsu skatījumā strādājošas kredītiestādes gadījumā. Bet problemātika, uz ko komisija vēlas vērst uzmanību, ir šo atšķirību maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā, kā tas ir izskatāmajā lietā.

A. Rodiņa.

Paldies. Ņemot vērā jūsu pēdējo teikumu jūsu atbildē, tad es precizēšu.

Tad komisijas ieskatā var atšķirties noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija, ņemot vērā to, vai kredītiestāde atrodas maksātnespējas procesā vai arī tā ir “normāli strādājoša”. Vai tā?

I. Pētersone.

Mūsaprāt, varētu atšķirties šī konfiskācijas kārtība. Jā.

A. Rodiņa.

Vai jūs, lūdzu, varētu tad precizēt, kā jūs to domājat?... Kārtība... kas tad būtu savādāk? Tās prasījuma kārtas?

I. Pētersone.

Jā. Tas, kā jau es minēju, nerada problēmas strādājošas kredītiestādes gadījumā izņemt vai izskaitīt no bankas arī liela apmēra naudas līdzekļus, atzīt tos par noziedzīgi iegūtiem, konfiscēt valsts budžetā.

Savukārt, mūsu skatījumā problēma rodas tieši maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā, jo šī te ārpus Kredītiestāžu likumā noteiktajām kreditoru kārtām liela apmēra naudas līdzekļu konfiskācija ietekmē pārējo bankas kreditoru intereses un tiesības.

A. Rodiņa.

Tātad, precizējot jūsu viedokli. Vai jūs pieļaujat, ka Latvijā varētu būt divas dažādas noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas kārtības, ņemot vērā tātad šo te būtisko apstākli, kā jūs sakāt: banka maksātnespējas procesā un normāli strādājoša banka?

I. Pētersone.

Kā jau minēju, komisija nevēlas jaukties kriminālprocesuālajās tiesībās, jo mēs neesam eksperti šajā jomā, bet mēs pieņemam, ka varētu būt atšķirības. Jā.

A. Rodiņa.

Tad turpinot šo pašu tēmu, kas bija jūsu izklāsta trešais bloks, kas tika aplūkots trešajā kārtā, ja tā varētu teikt.

Jūs teicāt un uzsvērāt, ka ir būtiski sasniegt maksātnespējas mērķi arī šajā konkrētajā gadījumā. Bet, sakiet, lūdzu, vai tie mērķi, kas ir jāsasniedz, ikvienam tiesību subjektam var būt noteikti tikai Kredītiestāžu likumā, vai tie var būt tikai šie te maksātnespējas mērķi vai varbūt tomēr mums uz tiesību sistēmu ir jāraugās sistēmiski un jāmeklē arī vēl citi mērķi un jāsasniedz citi mērķi?

I. Pētersone.

Protams, godājamā tiesa! Komisija neizslēdz, ka uz šo jautājumu varētu skatīties plašāk. Bet mēs, būdami eksperti kredītiestāžu uzraudzības jomā, skatāmies caur šo kredītiestāžu... šajā gadījumā maksātnespējas īstenošanas mērķi, tas ir, kreditoru aizsardzību.

A. Rodiņa.

Paldies. Es turpināšu jautājumus.

Es saprotu, ka komisijas viedoklis ir šāds: ka šajā gadījumā vajadzētu konfiscēt prasījuma tiesības, bet, savukārt šie te finanšu līdzekļi tad paliktu kredītiestādes rīcībā.

Lai arī jūs teicāt, ka jūs nevēlaties komentēt krimināltiesiskos aspektus, bet tomēr man ir jums jājautā, kā jums šķiet, vai šādā gadījumā tiktu sasniegts tas mērķis, kuru, citastarp, arī jūs uzsvērāt savā runā tātad par šo te noziedzīgo līdzekļu izņemšanu no ekonomiskās vai civiltiesiskās aprites, vai šis mērķis tiktu sasniegts šādā veidā?

I. Pētersone.

Paldies. Mūsuprāt, ka maksātnespējīgas kredītiestādes, kā tas ir izskatāmās lietas kontekstā, gadījumā, ja valsts iestātos noteiktajā kreditoru kārtā un aizstātu to kreditoru, no kura tiek konfiscēti šie par noziedzīgi atzītiem līdzekļi, tad šis mērķis tiktu sasniegts.

A. Rodiņa.

Paldies. Vēl es vēlējos precizēt tādā komisijas viedokli.

Tātad, jūs arī savā rakstveida viedoklī un arī šodien uzsvērāt, un vēršāt Satversmes tiesas vērību, ka likumdevējs kreditoru hierarhijā ir paredzējis vietu valsts prasījumu segšanai.

Sakiet, vai tad, komisijas ieskatā, noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija ir pielīdzināma patiešām citiem valsts prasījumiem maksātnespējas procesa laikā, piemēram, prasījumiem, kas izriet... piemēram, samaksāt nodokļus.

I. Pētersone.

Paldies. Nē, godājamā tiesa. Tiešā veidā mēs to nepielīdzinām. Komisija to min kā piemēru, ka likumdevējs jau ir paredzējis noteiktu vietu valsts prasījumiem, bet šajā gadījumā, kā mēs arī sniedzām rakstveida viedoklī, mēs uzskatām, ka būtu taisnīgi, ka valsts ar šo konfiskācijas prasījumu ieņemtu to vietu, kur kreditora kārtā atrodas konfiscējamie līdzekļi.

A. Rodiņa.

Un vēl man ir tāds konceptuāls jautājums.

Ņemot vērā kredītiestādes statusu un pienākumus, kas tai citastarp izriet arī no... saīsinājumā lietošu... šo Legalizācijas novēršanas likuma... vai kredītiestāde var tikt uzskatīta par labticīgu noziedzīgi iegūtas mantas īpašnieci vai ieguvēju? Un kādi ir kritēriji tad, lai izšķirtos, vai kredītiestāde ir vai nav labticīga ieguvēja?

I. Pētersone.

Paldies. Jā... komisija labprāt izvairītos no šī te lietojuma "labticīgais ieguvējs", jo tas arī izskatāmās lietas kontekstā tiek skatīts krimināltiesību aspektā. Bet, kā jau mēs minējām, jebkurus noguldījumus pieņemot kredītiestādē, šie noguldītie līdzekļi kļūst par kredītiestādes īpašumu. Un, neskatoties uz kredītiestādes pienākumiem šajā legalizācijas jomā, tomēr nekad līdz galam mēs nevaram simtprocentīgi apgalvot, ka šie līdzekļi būs... viņiem ir jābūt pārbaudītiem, bet mēs nevaram apgalvot, ka tie būs simtprocentīgi tīri.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jās. Labdien! Man jums jautājums, kas izriet no jūsu sniegtā viedokļa.

Vai es pareizi sapratu, ka jūs nošķirāt tās situācijas, kad ir jāizpilda šie rīkojumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanu no aprites strādājošā... nu, nosacīti, strādājošā... un maksātnespējīgā bankā? Vai es pareizi sapratu jūsu viedokli?

I. Pētersone.

Jā. Paldies. Jūs pareizi sapratāt komisijas viedokli tādā ziņā, ka mēs saskatām, ka šo līdzekļu nošķiršana ārpus kreditoru kārtām maksātnespējas procesā var radīt vai rada pārējiem kreditoriem tiesību aizskārumu. Līdz ar to tad šie divi aspekti būtu nodalāmi.

G. Kusiņš.

Jā. Man tad būs jautājums tīri teorētiski attīstot šo domu tālāk. Ja strādājošā iestādē atklātos situācija, ka ir ļoti liela apmēra noguldījums un šī persona, kas šo noguldījumu ir izdarījusi, ir ieguvusi šos līdzekļus noziedzīgā ceļā. Nu, iedomāsimies... nu es nezinu... ceturto daļu no bankas aktīviem.

Sakiet, lūdzu, vai šādu līdzekļu izņemšana no strādājošas bankas tad nevarētu novest pie bankas maksātnespējas, kas rezultātā varētu tikt apdraudēta... jo, piemēram, subordinēti depozīti ir šajā kārtā diezgan zemi un tās cerības ir mazas, vai nevarētu būt tāda situācija, ka strādājošai bankai izmaksājot šos līdzekļus, iestāsies maksātnespēja?

I. Pētersone.

Jā, paldies par jūsu jautājumu.

Es sākšu un kolēģe papildinās.

Problēmas, ja ir ļoti lielas naudas summas, kā jūs minējāt... problēmas, protams, var rasties. Bet tas, ko mēs arī minējam, ka kredītiestādei... strādājošai, stabilai kredītiestādei ir jābūt gatavai atdot vai izmaksāt šos te noguldījumus jebkurā brīdī. Un, rodies šim stabilitātes apdraudējumam, tad ir noteikti mehānismi un rīki, kas kredītiestādei būtu jā dara, lai papildinātu savu kapitālu un stabilizētu tās darbību.

G. Kusiņš.

Bet sakiet, lūdzu, tad vēl aizvien ir tās atšķirības, ka strādājošā bankā ir jāmeklē risinājumi, lai izņemtu no civiltiesiskās apgrozības šos līdzekļus, taču maksātnespējīgā bankā tad valstij ir jāiestājas ar prasījuma tiesībām un šī noziedzīgu līdzekļu izņemšana ir atkarīga no tā, kurā prasījuma kārtā tad ir šis līdzekļu noguldītājs.

I. Pētersone.

Jā, godājamā tiesa. Paldies par jautājumu.

Tieši šī ir atšķirība, ka strādājoša kredītiestāde var, spēj un tai ir mehānismi, kā sevi stabilizēt šādā gadījumā. Tā var piesaistīt papildus kapitālu, aizņemties vai veikt kādas citas darbības, lai piesaistītu papildus naudas līdzekļus. Šādas iespējas maksātnespējas procesā esošai kredītiestādei diemžēl nav...

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, vai šāda atšķirīga noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanas kārtība no civiltiesiskās aprites, jūsuprāt, atbilst vispār noziedzīgu līdzekļu izņemšanas tai būtībai? Vai sasniedz to mērķi? Tad tas kļūst atkarīgs no tā, kurā kārtā tas nokļūst.

Es varbūt papildināšu šo jautājumu... Tad, kad ir strādājoša, tad es saprotu, ka var atgūt visus noziedzīgi iegūtus līdzekļus... respektīvi, nevis atgūt, bet izņemt no civiltiesiskās apgrozības visus līdzekļus. Tiek sasniegts mērķis?

I. Pētersone.

Tieši tā.

G. Kusiņš.

Savukārt, ja ir maksātnespējīga banka, tad tas mērķis netiek sasniegts, piemēram, pie situācijas, ka šis noziedzīgo līdzekļu ieguldītājs ir ieguldījis šos līdzekļus subordinētā kapitālā kā depozītu.

I. Pētersone.

Tas mērķis tiek sasniegts daļēji, jo, valstij iestājoties un atgūstot tik, cik atgūst tajā kreditoru kārtā, tomēr šie līdzekļi var tikt konfiscēti, atbilstoši kreditoru kārtai.

G. Kusiņš.

Vai var būt tāda situācija, ka nepietiek un neatgūst neko šī kārtā?

I. Pētersone.

Jā, tāda situācija var būt.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, vai šādā situācijā arī, jūsuprāt, būtu sasniegts šis legalizācijas... nosacīti, nu es vienkāršošu šo nosaukumu... šis Legalizācijas novēršanas likuma mērķis, ka neatgūst neko?

I. Pētersone.

Jā... man ir grūti atbildēt uz šo te tiesas jautājumu. Mērķis. jebkurā gadījumā, manuprāt, tiek sasniegts tādā veidā, ka... lai gan šie līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi

iegūtiem šajā *in rem* procesā, bet tomēr personai, kurai ir līdzekļu prasījuma tiesības šo līdzekļu apmērā, šos līdzekļus arī nedabū. Tiek ievērots līdzsvars starp maksātnespējīgās kredītiestādes pārējo kreditoru interesēm un valsts interesēm šajā gadījumā.

A. Laviņš.

Paldies. Paturpinot kolēģa Gunāra Kusiņa uzdoto jautājumu, sakiet, lūdzu, ja šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi, kas ir noguldīti kredītiestādē kā, piemēram, subordinētais kapitāls, un kredītiestādes maksātnespējas procesā no šiem līdzekļiem tiek izmaksātas atlīdzības kreditoriem, kas ir pirmajā, otrajā un trešajā kārtā, vai šādā situācijā Finanšu un kapitāla tirgus komisija uzskata, ka nenotiek šo noziedzīgi iegūto līdzekļu iepludināšana ekonomiskajā apritē?

I. Pētersone.

Jā, paldies, godājamā tiesa! Jautājumu sapratu.

Kā jau mēs minējām, no bankas grāmatvedības un šo līdzekļu uzskaites viedokļa, līdzekļi kredītiestādēm netiek individualizēti ne strādājošas, ne arī maksātnespējīgas bankas gadījumā, līdz ar to mēs nevaram nošķirt atsevišķi iespējamos noziedzīgi iegūtos līdzekļus no pārējiem kredītiestādes aktīvos esošajiem līdzekļiem.

A. Laviņš.

Tātad, jūsu atbilde ir tāda, ka naudas līdzekļus mēs nevaram identificēt, vai tie ir noziedzīgas izcelsmes, vai nē, tie atrodas bankas aktīvos un, atbilstoši Kredītiestāžu maksātnespējas regulējumam, tie ir jāizmaksā pirmās, otrās un kuras kārtas kreditoriem.

I. Pētersone.

Jā, atbilstoši kreditoru kārtām.

A. Laviņš.

Paldies. Sapratu.

S. Glāzere.

Atvainojos, tiesa, vai es varētu nedaudz papildināt...

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Glāzere.

...tieši saistībā ar uzskaites procesu, lai nedaudz paskaidrotu, kā tad tiek šie līdzekļi... atsevišķos gadījumos viņi tiek identificēti.

Mums praksē ir arī gadījumi attiecībā uz šiem procesiem naudas atmazgāšanas jautājumu risināšanā, ka tiek kriminālprocesa ietvaros šie līdzekļi arestēti... atsevišķos gadījumos. Un tad gan ir jāsaka tas, ka šie līdzekļi tiek atsevišķi izdalīti. Tad viņi ir identificēti. Un tāpat, ja tie ir naudas līdzekļi, tad naudas līdzekļi konkrētās kredītiestādes norēķinu kontā tādā un tādā apmērā viņi ir arestēti. Un tad gan tas uzskaitē atspoguļojas atsevišķi un pie tā nosacījuma tad viņi ir identificējami.

Tā ir tā situācija. Bet visos pārējos gadījumos... Ja ir tikai aizdomas par līdzekļu nelegālu izcelsmi... kamēr šie līdzekļi nav identificēti un nav uzlikts arests, tikmēr visi līdzekļi atrodas norēķinu kontos bankā un nav identificējami maksātnespējas procesā. Arī jebkurā procesā. Arī normāli darbojošās kredītiestādes gadījumā tikai pie nosacījuma, ja līdzekļi ir arestēti, tad viņi ir atsevišķi identificējami.

Paldies. Tas man tāds papildinājums.

A. Laviņš.

Paldies par šo papildus skaidrojumu.

Un es labprāt jums uzdotu jautājumu. Mēs nerunājam par iespējamām aizdomām, vai šie līdzekļi, kas ir noteiktā kontā, ir noziedzīgi iegūti. Mēs runājam par tiesas nolēmumiem, kuros ir norādīts, ka konfiscējami ir noteiktā kredītiestādē noteiktā bankas kontā esošie naudas līdzekļi. Vai šādā situācijā, kad kredītiestāde atrodas maksātnespējas procesā, jūs nevarat identificēt, kuri ir tie līdzekļi, kuri pakļauti konfiskācijai?

S. Glāzere.

Paldies par jautājumu.

Šeit ir laikam tā situācija, kad tas maksātnespējas process jau notiek. Un tad tajā brīdī es neesmu pārliecināta, ka tad ir iespējams identificēt... nu, atsevišķi uzlikt arestu... es laikam nebūšu... laikam nevarēšu precīzi atbildēt, vai tad ir uzlikts arests jau tiem līdzekļiem.

A. Laviņš.

Mans jautājums bija saistīts ar jūsu skaidrojumu., kurā jūs minējāt, ka tajā gadījumā, kad pirmstiesas vai arī tiesas procesā krimināllietā tiek pieņemts procesa virzītāja lēmums par aresta uzlikšanu noteiktiem kontā esošiem līdzekļiem. Un jūsu atbilde bija, ka jā, tad mēs varam identificēt šos līdzekļus.

Bet mans jautājums bija... Piemēram, ja šāda lēmuma par aresta uzlikšanu nav, bet ir pieņemts krimināllietā lēmums par līdzekļu, kas atrodas noteiktā kredītiestādē noteiktajā kontā, šādu līdzekļu konfiskāciju. Vai tiešām šādā situācijā jūs nevarat identificēt... nevis jūs, bet kredītiestāde.. kredītiestāde nevar identificēt, kuri ir tie līdzekļi, kuri ir pakļauti konfiskācijai?

S. Glāzere.

Paldies par jautājumu.

Maksātnespējas procesa gadījumā ir tā specifika, ka visi tie līdzekļi atrodas vienā kopējā kontā un nav atsevišķi identificējami. Tur ir tā problēma... Ja ir darbojoša kredītiestāde, viņai ir konkrēti konti, un ir iespējams identificēt. Tāpatās arī, ja ir likvidācijas process, arī tātad paliek konti, kuros ir iespējams identificēt. Bet maksātnespējas procesā tad, kad tiek pieņemts lēmums par maksātnespēju, visi līdzekļi tiek apkopoti vienā kontā un maksātnespējas procesa laikā pārējie aktīvi, kas vēl ir bankas bilancē, tiek realizēti, iegūti naudas līdzekļi, un arī tie visi tiek iekļauti jeb... var teikt... iepludināti vai ieskaitīti tajā maksātnespējas kontā, vienotajā kontā, kas tad ir paredzēts maksātnespējas procesa nodrošināšanai.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad, jūs sniedzāt atbildi, ka, lūk, tā robežšķirtne ir maksātnespējas process, kurā kredītiestādei ir tikai viens konts un līdz ar to, kā jūs paskaidrojāt, nevar īsti identificēt, kuri ir tie līdzekļi, kas būtu pakļauti konfiskācijai.

Labi. Vēl ir citi jautājumi.

L. Medne.

Godātā...

A. Laviņš.

Mirkļīti...

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu! Turpinām ar jautājumiem.

A. Rodiņa.

Paldies. Jā, arestēti līdzekļi. Cik man ir zināms, arī šajā lietā tiešām visupirms šie finanšu līdzekļi tika arestēti. Tātad, no jūsu skaidrojuma saprotu, ka arestējot līdzekļus, tos ļoti labi var identificēt. Vai jūs varētu tad precizēt šo aspektu?

Un otrs. Vēl komisijai tad jautājums. Ja tiek arestēti līdzekļi, tad kurus līdzekļus tad arestē? Bankas īpašums tiek arestēts vai konkrētajām šīm mūsu lietā trīs iesaistītajām citām personām īpašums tiek arestēts? Vai jūs varētu, lūdzu, šo pakomentēt?

I. Pētersone.

Paldies, godājamā tiesa.

Es sāksu pa arestēto līdzekļu identifikāciju. Kā jau kolēģe paskaidroja, jā, nav problēmas identificēt tos līdzekļus strādājošā bankā, bet šajā gadījumā, iespējams, bankas pārstāvis var precizēt laika ziņā... ja es nepareizi izteikšos... bet līdzekļi tika

arestēti tad, kad bankas maksātnespējas process jau bija sācies. Tā ir fiksēts manos lietas materiālos. Es ceru, ka tā ir patiesība. Līdz ar to tad šos līdzekļus nebija iespējams tiešā veidā identificēt un arestēt tos un tāpēc bankas maksātnespējas administrators ir norezervējis līdzekļus arestētajā apmērā nevis veicis aresta izpildi, lai nodrošinātu, iespējams, šo līdzekļu konfiskāciju.

Savukārt, otra jautājuma daļa – kurus līdzekļus arestē. Te jā, par to, ja es nemaldos, arī iepriekšējā tiesas sēdē 31. martā tika runāts, ka nav līdz šim vienotas izpratnes, kā tas tiek darīts. Arī kredītiestādēs nav vienotas izpratnes, kā īstenot šos kriminālprocesuālos jautājumus līdz galam tiesiski pareizi. Visi līdzekļi, visi noguldījumi, kas ir bankā, ir bankas īpašums un pie šī viedokļa mēs pieturamies. Līdz ar to tiek arestēti šie līdzekļi noteiktajā apmērā, bet tie joprojām ir bankas līdzekļi, bet banka izpilda savu kriminālprocesuālo pienākumu un veic naudas līdzekļu noteiktā apmērā arestu vai nošķiršanu, vai nodalīšanu un nepieļaušanu jebkādai rīcībai ar šiem naudas līdzekļiem, lai saglabātu pār tiem kontroli un neļautu tos izskaitīt ārā vai kā citādi ar tiem rīkoties.

A. Laviņš.

Paldies.

Mednes kundze, jums nedaudz vēlāk došu vārdu, bet šobrīd, lūdzu, kolēģi, vai vēl ir jautājumi?

Labi. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Labdien! Drusciņ paturpinot... Jūs teicāt tāpat, ka jā, visi līdzekļi ir kredītiestādes īpašums un tāpat personai paliek tikai prasījuma tiesības.

Man tad būtu tāds jautājums: vai, jūsuprāt, tad šinī gadījumā būtu konfiscējamās prasījuma tiesības vai arī tām atbilstošie bankai piederošie finanšu līdzekļi? Kāds būtu tad risinājums? Kā jūs to redzat?

I. Pētersone.

Paldies, godājamā tiesa, par jautājumu.

Mūsuprāt, būtu konfiscējamās šīs te prasījuma tiesības, bet, kā jau minēju, strādājošai kredītiestādei atšķirībā no maksātnespējīgās, prasījuma tiesības var īstenot uzreiz un neietekmējot pārējos bankas klientus, kā tas notiek maksātnespējas procesā ar pārējo kredītiestādes kreditoru interesēm.

A. Kučs.

Paldies.

Ja šie līdzekļi, bankas līdzekļi... es gribētu drusciņ precizēt par to, kas nedaudz izskanēja... jūs teicāt, ka aresta gadījumā ir savādāk, ka bankā uzliek arestu šiem

līdzekļiem. Bet, ja tie ir bankas līdzekļi, kāpēc tad, teiksim, tiek uzlikts arests, jo banka, kā es saprotu no jums, nav bijusi šī noziedzīgā nodarījuma ne dalībnieks, ne kā citādi... kāpēc šinī gadījumā arests netiek uzlikts, pieņemsim, prasījuma tiesībām?

I. Pētersone.

Jā, paldies.

Tehniski uzliekot prasījuma tiesībām arestu... respektīvi, banka īsteno tiesībsargājošo iestāžu rīkojumus un rīkojas tādā veidā, lai nodrošinātu šo arestēto līdzekļu apjoma saglabāšanu un neļautu tā izskaitīšanu un rīcību ar tiem. Tas ir tas galvenais un tas arī ir galvenais tiesībsargājošo iestāžu rīkojuma mērķis – saglabāt šo naudu līdz turpmākajiem rīkojumiem, vai, iespējams, ja tas jau ir gala lēmums, tad ir šī te konfiskācija. Tas ir tas, ko banka arī izpilda, saglabājot šos naudas līdzekļus noteiktajā apmērā un nepieļaujot ar tiem rīcību.

A. Kučs.

Bet vai pareizi, teiksim... ja spriež pēc tās jūsu loģikas un domu gaitas, ka noguldītājam ir tikai prasījuma tiesības, vai ir pareizi... es saprotu, ka bankas to dara tāpēc, ka tāda ir prakse... Bet vai ir pareizi pēc tā, kā jūs to redzat, vai pareizāk nebūtu uzlikt arestu tikai prasījuma tiesībām?

I. Pētersone.

Mums varbūt šobrīd nav viennozīmīgas atbildes. Iespējams, kolēģes no grāmatojuma viedokļa var papildināt... Sarmīte Glāzere grib papildināt par šo viedokli... varbūt viņa var....

A. Laviņš.

Jā, lūdzu!

S. Glāzere.

Paldies. Es nedaudz no grāmatvedības viedokļa.

Ja runājam par tām prasījuma tiesībām. Tātad, bankas klients nogulda noguldījumu un viņam ir prasījuma tiesības. No bilances skatoties, tās ir bankas saistības. Bet, ja bankai ir saistības, tad viņai otrā pusē bilancei ir aktīvi un šajā gadījumā tie ir kaut kādi norēķinu konti kaut kādās kredītiestādēs. Un, ja tiek īstenots arests, tad tas nozīmē, ka tātad tās prasījuma tiesības klienta, kura tie naudas līdzekļi ir atzīti par šaubīgiem naudas līdzekļiem, nelegālu naudas līdzekļu aprites situācijām, ir arestēti... ka tātad šīs prasījuma tiesības, kas ir bankas saistībās, tās tiek iezīmētas un pretī bilancē ir naudas līdzekļi kaut kādā kontā noteiktā apmērā arestēti, tātad, par kādu ir pieņemts lēmums, ka ir jāarestē šie līdzekļi. Jo tātad, ja ir tiesas lēmums par arestu, tad ir nepieciešami šie līdzekļi un līdzekļi ir aktīvu pusē bilancē bankai. Tas ir tādas

strādājošas bankas gadījumā un tiek arestēti konkrētā apmērā naudas līdzekļi aktīvu pusē bankai.

A. Kučs.

Paldies par atbildi. Man būs vēl jautājumi.

Tad es gribētu pajautāt... vienalga, kurš no pārstāvjiem var atbildēt... Kā jūs šinī gadījumā redzat bankas tiesību aizskārumu, kredītiestādes tiesību aizskārumu? Vai jūs tādu saredzat jau tajā brīdī, kad ir skaidrs, ka šie līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem? Es nerunāju par kreditoru šobrīd, bet par kredītiestādes tiesību aizskārumu. Vai jūs tādu saredzat un kā tas izpaužas?

I. Pētersone.

Jā, paldies.

Šādu aizskārumu mēs saredzam gadījumā, ja šie konfiscētie naudas līdzekļi veido tik lielu apmēru, kuru konfiskācija apgrūtina turpmāko maksātnespējas procesa norisi. Jo, kā jau mēs norādījām gan savā rakstveida viedoklī, gan arī šodien es vērsu tiesas uzmanību, ka maksātnespējas process primāri tiek finansēts no pašas maksātnespējīgās kredītiestādes līdzekļiem, un, ja šie līdzekļi lielā apmērā tiek konfiscēti, tad tas tiešā veidā var apdraudēt šī maksātnespējas procesa norisi.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

Un tad man vēl pēdējais jautājums. Es pieļauju, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija bija arī kaut kādā veidā piesaistīta tad, kad šīs normas tika izstrādātas. Un es domāju, ka jūs arī saskaraties... šī nav pirmā lieta ar šīm normām praksē... Vai jūs redzat kādas problēmas no tiesiskā regulējuma un esat nākuši ar kādiem piedāvājumiem papildināt, teiksim, attiecībā uz maksātnespējas gadījumiem, vai jūs arī redzat drīzāk, ka ir dažāda prakse un kā jūs saskatāt šo...

I. Pētersone.

Jā, paldies. Problēmu mēs tiešām saskatām. Un problēmu mēs saskatām, kā jau es teicu, tieši konkrētās lietas kontekstā maksātnespējīgās kredītiestādes un tās kreditoru interešu ievērošanas kontekstā.

Man nav informācijas par komisijas dalību šo apstrīdēto normu pieņemšanas procesā, un, cik zinu, mēs neesam vērsušies šobrīd ar kaut kādiem priekšlikumiem par izmaiņām normatīvajā regulējumā, jo šis savā būtībā ir pirmais gadījums, kas tiešām rada problemātiku. Līdz šim mēs ar šādiem gadījumiem kredītiestāžu maksātnespējas procesā neesam saskārušies.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Mednes kundze, lūdzu, jums ir iespēja šobrīd papildināt jūsu kolēģu sniegtās atbildes. Jūs vēlējāties ko bilst... Lūdzu, jums ir iespēja.

L. Medne.

Jā, paldies tiesai.

Es nelielu precizējumu. Tādu papildinājumu gribēju pateikt par arestēšanu. Tajā brīdī, kad bankā noguldījumi tiek konstatēti par nepieejamiem, tātad kad apstājas visa šī normālas bankas darbība, tiek sagatavots noguldītāju saraksts. Tie ir tie noguldītāji, kuriem pēc likuma pienāktos garantētā atlīdzība. Un banka, sagatavojot šo sarakstu, ko iesniedz Noguldījumu garantiju fondam, tur arī gadījumā, ja būtu līdzekļi arestēti šādi noziedzīgi, tad šis lēmums būtu atzīmēts un tādā gadījumā konkrētais noguldītājs nevarētu saņemt līdz tiesas nolēmumam, vai tie līdzekļi tiešām ir nelegāli, tātad, vai noguldītājam pienākas vai nepienākas.

Bet konkrētajā TRASTA BANKAS gadījumā ir situācija, ka šie tiesu nolēmumi ir pieņemti jau pēc tā brīža, kad šis saraksts ir sagatavots un tātad maksātnespējas process jau ir savu gaitu uzsācis. Tātad, vēlāk.

Nu, šī ir tā piebilde, ko gribēju pateikt. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, man jums viens jautājums, lai es pareizi saprastu tieši jūsu nupat sniegto atbildi.

Vai es pareizi saprotu, ka tā robežšķirtne ir tas brīdis, kad banka tiek atzīta par maksātnespējīgu, lai mēs varētu pateikt, kā izpildīt šos lēmumus attiecībā uz noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem? Piemēram, ja tas arests ir līdz lēmuma pieņemšanai, ka banka ir maksātnespējīga, tad ir viena kārtība un, ja šis arests ir pēc tam, kad banka ir atzīta par maksātnespējīgu, ir savādāka kārtība?

L. Medne.

Nē, vienkārši ir tas moments par to identifikāciju. Ja šis lēmums jebkādas tiesībsargājošas iestādes lēmums, ir bankas rīcībā, viņa viņu nevar ignorēt. Tātad, viņa gan grāmatvedībā, gan strādāšanā atzīmē ar klientu. Patiesībā šis klients tātad iegūst

cita veida tādu uzskaiti bankā. Bet, ja šāda nolēmuma no ārpuses nav bankā, tad viņa, protams, to nezina un līdz ar to viņa arī to nevar... kā saka... vai pieņemt vai izpildīt, vai arestēt, uzlikt arestu, tur ir tā nianse.

G. Kušņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vēl ir papildjautājumi tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā. Mednes kundze, arī man radās jautājums, klausoties jūsu atbildi.

Tātad, vai es pareizi sapratu, ka tā kārtība ir šāda. Tātad, jūs teicāt, ka jūs sagatavojat sarakstus ar visiem kreditoriem, tad jūs arī atzīmējat tos... nu, tā saucamos, arestētos līdzekļus, un tas nozīmē, ka tie ir identificējami. Un vai tas nozīmē, ka iespējamie arī pēcāk... kā mūsu lietas faktiskie apstākļi liecina, ka pēcāk konfiscējamie līdzekļi arī bija identificējami, jo šie arestētie līdzekļi bija identificēti un pēc tam šie arestētie līdzekļi tika konfiscēti. Tātad, šie līdzekļi bija identificējami. Vai tā?

L. Medne.

Mazliet ir savādāk. Lai banku vai kredītiestādi uzskatītu par maksātnespējīgu, ir jābūt tiesas nolēmumam, ar kuru viņa ir atzīstama par maksātnespējīgu, tad likuma kārtībā tiek iecelts administrators, kurš veic savas funkcijas, atbilstoši likumā noteiktajam. Tātad, apgūst visu mantu, un tad viņa ir jau kopīga, sastāda sarakstu kreditoru...

Bet mans sākotnējais bija teikts par garantētās atlīdzības izmaksu tajā gadījumā, kad noguldījumi nav pieejami noguldītājam. Tādā gadījumā pati kredītiestāde, kas varētu vēl nebūt atzīta par maksātnespējīgu, jo nav bijis tiesas spriedums, kas ir stājies spēkā... Bet pēc likuma, kas ir Noguldījumu garantiju likums, kas valstī ir garantiju sistēma, kas visiem noguldītājiem nepieejamības gadījumā garantē atlīdzību līdz 100 tūkstošiem, izņemot gadījumus, par kuriem nemaksā, tad šo sarakstu sagatavo pati kredītiestāde un Noguldījumu garantiju fonds vai komisija, kas pārvalda fondu, pārbauda šo sarakstu un tikai tad viņa uzsāk izmaksāšanu. Un, ja šajā sarakstā ir atzīmēti noguldītāji, uz kuriem ir uzlikti aresti, šie noguldītāji atlīdzību nevar saņemt, kamēr nav, teiksim, tas process iztiesāts vai arī radusies skaidrība, vai pienākas līdzekļi vai nepienākas.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām ar lietas dalībnieku jautājumiem.

No tiesnešu puses ir uzdots samērā daudz jautājumu. Man lūgums lietas dalībniekiem neatkārtot tos pašus uzdotos jautājumus. Taupām laiku.

Lūdzu, Šķiņķa kungs! Jums vārds.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Man tikai jautājumi par šo pēdējo sadaļu.

Jūs teicāt, ka maksātnespējas gadījumā visa nauda atrodas vienā kontā un nav tādu klientu kontu, kuros atrastos nauda. Tieši tāda pati situācija ir arī bankas piespiedu likvidācijas gadījumā.

Tāpēc es gribēju noprecizēt jūsu skaidrojumu, kur jūs teicāt vienā vietā, ka likvidācijas gadījumā ir iespējams arestēt klientu kontā esošu naudu, bet maksātnespējas gadījumā – nē. Vai es pareizi sapratu, ka tur jūs runājāt par, iespējams, pašlikvidāciju, vai, iespējams, par brīdi, kad ir noteikta noguldījuma nepieejamība nevis par situāciju, kad ir bankas piespiedu likvidācija, kad arī visa nauda atrodas vienā kontā un nav tādu klientu kontu ar naudu tajā.

I. Pētersone.

Paldies. Es atbildēšu uz šo jautājumu.

Man jāatvainojas, ja ir radies tiešām pārpratums un nepareizi esam saprasti.

Bet, jā, kā jūs nupat pareizi minējāt, gan maksātnespējas gadījumā, gan piespiedu likvidācijas gadījumā norēķinu konti klientu vārdos atvērti vairs neeksistē un visa nauda ir vienā kredītiestādes kontā, veido kredītiestādes aktīvus, no kuriem tiek izmaksājami kreditoru prasījumi, atbilstoši likumā noteiktajām kārtām.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Un tad vēl viens jautājums. Nav šīs lietas, iespējams, strīdus objekts, bet tomēr, lai saprastu, kā strādā bankas. Jautājums par strādājošu banku, kad nav uzsākta likvidācija vai maksātnespēja, bet tiek veikts mantas arests.

Vai tas faktiski nenozīmē to, ka faktiski dzīvē tā ir vienkārši šī prasījuma, kas ir noguldītājam, iesaldēšana... dzīvē faktiski nozīmē tikai to, ka šis noguldītājs naudu nevarēs izņemt ārā no bankas, bet tas nenozīmē, ka banka savu naudu neaizdod citām trešām personām, neiegulda citur un tamlīdzīgi.

S. Glāzere.

Paldies par jautājumu.

Uz šo atbildēšu es. Šeit, kā mēs arī minējām... šeit ir būtiska atšķirība, kaut vai, ja runājam par to līdzekļu apmēru: cik ir kredītiestādes rīcībā, ja viņa strādā un cik paliek līdzekļu kredītiestādes rīcībā, ja viņa aiziet uz maksātnespēju. Tātad, ja kredītiestāde aiziet uz maksātnespēju, viņai faktiski visi tie aktīvi, kas viņai ir bilancē, viņai visi ir jārealizē. Un jārealizē par ātro realizācijas vērtību. Līdz ar to, viņa neatgūst tik daudz līdzekļu, lai viņa varētu izpildīt visas saistības.

Ja kredītiestāde darbojas, tad faktiski jebkurā gadījumā šie līdzekļi tiek arestēti un uzskaitē viņi tiek atspoguļoti atsevišķi, izdalīti atsevišķi, lai būtu iespējams uzreiz kredītiestādei identificēt to līdzekļu apmēru.

Vai es atbildēju?...

M. Šķiņķis.

Jā, jūs ļoti labi atbildējāt no grāmatvedības skatupunkta, bet tas mans jautājums bija vairāk no tādas komercdarbības, ikdienas bankas komercdarbības skatupunkta. Vai kaut kas mainās banka, kā vien tas, ka banka saprot, ka šādā apmērā nedrīkst atdot naudu tam noguldītājam. Vai citādi bankas ikdienas dzīvē kaut kas mainās?

S. Glāzere.

Nu, jā... paldies par jautājumu.

Skatoties no praktiskā viedokļa... Nu, ja ir uzlikts arests kaut kādam kontam, tad tos līdzekļus banka nevar izmantot. Tie līdzekļi ir arestēti. Ja viņi ir arestēti tajā kontā noteiktajā apmērā, tad viņi ir arestēti.

M. Šķiņķis.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Vēl papildus jautājums ir tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu, jums vārds!

A. Kučs.

Es tikai gribēju precizēt par pozīciju – arests un maksātnespēja.

Tātad, ja ir viens konts. Vai gadījumā, ja banka jau ir pasludināta par maksātnespējīgu, arestu, teiksim, tiesas spriedumu par arestu var īstenot vai šajā gadījumā nevar īstenot? Nu, gadījumā, kad ir jau pasludināta maksātnespēja. Vai banka šādu tiesas spriedumu nepildīs? Kā jūs to saredzat?

A. Laviņš.

Lūdzu, kura no pārstāvēm sniegs atbildi?

I. Pētersone.

Jā, paldies, godājamā tiesa... Mēs mēģinām saprast šo... Vai pareizi mēs sapratām jautājumu... ja no grāmatvedības viedokļa, kā šis nolēmums par arestu...

A. Kučs.

Tātad jautājums bija... banka ir pasludināta par maksātnespējīgu, un tātad šinī gadījumā kredītiestāde saņem tiesas spriedumu, ar kuru ir uzlikts arests konkrētajiem līdzekļiem. Vai kredītiestāde... Kādā veidā viņa var šo tiesas spriedumu, kā jūs redzat, izpildīt?

S. Glāzere.

Nu, ko es vienīgais varu teikt... Es pieļauju, ka tas ir līdzīgi tā situācija. Ja tiek nosūtīta tiesas pavēste, tad tiek nosūtīta maksātnespējas administratoram un viņam šis rīkojums ir jāizpilda.

A. Kučs.

Bet tātad viņš varēs konkrētos līdzekļus arī... nu, uzlikt arestu viņiem, neskatoties uz to, ka ir viens konts. Konkrētajā apmērā viņš varēs uzlikt to... Jūs tā to saredzat?

S. Glāzere.

Nu, jā... tātad maksātnespējas procesā visi šie līdzekļi kontā ir visi kopā. Tad tajā apmērā, kādā ir tiesas rīkojums par līdzekļu arestu tajā kopējā kontā, tad tas apmērs ir arestēts un likvidators nevarēs ar šiem līdzekļiem rīkoties tādā apmērā.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpinām ar Saeimas pārstāvju jautājumiem. Vai jums būs jautājumi?

A. Stupins.

Paldies. Saeimai būs vairāki jautājumi.

Jūs ļoti apjomīgi uzsvērāt nepieciešamību garantēt adekvāta maksātnespējas procesa norisi, kreditoru interešu ievērošanu un tamlīdzīgi.

Bet kāda nozīme ir jūsu viedoklī minētajām šīm te negatīvajām mantiskajām sekām kreditoriem ir tieši konkrētajā Satversmes tiesas procesā, kas ir ierosināts pēc konstitucionālās sūdzības nevis kādā citā procesā un, attiecībā, kā jūs pati norādījāt, uz konkrēto subjektu – banku. Vai banka kā likvidējamā kredītiestāde izskatāmajā lietā, vai tai rodas kādas negatīvās sekas, ja viedoklī jūs tieši apgalvojat, ka naudas līdzekļu konfiskācija ierobežos bankas kreditoru īpašumtiesības un galu galā pati banka neko nepaturēs. Paldies.

I. Pētersone.

Paldies par jūsu jautājumu.

Attiecībā uz bankas interešu aizskārumu. Mēs jau sniedzām atbildi, atbildot uz tiesas uzdotajiem jautājumiem. Es minēju par to, ka var ietekmēt... liela naudas līdzekļu apjoma izņemšana ārpus kreditora kārtām var tiešā veidā ietekmēt kredītiestādes maksātnespējas procesa veiksmīgu, efektīvu un vispār norisi kā tādu un šīs norises iespējamību.

Un otrs: stāstot par to visu, ko jūs uzskaitījāt sākumā, komisija uz to raugās caur savu uzraudzības prizmu, tātad, uzraugot maksātnespējas... kredītiestāžu maksātnespējas procesa efektivitāti un kreditora interešu aizsardzību, kas ir primārais kredītiestāžu maksātnespējas procesa mērķis, un skatoties caur šo prizmu... tas, kas mūs interesē un ko mēs vēlamies uzsvērt arī šīs lietas kontekstā... ir šis te taisnīgums. Vai ir taisnīgi izdalīt liela apmēra naudas līdzekļus ārpus kreditoru noteiktajām kārtām, tādā veidā ietekmējot pārējo kredītiestādes kreditoru tiesiskās intereses.

A. Stupins.

Paldies par jūsu atbildi.

Arī jūsu atbildē bija dzirdams ievads par manis uzdoto jautājumu.

Vēlreiz. Vai veiksmīga maksātnespējas procesa norise un kreditoru interešu apmierināšana ir kaut kas, uz ko bankai ir tiesības ierosinātajā lietā Satversmes 105. panta izpratnē? Jo šis nav process nav maksātnespējas veiksmīgu norisi.

I. Pētersone.

Tieši tā. Bet komisijas skatījumā Satversmes 105. pants – šīs tiesības uz īpašumu – ir tieši saistīts ar kredītiestādes kreditoru interešu aizsardzību šajā maksātnespējas procesā.

Jūs kratāt ar galvu... acīmredzot jūs neapmierina mana atbilde.

Bet tas, kā komisija uz šo te raugās... tātad ir primāri, efektīvi un maksimāli nodrošināt kreditoru prasījumus un segt šos kreditoru prasījumus. Un ja ir kaut kādi citi apstākļi, kas ietekmē šo personu tiesības atgūt savus īpašumus, atgūt savu prasījumu, kas veido viņu īpašumu, tad mēs to saredzam arī šī te Satversmes 105. panta kontekstā.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu, turpiniet!

Vai Saeimas pārstāvjiem ir vēl kādi jautājumi?

J. Priekulis.

Godātā tiesa, būs pāris jautājumi vēl. Pāris jautājumi par faktiem, ko varbūt vēlētos noskaidrot, kas, mūsu ieskatā, arī ir nozīmīgi izskatāmajā lietā.

Vai Finanšu un kapitāla tirgus komisija varētu apstiprināt, ka banka maksātnespējas procesā saglabā likuma subjekta statusu un tai ir pienākums ievērot Novēršanas likuma prasības?

I. Pētersone.

Jā. Likvidējamā un maksātnespējīgā kredītiestāde saglabā šī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un novēršanas likuma statusu.

J. Priekulis.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai Finanšu un kapitāla tirgus komisija varētu apstiprināt, ka pieteikuma iesniedzējas – bankas – darbībā ir bijuši saskatāmi ilgstoši trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā?

I. Pētersone.

Jā, tas arī nav slēpjams, ka maksātnespējīgai TRASTA KOMERCBANKAI bija problēmas ar šo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un novēršanas normatīvo aktu piemērošanu, problēmas ar izpratni, banka vairākkārtīgi ir saņēmusi sodus, bet, redziet, kā es arī minēju savā viedoklī... Šie te komisijas konstatējumi, šie te piemērotie sodi bija par konkrētiem normatīvo aktu pārkāpumiem un par konkrētiem nodarījumiem, kas tika konstatēti administratīvās lietas ietvaros. Un izskatāmās lietas kontekstā Satversmes tiesā mēs nerunājam par citu administratīvo lietu apstākļiem un nevaram kādu personu padarīt par vainīgu vai pasludināt par vainīgu par to, ka bankā atrodas noziedzīgi iegūti līdzekļi.

J. Priekulis.

Paldies.

Es tad turpinu jautājumu mazliet par citu sēriju, arī par faktu, ņemot vērā, ka jūs esat uzraugs un, es pieņemu, ka jums tāda informācija ir jūsu rīcībā.

Jūs apgalvojumā... un arī atbildot uz tiesas jautājumu un arī paskaidrojumos lietojāt tādu frāzi kā “kreditori tiek sodīti”. Tad gribētu saprast mazliet vairāk no faktiskās puses. Sakiet, lūdzu, izskatāmajā lietā tā naudas summa, kas ir pamatā, ir 7,6 miljoni. Vai Finanšu un kapitāla tirgus komisija var pateikt, cik beigu beigās procentu no šīs naudas summas vispār tiktu līdz kreditoriem, ja šo te valsts prasījumu ieliktu kredītiestāžu maksātnespējas procesā. Proti, kāds ir procentuālais sadalījums starp maksātnespējas procesa izmaksām un kreditoru prasījumiem?

I. Pētersone.

Liels paldies par jūsu jautājumu, Priekuļa kungs.

Diemžēl precīzus aprēķinus... pat aptuvenus aprēķinus es nevarēšu sniegt šīs lietas ietvaros, jo ir jāņem vērā, ka maksātnespējas process turpinās un tas būs atkarīgs no tā, kā administratoram veiksies ar aktīvu atsavināšanu, aktīvu atgūšanu... Bet tas, ko mēs jau šobrīd redzam un pieteicēju pieteikumos, manuprāt, bija diezgan precīzi un izvērsti šis jautājums aplūkots, ka šo naudas līdzekļu, konkrēti, 7,6 miljonus izdalot ārpus kreditoru kārtām, pārējiem kreditoru prasījumiem naudas var nepietikt. Līdzīgus aptuvenos aprēķinus komisija arī ir veikusi attiecībā uz iespējamību iesaistīties lietā Noguldījumu garantiju fondam, jo var pastāvēt situācija... jo garantētās atlīdzības ir jāmaksā vēl piecus gadus uz priekšu no 2021. gada, ir atsevišķs personu loks, kuriem bija liegts to darīt līdz 2021. gadam, kad beidzās garantēto atlīdzību izmaksu pirmais piecu gadu termiņš, un šādi noguldītāji ir 103 un tas ir zināms prasījumu apmērs un naudas līdzekļu apmērs, kuru segšanai, iespējams, izdalot šos naudas līdzekļus no bankas ārpus kreditoru kārtām, šai segšanai vairs naudas līdzekļu nepietiks un Noguldījumu garantiju fondam nāksies šajā lietā iestāties un izmaksāt, iespējams, garantētās atlīdzības.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpinām ar jautājumiem. Un es tomēr aicinātu uzdot jautājumus par apstrīdēto normu satversmību. Ja sekos līdzīgs jautājums, Priekuļa kungs, es vaicāšu, kāda tam ir nozīme. Paldies.

J. Priekulis.

Paldies. Jā, mūsu ieskatā tam bija nozīme tieši pie aizskāruma aspekta.

Tad es gribu pajautāt varbūt vienu jautājumu konkrētu. Vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijas rīcībā ir informācija, ka, ja tiktu ievietots šis te prasījums kredītiestāžu maksātnespējas procesa kārtās, 30 procenti no šīs te summas aizietu kā maksātnespējas procesa administratora atlīdzība.

I. Pētersone.

Es nevaru precīzi komentēt par šo te. Es zinu, ka administrators ir vienojies ar kreditoriem par tā atlīdzības apmēru.

J. Priekulis.

Paldies par atbildi. Labi, es tad turpināšu par...

Jūs lietojāt arī vārdus “kreditoriem rodas zaudējumi”. Jautājums par to, no kā rodas zaudējumi? Vai bankas novešana līdz maksātnespējai rada zaudējumus kreditoriem?

I. Pētersone.

Varbūt es precīzi nesapratu jūsu jautājumu... Bankas novešana līdz maksātnespējai ir krimināli sodāms noziedzīgs nodarījums. Un jebkura maksātnespēja, kā jau es minēju, jau sākotnēji pati par sevi prezumē, ka naudas līdzekļu visu kreditoru prasījumu segšanai pilnā apmērā nepietiks. Tātad jebkura maksātnespēja rada jebkuram kreditoram ar lielu ticamības pakāpi konstatējamu risku neatgūt visu pilnu savu prasījumu pret kredītiestādi.

J. Priekulis.

Paldies.

Tad vēl viens jautājums no citas sērijas.

Vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijai varbūt ir informācija par kādām citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kurās būtu regulējums, ka šāds prasījums par noziedzīgi iegūtas naudas konfiskāciju nevis tiek apmierināts ārpus kārtas, bet tieši ievieojot to kādā no kreditoru kārtām.

Vai jūs zināt vai varat nosaukt kādu Eiropas Savienības dalībvalsti, kurā būtu šāds te regulējums?

I. Pētersone.

Paldies par jūsu jautājumu. Mums nav zināms, kā tas notiek citās dalībvalstīs un mums nav pieredzes un nav bijusi līdz šim komunikācija ar citām valstīm šajā jautājumā.

J. Priekulis.

Paldies.

A. Stupins.

Paldies.

Jautājums attiecībā uz taisnīgumu, uz ko jūs esat vairākkārt savā viedoklī atsaukusies. Kāpēc konfiskācija no taisnīguma viedokļa būtu iekļaujama pie šīm te kārtām pie tāda izšķiroša apstākļa, ka kārtās ir iekļauti tikai tādi prasījumi, kas radušies uz tiesiska pamata, savukārt konfiskācija attiecas uz līdzekļiem, kas bankā atrodas bez tiesiska pamata? Paldies.

I. Pētersone.

Es savu atbildi varbūt pagriezīšu nedaudz savādāk. No taisnīguma viedokļa mēs skatāmies caur kreditoru interešu aizsardzības prizmu par to, ka viņi ir pelnījuši maksātnespējas procesā saņemt pēc iespējas lielāku sava prasījuma apmierināšanu un līdz ar to, nodalot šos te līdzekļus... viņu iespēja saņemt atlīdzinājumu samazinās

iestājoties apstākļiem, kuri nav paredzēti Kredītiestāžu likumā un neregulē kredītiestāžu maksātnespēju.

A. Stupins.

Paldies par atbildi.

Un tad būs pēdējais jautājums, kas izriet arī no jūsu atbildes uz iepriekšējo jautājumu.

Vai konkrētajā gadījumā valstij un likumdevējam nebūtu jāņem vērā arī citas intereses, piemēram, tautsaimniecības attīstības intereses, dažādu cietušo personu intereses noziedzīgos nodarījumos un tamlīdzīgi? Vai tiešām var apgalvot, ka šo līdzekļu izņemšana no apgrozības, šī legalizācijas ķēdes pārtraukšana un līdzekļu ieskaitīšana valsts budžetā nebūtu vērsta uz tādu interešu aizsardzību, kuras būtu vismaz tikpat būtiskas kā kreditoru intereses vienā atsevišķā maksātnespējas procesā? Paldies.

I. Pētersone.

Paldies.

Neapšaubāmi, visām šīm interesēm ir jābūt līdzsvarotām un sabalansētām. Tas, uz ko mēs vēršam uzmanību sava viedokļa beigās ir tas, ka komisija nekādā gadījumā nav pret šo līdzekļu izdalīšanu, konfiscēšanu un legalizācijas ķēdes pārtraukšanu. Tas viss ir jādara, un tas viss ir pareizi un mēs atbalstām tādu darīšanu.

Tajā pat laikā mēs aicinām ņemt vērā, ka pastāv arī šāda interese, kas ir kreditoru interese un skatīties varbūt šo lietu tajā skaitā arī caur šādu prizmu.

A. Laviņš.

Paldies.

Pētersones kundze, Glāzeres kundze un Mednes kundze... paldies jums par dalību Satversmes tiesas lietā, par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Novēlēšu jums jauku dienu! Varat atslēgties no tiesas sēdes. Paldies.

Turpinām ar nākamās pieaicinātās personas uzklaušīšanu. Latvijas Finanšu nozares asociācija. Šo asociāciju Satversmes tiesas procesā ir tiesīgs pārstāvēt asociācijas vecākais juridiskais padomnieks zvērināts advokāts Edgars Pastars un Pastara kungs ir ieradies tiesā sniegt viedokli klātienē.

Pastara kungs, lūdzu!

Arī jums ir lūgums visupirms sniegt atbildes uz tiesas interesējošiem jautājumiem, protams, ir arī jums noteikta rīcības brīvība, lai sniegtu viedokli par tādiem aspektiem, ko jūs uzskatāt par svarīgiem šīs lietas izskatīšanā.

Lūdzu, jums vārds.

E. Pastars.

Godātā tiesa... (tālāk vairs nedzird neko)...

A. Stupins.

Es atvainojos, godātā tiesa, nevar dzirdēt neko.

E. Pastars.

Es atvainojos... Es ceru, ka tagad Saeimas pārstāvji varēs dzirdēt. Es sapratu, ka kāda poga nebija nospiesta.

A. Stupins.

Jā, šobrīd ir dzirdams labi. Paldies.

E. Pastars.

Paldies par iespēju izteikt Finanšu nozares asociācijas viedokli.

Mēs apvienojam Latvijā visas bankas, izņemot vienu šobrīd un noteikti mēs varēsim sniegt arī praktisku ieskatu par daudziem jautājumiem, kas mums bija. Manā kompetencē nav tikai konstitucionālo tiesību jautājumi. Vismaz gadus sešus es strādāju tieši ar šīm lietām un arī pie finanšu iestāžu AML riska procedūru izstrādes, arī pie viņu likvidācijas un izveides. Arī tādi jautājumi mūsu redzeslokā ir.

Un noteikti mēs redzējam vairākas neprecizitātes, kas bija izteiktas. Tajās mēs noteikti sniegsim arī savu viedokli.

Pirms varbūt iet detaļās, es uzreiz gribētu turpināt tos jautājumus, ko jūs apspriedāt ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju. Mēs, pirmkārt, gribētu teikt, ka no asociācijas viedokļa mēs, protams, piekrītam kopumā FKTK sniegtajam viedoklim pilnībā, izņemot tur vienu aspektu. Tīri praktisku aspektu, kuru 2018. gadā FKTK sniedza citu viedokli, nekā viņš tika pausts šodien sēdē, proti, kas notiek ar arestētajiem līdzekļiem darbojošā bankā. Arestētie līdzekļi, protams, nav pieejami klientam. Tomēr šos līdzekļus banka var izmantot likviditātes procesos un finanšu plūsmā. Šie līdzekļi nav izolēti no pasaules. Finanšu industrija vēlējas viņus izolēt, bet valsts to neuzskatīja par vajadzīgu. Bet par to es pastāstīšu mazliet tālāk.

Tāpat arī šajā gadījumā līdzekļi, kas tiek arestēti, kontā nav... bieži vien personai ienāk tūkstoš eiro kā alga un 500 eiro, piemēram, izkrāpti līdzekļi. Viņš paspēj iztērēt daļu naudas. Un šajā brīdī arests var tikt uzlikts vismaz sešos veidos. Un viens no veidiem būs summa, kas tiek uzlikta arestā. Kur tā nauda ir cēlusies, bieži vien var būt tā, ka viņa jau to izkrāpto naudu jau ir iztērējusi, bet legālā nauda kontā ir un tā tiks arestēta. Tāpēc tā precīzi jau nevar pateikt, ka tieši tas cents, kas bija izkrāpts, tieši tas tiek arestēts.

Tāpat arī ir gadījumi, ka izmeklētāji atļauj izmaksas no konta. Tur gan jāskatās, kādā veidā ir uzlikts arests, kas ienāk kontā... kādi ir līdzekļi turpmāk... tur ir daudz nianšu, kuras tad pie arestiem būtu jāņem vērā.

Bet principā tā būtu vienīga lieta, par ko mēs lūgtu koriģēt arī, vērtējot FTKT sniegto atbildi.

Kopumā jāteic, ka industrijā varbūt nav tik būtiska pati šī lieta, kā attiecībā no pieteikuma iesniedzēju skatupunkta, bet drīzāk no secinājumiem, jo secinājumi šajā lietā, mūsuprāt, var ietekmēt industriju diezgan nozīmīgi. Un es arī vairākus no tiem pieminēju.

Es teiktu, ka varbūt šajā lietā arī pati lieta, kas šeit ir iesaistīta banka, kurai licence tika atņemta, AML, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas noteikumu pārkāpumu dēļ, pats par sevi varbūt ir labs fons, bet mēs aicinātu mēģināt no tā distancēties un skatīties pēc būtības. Un varbūt ne tikai pavērst šo lietu kā cīņu starp labo un ļauno, jo noziedzīgi līdzekļi nekad nav nekas labs, bet tomēr uz detaļām, kā praktiski darbojas šī sistēma un vai tajā netiek pārkāpts samērīguma princips, kādos no momentiem.

Tāpat arī mums nav nekādu šaubu, ka noziedzīgi iegūta manta nedrīkst palikt noziedznieka rokās, tā ir jākonfiscē. Ir jautājums tikai, kā to labāk izdarīt, nekaitējot citu personu tiesībām un interesēm.

Pirmkārt, par 105. pantu, lai uzreiz būtu varbūt skaidrāk. Protams, ka jebkurai personai, arī iespējamajam noziedzniekam, bet mantas konfiskācijas gadījumā atceramies, ka mēs mantu bieži vien nekonfiscējam, konfiscējam tikai līdzekļus. Nav predikatīvais noziegums... pat nav obligāti viņu pierādīt un notiesāt par to. Manuprāt, šajā gadījumā man nav vispār nekādu šaubu par to, ka tas vien, ka kāda valsts iestāde, tajā skaitā tiesa ir pieņēmusi spriedumu vai pieņēmusi administratīvu aktu, ka tas kādā veidā personai liegtu tiesības vērsties Satversmes tiesā. Tas liktos ne tikai... katra būtība, ko es teiktu, runā pretī šādai interpretācijai, jo būtu jābūt tiesībām, ja persona, kura ir atzīta par vainīgu vissmagākajos noziegumos, viņai konfiscēta visa iespējamā manta, vērsties Satversmes tiesā, lai pārbaudītu, vai šis process bija taisnīgs. Protams, ka lietas saturā jau nevar teikt... es nevarētu teikt, ka tā ir mana nozagtā manta, tāpēc es gribu viņu atpakaļ. Protams, ka šādas saturiskās tiesības personai nepiemistu. Procesuāli aizliegt personai vērsties Satversmes tiesā tikai tāpēc vien, ka viņa bijusi notiesāta un viņai ir atņemta manta tieši par šiem jautājumiem, manuprāt, būtu pretrunā ar Satversmes 92. pantu un visu būtību, kādēļ vien jebkad šī tiesa vispār ir izveidota. Tāpēc es šo argumentu pat... man ir grūti viņu pat komentēt, un esmu izbrīnīts, ka viņš vispār lietā ir parādījies.

Tas būtu par 105. pantu.

Manuprāt, procesuāli drīkst pievērsties saturam, vai patiešām ir samērīga vai nav samērīga, bet nu ne jau tādēļ, ka persona nedrīkst vērsties.

Jāteic, ka arī tāda, ko es redzu lietā un ko būtu diezgan svarīgi atzīmēt, ka ne katra noziedzīgi iegūta manta ved pie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas. Jo legalizācija ir atsevišķa darbība. Piemēram, ja persona narkotiku tirdzniecības rezultātā iegūst tūkstoti eiro, viņa nozog tūkstoti eiro... tas vien, ka viņa visu naudu patērēs, nopērkot alkoholu, pārtiku vai citas darbības, nav legalizācija. Tas ir pašpatēriņš. Tāpat, ja persona mēģinās šo naudu iemaksāt kontā, pēc tam pārskaitīt tālāk, nopirkt par to kādu preci un vēlāk šo preci pārdot, tā, lūk, ir legalizācija. Legalizācija ir zinot, ka līdzekļi ir iegūti nelegāli, padarīt viņus, lai viņi izskatās tā kā legāli.

Parasti banka ir neitrāla puse šajā brīdī un viņai ar savām iekšējās kontroles sistēmām ir jāspēj to noķert šādu darbību. Bet te ir divas lietas. Pirmkārt, ja banka tomēr ir uz vienu roku, ja tā var teikt... pēc būtības šāda iestāde ir izveidota, lai palīdzētu šādām darbībām, mēs esam redzējuši pasaules praksē, kur uzraugu secinājumos un izmeklējumu procesos ir kādreiz secināts, ka banka ir bijusi uz vienu roku ar kādu no šāda veida darboņiem. Nu, tādā gadījumā, protams, ka nav nekādu šaubu, ka šajā gadījumā šāda finanšu iestāde nedrīkst palikt tirgū... viņa, protams, tiek sodīta un licence tiek atņemta. Bet es pieņemšu tālākajā runā, ka finanšu iestāde ir neatkarīga, viņas kontroles sistēma darbojas pienācīgi un ir jautājums, ko tas maina vai nemaina konkrētajā situācijā.

Jāņem vērā, ka likumā tomēr ir noteikts, ka bankas piemēro riskos balstītu pieeju. Un tas nenozīmē, ka ir jāpārvalda viss un vienmēr. Es to salīdzināšu, piemēram, ar garderobi. Ja mēs dodamies uz operu, atdodam savus mēteļus un izrādās, ka divi mēteļi, kas ir atnākuši, ir bijuši zagti, viens ir nozagts tajā pašā operā. Tas jau nenozīmē, ka mēs tagad cilvēkiem, beidzoties operas seansam, teiksim, ka visiem tagad mēteļus atdosim tikai tad, kad beigsim uzmanīgu pārbaudi, ka jūs uzrādīsiet čeku, kā jūs viņu nopirkāt un pārbaudīsim, vai šķiedras vai mati, kas ir uz šī mēteļa, pieder jums, DNS analīzēs. Un tikai tad mēteļi dabūsiet. Šādā veidā banka darboties nedrīkst, tāpēc ir riskos balstīta pieeja, kurā tiek saprasts, ko un kā pārbaudīt. Nu, viens no piemēriem, kurā brīdī jūs arī jautājat, ka var būt tā, ka bankās, kuras darbojas efektīvi un viņu iekšējā kontroles sistēma ir laba, varbūt nelegāli līdzekļi ir šodien. Nu, piemēram... varbūt tas nav labs piemērs, kā to piemēru teikt... bet ja es mēģinātu nozagt pieteicēja pārstāvim 500 eiro un man tas arī izdotos, es dotos un iemaksātu viņu bankomātā. Pēc būtības mani nenoķertu, jo man ir pietiekami daudz... kamēr netiks uzrakstīts pieteikums policijai un netikšu identificēts... visticamāk, būs pietiekami ienākumi bezskaidrā naudā, līdz šim nekāda negatīva publicitāte nav bijusi, nekādi citādi riska faktori bankas sadarbībā ar banku nav parādījušies, ienākumi līdz šim ir daudz lielāki nekā iemaksātā nauda bankomātā šajā gadījumā... un visticamāk, ka šajā brīdī šīs nauda paslīdētu garām, jo visu noķert nevar. Pirmkārt, būtu lielākas summas, uz ko skatās, un es, visticamāk, neatbilstu šim riska indikatoram, lai šo nodarījumu šādā veidā sistēmā tiktu uzreiz noķertu. Protams, pēc tam, kad ir uzrakstīts iesniegums, tad,

visticamāk, ka jautājums parādītos jau konkrēti redzams. Tas ir tikai piemērs uz to, ka sistēma nekad nevarēs pārbaudīt katru centu līdz pēdējam. Un tas ir pilnīgi normāli, kā teica arī FKTK, ka katrā bankā, katrā pasaules valstī šajā brīdī ir kādi nelegāli līdzekļi. Jautājums ir par to, cik banka cenšas viņus novērst, viņus identificēt, un ziņot par tiem, iesaldēt pēc tam un ideāli, ka viņi tiek arestēti un konfiscēti.

Tā kā vienmēr ir jāsaprot, ja gadījumā, ir kāda tendence, ka bankai ir jāstrādā vēl stingrāk, mēs nonākam pie otra rezultātā. Tas ir deriskings, kas ir ļoti būtisks aspekts un ko nedrīkst aizmirst, ka bankas tā atsakās ņemt riskus savā darbībā, ka personas nevar atvērt kontus, viņi tiek aizvērti un tas ir pretējs efekts, ka bankas kļūst pārāk puritāniskas. Un tajā brīdī tas tiešām arī kaitē tautsaimniecībai. Tāpēc tiešām šis risks ir jāpārvalda, jāspēj noķert sliktā nauda un sliktākie klienti un viņus izslēgt no finanšu sistēmas un panākt, ka viņi par to tiek notiesāti. Tāpēc tas ir svarīgi, ka tas nekad nebūs tā, ka būs tādas pilnīgi kristāltīras bankas jebkur pasaulē, kā to arī norādīja FKTK. Galvenais ir par attieksmi un par resursiem, kas tur tiek veltīti.

Par naudu. Nauda ir atvietoājama lieta, kā, liekas, Saeimas pārstāvis to jau ļoti labi teica, ka cukurs, kas ir izmaisīts tējas glāzē, nevar pateikt, kurš īstenībā bija kas... Tā sajūta ir par citu naudu. Mēs pilnībā piekrītam pie tā slēdziena, ka noguldījums ir bankas īpašums. Un ja šo tēzi kāds apšaubā, tad tajā brīdī mēs šo industriju Latvijā varam aizvērt ciet, jo, ja banka nevar brīvi rīkoties ar saviem noguldījumiem, viņus izsniegt kredītos, piemēram, tālāk izmantot likviditātes vadībā, tad tas ir viens no bankas darbības pamatprincipiem. Ja šis princips netiek ievērots, tad nav banku kā tādu. Tad jums ir tiešs aizdevums starp personu un personu, tā ir kaut kāda maksājumu iestāde, kas tur aprītē naudu no viena punkta uz otru. Un tas ir ļoti svarīgi saprast.

Bet šis secinājums nekādā veidā nekaitē tam, ka šo naudu varētu arestēt un konfiscēt. Piemēram, bija jautājums, ja banka darbojas, kas ir maksātnespējīga... ko tad konfiscēt... grāmatvediski FKTK arī ļoti labi atbildēja, ka bilancē skatoties, abas ailes, tā teikt, prasījuma tiesības vienmēr tiek šādā gadījumā arestētas un konfiscētas... abos gadījumos prasījuma tiesības... savukārt darbojošās bankās bilancē otrā pusē ir konkrēts jau segums, konkrēts norēķina konta atlikums, kuru tad attiecīgi arestē kopā vai konfiscē kopā ar šīm prasījuma tiesībām, jo grāmatvediski viņas stāv blakus ailēs, viņas nav vienā ailē divkāršā ierakstu sistēmā.

Tādēļ arī šajā gadījumā vienkārši maksātnespējīgā bankā šīs prasījuma tiesības nevar realizēt pilnā apmērā. Vienkārši nav tās otrās ailes pilnā apmērā. Tāpēc jau banka ir maksātnespējīga, ka grāmatvedībā divas ailes neiet kopā – prasījuma tiesību ir vairāk nekā to, ar ko viņas apmierināt.

Tāpēc jau arī šajā gadījumā vienmēr es teiktu, ka tiek konfiscētas prasījuma tiesības, tikai ne visos gadījumos viņas var pilnā apmērā realizēt.

Tāpat viens no tiesnešiem... tiesnesis Kusiņš jautāja par... ja depozīts ir tik liels... arestējot banka var kļūt maksātnespējīga.

Nu, principā, pēc tās riska teorijas būtu jābūt tā, ka šis tā saucamais koncentrācijas risks jau tiek vadīts laicīgi un netiek pieļauti noguldījumi tādos apjomos. Tā nedrīkst... ja banka tā darbojas, tās uzraugam šādu biznesa modeli nevajadzētu, vai arī būtu jāprasa papildu kapitāls, papildu citas garantijas, bet šādā veidā nu Latvijā tā nedrīkstētu būt šobrīd. Es tādu situāciju pat nevaru iedomāties. Jābūt ir pietiekamai diversifikācijai.

Kas attiecas uz... arī vēl uz to, ko jau minēju... ka aresta gadījumā un jebkurā gadījumā nauda paliek aprītē, arī ja nauda ir arestēta maksātspējīgā bankā. Industrija ļoti vēlējas, ka šī nauda aresta brīdī tiek pārcelta uz Valsts kasi un nepiedalās nekādā aprītē. Ja jau mums ir ideja, ka ir jābūt maksimāli tīriem, tā tikt, no šāda veida naudas, bet valsts uzskatīja, ka tas nav nepieciešams un šī nauda drīkst palikt aprītē līdz brīdim, kamēr netiek konfiscēta. Es gan to neuzskatu pat par pareizu risinājumu, bet nu, tāda ir valsts izvēle šajā gadījumā.

Kas attiecas uz... Šķiet, arī pagājušajā tiesas sēdē vairāki tiesneši jautāja, vai naudu var konfiscēt ar atpakaļvērstu spēku. Es teiktu un varbūt dotu salīdzinājumu ar Satversmes tiesas spriedumiem. Bieži vien tiek konstatēts, ka norma ir neatbilstoša Satversmei, bet jūs ļoti labi saprotat, ka ne vienmēr viņu var atcelt ar atpakaļvērstu spēku un šo netaisnību novērst. Tā ir tiesiskā stabilitāte.

Ja noguldījums ir pieņemts, tajā brīdī par viņu nav bijis nekādu šaubu. Šis noguldījums var iekrist kontā sekundes laikā, pareizāk sakot, 24 sekunžu laikā, tas ir minimālākais termiņš, kāds ir uz zibmaksām atļauts līdz 100 tūkstošiem eiro... tāpat 24 sekundēs, ja kāds pārbauda, jūs varat veikt... jūs to varat iedomāties. Tāpat 24 sekunžu laikā. Tad tas nozīmē, ka, pieņemot šādu noguldījumu, arī jebkurš konta atlikums, tad pēc tam, iespējams, ka uzreiz banka to izmanto un kādai personai izsniedzot aizdevumu, un tad ar skubu mums ir jāsaka... ka arī šāds aizdevums būtu jāanulē, jeb viss, kas uz tā pamata tālāk ir bāzējies. Tādēļ šī konfiskācija ar atpakaļvērstu spēku, man liekas, ir, nu, ar tādu diezgan lielu teoretizēšanu, praktiskā dzīvē tas radītu tādu tiesiskās stabilitātes riskus, kas tautsaimniecībā nebūtu panesami.

Tur, kur es varētu piekrist... tur, kur ja ir kaut kādi augļi radušies tieši specifiski konkrētajai personai... tad, protams, noteikti viņus vajadzētu arī noteikti konfiscēt, jo tad tas būtu tā kā samērīgi... un īstenojami un aprēķināmi.

Tāpat arī... šeit vairākas reizes tika pieminēts jēdziens "līdzekļu sajaukšanās". Mūsuprāt, tiek jauktas divu veida sajaukšanās, jo viņas ir divas. Viena sajaukšanās, ko mēs tipiski legalizācijā aplūkojam ir tad, ja, piemēram, personai ir restorāns, legāls business, galdiņi, ēdienkartes, klienti... nu, bet īpašniekam patīk arī narkotikas tirgot paralēli. Un viņš daļu skaidras naudas iepludina restorānā, lai nauda izskatītos, tā skaidrā nauda... lai ar naudu redzētu, ka ir vairāk klientu, vairāk pirkumu skaidrā naudā, bet faktiski viņi tur nav, viņi tiek pierakstīti. Tā ir klasiska sajaukšanās, kur šādi tiek sajaukta un īsti nevar saprast, kura ir legālā un kura nelegālā nauda.

Vai arī tādā situācijā, ka īsti nevar saprast... šī te aizvietojošā konfiskācija, ka nevar saprast, ko konfiscē, bet tad konfiscē naudas apjomu... cik ir bijis noziedzīgs... teiksim, persona bija izkrāpusi 10 tūkstošus, lai viņai viņus konfiscētu, naudas kontā nepietiek, pārdod īpašumu un uz tā rēķina arī nodrošina konfiskāciju.

Savukārt banku jomā tā sajaukšanās, ka noguldījumos parādās nelegāla nauda kādu brīdi tas... un pēc tam viņa tiek arī izmantota finanšu plūsmās, tā ir, man liekas, nu... tā ir nenovēršama lieta. Ir jautājums, cik ātri šādu spēj apturēt. Kādu brīdi šāds fakts vienmēr pastāvēs. Kādā fotomirklī viņš vienmēr būs. Jautājums ir, kad to apturēs.

Tādēļ šīs sajaukšanās divas vajadzētu – faktisko sajaukšanos un tādā tēlainā izpratnē, teiksim, to otro, to faktisko, par ko mēs runājam... tā naudas atmazgāšana, tā ir tā pirmā. Un tur būtu ļoti uzmanīgi jāskatās, vai konvencija rada sajaukšanos un kas šajā brīdī ir domāts un vai mēs runājam par vienu un to pašu.

Kopumā no industrijas viedokļa raugoties... vēl gribējām vērst uzmanību uz to, ka bankās pastāv arī finanšu instrumenti, kas ir tiešs klientu īpašums... tas nav bankas noguldījumi, kas pieder bankai un tie arī tiek arestēti un konfiscēti tādā pat veidā gandrīz kā noguldījumi, bet viņi parasti stāv atsevišķi, viņi ir norobežoti un bankas maksātnespēja tos neietekmē.

Kopumā pēc industrijas novērojumiem Kriminālprocesa likums šobrīd ļoti slikti nodrošina trešo personu tiesību aizsardzību. Mums varbūt nav nekad bijusi saskarsme ar noguldījumiem un viņu konfiskāciju kā problēmu, kā jau FKTK arī teica, bet tipiskākā lieta ir, ka banka izsniedz, piemēram, aizdevumu, izrādās, ka klients, pieņemsim, ir sācis būvēt savu māju... banka izsniedz aizdevumu mājas pabeigšanai, klients ir valsts amatpersona, ar deklarāciju, ar solīdiem ienākumiem... un izrādās, ka tomēr viņš ņem arī kukuļus skaidrā naudā, ko, protams, pēc deklarācijas nevar redzēt, bet var redzēt, ka cilvēks savu luksusa dzīvi finansē arī no skaidras naudas ienākumiem. Un tiek secināts, ka māja ir konfiscējama, jo patiešām viņš daļēji ir bijis kukuļņemšanā iesaistīts. Un tajā brīdī parasti tiek konfiscēta arī kredītam piešķirtā bankas nauda. Viņa netiek izdalīta.

Ir bijuši arī gadījumi, kad tiek arestēts nomas auto, teiksim, operatīvais līzings, klienta vainas dēļ arestu uzlika arī līzings sabiedrībai piederošai automašīnai... šis te jautājums gan ir novērsts...

Un ir arī vēl citi aspekti, ko mēs redzam, ka trešo personu tiesību aizsardzība praksē ne pārāk labi strādā. Bet mēs to vairāk redzam tādos praktiskos aspektos nevis ar noguldījumiem saistītos.

Runājot vēl mazliet par aizskārumu pie 105. panta. Es šaubos par to, vai bankai šajā gadījumā ir aizskārumš šajā lietā, bet tas ir tikai mana spekulācija, kādēļ, jo pēc būtības noguldījums ir bankas saistība pret klientu. Ja klients vairs nevar neko bankai paprasīt atpakaļ un bankai viņam nekas nav jāmaksā, tad īsti jau nav vairs temata, par ko būt aizskārumam. Par to es pilnīgi piekrišu, ka trešās personas tiesības var tikt

aizskartas. Es nezinu, vai šajā lietā viņas tiešām ir aizskartas, ko Saeimas pārstāvis arī labi jautāja, vai mēs varam pierādīt to... Es nezinu. Bet, ja nu gadījumā tā ir, tad trešā persona sanāk tā... ka vienam negodprātīgam noguldītājam konfiscējot visu naudu nevis tikai prasījuma tiesības, kas pienāktos pēc kreditora rindas, var veidoties situācija, ka citas trešās personas... vai manas... vai jebkura no klātesošā... noguldījums kreditora rindā tiek izmaksāts mazākā apmērā nekā... vai netiek izmaksāts vispār. , manuprāt, tas, kas ir galvenais jautājums šajā lietā, ir... vai tas ir samērīgi. Iespējams, ka ir... bet, iespējams, ka arī nav. Par to es negribētu izteikt simtprocentīgu viedokli. Varbūt mēs sakām, ka sabiedrības interesēs ir nepieļaut principiāli šādas naudas tālāku kaut kur staigāšanu, ja tā var teikt... Bet, no otras puses, mēs varam teikt, ka naudu vienmēr konfiscējam par labu valstij, ja vien nav cietušā, izņemot gadījumus, ja tomēr trešās personas tiesību aizsardzība ir nozīmīgāka, ka tomēr šo citu personu aizsargāšana ir svarīga. Tas, manuprāt, ir tas galvenais jautājums, kas šajā lietā ir jāatbild un cita jautājuma, šajā lietā, manuprāt, šajā lietā arī īsti nav.

Tāpēc tas aspekts noteikti būtu izvērtējams, skatoties tieši uz apstrīdētajām normām...

Un vēl viena piebilde par legalizāciju. Man šķiet, jautājumos to jautāja pieteikuma iesniedzēja pārstāvis kādai no pieaicinātajām personām... vai tas, ka... pieņemsim, ja persona A ir noguldījusi naudas līdzekļus, kuri ir arestēti un tiek uzskatīts, ka viņi ir nelegāli... ir tāds pieņēmumos izteikts... Ja viņus tikai neizmaksātu atpakaļ šai personai, vai tad legalizācijas ķēde būtu pārtraukta? Pēc būtības, tiešā ķēde būtu pārtraukta. Mērķis būtu sasniegts.

Tas, kas, protams, ir vērtību jautājums pašai valstij, vai viņa gribētu teikt, ka... nu, te gan ir nianse... jāteic, ka arī maksātnespējas procesā legalizācija var izpausties tādā veidā, ka kaut kāds sadarbojas... teiksim, administrators pats ir uz vienu roku ar to vienu slikto kreditoru un speciāli ir piekārtots kāds cits kreditors... Nu, tas ir cits jautājums. To es paņemu nost. Es ceru, ka šajā gadījumā tas nav... un vispār nevarētu būt. Bet teorētiski varētu... Tajā gadījumā es teiktu, ka legalizācija tiek pārtraukta, un tas, ka tā nauda tur tālāk tiek izmaksāta citām personām... kurām nu nav nekāda sakara ar konkrēto noziedzīgo mantu, viņai pēc būtības, manuprāt, vērtējot trešās personas valsts tiesību samērojamību... nu, tā samērojamība būtu grūti nosverama tikai par labu valstij. Es domāju, ka trešo personu tiesības, kā arī FKTK minēja, šajā gadījumā būtu no svara.

Un tas īsumā būtu Finanšu nozares asociācijas viedoklis par šo aspektu. Vēl piebilstot to, ka industrija par šo lietu... kā es jau teicu, vairāk raugās ne tik daudz no konkrētā pieteikuma situācijas, bet no tā, ka, mūsaprāt, nedrīkstētu pieļaut situāciju, ka jau tā sliktā trešo personu tiesību aizsardzība kriminālprocesā kļūtu vēl sliktāka.

Tas ir tas, ko mēs jūtam... Industriāli mēs esam arī sagatavojuši vairākas vēstules pēdējā laikā arī iestādēm, lai risinātu vairākus jautājumus, it īpaši ar ķīlu,

konfiskāciju, arestēšanu un jauktas mantas gadījumiem, ko arī Saeima ir risinājusi tajā pašā slavenajā Vilipsona dzīvokļa gadījumā, kur tomēr tika pateikts, ka, ja nav cietušā, bet ir piekrituši valstij, tad, protams, viņu var nekonfiscēt. Nu, vai tas būtu attiecināms arī uz naudu, tas ir arī šīs lietas jautājums par trešās personas tiesību aizsardzību.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies jums par sniegto viedokli.

Un jau es teiktu nedaudz tā apsteidzoši, ka atbildējāt uz iepriekš tiesnešu uzdotajiem jautājumiem.

Es varētu iesākt ar jautājumiem. Jūs sniedzāt viedokli, ka gadījumā, ja kredītiestāde ir maksātnespējas procesā, tad nav, jūsuprāt, saskatāms šādas kredītiestādes 105. panta aizskārums, ja norisinās naudas līdzekļu konfiskācija.

Sakiet, lūdzu, vai būtu tāds pats secinājums, ja kredītiestāde nebūtu maksātnespējas procesā, bet būtu normāli darbojoša kredītiestāde?

E. Pastars.

Jā. Es domāju, ka jā. Es drīzāk skatītos... uz noguldījumiem mēs skatāmies kā uz saistību pret klientu. Tātad pēc būtības... Ja būtu savukārt... kredīta gadījumā, ja mēs runātu, ka nodrošinājums tiek konfiscēts, un banka zaudē tiesības atgūt... jo pamatā kredīts ir it kā noguldījums, mēs paņemam naudu, lai mēs izsniegtu kredītus un ar to pelnītu un tad dalītos ar noguldītāju un segtu bankas izdevumus. Noguldījums ir mans kā bankas parāds pret noguldītāju. Ja man viņa vairāk nav, noguldītājam arī vairs nekādu saistību pret mums nav, mums nevienam nekas slikts no tā neveidojas, tikai varbūt rūgtuma piegārša, tas nav konstitucionāli aizsargājams.

Svarīgākais tas, kas būtu svarīgākais, šinī gadījumā būtu ķīla... kur banka aktīvi ģenerē ienākumus...

Bet, es teiktu tā, ka tas drīzāk ir mans pieņēmums, ka es tur to aizskārums tā neredzētu.

A. Laviņš.

Es mazlietiņ paturpināšu.

Kā jūs minējāt... noguldījums ar šī noguldījuma līguma noslēgšanas brīdi kļūst par bankas īpašumu, banka veic savu biznesu šādā jomā, piemēram, šos līdzekļus aizdod citām personām un tā tālāk... un tie jau aiziet aprītē. Ja šobrīd šie līdzekļi tiek izņemti... Vai te bankas aizskārums no tā, ka šie līdzekļi ir ieguldīti vēl citā darījumā, nerodas?

E. Pastars.

Nu, kā FKTK jau atbildēja... Principā bankai, viņai ar visām likviditātes rezervēm būtu jāpietiek, lai šāda veida konfiskācijas darījumi neradītu nekādu ietekmi. Ja tā rada ietekmi, tad bankas biznesa modelī ir problēma.

Savukārt, maksātnespējīgā gadījumā, kas tieši šajā lietā ir, kā es par to minēju... šajā lietā būtu tas, ka īsti jau bankai nav nekādu... nav cerību pat uz komercdarbību... viņai pēc būtības būtu sakarīgi jānolikvidējas. Un nekāda tāda mantiskā aizskārums nav.

Protams, ja es skatītos Satversmes tiesas praksi, tad pat lieta par Parex mazākuma akcionāru lieta, kurā pat ir negatīva... interese par negatīvu likvidācijas kvotu, ja tā var teikt, ir aizsargājama ar 105. pantu un tādā griezumā raugoties... mans arguments būtu... nu, neizturētu kritiku, ja mēs skatītos no Satversmes tiesas prakses... līdzšinējās prakses viedokļa.

A. Laviņš.

Tā, lūdzu, vārds jautājumiem tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Paldies, Pastara kungs.

Par Satversmes 105. pantu. Man būs divi jautājumi.

Sakiet, lūdzu, kā jums šķiet, kāds ir jūsu viedoklis... Vai Satversmes 105. pants var aizsargāt tādas tiesības, kas ir radušās darījuma rezultātā, kura pamatā, kā vēlāk izrādās, ir bijuši noziedzīgi iegūti līdzekļi.

E. Pastars.

Kā es jau minēju... Jā, tātad attiecībā uz procesuālo... kā es jau minēju, tātad ikvienai persona ir tiesības pārbaudīt, vai šis iestāžu lēmums, ar kuru šis ir secināts, ir vai nav pamatots gan vispārējās jurisdikcijas tiesā, gan Satversmes tiesā. Vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedums, kas atzīst to, ka tā ir noziedzīgi iegūta manta, nekādā gadījumā nedrīkst būt šķērslis, lai persona vērstos Satversmes tiesā. Protams, ja man būtu jāvērtē saturiski lietā... vai 105. pants aizsargā vai nē, nu, manuprāt, tur pēc definīcijas nav... nu, tīri saturiski... vai zaglim ir tiesības uz nozagto mantu. Nu, protams, ka nav. Jautājums ir, vai zaglim ir tiesības uz to, kādā procesā ir konstatēts, ka manta ir nozagta, tad zaglim ir tiesības pārbaudīt to, kā ir atzīts, vai šī manta ir atzīstama par zagtu un tādējādi... jo varbūt tur bija nepareizs tiesnesis, tur nebija uzklausa persona... nu, tur ir daudzi procesuālie pārkāpumi, ko var pieļaut. Tur ir vesels saraksts. Tā es uz to raudzītos. Principā procesuāli, jā.

A. Rodiņa.

Procesuāli, jā. Un tas nozīmē, ka šāda persona varētu vērsties gan par Satversmes 105. pantā iekļauto tiesību aizskārumu, gan arī 92. pantā iekļauto tiesību aizskārumu. Vai tikai 92. pantā iekļauto tiesību aizskārumu? Jo savā viedoklī tad, kad jūs paudāt... es pierakstīju, es citēšu... mēģināšu citēt jūs: “vairāk varētu vērsties par procesuāliem aspektiem”. Kā jūs to tad domājāt?

E. Pastars.

Jā, tas, protams, ir jautājums, kādā veidā un kurā tiesā, protams, skatās pieeju tiesības uz taisnīgu tiesu... izolētas vai mēs viņas kopā... bet saturiski tas būtu... Visticamāk, Satversmes tiesas procesā varētu teikt, ka pietiek tikai ar 92. pantu šādā gadījumā, piemēram, ja mēs tikai par procesu runātu. Bet ne visos gadījumos procesuālais 92. pants visu nosver. Tiesnesis un tiesas procesa norise... tas būtu, bet, piemēram, par to, vai šai mantai bija kādas citas... nu, es nezinu... trešo personu tiesības uz to, vai citas saistības, kas no tā izrietēja... vai kādas citas nianšes par to, kas pateica, ka ja manta konfiscēta, tad nevar prasīt pirmstermiņa atmaksu kredīta... nu, ja nebūtu tādas normas, vai varētu teikt, ka šādas normas neesamība ir radījusi papildus nosacījumus personai... Teiksim, tā, mēs noteikti varam atrast kādus saturiskos apstākļus, kurus persona... par kuriem varētu iebilst. Ja viņu nebūtu, pat ja šī manta ir zagta un viņai nav saturisku tiesību uz viņu, tad tomēr vajadzētu būt papildus regulējumam, vai viņš varētu būt citādāks. Es teiktu, ka var būt 105. pants... gadījumā, nu tā... ja pašam zaglim... nu, ja tā varētu teikt... šinī gadījumā jau mums nav zaglis, šeit mums ir trešā persona. Tā kā tā ir tāda drusku atšķirība.

A. Rodiņa.

Paldies.

Es turpināšu ar pārī jautājumiem.

Es jau arī iepriekš jautāju iepriekšējai pieaicinātajai personai norādot, ka iepriekšējā tiesas sēdē Tieslietu ministrija bija teikusi, ka normālā situācijā kredītiestāde no civiltiesiskā viedokļa ir noguldīto līdzekļu īpašnieks, bet šāds civiltiesiskais risinājums neder tad, kad noguldījuma pamatā ir līdzekļi, kas ir... kuriem ir noziedzīga izcelsme.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis par šo?

E. Pastars.

Es teiktu, ka tur nav daudz nekādas diskusijas par šo tēmu. Tur ir tas, ka noguldījums pieder bankai. Punkts. Ja tas tā nav, tad nē, tā nav banka, tas ir kaut kas cits.

Tas pats attiecas... un uz noziedzīgiem līdzekļiem ir tieši tas pats. Pat ja tas noguldījums... Teiksim, tā... neatkarīgi no tā, kam viņš pieder... ja viņu var konfiscēt, ja tie ir noziedzīgi iegūti līdzekļi... It īpaši, ja tie ir atdoti cietušajam.

Varbūt es to mašīnu esmu nopircis... tajā skaitā, piemēram, es zinu, ka tā ir mana mašīna, bet izrādās, ka viņa bijusi zagta pirms tam. Nu, tad tādā brīdī tā vairs nebūs mana mašīna, tā jau būs atpakaļ cietušā mašīna.

Es tur nekādu atšķirību no naudas līdzekļiem šinī gadījumā arī neredzu. Ir tieši tas pats. Tā kā Senajās Romiešu tiesībās ir teikts: kur es savu zirgu atrodu, tur es viņu ņemu.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Vai es pareizi saprotu, ka asociācijas viedoklis ir šāds, ka vajadzētu konfiscēt nevis šos te reālos finanšu līdzekļus, bet gan prasījuma tiesības. Vai es pareizi saprotu?

E. Pastars.

Mēs parasti par maksātnespējīgajām bankām nesakām neko, jo tie nav mūsu biedri. Bet, ja mēs skatītos pēc tādas loģikas, tad jā... konfiscē prasījuma tiesības... savukārt darbojošā bankā tas nozīmē, ka konfiscē arī faktiski esošo noguldījumu. Un tajā ziņā mūsu viedoklis pilnībā saskan ar mūsu uzrauga viedokli, kā arī tas tika pausts.

A. Rodiņa.

Bet tad sanāk, ka Latvijā var pastāvēt divas dažādas... nu, teiksim tā īsi sakot... konfiskācijas shēmas, ņemot vērā, vai kredītiestāde ir maksātnespējas procesā vai ir normāli strādājoša.

E. Pastars.

Viena shēma... Abos gadījumos tā ir viena. Ir tikai jautājums, vai tā nauda ir. Jo var būt arī gadījumi, ka tā persona ir izkrāpusi 5 miljonus, kontā viņi ir pabijuši vienu dienu un pēc tam viņu tur vairāk nav. Iztērēti vai pārskaitīti citur. Nu, tad jūs vienkārši nevarēsiet konfiscēt to naudu tādā apmērā, kādā viņi bija. Tas, vai ir nauda, vienmēr ir jautājums. Jo, var būt, ka viņa ir bijusi, bet vairs viņas nav. Bieži vien ir lietā tā, ka pilnā apmērā konfiskāciju nemaz arī principā neizdodas realizēt, jo tā nauda daļēji jau kaut kur ir, tā teikt, jau iztērēta.

A. Rodiņa.

Bet kā jūs vērtējat, vai... ja banka ir maksātnespējas procesā... Vai arī šis te mērķis – izņemt noziedzīgi iegūtus līdzekļus –, kurus, protams, kā mēs dzirdējām, nevar identificēt, bet tomēr... šo naudu izņemt no civiltiesiskās apgrozības, to nav būtiski sasniegt?

E. Pastars.

Es teiktu, ka to ir būtiski sasniegt. Bet, kā es jau teicu, ir jāvērtē, vai šajā ceļā, kā Satversmes tiesas samērīguma testa trešajā elementā parasti skatās... vai sabiedrības intereses... Šī ir sabiedrības interese, pa to nav šaubu... bet vai šajā sabiedrības intereses ceļā, vai ceļā uz šo sabiedrības interesi mēs neaizskaram kādas... trešās personas, es lietošu jēdzienu “labticīgais ieguvējs”, kas naudas gadījumā vispār ir kaut kas ļoti nesaprotams. Bet principā personas, kuras nekādā veidā nav vainojamas pie konkrētā nodarījuma, tādā ziņā labticīgas... es varētu teikt... Un tas ir arī tas jautājums, kas likuma normās ir rakstīts: atdodam valstij, ja vien nav cietušā.

Un, vienā normā par nekustamo īpašumu Saeima ir pateikusi, ka arī ieguvējam... tā kā tur līdzības zināmas ir.

A. Rodiņa.

Sakiet, lūdzu... jā, jūs skārāt tēmu “labticīgs ieguvējs”. Kāds ir jūsu viedoklis? Vai banka, ņemot vērā, ka tā ir šī īpašā likuma subjekts, var būt noziedzīgi iegūtas mantas labticīgs ieguvējs? Un kādi ir kritēriji, kas izšķir... jā, šinī gadījumā banka ir labticīga konkrētās mantas ieguvēja vai kādā citā gadījumā nav uzskatāma par labticīgu ieguvēju?

E. Pastars.

Tas ir tiešām ļoti labs jautājums. Ja mēs runājam par naudas līdzekļiem, es šādā kontekstā, kā jau teicu, to terminu nelietotu... naudas līdzekļu kontekstā, kas ir labticīgs ieguvējs... vai banka, jo līdzekļi, kas tiek iemaksāti noguldījumos un depozītos... principā šis business pats par sevi ir ar pietiekami augsta risku. Bankai ir, protams, jāspēj saprast, kuri līdzekļi... un veikt klientu pārbaudes tādā veidā... un darījumu pārbaudes, lai analizētu, ka pastāv riski un kurā gadījumā šī naudas plūsma būtu apturama ar ziņojumu, arestējama, iesaldējama, konfiscējama... Tā kā es teiktu, ka es vispār nelietotu jēdzienu “labticīgs ieguvējs” bankas kontekstā. Tāpēc mani arī vēl joprojām... es to domu vēl neesmu izdomājis līdz galam, bet mani joprojām mulsina bankas prasījuma tiesības pret kaut kādu labticīgu naudas turēšanu. Es šo nespēju salikt sakarīgā rāmī. Es domāju, ka tas jautājums vispār nav... Uz noguldījumu naudu bankai vispār nav... lai arī tās ir īpašumtiesības, lai viņa varētu rīkoties ar šo naudu, citā kontekstā, manuprāt, par to debatēt es neredzu jēgu tam. Es atvainojos... es te tā varētu teikt, ka tas, manuprāt, nav relevanti bankai prasīt, ka es tagad gribu šo noguldījumu, lai pie manis viņš paliek... Es domāju, ka tādu prasījuma tiesību noziedzīgas mantas gadījumā bankai nav un nevar būt.

Bet es neesmu precīzi visu argumentācijas ķēdi tā salicis skaidri, lai šo argumentu tā pieklājīgi nepamatotu.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Jūs arī teicāt, ka kredītiestādēm... citēju... “jāspēj noķert” vai “jāspēj izķert”... šī pēdiņās liekot “sliktā nauda”. Bet ja šādi līdzekļi tomēr ieplūst bankā... jūs arī stāstījāt par riskiem, uz riskiem balstītu pieeju un, protams, mēs arī saprotam, ka varbūt visu nevar izķert.. Bet tomēr. Ja šādi līdzekļi nonāk kredītiestādē. Vai mēs varam uzskatīt, ka banka ir izpildījusi visus no normatīvajiem aktiem izrietošos pienākumus noziedzīgu līdzekļu legalizācijas izskaušanas jomā?

E. Pastars.

Jā. Jebkurā bankā, jebkurā pasaules valstī šajā sekundē ir iekšā noziedzīgi iegūti līdzekļi. Jebkur... šajā pašā sekundē. Jo, ja mēs skatāmies no statistikas, ko piedāvā mums ANO, Eiropas Savienība... tad mums ir pāris procentu gadā, ko publiskajā un privātajā sektorā no visas noziedzīgās naudas izdodas noķert. Viņa ir visur un apkārt. Tāpēc ir svarīga šī nulles tolerance pret finanšu noziegumiem.

Nevar teikt tā: ja bankā pēkšņi atradās arestēti līdzekļi, kaut vai, teiksim, tūkstoš eiro apmērā, ka tad ir uzskatāms, ka viņa likuma prasības nav izpildījusi. Nē, viņa ir izpildījusi prasības, jo viņa tos ir noķērusi un turklāt ne visu naudu viņa var noķert tās kustības ātruma dēļ un noziedznieku izdomas dēļ un datu trūkuma dēļ par šo darījumu. Ja šādu secinājumu izdarītu, ja neatrod pie jums kaut vai bankā arestējamu naudu, tad tas nozīmē, ka jūs esat pārkāpuši likumu. Tad tajā brīdī, man šķiet, ka bankas kļūtu tik puritāniskas, ka mums nebūtu vispār riskos balstītas pieejas, mums būtu masīvs deriskings, kā rezultātā bankas nespētu pildīt savu funkciju tautsaimniecībā.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un vēl viens no jautājumiem, kas ir analizēts tiesas sēdēs, ir arī plaši analizēts pieaicināto personu viedokļos, ir saistīts ar kreditoru vienlīdzīgumu un prasījuma apmierināšanu vai kreditoru kārtu.

Sakiet, vai jūsu ieskatā noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija ir pielīdzināma citiem valsts prasījumiem maksātnespējas procesā, nu, piemēram, manis jau pieminētajiem nodokļiem un citiem maksājumiem un parādiem valsts budžetā.

E. Pastars.

Nu, tā tieši nē... Es teiktu, ka Kriminālprocesa likumā ir jāsaprot tikai viens aspekts un konfiskācijai varētu būt tikai viena mērķa, kad viņu varētu nepiemērot: vai šī sabiedrības interese atsver kādas citas nevainīgas trešās personas interešu aizskārumus. Un tas arī viss. Citos gadījumos viņai šis, ja tā ver teikt, iet pāri. Bet, kā jau es teicu, mums visiem patīk skaisti runāt par noziedzīgu līdzekļu izņemšanu no

aprites, bet tad, ja mēs paskatāmies likumos, reāli kā varētu to izdarīt, tad nemaz tik vienkārši to izdarīt nav.

A. Rodiņa.

Bet vai no... mēs zinām, ka uz normatīvajiem aktiem, tiesību normām ir jāskatās sistēmiski. Vai sistēmiski raugoties uz normatīvajiem aktiem Latvijā mēs šādu te secinājumu nevaram izdarīt?

E. Pastars.

Es teiktu tā, ka sistēmiski raugoties ar ideāliem tiesību normu piemērotājiem varētu, bet mums pavisam nav ideālu tiesību normu piemērotāju. Es jums kā piemēru varu minēt. Bankas arī tiek informētas par to, ka kādām no viņu ķīlām, nekustamajiem īpašumiem, tiek uzlikti aresti. Nē, viņām būtu jābūt informētām, bet viņas netiek informētas. Pat bieži vien šis praktiskais pienākums aizsūtīt paziņojumu bankai, ka uz jūsu īpašumu, uz kuru jums ir hipotēka, ir uzlikts arests, nu... viņi nepienāk... un bieži nepienāk... Nu, ja to nevar nodrošināt, es kaut kā neticu, ka bez skaidras tiesību normas izmeklētājs spētu trešo personu tiesību šādos smalkumos, kā mēs debatējam šajā lietā, tajā orientēties. Neticu.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un plūstoši pārejām pie informēšanas tiesībām un pienākumiem. Es vēlējos precizēt, tas ir saistībā... protams, ar termiņu ievērošanu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai arī šajā gadījumā.

Vai asociācijai ir zināms, vai kredītiestādes tiek informētas par kriminālprocesiem, par noziedzīgi iegūtu mantu, tās konfiskāciju tad, ja konfiskācija attiecas uz šajās bankās atvērtajos kontos esošiem līdzekļiem?

E. Pastars.

Tur parasti tas process ir tāds, ka no sākuma atnāk arests. Tas ir tipiski arestiem... Nu, tur arī, protams, ir visādi tie formulējumi. Mēs šobrīd esam saskaņojuši beidzot formulējumu standartus, kādā notiek arestēšana. Tas vienmēr atnāk. Nu, kādreiz ir varbūt bijuši tādi jocīgāki lūgumi, kā lūgt informēt klientus pašai bankai nevis, ka to dara izmeklētājs, bet tie vairāk ir bijuši kā atsevišķi izņēmumi... Bet... jā, banka vienmēr to uzzina ar aresta lēmuma saņemšanu. Ne vienmēr gan obligāti tas ir lēmums, jo nav jau pienākums sūtīt lēmumu. Dažkārt viņš tiek atsūtīts... parasti kā pavadvēstule. Savukārt tad, kad ir konfiskācija, tad, protams, atnāk spriedums. Tās lielākās problēmas šobrīd nav saistītas ar noguldījumiem, tā vairāk ir tehniska padarīšana, kā pareizi uzlikt arestus kontiem, jo tie formulējumi ir kādreiz ļoti dīvaini...

ka arestēt to naudu, kas atnāk no tā saņēmēja nevis visu naudu kontā... Bet mēs nevaram tā vienkārši tieši to ienākošo naudu atrast, kur viņa kontā ir... jo viņa sajaucās.

Bet tā galvenā problēma ir ar ķīlām un nodrošinājumiem. Tur patiešām ir ļoti neapskaužama situācija šobrīd.

A. Rodiņa.

Liels paldies par atbildēm.

A. Laviņš.

Es paturpināšu vēl ar jautājumiem.

Jūs devāt vērtējumu par tiesību piemērotājiem un saistībā ar šo es vēlējos vaicāt. Sakiet, lūdzu, šie tiesu nolēmumi, kuros mēs redzam, ka rezultatīvajās daļās tiek lietots formulējums, ka konfiscēt tādus un tādus naudas līdzekļus... kas atrodas tādā un tādā kredītiestādē, tādā un tādā kontā. Jūs teiktu, ka šāds formulējums ir neatbilstošs? Jo tur būtu jābūt formulējumam par to, ka prasījuma tiesības, tādas un tādas personas prasījuma tiesības pret tādu un tādu kredītiestādi par tādas summas izmaksāšanu?

E. Pastars.

Nē, es domāju, ka pareizi rakstīt ir tieši kontā... tam ir vairāki iemesli. Var būt tā, ka klientam paralēli bankā ir cits konts, kurā viņam ienāk alga un visi līdzekļi kustās normālā veidā. Tas gan nav bieži, bet tādi gadījumi ir. Un ir cits konts, kurā tiešām ir saņemts... piemēram, gadījumos, ka personai tikai par tajā kontā esošo naudu ir šaubas un ar to arī pietiek. Tā nauda tiek arestēta šaubīgajā apmērā un tur viņa arī stāv. Bet paralēli klientam var būt atvērts cits konts, piemēram, kur viņš saņem algu, kur viņš strādā jebkurā valsts iestādē... Tāpēc tās prasījuma tiesības jau būtu realizējamas pret banku kā tādu tād klientu līmenī nevis konta līmenī... Tāpēc šobrīd konfiskācija ir jāskata konta līmenī, vismaz darbojošās bankā, tur... jo darbojošā bankā prasījuma tiesības un naudas esamība ir sakritība... viņa ir viens pret vienu. Raksti, kā gribi.

Tāpēc šim konta formulējumam būtu jāpaliek, jo var būt arī cits konts, kurā nav arestēti līdzekļi un viņus nevar nemaz konfiscēt.

Un turklāt, var būt arī tā, ka tās naudas ir vairāk tajā kontā, nekā viņa ir paredzēta un spriedumā ierakstīta.

A. Laviņš.

Un nokomentējiet, lūdzu, to, ko mēs esam dzirdējuši arī šajā tiesas sēdē, ka tād kredītiestādes maksātnespējas gadījumā prasījums vai tiesas rīkojums par naudas līdzekļu konfiskāciju varētu būt atkarīgs no tā, kurā kārtā šis kreditors, kura līdzekļi tiek konfiscēti, atrodas. Respektīvi, visupirms maksātnespējīgā banka no saviem līdzekļiem, kas ir vienā kontā, izmaksā pirmās kārtas, otrās kārtas... un pieņemsim, ka

ceturtajā vai piektajā kārtā ir, lūk, šis bankas klients, kura kontā esošie līdzekļi ar tiesas nolēmumu ir konfiscēti.

E. Pastars.

Te būtu divas pieejas. Es neiebilstu komisijas... FKTK paustajam viedoklim, ka būtu šādā veidā pa kārtām jāskatās.

No otras puses, var piedot arī alternatīvu skatījumu uz to lietu, kā es iepriekš jau esmu minējis, ka varētu teikt tā... ka šajā gadījumā skatās pa kārtām, bet, ja gadījumā tās naudas tomēr pietiktu, paliktu vairāk un netiek aizskartas kādas trešo personu tiesības, tad valsts vispirms varētu paņemt arī vairāku summu, neļaujot to izmaksāt likvidācijas kvotā. Nu, respektīvi, ja visus kreditorus apmierinot, paliktu vēl pāri arī nauda gan pēc NGF un visiem pārējiem, arī likvidācijas kvotai, tad es teiktu, ka būtu nepamatoti izmaksāt šos līdzekļus likvidācijas kvotā. Tur valsts varētu teikt, ka nē, nē... ja mums nepietika visai summai pēc kreditoru kārtas konfiskācijai, tad liktos nepareizi, ka likvidācijas kvotā viņi tiek izmaksāti... tā gan nebūtu... tur būtu tad valstij priekšroka. Es tā teiktu.

Kreditoru gadījumā nē pret citiem kreditoriem, bet pret likvidācijas kvotu es teiktu, ka tā priekšroka būtu pamatojama.

A. Laviņš.

Jā... tāpat attiecībā pret kreditoriem – nē.

E. Pastars.

Jo viņi jau ne ar ko nav vainīgi. Likvidācijas kvotā īpašnieki var pateikt, ka neuzturēja pietiekamu kontroles sistēmu un... kāpēc banka vispār ir maksātnespējīga.

A. Laviņš.

Jā, es sapratu. Kreditori nav vainīgi, tāpēc tomēr noteiktas kārtas būtu jāievēro.

Sakiet, lūdzu, jūs kā banku asociācijas... nē... bet Latvijas Finanšu nozares asociācijas pārstāvis, jūs noteikti zināsi no salīdzinošo tiesību viedokļa, kā šie konfiskācijas jautājumi tiek risināti citās Eiropas Savienības tiesiskajās sistēmās. Es vaicāju attiecībā uz šīm kārtām... kreditors... pirmās, otrās kārtas, piemēram, kreditors ar savām prasījuma tiesībām un ir paralēli tiesas pieņemtais lēmums par naudas līdzekļu konfiskāciju... tieši noziedzīgi iegūtu līdzekļu naudas konfiskāciju. Kā šie divi jautājumi tiek samēroti? Vai tiešām tur vispirms ir kreditoru kārtas, jo kreditori ne pie kā nav vainīgi, vai tomēr tiesas pieņemtais lēmums par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju ir kaut kas, kas stāv ārpus kreditoru kārtām.

E. Pastars.

Man jāatzīst, ka mēs šādus pētījumus neesam veikuši un patiešām nezinām, bet mēs ļoti sagaidītu, ka valsts, veidojot tiesisko regulējumu, to būtu noskaidrojusi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai būs jautājumi? Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies. Jūs jau uz daudziem jautājumiem atbildējāt. Man nedaudz vēl tikai par aizskārumu, gribēju precizēt...

Tā tad par aizskārumu jūs teicāt, ka bankai... nu, jūsuprāt, varētu arī nebūt aizskārums. Savukārt, FKTK, atbildot teica, ka tas skar bankas spēju īstenot maksātnespējas procesu, arī tā saistības pret kreditoriem. Kā tad ir... Ko jūs varat...

E. Pastars.

Es domāju, ka tas neizslēdz cits citu. Ja mēs skatāmies tīri tā praktiski, tas, protams, rada maksātnespējas procesam izaicinājumus, ja tā var teikt.

Bet, kā jau es teicu, man ir tiešām žēl, ka es nevaru tā... es neesmu tā izpētījis to aizskāruma jautājumu, jo es nenācu te tīri kā pusi to pārstāvēt. Tad es to noteikti būtu teicis... Bet mana tāda konstitucionālo tiesību jurista sajūta ir tāda, ka te bankai nebūtu jābūt aizskārumam, pat ja tās ir tikai neērtības šajā gadījumā. Tas diemžēl ir viss, ko es šajā jautājumā...

A. Kučs.

Bet jūs teicāt, ka bankai ir saistības pret kreditoriem. Un tā saistība tad ar maksātnespēju pazūd?

E. Pastars.

Es teiktu, ka tas... maksātnespējas procesā jau ir skaidrs, ka viņa sadalīs naudu tik, cik tās būs... Un banku nevarēs vainot par to, ka viņai nebūs vairāk naudas. Nu, viņas prasījumi dzēsīsies tajā apmērā, kurā viņi nav apmierināti.

Vienīgais, kas var gūt aizskārumu... ir akcionāri, kuri nesaņem likvidācijas kvotu vai nu attiecīgi vēl citi vizzemākie kreditori var būt... Bet šajā gadījumā mēs runājam pamatā par... Tāpēc bankai kā iestādei es šeit aizskārumu neredzētu, jo viņai ir vairāk... es atvainojos par salīdzinājumu, bet te viņai būtu vairāk tāda kaprača loma pēc būtības. Tas ir maksātnespējīgs uzņēmums, kurš ir jāizvada un viņai nevar būt savas tiesības un intereses šajā gadījumā. Viņai vienkārši ir jāizdara savs darbs. Ja kāds viņai pateiktu, ka viņa nedrīkst kaut ko darīt, tad, es teiktu, ka varētu būt diskutējams, ka

varbūt viņai neļauj kaut kādu rīcību brīvi veikt, realizēt kādus aktīvus vai tamlīdzīgi. Bet šeit es domāju, ka viņai nav tādā izpratnē aizskārums, ka viņa varētu uz to atsaukties.

A. Kučs.

Tātad, jūs redzētu to aizskārums uz kreditoriem?

E. Pastars.

Jā, uz kreditoriem, kuriem... tas ir teorētiski... Es nezinu, kas ir konkrētās lietas kreditors un, godīgi sakot, negribu zināt... Šādā veidā kreditoriem, ja tur nav nekādu aizdomu par viņu iesaisti... uz vienu roku ar kādu citu, ar to, kuram tiek konfiscēts, vai nav ziņu par krimināltiesiskām darbībām šīs personas dzīvē, tad es teiktu, ka viņa ir šajā gadījumā godprātīga trešā persona, kuras intereses būtu jāņem vērā, bet, kā jau arī Saeimas pārstāvis jautāja, visu izteiks matemātika, cik tad viņai īsti tur teorētiski vai praktiski pienākas.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, vārds jautājumiem ir pieteikuma iesniedzēju pārstāvim.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Vispirms par 105. pantu un vai tas aizsargā trešās personas... Kā es sapratu no jūsu pozīcijas, jūs teicāt, ka zagli neaizsargā, zaglis tad varētu strīdēties par procedūru Satversmes tiesā, bet trešo personu aizsargā... vai es pareizi sapratu... 105. pants. Vienkāršāk... kā ir Vilipsona kunga gadījumā, vai Vilipsona kungs varētu apstrīdēt Satversmes tiesā tiesību normu, kas nosaka, ka obligāti visos gadījumos viņa māja ir jākonfiscē.

E. Pastars.

Es domāju, ka tas jau arī ir pašā Kriminālprocesa likumā, ka trešo personu aizsardzībai ir jābūt, jautājums ir, vai tas tur tā labi uzrakstīts ir... Bet, jā, trešo personu viennozīmīgi 105. pants aizsargā gan procesuāli, gan saturiski. Man tur nav nekādu šaubu. Protams, var būt tiesas procesā diskusija, ka beigās tā trešā persona nemaz nav tik trešā persona. Bet tas jau ir tiesas procesa jautājums.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Nākamais jautājums. Jūs teicāt, ka problēma Latvijas tiesiskajā regulējumā ir ar trešo personu – valsts un sabiedrības – interešu samērojamību. Es tieši te gribēju teikt, ka mūsu lieta tieši par to arī ir, jo mums ir apstrīdēta tiesību norma, kas nosaka, ka obligāti visos gadījumos bez izņēmuma konfiscēt mantu, nevērtējot, vai manta tiek noņemta trešajai personai vai zaglim, vai labticīgai, vai nelabticīgai... obligāti visos gadījumos ir jākonfiscē.

Vai jūs neredzat, ka problēma ir šīs normas būtībā, principā, ka nevis konfiscē... tā kā pati būtība...

E. Pastars.

Jā, es sapratu jautājumu. Es domāju, ka tā tas arī ir un arī te tie paši jautājumi par ķīlām un nodrošinājumu, ar ko mēs arī šobrīd saskaramies praksē, mazāk par noguldījumiem... Tur mēs redzam tieši to pašu, ka pēc būtības, teiksim, jaukta manta netiek vērtēta... nu, teiksim, ka tur pirmā iemaksa bija nelegāla, bankas finansējums legāls. Nu, ir tāds tipisks piemērs. Tur tādas izšķirības nav. Teorētiski varbūt kāda tiesa varētu šo tā ņemt vērā savā praksē, bet neviens no kolēģiem nav nedz redzējis, nedz dzirdējis par šādiem piemēriem un būtu pateicīgs redzēt, ja kādam tādi rīcībā ir, bet mēs tādas atraduši neesam.

Tā kā es teicu, ka tāda problēma ir ar normas konstrukciju. Varbūt tur ir papildu norma citā pantā ielikta, ir jautājums, kur tā ielikta, bet, manuprāt, to tas Vilipsona gadījums arī parāda un Saeimas Juridiskajā komisijā par to jau debate arī bija, ka vai tiešām esam iniciējuši visus gadījumus, ka trešo personu aizsardzība nav pietiekama. Manuprāt, vēl neesam. Varbūt šis ir tikai viens un ir vēl trīs, kurus mēs neskatām.

M. Šķiņķis.

Droši vien ir simtiem nevis trīs...

E. Pastars.

Ceram, ka nē.

M. Šķiņķis.

Tad nākamais jautājums... virzāties uz tādu procesuālo... Vai konkrētais pieteikuma iesniedzējs var vērsties Satversmes tiesā. Jūs teicāt, ka, ja noņem maksātnespējīgas bankas mantu, rodas bankai neērtības.

Vai jums nešķiet, ka tas ir kaut kas vairāk kā neērtība.... Iedomāsimies, ka bankā ir palikuši 5 miljoni un atnāk tiesas lēmums, ka 6 miljoni ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem un konfiscējami. Tajā pašā dienā, kā mums saka Saeima, administratoram ir nekavējoties jāšūta šie 6 miljoni, kuru nav, bet aizskaita 5, kuri ir un paliek... un naudas vairāk nav, nevar ne algas samaksāt administratora grāmatvedei, ne vispār kaut ko darīt. Viss apstājas. Vai tā ir neērtība vai tas ir īpašumtiesību aizskārums?

E. Pastars.

Nē, nu, protams... kā jau es teicu. Ja gadījumā ir tādā veidā... ka pats administrators, pieņemsim, algu nevar samaksāt, nu, tādā veidā es teiktu, ka tas jau ir prasījums, kas izriet visticamāk pat ne no 105. panta... Bet jebkurā šajā gadījumā tad es teiktu, ka es vēl varētu saskatīt to aizskārumu kā tādu, bet principā... nu tā, klasiski... banka ir, nauda ienāk, nauda aiziet, banka viņu sadala... nu, ja naudas nav, tad viņas nav šajā gadījumā. Nu, tas būtu arī tas, ko es gribētu teikt.

Bet ja tas rada pašai... administratoram... ka tādā gadījumā vispār paliek ar nulli, ja varētu tā teikt... un nevar pat pabeigt procesu, nav, par ko samaksāt atlīdzību darbiniekiem. Tad mēs veidojam citas... tur jau veidojas papildu aizskārums. Tādā gadījumā es gan nezinu, vai lietas fakti par to liecina, tāpēc es nevaru pateikt, jo es faktus neesmu analizējis.

M. Šķiņķis.

Tad vēl viens jautājums. No tiesību teorijas varbūt.

Likumdevējs Latvijā visos procesos ir paredzējis, ka, gadījumā, ja ir juridiskas personas maksātnespēja, tad administrators, rīkojoties maksātnespējīgās juridiskās personas vārdā, var celt prasības civilprocesā, būt cietušais kriminālprocesā, APK procesos... visos procesos aizsargāt tādā maksātnespējīgās personas mantu.

Vai nevarētu būt tā, ka likumdevējs, pieņemot Satversmes tiesas likumu, varbūt ir neiedomājies par tādu specifisku situāciju, ka ir maksātnespēja un ir jādod iespēja maksātnespējas administratoram, šai juridiskajai personai, arī vērsties Satversmes tiesā, ja viņš redz, ka ar tiesību normu ir aizskarta šī maksātnespējīgās juridiskās personas, piemēram, īpašumtiesība... un tādēļ tas būtu, aizpildot, iespējams, likuma robu... atrisināms. Pat tad, ja mēs nonāktu pie secinājuma, ka neskar maksātnespējīgās kredītiestādes mantu, bet skar pakārtoti kreditoru, trešo personu, mantu, tomēr ir likuma robs... likumdevējs vienkārši nav padomājis... ka ir šī specifika.

E. Pastars.

Es jūs sapratu.

Protams, es kā kreditoru organizācijas pārstāvis, varu atbildēt tikai vienu... Jo aktīvāk rīkosies maksātnespējīgās iestādes administrators, jo labāk... Un, manuprāt, viņš varētu celt prasības kaut vai Cilvēktiesību tiesā, ja viņš tādā veidā... Arī tādā veidā Satversmes tiesas process, es domāju, nebūtu izslēdzams, jo viņš jau rīkojas juridiskas personas vārdā. Ja ir aizskārums juridiskai personai, tad tādā veidā samazinās līdzekļi kreditoriem. Protams, ka tas... to viņš var izmantot kā rīcību. Jautājums ir, vai šajā gadījumā šī sija, par ko mēs runājam, un banka ir atšķirīgos apstākļos. Respektīvi, vai biznesa modelis katrā no šīm ir citādāks. Tas ir varbūt ir tas vienīgais, kas viņas var atšķirt. Bet tā principiāli procesuāli es neredzu iemeslu, kāpēc administrators nevarētu

aktīvi rīkoties. Jautājums ir, kas ir par pamatu tai rīcībai, kas ir tas faktiskais gadījums, ko viņš tad tur aizstāv, vai viņš veido aizskārumus 105., vai cita panta izpratnē.. Bet tas, ka administrators... man liekas, nu, kāda atšķirība... vai tas ir administrators vai kāds cits.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man pagaidām nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvjiem? Vai jums būs jautājumi?

A. Stupins.

Saeima neuzskata par vajadzīgu uzdot jel kādus jautājumus. Paldies.

A. Laviņš.

Pastara kungs, paldies jums par dalību Satversmes tiesas procesā, par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Jauku dienu jums!

Jā... tātad, atbilstoši mūsu šodien ieplānotajam darbam, vēl ir atlicis uz klausīt Finanšu izlūkošanas dienestu.

Znotiņas kundze, jūs esat pieslēgusies Satversmes tiesas sēdei?

I. Znotiņa.

Jā, Laviņa kungs, es esmu pieslēgusies.

A. Laviņš.

Jā. Man jāteic, ka Satversmes tiesa šodien darbu ir ieplānojusi maksimums līdz 12.30. Maksimums. Šobrīd ir atlikušas vairs tikai dažas minūtes. Deviņas.

Tikko tiesneši apspriedās uz vietas, ka lietderīgāk būtu, ja mēs jūsu vadīto institūciju uz klausītu rītdien no paša rīta, citādi iesāksim, jautājumu konteksts pazudīs un, iespējams, tas nebūs tas labākais rezultāts. Tāpēc es ceru uz jūsu sapratni un es ceru, ka rītdien no rīta, sākot no 10, jūs varēsiet atvēlēt laiku, lai piedalītos Satversmes tiesas sēdē. Vai varēsiet?

I. Znotiņa.

Man jāatzīst, ka es biju plānojusi rītdien dažas citas lietas, bet, ja jūs man, godātā tiesa, atļautu piedalīties bez kameras ieslēgšanas, tad es būtu priecīga, ja tādu ar tumšu... Maļēviča melnā kvadrāta attēlu... varētu būt, ar balsi, jā... Respektīvi, ar audio, jā, bet bez video...

Vai tas jums derēs, godājamā tiesa?

A. Laviņš.

Ziniet, viena no sastāvdaļām ir tomēr pārbaudīt personas identitāti man būs ārkārtīgi grūti to izdarīt, praktiski neiespējami... Tāpēc, šķiet, ka atbilde ir nē.

Kāds ir risinājums? Vai pulksten 9.00?

I. Znotiņa.

Jā, godātā tiesa, man jāskatās ir savā kalendārā... Protams, jūs esat prioritāri.

A. Laviņš.

Paldies par sapratni.

I. Znotiņa.

Godājamā tiesa, sakiet, varbūt mēs izmantotu iespēju šīs atlikušās 8 minūtes un es varētu tos savus galvenos argumentus izklāstīt un tad skatāmies, kā mēs rīkojamies tālāk, jo man rītdiena ir diezgan saspringta, bet, labi. Nē, ja deviņi, tad deviņi, tad darīsim tā, ka esmu deviņos. Jā.

A. Laviņš.

Sarunāts. Rīt tiesas sēdi sākam pulksten deviņos un vispirms uz klausīsim jūs. Paldies.

I. Znotiņa.

Labi.

A. Laviņš.

Jūs varat atslēgties šajā brīdī no tiesas sēdes.

Man būs vēl daži organizatoriska rakstura jautājumi, jo mēs esam saņēmuši no Saeimas abiem pārstāvjiem lūgumu par to, lai nenožīmētu tiesas sēdes šajā lietā no 11. līdz 14. aprīlim.

Protams, ka nākamā sēde ir paredzēta rīt, pulksten 9.00, kā jau mēs esam to noskaidrojuši, bet ir redzams no pieaicināto personu skaita, ka rītdien vien mēs nepagūsim uz klausīt visas pieaicinātās personas. Tāpēc Satversmes tiesa bija ieplānojusi, ka varētu būt nākamās tiesas sēdes 13. un 14. aprīlī. Šobrīd mēs redzam, ka Saeimas pārstāvji ir lūguši... šajā laikā ir lūgums nenožīmēt lietas izskatīšanu.

Man lūgums ir Šķiņķa kungam sniegt savu viedokli. Vai ir iespējams piedalīties Satversmes tiesas sēdē, ja tā tiktu organizēta 19. aprīlī un 21. aprīlī, ja mēs varam šādi saplānot, protams, visu nē līdz beidzamai detaļai nav iespējams saplānot, bet 21. datumā varētu atvēlēt laiku tiesas debatēm.

Sakiet, lūdzu, kā jūs redzat šādu darba plānu? Ir iespējams?

M. Šķiņķis.

Ja drīkstu... pusminūti kalendārā apskatīties...

A. Laviņš.

Paskatieties, lūdzu.

M. Šķiņķis.

Diemžēl, godātā tiesa, man ir jāsaka nē, jo man 19. datumā ir jābūt tiesas sēdē citā procesā.

Un mēs ļoti pārkārtojām grafikus, kādi mums bija, atcēlām lietas, ko likās, ka nav iespējams atcelt, bet mēs rēķinājāmies ar datumiem un es uzskatu, ka arī Saeimai bija jāreķinās ar šiem datumiem, kas visiem bija zināmi. Saeimas Juridiskais birojs ir juridiski jaudīgs, noteikti ir citi pārstāvji, kas var ierasties.

A. Laviņš.

Paldies par jūsu sniegto viedokli par darba organizāciju šajā lietā.

Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums sēdē līdz rītdienas pulksten 9.00, kad sāksim mūsu darbu ar Finanšu izlūkošanas dienesta pārstāves uzklauššanu.

Tiesas sēdē tiek izsludināts pārtraukums.

(Pārtraukums.)

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 31. martā

Turpinājums

2022. gada 7. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Turpinām tiesas sēdi.

Vakardien tiesas sēdē izsludinājām pārtraukumu. Tika norādīts, ka šodien tiesas sēdi sāksim, uzklusot Finanšu izlūkošanas dienesta vadītāju Znotiņas kundzi.

Mēs esam saņēmuši informāciju un diemžēl Znotiņas kundze nevar ierasties šodien, tāpēc, cienot lietas dalībnieku, pieaicināto personu laiku, mēs esam ieviesuši nelielas izmaiņas tajā, kādā uzklusīsim pieaicinātās personas.

Pulksten deviņos kā pieaicinātā persona ir uzaicināta lietpratējs Gunārs Kūtris. Es ceru, ka lietas dalībniekiem nav iebildumu par ieviestajām izmaiņām tajā secībā, kādā uzklusīsim pieaicinātās personas.

Vai ir iebildumi no lietas dalībnieku puses, ka tajā ir ieviestas zināmas izmaiņas pieaicināto personu uzklusīšanas secībā?

Šķiņķa kungs.

M. Šķiņķis.

Labrīt, godātā tiesa! Nav iebildumu šobrīd, jo es pieņemu, ka man nav iespēju iebilst.

Bet, ja drīkst izteikt lūgumu... Godātā tiesa! Es lūgtu iespēju nākamreiz painformēt par to, ka notiek izmaiņas pieaicināto personu sarakstā. Mēs gatavojamies tiesas sēdēm, gatavojamies uzdot arī konkrētus jautājumus un daudz produktīvāk, manuprāt, būtu tad, ja es zinātu, ka būs Kūtra kungs pirmais, jo tad es būtu labāk sagatavojies uzdot jautājumus.

Visu cieņu pret tiesu... tikai tāds lūgums, lai mēs varētu zināt pirms tam.

Paldies.

A. Laviņš.

Absolūti saprotu jūsu apsvērumus.

Saeimas pārstāvjiem... vai ir iebildumi?

A. Stupins.

Labdien, augsti godātā tiesa! Saeimas pārstāvjiem nav iebildumu pret kārtības izmaiņām. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Šķiņķa kungs, mēs arī varam to jautājumu atrisināt tādā veidā, ka jums dodam pāris minūtes, lai jūs varētu sagatavoties pārmaiņām un palūkoties jūsu pierakstos, kādi tad jautājumi ir, iespējams, sagatavoti tieši Kūtra kungam. Ja tas ir nepieciešams..

M. Šķiņķis.

Es pateicos, bet tas nav nepieciešams. Kūtra kunga runas laikā es centīšos sakoordinēties un sagatavoties.

A. Laviņš.

Paldies par jūsu pretimnākšanu.

Labi!

A. Stupins.

Es atvainojos, tehniskas dabas jautājums... attālināti nevar redzēt kameru, kurā ir Satversmes tiesa. Pārstāvi ir iespējams redzēt, savukārt tiesa ir melns ekrāns.

Jā, ir iespējams redzēt arī kopskatu, bet tieši pašu tiesu nav iespējams ieraudzīt...

A. Laviņš.

Tiesas sēdē izsludinātais pārtraukums ir noslēdzies. Turpinām tiesas sēdi. Tehniskas problēmas ir novērstas.

Saeimas pārstāvji, vai jūs redzat tiesas sastāvu?

J. Priekulis.

Labrīt, godātā tiesa! Redzam ļoti labi. Liels paldies.

A. Laviņš.

Tātad, pārejām pie pieaicināto personu uzklauššanas.

Vārds Gunāram Kūtrim kā pieaicinātajai personai. Lūdzu, Kūtra kungs!

G. Kūtris.

Labdien, godātā tiesa!

Labdien, klātesošie!

Savu viedokli, protams, esmu arī sniedzis rakstveidā savulaik tiesai un tās 8 lapaspuses, protams, visiem ir zināmas un šobrīd pārlasot tajā pausto, es varu teikt, ka neatkāpjos ne no viena vārda, kas tur ir ierakstīts.

Savukārt, pārstāstīt visu garo tekstu būtu ilgi un sarežģīti. Es labprātāk atbildētu uz jautājumiem.

Bet vispirms nelielu ieskatu jeb dažus pamatprincipus, ko es tomēr gribētu pieminēt.

Un tās ir trīs lietas: normas skaidrība, normas mērķis un kur ir problēma jeb kur veidojas aizskārums.

Ja mēs paskatāmies uz šīm normām, abas divas apstrīdētās normas ir samērā īsas un ļoti skaidras. Un man liekas, ka šī norma skaidra liekas ne tikai speciālistiem, bet arī ikvienam cilvēkam, jo tas ir loģiski, ka noziedzīgi iegūtā manta ir konfiscējama. Strīdi par to it kā nevarētu būt nekur loģiski.

Šajā normā papildus ir pielikta arī viena piebilde, kas drīzāk parāda Latvijas attieksmi pret cietušo, ka, ja gadījumā manta ir atdodama cietušajam, tad loģiski, ka to nekonfiscē valsts labā, bet tā tad atsavina no noziedznieka, kur šī noziedzīgi iegūtā manta atrodas un atdot konkrētajam cietušajam.

Bet šīs normas skaidrība, manuprāt, ir tikai pirmsšķietama, jo, izrādās, ka reālajā dzīvē šīs normas piemērošanā ir veidojusies būtiska problēma. Proti, problēma veidojas ar to, ka normu piemērotājs... es domāju, ka tas ir normu piemērotājs... ir neizpratis šīs normas mērķi.

Un te jāsaka, ka šīs normas skaidrība kļūst miglaina ne tikai tās piemērošanas dēļ, bet arī, izlasot Saeimas atbildes rakstu, es saprotu, ka šīs normas izpratne ir arī likumdevējam tāda pati, kuras rezultātā veidojas cilvēktiesību aizskārums. Un, ja pat likumdevējs normu interpretē tā, ka kādam cilvēkam rodas aizskārums, tad es teiktu, ka norma nav skaidra. Ja likumdevējs saka, ka šī pati norma ir skaidra, bet citur kaut kur nav skaidrs, kaut kur citur vajadzētu kaut ko ierakstīt, tad es teiktu, ka šajos mēnešos, kamēr Satversmes tiesā šī lieta ir gatavota skatīšanai, likumdevējs nav parūpējies, lai novērstu šo neskaidrību, nav uzsācis labojumus arī Saeimā esošajos grozījumos, nav nekas tāds, kas novērstu šo nebūšanu. Un, ja gadījumā normas piemērošana rada cilvēktiesību aizskārumu, pie tam, ne tikai tā cilvēka, kas ir tiešā ceļā iejaukts jeb iesaistīts kriminālprocesā, bet vēl trešo personu tiesībās, tad jāsaka, ka tā valsts nevar stiprināt cieņu pret likumu.

Kāds ir normas mērķis? Normas mērķis ir loģiski konfiscēt noziedzīgi iegūto mantu. Likuma anotācijā bija rakstīts, ka noziedzīgi iegūtā manta ir jāizņem no apgrozības. Ja mēs to izprotam tik plašā tulkojumā, ka tas nozīmē jebkāda veida apgrozības, tad jāsaka, ka valstij, konfiscējot šādu naudu, noziedzīgi iegūto naudu, šī nauda būtu jāsadedzina, līdzīgi, kā tas notiek ar citu nelegālu jeb noziedzīgi iegūto mantu, piemēram, kontrabandas precēm. Lai izņemtu no apgrozības to, kas kropļo tirgu,

noziedzīgo, to iznīcina un tad tiek novērsta šīs noziedzīgās mantas radītā problēma. Šajā gadījumā runa ir par naudu, un loģiski, neviena neceļas roka naudu iznīcināt, jo ir saprotams, ka konfiscējot to var ielikt valsts kasē. Tāpēc šeit rodas jautājums, vai gala rezultātā mēs izņemam no apgrozības noziedzīgi iegūto mantu jebkādā veidā no apgrozības, vai tomēr likuma uzdevums ir atņemt noziedzīgi iegūto mantu vainīgajam cilvēkam, kurš ir izdarījis noziegumu, lai pēc tam iegūto mantu izmantotu savas dzīves nodrošināšanai, uzlabošanai. Tā ir ideja, ka noziedzniekam ir jāatņem.

Līdz ar to šajā cīņā pret noziedzīgi iegūto mantu mums būtu jāvērsas pret pašu noziegumu, viņam piederošo īpašumu, un nevis pret kādu citu citam cilvēkam piederošu mantu.

Šajā brīdī es varu izstāstīt vienu nelielu pirmā kursa studentam adresētu piemēru, kas izskaidro šīs normas būtību un jēgu, jeb mērķi, kas saistās, protams, līdzīgi ar šajā lietā izskatāmo gadījumu. Ja kāds noziedznieks ir nozadzis vistiņu un šo vistiņu ir vai nu pārdevis, vai uzdāvinājis savam kaimiņam, bet kaimiņam šī vistiņa vai nu nosprāga, vai šo vistiņu viņš ir apēdis, tad šajā gadījumā, izmeklējot šo zādzības faktu, pie vainīgā cilvēka, pie zagļa šo vistiņu neatrod, bet noskaidro, ka vistiņa ir nonākusi kaimiņa, labticīga cilvēka, rokās. Un šīs vistiņas vairs nav. Ko šajā gadījumā tiesiskā situācijā varētu darīt izmeklētājs, lai tiešām šādā situācijā mēs varētu vērst piedziņu pret šī labticīgā kaimiņa mantu un atņemt viņam citu vistiņu, vai atņemt viņam vistiņas vērtību. Es domāju, ka loģiski šādā situācijā tā rīkoties nedrīkst.

Un to jau arī pasaka Krimināllikums. Krimināllikumā, ja nemaldos, 70.¹⁴ pantā ir rakstīts: ja pie vainīgās personas mantas nav, protams, var meklēt, kur šī noziedzīgi iegūtā manta atrodas un tad to varētu konfiscēt. Ja šīs mantas nav, tad piedziņu vērs pret vainīgās personas citu mantu. Vainīgās personas... nevis labticīgā cilvēka mantu.

Šajā gadījumā var kāds teikt, ka kredītiestādē noguldītie naudas līdzekļi nav tas pats, kas konkrētā viena manta. Nē, tas ir tas pats. Tā ir manta konkrētā un tā ir izmeklēšanas problēma, praktiķu problēma prast atrast noziedzīgi iegūto, ja tas ir sapludināts kopā ar legālo. Ir jāprot nodalīt un par to ir uzsvērts visos starptautiskajos dokumentos, kur ir runāts par noziedzīgi iegūtās mantas konfiskāciju. Ir jāprot nodalīt legālais no nelegālā, noziedzīgais no legāli iegūtā.

Ja šajā situācijā mēs uzskatītu, ka kopā noziedzīgi iegūtās mantas iepludināšana kredītiestādes kopīgajā mantā nozīmē, ka ir tiesības no šīs kopīgās mantas izņemt visu noziedzīgi iegūto, tad es atkal varu dot kādu elementāru piemēru, kas parādītu neloģismu šādā pieejā. Ja, piemēram, tūkstoš cilvēku katrs noguldītu vienā kopīgā krājkasītē kaut kādu summu. Arī Saeima ieguldītu šajā... likumdevējs ieguldītu šajā krājkasītē savus simts eiro. Neviens no šiem ieguldītājiem... mēs nezinātu, ka kāds no šiem ieguldītājiem tomēr ir ielicis izkrāptu naudu. Kredītbankas jeb kredītkasītes kopīgais turētājs viņam ir pilnvara šo naudu lietot, gūt peļņu un maksāt algas no šīs peļņas, kas ir, tāpat strādāt ar šo naudu kā ar savu naudu. Šeit es nestrīdos par

civiltiesisko jēdzienu, kas ir mantojums. Tas nav mantojums. Gala rezultātā kasītes turētājs slikti saimnieko un šī nauda samazinās, un ir risks, ka katram noguldītājam nebūs iespējams atgūt. Šajā brīdī izmeklētājs saka, ka jūsu kopējā kasītē ir šī viena noziedznieka iegūtā nauda un līdz ar to mēs šo naudiņu ņemam ārā. Bet tā kā kopējā kasītē ir tāda, ka naudu izņemot ārā nepietiek pārējiem noguldītājiem, tad diemžēl arī likumdevējam jeb Saeimai šos ieguldītos simts eiro nebūs saņemt atpakaļ. Pēc būtības izejot no atbildes raksta, būtu jāsecina, ka Saeimas ieguldītie simts eiro, kuri tiek nokonfiscēti, ir noziedzīgi iegūti. Es nedomāju, ka Saeimas pārstāvji piekritīs, ka nauda, jūsu ieguldītā nauda šajā kasītē ir noziedzīgi iegūta. Un šīs... apstrīdēto normu mērķis nav atņemt arī jums kā ieguldītājam jūsu mantu, jo jūsu manta bija legāla. Tātad tā nav noziedzīgi iegūta.

Tas nozīmē, ka šīs normas rezultātā... man gribētos teikt, ka nepareizas interpretēšanas jeb piemērošanas rezultātā, veidojas situācija, kāda šobrīd ir notikusi, ka cilvēkam, kurš nav nekādā veidā saistīts ar noziedzīgo nodarījumu, tiek konfiscēta viņa legāli iegūtā manta, kas noteikti nav šīs normas mērķis.

Nākamais jautājums — vai to nevarētu interpretēt, ka tā tomēr ir normas piemērošanas problēma. Es jau sākumā teicu, ka Saeimas atbildes raksts deva pārlicību, ka interpretēt, lai gan to var norādīt... un kaut kur pat kādā citā normā ierakstīt piemērošanas kārtību, bet Saeimas skaidrojums par šo normu un rezultāts, ka viss ir OK, nozīmē, ka tomēr arī likumdevējs viņu saprot nepareizi. Un ja jau mēs šajā normā esam plānojuši... nevis plānojuši, bet realitātē arī aizsargājam īpašnieku vai likumīgo valdītāju, proti, cietušo, tad laikam jau arī šajā normā ir nepieciešams ierakstīt, ka šī norma aizsargā arī labticīgo ieguvēju, jeb, pareizāk sakot, trešo personu, pie kuras... es nezinu pat, kā to pateikt... šī norma aizsargā citu legālo īpašumu.

Man šīs normas interpretēšanā, piemērošanā konkrētā situācijā liekas, ka problēma ir arī tajā, ka kāds uzskata, ka lēmums par noziedzīgi iegūtās mantas konfiskāciju ir pāri visam. Jā, tas ir tiesas spriedums, kurš ir pāri visam it kā... bet tiesas lēmums šajā gadījumā 59. nodaļas kārtībā, taču ne visos gadījumos tas tā ir. Ja tiesa pieņem lēmumu par kādas noziedzīgi iegūtās mantas konfiskāciju, bet izpildot šo lēmumu tiek konstatēts, ka šīs mantas nav vai ka to mantu nav iespējams nošķirt no legāli iegūtās, tad seko nākamais posms: šādos gadījumos nevis konfiscē noziedzīgi iegūto, bet ir jāpieņem lēmums par piedziņas vēršanu uz citu mantu. No Krimināllikuma 70.¹⁴ panta izriet, ka šādos gadījumos piedziņu vērš pret citu vainīgās personas mantu. Tātad, ja lēmums nav izpildāms, tad ir jāvērs piedziņa pret kaut ko citu.

Šajā gadījumā tiesa lēma par mantas konfiskāciju. Korektāk šajā situācijā būtu, ja tiesas lēmumā būtu runāts nevis par konkrēto noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskāciju, bet tiešām būtu runa par piedziņas vēršanu jeb, kā civiltiesībās ir runāts šajā gadījumā,

par prasījuma tiesību nodošanu valstij, lai varētu piedzīt noziedzīgi iegūto mantu no kredītiestādes jeb maksātnespējīgās kredītiestādes kopīgās mantas.

Šajā gadījumā tiesa tā nenolēma. Un bieži vien tiesa, pieņemot lēmumu, var nezināt, kāda ir praktiskā situācija. Ja tajā bankā būtu pietiekami nauda, tad konfiskācija noritētu bez kādām problēmām. Tad šajā gadījumā tās naudas tur tik daudz nebija, bija jāvērs... nevis jāvērs, bet tika konfiscēta citiem cilvēkiem piederoša, legāli piederoša, manta.

Tāpēc es teiktu, ka ja tiesa, arī lemjot par noziedzīgi iegūtā konfiskāciju, tajā brīdī vēl nezina, ka noziedzīgi iegūtās mantas kā tādas vairs nav, tā ir pazudusi, samazinājusies un tamlīdzīgi... tad šajā gadījumā seko atkal atbilde no izpildītāja, ka to nav iespējams izpildīt un tiesai ir jāpieņem lēmums par piedziņas vēršanu.

Tāpēc man gribētos teikt, ka normālā situācijā šo normu būtu pareizi pielietojuši nepārkāpjot neviena cilvēktiesības, ja praksē kāds neuzskatītu, ka pants par konfiskāciju ir pāri visam. Bet, tā kā to ir interpretējusi arī tiesa konkrētajā gadījumā, civillietā lemjot, ka lēmums par mantas konfiskāciju ir obligāti izpildāms neatkarīgi no tā, kā īpašums tiek konfiscēts, tad šajā gadījumā es teiktu, ka tā ir šīs normas vaina.

No juridiskās tehnikas puses un kā jurists es saprotu, ka normu nav iespējams pārtaisīt par instrukciju. Šajā normā nevar sarakstīt dažādu konfiscējamās mantas formu konfiscēšanas īpatnības, tas drīzāk būtu komentāros jeb skaidrojošos rakstos tiem juristiem, kas nesaprot, ka mantas formas var būt dažādas... īpašumtiesības var būt dažādas... tāpat tiesības uz īpašumu, jo īpašums izpaužas gan ķermeniskā, gan bezķermeniskā veidā. Taču, ja jau praksē gan likumdevējs, gan civiltiesā ir lēmusi, ka šī norma dod iespēju konfiscēt arī legāli iegūto, kas ir sapludināts ar nelegāli iegūto, tad es teiktu, ka šīs normas problēma ir neskaidrībā un tajā ir jāpieliek kāds teikums klāt, ka tas novērstu šādu aplamību.

Tā, tas būtu no manas puses īsa komentārs.

A. Laviņš.

Paldies, Kūtra kungs, par sniegto viedokli.

Vārds jautājumam uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labrīt, godātais Kūtra kungs!

Vai jūs varētu precizēt. Pēdējos teikumos, ko jūs mums skaidrojāt, tāpat jūs izteicāt domu, ka pareizi būtu konfiscēt šīs te prasījuma tiesības. Bet vai es pareizi saprotu... vai tas būtu visos gadījumos vai arī atsevišķos gadījumos tad, kad bankai nav šie te reālie līdzekļi, jo iepriekšējā tiesas sēdē tika pausts viedoklis, ka tad, kad kredītiestāde ir normālā strādājošā situācijā, tad konfiscēt varētu šos te reālos finanšu līdzekļus, bet, ja tā ir maksātnespējas statusā vai maksātnespējas procesā, tad varētu

konfiscēt šīs te prasījuma tiesības. Bet, ja mēs pieļaujam šādu iespēju, vai tas nenozīmē, ka nu valstī var pastāvēt, ja mēs tā drīkstētu teikt, divas paralēlās pasaules vai divas dažādas konfiskācijas sistēmas vai iespējas.

Vai jūs varētu šo varbūt precizēt vēl? Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Manuprāt, ka šeit nevajadzētu atšķirties tiesas lēmumam attiecībā uz kredītiestādē noguldītajiem līdzekļiem, vai šī kredītiestāde ir maksātspējīga vai maksātnespējas procesā. Kāpēc? Tajā brīdī, kad tiesa taisa lēmumu, tiesai nav zināms, vai iestāde vai banka ir maksātspējīga vai nē, jo tas var mainīties tajās dienās, kamēr šis lēmums tiek nodots izpildei. Tāpēc es teiktu, ka tiesai, taisot lēmumu par mantas konfiskāciju, pēc savas būtības būtu jābūt lēmumam par to, ka ir noskaidrots: šī manta jeb šie tūkstoši, jeb desmit tūkstoši eiro ir noziedzīgi iegūti un tie ir konfiscējami. Un tie ir konfiscējami tur, kur tie ir atrasti.

Tas būtu vienkāršākais tiesas lēmums un tāds lēmums varētu attiekties uz jebkuru noziedzīgi iegūtu mantu jebkurā vietā. Varbūt pat nenoskaidrots, kur atrodas šī noziedzīgi iegūtā manta, jo Kriminālprocesa likuma 59. nodaļa runā par izņemtu un arestētu mantu. Var gadīties, ka ir noziedzīgi iegūta automašīna, kas ir noarestēta un tiesa lemj par šīs mašīnas konfiskāciju. Bet tad, kad šis lēmums aiziet izpildē, mašīnas nav, viņa ir sadegusi. Tas nenozīmē, ka tiesas lēmums ir neloģisks vai nepamatots. Arī naudas līdzekļu konfiskācija kredītiestādē ir loģisks tiesas lēmums. Un šeit tad ir jautājums, vai nu tas izpildītājs saprot, kas viņam ir jākonfiscē un tādā gadījumā problēma ir normā, kas regulē konfiskācijas izpildi vai arī tiesa, zinot, ka šajā gadījumā ir atšķirīga manta un konkrētā situācija laikiem spiež likumdevēju normā ierakstīt pat skaidrību par dažādu mantu veidiem, tad šajā gadījumā tiesa... dīvaini tas skan, ka tiesa konfiscē prasījuma tiesības. Īstenībā tiesa lemj par mantas konfiscēšanu, par naudas konfiscēšanu no loģiskas viedokļa. Bet, lai varētu šos naudas līdzekļus no kredītiestādes izņemt, loģiski, ka kāds iet un prasa no bankas šo naudu. Un, ja šajā bankā šīs naudas vispār nebūtu, tad šo konfiskācijas lēmumu tāpat nevarētu izpildīt. Loģiskāk būtu, ja tiesa būtu lēmumā rakstījusi par prasījuma tiesību konfiskāciju jeb valsts tiesību pārņemšanu uz prasījuma tiesībām, neatkarīgi no tā, vai tā ir maksātspējīga vai maksātnespējīga banka. Neatkarīgi no tā.

Kā jau es viedoklī rakstīju, ja tā ir maksātspējīga banka, parasti neviens nestrīdas par to, kā izpaužas šīs kredīta īpašumtiesības. Ja vajag paņemt naudu, to arī paņem. Uzskata, ka tā ir naudas konfiscēšana.

Bet šajā situācijā... reālā situācija parāda, ka tās attiecības ir savādākas nekā vienkāršā situācijā, ka ir šī manta. Izpildot šādu lēmumu, parādās šī aplamība starp lēmumu, ko mēs konfiscējam un ko īstenībā vajadzēja konfiscēt.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Mēs iepriekšējās tiesas sēdēs ļoti daudz arī debatējām par to, ko tad vajadzētu konfiscēt un kas notiek ar šiem līdzekļiem... reāliem finanšu līdzekļiem, kas ir mūsu lietā. Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis... Ja mēs pieņemam, ka pareizāk būtu bijis šajā gadījumā konfiscēt šīs prasījuma tiesības, vai tad šie finanšu līdzekļi varētu palikt bankas īpašumā? Un, ja paliek bankas īpašumā, vai tad tas nozīmē, ka šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus varētu sadalīt citiem kreditoriem un vai šāds te princips, vai šāda te pieeja atbilstu tam virsprincipam, es tā gribētu teikt... ko mēs varam varbūt ielasīt arī virknē starptautisko mūsu uzņemto saistību dažādos tiesību aktos, ka noziedzīgi iegūta manta, cik vien ātri iespējams, ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības?

G. Kūtris.

Paldies.

Jautājums ir pietiekami sarežģīts, jo starptautiskajos dokumentos, runājot par noziedzīgi iegūtās mantas pēc iespējas ātrāku izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības, ir uzdevums pēc iespējas ātrāk valstī noziedzīgi iegūto izņemt. Bet mērķis jau ir to izņemt tā, lai šis noziedznieks jeb viņam tuvākās personas no šīs mantas neiedzīvotos, nevarētu šo mantu tālāk izmantot. Tur ir... noziedzības apkarošanas viens no veidiem ir risks šo mantu zaudēt pilnībā. Tāpēc es teiktu, ka šo lozungu — izņemt pēc iespējas ātrāk no civiltiesiskās apgrozības — to vajadzētu interpretēt attiecībā uz to, ka noziedzīgi iegūtais nevarētu figurēt. Ja šis noziedzīgi iegūtais ir nonācis kredītiestādes rīcībā un izmeklēšana nav pierādījusi, ka kredītiestāde ir piedalījusies šīs noziedzīgi iegūtās mantas sadalē, ka viņa nav zinājusi, ka šī ir noziedzīgi iegūtā manta, tad no kredītiestādes... jeb pareizāk sakot... vērst piedziņu pret pašas kredītiestādes citu mantu, kā vien šīs noziedzīgi iegūtās mantas vērtību, loģiski nav iespējams. Nav tiesības. Tad būtu jāpierāda... Man gribētos teikt tā, ka izmeklēšanai pēc būtības ir jāspēj pierādīt, ka tieši šī manta ir noziedzīgi iegūta. Bet ar naudu to nav iespējams pateikt. Nevar pateikt, ka šīs banknotes ir konkrētās noziedzīgi iegūtās, ja vien tās nebija iepriekš iezīmētas. Un šo naudu ieguldot kādā kopējā kasē, šī nauda izplūst. Bet jāatceras, ka šī nauda ir kopā ar citu legālo. Un mēs varam... jā, tad, kad uzliek arestu noziedzīgi iegūtajai mantai, tad bankai paziņo uzlikt arestu, bet tas ir tikai pagaidu nodrošinājums, lai nepazūd šī nauda šādā vērtībā. Taču, ja kopējā naudā, kur ir gan legālais, gan nelegālais... mēs varam teikt, ka noziedzīgi iegūtais mūs interesē primāri un tāpēc mēs atņemam visu noziedzīgi iegūto un mūs neinteresē tie cilvēki, kas ir tur pilnīgi nejauši trāpījušies, arī viņiem atņemam viņu daļu tikai tāpēc, ka banka, apgrozot arī noziedzīgi iegūto, nav pratusi sevi noturēt virs ūdens līmeņa. Maksātnespējas procesā... piedodiet... mēs nevaram pateikt, ka noziedzīgi iegūtā konfiskācija ir pāri visam. Nu, tas ir tāpat kā situācijā... ka pat tad, ja pie noziedznieka būtu... teiksim,

noziedznieks būtu izkrāpis māju. Mēs saprotam, ka šī māja ir noziedzīgi iegūta un tā ir konfiscējama un var būt tiesas spriedums par šīs mājas konfiskāciju. Bet ja šī māja ir nodegusi vai viņa ir nodedzināta apzināti? Kā mēs varam izpildīt lēmumu par mantas konfiskāciju jeb par noziedzīgi iegūtā izņemšanu? Nu, nekādi. Nevaram. Tā vienkārši nav.

Arī šajā gadījumā mums tāpatās ir jāpieiet... ja kredītiestādes sliktas rīcības rezultātā daļa noziedzīgi iegūtās mantas ir zudusi līdzīgi kā ir zudusi daļa no legāli iegūtajiem līdzekļiem. Bet tāpēc tā loģika ir tāda, ka pie šīm prasījuma tiesībām maksātnespējas gadījumā visi tie, kas ir ieguldījuši naudu, saņem proporcionālu daļu no atgūtā. Tas nozīmē, ka tas, kas ir legāli ieguldījis, viņš apzinās — sliktā kredītiestāde viņam ir samazinājusi viņa noguldījumu, viņš atgūst mazāk nekā bija, bet viņš atgūst savu legāli ieguldīto. Līdz ar to arī valstij būtu loģiski šajā gadījumā jāapzinās, ka, ja noziedzīgi iegūtais nav viss saglabājies, tas ir daļēji pazudis, tad līdz ar to atgūstama ir mazāka daļa. Ja valsts uzskata, ka viņa grib dabūt atpakaļ, pieņemsim, no viena miljona ir iespējams atgūt, teiksim, pusmiljonu un tad pusmiljons ir noziedznieka, teiksim, neatgūtais labums, tad valstij ir tiesības šo otru pusmiljonu prasīt no vainīgās personas, vērst piedziņu pret citu viņa mantu. Tas ir Krimināllikumā ierakstīts.

Konfiskācija nozīmē, ka mēs atņemam to, kas ir tieši noziedzīgi iegūtais, ja tur ir. Bet, ja tā nav, tad varam vērst piedziņu pret kaut ko citu, bet pret noziedznieka... nevis vērst piedziņu pret cita cilvēka mantu tikai tāpēc, ka tā manta tur gadījās pa ceļam.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Cits jautājums, par kuru arī jūs runājat. Kā jums šķiet, vai šis cits legālais īpašnieks vai labticīgs noziedzīgi iegūtas mantas īpašnieks varētu būt banka, īpaši ņemot vērā to, ka banka ir viens no... saīsinājumā lietošu ...tā sauktā Novēršanas likuma subjekts. Jūs saprotat, par kādu likumu mēs runājam ar to garo nosaukumu. Tātad, banka ir šī likuma subjekts, kurai ir jāievēro visi noteiktie pienākumi, kas ir iekļauti likumā. Vai, ņemot vērā šo faktu, mēs varam pieņemt, ka banka var būt šis, kā jūs teicāt, cits legāls īpašnieks... šīs naudas? Paldies.

G. Kūtris.

Jā... šajā jautājumā ir divas lietas. Pirmā lieta, ko es vienmēr gribētu uzsvērt, ka tad, kad mēs runājam par noziedzīgi iegūtās mantas konfiskāciju, man ļoti negribas, ja šo jautājumu jauc kopā ar legalizāciju... noziedzīgi iegūtā legalizāciju. Man liekas, ka šādos gadījumos cīņa pret noziedzīgā legalizāciju mazlietiņ aizmiglo skatu un tad ir vienaldzība pret visām pārējām cilvēktiesībām, galvenais ir apkarot legalizāciju. Noziedzīgi iegūtā manta un tās konfiskācija... tas viss mums ir jāskata kā pati par sevi, nesaistot ar citu noziegumu.

Ja gadījumā... un te ir tā otrā daļa... ja teiktu, ka kredītiestāde ir vainīga pie noziedzīgi iegūtās mantas pieņemšanas un glabāšanas, tad es gribētu redzēt procesu pret šo juridisko personu, kura ir apzināti jeb, kā Krimināllikums saka, apzināti pieļāvusi, ka ieguldītie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. Šādā gadījumā mēs sakām, ka nevis zināja, bet apzināti pieļāva, ka tā ir noziedzīgi iegūta manta un tā tad kredītiestāde ir sadarbojusies naudas legalizācijā.

Es domāju, ka šajā gadījumā šādu pierādījumu nav un, no otras puses, kredītiestāde, pārbaudot savu klientu, nav izmeklēšanas iestāde, kurai var būt iespēja iegūt pierādījumus tik tālu, lai varētu pierādīt, ka manta ir noziedzīgi iegūta. Ja kredītiestāde ir izpildījusi savu Novēršanas likuma, sauksim to tā, subjekta pienākumu un pārbaudījusi tiktāl, ciktāl ir vajadzīgs pārbaudīt, un pret kredītiestādi nav vērstas nekādas tiesiskas sankcijas par likuma neizpildi, tad es teiktu, ka kredītiestādē noguldītie līdzekļi ir jāpieņem, ka tie ir kredītiestādes kopējā mantā ienākušie līdzekļi... Jā, diemžēl... mēs pēc gada, diviem vai trijiem vai pat četriem... esam noskaidrojuši, ka šie līdzekļi, kā izrādās, ir bijuši noziedzīgi iegūti.

Un šajā gadījumā pat ja kredītiestāde būtu bijusi iesaistīta kriminālprocesā kā trešā persona, kā aizskartais mantas īpašnieks, es nezinu, vai šajā gadījumā kredītiestāde bija iesaistīta procesā kā aizskartais mantas īpašnieks, arī tad aizskartais mantas īpašnieks var pierādīt... viņam ir pienākums pierādīt savas mantas legālo izcelsmi. Bet šajā... ar kredītiestādēm ir mazlietiņ atšķirīga situācija. Kredītiestāde saņem finansējumu, šos noguldījumus no dažādiem īpašniekiem un viņa var pierādīt tikai, ka tā ir pārbaudījusi mantas izcelsmi tik tālu, cik tālu tai likums ir uzlicis vai kaut kādi metodiskie norādījumi, un ir secinājusi, ka šeit nav šaubu par mantas izcelsmi. Un viss. Vai tā ir kredītiestādes likumīgā manta? Tā ir kredītiestādes manta. Tā ir manta, kas veidojas savdabīgāk nekā cita manta... jā... jo visi cilvēki, kas tur ir ieguldījuši, saglabā savu... nu, normāli domājoši cilvēki saka tā, ka tie naudas līdzekļi ir manējie, es esmu vienkārši noguldījis tur uz laiciņu, bet, izejot no Civillikuma un arī no kredītiestāžu regulējošajiem normatīvajiem aktiem, tā tomēr ir kredītiestādes manta. Tāpēc es teiktu tā, ka kredītiestādē noguldītie līdzekļi ir līdzekļi, kas ir sajaukti kopā. Precīzāk būs tā... ka kredītiestāde, ja ir pārbaudījusi līdzekļu izcelsmi tiktāl, ciktāl tai bija pienākums, tai nevar pārmest, ka tās mantā ir parādījusies kāda noziedzīgās mantas daļa.

Tā es varētu atbildēt. Vai līdz ar to piedziņu varētu vērst pilnā šīs mantas apmērā...? Kādas tiesības valstij ir piedzīt šo... ja nevar piedzīt pilnā apmērā, kādas tiesības valstij ir atņemt legālos ienākumus citiem cilvēkiem?

A. Rodiņa.

Paldies.

Vēlējos jums pajautāt arī par Satversmes 105. panta tvērumu. Kūtra kungs, ir zināms, ka Satversme neaizsargā noziedzīgi iegūtu mantu. Bet saki, lūdzu, no kura brīža, kā jums šķiet... būtu pareizi uzskatīt... Kurš ir tas brīdis, no kura tad neaizsargā Satversme šādu mantu? Ja jūs varētu pakomentēt šo aspektu...

G. Kūtris.

Jā, Satversmes tiesa jau šādu formulējumu ir ierakstījusi savos spriedumos jau sen un tas arī ir loģisks šajos spriedumos un, ja nemaldos, Satversmes tiesa arī skatot kādu lietu par noziedzīgi iegūto līdzekļu iesaldēšanu, ko veic... Finanšu izlūkošanas dienests arī savā spriedumā bija norādījis, ka kamēr nav gala sprieduma, tikmēr manta nav noziedzīga.

Cilvēkam, kuram šī manta pieder... noziedzniekam...sauksim to tā... kamēr vien viņš var strīdēties tiesā par to, ka tā ir viņa manta, tikmēr viņam 105. pants aizsargā šīs tiesības. Tad, kad tiesas lēmums par noziedznieka mantu jau stājas spēkā un ir tiesa pierādījusi, ka tā ir noziedzīgi iegūta... šim cilvēkam tiesības uz šo mantu ar tiesas spriedumu ir zudušas. Līdz ar to tiesības uz īpašumu zūd... Jāatceras tikai, ka šis pats noziedznieks, sauksim viņu tā vienkāršāk šajā gadījumā, var strīdēties pat Satversmes tiesā, ja viņš uzskata, ka viņa īpašumtiesības ir aizskartas ar tiesas spriedumu. Un tiesa var vērtēt... varbūt, ka šī likuma norma, kas deva iespēju viņam atņemt šo viņa mantu, varbūt, ka tā nav konstitucionāla. Bet, ja arī Satversmes tiesa ir pateikusi, ka nē, norma ir pareiza un tiesības ir atņemtas jeb... pareizāk sakot... īpašumtiesības tiek ierobežotas to kontrolējot, tas ir, atņemot, tā vismaz ECT ir skaidrojusi, tad šajā gadījumā viņš zaudē šīs tiesības uz šādu īpašumu.

Savukārt, šīs lietas kontekstā, ne kredītiestādē, ne kredītiestādē citiem noguldītājiem jeb maksātnespējas procesā sauksim tos par kreditoriem, neviens nav atņēmis tiesības cīnīties par savu mantu jeb savām tiesībām uz īpašumu. Tajā skaitā arī Satversmes tiesā.

Ja kāds var pierādīt, ka legālā noguldītāja, piemēram... kā manā piemērā bija... ja kāds var pierādīt, ka Saeimas noguldītie simts eiro konkrētajā kredītiestādē, kurus Saeima neatgūst tāpēc, ka pret viņiem tika vērsts konfiskācijas lēmums, ka šie Saeimas simt eiro ir noziedzīgi iegūtie, tad es teiktu, ka Saeima zaudē tiesības uz īpašumu. Bet, ja Saeima saka, ka šie simts eiro ir mani legālie noguldījumi šajā kredītiestādē, tad es teiktu, ka tiesības uz sava īpašuma aizsardzību saglabājas visu laiku. Tātad, īpašumtiesības zūd tad, ja galīgais nolēmums stājas spēkā par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu. Jāievēro arī, ka vēl arī Satversmes tiesā var apstrīdēt normu, uz kuras pamata tas ir izdarīts. Legāli iegūtajos līdzekļos cilvēkam šīs tiesības saglabājas.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Kūtra kungs, es labprāt pavaicātu šo aspektu, ko nupat Rodiņas kundze jums vaicāja. Tātad, mēs dzirdējām, ka līdz brīdim, kamēr spēkā ir stājies tiesas nolēmums par to, ka konkrētie līdzekļi ir atzīstami par noziedzīgi iegūtiem, šai personai ir tiesības uz šo īpašumu un šo īpašumu aizsargā Satversmes 105. pants, kas paredz tiesības uz īpašumu.

Pēc tam, kad ir pieņemts šis nolēmums un tas ir stājies spēkā, jūs teicāt, ka persona šīs īpašumtiesības zaudē. Bet tajā pat laikā jūs norādījāt, ka persona nezaudē tiesības vērsties Satversmes tiesā, lai apstrīdētu tās tiesību normas, kas paredz... nu, piemēram, šādu līdzekļu konfiskāciju. Un jūs norādījāt, ka šāda persona varētu joprojām aizstāvēt savas Satversmē ietvertās 105. panta tiesības.

Bet, ja reiz jūs sakāt, ka pēc tiesas nolēmuma par noziedzīgi iegūtu līdzekļu... par līdzekļu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem šīs tiesības tiek zaudētas... kādā veidā jūs saskatāt 105. panta ietverto tiesību aizskārumu šai personai, ja pēc nolēmuma tā šīs tiesības ir zaudējusi?

G. Kūtris.

Jā, es noteikti simtprocentīgi visu laiku esmu pārliecināts, ka šīs tiesības uz īpašumu persona ir tiesīga aizsargāt un prasīt to aizsardzību arī no valsts puses tik ilgi, kamēr nav stājies spēkā lēmums par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu.

Un šajā gadījumā es uzsveru vārdu "līdz tam brīdim cilvēks ir tiesīgs prasīt arī valsts aizsardzību savām konstitucionālajām tiesībām". Ne tikai pats cīnīties.

Bet diemžēl Saeimas atbildes raksts konkrētajā lietā man lika paskatīties uz šo jautājumu mazlietiņ savādāk un tam nevajadzētu būt plaši izplatītai situācijai... Bet iedomāsimies, ka likumā ir galīgi stulba jeb antikonstitucionāla norma, kas ļauj par noziedzīgi iegūtu atzīt mantu uz ļoti nepamatotiem pierādījumiem jeb, pareizāk sakot, uz kaut kādu rezumējumu. Un cilvēkam ir legāla manta, ir legāli īpašumi un, ejot cauri caur kādu procedūru, izmantojot šādu ļoti sliktu normu, šis īpašums tiek atsavināts un tiek pieņemts lēmums. Šajā gadījumā, manuprāt, šim iepriekšējam īpašniekam, es lietoju šo vārdu "īpašnieks", jo tā tas cilvēks tajā brīdī jutās, kaut gan juridiski viņu varētu saukt tikai par turētāju vai valdītāju... viņam ir tiesības konstitucionālajā tiesā prasīt šīs normas novērtējumu, jo norma var būt antikonstitucionāla. Kā jau es iepriekš minēju, kādreiz ar aizmiglotu skatienu, cīnoties pret pasaules ļaunumiem, bieži vien pārkāpj cilvēka tiesībām... Un tad tiek sarakstītas arī muļķīgas normas, piedodiet par frāzi. Šāds situācijas novēršanai kalpo... paldies dievam, ka ir konstitucionālās tiesas, kas to var novērst... Tas varētu būt ļoti retos gadījumos, maz ticams, ka mums tādas normas valstī tiktu ieviestas, ja pats noziedznieks vēl pēc tiesas sprieduma varētu vai mēģinātu censties pierādīt mantas legālo... pareizāk sakot, nevis legālo piederību, bet

pierādīt, ka pati normas esamība ir... ka šādas normas ir devušas iespēju konfiscēt viņam legāli piederošu īpašumu.

Es domāju, ka arī Eiropas Cilvēktiesību tiesā šāds cilvēks varētu griezties, ja pierādītu, ka balstoties vai nu uz sliktu praksi vai sliktām normām, un Satversmes tiesa, piemēram, nebūtu pieņēmusi šādu prasījumu... Un Eiropas Cilvēktiesību tiesa varētu vērtēt, vai valsts rīcība pret cilvēku konkrēti caur viņa īpašumtiesībām būtu pieņemama.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad šis jautājums attiecas uz šīs personas, kuras kontā bija šie līdzekļi, un ar tiesas nolēmumu šie līdzekļi bija atzīti par noziedzīgi iegūtiem... šīs personas tiesību aizskārumu.

Tagad es varētu turpināt ar jautājumu, kas attiecas uz bankas iespējamo īpašumtiesību aizskārumu.

Jūs minējāt, ka, ja kredītiestāde ir pārbaudījusi līdzekļu izcelsmi atbilstoši ieviestajai risku iekšējās pārbaudes sistēmai, tad tai nevar pārmest to, ka tā operē ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, tie esot no bankas skatupunkta legāli līdzekļi. Sakiet, lūdzu, vai tad, kad pret šādiem līdzekļiem tiek vērsta konfiskācija un tiek samazināta bankas manta, vai jūs saskatāt, ka bankas īpašumtiesību aizskārumš ir esošs vai bankas aizskārumš, jūsuprāt, nepastāv?

G. Kūtris.

Jā... tātad, vispirms mums ir jāsecina, ka kredītiestāde, ja tā ir pārbaudījusi sava klienta noguldītus... pareizāk sakot... klienta līdzekļu izcelsmi tiktāl, ciktāl tā viņai ir jāpārbauda, tālāk tai nav aizdomas par šīs naudas... tai nedrīkstētu saglabāties savādāka attieksme pret šiem līdzekļiem, kā pret citu noguldītāju līdzekļiem... Pareizāk sakot, neviena banka nevar turēt aizdomās visus tūkstošus noguldītāju par viņu līdzekļu iespējamo nelikumību. Pārbaudām un viss. Tālāk viss aiziet kopējā katlā un tiek strādāts ar šiem līdzekļiem. Nevar saglabāt mūžīgo aizdomu ēnu... Ja ir aizdomu ēna, tad ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam.

Ja tiek konfiscēta nauda no šiem līdzekļiem, kas pieder bankai... Banka, ievērojot civiltiesības, ir šīs mantas īpašnieks skaitās... jā... vienalga, vai turētājs vai valdītājs, bet viņai šī manta tiek samazināta. Ja tā ir normāla bankas darbība, ka viens iegulda naudu, cits izņem ārā šo naudu un... nu, bankai lielas naudas izņemšana var radīt stresu... bet jebkurā gadījumā banka apzinās, ka jebkurā brīdī noguldītājs naudu var izņemt ārā. Šādā brīdī, izņemot šo naudu ārā vai izņemot jeb konfiscējot noziedzīgi iegūto mantu no bankas līdzekļiem, bankai nav pamata strīdēties par šo līdzekļu neatdošanu, tāpēc ka šie līdzekļi pēc būtības pieder tam noziedzīgā nodarījuma izdarītājam... Nu, labi, viņam ir prasījuma tiesības, es varbūt runāju tā vienkāršoti, ne

kā civiltiesību speciālists, bet no vidējā cilvēka izpratnes līmeņa... Tātad bankai nav iebildumu, ja īpašnieks paņem ārā savu daļu. Līdzīgi tas būtu, ja konfiscējot atņemtu šī noguldītāja naudu ārā visu. Problēmas rodas tajā brīdī... Jā... un ja šajā situācijā banka gribētu aizsargāt savas īpašumtiesības, es nezinātu juridisko argumentāciju, uz kāda pamata banka teiktu, ka nē, jūs to naudu nedrīkstat atņemt vai izņemt no mana īpašuma... Kāpēc? Ja noguldītājs to drīkstētu izņemt tāpatās.

Savukārt maksātnespējas procesā situācija ir kutelīgāka tāpēc, ka šajā gadījumā tiek aizskartas divas lietas: bankai jau tāpatās vairs nav naudas, ko var apgrozīt, lai gūtu peļņu un varētu uzturēt sevi, tas, kas ir normālas bankas darbībā, kur, apgrozot noguldītos līdzekļus, banka pelna to, ko viņa nopelna un ko viņa maksā algas un pārējo visu. Maksātnespējas procesā vairs tā nav. Ir tikai tiktāl, ciktāl tiek atgūti tie līdzekļi, kas ir kaut kur... kredīti un tā tālāk. Tas nozīmē, ka bankai tiek samazināta jau tā mazā nauda kopējās manta daļā, ar ko varētu uzturēt sevi... es nezinu, cik tur maksātnespējas procesā ir uzturēšanas izdevumi, kādi tie skaitās... bet es saprotu, ka to sedz tāpatās no bankas līdzekļiem un neviens no ārpuses nedotē.

Tajā pašā laikā šeit tiek aizskartas arī to noguldītāju jeb kreditoru tiesības. Tātad bankai šeit būtu pamats aizstāvēt savas intereses, jo bankas kopējā manta tiek samazināta, pie tam tiek samazināta neproporcionāli, tas ir, ja būtu normālā situācija, tad viņa par to neuztrauktos. Šī situācija ir tāda, ka tās manta tiek samazināta tikai tāpēc, ka viena noteikta naudas summa ir iezīmēta. Bet tajā kopējā masā ir arī citas naudas summas, kas ir iezīmētas kā legālas. Līdz ar to, izņemot... ja tā izņemtā jeb konfiscētā naudas daļa ir pietiekami būtiska, tas aizskar šīs te iespējas kredītiestādei jeb maksātnespējas procesā turpināt normāli strādāt.

Bet cilvēciski man liekas, ka vairāk sāpīgi ir to cilvēku tiesības uz īpašumu, kas ir kreditori.

A. Laviņš.

Paldies. Bija skaidra atbilde, ka, konstatējot, vai ir gan bankas vai arī, kā varēja saklausīt no jūsu teiktā, kreditoru aizskārums gadījumā, ja notiek kādu līdzekļu, kuri ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, konfiskācija, tad var atšķirties šā aizskāruma esība atkarībā no tā, vai banka veic savus ikdienas darbus vai tomēr banka atrodas maksātnespējas procesā. Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Labdien, Kūtra kungs! Man ir divi jautājumi.

Tikai, lai precizētu jūsu izteikto viedokli un vai es esmu pareizi sapratis.

Jūs teicāt, ka tā problēma, ja tā to var definēt, protams, ir no tā, ka šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiek sapludināti ar legāli iegūtajiem līdzekļiem, kas ir kā noguldījumi

izdarīti bankā. Un tad jūs teicāt, es pierakstīju... es ceru, ka pareizi... tādu retorisku jautājumu uzdevāt “kāpēc viņiem atņemam viņu daļu”. Es saprotu, ka kāpēc citiem kreditoriem mēs atņemam jeb samazinām viņu daļu.

Šajā sakarā man ir jautājums. Sakiet, lūdzu, vai citiem bankas kreditoriem, nu, tiem, kas ir pieteikuši šos prasījumus maksātnespējas procesā, jūsuprāt, ir īpašumtiesības uz daļu no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem? Īpašumtiesības, prasījuma tiesības... vai citas tiesības... uz noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Paldies.

G. Kūtris.

Jā, jautājumu es sapratu.

Viņiem ir prasījuma tiesības uz savu legāli noguldīto īpašumu. Un neviens nav ļāvis vai devis pamatu atņemt viņiem legāli iegūto. Ja konfiskācijas lēmums nevis proporcionāli visiem ieguldītājiem, bet primāri noziedzīgi iegūtais tiek konfiscēts, tad es teiktu, ka šeit konfiskācijas lēmums tiek vērsts arī pret legāli noguldītajiem līdzekļiem. Nav tā, ka kreditori, kuri prasa savu līdzekļu atgūšanu proporcionāli bankas kopējiem ieguvumiem, ka viņi prasītu noziedzīgi iegūtās mantas daļu. Viņi prasa savu mantas daļu. To daļu, kas būtu proporcionāli samazināta, ievērojot maksātnespējas procesā atgūtajiem līdzekļiem. Neviens no viņiem neprasa noziedzīgi iegūtās mantas daļu.

Šajā lietā izskatās, ka viņi prasa to daļu. Bet īstenībā jau jautājums ir, vai tas, kas konfiscē noziedzīgi iegūto, varēja to visu paņemt, neskatoties uz pārējo personu tiesībām uz savu legālo daļu. Tāpēc viņi neprasa iedzīvošanos uz noziedzīgi iegūto mantu. Viņi prasa savu daļu, apzinoties, ka kredītiestāde kaut ko sliktu ir strādājusi.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Vai es pareizi saprotu, ka jūs atzīstat, ka viņiem nav īpašumtiesības uz kaut kādu proporcionālu daļu... vai daļu no noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem. Bet šajā lietā mēs tieši varam redzēt, ka, ja mēs atstājam šo naudu kredītiestādes rīcībā, kas ir noziedzīgi iegūta, tad šīs naudas daļu... es nezinu, cik...nu, tas ir atkarībā no tā, kurā prasījuma kārtā... tomēr saņemtu personas. Un mēs nonākam situācijā, ka šīs personas saņem arī daļu no noziedzīgi iegūtas mantas jeb citi kreditori...

G. Kūtris.

Es īstenībā šādai jautājuma nostādnei nepiekrīstu. Tas būtu apmēram tā, ka, ja vienā kūtiņā būtu sadevuši desmit saimnieki savas desmit vistiņas un viena no tām būtu kriminālā... tad tajā gadījumā, ja šī kriminālā būtu gājusi bojā, tad izmeklētājs prasītu arī no tām pārējām dzīvajām vistiņām kopā salikties un vienu dzīvu vistu atdot atpakaļ tam, kas grib paņemt šo kriminālo atpakaļ. Kur ir vainīgie tie pārējie likumīgie vistiņu īpašnieki?

Tāpēc es arī šajā gadījumā teiktu, ka legālie.... jeb, pareizāk sakot, kreditori, kuri prasa jeb vēlas saņemt atpakaļ savu noguldījumu no bankas, viņi prasa savu legālo. Ja mēs sakām, ka viņi prasa noziedzīgi iegūtā daļu, tad es teiktu, ka šajā gadījumā ir pareizi valsts rīkojusies un tā ir paņēmusi primāri noziedzīgi iegūto mantu no bankas līdzekļiem. Tas nozīmē, ka tiesa *a priori* uzskata, ka noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācija primāri pāri visiem ir pareiza un tagad tie kreditori, ja viņi kaut ko grib atgūt, tad viņi prasa daļu no šī konfiskāta atpakaļ. Bet tā nav... tā nebūtu pareizā pieeja. Primāri ir jāskatās, vai noziedzīgi iegūtais šajā bankā ir bijis neaizskarts, svēts un viņš visu laiku ir saglabājies vienādā apmērā. Manuprāt, ja bankas manta ir samazinājusies kā maksātnespējīgas... bankas manta ir samazinājusies visiem līdzekļiem, tajā skaitā arī noziedzīgi iegūtajiem, tad atpakaļ var atgūt tikai proporcionālo daļu nevis šo noziedzīgi iegūto, kuru mēs uzskatām kā svēto no valsts konfiskācijas viedokļa... kā svēto, kuru var saglabāt pilnā apmērā, neskatoties uz kredītiestādes maksātnespējas situāciju. Un šo svētumu nodrošināt caur to, ka mēs paņemam no tiem, kas ir legālie līdzekļi.

G. Kusiņš.

Bet sakiet, lūdzu, vai tiešām valsts paņem no līdzekļiem, kas ir legāli? Jo sākotnēji taču bankā ir ieguldīti līdzekļi, ko valsts ar tiesas spriedumu ir atzinusi par noziedzīgi iegūtiem. Ja skaidri zinām, ka bija ieguldīti... nu, nosacīti teiksim... tūkstotis eiro... nu, tad valsts arī ar tiesas spriedumu atzīst šos tūkstoš eiro par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem.

G. Kūtris.

Tātad, ja mēs sakām, ka šie tūkstoš eiro, ieguldot bankā, viņi saglabāja savu vērtību pilnā apmērā un viņi kredītiestādes sliktas darbošanās dēļ nezaudēja neko, tad, protams, valsts varētu paņemt šos simts eiro, līdzīgi, kā tas būtu maksātnespējīgas bankas gadījumā. Bet šajā gadījumā kredītiestādes manta mazinājās... Valsts, paņemot šo it kā nesamazināto noziedzīgi iegūtās mantas vērtību... nu... tas ir apmēram tā... saliekam vienā maisiņā, kur visi samet pa monētai... Nu, jā, vienkāršāk būtu tā: samet papīra naudas vienības un kāda žurka šajā maisiņā šīs naudas vienības kaut kādu daļu sagrauž... Un valsts šajā brīdī saka tā: man ir tiesības savu daļu izņemt laukā, jo tieši mana daļa nav samazinājusies. Viss. Man tas pārējais neinteresē.

G. Kusiņš.

Labi. Skaidra jūsu pozīcija.

Un pēdējais jautājums. Jūs vairākkārt teicāt, raksturojot šo procesu, ka valsts ņem šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus, ka valsts grib atgūt atpakaļ.

Iepriekšējās tiesas sēdē arī izskanēja tāds viedoklis, ka šādās situācijās valstij vajadzētu iestāties kā kreditoram attiecīgajā kārtā atkarībā no tā, kādas prasījuma

tiesības bija pret banku tai personai, kas bija ieguldījusi šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, ir salīdzināmas situācijas... ja kreditoru saraksta sastādīšanas pamatā ir tas, ka personas grib atgūt atpakaļ savus viņām pienākošos līdzekļus. Kreditoru sarakstā valsts grib atgūt nodokļus, kreditors grib atgūt savus nodokļus. Vai mēs varam runāt, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas situācijā valsts kaut ko grib atgūt? Un vai šādā situācijā ir pamats uzskatīt, ka valsts ir kreditors? Paldies.

G. Kūtris.

Paldies.

Pirmkārt, noteikti šo nevajadzētu to tulkot kā legalizācijas situāciju, jo legalizācija ir... Tas, ka kāds iegulda naudu krājkasē vai kāds iemet mājās vai lielajā krājkasē, tā vēl nav legalizēšana. Tā ir vienkārši mantas noguldīšana, lai varētu tālāk legalizēt.

Savukārt, ja mēs sakām, ka konfiskācijas situācija ir atšķirīga... tad es pieļauju, ka varētu būt situācija atšķirīga, bet likums nekur nav noteicis, ka konfiskācijas gadījumā valstij ir prioritārās tiesības no šīs kopējās mantas izņemt. Es neesmu redzējis likumā šādu normu.

Savukārt, vai tā ir... vai varētu būt runa, ka šeit ir mantas atprasīšana jeb atgūšana atpakaļ... Protams, ka valsts neatgūst šo mantu, bet valsts liek... konfiskācijas gadījumā valsts konfiscē nozieguma izdarītājam piederošo mantu — to, ko viņš ir ieguvis nozieguma rezultātā. Un ja šo mantu mēs varam redzēt kā tādu... mēs viņu varam paņemt... Ja šī manta ir sapludināta ar kaut kādu citu kopā, tad ir ļoti jāuzmanās, lai neizšķeksējam vairāk nekā to šī kopējā manta atļauj... aizskarot citus. Un, ja šī manta ir zudusi, tad valsts piedziņu vērš pret kaut ko citu kaut vai daļēji.

Tāpēc šajā gadījumā valsts nevis aizsietām acīm konfiscē noziedzīgi iegūto, neskatoties, kur tas atrodas, kā tas ir sajaukts vai kā tas ir nonācis pie cita cilvēka. Valstij ir jāvērtē situācija, kā jebkuru daļu no noziedzīgi iegūtā tā var atgūt. Un šajā gadījumā vienkāršāk ir iedomāties, ka valsts ir it kā šis noguldītājs... jā, noziedzīgais noguldītājs, un līdz ar to vērst piedziņu pret viņa noguldīto daļu jeb konfiscēt to daļu, ko viņš ir noguldījis. Ja tā ir pilnā apmērā saglabājusies, tad valstij šāda iespēja ir simtprocentīga. Plus es teiktu, ka Krimināllikums paredz, ka ne tikai šo, bet arī tās nestos augļus. Ja tie būtu kādas procentu, vai dividendes vai kaut kas tamlīdzīgs, arī varētu konfiscēt vairāk, ne tikai tīro.

Savukārt tad, ja šīs mantas nav vai šī manta ir samazinājusies, tad valstij ir jāsaprot, ka viņa konfiscēto visu nevar atgūt... valsts nevar atgūt jeb nokonfiscēt simtprocentīgā apmērā, valstij ir jāreķinās ar to, ka daļu neatgūs, vai, ja šim

noziedzniekam ir cita manta, šo otru daļu, neatgūto daļu piedzīt no šīs viņa citas daļas. Tā ir skaidri un gaiši likumā ierakstīts.

Savukārt, šajā gadījumā sapludinot mantu kopā ar citu un šai kopējai mantai samazinoties, mums ir jāsaprot, ka valsts arī nevar nokonfiscēt simtprocentīgi visu, jo tur ir citiem cilvēkiem piederošās mantas arī. Tad mēs pateiktu tā, ka tiem citiem cilvēkiem, kam tiek atņemts nost, pieņemsim, manā piemērā, ja Saeima būtu tur ielikusi iekšā simts eiro... un ja mēs konfiscējot paņemam šos simts eiro, tad pēc būtības valsts saka tā: Saeima, jūsu simts eiro ir noziedzīgi, jo jūs gribējāt iedzīvoties uz noziedzīgi iegūtā rēķina. Nu, es nesaprotu, kā savādāk varētu izskaidrot. Saeima varētu censties pierādīt, ka Saeimas ieguldītie simts eiro ir likumīgi... varētu pierādīt, bet konfiskācijas gadījumā vienkārši aizveram acis un sakām, ka nē, atvainojiet, mūs tas neinteresē, mūs interesē tikai tas, ka jūsu naudiņa diemžēl trāpījās kopā ar noziedznieka naudiņu... viņa naudiņas nepietika, tāpēc mēs paņemām arī jūsējo. Un tas ir... viss ir kārtībā. Vai mēs teiktu, ka tie Saeimas simts eiro ir noziedzīgi iegūti?

G. Kušiņš.

Paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Kūtra kungs, es paturpināšu šo.

Jūs nupat izstāstījāt savu redzējumu par to, vai konfiskācijai ir noteikta prioritāte attiecībā uz maksātnespējīgas kredītiestādes kreditora prasījumiem un jūsu nostāja bija, ka nē, nav. Bet šī nostāja ir saistīta ar Latvijas tiesiskajā sistēmā pastāvošā tiesiskā regulējuma izpratni, tad mans jautājums ir no salīdzinošo tiesību viedokļa.

Sakiet, lūdzu, vai jums ir zināma citu Eiropas Savienības dalībvalstu tiesiskais regulējums tieši šajā jautājumā? Vai konfiskācijas lēmumam ir zināma prioritāte attiecībā pret maksātnespējīgās kredītiestādes citu kreditoru prasījumiem?

G. Kūtris.

Uzreiz pateikšu, ka man nav zināms citu valstu regulējums attiecībā uz kredītiestādēm. Šī joma nav manējā. Es varu pateikt no kriminālprocesa viedokļa. Kriminālprocesos... tur, kur ir runa par noziedzīgi iegūtā konfiskāciju, principā visās valstīs ir atruna... principā visās valstīs ir atruna par šī te... *bona fide*... labticīgā īpašnieka, jo mēs lietojam plašāk... labticīgā ieguvēja tiesībām. Esmu skatījis diezgan daudzus likumus, kriminālprocesuālos likumus... apmēram kādus divpadsmit trīspadsmit no Eiropas valstīm, skaidrākais piemērs ir, piemēram, ar Igauniju, skatoties Eiropas Cilvēktiesību tiesā skatītās lietas. Piemēram, tā pati Bogatidze pret Gruziju. Arī tur tiesa konstatēja, ka šiem labticīgajiem īpašniekiem... tie gan bija tuvinieki tam tiesātajam ministram Bogatidzem, bet arī viņiem konfiscējot noziedzīgi iegūtos līdzekļus, neatņēma to, ko viņi bija ieguvuši legāli, piemēram, tur tā sieva bija

mantojusi no saviem radniekiem Krievijā īpašumus un tos jau Gruzijas nacionālās tiesas bija izslēgušas no konfiskācijas. Līdzīga bija situācija, kur noziedznieka atraitei Lietuvā...Savokienei... vai kaut kāds līdzīgs uzvārds bija Lietuvā... arī tur konfiscēja tikai to, ko noziedzīgi iegūto kā tādu konkrēti konfiscēja. Pat tajās valstīs, kur šo konfiskāciju neveic kriminālprocesa ietvaros, bet tā saucamā civilprocesuālā konfiskācija, tur tiek lietots jēdziens un arī lietuvieši ir ieviesuši šo jēdzienu “nelikumīga iedzīvošanās”. Arī tur skatās, cik tā persona... bet tur tai personai pašai ir jāpierāda savas mantas tā daļa, ko viņa legāli ir ieguvusi. Tas ir tas, kas mūsu kriminālprocesā ir iestrādāts. Arī tur ir jānošķir legālais no nelegālā.

Tāpēc es teiktu, ka... Par kredītiestādēm es tiešām nevaru šo salīdzinošo viedokli sniegt...

Kriminālprocesos ir aizsargāts labticīgais ieguvējs. Mēs Latvijā esam mazliet stingrāk atvēzējušies pret šo labticīgo ieguvēju. Un mēs to esam stingrāk atvēzējušies nevis visos gadījumos, bet tikai tad, kad manta ir jāatdod cietušajam. Un tur Satversmes tiesa vērtē, kā, aizsargājot divu cilvēku tiesības uz īpašumu, valsts ir nostājusies cietušā pusē, nevis labticīgā ieguvēja pusē. Un tad mēs sakām labticīgajam ieguvējam, ka ir jābūt mehānismam, kā viņš šo savu zaudējumu varētu atgūt.

Jā, bet tīrajā konfiskācijā... tīrā konfiskācija ir nevis tad, kad atdod jeb atjauno restitūcijā cietušā tiesību... kad ir konfiskācija un kad valsts īpašumā paņem... Nu, nav tāda situācija, ka labticīgais ieguvējs, kurš pilnīgi neko neapzinājās... Par trešo personu parasti ir runa, ka tai vajadzēja apzināties to, ka šī nauda varētu būt noziedzīgi iegūta. Ja neapzinājās, tad šī cilvēka tiesības netiek aizskartas.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Man būs jautājums par termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai, jo jūs, Kūtra kungs, jau redzējāt, ka ir divas dažādas pozīcijas. Viena, ko uztur pieteikuma iesniedzējs — banka, no kura brīža tā tad būtu jāskaita šis te termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai, proti, no tā brīža, kad ir atrisināts civiltiesiska rakstura strīds par maksātnespējas administratora rīcības tiesiskumu izpildot tā tad šo te mantas konfiskācijas lēmumu, bet savukārt Saeima ir norādījusi, ka tas izšķirošais brīdis, no kura tā tad ir jāskait šie seši mēneši, ir no šiem te lēmumiem kriminālprocesā, ar kuriem konkrētā manta ir atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis par šī te termiņa atskaites brīdi? Paldies.

G. Kūtris.

Jautājums ir diezgan sarežģīts. Pirmām kārtām, es teiktu...

Jā, cik es saprotu, šajā lietā ir divi pieteikuma iesniedzēji. Ir gan banka, gan bankas kreditors.

A. Rodiņa.

Jā, runāsim par banku.

G. Kūtris.

Es nezinu no konkrētās lietas, no krimināllietas apstākļiem... vai šajā kriminālprocesā, kad uzsāka procesu par noziedzīgi iegūtu mantu 59. nodaļas kārtībā, vai šajā procesā banka tika iesaistīta procesā kā aizskartais mantas īpašnieks.

Ja banka bija iesaistīta procesā kā aizskartais mantas īpašnieks, procesa virzītājs to bija darījis bankai zināmu un uzaicinājis uz tiesas sēdi, tad banka, ko viņa varētu izdarīt, tas, protams, ir smieklīgi... banka varētu tikai runāt par saviem līdzekļiem un varētu mēģināt skaidrot, ka arī šos līdzekļus pārbaudīs.... Bet banka būtu bijusi iesaistīta šajā procesā un šajā procesā banka saprastu, ka tās manta, jo bankai ir viennozīmīgs viedoklis, ka tas ir viņas īpašums, tās manta tiek samazināta konfiskācijas rezultātā.

Ja banka šajā procesā nebija iesaistīta, tad banka nevarēja zināt par šo lēmumu. Un, pat ja teorētiski garām ejot tā teorētiski zināja, tai nebija procesuālu nekādu tiesību šo lēmumu pārsūdzēt. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nav šādu tiesību personai, kas nav iesaistīta procesā kā aizskartais mantas īpašnieks.

Tas, ka banka zināja, ka līdzekļiem ir uzlikts arests, tas nerada tai nekādas bažas par mantas samazinājumu, jo mantas arests var būt 22, ja nemaldos, vai pat 24 mēnešus ilgt un beigās procesa virzītājs var atcelt šo arestu un jautājums... Bankai tas neko neskar, vienkārši, jāapzinās, ka noteikta noguldītāja līdzekļi ir noarestēti kaut kur.

Savukārt, vai bankai radās tiesību aizskārums tajā brīdī, kad saņēma tiesas lēmumu par konkrēto līdzekļu konfiskāciju un pārskaitīšanu valsts kasē. Šajā brīdī bankai radās izpratne, ka tiesības ir aizskartas, taču banka, manuprāt, spriežot pēc pieteikuma iesniedzēju aprakstītā, izmantoja likumā paredzēto procedūru, kā apstrīdēt vai kā šo lēmumu, neteiksim, ka nepildīt... bet kā šo lēmumu pildīt tik tālu, ciktāl tā saprot atbilstoši maksātnespējas procedūrai. Tātad šeit es teiktu, ka process vēl nebija pabeigts, jo banka uzskatīja... un šeit es varu tikai kredītiestādes vārdā runāt, ka banka varēja uzskatīt... ka procedūrā ir strīds par to, ciktāl izpildāms konfiskācijas lēmums, ja ievēro vispārējo maksātnespējas procesa regulējumu.

Tāpēc drošāks atskaites punkts par tiesību ierobežošanu ir nenoliedzamais tas brīdis, kad bankai nav kur sprukt un nauda tiek atņemta, un ir beidzies to pārsūdzēšanas termiņš... šāda lēmuma pārsūdzēšanas termiņš. Jo 59. nodaļas kārtībā pieņemtais

lēmums par mantas konfiskāciju no bankas puses pat pārsūdzēt nav iespējams. Tas nav pārsūdzams no bankas puses. Tur nav procedūras vispār.

Tāpēc es teiktu, ja man būtu jālemj par kāda tiesību aizsardzību... kā es saviem studentiem saku... terminus vienmēr interpretējiet par labu tam cilvēkam, kura tiesības ir aizskartas, ja norma ir neskaidra.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Vai es varu precizēt viena jautājuma vienu aspektu?

Vai tas netieši nenozīmē... tāpat, ja mēs skaitām šo te terminu no šī te civiltiesiskā strīda atrisināšanas brīža... vai tas netieši nenozīmē, ka mēs pieļaujam to, ka civiltiesiskā kārtībā var izšķirt tādu jautājumu, par kura risināšanu krimināltiesiskā kārtā ir izšķīries likumdevējs, jo banka jau iebilda par to, ka tieši tāpat šajā te civilprocesā beidzot tāpat tika izšķirts, kas tad tiek konfiscēts. Vai mēs nenonākam nelielā pretrunā ar to, ko ir paredzējis likumdevējs — konfiskācijas jautājumus galīgi atrisināt krimināltiesiskā kārtā?

G. Kūtris.

Jā, pēc būtības man liekas, ka šeit veidojas tiesību normu savstarpējā kolīzija, jo kriminālprocess ir atrisinājis to, ka tiek pieņemts lēmums par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un konfiscēšanu. Tajā pašā laikā kriminālprocesā ir arī situācijas, ko darīt tad, ja konfiscējamās mantas nav. Tāpat galīgais lēmums tas vēl nav par konfiscēšanu. Vienkārši nav šīs mantas. Tad ir jādomā, kā citādi piedzīt. Ir jāgriežas vēlreiz tiesā un jāprasa, lai varētu noteikt piedziņu konfiscējamās mantas vērtībā pret citu mantu vai citai personai piederošu mantu, arī šāda situācija ir un to paredz arī 70.¹⁴ Krimināllikuma pants.

Šajā gadījumā nav... es negribētu teikt, ka šajā gadījumā civilprocesa kārtībā tiek izšķirts kriminālprocesa jautājums. Kriminālprocess līdz vienam brīdim ir atrisināts. Līdz konfiskācijas brīdim. Tad to atdod izpildei. Un šī izpilde notiek, vēršoties pret kaut kādu mantu un šajā izpildē tas, kuram ir jāizpilda šis lēmums, viņš saka: bet nav šīs mantas, vai nav visa šī manta. Vai arī šim izpildītājam ir tikpat stingrs likums, kurš saka, ka viņam ir jāievēro kreditoru prasību apmierināšanas procedūra. Un šajā likumā nav ierakstīts, ka mantas konfiskācija jeb prasījums par mantas konfiskācijas izpildi ir jāizpilda ārpus pārējiem... likums ir uzskaitījis, kas ir prioritārie, kuriem pa priekšu tiek atskaitīts kaut kāda naudiņa no šīs kopējās mantas. Un ko šajā gadījumā darīt tam izpildītājam? Viņš subjektīvi var nosvērties par labu vienam lēmumam, subjektīvi par labu otram. Apzinoties, ka viņa paša alga un maksātnespējas procesa uzturēšana ir atkarīga no šīs kopējās summas, visticamāk, ka viņš par labu nosvērsies maksātnespējas procesa regulējumam un teiks, ka diemžēl vai nu šobrīd es

nevaru visu naudiņu aizskaitīt konfiscēto, vai, ja tas process jau būs... maksātnespējas process pie beigām, tad viņš varētu teikt, ka es šo visu nevaru, bet varu apmierināt par 70 procentiem vai 50 procentiem tāpēc, ka nav vairāk šīs naudas. Un tad nu es neteiktu, ka viņš rīkojas pretrunā Kriminālprocesa likumam vai tiesas lēmumam, nu, nav šīs naudas. Ko tad darīt? Izpildītājs paziņotu tiesai, ka izpildīt var tikai vienā zināmā daļā.

Tā es to teiktu.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumam uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien! Paldies, Kūtra kungs, par tiešām izsmeļošām atbildēm. Man tikai pāris precizējumi.

Es par 105. panta tvērumu gribēju pajautāt. Jau izskanēja jautājums par to, ka Satversmes tiesa ir atzinusi, ka 105. pants tādā neaizsargā mantā, kas ir noziedzīgi iegūta. Un tajā pat laikā mums arī Krimināllikumā ir šie izņēmumi attiecībā uz nekustamo īpašumu un labticīgo ieguvēju un man tas jautājums būtu tāds — kā jūs to redzat... vai ir situācijas, ka arī manta... nu, nevis pati manta, bet labticīgais ieguvējs var tikt aizsargāts un viņam šī aizsardzība var izrietēt no 105. panta arī jau pēc tam, kad ir bijis tiesas spriedums, ka manta ir noziedzīgi iegūta?

G. Kūtris.

Jā, noteikti. 105. pants pamatā jau nav izmantojams tad, ja manta ir... tam cilvēkam, kuram manta tiek atzīta par noziedzīgi iegūtu. Ar nelielu atkāpi, ko es arī minēju par to, ka tas varētu būt, ja viņš apstrīd tiesību normu, uz kuras pamata viņam tika atņemtas tiesības uz īpašumu. Bet labticīgajam ieguvējam 105. pants aizsargā viņa tiesības uz īpašumu, nepārprotami, jo šo mantu cilvēks ir ieguvis legāli, rīkojoties... Šajā gadījumā ņemsim piemēru no kredītiestādes. Kredītiestāde, legāli rīkojoties, ir ieguvusi lielu summu naudas un šo summu apgroza. Un šai iestādei ir pilns pamats domāt, ka šī manta ir visai likumīga. Tajā brīdī, kad kāds atklāj, ka daļa no šīs mantas ir noziedzīga un to no šīs kopējās mantas grib atņemt, kredītiestāde var pateikt, ka, jā, šī manta tiešām ir noziedzīga, lūdzu, ņemiet. Bet, ja šai kredītiestādei šī manta vairs nav pilnā apmērā, jo daļa no mantas ir zudusi sliktas darbības rezultātā, salīdzinoši, teiktu, ugunsgrēka rezultātā, salīdzinoši žurkas apēšanas rezultātā vai kā citādi un nav vairs visas šīs mantas. Tad šīs mantas turētājam, šim labticīgajam lietotājam jeb ieguvējam vai īpašniekam viņam ir pilns pamats pateikt: jūs ar šo savu rīcību gribat samazināt man piederošo mantu ne tika noziedzīgi iegūtā apmērā, bet vairāk, jo

noziedzīgi iegūtais diemžēl pie mums ir samazinājies. Mēs varam teikt, ka bankas vainas dēļ vai citas personas vainas dēļ... un viņš ir samazinājies, viņa nav tik daudz. Tāpēc teikt, ka labticīgais ieguvējs var aizstāvēt savas tiesības līdz galam, nemaz nerunājot par kreditoriem, kas vispār neko nezina par šo naudu un nav vainīgi par to, ka tur kāds ir ieguldījis noziedzīgus līdzekļus.

A. Kučs.

Paldies.

Un man vēl viens jautājums būs par analogiju, ja tādu var vilkt, ar arestu... arī attiecībā uz noziedzīgi iegūtu mantu.

Jautājums ir tāds, respektīvi, tajā brīdī, kad mantai tiek uzlikts arests, arī šajā gadījumā, teiksim, tie ir līdzekļi bankā, arī viņi tiek, kā mums vakar teica arī Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvji, viņi tiek bankas bilanci nodalīti nost... tāpat šie arestētie līdzekļi. Tāpat, viņus var identificēt, ka viņi pieder, ja tā var teikt... nu, ne pieder bankai, bet viņi ir saistīti ar konkrēto noguldītāju. Jūs arī, tikko atbildot uz kolēģes Rodiņas jautājumu teicāt, ka, ja bankai ir uzlikts arests, tie ir noteikti noguldītāju līdzekļi, kuri ir arestēti.

Tad šajā gadījumā kāpēc pie konfiskācijas to, teiksim, nevar vairs tādā gadījumā identificēt un vai tad tajā gadījumā, pieņemsim, ja būtu aresta situācija un maksātspēja, tad arī mēs saredzētu problēmas?

G. Kūtris.

Zināma analogija vienmēr ir, jo mantas arests ir pagaidu nodrošinājums līdz galīga lēmuma pieņemšanai. Taču mantas arests nav simtprocentīga garantija, ka manta saglabājas. Pat tad, ja šī manta ir zudusi, tādā gadījumā tās vērtību piedzīs no vainīgās personas nevis no mantas labticīgā turētāja vai glabātāja, ja vien viņam nav bijusi atbildība par šīs mantas neiznīcināšanu.

Taču īpatnība ir ar šo mantas veidu, ar līdzekļiem, kas ir ieguldīti bankā. Bilancē tas tiek norādīts... es pieļauju domu, ka arī kredītiestāžu bilancē šī manta tiek norādīta atsevišķi kā noarestētā. Nu, valsts kasē tā tas laikam arī ir... depozītos esošā nauda vai kaut kā savādāk... es pieļauju domu, bet praktiskajā situācijā neviena nauda jeb šādi līdzekļi netiek noguldīti atsevišķā seifā glabāšanai, jo nauda visu laiku ir aprītē. Pēc būtības nodrošinājums ir domāts vairāk normālai situācijai, ka šajā bankā tik daudz... banka nedrīkst izmaksāt noguldītājam šo naudu... šo arestēto naudu nedrīkst atdot atpakaļ šīs mantas īpašniekam jeb noguldītājam, nevar veikt izmaksu operācijas. Var veikt ieskaitīt kaut ko, saņemt... uz šo kontu var nākt nauda, bet nevar veikt izmaksu operācijas. Tas nozīmē, ka arests neļauj ar šo naudu rīkoties naudas noguldītājam, man vienkāršāk gribas teikt, ka īpašniekam. Bet es nezinu, vai kredītiestāde šo naudu

nogulda atsevišķā depozīta seifā, kur šī nauda tiek saglabāta mūžīgi un mūžam... nu, līdz gala lēmumam. Es to nezinu.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem. Vai būs jautājumi Kūtra kungam?

M. Šķiņķis.

Mums būs tikai viens jautājums.

A. Laviņš.

Lūdzu.

M. Šķiņķis.

Liels paldies, Kūtra kungs, par jūsu viedokli.

Man ir tikai viens jautājums. Vai, jūsuprāt, Saeimas pozīcija nenoved pie vēl vienas noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas sistēmas pretēja rezultāta, proti, šajā gadījumā, risinot šo situāciju, ir tā... Es teikšu tā vienkāršoti, ka zaglim ir prasījums pret maksātnespējīgo kredītiestādi, piemēram, miljons eiro apmērā. Viņš ir rindā, šajā noguldītāju jeb kreditoru rindā pašās beigās, kur faktiski iespējams, ka viņam tā vērtība tam prasījumam ir nulle. Viņš beigu beigās nedabūs neko ārā no šīs kredītiestādes. Valsts saka jeb ir konstatējusi, ka ir par miljonu jāatzīst noziedzīgi iegūti līdzekļi un šo miljonu paņem no maksātnespējīgās bankas mantas. Tie kreditori, kuri saņemtu, tie godīgie, vairs nevarēs šo miljonu sadalīt. Vienlaikus sanāk, ka valsts šo miljonu ir saņēmusi no maksātnespējīgās bankas mantas un sanāk, ka ir atguvusi valsts šo par noziedzīgu atgūto miljonu. Un tagad šis noziedznieks, piemēram, tiek tiesāts kriminālprocesā... Un vai es pareizi saprotu un tā sanāk no Saeimas pozīcijas šajā kriminālprocesā vēlāk, kur noziedznieks tiks tiesāts, valsts nevarēs no viņa piedzīt miljonu vai nebūs nepieciešams piedzīt šo vienu miljonu, jo šis viens miljons — noziedzīgi iegūti līdzekļi — jau būs atgūts. Un vai jums neliekas, ka šī Saeimas pozīcija jau noved pie tādas situācijas, ka šis noziedznieks, iespējams, ka viņam bija māja Jūrmalā, tā māja tur arī ir palikusi Jūrmalā, neviens viņai nav pieskāries, jo valsts to miljonu ir atguvusi no maksātnespējīgās kredītiestādes — bankas.

G. Kūtris.

Jā, paldies par jautājumu.

Jā, pēc būtības es jau pašā sākumā teicu, ka šāda rīcība konkrētajā situācijā var radīt cita cilvēka aizskārumu, cita cilvēka tiesību aizskārumu. Un tas ir riskants, kāpēc

kādas tiesību normas piemērošana tā ir jāinterpretē gudri, lai rezultāts būt taisnīgs, lai valsts viena, neapmierinātā noziedznieka, izskatā neiegūtu vēl citu neapmierināto, kuram atņem viņa legāli iegūto.

Jautājums ir tas, ka es teicu, ka konfiskācijas lēmums nozīmē, ka valstij ir tiesības šo noziedzīgi iegūto konfiscēt, bet praksē mēs ne vienmēr panāksim, ka mums šis noziedzīgi iegūtais, ko konfiscēt, ka viņš ir. Viņš var nebūt. Viņš var būt apzināti vai neapzināti zudis. Un šādā gadījumā likums paredz, ka valsts šo piedziņu var vērst pret vainīgās personas citu mantu. Tā tas ir ar reālu mantu, kustamu mantu, taustāmu mantu jeb ķermenisku mantu, kur mēs skaidri un gaiši sakām, jā, ka šīs mantas te nav, tāpēc mēs vērsam piedziņu pret vainīgo. Ja šo jautājumu par noziedzīgi iegūto mēs atrisinām pirmstiesas procesa laikā jeb sevišķā procesa 59. nodaļas kārtībā, tur tiek nolemts tikai par konfiscēšanu. Bet izpildes gaitā var parādīties, ka nav šīs mantas. Tad kriminālprocesā ir jāaiziet papildus līdz kaut kādam lēmumam, ja nav šīs mantas... kaut kādam lēmumam, ka drīkst vērst piedziņu vai ir jāvērs piedziņa pret citu vainīgās personas mantu. Bet ja nav? Tad ir jāvērs piedziņa. Likums to atļauj.

Šajā gadījumā mēs sakām, ka ja noguldītie līdzekļi ir samazinājušies kaut kādu iemeslu dēļ, mūs tas neinteresē. Svarīgākais ir šos noziedzīgi iegūtos par pilnu procentu atgūt. Un ja valsts, nokonfiscējot šos un simtprocentīgi atgūst, tad, protams, no vainīgās personas papildus jāpiedzen nav nekas. Tas nozīmē, ka mēs šo daļu, ko kredītiestādes sliktas darbības rezultātā, pieņemsim, manta ir samazinājusies... mēs to daļu nosedzam ar citu kreditoru līdzekļiem, kas ir kopējā mantas kasītē, bet pret vainīgo mēs vairs nevēršamies, jo mums pietiek ar to, ko mēs esam atguvuši. Jā, tā sanāk. Tas ir tā, ja mēs saliekam visu pa plauktiņiem, lai saprastu to shēmu...

A. Laviņš.

Jā, paldies. Manuprāt, bija sniegta atbilde.

M. Šķiņķis.

Paldies. Atbilde ir sniegta.

A. Laviņš.

Turpinām ar jautājumiem. Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi Kūtra kungam?

A. Stupins.

Būs jautājumi Kūtra kungam.

Un pirmais jautājums. Par... citēju... “šo te muļķīgo normu, ko Saeima varētu, iespējams, izdot un kura ļautu mantu par noziedzīgu atzīt uz kaut kāda fakta legālās prezumpcijas pamata, piemēram.” Vai šajā gadījumā tas nebūtu tomēr Satversmes 92. panta jautājums? Un ar konstitucionālo kontroli tomēr viss ir kārtībā?

G. Kūtris.

Ja būtu, tad būtu. Ja šī norma būtu tāda, ka šis cilvēks nevarētu pārsūdzēt tālāk vai process nebūtu atbilstošs taisnīgas tiesas procesam, tad, protams, viņš varētu to prasīt kā atbilstību 92. panta kārtībai. Taču var gadīties, ka viņš procesu ir izgājis cauri visu un tiesa ir atļāvusi un apelācija un kasācija ir skatījusi un nav problēmu par procedūru. Problēma ir par pašu normu. Normu, kura dod pamatu mantas atzīšanai par noziedzīgi iegūtu.

A. Stupins.

Varbūt es pārformulēšu savu jautājumu, jo jautājums par fakta legālo prezumpciju, neatkarīgi no tā, vai tas ir procesuāls jautājums vai nē, tomēr ir Satversmes 92. panta tvēruma jautājums. Un šajā kontekstā es gribētu saprast, kā šis piemērs attiecas, piemēram, uz apstrīdēto normu, kur ir rīcība ar noziedzīgi iegūtu mantu. Man nav īsti skaidrs, kāds ir risks par to, ka varētu būt riski ar konstitucionālo kontroli līdzīgā situācijā?

G. Kūtris.

Mana atbilde šajā jautājumā uz tiesneša jautājumu bija par situāciju, kad saglabājas personai tiesības aizsargāt savas 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu. Ja šīs tiesības uz īpašumu aizskartu kāda muļķīga norma, kura dotu pamatu cilvēkam piederošu mantu atzīt par noziedzīgi iegūtu un tiesa procesā saka, ka jā, manta it kā ir legāla, bet likums mums dod tiesības to konfiscēt tāpēc, ka tā ir noziedzīgi iegūta... pēc šīs normas tā ir atzīstama par noziedzīgi iegūtu. Tad es domāju, ka šajā situācijā cilvēkam būtu tiesības to apstrīdēt konstitucionālajā tiesā. Bet tā ir abstrakta situācija par cilvēka tiesībām griezties un cīnīties par savām tiesībām, bet tas nav jautājums par konkrēto situāciju.

A. Stupins.

Paldies. Atbilde ir saprasta.

Tad man cits jautājums. Ievērojot jūsu minēto par šo te sākotnējo uz riska balstīto pieeju un pārbaudi, un, ja viss ir kārtībā, tad mēs dzīvojam tālāk... tad, vai tiešām uz risku balstīta pieeja ir vienreizējs pasākums. Un novēršanas metožu pastāvīgas attīstības apstākļos, kā to arī ir norādījušas citas pieaicinātās personas, vai bankai būtu jāturpina ieturēt ignorējoša pozīcija attiecībā uz klientu, kas kaut kādus līdzekļus ir iemaksājis pirms astoņiem gadiem, piemēram?

G. Kūtris.

Es varētu atbildēt ar zināmu pretjautājumu. Ja cilvēks ir lūdzis draugam izpalīdzēt ar naudu un draugs saka, ka, jā... es tev varu iedot naudu, jo man ir šobrīd atvilktne uzkrājums. Vai draugam pēc pieciem vai sešiem gadiem vēlreiz ir jāprasa, kur

tu to naudiņu ņēmi? Viņš var paprasīt, kur tu to naudiņu ņēmi un viņš saka, ka zini, es esmu aizmirsis, bet man liekas, ka bija atvilktnē.

Kredītiestādei kā vienam no Novēršanas likuma subjektiem ir jāpārbauda darījumos iesaistītie līdzekļi tad, kad šis darījums notiek primāri. Vai kredītiestādei valsts ir finansējusi speciālu izmeklēšanas dienestu, kas var visu mūžu pārbaudīt, kādā kontā esošās naudas izcelsmi, tas ir, ik pēc dažiem mēnešiem vai pusgada vai gada atgriezties, lai pārbaudītu vēlreiz to izcelsmi, es īsti neizprotu, vai tāda ir pareizā jautājuma būtība. Proti, ka, ja vienreiz kredīta iestāde ir pārbaudījusi, vai tai ir periodiski un regulāri jāpārbauda šo līdzekļu izcelsme? Manuprāt, ja ir pārbaudīts klients un klients ir uzticams, tad tālāk seko pārbaude par aizdomīgā darījuma pazīmēm. Un šīs aizdomīgo darījumu pazīmes ir uzskaitītas, kredītiestāde to pārbauda, un, ja tas ir noticis, tad, es atvainojos, es nedomāju, ka visu laiku kredītiestādes uzdevums vai jebkura cita subjekta uzdevums ir regulāri pārbaudīt, vai tur tomēr nav kaut kas mainījies. Nu... es īsti neizprotu tam mērķi.

Ja šie noguldījumi ir bijuši pirms astoņiem gadiem, un tajā brīdī kredītiestādei... man liekas, ka bija kredītiestādēm šāds pienākums pārbaudīt... arī toreiz vienkāršāks, bet bija.

A. Stupins.

Paldies. Es uzdevu šo jautājumu tāpēc, ka Novēršanas likuma 11. pantā ir konkrēti regulēts, ka uz riska balstīta pieeja notiek ne tikai uzsākot darījuma attiecības, bet arī darījuma attiecību laikā un iemesls tam ir tas, ka riski var mainīties. Līdz ar to... nu, labi... varbūt turpināt šo diskusiju būtu lieki... es vienkārši nesaprotu, vai tā ir kaut kāda cita pieeja, kas atšķiras no tās, kas ir rakstīts Novēršanas likumā?

G. Kūtris.

Man nav cita pieeja. Un šajā likumā var rakstīt, ka darījuma laikā var skatīties, kas notiek. Bet, ja vienreiz darījums ir noticis, nauda ir ieguldīta un tālāk šī nauda netiek darījumos iesaistīta, vai papildus vēlreiz ir jāveic, ja vienreiz jau ir pārbaudīts. Ja ir notikuši daudzi darījumi, tad katrs darījums laika gaitā ir pārbaudāms.

Taču vēlreiz es gribētu vērst uzmanību. Nenovēršam šo lietu uz pilnīgi citu tēmu. Šajā tēmā ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiscēšana. Legalizēšana ir cits noziedzīgs nodarījums. Šajā lietā par legalizēšanu vispār nekas nav runāts un nav saistāms, kamēr vien šajā lietā kredītiestāde nav bijusi saukta pie atbildības... labi, ne pie atbildības... bet pie piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu vai banku uzrauga piemērošana par konkrētā darījuma nepārbaudīšanu, kā rezultātā ir atbalstīta legalizēšana. Šī lieta nav par noziedzīgi iegūtā legalizēšanu. Šī lieta ir par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un tās konfiscēšanu.

J. Priekulis.

Labdien, Kūtra kungs! Man būs jautājums par šīm te kreditortiesībām, kā jūs teicāt, uz savu legāli noguldīto naudu. Un faktiski par to galveno cēloni, kāpēc tās nevar īstenot pilnā apmērā.

Sakiet, lūdzu, vai šīs te tiesības, kā jūs minējāt, uz savu legāli noguldīto naudu, jūsu ieskatā tiek vai netiek aizskartas ar to, ka bankai ir finanšu grūtības un tā ir novesta līdz maksātnespējai?

G. Kūtris.

Tiek aizskartas. Un loģiski, ka jebkurš no mums, kas ir ieguldījis naudu kādā kredītiestādē, riskē ar to, ka zināmā brīdī kredītiestāde var bankrotēt pat un mēs varam neatgūt neko. Jā.

A. Stupins.

Paldies par atbildi.

Tad es turpināšu par šo pašu jomu. Par kārtām maksātnespējas procesā.

Vai arī šīs te kārtas un kārtu pieeja maksātnespējas procesā, vērtējot jūsu viedoklī pausto par šo te proporcionalitātes neievērošanu, vai arī kārtas nav uzskatāmas par jūsu minētās šīs te proporcionālās piedziņas pārkāpumu īpašuma aizsardzības kontekstā, jo arī šajā procesā kādam var pateikt, kā jūs teicāt... ka, draudziņ, piedod, bet tu paliec bešā...

G. Kūtris.

Jā. Te es jums piekrītu, ka maksātnespējas procesā noteiktās kreditoru kārtas ir šāda... zināmā mērā pēdējās kārtas apdalīšana... bet likumdevējs noteikti šajā regulējuma ir izvērtējis, kāpēc viena vai cita kreditora izvirzīšana prioritārajā vietā ir pamatota un arī samērīga. Jo bieži vien tas ir saistīts ar to, ka pat darbojošās bankas gaitā... Kas prioritāri tiek maksāts...

Bet es neesmu kredītiestāžu vai šī maksātnespējas procesa speciālists, tāpēc es jums nevaru pamatot, kāpēc viena vai otra kārta ir primāra. Ja šajā kārtu uzskaitījumā valsts tiesības saņem no kredītiestādes būtu ierakstītas kā prioritāras, tad es teiktu, ka valsts ir izvēlējusies izmantot savas priekšrocības jeb savu varu, neskatoties uz pārējo. Taču, manuprāt, arī nodokļu piedziņa šajā gadījumā nav izvirzīta kā prioritāra, kur es pat teiktu, ka tā būtu loģiski prioritāra, jo arī pārējie... tas ir, visi kreditori ir atbildīgi par bankas nodokļu nomaksu. Un ja viņi nav nomaksāti, tad no kopējā noguldījuma tas arī ir jāmaksā.

Tāpēc es teiktu, ka kārtas... ir zināma... Neanalizējot es teiktu, ka tā ir zināma netaisnība, taču tā ir izskaidrojama un pieļaujama. Konfiskācijas gadījumā šajā... konfiskācijas gadījumā pēc būtības tas nav valsts īpašums, ko valsts paņem, neskatoties ne uz ko. Konfiskācijas gadījumā valsts vērs piedziņu pret noziedzniekam piederējušu

mantu... viņam piederējušu mantu un valsts var vērst piedziņu šīs noziedzniekam piederējušās mantas apmērā tik, cik viņa šajā brīdī ir palikusi. Tāpēc, tur man liekas, ka īstenībā valsts var pretendēt uz to daļu, kas pienākas noziedzniekam, nevis uz citām daļām.

A. Stupins.

Paldies.

Tad jautājums būtu... kas izriet no jūsu iepriekšējās atbildes...

Ir skaidrs, ka pašas konfiskācijas mērķis arī ir pārtraukt šo te legalizācijas ķēdi. Vai jūsu minētā konstrukcija, ka ar spriedumu līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem un tikai attiecībā uz noziedznieku ar mērķi atņemt tos līdzekļus, kas ir viņam piederoši vai šķietami šobrīd, ko iespējams identificēt saikni ar viņu... vai tad šis pats par sevi nav galvenais legalizētāju mērķis? Jo legalizētāju uzdevums taču ir slēgt līdzekļu saikni ar noziedznieku un tāpēc arī piedziņa tiek vērsta uz kaut kādiem konkrētiem, identificējamiem līdzekļiem. Jo, ja mēs uzskatītu, ka konfiscē tikai tādas, kuriem ir saikne ar noziedznieku, tad jau legalizētājiem nebūtu principā... viņiem būtu darbs, bet mēs nekādā veidā nevarētu šo darbu ietekmēt. Paldies.

G. Kūtris.

Es varbūt šajā gadījumā lūgtu nejaukt divas lietas. Noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskāciju, kas ir pastāvējusi vismaz gadus simts Latvijā, arī no pirmskara perioda esošajiem procesuālajiem likumiem, kas paredz, ka noziedzīgi iegūtais vainīgajam ir jāatņem. Mūdienu vārdos sakot, konfiscējams.

Te nejauksim klāt citu noziedzīgu nodarījumu legalizāciju. Ja kāds noziedznieks nozagto, izkrāpto vai kukulī saņemto naudu ieliek sava rakstāmgalda atvilktnē, tā nav legalizēšana, tā ir noziedzīgā nolikšana, ko viņš pēc tam lieto.

Noziedzīgi iegūtā ieskaitīšana bankas kontā, ja es ielieku iekšā naudu un mani neviens nepārbauda, tad tā nav legalizēšana, tā arī ir noglabāšana.

Legalizēšana būtu tad, ja es bankā, guldot šo naudu, bankai pierādītu, ka to naudu es esmu mantojis vai man viņu uzdāvināja, vai es esmu izracis zelta podu un tamlīdzīgi, ar mērķi novērst, lai kāds neuzostu, no kurienes es šo mantu esmu ieguvis. Neviens noziedznieks ne guldot naudu bankā, uz bankas jautājumu par naudas izcelsmi, nenorādīs, ka tā ir noziedzīgi iegūta izkrāptā nauda. Loģiski, ka, iespējams, ka piedāvās kādu ķēdi, lai izskaidrotu naudas legālo izcelsmi. Un, ja banka pārbaudot secina, ka tā tas varētu būt, ka tas izskatās normāli, ka šāds uzņēmējs vai privātpersona šādu naudu tā varēja iegūt, tad no bankas viedokļa nauda ir legāla. Un līdz ar to šeit mēs, runājot par to, vai valsts vērsas pret noziedznieka noziedzīgi iegūto mantu, lai viņam šo mantu konfiscētu, lai viņš nevarētu ar šo mantu rīkoties kā ar savu... šeit mēs varētu runāt...

ka tas, ko jūs teicāt, ka šeit valsts iejaucas tālākās mantas legalizēšanas iespējās, izņemot no apgrozības... tātad ir pārtraukta šī legalizēšanas iespēja.

Taču tajā pašā laikā es šo lietu negribētu sajaukt kopā ar legalizēšanu. Nauda ir bankā ielikta. Mums ir lēmums par konfiskāciju, mums ir jārisina jautājums par to, vai konfiscēt drīkst visu šo pašu mantu.

A. Stupins.

Paldies.

Es nevaru jums nepieņemt. Bet konkrētajā gadījumā ir skaidrs, ka nav runa par glabāšanu atvilktnē vai ielikšanu kontā. Konkrētajā gadījumā strīds ir par to, ka persona apzināti ievieto naudu noziedzīgi izveidotā landromātā, kurā iesaistītie kreditori tur varētu atrasties skata pēc un ir runa par kredītiestādi, kurai ir atņemta licence, daudzas starptautiska mēroga konsekvences un tamlīdzīgi... un ir skaidrs, ka mēs nevaram nošķirt izskatāmajā situācijā jautājumu par legalizāciju, par šiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, jo pati vēlme izvairīties no konfiskācijas, tad šī te legalizācija landromātā, sapludinot šo te naudu...

A. Laviņš.

Es atvainojos... cienījamais Saeimas pārstāvis... es jūs pārtraukšu šajā brīdī.

Uzdodiet, lūdzu, jautājumu. Jums debatēs būs iespējams, kādas ir atšķirības un kādas ir kopīgās pazīmes starp vienu un otru. Šobrīd, lūdzu, uzdodiet jautājumus.

A. Stupins.

Tad būs konkrēts jautājums ar piemēru par visticu.

Kā šis te piemērs ar visticu attiecas uz uzskatāmo situāciju, ja, pirmkārt, šajā gadījumā nav cietušā, jo ir notikusi kaut kāda naudas legalizācija, kur cietušā nav. Otrkārt, šī visticu nav pazudusi, jo konkrētie naudas līdzekļi sākotnēji turklāt bija arestēti, tātad izdalīti un ir identificējami. Paldies.

G. Kūtris.

Šajā gadījumā piemērs ir ar situāciju... ja nav šī cietušā, bet valsts saka, ka viņai ir tiesības uz šo daļu... šī noziedzīgi iegūtā visticu bija izkrāpta un bija nodota kaimiņam. Valsts saka, ka tā ir noziedzīgi iegūtā un valstij ir tiesības pieprasīt šo visticu atpakaļ... konfiscēt šo noziedzīgi iegūto...

Citas valstis šo jēdzienu vienmēr lieto, ka tā ir konfiskācija, Latvijā mēs attiecībā uz to, ja ir atdots cietušajam, to sauc par restitūciju jeb atdošanu cietušajam. Bet šajā gadījumā valsts grib konfiscēt noziedzīgi iegūto visticu un šīs visticas nav. Konkrētajā gadījumā šajā lietā izskatās, ka valstij ir vienalga, ka šīs visticas nav, viņa savāc no kaimiņa citu visticu. Tiek paņemta kaimiņa vai kāda cita visticu, lai nodrošinātos... manas kā prioritārās tiesības konfiscēt to. Tā nav vērsšanās pret

noziedznieka mantu jeb noziedzīgi iegūto, tā jau ir vēršanās pret cita cilvēka legālo īpašumu.

Tas bija vienkāršots piemērs, kā šajā gadījumā, kad valsts, uzskatot, ka... nē, pareizāk sakot, nevis valsts, bet caur šo lietu es saprotu, ka tā ir valsts pozīcija, ka valsts, uzskatot, ka konfiskācija ir pāri visam un pārējo īpašumtiesības šeit nepastāv, tad šajā gadījumā es teiktu, ka tas visticamākais piemērs ir skaidrs piemērs par to, ka te nav svarīgi, vai citam kādam ir īpašums, svarīgākais ir, vai mēs dabūjam savu daļu.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu!

J. Priekulis.

Kūtra kungs, mums būs vēl pats pēdējais jautājums.

Jūs minējāt, ka.. teicāt, ka valstij faktiski būtu jāiegūstot daļa, uz kādu varētu pretendēt noziedznieks... es ceru, ka es pareizi pierakstīju... Un mans tas jautājums jums: vai jūsu ieskatā šādā gadījumā faktiski netiek... nu, pievēršoties arī izskatāmajai lietai, netiek radīta tāda veida laba augsne, kā ar Latvijas bankas starpniecību apiet šo te ierasto konfiskācijas kārtību, par piemēru ņemot, piemēram, personu, kura ir ieguvusi šo te noziedzīgi iegūto mantu, viņa kā subordinētais kreditors nogulda bankā šo te naudu, maksātnespējas procesā vienā no pēdējām kārtām, tātad valsts neko nesaņems, persona saņem procentus un vēl banka, kā izrādās, varētu pretendēt uz šo naudu.

Vai jūsu ieskatā tas nevar novest... nu, faktiski pie situācijas, ka šī te konfiskācijas kārtība tiek ļaunprātīgi izmantota, es tā teiktu.

G. Kūtris.

Jebkuru likuma normu noziedznieks var mēģināt izmantot ļaunprātīgi. Es piekrītu. Loģiski.

Šajā gadījumā es runāju par kredītiestādi, kurā nav pieci vai seši ieguldītāji, kurā noguldījums... es nezinu... tie trīs laikam, kuri bija noziedzīgi iegūtie, kuru īpašumu tad konfiscē... tie trīs īpašnieki būtu ieguldījuši kādā citā.. nevis noguldījumu, bet subordinēto kapitālu vai iegādājušies akcijas būtu, tad varbūt mēs varētu runāt par to, ka viņi slēptā veidā ir mēģinājuši savu noziedzīgi iegūto mantu... kaut kā nevis nomaskēt nē... bet ja gadījumā viņiem būtu jāatgūst, bet arī tur, man liekas, viņi ir viens pēdējiem, kas atgūst... pa priekšu atgūst kreditori no kredītiestāžu procedūras... Protams, ka varētu būt izmantošana. Un šeit būtu svarīgi, vai izmeklētājs... bet tad būtu jautājums par to, vai izmeklētājs pierādītu, ka šāda rīcība ir bijusi apzināta un sadarībā. Ja mēs sakām, ka kredītiestāde... konkrētajā gadījumā viņai ir pienākums ar savu mantu atbildēt arī par noziedzīgi iegūto līdzekļu pilnīgu atdošanu valstij, konfiskācijas

gadījumā ar nodrošinājumu, tad es teiktu, ka mēs uzskatām, ka kredītiestāde ir piedalījies šajā noziegumā.

Es šādu pierādījumu jeb šādu lēmumu par to neesmu izlasījis vai redzējis. Es varu teikt, ka var būt pārmetums kredītiestādei par nekvalitatīvu sava darba pildīšanu un par nekvalitatīvu darbu arī soda parasti kredītiestāde, bet, ja tā ir piedalījies noziegumā, tad tā ir cita lieta un tad tā atbild arī ar savu mantu par līdzdalību konkrētajā noziegumā. Bet, ja tas nav pierādīts, civiltiesiskajā kārtībā šādu konfiskāciju no kredītiestādes mantas nevarētu īsti piemērot.

Jūsu jautājumā ir pareizi ietverts tas riska moments, kas reālajā dzīvē var tikt izmantots. Bet tur ir jābūt labai izdomai, lai iztamborētu tādu variantu, ka, piemēram, trīs cilvēki izveido uzņēmumu, viens iegulda kriminālo naudu šajā uzņēmumā, pēc tam uzņēmums apzināti nobankrotē, un nav vairs nekā. Nav vairs pat no kā piedzīt.

Bet es vienmēr teikšu, ka kriminālprocesā šo 59. nodaļu jeb šo konfiskāciju izmanto tad, ja ir manta un to mēs varam notestēt. Bet, ja ir lēmums par konfiskāciju, bet mantas nav, konkrētās noziedzīgi iegūtās mantas nav, tad mēs vēršam piedziņu pret vainīgās personas citu mantu. Tātad, ir šim cilvēkam kaut kur cita manta, pret ko mēs varam piedziņu vērst. Šo 59. nodaļu neizmanto, lai piedzītu citu mantu. Viņu izmanto, lai paņemtu konkrēto... Un šeit... es atvainojos, tā ir mana cita teorija par 59. nodaļas nevietā izmantošanu... ka nevar izmantot, tur ir saplūdis kopā un mēs nevaram pat nodalīt, kas ir noziedzīgs un kas nav noziedzīgs. Šeit būtu cita analīze. Šeit būtu bijusi vajadzīga analīze par bankas nespējīgajiem procentiem un tamlīdzīgi... un tad mēs tur konfiscētu normālā procesā...

Jā, bet tā jau ir cita teorija... tā kā es teiktu, ka var izmantot... visu legālo biznesu var izmantot noziedzīgām darbībām. Var izmantot, ja to prasmīgi iztamborē. Bet es negribētu teikt, ka mums... tad jau tiesību normas ir jāieraksta tik detalizēti, lai šādas iespējas nerastos un tiesību piemērotājs neprastu viņas pareizi piemērot.

A. Laviņš.

Paldies. Bija sniegta atbilde.

Tātad, esam uzklusījuši pieaicināto personu Kūtra kungu. Teikšu paldies, Kūtra kungs, par sniegto viedokli gan rakstisko, gan šodien tiesas sēdē pausto viedokli, kā arī paldies jums par izturību divu stundu garumā atbildot gan uz tiesas, gan uz lietas dalībnieku jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu! Varat atslēgties no tiesas sēdes!

G. Kūtris.

Paldies. Veiksmi tiesas sēdē!

A. Laviņš.

Paldies.

Turpinām uzklausīt pieaicinātās personas. Kā nākamā persona ir Lauris Rasnačs. Rasnača kungs ir ieradies uz tiesas sēdi klātienē.

Jautājums tiesas sēžu sekretārei, vai pārbaudījāt personas identitāti pēc iesniegtajiem personas apliecinošajiem dokumentiem... tas tiek apstiprināts.

Rasnača kungs, lūdzu!

Es aicināšu jums pievērsties uzreiz tiem jautājumiem par šo noguldījumu piederību un par bankas lomu, lai novērstu, ka bankas līdzekļos ieplūst tādi līdzekļi, kuri vēlāk tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Lūdzu!

L. Rasnačs.

Paldies.

Godātā Satversmes tiesa! Paldies par šo doto iespēju sniegt man savu viedokli. Un... jā... tad arī lūkošu izklāstīt manu viedokli par šiem te jautājumiem.

Savu viedokli esmu sniedzis arī rakstveidā un, protams, ka pilnībā arī uzturu. Un fokusējoties tieši uz tiesas norādītajiem jautājumiem, vēlos akcentēt sekojošo, to nedaudz arī papildinot, lai sniegtu savu artavu jautājumos, par kuriem lietā ir diskusija.

Kā jau esmu norādījis arī savā rakstveida viedoklī, manuprāt, tas ir visnotaļ viennozīmīgs viedoklis ar tiesību doktrīnām par šīm te bankas un noguldītāju attiecībām... jā, ka veicot noguldījumu šie te naudas līdzekļi kļūst par bankas īpašumu, savukārt noguldītājs iegūst prasījuma tiesības. Tā to vairāki autori ir uzsvēruši un es neatrodu pamatu secināt savādāk.

Bet, šeit ir, manā ieskatā, svarīgi izdarīt vairākas piebildes.

Pirmām kārtām šķiet, ka šajā lietā arī tika pieminēta par tādu zināmu šķietami terminoloģisku dažādību dažādos normatīvajos aktos, kur vietām tā kā tiek runāts par līdzekļu konfiskāciju piederību, vietām tiek runāts... teiksim, civilprocesā piedziņas kontekstā ir runa par naudas līdzekļiem, kas pienākas trešajam personām, ja nemaldos, tāds formulējums ir lietots. Un kaut kādā mērā var teikt, ka arī likumdevējs formulējumos nav bijis pārāk konsekvents, bet, tajā pašā laikā, manuprāt, šī te šķietamā nekonsekvence sniedz arī zināmu ieskatu tiesisko attiecību būtībā.

Kādā ziņā? Pirmām kārtām, ja pareizi atceros, mana viedoklī tā bija 25. atsauce uz norādīto avotu, kur šī avota autors, kas, ja nemaldos pārstāv anglosakšu tiesības, ir arī tā kā analizējis šos te jautājumus un principā paudis ir viedokli, kas ir faktiski līdzīgs arī šīm te viedoklim, kāds ir pausts par noguldītāju un bankas attiecībām un tiesībām Latvijā, kur ir tād šīs te lietu tiesības, *in rem*, tās ir bankai, savukārt šis noguldītājs iegūst šīs te personiskās saistību tiesības. Bet ir tāda interesanta nianse, ko šis autors arī piebilst, ka noguldītājam tādā plašākā nozīmē esot arī šīs *te in rem* lietu tiesības uz šo te mantisko vērtību vai labumu, ko arī, manuprāt, nevajadzētu aizmirst.

Līdz ar to, saliekot kopā, manuprāt, visnotaļ trāpīgs ir salīdzinājums, kas ir izskanējis šajā lietā, atsaucoties arī uz kredītiestāžu gada pārskatiem, kad, ja ir runa par

noguldījumiem, tad šie te noguldījumi atspoguļojas divās pozīcijās — ka viņi ir gan aktīvi, gan pasīvi. Un šī te aktīvu un pasīvu saikne, ja tā var teikt, kas no tāda juridiskā viedokļa, manuprāt, projicējās šo te īpašumtiesību un prasījuma tiesību saiknē, ir tas, kas šo te situāciju padara atšķirīgu par, piemēram atļaušos izmantot Kūtra kunga minēto piemēru par vistiņu... padara, teiksim, to par atšķirīgu. Jo, teiksim, vistiņas gadījumā droši vien, ka var runāt tikai par aktīviem, ja kādu iemeslu dēļ šī te vistiņa gada pārskatā tiktu atspoguļota.

Līdz ar ko, arī tajos gadījumos, ja saistībā ar šiem te noguldītajiem līdzekļiem tiek veiktas kādas tiesiski nozīmīgas darbības, arī tad, manuprāt, vienmēr būtu paturama prātā šī te saikne, ko nevajadzētu pārtraukt — starp šīm te īpašumtiesībām un prasījuma tiesībām.

Un kā piemēru minēšu arī tādu situāciju, piemēram, civilprocesā. Izpildot tiesas spriedumu, tiek vērsta piedziņa. Un šī piedziņa tiek vērsta uz naudas līdzekļiem Civilprocesa likuma formulējumā, kas attiecīgajam parādniekam pienākas no kredītiestādes. Tādā gadījumā, pirmām kārtām ir svarīgi uzsvērt, ka šī te piedziņa rezultējas naudas līdzekļu izmaksā, nu, protams, ja tie naudas līdzekļi tur ir un, otrām kārtām, viņa attiecīgi gan izbeidz attiecīgā parādnieka prasījuma tiesības pret banku, gan reizē, teiksim, samazina arī šo te aktīvu pozīciju. Tas, ko mēs redzam, ka šī te aktīvu un pasīvu jeb īpašumtiesību un prasījumu pozīcijas iet nesaraujamā tandēmā. Līdz ar ko arī šajā gadījumā, ja runājam par to lietu, kas ir nozīmīga šajā, par tiem jautājumiem, kas ir nozīmīgi šīs lietas kontekstā, manuprāt, nevarētu uz šo jautājumu skatīties savādāk, ka, respektīvi, ka šie te... ka tā ir tikai bankas manta, bankas īpašums un atstājot bez ievērības šo te prasījuma tiesību elementu.

Citiem vārdiem sakot, tas, ko es gribētu teikt, ka nu es neatrodu juridisku pamatu tam, ka, teiksim, tiktu veikta uz attiecīga spēkā esoša nolēmuma pamata šo līdzekļu konfiskācija, bet viņa tādā samazinātu tikai šo te pasīvu daļu. Savukārt, aktīvus banka vienalga saglabātu. Nu, manuprāt, tas būtu pretēji šī te institūta būtībai.

Tālāk par bankas lomu.

Es piekrītu un, manuprāt, nav pamatotu argumentu tam, lai teiktu, ka pat, ja ir pamats šai te konfiskācijas veikšanai, ka viņa varētu... vai būtu veicama tādā veidā, ka viņa nesamērīgi un nepamatoti īsti aizskartu citu noguldītāju, citu kredītiestādes kreditoru tiesības. Tātad pēc tāda vispārēja principa, manuprāt... ja attiecīgajā kredītiestādē ir bijuši noguldīti šie te noziedzīgi iegūtie naudas līdzekļi, nu tad diezin vai, ka no tā vajadzētu vai nevajadzētu nesamērīgi ciest citiem kreditoriem un ieguldītājiem, kuru nu faktiski tā vienīgā nelaime vai vaina... kas pat īsti nav vaina... ir tas, ka viņi ir sagādājušies vienā kredītiestādē ar šo te noziedzīgās naudas noguldītāju. Līdz ar ko, šeit, manuprāt... jā tik tiešām, ir vieta jautājumam par to, kādā veidā taisnīgi līdzsvarotu šos te konfiskācijas mērķus, valsts intereses konfiskācijas īstenošanā un attiecīgi arī šo te citu noguldītāju, citu kreditoru intereses atgūt savu naudu.

Bet šajā sakarā arī būtu, manuprāt, būtiski izdarīt vairākus tādus akcentus.

Pirmais akcents, manuprāt, ko būtu vietā pieminēt, ir tas, ka jā... kaut kādā mērā mēs droši vien ka varam runāt par bankas kopējiem naudas līdzekļiem, bet gan ņemot vērā iepriekš izskanējušo šo te jautājumu par arestu, kura piemērošanas gadījumā šos te naudas līdzekļus... arestētos naudas līdzekļus var nošķirt, tad šeit, manuprāt, būtu jāņem vērā un nu... es pieļauju, ka kredītiestāžu speciālisti droši vien, ka varētu uz šo jautājumu sniegt detalizētāku atbildi, bet arī es, cik varu vadīties no savas pieredzes un zināšanām, tad persona, ja nogulda naudas līdzekļus bankā, tātad nav tā, ka šie naudas līdzekļi tiek, ja tā var teikt, kā graudi sabērti tādā kopējā apcirknī. Un tad, ja, piemēram, tur šiem te graudiem piemetas pelējums, tad vairs nav iespējams pateikt, vai tā sapelējusī daļa ir viena glabājuma devēja graudi vai cita.

Un tātad, šiem te naudas līdzekļiem ir konts. Tāpat arī nav tā, ka banka var absolūti brīvi ar viņiem rīkoties, ir dažādas šīs te noguldījumu programmas, darbības, līdz ar ko arī ir iespējams izsekot, kas, teiksim, ar šo naudu ir noticis, kādi augļi ir gūti, kādas izmaksas ir veiktas, kādi varbūt arī zaudējumi ir ciesti. Iespējams, ka ir arī zaudējumi un riska pozīcijas, kas attiecas vienādi uz visiem noguldītājiem, bet tajā pašā laikā es tiešām būtu šaubīgs par to, vai ir iespējams pamatoti teikt, ka nauda, ja tiek ieguldīta bankā, ka viņa tā kā pilnībā neatdalāmi saplūst ar visiem citiem bankā esošajiem naudas līdzekļiem. Manuprāt, tas tā īsti nav.

Vēl viens aspekts, par ko es arī vēlētos izteikties un kas, manuprāt, ir būtisks, ir jautājums par bankas iespējamo labticību. Uzreiz teikšu, ka es neesmu tik detalizēti un labi informēts, teiksim, par šīs pamatlīnijas faktiskajiem apstākļiem, lai tā spriestu, vai konkrētajā gadījumā banka būtu vai nebūtu uzskatāma par labticīgu, bet kopumā ņemot gribētu izdarīt divas piebildes.

Pirmā piebilde būtu izdarāma par labticīga ieguvēja aizsardzības mērķi. Labticīgie ieguvēji tiek aizsargāti gan, piemēram, kā labticīgi īpašnieki, gan arī, ja, piemēram, ir runa par labticīgajām trešajām personām, stājoties dažādos darījumos ar fiziskajām un juridiskajām personām.

Mērķis... viens no galvenajiem mērķiem katrā gadījumā ir civiltiesiskās apgrozības drošība. Tātad, lai persona, kura ir iegādājusies kaut vai šo pašu visticīgu, lai viņa tā kā nebūtu pakļauta nesamērīgam riskam, ka kādā brīdī to visticīgu no viņas vinvicēs uz tā vai cita pamata.

Ja runājam par bankas attiecībām un lomu. Tad, manuprāt, arī šeit ir zināma piešķirama nozīme šim te aktīvu un pasīvu aspektam. Ja, piemēram, no fiziskas personas vinvicē šo visticīgu, tad tādā saimnieciskā nozīmē tas nozīmē, ka viņai ir tātad samazinājušies aktīvi un viņa saka, ka tātad viņas aktīvos vairs nav šīs te visticīgas. Ja no bankas uz tā vai cita tiesiska pamata tiek pieprasīts veikt naudas līdzekļu izmaksu, tad atkal šeit samazinās gan aktīvi, gan arī pasīvi, līdz ar ko, manuprāt, tās situācijas tomēr nav gluži identiskas.

Otrs elements, kas arī būtu ņemams vērā, ir jautājums par šo te bankas lomu noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanā.

Nu, protams, droši vien, ka varētu būt vietā runa par to, kuras, teiksim, no šīm prasībām ir leģitīmā mērķa sasniegšanai samērīgas. Par to, cik es zinu, lietas ir bijušas un arī man pašam ir bijusi iespēja tādās piedalīties, bet nu... atkal par šādiem apsvērumiem šīs lietas kontekstā, tādas tik detalizētas informācijas man nav.

Bet ko es gribētu uzsvērt. Ka bankas jebkurā gadījumā šajā te noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas... nu, teiksim, ja tā var teikt... cīņā ir vienā no pirmajām pozīcijām. Un ir vienā no pirmajām pozīcijām loģisku apsvērumu dēļ. Tāpēc, ka tajā brīdī, kad kāda persona vēlēšies legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus kaut kādā veidā, lai pēc tam, teiksim, vai pēc kāda laika izmantotu šos noguldītos naudas līdzekļus un ja kāds vaicātu, kur viņi ir ņemti, tad tie ir naudas līdzekļi no noguldījuma... vairs nevis no apšaubāmas mantas vai apšaubāma darījuma... tad viņi vēršas no sākuma pie bankas. Līdz ar ko, teiksim, bankām šis pienākumu kopums ir gana augsts un gana komplicēts. Protams, šī te noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršana un bankas pienākumi tajā... viņi paši par sevi nenožīmē, ka visā šajā te kopējā noguldījumu apjomā tur nevar tomēr arī caur visiem šiem te riska pārbaudes mehānismiem ieslīdēt kāds gadījums. Un tāpat arī viņa no otras puses nožīmē, ka, piemēram, ja bankas atsaka sadarbību, ka uzreiz, teiksim, attiecīgais potenciālais noguldītājs būtu tādēļ uzskatāms par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizētāju. Tas tā gluži nav.

Bet katrā gadījumā, ņemot vērā to, ka labticīgo ieguvēju aizsardzība faktiski tajos kontekstos, kur tai ir nozīme, viņa zināmā mērā reducējas uz to, vai attiecīgais ieguvējs vai trešā persona zināja, vai viņai vajadzēja zināt kaut ko, kas konkrētajā gadījumā ir būtisks, tad es pieļauju, ka šajā gadījumā, ja šī te ieguvēja... labticīgās trešās personas aizsardzība bankai vispār būtu piemērojama, tad droši vien, ka zināma loma ir piešķirama arī tam, ka konkrētajā gadījumā arī saistībā ar konkrēto noguldījumu, kas varbūt vēlāk ir atzīts par noziedzīgi iegūtiem naudas līdzekļiem, kā banka ir veikusi šīs te vajadzīgās pārbaudes.

Tāds īsumā arī būtu mans viedoklis. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies jums.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien, Rasnača kungs!

Jūs savā viedoklī tiešām norādījāt, ka bankas tiesības rīkoties ar noguldītāju naudas līdzekļiem, nav skatāmas atrauti no noguldītāju tiesībām.

Vai es pareizi saprotu, ka tad jūsu ieskatā kredītiestādei jeb bankai šīs te negatīvās sekas konfiskācijas rezultātā nerodas, jo... nu, ja banka tāpat iepriekš bijusi saistīta ar noguldītājiem, un ja nebūtu konfiskācija, līdzekļi būtu jāatdod vai nu noguldītājiem vai arī, kā šajā gadījumā, kreditoriem maksātnespējas procesa ietvaros?

L. Rasnačs.

Jā, paldies par jautājumu.

Nu, varbūt nevarētu gluži teikt, ka bankai rodas negatīvas sekas tāpēc, ka bankas būtība... darbības būtība ir, teiksim, apgrozīt šos naudas līdzekļus, veikt tālākus ieguldījumus ar tiem vai, maksātnespējas gadījumā, te es minētu izmaksas. Tomēr, manuprāt, šeit ir jautājums par attiecīgā institūta būtību un samērīgumu.

Bet tas, ko es uzskatītu... droši vien tā kā īsti neatbilstošs būtībai ir tas, ka, teiksim, attiecīgajam noguldītājam šīs te viņu prasījuma tiesības tiktu konfiscētas, bet banka attiecīgos naudas līdzekļus varētu saglabāt.

Tāda bija mana doma. Vai es atbildēju uz jūsu jautājumu?

A. Rodiņa.

Tātad bankai varētu būt radušās kādas negatīvas sekas. Vai mēs varam runāt par bankas tiesību aizskārumu?

L. Rasnačs.

Globāli — jā. Un kā arī esmu norādījis rakstveida viedoklī, tad... nu, ja, mēs runājam, teiksim, par to, kurai personai potenciāli aizskar šīs mantiskās intereses, tad, jā, banka, manuprāt, ir šo personu vidū.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Man būs tāds varbūt savdabīgs jautājums, bet tieši jautāšu jums, ņemot vērā jūsu specializāciju.

Sakiet, lūdzu, vai par tiesisku būtu uzskatāms darījums... tātad noguldījums, kurš ir noslēgts par līdzekļiem, par līdzekļu noguldīšanu... tātad kuri uz šo noguldījuma brīdi vēl nebija atzīti par noziedzīgi iegūtiem, bet vēlāk, piemēram, pēc pāris gadiem, kādiem četriem gadiem izrādās, ka tie tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem.

Vai, jūsuprāt, var uzskatīt, ka tas, ka līdzekļi vēlāk tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem, var būt pamatā tam, lai darījumu no paša sākuma atzītu par spēkā neesošu?

L. Rasnačs.

Paldies. Tiešām interesants jautājums.

Es teiktu, ka nē. Šajā gadījumā, manuprāt, būtu vairāk runa par darījuma atcelšanu vai atkāpšanos no tā, jo... nu, atkal, ka šeit droši vien ir vērtējami tie apstākļi,

kas bankai bija jāpārbauda un ko viņa zināja un varēja zināt brīdī, kad šo te noguldījumu pieņēma, respektīvi, līgumu slēdza. Bet tie apstākļi tajā noguldījuma līguma slēgšanas brīdī ir bijuši tādi, ka bankai nu tā kā īsti pārvest nevarētu. Un arī nav noslēpums, ka saistībā ar šo te noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu šīs prasības gadu gaitā ir diezgan būtiski mainījušās. Ir tādas situācijas, ka sākumā viss bija kārtībā un pēc tam vairs nē... principā tā var būt. Tad runa drīzāk būtu par to, ka... un manuprāt arī Novēršanas likuma formulējums runā par darījuma attiecību izbeigšanu. Tātad, ja no tāda civiltiesiskā viedokļa ja mēs paskatāmies uz šo noguldījuma līgumu, tad viņš faktiski nevis kļūst spēkā neesošs no sākuma, bet likums šajā gadījumā ar imperatīvajām normām uzliek par pienākumu bankai no šī līguma atkāpties.

A. Rodiņa.

Skaidrs. Paldies.

Vai jūs, lūdzu, varētu precizēt. Kā tad ir, kāds ir jūsu viedoklis? Ko tad šajā gadījumā vajadzēja konfiscēt? Vai pareizi tiesas ir pieņēmušas lēmumu, konfiscējot šos te finanšu līdzekļus? Vai tomēr tad vajadzēja konfiscēt prasījuma tiesības?

L. Rasnačs.

Paldies.

Es teiktu, ka droši vien par to, vai pareizāk formulējums būtu līdzekļi vai prasījuma tiesības... Es pieļauju, ka nu, droši vien par to diezgan daudz konferences varētu noturēt, bet kas būtu būtiski, ka jebkurā gadījumā šai te procesuālajai darbībai būtu jārezultējas ar attiecīgo naudas līdzekļu izmaksu. Šajā gadījumā, ja es pareizi saprotu — ar pārskaitīšanu attiecīgajā valsts kontā.

Atkal pēc līdzības, teiksim, ņemot situāciju, ka, piemēram, tiek veikta piedziņa par labu no vienas personas, kas nav banka, no citas personas.

A. Rodiņa.

Paldies. Un vēl viens jautājums, par ko mēs te esam daudz diskutējuši.

Proti, pieļaujot... pieņemot, ka tiktu konfiscētas šīs te prasījuma tiesības. Kas notiek ar šiem reālajiem naudas līdzekļiem? Vai jūs uzskatāt, ka šie naudas līdzekļi drīkstētu palikt bankas rīcībā? Un banka šos reālos tālād finanšu līdzekļus varētu izlietot, pieņemsim, citu kreditoru prasījumu segšanai? Vai tas atbilst mūsu uzņemtajām starptautiskajām saistībām un arī principam, ka šādi te noziedzīgie līdzekļi nekavējoši ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības? Jo pēc būtības, kā tika norādīts arī tiesas sēdēs, ja mēs šādi rīkojamies, tad šī... kā arī daudzkārt tika uzsvērts, noziedzīgā ķēde, turpinās. Kāds ir jūsu viedoklis?

L. Rasnačs.

Paldies.

Sākšu varbūt atbildi uz šo jautājumu ar tādu pieskaršanos šim jēdzienam kā “civiltiesiskā apgrozība”. Ja nemaldos, to biju pieminējis arī savā viedoklī ar atsauci uz vienu no Civillikuma lietu tiesību pantiem, kur formulējums ir “vispārējā apgrozība” nevis “civiltiesiskā apgrozība”. Pēc tam saistību tiesību daļā gan atkal ir runa par civiltiesisko apgrozību. Protams, var jau būt, ka diskusijas ietvaros varētu tikt izvirzīts arguments, ka, teiksim, šī te terminoloģiskā atšķirība ir radusies tikai un vienīgi tāpēc, ka godājamais Frīdrihs Georgs fon Bunge, gatavojot Baltijas Civillikuma projektu, ņēma šo te regulējumu no dažādiem avotiem, kuri, protams, nebija terminoloģiskā ziņā pietiekami saskanīgi, bet, manuprāt, šeit jebkurā gadījumā ir arī būtiska nianse, ka, manuprāt, šeit ir pareizāk runāt par šo te vispārējo apgrozību, nevis, teiksim, runāt par šo civiltiesisko apgrozību kopumā.

Atbildot uz jautājumu par to, vai šie naudas līdzekļi varētu palikt bankas rīcībā, manuprāt, atbilde ir nē. Tas būtu pretēji šai te tiesiskās attiecības būtībai, ko tād minēju, ka no vienas puses ir šīs īpašumtiesības, bet no otras puses ir prasījuma tiesības. Viņas tād pēc vispārējā principa, manuprāt, nevar sadalīt.

Citāda lieta, protams, ir situācija, ka ja šī te konfiskācija vai kāda cita pēc būtības līdzīga procesuāla darbība saduras ar citu kreditoru un noguldītāju tiesībām saņemt naudas līdzekļus. Te, protams, atkal šeit ir vietā jautājums par to, kāpēc šiem citiem kreditoriem būtu jābūt tiem, kuri faktiski samaksā par to, lai valsts varētu pilnā vai, teiksim, vismaz iespējami lielākā apmērā šo te procesuālo darbību veikt.

Nu, vismaz tādos vispārējos principos man arī ir grūti iedomāties pamatu apstiprinošai atbildei. Droši vien, ka nē. Līdz ar ko šeit būtu vietā jautājums par to, kādā veidā šīs situācijas tiek risinātas. Ja tās, teiksim, tiek risinātas caur šīm kārtām, par ko es būtu mazliet piesardzīgs, vai arī tam tiek paredzēts vēl kāds cits mehānisms. Tā kā vismaz iespēju robežās mazinātu to situāciju, ka citi noguldītāji cieš dēļ tā, ka tas ir jākonfiscē.

A. Rodiņa.

Vai es pareizi saprotu, ka jūs, tād izvirzot šo tēzi par to, ka nepieciešams līdzsvarot tād valsts intereses saņemt šos konfiscētos līdzekļus un citu kreditoru intereses tād jāmēģina vienlīdzīgi sadalīt, ja tā drīkstētu teikt, tas kopīgais naudas maks, kas ir izveidojies maksātnespējas procesā? Vai šī valsts interese tomēr nevarētu prevalēt saņemt konfiscētos līdzekļus?

L. Rasnačs.

Nu, atkal jautājums, protams... vai, pareizāk sakot, atbilde uz šo jautājumu droši vien, ka nebūtu viennozīmīga.

Un arī šobrīd ar pilnu pārliecību es nepretendēju uz to, ka manis sniegtā atbilde būs pilnīgākā. Bet es būtu tomēr piesardzīgs secināt par šo te, ka viņa varētu prevalēt.

Drīzāk, manuprāt, ir jārunā par tādu iespējami taisnīgu, iespējami saprātīgu līdzsvaru, kādēļ es, teiksim, arī runāju par šīm te iespējām, vismaz daļēji izsakot, kurā konkrētā kontā vai noguldītajiem naudas līdzekļiem vai prasījuma tiesībām kas ir noticis...ko viņas ir nopelnījušas, ko zaudējušas, vai varbūt vispārējā riska ziņā nav attiecināmas.

A. Laviņš.

Rasnača kungs, man būs viens precizējošs jautājums, ko jūs jau daļēji atbildējāt uz Rodiņas kundzes uzdoto jautājumu. Un runa ir par Civillikuma 1414. panta nozīmi šīs lietas faktiskajos un tiesiskajos apstākļos. Proti, šajā pantā ir minēts, ka par tiesiskā darījuma priekšmetu var būt tikai tas, kas nav izņemts no privāttiesiskās apgrozības. Pretējā gadījumā darījums nav spēkā.

Mēs redzam no lietas faktiskajiem apstākļiem, ka darījums par naudas līdzekļu noguldījumu ir bijis vienā datumā, bet pēc kaut kāda brīža ir pieņemts tiesas lēmums, ar kuru šie līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem.

Vai šā darījuma priekšmets nav tomēr līdzekļi, kas ir noziedzīgi iegūti? Un vai šādā gadījumā nebūtu piemērojamas tās tiesiskās sekas, kas ir minētas Civillikuma 1414. pantā?

L. Rasnačs.

Jā, paldies par jautājumu.

Es vadītos no pieejas, ka darījuma trūkumi tāpat ir vērtējami atbilstoši tai situācijai, kāda viņa bija vai nebija tajā brīdī, kad darījums tika slēgts. Līdz ar to, teiksim, ja viņi ir to vai citu iemeslu dēļ radušies vēlāk, tad, kā jau minēju, taisni tāpat Civillikuma vērtējumā vai skatījumā korektāk to būtu vērtēt nevis kā sākotnēji spēkā neesamību, bet, tā teikt, caur šo te atkāpšanos no darījuma.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies, Rasnača kungs, par sniegto viedokli.

Man būtu viens jautājums, kas ir saistīts ar jūsu sniegto viedokli un viens jautājums, kas izies ārpus jūsu sniegtā viedokļa, uz kuru jūs varēsiet vai nu atbildēt vai neatbildēt. Jūsu viedoklis par izskanējušo.

Pirmais jautājums. Jūs teicāt, es ceru, ka es pareizi pierakstīju, ka citi cieš tāpēc, ka tiek konfiscēti šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi. Citi cieš...

Mans jautājums. Līdzīgi kā es jautāju Kūtra kungam... Sakiet, lūdzu, vai šie citi noguldītāji jeb citi kreditori maksātnespējas... vai mēs varētu teikt, ka esošās

īpašumtiesības tvērums, prasījuma tiesības vai kas... sniedzas tomēr tik tālu, ka viņiem ir tiesības arī uz daļu no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem?

L. Rasnačs.

Paldies par jautājumu.

Nē, protams, ka viņiem nav tiesības uz daļu no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, bet šajā kontekstā, manuprāt, papildus nozīmi iegūst manis minētais šis te anglosakšu tiesībsaimes autora rakstītais par tiesībām uz vērtību. Un, ja mēs runājam par tiesībām uz vērtību, tad tā vērtība tajā brīdī, kad tiek veiktas šīs izmaksas vai konfiskācijas arīdzan, viņa droši vien... nu, tas ir fakta jautājums... un viņa ir tik, cik viņa ir... vairāk tajā brīdī, tā teikt, viņa neradīsies. Un manis teiktais par to, ka citi cieš, es to domāju tādā veidā, ka šī te vērtība, ko citi reāli var saņemt, ir mazāka tāpēc, ka tiek veikta šī te konfiskācija.

G. Kusiņš.

Bet sakiet, lūdzu, likumīgi varbūt cieš vai nelikumīgi cieš? Nu, cieš dažādi. Tās ciešanas var dažādi izpausties.

L. Rasnačs.

Tas, protams, varētu būt vērtējams. Bet, pirmām kārtām, teiksim, ja runājam par šā te likumīgu ciešanu, tad viņa var būt arī izpausties arī tad, ja, piemēram, attiecīgajam tiesību subjektam nav laimes, un gala beigās ir dažnedažādas situācijas, ka tiesību subjekti ir spiesti ciest kaut vai tādā nozīmē, ka spiesti samierināties ar kādām negatīvām sekām un gluži vienkārši tāpēc, ka nav nekā labāka izdomāts... tad arī ... Un ar to es gribu teikt, ka šeit droši, ka būtu jāvērtē, vai šī te kārtība un tie nosacījumi, pie kuriem viņiem tā kā ir jācieš un jāsamierinās, ka viņi saņem mazāk, vai viņa ir tā kā pietiekami skaidra un atrunāta likumā.

Un otrs jebkurā gadījumā ir jautājums arī par samērīgumu. Un, kā jau es teicu, jā, droši vien, ka arī var būt un visticamāk, ka vairumā gadījumā arī ir situācijas, ka summāri to līdzekļu nav pietiekamā daudzumā, lai varētu pilnībā apmierināt visiem, līdz ar to nākas samazināt. Un atkal ir jautājums droši vien par šo te samērīgo metodi šai samazināšanai. Tas nav tik vienoziģīgs. Diemžēl arī man nebūs gatava metode, ko ieteikt, bet nu jebkurā gadījumā šim samērīgumam ir jābūt, arī tad, ja viņiem ir likumīgi jācieš.

G. Kusiņš.

Lietas izskatīšanas laikā izskanēja arī viedoklis, ka... nu, teorētiski tāda iedomāta situācija... ja bankā tiek saņemts šāds nolēmums un tie finanšu līdzekļi bankā vairs nav tādā apjomā, kādā vēlās konfiscēt... Un sakiet, lūdzu... mans jautājums: vai bankas administratoram ir tiesības saņemt daļu no noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, vai

arī vienkārši bankas administratoram ir tiesības uz sava darba pienācīgu atlīdzību un tad ko varētu vērtēt no kaut kādiem citiem līdzekļiem... Konkrētais jautājums: vai bankas administratoram, jūsuprāt, būtu tiesības uz daļu no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem.

L. Rasnačs.

Jā... paldies par jautājumu. Es teiktu, ka droši vien jau šeit vairāk būtu jāvērtē, vai šādā gadījumā bankas administratoram... kādā apmērā viņam ir tiesības saņemt atlīdzību par viņa darbu. Un droši vien, ka, līdzīgi kā visiem citiem šajos te gana bēdīgajos stāstos iesaistītajiem, ja šo līdzekļu nepietiek... nu, visticamāk, ka tas varētu ietekmēt un droši vien tam arī būtu pamats, kas ietekmētu arī šo te bankas investoru darba atlīdzību... Bet, nu atkal šeit ir jautājums par to, cik precīzi arī tas ir noteikts likumā un to, vai tas ir gana samērīgi attiecībā pret citām interesēm, citām personām.

G. Kušņš.

Paldies. Un pēdējais jautājums. Šis gan būs jautājums, uz kuru jūs varēsiet neatbildēt, jo šis jautājums ir tā kā ārpus jūsu viedokļa, bet es būtu pateicīgs, ja jūs izteiktu savu viedokli.

Lietas izskatīšanas laikā mēs dzirdējam viedokli, ka atšķirīgi būtu vērtējama situācija, ka noziedzīgi iegūta nauda tiek izņemta no strādājošas bankas. Un atšķirīgi tad ir vērtējama situācija, ka noziedzīgi iegūta nauda atkal tiek izņemta no tādas bankas... vai šinī gadījumā no tāda subjekta, kāds ir mūsu izskatāmajā lietā.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, vai tas ir vai nav maksātnespējīga... vai ir kāds izšķirošs apstāklis, lai šo izvērtētu?

L. Rasnačs

Jā. Liels paldies par šo jautājumu.

Es uz to atbildēju, jo tas īstenībā aizskar arī vienu momentu, ko es gribēju teikt, bet nepateicu...

Proti, protams, ka maksātnespējas gadījumā ir atšķirīga situācija attiecībā uz pieejamo līdzekļu apmēru. Konkrētajā gadījumā tā nav maksātnespēja, ja visiem pietiek, bet citādi no civiltiesiskā viedokļa, manuprāt, nav nekāda pamata raudzīties, teiksim, uz šiem te īpašumtiesību un prasījuma tiesību jautājumiem savādāk, atkarībā no tā, vai, teiksim, banka ir maksātnespējīga vai maksātnespējīga. Šos te privāttiesiskos jautājumus, manuprāt, tas nemaina.

Un vēl jo vairāk. Lai šo domu ilustrētu, tas, ko es gribēju piebilst savā runā, bet nepiebildu, ka to, manuprāt, ilustrē situācija, ka noguldītājs pats vai citu apsvērumu dēļ pēc noguldījuma termiņa beigām vai priekšlaicīgi izlemj izņemt savus naudas līdzekļus. Droši vien, ka atšķirsies šie te noteikumi un attiecīgo līdzekļu apmērs atkarībā no tā, kurā brīdī viņš to izlems darīt, bet jebkurā gadījumā tādas tiesības viņam ir un es nekad

neesmu dzirdējis, ka kāda banka būtu paudusi argumentu, ka, lūk, viņš tādā veidā atņem bankai bankas īpašumu. Un es domāju, ka tas ir izskaidrojams... šāda argumenta neesamība ne tikai ar to, ka tajā situācijā var būt naudas pietiek gan šīs darbības izpildei, gan visām pārējām, kas ir jādara, bet arī ar to, ka tas lieliski parāda šo te īpašumtiesību un prasījuma tiesību tandēmu, respektīvi, noguldītājs izlieto savas prasījuma tiesības, attiecīgi bankai.... nu, tādā nozīmē samazinās īpašumtiesības un aktīvi. Līdz ar ko arī citās situācijās šo te īpašumtiesību un prasījuma tiesību jautājumu, manuprāt, nevar skatīt šķirti.

A. Laviņš.

Rasnača kungs, šo paturpinot. Jūs minējāt, ka neredzat, nesaskatāt atšķirības starp tādu kredītiestādi, kura ir spējīga darboties un darbojas un kredītiestādi, kurai ir pasludināts maksātnespējas process.

Tā atšķirība, ko mēs esam dzirdējuši iepriekšējās tiesas sēdēs, ir raksturota ar to, ka kredītiestāde, kura darbojas, tajā ir atvērti... cik nu tajā ir... dažādi konti un ja ir naudas izmaksas pieprasījums, banka redz savu klientu, kurš no attiecīgā konta lūdz izmaksāt šo naudu. Un šo naudas maksājumu ir iespējams veikt no attiecīgā konta.

Turpretī maksātnespējas gadījuma šādu kontu vairs nav, ir viens konts, kurā ir visi bankas aktīvi un tur ir... respektīvi, nu, jā, bankas aktīvu formā... un tur ir ne tikai naudas līdzekļi, bet arī viss iegūtais maksātnespējas procesa normatīvā regulējuma kārtībā, kad tiek atsavināti šie aktīvi un tas viss ir vienā kontā un īsti nevar veikt vairs šādu darbību, ka kāds no kreditoriem varētu teikt: lūdzu, izmaksājiet man pienākošos līdzekļus vai, citiem vārdiem sakot, es vēlos savas prasījuma tiesības īstenot.

Tā ir tā atšķirība, kas mums tika skaidrota. Jūs varat piekrist šādam atšķirības raksturojumam? Un ja jā, tad vai tam ir nozīme?

L. Rasnačs.

Paldies par jautājumu.

Atšķirība kā tāda, manuprāt, ir. Bet es īsti negribētu piekrist, ka tas maina šo te īpašumtiesību un prasījuma tiesību esamību, piederību un saistīto raksturu. Jo... nu, šeit arī droši vien, ka būtu interesanti uzklaut detalizētāku kredītiestāžu pārstāvju komentāru, bet es sliecos domāt, ka viens no iemesliem, kāpēc arī šie te līdzekļi ir sapludināti vienā kontā, ir iemesls tas, ka banka faktiski pārtrauc savu darbību. Viņa tā kā sāk atgūt kredītus un veikt visas citas darbības, tajā skaitā šos līdzekļus iesaldēt un tad attiecīgi veic šīs izmaksas. Bet izmaksas tiek veiktas. Tāpat arī jebkurā gadījumā administrators vērtē to, kādas summas lielumā šo te kreditoru prasījumi ir pamatoti. Un droši vien, ka ne visos gadījumos, bet daļā gadījumu, teiksim, ja vajag, tad var tikt arī izvērtēta, kāda, teiksim, bija situācija saistībā ar konkrētās personas noguldījumu, atkal par noteikumiem, par peļņu, zaudējumiem un riskiem, un tiem apstākļiem.

A. Laviņš.

Labi.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Rasnača kungs! Es gribēju precizēt vienu jautājumu — par bankas tiesību aizskārumu, ko jūs jau minējāt, kas jūs saredzat bankas tiesību aizskārumu.

Vienlaikus jūs arī teicāt, ka... pretī aktīviem ir pasīvi, tātad tas līdzsvarojas. Es gribēju, vai jūs varētu drusciņ izvērst... kā jūs saredzat to bankas tiesību aizskārumu, jo es saprotu, ka samazinoties aktīviem samazinās arī pasīvi un varētu teikt, ka banka ir, tā teikt, līdzsvarā atkal. Kur veidojas bankas tiesību aizskārumi? Kā jūs to redzat?

L. Rasnačs.

Paldies.

Bankas tiesību aizskārumi, man šķiet, ka es biju to arī tā kā norādījis rakstveida viedoklī... šeit ir saistāms arī ar bankas pienākumu veikt attiecīgo prasījumu apmierināšanu un izmaksu citiem kreditoriem. Tātad, tas, protams, arī ir tādā kontekstā jautājums par to, cik bankai ir šo te līdzekļu, no kuriem tā to var darīt un tas kļūst nozīmīgs... tādā nozīmē es to domāju.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Rasnača kungam?

M. Šķiņķis.

Jā, atsevišķi jautājumi būs.

Liels paldies par jūsu viedokli.

Vispirms pirmais jautājums. Jūs rakstveida viedoklī rakstījāt, ka nauda ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas rīks šajā gadījumā. Vai, ja godātā tiesa nonāk pie cita secinājuma, ka tomēr tas nav rīks, vai jūsu sniegtais viedoklis mainītos? Vai tam ir kāda nozīme?

L. Rasnačs.

Jā. Paldies par jūsu jautājumu.

Redziet, šeit ir svarīgi droši vien izdarīt dažas piebildes.

Pirmām kārtām, nu šī tēze par to, ka tas ir noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīks, faktiski nav gluži tā kā mans pilnīgi no jauna radīts, tā ir refleksija... es gan, atklāti sakot, neatceros, vai biju pievienojis atsauci vai nē, bet tā būtībā ir refleksija uz šo te

viedokli un nostāju, kas ir pausta. Arī situācijā, ka, manuprāt, īsti neredzu tam pamata, teiksim, uzskatīt savādāk. Tas ir viens.

Otrs. Arī pat ārpus šī te jautājuma, vai attiecīgie naudas līdzekļi ir uzskatāmi par šī noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīku vai nē. Jautājums ir droši vien par attiecīgās konfiskācijas mērķi, teiksim, vai viņi tiek sasniegti... šos te naudas līdzekļus uzdot faktiski bankai pārskaitīt valstij. Es to tā saprotu... tā tas izpaužas.

M. Šķiņķis.

Paldies par atbildi.

Tad mans nākamais jautājums. Jūs teicāt, ka ir strādājošas bankas gadījumā jāsaglabā tandēms — aktīvu un pasīvu pozīcija. Tad vai es pareizi saprotu, ka arī maksātnespējas gadījumā maksātnespējīgā kredītiestāde, kā jūs uzskatāt, ka tandēms turpinās... tas nav jāmaina... viņš nemainās...

L. Rasnačs.

Jā, paldies. Es tā uzskatu tāpēc, ka... es neatceros pamatu, kāpēc, teiksim, maksātnespējas gadījumā šis tandēms būtu pārtraucams.

M. Šķiņķis.

Tādā gadījumā nākamais jautājums. Vai es pareizi saprotu, ka tajā gadījumā, ja ir atzīta par noziedzīgi iegūtu atsevišķu noguldītāju bankā ieskaitītā nauda, tad, vai saglabājot šo tandēma principu, pareizi būtu, ka prasījums šiem labticīgajiem kreditoriem ir jākonfiscē? Vai varētu būt, ka prasījums paliek, bet kāda daļa naudas no bankas naudas tiek ieskaitīta kontā?

L. Rasnačs.

Nē, nu, manā skatījumā tas skatāms kopsakarā. Respektīvi, atbilstoši šīm te prasījuma tiesībām, būtu veicama naudas līdzekļu izmaksa. Tas, vai bankai naudas līdzekļu ir pietiekami, lai šo izmaksu veiktu. Tas ir atkal nedaudz cits jautājums, bet jāvērtē šo te samērīgumu... nu, vai tas ir pirmām kārtām vispār iespējams, teiksim, tā kā to salāgot ar citām izmaksu veikšanām.

M. Šķiņķis.

Tad par jūsu teikto... skatoties šīs lietas kontekstā... tad vai es pareizi saprotu, ka jūs uzskatāt, ka tandēmā ir šis prasījums, negodprātīgo kreditoru prasījums, kurš tiek konfiscēts, pretim būtu nauda bankā, kas ir jāskaita... kam tad? Valstij, kas ir iestājusies šo kreditoru nelabticīgo vietā?

L. Rasnačs.

Tātad mans redzējums par šī te līdzekļa piemērošanu ir tāds. Ka tātad... kā jau es teicu, ka, manuprāt, precīzāks ir šis te Civillikuma Lietu tiesību formulējums par

izņemšanu no vispārējās apgrozības. Tam, manuprāt, arī atbilst šī te naudas līdzekļu izņemšana, pārskaitīšana par labu valstij.

M. Šķiņķis.

Tad man ir nākamais jautājums, turpinot šo nepieciešamību saglabāt tandēmu starp aktīvu un pasīvu sadaļu... maksātnespējas gadījumā, kā arī Pastara kungs vakardien skaidroja... šis tandēms ir izjaukts un tāpēc ir maksātnespēja, jo aktīvu sadaļā ir mazāk kā pasīva sadaļā. Vai jūs neredzat... jūs arī teicāt, ka kreditoriem ir tiesības uz vērtību. Vai jūs neredzat, ka maksātnespējas gadījumā šis tandēms turpina darboties caur prasījumu vērtību?

L. Rasnačs.

Vai es varētu palūgt precizēt jautājumu?

M. Šķiņķis.

Tātad es gribētu saprast, kā jūs uzskatāt par šo tandēmu starp aktīvu un pasīvu... prasījumu un bankā esošo naudu... kā tas darbojas maksātnespējīgās bankas gadījumā, kad naudas ir mazāk nekā ir prasījumu?

L. Rasnačs.

Jā... tātad, manā skatījumā arī pie šāda scenārija šis tandēms saglabājas. Cita lieta ir, ka, teiksim, šī te vērtība, vadoties no fakta, ka šīs vērtības ir mazāk, ir tātad noteikts mehānisms, kā tiek noteikta šī te... proporcionālisms... tas varbūt nebūtu īstais vārds... bet, teiksim, atbilstoša samazinātā vērtība, ko attiecīgais kreditors var saņemt... Tā es to redzu.

M. Šķiņķis.

Un tad jūs sakāt, ka noziedzniekam tajā brīdī, kad viņš ir noguldīja naudu, tā prasījuma vērtība ir atbilstoša... ja, nav maksātnespējīga... tā aktīva un pasīva daļa sakrīt, atbilstoši bankā ir pieejami līdzekļi, bet nu vēlāk ir mazāk... Un jūs sakāt, ka arī pienāktos nevis naudas vērtība, kāda tā ir šobrīd maksātnespējas gadījumā, bet tāda vērtība, kāda tā bija brīdī, kad tika noguldīta bankā.

L. Rasnačs.

Redziet, es uz šo jautājumu raudzītos no skatupunkta... respektīvi, kas ir šie te noziedzīgi iegūtie līdzekļi un vai viņus ir iespējams atgūt, neaizskarot citu kreditoru intereses. Teiksim, tā... šī te sadursme manā skatījumā ir... un tās neesamība... protams, ir būtiska. Ja šīs sadursmes nav, tad, protams, šī te konfiskācija būtu vēršama uz šo te virsvērtību. Ja viņa ir, nu, tad, protams, ir jautājums par to, kā tiek samērīgi līdzsvarotas šīs te komunikācijas veikšanas intereses un citu kreditoru prasījumu apmierināšanas intereses.

M. Šķiņķis.

Un, ja jūs turpinātu šo domu... vai jums liktos, ievērojot jūsu zināšanas un jūsu specializāciju, vai jums liktos samērīgs risinājums, pareizi sistēmiski, ka tas līdzsvars tiek atrasts tur caur regulējumu, kāds jau faktiski pastāv, ka katra kreditora prasījuma vērtību atspoguļo viņa prasījums pret maksātnespējīgu juridisku personu.

L. Rasnačs.

Nu, es būtu piesardzīgs sniegt konkrētu atbildi uz šo jautājumu tāpēc, ka es pieļauju, ka tur ir diezgan daudzas nianšes. Tā kā... kā jau es teicu, tādas viennozīmīgas atbildes uz to, kā šo te līdzsvaru nodrošināt, man nav. Bet, nu, tas būtu tas, par ko būtu jādomā.

M. Šķiņķis.

Un tad vēl pēdējais jautājums.

Jūs teicāt, ka neskaidra nauda nav tas pats, kas graudi... strādājošā kredītiestādē tomēr ir bankas konti.... Ja gadījumā mēs runātu par kredītiestādes maksātnespēju, ir viens konts algu klientiem... ir konti, kur atrastos tās naudas... vai tad varētu vērtēt šo analīzi par graudiem un teikt, ka nav iespējams saprast, kura nauda ir tieši tā nauda, kas kādreiz bija ieguldīta...

L. Rasnačs.

Nu, manuprāt, to tik vienkārši... nu, es nesaku, teiksim, to tik vienkārši kā pārmetumu... bet vairāk kā... Ja es to tā raksturotu, tad, manuprāt, īsti tādā veidā to skatīt nevarētu tāpēc, ka droši vien ir dažāda veida riski un izmaksas, kas vairāk vai mazāk tā kā vienā veidā projicējas uz visiem šiem naudas līdzekļiem. Bet tāpatās... taču arī šī te informācija un laika periodu, kamēr šie naudas līdzekļi ir atradušies atsevišķos kontos, viņi taču vēl joprojām ir pieejami. Līdz ar ko arī ir iespējams izsekot un secināt, teiksim, kā un kurām prasījuma tiesībām ir klājies... vai, viņas, teiksim, nesušas peļņu vai cietušas zaudējumus, kādas ir bijušas izmaksas saistībā ar viņu šo te apriti caur bankas darbību.

A. Laviņš

Paldies. Paldies, Šķiņķa kungs.

Vēl ir jautājumi, kurus vēlas uzdot tiesa. Vārds jautājuma uzdošanai tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Jā, man jums jautājums. Jūs minējāt, runājot par bankas un bankas kreditoru aizskārumu... varbūt ne tiesību aizskārumu, bet aizskārumu tādā izpratnē, ka bankas darbība tiek traucēta, ja tās līdzekļi tāpat tiek konfiscēti un arī citi kreditori jeb, kā jūs

minējāt, to vērtība, noguldījumu vērtība samazinās atsaucoties uz šo angloamerikāņu tiesību loka autoru.

Bet vai jūs nepiekrītat tādām viedoklim, ka tas būtībā ir vispārējs dzīves risks, ka, vērsoties un atverot kontu bankā, tu izvērtē šo risku, ar kādu banku tu strādā, vai tai ir pietiekams pašas kapitāls, vai tā spēs nodrošināties gadījumā, ja, piemēram, nevis valsts konfiscēs noziedzīgi iegūtu mantu, ko šī banka pie sevis ir glabājusi, bet vienkārši kāda noguldītāju grupa pēkšņi izlems mainīt banku un to pamest. Un tādā gadījumā arī faktiski citi noguldītāji vai kontu īpašnieki sajūtīsies nepatīkamā situācijā, jo Latvijas tiesībās nav tādu subjektīvo tiesību viņiem prasīt apturēt citu noguldītāju darbību un tikai valsts var iejaukties un uzlikt attiecīgus ierobežojumus bankai, lai novērstu kapitāla aizplūšanu. Bet pašas privātpersonas šādus ierobežojumus pieprasīt, teiksim, civiltiesiskā kārtībā, piemērojot pagaidu aizsardzību civilprocesā diez vai varēs.

L. Rasnačs.

Jā... Paldies par jūsu jautājumu.

Protams, kaut kādā mērā tas ir arī šis te dzīves risks, kas, ja es pareizi atceros arī Vācu tiesībās ir diezgan plaši... šis te... koncepts attīstīts... Un, ja es nemaldos, tad arī Civillikuma 1636. pantā tas ir viens no pamatiem, kas izslēdz tiesības prasīt kaitējuma atlīdzību. Kaut kādā mērā... jā. Bet, tajā pašā laikā... nu, es arī teiktu, ka šeit droši vien ir jāvērtē, vai šo dzīves risku, pat ja tas tā lielos vilcienos ir, ir iespējams saprātīgi mazināt. Un droši vien, ka tas nenosedz visas šāda veida situācijas, bet nu, piemēram, šis te noguldījuma garantiju fonds... tāda veida instrumenti, teiksim... normatīvie noteikumi par dažādām prasībām pret bankas kapitālu... nu, jā... šis dzīves risks, protams, kaut kādā mērā turpina pastāvēt, bet tajā pašā laikā arī ir jautājums par regulējumu, kas tā kā šo risku mazina... jo, nu, es šajā brīdī iedomājos par banku, kurā mana nauda stāv... Nu, godīgi sakot, es nezinu, teiksim, cik daudz tur tās procedūras tiek veiktas vai netiek veiktas. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Turpinām ar jautājumiem.

Saeimas pārstāvjiem vai būs jautājumi Rasnača kungam?

J. Priekulis.

Jā, paldies. Rasnača kungam būs divi jautājumi no mūsu puses.

Tas pirmais jautājums. Jūs minējāt šo te vajadzību, teiksim, tā... panākt taisnīgu līdzsvaru starp dažādām interesēm. Situācijā, kad tiek konfiscēta noziedzīgi iegūta nauda bankai un kura faktiski ir nonākusi finanšu grūtībās... sakiet, lūdzu, jautājums būs kontekstā arī ar vienu no Civiltiesībās izmantotajām cēloņsakarības teorijām, tā ir *conditio sine qua non* jeb priekšnoteikums, bez kura kaut kas neiestātos.

Sakiet, vai tas, ka nepietiek naudas visiem kreditoriem, nav tieši cēloņsakarīgi saistīts tieši ar bankas finanšu grūtībām un novešanu līdz maksātnespējai nevis ar to, ka valsts konfiscē noziedzīgi iegūtu naudu, jo, piemēram, situācijā, ja šī nauda būtu konfiscēta ātrāk vai nelikumības pamanītu banka vai pati valsts, tas varbūt nav nozīmīgi, tāpat taču visiem kreditoriem un arī pieteikuma iesniedzējam kreditoram nepietiktu naudas.

L. Rasnačs.

Jā, paldies par jūsu jautājumu.

Tiešām interesants jautājums. Redziet, droši vien... ka no tāda cēloņa kā faktu viedokļa, es pieļauju, ka var būt dažādas situācijas, kādā veidā banka līdz tam ir nonākusi un kādā veidā ir nonākts līdz šai te līdzekļu nepietiekamībai.

Bet tas, kur es varbūt raudzītos savādāk... teiksim, ja mēs arī raugāties no cēloņsakarības viedokļa, tad man uzreiz nāk prātā, ka *conditio sine qua non* faktiski ir tikai pirmais solis cēloņsakarības vērtēšanā. Pēc tam ir šī te adekvātuma teorija un, kas, es pieļauju, varētu būt, iespējams, visbūtiskākā... šī te, vāciski viņu sauc par *Schutze de norm* tiesību normas aizsardzības mērķa metode, kas tādā veidā vēl sašaurina iespējamo cēloņu šo te klāstu, ļaujot attiecīgi atrast starp visiem iespējamajiem tos galvenos juridiski nozīmīgos cēloņus, kurus ir paredzēts ar to novērst. Un, ja šādi raugās, tad faktiski mēs atkal nonākam pie jautājuma par to, kāds ir regulējums un kādus riskus un kāda veida situācijas pie kura no iespējamajiem notikumu pavērsieniem ir paredzēts novērst.

Lūk, tāda būtu mana atbilde.

A. Stupins.

Paldies. Un tad noslēdzošā atbilde... vispārīgi turpinot un ceru arī izbeidzot tēmu par sākotnēji spēkā neesošiem darījumiem, lai ir galīga skaidrība.

Vai izskatāmajā gadījumā mēs varam uzskatīt, ka pastāv sava veida tāda starpdisciplināra dažādu grūti savietojamo tiesību jomu konstrukcija, ka speciālais Novēršanas likuma regulējums paredz zināmu izņēmumu no šāda te principa par darījumiem, kas nav spēkā jau sākotnēji... kur darījumi, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir sākotnēji spēkā neesoši, banka, pamatojoties uz Novēršanas likuma regulējumu un risku izvērtējumu, vienkārši tos izbeidz un nekādas civiltiesiskas sekas pēc tam nav iespējamās.

Vai tā es to saprotu... Bet kā ir ar tiesas spriedumu, ar kuru līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem? Vai sprieduma datums pats par sevi var ietekmēt to, ka nauda ir bijusi zagta jau tās iemaksas brīdī bankomātā? Kā šo te konstrukciju sakārtot? Paldies.

L. Rasnačs.

Jā. Paldies.

Redziet, par šo konstrukciju sakārtošanu runājot, jautājums ir par to... droši vien es sāktu ar to, vai bankai tajā brīdī, kad viņa pieņēma šo noguldījumu, veicot tās darbības, kuras no bankas ir tā saprātīgi sagaidīt, vai viņai bija pamats, vai viņa varēja un vai viņai vajadzēja uzskatīt, ka tā nauda bija zagta. Un ja bija... nu, ko es atkal neņemos spriest, vai tas ir šīs lietas gadījums, bet, ja bija... tad varbūt, iespējams, jā, varētu raudzīties uz šo te darījumu no Civillikuma 1415. panta viedokļa, kas tad viņu padarītu par spēkā neesošu. Bet, ja banka to konstatēt nevarēja un konstatēt nevarēja tostarp tāpēc, ka tajā brīdī, kad noguldījumi... līgumiskie noguldījumi tika slēgti, tad bija viens regulējums, kas paredzēja tā kā vienu darbību kopumu, nu, nosacīti sakot, ar zemāku sliekšni un tad pēc kāda laika šis sliekšnis ir paaugstināts ticis un attiecīgi bankai tad bija pienākums tā kā pēc šā jaunā sliekšņa pārvērtēt, tad es teiktu, ka tas ir jautājums ... nu, atkal... vai pie tās pārvērtēšanas bija jānonāk pie secinājuma un varēja nonākt, ka šīs tiesiskās attiecības ir jāizbeidz, vai arī tikai... nu, teiksim, arī tad, ja tā saprātīgā atbilde bija nē., jo gala beigās banka tomēr neveic izmeklēšanu... tas arī tai nav jādara... Un, ja teiksim, tikai ar šo te krimināllietā pieņemtā nolēmuma spēkā stāšanās brīdī šis te fakts ir nodibināts, nu, tad attiecīgi var teikt tā... ka jautājums par to brīdī ir atkarīgs no faktiem: tātad, kurā brīdī varēja vai vajadzēja saprast, ka šie līdzekļi ir, vai vismaz atbilstoši riska novērtējumam, varētu būt noziedzīgi iegūti.

Es ceru, ka atbildēju uz jūsu jautājumu.

A. Laviņš.

Jā, paldies.

Jautājumu vairs nav. Rasnača kungs, teikšu jums paldies par dalību Satversmes tiesas sēdē. Paldies jums par ekspertīzi, kas noteikti sekmēs šīs lietas vispusīgu izskatīšanu, tāpat kā arī citu pieaicināto personu sniegtie viedokļi un sniegtās atbildes. Novēlēšu jums jauku dienu!

L. Rasnačs.

Liels paldies. Jauku dienu. Un veiksmīgu turpmāko procesu. Vai es drīkstu doties? Jā, paldies...

A. Laviņš.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas.

Kā nākamā...

A. Stupins.

Godātā tiesa! Vai var īsu procesuālu lūgumu? Saeima varētu palūgt pavisam īsu pauzīti procesā burtiski uz 4-5 minūtēm?

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Izsludinām pārtraukumu. Šobrīd laiks ir 12.24. Tiekamies tiesas sēdē atpakaļ pulksten 12.30.

Pārtraukums līdz 12.30.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Saeimas pārstāvji... vai ir pieslēgušies tiesas sēdei?

Jā, paldies, redzu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir ekonomisko zinātņu doktore profesore Marina Kudinska.

Kudinskas kundze, jūs esat pieslēgušies sēdei? Redzam jūs. Ir iesniegti personu apliecinoši dokumenti un pēc tiem mēs varam pārliectināties par to, ka tieši jūs piedalāties tiesas sēdē. Paldies.

Aicinām jūs sniegt viedokli. Jā, mēs zinām, ka jūs rakstveida viedokli lietā neesat sniegusi, bet es pieļauju, ka jūs esat sekojusi līdz tiesas sēdēm iepriekšējām un man nevajadzētu atgādināt vēlreiz šo jautājumu, ko visupirms tiesa vēlētos dzirdēt no pieaicinātajām personām, tāpēc es aicinātu pievērst uzmanību tieši, lūk, šiem tiesas uzdotajiem jautājumiem. Un, protams, ja jūs redzat, ka vēl ir citi aspekti, uz ko ir jāvērs uzmanība, jums ir visas iespējas.

Lūdzu, vārds jums viedokļa sniegšanai.

M. Kudinska.

Paldies.

Labdien, godātā tiesa!...

M. Šķiņķis.

Saeimas pārstāvji norādīja, ka neredz tiesu... es tikai gribēju vērst uzmanību, ka ir tāda piezīmīte...

A. Laviņš.

Kudinskas kundze, es atvainojos... Tā... mirklīti... Vai ir kādas tehniskas problēmas?

M. Kudinska.

Es diemžēl neredzu tiesas zāli... Jā, paldies... tagad es jūs redzu...

A. Laviņš.

Lieliski. Paldies.

Un vēlreiz dodu vārdu jums viedokļa sniegšanai. Lūdzu!

M. Kudinska.

Paldies.

Labdien, godātā tiesa! Cienījamie procesa dalībnieki!

Pirmais jautājums, uz kuru mani lūdza izteikties, ir saistīts ar bankas īpašumtiesībām un piesaistītajiem līdzekļiem.

Slēdzot noguldījuma kontu, klientam veidojas prasījuma tiesības uz naudas līdzekļiem un bankai veidojas saistības līgumā atrunātājā kārtībā atmaksāt klienta pieprasītos līdzekļus. Banku biznesa būtība ir, ka līdzekļu pārdalīšanā iesaistītos līdzekļus bankas izvieta, veidojot aktīvu. Aktīvi ir bankas manta vai bankas īpašums, tādējādi var teikt, ka līdzekļi, kuri ir piesaistīti no klientiem, ir bankas manta, kuru banka var ieguldīt peļņas gūšanai.

Otrs jautājums, par kuru mani lūdza izteikties, ir saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Atbilstoši likumdošanai, bankai ir pienākums šobrīd un bija tad, kad TRASTA KOMERCBANKA strādāja, izveidot iekšējās kontroles sistēmu, kas ietver sevī klientu darbības izpēti, atbilstoši principam *no new customer*. Bankā ir nepārtraukti jāseko klientu darbībai, un saskaņā ar bankas iekšējiem reglamentējošiem dokumentiem jāpārlicinās, vai veiktie klienta darījumi ir ekonomiski pamatoti, un būtiski nepārsniedz deklarēto apmēru, kā arī, vai klientu maksājumi atbilst deklarētajai saimnieciskajai darbībai un vai bankas rīcībā ir nepieciešamie darījumus apliecināši dokumenti. Ir saprotams, ka naudas legalizācijas shēmas var būt ļoti sarežģītas. Un pat pie ļoti efektīvas iekšējās kontroles sistēmas ne vienmēr ir iespējams saprast, ka līdzekļi ir iegūti nelegālā ceļā. Nav šaubu, ka pēc tiesas lēmuma saņemšanas par līdzekļu nelegālu izcelsmi noziedzīgi iegūti līdzekļi bankai ir jānorobežo, jo tie ir izņemami no civiltiesiskās apgrozības.

Sākotnēji es vēlētos runāt tomēr par strādājošu banku un vēlāk par maksātnespējīgu. Skaidrs, ka personas, kuras ir atzītas par noziedzīgā ceļā iegūtu naudas līdzekļu noguldītājiem, tās personas zaudē savas prasības pret banku. Strādājošai bankai ir jāapzinās šie riski, ka naudas līdzekļi var būt iesaldēti un tālāk var būt arī konfiscēti. Un tai ir jābūt skaidrībai, kā refinansēt savu darbību, ja daļa līdzekļu tiek izņemta.

Kredītiestāde regulāri, bet ne retāk kā reizi gadā veic noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska stresa testus, taisot stresa scenārijus, kur vērtē riska ietekmi uz bankas naudas plūsmu un norāda darbības refinansēšanas iespējas.

Lai mazinātu ietekmi uz bankas darbību, bankām ir jābūt izveidotām arī efektīvām limitu sistēmām, to skaitā, lai mazinātu atkarību no viena kreditora un ir jābūt maksimālam limitam, maksimālai summai, ko var piesaistīt no viena kreditora, tieši lai nebūtu šī te pārāk lielā atkarība. Tas ir par strādājošu banku.

Maksātnespējīgai bankai manā skatījumā ir īpatnības, jo visa manta, kas ir bankā, ir jāizmanto labticīga kreditora prasību apmierināšanai un bankai nav nekādu iespēju atgūt naudas līdzekļus citā ceļā refinansējot šos iztrūkstošos naudas līdzekļus.

Vai labticīgiem kreditoriem ir jāmaksā par to, ka bankā savā laikā naudas līdzekļu izcelsmes izpētei netika veltīta pietiekama uzmanība. Manā skatījumā, nē.

Un ja tiesa ir atzinusi konkrētus kreditoru naudas līdzekļus par noziedzīgiem, tad valstij ir tiesības tieši uz šiem naudas līdzekļiem. Un faktiski konfiskācijai nevajadzētu būt prioritārai maksātnespējas procesā, jo konfiscējot šos līdzekļus tiek skartas citu kreditoru tiesības un īpašumi. Šeit es pilnīgi Kūtra kungam.

Manā skatījumā valstij vajadzētu iestāties šo te kreditoru vietā, kuru līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem.

Faktiski tā ir visa mana runa. Paldies. Un esmu gatava atbildēt uz jūsu jautājumiem.

A. Laviņš.

Paldies par lakoniski sniegto viedokli, kurā aplūkojat tieši tos būtiskos tiesību jautājumus, kas lietā tiek izvērtēti.

Un vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, cienījamā Kudinskas kundze!

Sakiet, lūdzu, vai jūs varētu izklāstīt tiesai par vienu būtisku aspektu, kas jāņem vērā, ja tā drīkstētu teikt, banku biznesā, proti, par dažādiem riskiem. Jo, cik atceros, literatūras avotos ir runāts par ļoti, ļoti daudziem un ļoti dažādiem riskiem. Vai jūs varētu pakomentēt šos aspektu un vai šis aspekts ir arī svarīgs mūsu izskatīšanā? Un vai viens no riskiem arī var būt šis te risks, ar kuru visiem jāērēķinās, ka var izveidoties tāds brīdis kredītiestādē, ka naudas vienkārši visiem nepietiks. Vai tas arī ir risks, ar kuru ir jāērēķinās ikvienam noguldītājam, nu, uzticot savu naudu tik ļoti specifiskam uzņēmējdarbības subjektam kā banka? Paldies.

M. Kudinska.

Paldies par jautājumu.

Jā, nenoliedzami. Banku bizness ir riskants un riski ir visdažādākie — gan finanšu riski, gan nefinanšu riski, un, nenoliedzami, ka noguldītājam ir jāērēķinās, ka banka apgroza šos līdzekļus, uzņemoties riskus, gan tirgus riskus, gan kredītu riskus, operacionālos un tā tālāk... Un bankām ir jāveido gan stratēģiskie dokumenti risku

pārvaldīšanā, kas ir stratēģija un politika, gan arī procedūras risku kontroles procedūras, bankām noteikti ir jābūt iekšējās kontroles sistēmai, iekšējam auditam, kas kontrolē, vai šie riski ir pienācīgi novērtēti un maksimāli banka ir aizsargāta. Jo bankas darbojas... 90 procenti vidēji mūsu sistēmā ir tieši piesaistītie līdzekļi banku darbībā un tikai 10 procenti aptuveni ir kapitāls, tas nozīmē, ka aptuveni piederošie līdzekļi ir tikai 10 procenti. Pārējie visi līdzekļi ir piesaistītie. Un līdz ar to arī var panākt tik stingru uzraudzību, banku uzraudzību, ka tiešām šiem te piesaistītajiem līdzekļiem, kurus banka apņemas dot, klientiem, jo ir noslēgts līgums — tātad saistības un, protams, ka šiem līdzekļiem ir jābūt pārvaldītiem, nu, kvalitatīvi.

A. Rodiņa.

Paldies par skaidrojumu.

Un jūs, kad paudāt savu viedokli, arī teicāt, ka tiek saņemts tiesas nolēmums par... šajā gadījumā, teiksim, par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, tad jūs teicāt, ka šie līdzekļi tiek norobežoti.

Vai jūs, lūdzu, varētu paskaidrot tiesai, kā tad jāsaprot šo līdzekļu norobežošana? Paldies.

M. Kudinska.

Paldies par jautājumu.

Es tiešām runāju par strādājošu banku, es speciāli to arī uzsvēru. Jo strādājoša banka... ja saņem informāciju par to, ka ar atzīti līdzekļi par noziedzīgi iegūtiem, tad viņa noteikti iesaldē tos līdzekļus. Tas ir viennozīmīgi.

Un sakarā ar to, ka bankā ir refinansēšanas iespējas... ko es saprotu ar refinansēšanas iespējām? Tās ir iespējas aizņemties banku tirgū un faktiski dabūt citus resursus šo te resursu vietā. Tāpēc tā arī ir refinansēšana. Vai arī palielinot kapitālu... kas ir, teiksim, ja iet runa par lielām naudas summām, tad var nepietikt ar starpbanku tikai finansēšanu, tad noteikti ir vajadzīgi ilgtermiņa vai beztermiņa resursi un šajā gadījumā noteikti ir nepieciešams kapitāla palielinājums. Tātad, lūk, kapitālu palielināt var.

Var arī, teiksim, bankas, kurām ir mātes kompānijas, var aizņemties no mātes kompānijām. Jo īstenībā ir jāatrod citi avoti, līdzekļu avoti, jo šie līdzekļi ir iesaldēti.

Iepriekšējais runātājs, manuprāt, ļoti pareizi ir pateicis, ka jābūt līdzsvarotam aktīvam un pasīvam. Un tas tā notiek. Un, ja, piemēram, pasīvā, kur atrodas konti, kas pieder personai, kas ir iesaistīta naudas atmazgāšanas shēmā, tie ir pasīvie konti. Pretī mums ir līdzekļi — šie līdzekļi nav personalizēti. Līdz ar to tā ir vienkārši līdzekļu kopa, bet no tās līdzekļu kopas ir jāiesaldē noteikta summa. Mums ir grūti pateikt, vai tie ir tieši šie konkrētie līdzekļi, konkrēti tieši šie eiro vai citas naudas vienības bija noguldījumā, tas nav svarīgi. Galvenais ir tās summas. Un tā summa ir jāiesaldē. Un

attiecīgi pēc tam ir jāseko līdz tiem lēmumiem, kuri tiek pieņemti, kuri ir par šiem līdzekļiem. Vai šos līdzekļus tur konfiscēt, vai izmantot kā savādāk.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Jūs arī teicāt, ka konfiskācijai nevajadzētu būt prioritārajai. Tas acīmredzami bija domāts... nu, tajos gadījumos, kad ir šī te maksātnespēja un mēs runājam par šīm te kreditoru kārtām Bet, saki, lūdzu, vai šāda te tēze atbilst Latvijas uzņemtajām starptautiskajām saistībām? Visticamāk, ka jūs jau arī noteikti zināt, ka ir Palermo, Vīnes, Varšavas konvencijas, kas paģēr no valsts spert zināmus soļus šo te gan noziedzīgo līdzekļu ierobežošanai, to atrašanās vispārējā lietošanā un tamlīdzīgi. Kāds tad būtu jūsu komentārs par šo? Paldies.

M. Kudinska.

Jā, paldies.

Es jūs ļoti labi saprotu. Šeit, runājot par to, ka nevajadzētu būt prioritātei, es nesaku, ka naudas līdzekļiem ir jāpaliek bankā viennozīmīgi. Es tā nesaku.

Naudas līdzekļiem ir jābūt konfiscētiem. Bet kādā apmērā? Tas ir jautājums. Jo, ja tā ir maksātnespējīga banka, tad līdzekļu nepietiek. Tas jau vairākkārt bija pateikts gan šodien, gan iepriekšējā sēdē. Līdzekļu nepietiek. Un, ja līdzekļu nepietiek, nu tad godīgi ir jārīkojas. Jo vienmēr, kad līdzekļu nepietiek, tad sadala proporcionāli. Un manā skatījumā šeit nevajadzētu rīkoties savādāk... jo manā skatījumā tas, ka starptautiskajās konvencijās ir pateikts, ka noziedzīgi iegūtos līdzekļus ir pēc iespējas ātrāk jāizņem no civiltiesiskās apgrozības, tas viss ir ļoti pareizi. Manā skatījumā tas, ka uzreiz ir jāizņem, tas attiecas uz strādājošām struktūrām. Tur, jā. Tur uzreiz momentāli ir jāiesaldē, jo citādi šie līdzekļi varētu aizplūst.

Un tāpēc viņus tiešām momentāli ir jāiesaldē, un viss. Un neko darīt ar šiem līdzekļiem nedrīkst.

Bet kas attiecas uz maksātnespējīgu banku, ka neviens nevar vairs tikt klāt pie šiem līdzekļiem, tur, manā skatījumā, ka momentāli tas ir jādara, tiklīdz ir zināms lēmums, manuprāt, tas varbūt nav šeit tas galvenais. Šeit pats galvenais ir, lai tās personas, kuras ir atmazgājušas naudu, lai viņas nesaņem šos te naudas līdzekļus. Un te mēs varam... manā skatījumā, ka pareizāk būtu godīgi sadalīt. Tas nozīmē, ka noteikti jābūt kreditora kārtā, kurā arī atrodas šis noguldītais, vajadzētu proporcionāli noguldītajiem līdzekļiem sadalīt līdzekļus.

A. Rodiņa.

Liels paldies.

Un vēl viens jautājums. Jūs arī stāstījāt tiesai, ka ir bankām jābūt izveidotām dažādām barjerām, mehānismiem, shēmām, kas izskauž vai nepieļauj noziedzīgi iegūtas naudas ieplūšanu bankā.

Sakiet, lūdzu, ja tomēr šādi līdzekļi tiek noguldīti, kā vēlāk izrādās, bankā. Vai mēs varam uzskatīt, ka kredītiestāde ir izpildījusi visus no normatīvajiem aktiem izrietošos pienākumus noziedzīgu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā?

M. Kudinska.

Paldies par jautājumu.

Nu, ziniet, tas nav vienkāršs jautājums, jo tiešām shēmas ir ļoti sarežģītas. Ārkārtīgi sarežģītas mēdz būt. Un cilvēks, kurš arī pārzina valsts shēmu un viņš to jauno shēmu var neatpazīt uzreiz, un tam cilvēkam pārvest... nu, ko mēs varam pārvest. Viņš gribēja to atrast, bet viņš neatrada. Viņš nesaredzēja, jo tiešām shēmas ir ļoti sarežģītas.

Līdz ar to pārvest bankai ir... nu, es nezinu, vai vajadzētu pārvest bankai šādas lietas.

Nu ir cits jautājums, ka konkrēti šī banka, kā mēs zinām, ir nonākusi finansiālajās grūtībās ne tikai sakarā ar to, ka nebija pietiekoši augsta likviditāte vai pietiekams kapitāls, bet bija arī problēmas iekšējās kontroles sistēmā, mēs to zinām, tas nav noslēpums... Un līdz ar to arī pati banka pieteikumā atzīst, ka starp līdzekļiem varēja būt arī tādi līdzekļi, kur klienti nav pietiekami informējuši banku par izcelsmi. Tas fakts, nenoliedzami, ir. Bet manā skatījumā tomēr kreditoriem, kuri ir labticīgi kreditori, nevajadzētu ciest dēļ tā, ka banka kaut ko nav izdarījusi tad, kad viņai to vajadzēja izdarīt.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies, Kudinskas kundze par jūsu sniegtajām atbildēm.

Man varbūt tāds nedaudz precizējošs jautājums, ko jau Rodiņas kundze ir uzdevusi. Proti, jūs minējāt, ka, iespējams, ka savā laikā banka nav pietiekoši veltījusi uzmanību šiem noguldītajiem līdzekļiem.

Sakiet, lūdzu, vai bankai būtu pienākums un būtu tad cik bieži nākotnes perspektīvā šiem līdzekļiem būtu jāvelta tomēr uzmanība, jo šodienas tiesas sēdē mēs arī dzirdējām, ka, iespējams, pēc četriem - astoņiem gadiem šis jautājums kaut kādā

brīdī būtu aktuāls un vai bankai tik tiešām būtu jā rūpējas, jābūt pat kā tādām kā gādīgam un rūpīgam saimniekam? Kā jūs šo jautājumu vērtējat?

M. Kudinska.

Paldies. Es jums pilnīgi piekrītu. Bankai tiešām ir jābūt gādīgam un rūpīgam saimniekam, nenoliedzami, jo tā ir sveša nauda, faktiski pat citām personām piederošie līdzekļi, kurus banka apgroza. Nenoliedzami, jā, tas tā ir.

Nu, bet, kas attiecas uz to, cik bieži ir jākontrolē. Nu, faktiski Finanšu un kapitāla tirgus komisijas noteikumi liecina par to, ka bankām ir nepārtraukti jāseko līdzi klientu kontiem. Un pie katra darījuma, kas ir pieņemsim, lielāks par 15 tūkstošiem eiro, ir jāveic padziļināta izpēte. Tā, ka īstenībā jākontrolē ir nepārtraukti mūsu klientu aktīvi.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim būtu jautājumi Kudinskas kundzei?

M. Šķiņķis.

Nē, paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi pieaicinātajai personai?

A. Stupins.

Paldies. Varbūt viens īss jautājums par šo te taisnīgumu un proporcionalitāti, par ko pieaicinātā persona minēja.

Protams, ka šie apsvērumi bija skaidri no tādas jābūtības viedokļa. Bet... kā panākt šo te jūsu minēto taisnīgo līdzsvaru un proporcionalitāti, ja Kredītiestāžu likuma regulējums, kas nav apstrīdēts izskatāmajā lietā, paredz šīs te kārtas un šajās kārtās ir iekļauti tikai tādi prasījumi, kas ir radušies uz tiesiska pamata. Savukārt, konfiskācija, kā mēs redzam, ir pilnīgi cits regulējums un attiecas uz līdzekļiem, kas bankā atrodas bez tiesiska pamata.

Kā jūs redzat šo te ideāli tipisko līdzsvarošanu tādā situācijā, kurā pašas kārtas jau neparedz proporcionalitāti. Turklāt, šeit vēl ir līdzekļi, kuri kārtās pēc sava rakstura nevar pat būt iekļauti? Paldies.

M. Kudinska.

Jā, paldies. Ļoti labs jautājums.

Un šeit, ko es varu pateikt... Es tikai varu pateikt, ka tiešām nu... manā skatījumā būtu pareizāk, ja tā izdarītu... man ir grūti komentēt šo te lietu, jo es, godīgi

pateikšu, ka es nezinu atbildi uz šo jautājumu. Bet manā skatījumā ir tāad tā... Bet, saprotiet vēl ko... man tagad ienāca prātā tāda doma, ka, ja mēs runājam par kārtām maksātnespējas procesā, vai tur ir minēts, ka, teiksim, valstij ir prioritāte?

A. Stupins.

Godātā tiesa! Ko darīt ar manu uzdoto jautājumu?

A. Laviņš.

Jā, piedošanu, es varbūt to neuztvēru kā jautājumu Saeimas pārstāvim, es drīzāk to uztvēru kā retorisku jautājumu, vai nebūtu jāskatās uz šo maksātnespējas regulējumu pēc tās dziļākās jēgas... es tā to uztvēru, tas nav tā domāts kā jautājums. Un tāpēc, ņemot vērā, ka procesā arī šāda iespēja nav paredzēta, tad es aicināšu Saeimas pārstāvi būt mierīgam, ka jautājums jums nav adresēts.

A. Stupins.

Paldies. Tad es acīmredzot precizēšu jautājumu. Protams, ka ir zināma valsts vieta kārtās attiecībā uz prasījuma nodokļiem un tamlīdzīgi. Un tāad mans jautājums būtu, vai, ja ir kaut kāda zināma prioritāra vieta prasījumiem attiecībā uz nodokļiem, vai, vēl jo vairāk, vismaz tādā pašā vietā vai pat augstākā kārtā nebūtu prasījumiem par konfiskāciju. Bet, kā mēs redzam no pieteikuma un pieteikuma iesniedzēja viedokļa, tad valstij būtu mehāniski jāaizstāj kaut kāda mistiska atsevišķa vieta, kas nav atkarīga no pašas valsts.

Tad mans jautājums būtu, vai vēl jo vairāk šajās kārtās par konfiskāciju nebūtu jāatrodas vismaz tur, kur nodokļi? Paldies.

M. Kudinska.

Paldies.

Nu, te es jums piekrist. Manā skatījumā visi tie prasījumi no valsts puses vajadzētu būt visiem prasījumiem tomēr vienviet. Es piekrītu, ka tā kārtā varētu būt tur. Bet summa, kurā tiktu apmierinātas šīs te prasības, manā skatījumā tomēr būtu mazāka, atbilstoši tai naudas līdzekļu summai, kas ir pieejama.

A. Laviņš.

Paldies.

Kudinskas kundze, pateicos par jūsu sniegto ekspertīzi no ekonomisko zinātņu viedokļa skatupunkta. Tā arī mums būs noderīga lietas vispusīgai izskatīšanai. Paldies par sniegtajām atbildēm. Novēlēšu jums jauku dienu!

M. Kudinska.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Varat atslēgties no tiesas sēdes pieslēguma.

Kolēģi, šobrīd tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 14.00

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Uzklausīsim nākamās pieaicinātās personas.

Un kā nākamais ir Māris Vainovskis. Vainovska kungs... redzam, ka jūs esat ieradusies klātienē uz sēdi. Tiesas sēžu sekretārei.. vai ir pārbaudīti personu identificējošie dokumenti... Ir darīts.

Vainovska kungs, lūdzu, jums ir iespēja sniegt savu viedokli šajā lietā.

Arī jūs aicinu vispirms sniegt savu viedokli par... nu jau vairākkārt tiesas sēdē esmu izcēlis tos jautājumus, kas tiesu interesē vispirms.

Lūdzu!

M. Vainovskis.

Godātā tiesa!

Jā, es esmu Māris Vainovskis. Man ir gods un savīļņojums būt jūsu priekšā, kā jau katram juristam būt Satversmes tiesas priekšā. Un, ja es varu būt kā noderīgs, tad es esmu gatavs atbildēt uz jautājumiem.

Man ir pieredze vairāk kā 15 gadus banku un finanšu... tieši tāda padziļināta prakse. Es gan ļoti detalizēti ar šīs lietas apstākļiem neesmu iepazinies, bet es zinu galvenos jautājumus, par ko šeit tiek diskutēts.

Un tad es varbūt varu tā brīvā formā par to.

Tātad, viens no šiem te jautājumiem... bankas noguldījums jeb depozīts, viņa juridiskā daba, kam tad īsti pieder tie līdzekļi, kas ir bankā un kā to vērtēt?

Nu, es uzskatu, ka tas ir ļoti vienkāršs jautājums principā, jo depozitors... cilvēks jeb juridiskā persona atnāk uz banku, nogulda šo te depozītu, to sauc par pieprasījuma noguldījumu. Jau no tās pašas būtības izriet tas koncepts, ka šis noguldījums tātad ir līdz brīdim, kamēr viņš tiek no bankas atprasīts no noguldītāja puses. Un arī grāmatvedības standarti... Latvijas bankas ved savu grāmatvedības uzskaiti saskaņā ar Latvijas grāmatvedības standartiem, starptautiskajiem grāmatvedības standartiem un FKTK norādījumiem. Un tātad 32. starptautiskais grāmatvedības standarts nosaka tieši to, kad attiecīgi šis te depozīts tiek iegrāmatots kā finanšu saistība bankai un kā finanšu aktīvs bankai un tātad tam ir jāizbalansējas. Bankai, teiksim, šie simts eiro aiziet bankas aktīvā kā nauda, ar kuru tā var tālāk

rīkoties, dot citus kredītus, izmantot savā darbībā, bet bankai jebkurā brīdī ir jāērēķinās, ka šis depozīts var tikt no noguldītāja atprasīts, tātad tā ir bankas saistība.

Nu... un situācijā, kad noguldītājs izņem ārā šo te naudu, tad bankai, tā teikt, zūd gan aktīva puse, gan arī saistība. Līdz ar to bankai šī situācija ir neitrāla. Tas ir, teiksim, bāzes bāze.

Un konkrētajā gadījumā es saprotu, ka šeit iet runa... ir mazliet kāzuss sarežģītāks, jo šajā gadījumā ir šis depozīts jeb šis noguldījums atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu... nu, bet kā rezultātā tātad šajā te uz speciālā likuma pamata šo depozītu var atgūt, principā valsts kļūst par šo te kreditoru. Bet nu bankai ir jāizpilda šī te situācija... bet sekas jau ir līdzīgas. Tātad, uz likuma pamata banka atgriež vai samaksā šo naudu valstij un bankai zūd gan aktīvs, gan finanšu saistība. Līdz ar to tā situācija joprojām ir neitrāla.

Nu te vēl, protams, ir tas... es nezinu, cik dziļi iet tajā jautājumā par to, vai šeit tiek noskaidrots jautājums, kā tā manta tiek atzīta par noziedzīgi iegūtu. Bet tas nav jautājums.

Nu, lūk! Es gribēju pateikt... Manuprāt, šeit vēl ir svarīgi uzsvērt, ka... redz, es vēl varu mazliet drusku pastāstīt... es redzēju, ka viens no tiem depozītiem ir subordinētajā kapitālā. Nu, lūk. Tajā situācijā, ja banka strādā, ja banka strādā... tad es pastāstīšu par to varbūt subjektīvo tiesību niansi, kas var parādīties atšķirībā no tāda parastā depozīta, pret depozītu, kas ir subordinētajā kapitālā.

Tātad, bankas, kā zināms, saskaņā ar Kredītiestāžu likumu, bankai ir jābūt 5 miljoni pamatkapitālam. Ja bankas pamatkapitāls... principā ar zaudējumiem tiek noēsts zem šiem 5 miljoniem, FKTK vispār nekas cits neatliek, kā atņemt licenci. Bet, nu tik vienkārši tas nav. Mums ir arī Eiropas Savienības regula Nr. 575-2013 "Par prudenācijām prasībām attiecībā uz bankas kapitāliem".

Un katrai bankai tiek noteikts individuāls kapitāla pietiekamības rādītājs, kas ir vairāk principā nekā šie 5 miljoni šim te kapitālam un kuram ir jābūt, un tas ir iedalīts divos tādos, kā angļiski saka, *pīros*, jeb divās pakāpēs, divos līmeņos.

Pirmā līmeņa kapitālā — tur ir pavisam pilnīgi droši, šie te principā pašas bankas nauda, uzkrātā peļņa un naudai pielīdzināmi finanšu instrumenti. Tas ir tas pirmā līmeņa kapitāls.

Otrā līmeņa kapitālā — būtu arī šie te subordinētie noguldījumi. Proti, lai tas noguldījums kvalificētos kā tāds, kas otrā līmeņa kapitālbankai izpilda, viņam ir jāatbilst pazīmēm... tur ir noteikts termiņš, procentu likme, ko nevar pārsniegt, viņš nav atprasāms pie pirmā, kā saka, pieprasījuma un tā tālāk.

Redziet, ja no bankas kapitāla kaut kādu iemeslu dēļ pazūd šis te kaut kāds šo pirmo vai otro kapitālu veidojošais būtisks elements, tad bankai atkal veidojas regulatīvo prasību neizpilde. Es šobrīd runāju par strādājošu banku. Līdz ar to Finanšu un kapitāla tirgus komisija prasa nodrošināt kapitāla pietiekamību aizstāt, nu, to, kas

pazūd no tā kapitāla, un, ja banka to nepilda un ja tas ir būtiskā apjomā, tad var būt visāda līmeņa sankcijas. Gan no uzraudzības, gan tur ir, teiksim, pastiprināti ierobežojumi bankai, sankcijas līdz pat licences atņemšanai.

Nu, lūk, tā kā iet runa...

Un, ja šeit ir otrā līmeņa kapitāla instruments, ja viņš kaut kādā ziņā pazūd, nu, tad varētu mēs runāt, ka bankas kaut kādā ziņā kapitāltiesības ir aizskartas. Bet, redziet, kas ir ļoti būtiski. Jebkuram kapitāla instrumentam, kurš ir bankas pirmā vai otrā līmeņa kapitālā, ir jāatbilst AML jeb tāpat šī te Noziedzīgi iegūtu līdzekļu regulējuma likuma prasībām. Un tā ir bankas atbildība, lai tas kapitāla instruments tādām arī atbilstu.

Nu, atbilstu ne tikai FKTK, bet visas Eiropas Centrālās bankas un šim te regulējumam tā, ka tāpat, ja bankai kaut kas pazūd no tā kapitāla, tad viņas pienākums ir to aizstāt un nodrošināt kapitāla pietiekamību. Tas ir tāds biznesa risks savā ziņā — pārbaudīt, būt pārliecinātiem par to, kas veido tavu kapitālu.

Līdz ar to atkal... ja kaut kāds depozīts tiek atzīts par noziedzīgi iegūtu mantu, viņš principā var būt bankas otrā līmeņa kapitāla sastāvā. Bankai viņš ir jāaizstāj, bet mēs atkal runājam par strādājošu banku. Es saprotu, ka šajā kārtā, šajā situācijā ir banka zaudējusi licenci. Līdz ar to regulatīvās prasības par kapitālu vairs nav tik būtisks jautājums, būtisks jautājums ir šī te kreditoru kopuma tiesību aizsardzība.

Bet nu atkal... Teiksim tā... vispārīgi skaļi es detaļās nezinu. Bet es saprotu to, ka tāpat konkrētajā gadījumā šie depozīti tika atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu pēc bankas licences atņemšanas. Bet redziet... tā kā banka pēc licences atņemšanas vairs nevarēja pieņemt jaunus depozītus, tad ir pilnīgi skaidrs, ka tā situācija, tas noziedzīgi iegūtu līdzekļu... bija izveidojies jau pirms tam. Tāpat, tas ir tikai tāds konstatējošs lēmums par situāciju, kas jau bija pirms tam.

Ja tas depozīts bija noziedzīgi iegūta manta pēc būtības pirms tam, viņš nevarēja būt tajā bankas kapitālā, viņam tur nebija vietas. Līdz ar to tas atkal ir tāds biznesa risks. Nu bet tas nav, manuprāt, tāds pamattiesību aizskārums, kas būtu jāskata Satversmes tiesas līmenī. Tas ir banku sektora uzraudzības jautājums, pašas bankas kvalitatīva darba jautājums attiecībā uz to, kā viņa pilda savas regulatīvās prasības, no kurām, kā mēs zinām, ļoti lielu nozīmi sastāda tieši šī iekšējās kontroles sistēma un atbilstīgas darbības nodrošināšana, lai būtu kapitāls tīrs bankai.

Tāpēc, nu... ja tie līdzekļi ir nelikumīgas izcelsmes un nav vieta bankas kapitālā viņiem, nav vieta bankas šajos aktīvos kopumā, viņi no turienes ir izslēgti. Un līdz ar to viņus nevar arī tādēļ tagad pēkšņi dalīt, tā teikt, visiem pa galviņām, jo, ja tā tiešām ir noziedzīgi iegūta manta, tad viņa nav bankas aktīvu sastāvā, viņa no turienes ir izslēgta un tas fakts, ka bankas zaudē licenci vai bankrotē, šitais pats moments... viņa jau nav tā kā tāda šķīstītava. Tas tā galīgi nestrādā. Tāpat pēkšņi šie līdzekļi nekļūst labi un pēkšņi viņi nekļūst par sadalāmiem. Viņi tiek izsvērti ārpus tās bankas masas, kas bankā ir dalāma kreditoriem.

Nu, es to domāju... es zinu un šeit bankas administratoram... protams, viņš pamatā skatās kreditoru kopuma interesēs un šeit tas jautājums tiešām var būt. Tātad kreditoru kopuma intereses... tas princips pret citiem principiem. Bet, piemērojot tos principus, droši vien jāveic tā svēršana un vērtēšana, un nav jau tā, ka maksātnespējas procesā visi principi ir pilnīgi, viņus nevar vienādi piemērot.

Un šajā gadījumā, manuprāt, ir tā konkurence starp kreditoru vienlīdzīguma principu un likumības principu. Un likumības princips pasaka to, ka noziedzīgi iegūta manta nu nav civiltiesiskās apgrozības objekts. Līdz ar to viņa ir ārpus bilances pastāvošs šajā gadījumā aktīvs, līdzko viņš tā ir nokvalificēts.

Līdz ar to es uzskatu, ka tajā gadījumā... kas notiek ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem? Viņi var iet divos virzienos. Tātad, tiesa... ja lietā ir cietušais, ja tur ir kaut kāds predikatīvs noziegums, tad tātad šie līdzekļi pilnā apmērā tiek novirzīti tam cietušajam, jo viņš jau varbūt nav... viņu nevar padarīt atbildīgu par to, ka pēc tam tas depozīts ir ielikts bankā, banka ir aizgājusi tātad uz maksātnespēju un pēkšņi tur ir jādalās ar citiem. Nu... tā formālā loģika. Līdz ar to, tātad, vai nu tā visa nauda aiziet cietušajam, vai viņa aiziet valstij, ja tā ir noziedzīgi iegūta.

Līdz ar to arī pēc tādas starptautiskās prakses... vispār manā praksē gūtajiem novērojumiem, ārvalstu kredītiestādēs šāda tipa jautājumi parasti vispār pat nerodas. Tātad, līdzko tā manta tiek uzskatīta par noziedzīgi iegūtu, viņa tiek atbilstoši spēkā stājušamies tiesas nolēmumam... nu... attiecīgi novirzīta. Tiesas nolēmums jau... varētu arī būt, ka tā nav noziedzīgi iegūta manta.

Tātad, ir trīs virzieni. Ja nav noziedzīgi iegūta, viņa aiziet depozitoram, ja ir, tad ir cietušais vai valsts, vai ir kaut kāda kombinācija. Un, ja tā nav noziedzīgi iegūta manta, tad viņa, protams, ir civiltiesiskajā apgrozībā, un tad tas depozīts piedalās tajā bankrota masā un tad viņš tiek pēc tām pakāpēm arī sadalīts.

Tā kā, godātā tiesa, es nezinu, vai es trāpīju pa tiem jautājumiem, kas ir relevanti šajā lietā, bet tas tāds ļoti vispārīgs novērojums... nu, tā... no malas skatoties pilnīgi bez nekādas iesaistes vai ieinteresētības konkrētajā jautājumā.

A. Laviņš.

Paldies.

Es palūgšu refleksiju uz šādu aspektu.

Tas, ko jūs minējāt par neitralitāti starp pasīvu un aktīvu no bankas skatupunkta, tas bija izklāstīts attiecībā uz strādājošu banku.

M. Vainovskis.

Jā.

A. Laviņš.

Bet tagad palūkosimies uz situāciju, kad kredītiestādei ir pasludināts maksātnespējas process. Šī attiecība starp aktīviem un pasīviem vairs nepastāv līdzvērtīgi, jo aktīvi ir mazāk.

M. Vainovskis.

Jā.

A. Laviņš.

Tātad, tas depozīts, kā jūs saucāt, kas ir, iespējams, noziedzīgi iegūts un vienā brīdī patiesi to apstiprina tiesa, ka tā ir noziedzīgi iegūta nauda. Vai uz šo depozītu ir jālūkojas tāpat, it kā banka būtu strādājoša? Respektīvi, tur, piemēra pēc paņemsim 1 miljonu eiro. Kā jau minēju, maksātnespējas gadījumā, šis aktīva apjoms vairs nav tik liels. Tātad, šajā depozītā, ja izietu cauri šim regulējumam par kreditora prasījuma apmierināšanu, kā to paredz normatīvie akti, tad atbilstošā kreditora prasījuma apmierināšanas kārtā saņemtu noteiktu summu un tā noteikti nebūtu 1 miljons. Citādi nebūtu maksātnespēja.

Vai jūs teiktu, ka, ja šī nauda ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, tad maksātnespējas procesa regulējumam vairs nav nozīmes, tik un tā ir jāizņem no maksātnespējīgās kredītiestādes kopējiem līdzekļiem — tieši šis 1 miljons.

M. Vainovskis.

Jā, nu, protams. Tādēļ, ka... kā jau es teicu, principā šī te kredītiestādes maksātnespējas pasludināšana, tas ir tāds procesuāls lēmums konstatējot situāciju, bet viņš nekādā gadījumā neuzlabo vai nepasliktina materiāltiesiskās attiecības, kuras principā šajā gadījumā pastāv. Tātad, ja tā ir noziedzīgi iegūta manta, viņa ir ārpus šīs te civiltiesiskās apgrozības, viņai ir jāvirzās atbilstoši tiesas nolēmumam tur, kur viņai ir jāvirzās pilnā apjomā. Es tā uzskatu. Ja ir tā, ka nepietiek, tas ir tas bankas biznesa risks. Tas ir arī citu noguldītāju risks. Bizness ir riskants. Tu ieguldi bankā un ir jārēķinās, ka viņa varētu bankrotēt, neatkarīgi no visas uzraudzības, kas notiek.

Bet šajā gadījumā tā bankas maksātnespējas pasludināšana, manuprāt, nu nepasliktina vai neuzlabo to situāciju, kas ir jautājumā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu tātad statusu.

Es tā domāju.

A. Laviņš.

Labi. Tātad, man šķiet, ka tas ir samērā vienkārši izdarāms secinājums: ja arī kredītiestādes maksātnespējas gadījumā joprojām ir jāizņem no bankas kopējiem līdzekļiem 1 miljons eiro, tas ietekmē pārējo kreditoru interesi. Bez šaubām.

Un no iepriekšējās pieaicinātās personas viedoklī paustā mēs varējām sadzirdēt, ka šajā situācijā, kā to paredzot arī Latvijas saistošie starptautiskie noteikumi, ir jāsamēro šī konfiskācijas interese ar citu kreditoru interesēm.

Ja jūs apgalvojat, ka šādā situācijā šis 1 miljons eiro, kas ir sākotnējais depozīts, ir joprojām jāizņem no maksātnespējīgas kredītiestādes līdzekļiem tieši 1 miljons eiro, tad kā jūs redzat, kā notiek šādā situācijā šo divu interešu sabalansēšana vai līdzsvarošana?

M. Vainovskis.

Jā, nu, tieši tā tas ir. Tā ir šo te principu svēršana un vērtēšana. Manā ieskatā tātad... nauda... nauda ir atvietoājama lieta. Viņa ir sajaukusies un vienāda masa... viņa, tā teikt, ir kļuvusi tāda kopējā naudas masa. Tas gan nemaina šo situāciju, ka tajā masā ietilpst konkrēta apjoma, jūsu gadījumā minētais piemērs — 1 miljons — noziedzīgi iegūtu līdzekļu, kuri uz tā pamata ir iziet ārā no šīs te bankrota masas. Tas ir vienkārši cits regulējums. Un sverot un vērtējot likumības principu pret kreditoru kopuma interešu aizsardzības principu, jo manā ieskatā tomēr noziedzīgi iegūtu līdzekli sadalīt starp citiem kreditoriem, tā teikt, uz galviņām līdzīgās daļās... nu, vai tas būtu tiesību sistēmai tāda atbilstoša rīcība, ja vienlaikus, pieņemsim kāda persona ir apkrāpta par šo summu un ir cietusi noziedzīga nodarījuma rezultātā, tad viņai teiks, ka nē, tādēļ ka tagad banka ir nobankrotējusi, jūs diemžēl tagad esat kaut kādā kreditoru sarakstā. Iet runa par to, ka noziedzīgi iegūta manta Civillikuma 4.1.4., 4.1.5. ... tas jau ir tas mūsu materiāltiesiskais pamats, izņemt ārā šo te.

Bankai jau ir arī citi ārpusbilances aktīvi. Redziet, tad, kad banka... nu, ne visa nauda, kas ir bankas kontos vai bankas kontrolē, ir pakļauta vienam un tam pašam.

Es vēl vienu piemēru varu pateikt... tas neiet runa par noziedzīgi iegūtu līdzekļu... bet, piemēram, darījuma konts. Ja mums ir situācija, ka viens pērķ un pārdod dzīvokli un viens otram ne pārāk uzticas. Bet tas ir normāli. Darījuma drošībai to naudu nogulda darījumu kontā bankā. Maksātnespējas brīdī tā nauda, lai gan viņa ir kontā bankā, viņa ir ārpus bilances aktīvs. Viņa nav bankas aktīvs, viņa ir ārpus bilances aktīvs un to pilnā apmērā atgriež šīm te darījuma konta pusēm, neatkarīgi no tā, ir vai nav maksātnespēja.

Arī šajā gadījumā uz tiesas lēmuma pamata šī noziedzīgi iegūtā manta kļūst par ārpus bilances aktīvu, kas ir ārpus bankrota masas un viņš ir, manuprāt, jāatdala tur, kur tiesa saka.

Bet, tāda nu ir tā skarbā realitāte tiem citiem kreditoriem, bet viņi nevar... tur nav tā tiesiskā pašāvēība, ka ja ir noziedzīgi iegūta manta, tad mēs viņu dalīsim taisnīgi visi un tas cietušais... tas varēs pēc tam nu tādā ziņā palikt mazākumā.

A. Laviņš.

Jā, Vainovska kungs, jūs minējāt tādu interesantu aspektu par to, ka tiek dalīta maksātnespējas procesā noziedzīgi iegūta nauda. Bet šie kreditori, kas ir attiecīgajās kreditoru kārtās, viņi teica, ka viņi prasa viņu legāli ieguldīto naudu... noguldīto naudu šajā iestādē, viņi nepretendē uz šo noziedzīgi iegūto naudu.

Varat noreflectēt uz šo aspektu?

M. Vainovskis.

Nē, nu, protams... viņiem ir visas tiesības prasīt tik, cik viņiem sanāk, cik nu no tās bankrota masas kārtām sanāk, viņiem ir... bet tas ir par bankrota masu, pret to, kas ir bankrota masā. Uz to tad viņiem arī ir šī te proporcionālā tiesība saņemt šo savu atlīdzinājumu... jā...

A. Laviņš.

Un runājot par bankrota masu... Jūs sakāt, ka tad, kad pienāks brīdis kreditoriem saņemt atbilstošo kreditoru prasījumu, no bankrota masas jāizņem tā summa, kas ar tiesas nolēmumu ir atzīta par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem.

M. Vainovskis.

Jā, jo viņa ir ārpus apgrozības. Viņu līdz ar to tad nevar dalīt parastajā kārtībā.

A. Laviņš.

Paldies.

Ir sniegtas atbildes uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien, godātais Vainovska kungs!

Mēs jau kuru tiesas sēdi mēģinām noskaidrot un rast atbildi uz jautājumu, ko tad vajadzēja galu galā konfiscēt, jo, iespējams, jūs arī dzirdējāt, ka tiesas sēdē tika pausts viedoklis, ka tad, ja kredītiestāde ir normālā vai strādātspējīgā situācijā, konfiscēt varētu šos te finanšu līdzekļus. Bet, ja tā ir maksātnespējas statusā jeb procesā? Tad pareizi būtu konfiscēt prasījuma tiesības.

Vai pieļaujat, ka šāda versija par konfiskācijas priekšmetu ir atbilstoša un, ja jā, tad vai pieļaujat, ka Latvijā var pastāvēt šādas divas konfiskācijas iespējas? Paldies.

M. Vainovskis.

Nu, redziet...

A. Stupins.

Es ļoti atvainojos... Nedzirdam.

M. Vainovskis.

Jā, tāpat, protams. Tad, kā jau es minēju, bankas bilancē... vispār aktīvs jau viss ir izbalansēts ar tām prasījuma tiesībām.

Bet jūsu jautājumā... tur šajā gadījumā pat nav lielas starpības par to. Protams, šīs prasījuma tiesības gadījumā no valsts puses tiek nodefinētas ar šo te spēkā stājušos tiesas nolēmumu un tās prasījuma tiesības nu... rezultējas pārskaitījumā... nu, viņas ir jāizpilda administratoram. Līdz ar to, protams, ka var teikt, ka tiek arestētas prasījuma tiesības, bet nu... tur jau es saprotu, ka tas brīdis starp prasījuma tiesību arestu un izpildi ir neilgs un viņš ir jāizpilda. Tāpēc tas ir viens un tas pats. Savā ziņā tā ir tāda varbūt juridiskā terminoloģija. Nu, vispār jau šeit var runāt gan par naudu, gan par finanšu līdzekļiem, gan par prasījuma tiesībām, un par ko tik vēl ne. Bet principā pēc būtības tās prasījuma tiesības ir saistība, kas šajā gadījumā ir jāizpilda, ir ārpus tā parastā maksātnespējas regulējuma.

Un es domāju, ka neviens administratoram nevar pārņemt no kreditoriem, ka viņš izpilda spēkā esošu nolēmumu. Un es vēlreiz... es bišķi arī parunāju ar ārvalstu kolēģiem... ārvalstīs tur pat šādi jautājumi īsti nerodas. Tātad šādi nolēmumi tiek izpildīti un tas ir ārpus bankrota masas.

A. Rodiņa.

Paldies.

Tieši nākamais jautājums bija saistīts ar salīdzinošajām tiesībām, jo es zinu, ka jūs esat aktīvs loceklis attiecīgajā institūcijā un noteikti arī komunicējat ar saviem ārvalstu kolēģiem.

Sakiet, lūdzu, kāda ir šī te citu valstu pieredze? Kas tiek konfiscēts? Jūs sakāt, ka nav īsti atšķirības, vai tiesas nolēmumā ir rakstīts, vai tiek konfiscēta nauda, finanšu līdzekļi vai prasījuma tiesības, kaut gan ir arī citi viedokļi. Bet kas tad tiek konfiscēts citās valstīs? Jo es neticu, ka Latvija ir izņēmums, jo, cik zināms, teiksim, finanšu līdzekļu konfiskācija jau ir diezgan... negribās teikt, ka ikdienišķa parādība, bet tā notiek.

Vai jūs varētu, lūdzu, pakomentēt šo vēl precīzāk?

M. Vainovskis.

Jā, skaidrs.

Līdz brīdim, kamēr tas tiek izpildīts, tiek arestētas prasījuma tiesības. Tas ir tā, kā jebkura veida nodrošinājums, kurš līdz izpildes brīdim tiek fiksēts kā ieraksts un tas attiecas tāpat... nu, jā, tiek arestēts šis naudas līdzekļu apjoms kā prasījuma tiesības. Bet, līdzko tas tiek izpildīts, tad tās prasījuma tiesības tiek izpildītas jau ar finanšu līdzekļiem.

Tā kā tā es atbildētu, jo principā tātad arī starptautiskajā praksē... Varbūt es nevaru garantēt, protams, par visām... bet ar to, ar ko es konsultējos Eiropas Savienības tiesiskajā telpā, atnāk šis te iesaldēšanas jeb aresta rīkojums, tajā brīdī tiek arestētas jeb iesaldētas... ja tās ir prasījuma tiesības, jo bilancē, kā mēs zinām, nauda ir atvietojama lieta. Nauda vispār droši vien tādā kontā ir mazliet tāds brīnums un fikcija, tā ir skaitļu kombinācija... viņai jau nevar tā, kā tādai mantai vai lietais īsti pieskarties. Līdz ar to tiek arestētas tās prasījuma tiesības tādā apjomā un līdzko administrators vai banka, loģiski, ka viņas izpilda... nu, viņas tiek izpildītas ar to naudas pārskaitījumu.

Līdz ar to mēs, protams, varam runāt par terminoloģiski visādām atšķirībām un te ir ļoti plaša bāze pētījumiem un tā tālāk, bet, tāpat kā grāmatvedības standartiem, arī jurisprudencē droši vien ir jāseko tai būtībai nevis tikai formai. Un reizēm saka tā: no grāmatvedības viedokļa ir tā un no juridiskā ir otrādi. Bet gan grāmatvežu, gan juristu pieejai, manā ieskatā, ir jābūt abām bāzētām, kur būtība prevalē pār formu, vai kā mēs to nosaucam. Un pēc būtības tās ir prasījuma tiesības, kuras tiek arestētas un tajā brīdī, kad viņas tiek izpildītas, viņas tiek izpildītas kā naudas pārskaitījums un zūd tas prasījuma tiesību arests. Citādāk jau to naudu nemaz nevar arestēt, kā prasījuma tiesību formā.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Pieņemot konkrētajā gadījumā, ka tiek konfiscētas prasījuma tiesības. Vai jūs pieļaujat, ka šie reālie finanšu līdzekļi varētu palikt kredītiestādes rīcībā un šos reālos finanšu līdzekļus varētu izmantot, lai segtu citu kreditoru prasījumus, piemēram, maksātnespējas procesā. Vai jūs to pieļaujat? Vai tā varētu būt?

M. Vainovskis.

Nu, redziet, tie finanšu līdzekļi jau ir sajaukušies ar tiem noziedzīgi iegūtajiem... Bet atkal... tā ir drusku tāda fikcija.

Šajā gadījumā atbilde ir tāda, ka tā bankrota masa jeb tas apjoms, jā, kas ir bankas īpašumā, viņš samazinās par to noziedzīgi iegūtās mantas apjomu, kura tiek izdalītam arestēta, pārskaitīta, atdota atbilstoši tiesas nolēmumam. Un, kā tieši tur ir sajaucies... nu, un tā jau tālāk... tā jau ir tāda vairāk varbūt ļoti akadēmiska, tehniska, interesanta diskusija, kurā ir varbūt maz būtiskā pienesuma... bet vairāk varbūt tāda terminoloģiska diskusija par to... Tāpēc izsekot mēs nekad neizsekosim, kurš tieši tas ieraksts bija tajā depozītā.

Es uzskatu, ka tie naudas līdzekļi kā tādi... nu, principā tas ieraksts vērtspapīru kontā, viņš jau nav un nevar būt noziedzīgi iegūts, tas ir vienkāršs fiksējums. Galvenais jau ir tas materiāltiesiskais pamats. Ja kaut kādā apjomā šī manta tika atzīta par noziedzīgi iegūtu, tad tādā apjomā viņa iziet ārā no bankrota masas un tad tās prasījuma

tiesības tā arī aiziet... vai nu cietušajam, vai valstij vai arī atpakaļ depozitoram, bet tad viņš piedalās tajā sadalē atbilstoši Maksātnespējas likuma kreditoru prasījuma tai prioritātei un tam ūdenskritumam, kā nu tur viņi tiek atlīdzināti.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un visbeidzot. Neraugoties, vai kredītiestāde atrodas normālā situācijā vai maksātnespējīgā procesā, vai tā ir maksātnespējīga un norit šis process. Vai konfiscējot vai nu prasījuma tiesības, vai mantu, vai finanšu līdzekļus... vispār kredītiestādei rodas kādas negatīvas sekas?

M. Vainovskis.

Tātad, redziet... Jūs prasiet jau pēc licences atņemšanas, ja?

Līdz licences atņemšanai mēs jau runājām. Ja tiktu ietekmēts bankas kapitāla pietiekamības apjoms, tad bankai tā būtu reāla problēma un būtu jārisina. Bet tas ir atkal... Nu, šeit nevajadzētu tā ļoti nodalīt to pēc licences atņemšanas līdz licences atņemšanai... atkal varbūt ir jāatgriežas pie pamatiem. Depozīts principā ir bankas aktīvs gan saistība. Un depozīta noguldījumam, pieprasījuma noguldījumam, finanšu līdzekļiem... kā mēs tos saucam, izejot ārā no bankas masas, viņai zūd gan aktīvs, gan pasīvs, gan tiesība, gan saistība. Līdz ar to rezultāts ir neitrāls.

Protams, ka bankas ir uzticības bizness. Un tur viņš ir saistīts ar visādiem biznesa riskiem un kapitāla pietiekamības jautājumiem un tā tālāk. Un, ja noguldītāji zaudē uzticību bankai, tad notiek tas, ko mēs saucam par skrējiens uz banku, visi ārā savus depozītus... un kurš paspēj un kurš nepaspēj... un pilnā apjomā... un tā tas viss strādā. Tāds ir tas sektors, tāds ir tas bizness un tādi ir tie riski. Un viens dabū pilnā apjomā un, ja viņš nepaspēj, tad viņš stāv rindā.

Bet šajā gadījumā viņi stāv rindā uz to, kas ir tiesiski tajā bankrota masā iekšā... tā vienkārši runājot es to situāciju redzu.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien, Vainovska kungs!

Man trīs jautājumi. Pirmais tāds tūri tehnisks, ko jūs izteicāties... jūs teicāt, ka rezultāts ir neitrāls, tātad bankas aktīvi un pasīvi un ja zūd aktīvs, tad zūd no otras puses arī šī tiesība.

Mans jautājums tātad būtu... no kura brīža zūd... Vai es pareizi saprotu, ka zūd no brīža, kad stājās spēkā tiesas nolēmums, kad šie līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Tātad, tas ir tas brīdis. Nevis aresta brīdis...

M. Vainovskis.

Jā, nu, protams. Ar to deklarēšanās brīdi, vienmēr procesuālajām normām, izpildījumam būtu tā kā jāapkalpo tā materiāltiesiskā būtība. Līdz ar to visus šos procesuālos jautājumus... viņi ir jāpakārto. Šajā brīdī, kad... bet, kā jau es minēju, mēs šobrīd nerunājam par pašu procesu, kā viņu atzīst par noziedzīgi iegūtu... Ja par to, tā teikt, nav tiesisku strīdu, tas ir spēkā stājies nolēmums, tas ir tas konstitutīvais brīdis, kad no bankas aktīva kopuma nākošajā bilancē vai ārkārtas bilancē administrators to jau ņem ārā no bankrota masas un viņam arī ir pilnīgs pamats to darīt, jo tas ir spēkā stājies tiesas nolēmums, pret kuru, saskaņā ar mūsu likumu "Par tiesu varu", ir jāizturas kā pret likumu. Līdz ar to uz likuma pamata.. viņš dzēš un viņam vairs nav jāizpilda pret to personu, kurai ir konfiskācija, pret to zūd... un uz šī likuma pamata jāizpilda šī saistība pret valsti no tiesas lēmuma spēkā stāšanās dienas vai brīža.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Sakiet, lūdzu, vai privātpersona vai ikviens, kas nogulda naudu bankā, vai persona arī uzņemas kaut kādu risku, noguldot naudu kredītiestādē?

M. Vainovskis.

Protams. Un lielu risku viņa uzņemas. It īpaši, ja ir virs 100 tūkstošiem ieguldīts... ne ārpus šī garantētā apjoma, banku bizness mūsdienās ir augsta riska.

Varbūt vienu teikumu tā, ka paldies dievam, ka mums bija viss tas periods jau trīs četrus gadus atpakaļ, kad tomēr finanšu sistēmu tika kārtota un sakārtota... kas tagad būtu noticis, ja bankām būtu vairāk kā 50 procentu ekspozīcijas pret Krieviju un vienā brīdī Krievija... tā sistēma vispār sagrūtu. Tātad atbilde uz to ir, ka banku bizness ir ļoti pakļauts dažādiem ģeopolitiskiem un visādiem jautājumiem, tāpēc tā tas ir. Bet bankai ne velti ir regulators, ne velti ir augstākas kapitāla pietiekamības prasības nekā tie 5 miljoni, ne velti ir prudenciālās prasības, kas tad arī caur stresa testiem, caur visu uzraudzību arī cenšas regulatoru jau maksimāli cenšas pasargāt, cik nu cilvēka spējās ir to pasargāt tos noguldītājus no riskiem. Jo noguldītājiem pēc teorijas nav jācieš pirmajiem, ir akcionāri, subordinētie aizdevēji... un tā tālāk... noguldītāji ir augstākā līmenī attiecībā uz atgriešanu.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Iepriekšējā tiesas sēdē, es nezinu, vai jūs dzirdējāt vai nē, tika izteikta doma, ka nu realitātē ir tā, ka ikvienā pasaules bankā acīmredzot vai visticamāk, ir kaut kāda noziedzīgi iegūtu līdzekļu daļa. Kaut minimāla, bet kaut kāda daļa.

M. Vainovskis.

Nu, droši vien.

G. Kušņš.

Un tas tika pamatots ar to, ka nez vai ir simtprocentīgi ir iespējams visu šo... pat ievērojot visas bankas procedūras, šo noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju novērst.

Sakiet, lūdzu, tad mēs raugāties uz šo jau kā uz faktu. Ja bankas organizē šo savu biznesu un mēs zinām, ka nevar novērst tādu risku. Vai tas, ka banka uzņemas, acīmredzot, šādu risku, ka viņa organizē savu biznesu un tad var vēlāk atklāties, ka daļa no līdzekļiem ir noziedzīgi iegūti. Vai tas mainās atšķirībā no tā, vai tā ir strādājoša banka... nosacīti strādājoša, vai šis risks pāriet arī uz to situāciju, kur ir jau lēmums par maksātspēju un atņemta licence?

M. Vainovskis.

Jā. Nu, tas ir, teiksim, gan... gan... Tur nav būtiskas tādas atšķirības, jo, protams, jebkurā bankā droši vien kaut kāds procents noziedzīgi iegūtu līdzekļu joprojām. Droši vien, ka pat vistīrākajā maziņš... bet tomēr procentiņš ir. Nu, tas ir jau tāpatās, ka valstī latentās noziedzības līmenis ir... kas netiek atklāts līdz galam... Bet nu, te ir tā: tas, kas tiek atklāts, tas ir... tas ir likumā noteiktajā kārtībā par noziedzību un tas, kas netiek atklāts, nu, tas ir bankas aktīvu kopumā un tas īsti nu nemainās. Arī šajā kāzusā... manuprāt, tādas ļoti izšķirošas nozīmes nav, izņemot procesuālos, kad tad tas tieši tika atzīts par to noziedzīgi iegūto... vai līdz kamēr vēl banka bija ar licenci vai pēc licences... nu, tas brīdis, kad ieraksts tika izdarīts, ka banka tagad ir bez licences. Tas jau arī ir tikai tāds procesuāls moments, bet viņš nemaina, manuprāt, to materiāltiesisko pamatu. Es tā domāju, ka nav lielas atšķirības, Kušņa kungs, tam riskam. Pēc tam jau, protams, banka vairs nestrādās pēc licences atņemšanas, tad jau tā bankas biznesa attīstības interese pilnā mērā tiks aizstāta ar kreditoru kopumu šo te interesi, ka ir jāatgūst tā nauda, kas ir ieguldīta. Bet, ja nepietiek, tad risks ir, jā.

G. Kušņš.

Labi. Paldies par jūsu atbildi.

Un tad vēl pēdējais jautājums... tāda iedomāta situācija, ja es drīkstu tādu mēģināt zīmēt... Es mēģināšu tagad izstāstīt un tad jūsu atbilde.

Maksātspējas situācija, tāpat tie ir konkrēti finanšu līdzekļi, bet likvidējamā kredītiestādē vai šinī gadījumā institūcijā, kas pieņem noguldījumus, ir arī tīri fiziska

manta, ko mēs varam aptaustīt — galds, krēsls, es nezinu, tur automašīna, vai kas... Kā jūs raudzītos šajā situācijā, piemēram, ja banka ir maksātnespējas procesā jau kā kredītiestāde, un tiek atzīts par nelikumīgi iegūtu mantu, piemēram, bankas prezidenta galds, ko bankas prezidents ir nopircis no privātpersonas P., bet privātpersona P. izrādās, ka ir to nozagusi, nosacīti teiksim... nevis no Rundāles muzeja, bet no Pundāles muzeja vai no kāda cita.

Vai šajā gadījumā jūs saskatītu, ka bankai ir kaut kādas.. šai maksātnespējīgajai bankai ir kaut kādas tiesības aizsargāt savas, nu, nosacīti, teiksim, īpašumtiesības kaut kādā citā veidā... Jo klasiskā veidā būtu tā: ja tas galds ir, tad agri vai vēlu tas galds būs jāpārdod, kā saka, izolē... viss būs jāpārvērš naudā, jo galdu nevar atdot kādam kreditoram, būs jāsadala uz galviņām visiem tiem kreditoriem, bet jau kā finanšu līdzekļi jāizmaksā. Sakiet, lūdzu, vai tajā gadījumā, kad ir šī taustāmā manta, atšķirībā no tās ēteriskās, tās naudas... Es atvainojos, laikam garš jautājums...

M. Vainovskis.

Nekas. Es visu sapratu. Šeit arī mazs precizējums... ja prezidents pats būtu pircis, diez vai tā bankas manta... droši vien tad banka pati ir nopirkusi to mantu, to krēslu, to kompjuтеру un tā tālāk... tas veido šo te bankas... Ļoti grūti ir, protams, stādīties priekšā tā reāli, ka banka ir nopirkusi un pēc tam tā mašīna ir nozagta un tā tālāk... Bet pat, ja tas tā būtu, es uzskatu, ka nav tādas fundamentālas atšķirības par to, ko mēs runājam. Patiešām. Bet šeit jau ir vispār jābūt arī tam... redziet, tas noguldītājs, kura finanšu līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu, viņš jau principā ir iesaistītā persona šajā te visā procesā, viņš jau tādā ziņā nav spējis pierādīt, ka tā manta iegūta likumiskā ceļā. Arī jūsu minētajā gadījumā banka nevarēs pierādīt, ka to mašīnu viņa ir nopirkusi kā labticīgs ieguvējs un ja tā mašīna tiešām tiks pierādīta kā noziedzīgi iegūta manta, tad arī šajā gadījumā viņa būs jāizslēdz no bankas bankrota masas un cietējam, par kuru banka principā zināja un tur ir tas moments... tas ir tas atšķirības moments... būtu jāatdod pilnā apmērā... Vai nu tā mašīna, ja viņa ir izņemta kriminālprocesa ietvaros, jo to vēl vieglāk ir izņemt, to nav virtuāli jāizdala no... to var reāli paņemt un aizvest uz garāžu un atdot tam cietušajam. Savukārt, ja cita nozieguma rezultātā, kur nav cietušā kāda liela krāpšana, nu, tad arī līdzīgi to mantu varētu pārdot un atdot valstij to naudu. Nu, tā... es domāju, ka nav jau tādas fundamentālas starpības. Bet starpība ir tas... tā tad bankai būtu jābūt savā ziņā iesaistītai... zinājušai par to... Un tad tas fundamentāli atkal maina juridisko novērtējumu.

G. Kusiņš.

Paldies par jūsu atbildi.

Un vēl pēdējais jautājums tāds. Vai no jūsu atbildes var secināt, ka būtu nodalāmas tās situācijas, ka bankas pieņem noguldījumus, zināmā mērā riskē un pašas

uz sevi uzņemas risku... no tiem gadījumiem, ka banka nopērk šo automašīnu, galdu un vēlāk tiek pierādīts, ka banka ir labticīgs ieguvējs, respektīvi, ka viņa nevarēja zināt. Vai šeit ir atšķirība?

M. Vainovskis.

Nu, var būt.. es tā uzreiz... man gan liekas, ka tiem risinājumiem vajadzētu būt ļoti līdzīgiem, atklāti sakot. Tā grūti visām tām niansēm šobrīd galvā ir izsekot līdzī... bet pamatprincips ir tāds... Tātad, ja manta, finanšu līdzekļi, automašīna, galds, krēsls ir noziedzīgi iegūta manta un tā ir par tādu atzīta ar spēka stājušos tiesas nolēmumu, neatkarīgi no tehnikas, jo mēs ļoti viegli ir... manuprāt, ir ļoti viegli sapīties tehnikā, jo arī viss mūsu Civillikums jau nav īsts... te ir rakstīts, domājot par attīstītu tādu finanšu sistēmu, kādu mēs to saprotam šobrīd, bet pamatprincipi, kas no tā izriet, ir neatkarīgi un iet laikam līdzī. Uzskatu, ka tie risinājumi ir ļoti vajadzīgi tomēr. Kusiņa kungs, tur tādas milzīgas starpības es nesaskatu.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies, Vainovska kungs, par jūsu viedokli, par jūsu atbildēm.

Man tāds varbūt pat precizējošs tāds jautājums, lai vairāk izprastu to jūsu vērtējumu par situāciju. Šodien tiesas sēdē bija izskanējusi tēze, kuru es pārformulēšu nedaudz, proti, ja kreditori cieš likumīgi, uz cita rēķina pastrādātiem noziedzīgiem nodarījumiem, valstiski tomēr būtu jāpastāv samērīgai šo kreditoru tiesību aizsardzībai.

Kā jūs vērtējat? Vai esošais regulējums jau šobrīd pietiekoši aizsargā kreditoru tiesības, ņemot vērā to situāciju, ko mēs šodien apspriežam? Paldies.

M. Vainovskis.

Šeit tā būtības būtība ir tā, ka ir divas lietas. Manuprāt, tātad, nav pamatoti aizsargāta konstitucionāla interese iedzīvoties uz kaut kāda tāda tieši vai netieši noziedzīga pamata. Tas ir fundamentāli.

Un otrs ir. Nu, tieši tā... kā tad viņa ir kļuvusi... es nezinu, bet tā pavisam īsi. Es saprotu, ka šobrīd tātad tie galvenie kritēriji ir tādi: vai personai, kuras manta tiek apstrīdēta, viņas tā likumiskā izcelsme, vai šai personai ir pilnas tiesības tikt uzklautātai, tikt sadzirdētai tiesā, vai viņai ir tiesības iesniegt pilnīgi visus pierādījumus, vai viņai ir tiesība tikt... teiksim tā... viņas viedokli ņemt vērā godīgā tādā tiešām procesā, kas nav

vienkārši deklarēts... tāad atbilstoši procesa virzītāja viedoklim noziedzīgi iegūts valsts... ja mums tāda kārtība būtu, tad atbilde būtu, ka tur kaut kāda netaisnība ir. Bet, ja personai ir tiesības tikt uzklautātai, iesniegt visus pierādījumus, pārsūdzēt šo nolēmumu un tā tālāk, tad šie testi... bet, kā es saprotu, tās normas nav īsti apstrīdētas. Ja procesu kā Latvijā atzīst par noziedzīgi iegūtu, jebkur... redziet, subjektīvās tiesības, manuprāt, īsti bankai šeit nevar saskatīt un arī citiem kreditoriem nevar saskatīt, bet subjektīvās tiesības noteikti var saskatīt tai personai, kurai ir atņemta.. teiksim tā... ja ir konstatēts šis te noziedzīgo līdzekļu īpatsvars viņas depozītā un tad tur tiešām ir subjektīvā ... un šī persona.... Nu, tad var, ja viņa uzskatītu, ka viņai nebija atbilstošu iespēju tikt uzklautātai un aizstāvēt savas pamattiesības. Nu, tad tur viennozīmīgi ir subjektīvās tiesības.

Bet tas ir cits jautājums.

I. Kucina.

Paldies. Atbildi sapratu.

Un otrs jautājums. Izskanēja iepriekšējā tiesas sēdē, ka tāds ir bijis... vai tāda tēze atkal, ka... ko jūs par to teiksiet... proti, ka tad, kad noziedzīgi iegūtie līdzekļi tiek konfiscēti, tiek ieskaitīti valsts budžeta kasē un bija izskanējusi tēze, ka jebkurā gadījumā tie līdzekļi taču atrodas vispārējā apgrozībā kā tādi pēc savas būtības. Un tad ir jautājums. Ja tie atrodas, tad kā mēs šo situāciju kopumā vērtējam?

M. Vainovskis.

Nu, redziet, šeit ir gan tas tehniskais jautājums principā ielādēts tajā jautājumā, jo nu... tam ierakstam tajā kontā jau nav... vai ieraksts kontā ir, ka viņš ir noziedzīgi iegūts vai nav iegūts... te jau atkal ir ļoti grūti finanšu līdzekļi... teiksim, tā... nauda uz galda vai kas... Ja mēs neskatāmies tos īpašumtiesību jautājumus, viņi jau nekas nav noziedzīgi iegūti pats par sevi. Bet šeit ir jāskatās, protams, tas materiāltiesiskais atkal tas pamats. Līdz ar to, ja es teicu, ka maksātnespējas pasludināšana kā tāda nav kaut kādu finanšu līdzekļu šķīstītava, tad, kā mēs zinām, izsoles, tiesas spriedums.... Viņš maina šīs te mantas juridisko... Es arī uzskatu, ka, piemēram, tagad paskatieties, kā ir ar sankcijām. Ļoti daudziem uzņēmējiem ir sankcionētas šobrīd preces, muitā vai kur palikušas... bet sankciju būtība ir kāda? Apgrūtināt tieši tai sankcionētajai personai iedzīvi, bet ne tik daudz Latvijas uzņēmumam gūt atlīdzību par šo te līdz šim notikušo tirdzniecību. Tāpēc OK, prece, manta ir sankcionēta.... Tas nozīmē, ka viņa ir jāmet ārā? Nē, atbilstoši likumam var aizturēt, tiesa var sankcionēt viņas pārdošanu par finanšu līdzekļiem, kas ir iegūti var samaksāt par glabāšanu, visu pārējo un pārējo nu tad glabāt vai novirzīt, kā nu atbilstoši tiesas nolēmumam tas būs. Līdz ar to te jau tādā ziņā notiek tā statusa maiņa. Un viņu var pēc tam izmantot civiltiesiskajā apgrozībā. Bet līdz tam brīdim, kad viņam maksātnespēja bankas bilanci tur atrodas, tur jau

gandrīz ir bijis tas konstatējums nolēmums par to, ka ir noziedzīgi iegūta. Un nav bijis sekojošais... Sekojošā darbība ir pārskaitīšana vai nu cietušajam, vai valstij un tajā brīdī... jā, tajā brīdī tie finanšu līdzekļi atkal ir tūri, ja tā var teikt, bet šī terminoloģija ir mazliet tāda fikcija, atklāti sakot. Nu, tā ir tehnika, kas varbūt prevalē atkal pār būtību.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Vainovska kungs. Man būtu jautājums vēl drusciņ precizējot par bankas tiesību aizskārumu.

Tātad jūs teicāt, ka strādājošai bankai... ja es pareizi sapratu, jūs neredzat aizskārumu, jo viss ir pa nullēm. Un, ja vien netiek skarts pašas bankas kapitāls. Taču arī maksātnespējas gadījumā... nu, iepriekš tika izskanējis viedoklis, ka banka... nu šeit varbūt tā nepieciešamība kapitālu saglabāt jau mēs redzam, ka viņš nebūs... bet ka arī pie maksātnespējīgas bankas šīs summas izņemšana ietekmē bankas spējas pildīt savas saistības, tātad, izmaksāt kreditoriem šo, un tādā veidā tas aizskārums tik un tā bankai ir.

Kā jūs uz to skatītos?

M. Vainovskis.

Jā. Protams, ka... redziet, bet nu kreditoriem ir tiesības pieprasīt, lai administrators godīgi un pilnīgi atbilstoši procedūrai sadala to, kas nu ir pieejams. Ja bankā ir bijis ļoti liels noziedzīgi iegūtas mantas īpatsvars, tad nu ir pavisam skumja šī te situācija, ja ļoti daudzi finanšu līdzekļi par tādiem tiek atzīti un ja kritiski nepietiek mantas, tas kopumā ir ļoti skumjš pasākums. Tātad, banka ir strādājusi un... un līdz ar to tā nu tas ir. Tad daudzi no kreditoriem var palikt bez būtiska apmierinājuma savām prasībām. Nu bet tas ir tas biznesa risks, vai ne.

A. Kučs.

Es pēc jūsu atbildes saprotu, ka jūs vairāk saredzat kreditoru tiesību aizskārumu nekā bankas tiesību aizskārumu.

M. Vainovskis.

Nu, principā, ne vienam, ne otram tas tiesību apjoms nemainās. Jo, ja noziedzīgi iegūtā manta ir izslēgta no tās civilās apgrozības, līdz ar to viņiem nav īsti ne labāk, ne sliktāk arī, ja tas noziedzīgi iegūtās mantas konstatēšana notiktu līdz bankas licences zaudēšanai vai arī tajā brīdī tie līdzekļi jau būtu, tā teikt, izgājuši ār. Tas, ka tas tika konstatēts pēc tam... nu, kad ir paaugstināta uzraudzība, varbūt arī kvalitatīva

administratora darba rezultātā, viņš ir pārvērtējis tād šo te savu... viņam ir pienākums šos te depozītus principā tiešām pārbaudīt un atbilstoši izvērtēt un rīkoties un ziņot attiecīgajam gan finanšu izlūkošanas dienestam, gan arī policijai un ja pēc tam... tād administratoram pašam par sevi nav tiesības atzīt mantu par noziedzīgi iegūtu. Tād šeit noteikti ir tiesas kontrole, bet tiesa jau arī pati no sava prieka pēc tādas lietas nesāk skatīt. Tur vienmēr ir tiesību aizsardzības iestādes pieprasījums, tiek virzīts lūgums... tād, tas arī tomēr ir zināms process. Tā nav tāda bankas vai administratora diskrecija.

Atbildot uz jūsu jautājumu, tas viss notiek, tā teikt, pats par sevi. Kāda nu tā situācija ir, tāda viņa ir un nu tas aizskārums... jā... tād nu viņiem sanāk mazāk saņemt naudu, bet vai tas ir pamattiesību aizskārums? Nu, diez vai, jo viņiem jau nav tiesības uz šīs te noziedzīgi iegūtās mantas daļu. Nu, jebkurā gadījumā.

Nu, tā es saprotu šī te regulējuma būtību. Es zinu, ka var būt ļoti dažādi viedokļi un pilnīgi polāri. Visi var izklausīties tehniski pareizi, bet te varbūt vairāk ir to principu svēršana un vērtēšana — likumība pret citiem varbūt maksātnespējas procesa principiem, kuri visi ir respektējami un godājami.

A. Kučs.

Paldies.

Un precizējot. Jūs teicāt, ka izņemam ārā šos te noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Tajā pašā laikā sākumā, ne tikai jūs, bet daudzi mums arī gan šodien, gan pagājušajā sēdē teica, ka banka ir īpašnieks.

M. Vainovskis.

Protams.

A. Kučs.

Un, pieņemsim situāciju, kāda mums vismaz šobrīd ir, ka mums nav pazīmes, ka banka kaut kādā veidā līdzdarbojusies. Likumdevējs ir noteicis, ka attiecībā uz nekustamo īpašumu, ko tiesa ir atzinusi, ka tā ir noziedzīgi iegūta manta, ka tā var tikt atstāta pie labticīgā ieguvēja un nepāriet valstij. Ir šis izņēmums

Kāpēc, jūsuprāt... vai, teiksim, attiecībā uz naudas līdzekļiem... vai to vispār vienkārši var salīdzināt šīs divas lietas? Un kāpēc uz naudas līdzekļiem mums būtu šī cita pieeja? Kā jūs skaidrotu?

M. Vainovskis.

Nu, jā... Sākumā vēlreiz varbūt par tām īpašumtiesībām.

Tas, kad es kaut vai aizeju uz banku... vienkārši es paņemu kredītu vai arī otrajā virzienā... tād, es paņemu kredītu. Tād loģiski, ka katra aizdevuma gadījumā, ja tas aizdevums... viņš pāriet tā aizņēmēja īpašumā, lai viņš var tālāk rīkoties ar to, bet viņam vienkārši ir jāatdod līdzīgs skaits šīs te aizņemtās mantas ar procentu pieaugumu

un tā tālāk... Tāpēc viennozīmīgi, ka depozīta līdzekļi ir bankas īpašums, citādāk nemaz nevarētu aizdot tālāk, ieguldīt vērtspapīros un veikt citu bankas darbību, kā maksāt algas un tā tālāk...

Bet atbildot tālāk uz otru jautājuma daļu. Nu, mēs, Latvija, esam normatīvā regulējuma telpā. Atbilstoši šiem finanšu līdzekļiem tālāk... nu, šī situācija... tālāk noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas visas šīs normas, viņas runā par šiem te noziedzīgi iegūtiem finanšu līdzekļiem... nu, un tas ir tas regulējums, ar ko mēs strādājam.

Par nekustamo īpašumu, cienījamā tiesa, es neesmu tāds eksperts... es par to judikatūru es neorientējos tajās detaļās.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai pieaicinātajai personai... Mārim Vainovska kungam no pieteikuma iesniedzējiem.

M. Šķiņķis.

Paldies. Liels paldies, Vainovska kungs, par jūsu viedokli.

Es piekrītu, ka jāseko būtībai. Es visu šo procesu cenšos vest arī tiesu uz to, ka jāseko būtībai un tāpēc man tie jautājumi būs tādi konkrēti piemēru veidā, lai varētu izsekot jūsu domai.

Tālāk, pirmais jautājums. Ir strādājoša banka. Ir viens noguldītājs, kurš ir noguldījis 100 eiro noziedzīgi iegūtus līdzekļus un ir otrs noguldītājs, kurš ir noguldījis godīgi nopelnītus 100 eiro. Banka strādā neveiksmīgi, iestājas maksātnespēja, bankā ir palikuši 50 eiro. 50 eiro, kas ir palikuši bankā, ir noziedznieka noguldītie noziedzīgie līdzekļi vai tā godīgā noguldītāja 100 eiro?

M. Vainovskis.

Redziet, viņus nevar tā izdalīt. Tie vienkārši ir 50 eiro. Un viss. Tur visa nauda.... Nu, viņai jau neiet līdzī tāda birka vai kas šiem te finanšu līdzekļiem. Tie vienkārši ir 50 eiro. Ne vienam, ne otram, bet varbūt trešā noguldītāja 50 eiro. Nu, tai naudai nemaz nevar tā izsekot. Ir kaut kādi apjomi, kopumi, ja mēs tā runājam. Ja no tiem 200 eiro 100 ir noziedzīgi iegūti, manā ieskatā... nu tad tie 100 aiziet noziedzīgi iegūtas naudas ceļu un otrs simts tad ir dalāms starp visiem tiem godīgajiem.

M. Šķiņķis.

Tāpēc jau es arī taisīju ļoti vienkāršu piemēru, lai mums nav vēl daudz... Mums ir divi noguldītāji. Katrs ieliek 100 eiro, viens ir negodīgs un otrs godīgs. Palikuši 50

eiro. Kā jārikojas? Kā jūs uzskatiet? Ka tā nauda, kas paliks, ir noziedzīgi ieguldītā nauda un tā visa ir jākonfiscē tāpēc, ka tā ir tā nauda, ko ieguldīja tas noziedznieks?

M. Vainovskis.

Redziet... ja tāpat bankā ir palikuši tikai 50 eiro un 100 tie atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tad ir visi tie 50, jo nu nepietiek līdz simtam... iziet ārpus bankrota masas, bet tā tad jau ir viena ļoti skumja banka, ja viņai principā ir vairāk noziedzīgi iegūtu līdzekļu kā vispār savas mantas aktīvu kopums, tad tā ir ļoti skumja situācija. Nu, tā teikt, no bankas viedokļa. Tad visi 50 aiziet ārpus... Un godīgais ieguldītājs tur būtu pilnībā... un tur būtu arī nopietna saruna ar regulatoru, kas vispār te ir noticis.

M. Šķiņķis.

Tad man ir nākamais jautājums.

Ka banka strādā ar šiem 200 eiro: 100 ir noziedznieku ielikts un 100 godīgo noguldītāju. Banka tērē tikai noziedznieka vai tikai godīgā noguldītāja 100 eiro, vai visu naudu, visus šos 200 eiro?

M. Vainovskis.

Tāpat, banka tērē to, ko viņa drīkst tērēt un ko var iztērēt. Ja viss ir aizgājis valstij, tad laikam ir jāvēršas pēc palīdzības... nu, es nezinu, pie maksātnespējas administrācijas vai kur, lai varētu segt bankas maksātnespējas procesa izdevumus. Ja pilnīgi visa nauda ir aizgājusi kā noziedzīgi iegūta... Es varbūt nesapratu to jautājumu līdz galam, bet banka var tērēt, kolēģi, to, ko viņa drīkst tērēt. Kamēr... viņai ir jāizpilda tas tiesas nolēmums, cik vien viņa spēj to izpildīt.

M. Šķiņķis.

Varbūt pārpratāt jautājumu, bet mēs tad virzāties uz nākamo.

Tāpat, pēc jūsu loģikas... vai es pareizi saprotu, ka brīdī, kad tiesa konfiscē vai atzīst pa noziedzīgiem līdzekļiem kādu naudas summu, kas atrodas kredītiestādē, ir jākonfiscē vērtība tai naudas summai, kāda tā bija brīdī, kad tā tika noguldīta kredītiestādē?

M. Vainovskis.

Nu, jā. Atbilstoši tiesas nolēmumam. Nu, kas nu tur tiek atzīta par to... tā vērtība... Vai jūs varbūt domājat par dažādām valūtām vai kam ir valūtas risks? Kāds bija jautājums?

M. Šķiņķis.

Jautājums ir tāds, ka ir skaidrs, ka brīdī, kad ir iestājusies maksātnespēja, tas miljons vai tas prasījums uz šo miljonu nav miliona vērts. Iespējams, vērtība ir nulle. Tāpēc, sekojot jūsu loģikai es saprotu, ka jūs mēģināt teikt, ka valstij ir jārikojas tā, ka

ir jākonfiscē maksātnespējīgā bankā esošā nauda atbilstoši vērtībai, kāda tā bija noguldījuma brīdī?

M. Vainovskis.

Nu, redziet... Ja tas noguldījums noguldījuma brīdī bija noziedzīgi iegūta manta, tad viņa nemaz nevarēja būt... nu, ja mēs tā retrospektīvi skatāmies... Tā bankas manta jau arī tajā laikā... Nu, principā tā mana atbilde ir tāda, ka šajā gadījumā ir tāda situācija, ka tā manta jau tad noguldījuma brīdī bija noziedzīgi iegūta, tas ir konstatēts varbūt retrospektīvi, bet jau tajā laikā, ja kāds būtu to agrāk pamanījis, tad nu tā noziedzīgi iegūtā manta no viņas aktīvu kopuma, no viņas kapitāla... Ja no kapitāla, tad FKTK būtu nekavējoties pieprasījusi viņai uzlabot kapitālu, ja nē, tad būtu licence atsaukta.

Tāpatās es vairāk domāju par to, ka bankai īsti... līdz konstatēšanas brīdim viņa ir strādājusi ar to naudu, bet nu bankai jau principā pašai, atbilstoši esošajiem normatīviem ir ļoti detalizēti... tur ir veseli trīs aizsardzības līmeņi. Pirmais aizsardzības līmenis, ka klients tiek ombordēts, ka viņa strādā, otrais aizsardzības līmenis, kas to visu pārbauda, vēl iekšējais audits... Ja visi trīs aizsardzības līmeņi nav tikuši galā ar šīs noziedzīgi iegūtās mantas nu jau tādu identificēšanu un ko, tad pati banka ir strādājusi diezgan slikti un tad nu viņai ir šis te biznesa risks jānes un tad tā maksātnespēja ir diezgan likumsakarīga. Ja mēs runājam par tādu banku, kur noziedzīgi iegūtā manta ir vairāk kā normālā manta.

A. Laviņš.

Labi. Paldies. Man šķiet, ka ļoti precīzi tika sniegta atbilde.

Turpinām ar jautājumiem.

M. Šķiņķis.

Vēl divi jautājumi ir palikuši.

Viens jautājums. Tātad ar tiesas lēmumu ir atzīta par noziedzīgi iegūtu līdzekļu manta, atrodas bankā. Kamēr šis lēmums pa pastu nāk līdz bankai, šis noguldītājs, kurš ir noziedznieks, šo naudu izskaita ārā. Bankai ir no savas naudas jāizpilda šis tiesas spriedums un piemēram, 100 tūkstoši ir jāieskaita valsts budžetā.

M. Vainovskis.

Jā. Jo redziet... nu banka jau tajā brīdī viņa nezināja... nu šajā gadījumā, es domāju, ka bankai ir nekavējoties, pirmkārt, jāveic darbības, lai... mūsdienās to naudu jau var ātri... Viņai ir jāvēršas tiesībsargājošās iestādēs, jāziņo, jācenšas arestēt to... nu, mūsdienās jau pasaulē ļoti ātri var nostrādāt... Nu, principā ir jānoķer tā nauda... nu... viņa ir aizgājusi un tad attiecīgi ir jāveic... Bet, ja viņš ir aizgājis... nu, principā pat varētu, atklāti sakot, tā būt, ka... tas atkal ir tāds biznesa risks. Principā diemžēl šis

biznesa risks, kamēr tā vēstule nāk, ir uz banku, manuprāt, šajā gadījumā... nu, tā tas ir. Manā ieskatā ir augsta riska business finanšu sektors un tur ir... vai vidēji vai kā... kā nu kurš to biznesu vada... Ja bankā ir tādi klienti, kuriem ir milzīgi miljoni apšaubāmu summu un tad banka diezgan daudz riskē, atklāti sakot. Bet, nu... tie tādi vairāk teorētiski un tehniski jautājumi...

M. Šķiņķis.

Un tad man vēl pēdējais jautājums, lai saprastu jūsu pozīciju.
Nedaudz būs garāks, bet ļoti svarīgs šajā lietā.

M. Vainovskis.

Labi, labi...

M. Šķiņķis.

Tātad, jūs teicāt, ka subordinētais noguldītājs, kurš ir maksātnespējas gadījumā kreditoru kārtās pašās beigās. Viņš, visdrīzāk, nedabūs ne centa no šīs bankas. Tagad iedomāsimies, ka tas ir tas noziedznieks, kurš ir noguldījis šo naudu, kas ir atzīta par noziedzīgi iegūtu. Viņš tāpat nebūtu dabūjis ne centa ārā no šīs bankas. Un jūs sakāt, ka bankai ir jāatdod valstij nauda, vienlaikus viņš zaudē prasījuma tiesības.

Vai jums nešķiet, ka šis noziedznieks ir ļoti veiksmīgi ticis cauri no savas situācijas, jo viņam ir konfiscēts nevērtīgs prasījums, kuru viņš tāpat nebūtu pārvērtis naudā, vienlaikus viņam nav jāatdod valstij noziedzīgi iegūti līdzekļi, jo šo naudu ir sametuši visi godīgie bankas kreditori.

M. Vainovskis.

Jā, kolēģi... bet tur jau, redziet, ir arī... Ja noziedznieks... tur jau arī par to avotu ir ļoti interesanti... Te, teiksim, tā... vai tas ir predikatīvs noziegums, vai tā ir izkrāpta nauda, vai tā ir nauda, ko viņš ieguvis izvairoties no nodokļu nomaksas, teiksim, kur kreditors ir valsts... Savukārt, ja viņš ir izkrāpis no kāda cilvēka, tad tā nauda neaiziet valstij, bet, atbilstoši tiesas nolējumam, aiziet tam cilvēkam. Drīzāk, nevis viņš ir ticis sveikā cauri, bet paveicies ir tam cietējam, vai paveicies ir valstij, ka viņa tomēr ir atguvusi to... nu, šai personai jebkurā gadījumā nav paveicies, jo viņai tāpat nav cerības atgūt ne kā subordinētajam, ne kā noziedzīgi iegūtas mantas tam īpašniekam un tā tālāk.

Tā kā principā... nu.. es nezinu... viņam nav paveicies.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man vairs nav jautājumu.

A. Laviņš.

Jā. Turpinām ar jautājumiem.

Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi Vainovska kungam?

J. Priekulis.

Vainovska kungs, labdien un paldies par jūsu augstvērtīgo viedokli.

No abu pārstāvju puses... mums jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Arī tiesas vārdā varu pateikt paldies jums par dalību tiesas sēdē. Par jūsu ekspertīzi, kas arī sekmēs šīs lietas vispusīgu izskatīšanu. Paldies, Vainovska kungs. Lai jauka pēcpusdiena!

M. Vainovskis.

Paldies, godātā tiesa, paldies.

A. Laviņš.

Jā... un ja jūs vēlaties uzturēties tiesas sēžu zālē un klausīties notiekošo, jūs to varat darīt. Ja jums ir citi plāni šodienai, varat arī doties prom no zāles.

Turpinām ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Kā nākamās personas ir tād tiesību doktors Jānis Kārklis, kā arī tiesību maģistrs Pauls Zeņķis kungs.

Un šoreiz mēs abas šīs personas vienlaikus uzklausīsim. Tikai jūs norādāt, kurš sāks sava viedokļa sniegšanu un kā jūs šo laiku sadalīsiet...

Lūdzu, vārds jums!

J. Kārklis.

Labdien, godātā tiesa! Pamatā es runāšu un Pauls Zeņķis, ja papildus gribēs kaut ko piebilst, tad viņš izmantos šo iespēju, bet principā tā pozīcija, kas mums ir, to es arī izklāstīšu tiesai.

A. Laviņš.

Paldies.

Un es, pirms dodu vārdu, tād personu apliecinoši dokumenti Jānim Kārklim un Paulam Zeņķim ir iesniegti un atbilstoši tiem mēs varam pārliedzināties par jūsu personas identitāti

Vai Zeņķis kungs ir pieslēdzies sēdei?

P. Zeņķis.

Jā, labdien, godātā tiesa!

A. Laviņš.

Paldies.

Tad, lūdzu, Kārkliņa kungs, jums vārds viedokļa sniegšanai un arī jūs es aicinu pievērsieties vispirms tiem jautājumiem, ko tiesa jau vairākkārt ir aicinājusi kā aspektus vai jautājumus primāri ir noskaidrojams. Lūdzu!

J. Kārkliņš.

Jā. Es sākšu ar tādu atkāpi nelielu.

Vainovska kungu es labi apzīstu, mums ir labs attiecības, bet tiesu sistēmas intereses vārdā un Latvijas tiesību sistēmas interešu tādā nākotnes vārdā man būs jākritizē Vainovska kunga izpratne. Un es pateikšu, kāpēc.

Daudziem Latvijā, tajā skaitā profesionāliem juristiem, ir nepareizs priekšstats par noguldījumiem. Tātad pamatjautājums, kas ir jāatbild, lai atrisinātu šo tā saucamo kāzusu, ir tas, ka ir manta, kas ir konfiscēta. Respektīvi, uz ko attiecas lēmums par mantas konfiscēšanu. Un tas, kas rada mulsumu daudziem un īstenībā kļūdainu secinājumu, ka tiek jēdziens “bezskaidra nauda” un “finanšu līdzekļi” identificēti ar naudu. Tādu naudu, kā mēs to saprotam makā. Un es paskaidrošu, kāpēc tas notiek tā.

Tātad, ja mēs... tātad nav šaubu par to... un to arī Vainovska kungs atzina, ka noguldījums nav nekas cits kā prasījums pret banku. Ja es noguldu bankā naudu, tad man ir prasījuma tiesības pret banku. Faktiski ir kreditoru - debitoru attiecības jeb, citiem vārdiem sakot, aizdevuma attiecības. Tu esi aizdevis bankai un bankai ir pienākums atdot šo naudu pēc mana pieprasījuma.

Ja mēs šo pašu situāciju attiecinām uz vienkāršu aizdevuma līgumu starp fiziskām personām... es, piemēram, aizdodu savam draugam naudu, mēs tātad parakstām parādzīmi, kur ir norādīta naudas summa, ko viņš man ir parādā. Un tur, piemēram, norādīti 100 eiro. Tad šie 100 eiro būtībā raksturo mana prasījuma vērtību pret draugu. Viņš pēc laika atdod man 5 eiro. Man parādzīmē ir jāieraksta piezīme un jāparakstās vai citādi ar kvīti jānoformulē, ka mans prasījums ir samazinājies par 5 eiro un tas ir 95 eiro. Un ja atdod viņš 7 eiro, tad man tas ir jāsamazina līdz 88 eiro. Ņemot vērā, ka bankas un klienta attiecībās tātad klients ir noguldītājs un tieši tādā pašā veidā pa bišķiņam var ņemt ārā naudu no bankas, faktiski izveidojas situācija, ka, ņemot ārā naudu no bankas konta, samazinās prasījuma tiesību apjoms pret banku, taču mēs ikdienā ar banku neparakstām katru dienu kvītis, cik man ir atlikušās prasījuma tiesības. Tas notiek automātiski kontā. Un tāpēc bankas konts nav nekas cits, kā prasījuma tiesību vērtību atspoguļojošs rādītājs... un pats vārds “konts” jeb angļiski, kā zināms vārds “*account*”, ir cēlies no latīņu vārda “*akompto*”, kas nozīmē “uzskaitīt”. Tātad bankas konts ir uztaisīts... tā ir sistēma, kas automātiski uzskaita prasījuma tiesību izmaiņas iepretim bankai jeb debitoram un kreditoram.

Tātad, mums nav mehāniskais, kā es minēju piemērā ar aizdomu līgumu, ar roku jāmaina parādzīmē cipari, bet to dara sistēma. Tāpēc, ja mēs atveram internetbankas kontu un paskatāmies, cik mums tur ir it kā nauda, patiesībā mēs paskatāmies, cik lielas prasījuma tiesības mums ir pret banku.

Tagad nākamais jautājums. Kāpēc notiek šī te nepareizā izpratne, kas ir noguldījums? Jo, atkal. Paņemsim vienkāršo piemēru ar parastu aizdevuma līgumu, jo tie no materiāltiesību viedokļa ir identiskas situācijas, vai es aizdodu naudu draugam vai bankai. Tieši saistību tiesisko attiecību izpratnē. Tātad, ja es aizdodu naudu draugam, tad cik ir lielas iespējas, ka es šo parādu atgūšu momentā, līdz ko es pieprasīšu viņu atdot. Nav diez ko lielas iespējas. Nu, tā mēs nevaram pateikt, ka, kā es aiziešu pie sava parādnieka, tā es uzreiz momentā dabūšu naudu. Līdz ar to klasiskos aizdevuma līgumus mēs uztveram, ka tās ir prasījuma tiesības, jo mēs nezinām, vai mēs varēsim viņas uzreiz realizēt. Mēs neidentificējam, ka pie drauga ir mana nauda, ko es varu saņemt uzreiz.

Bankas gadījumā, ņemot vērā banku regulāciju, kurām ir nepieciešama kapitāla pietiekamība, mēs jebkurā brīdī varam aiziet pie bankas kā aizņēmēja, nu, pēc būtības, kā aizņēmējs un šo parādu atgūt atpakaļ. Ņemot vērā, ka šo parādu no bankas var jebkurā brīdī, jebkurā diennakts laikā, kad vien tas ir iespējams piekļūt kontam, dabūt no bankas, cilvēki identificē prasījumu pret banku ar naudu. Kāpēc? Tāpēc, ka šīs prasījuma tiesības pret banku ir momentā realizējamas, tās ir absolūti likvīdas prasījuma tiesības, līdz ar to īstenībā, kad mēs skatāmies internetbankā uz šiem cipariņiem, mēs psiholoģiski to uzskatām, ka tā ir mūsu nauda, jo mēs psiholoģiski to uztveram, ka mēs jebkurā brīdī varam šo naudu jebkurā sekundē dabūt, tāpēc ka tā ir mana nauda. Bet pēc būtības tās ir prasījuma tiesības, kuras var arī nedabūt, ja ir bankas maksātnespējas gadījums un tā tālāk.

Un tā rezultātā šis jēdziens “bezskaidra nauda” vai “finanšu līdzekļi” tiek attiecināti īstenībā uz šo prasījuma tiesību, ko ātri var realizēt un tāpēc to apzīmē par finanšu līdzekļiem vai bezskaidru naudu. Tikai tā iemesla dēļ, ka tas ir ātri apmaināms. Prasījuma tiesības... faktiski mēs varam teikt, ka nauda kontā, bankā ir bezskaidra nauda jeb nauda, jo mēs viņu varam jebkurā brīdī šo prasījumu pārvērst par naudu. Un tāpēc psiholoģiski cilvēki vienādo šo jēdzienu “bezskaidra nauda” ar naudu kā... jeb bezskaidru naudu kā prasījumu jeb ar naudu kā fizisku naudu.

Un īstenībā tā problēma ir tajā, ka likumdevējs šīs prasījuma tiesības pret banku, kas ir noguldītāja prasījuma tiesības, ir apzīmējis ar jēdzienu “bezskaidra nauda”, tādējādi leģitimizējot šo te prasījuma tiesību kā prasījumu ar augstu likviditāti un likumdevējs ir pateicis, ka tāpēc mēs pēc būtības varam pateikt, ka tā ir nauda.

Īstenībā, ja tā godīgi... tieši šis jēdziens, ka mēs prasījumu pret banku apzīmējam ar jēdzienu “finanšu līdzekļi” vai “nauda”, rada maldīgu iespaidu, ka tā ir nauda, kas ir bankā. Un ja likumdevējs nelietotu nekur likumā apzīmējumu “finanšu

līdzekļi” un “bezskaidra nauda”, bet vienkārši “noguldījums” vai “prasījums”, tad daudziem nerastos šī te absurda izpratne, ka bankā noguldītie finanšu līdzekļi patiesībā ir jūsu nauda. Un tieši šī iemesla dēļ arī, lūk, notiek šī te jaukšana. Kā es dzirdēju uzstājoties, ka galds, kas ir bankā, tiek vienādots ar bezskaidru naudu.

Līdz ar to viennozīmīgi, ka noguldījums ir prasījuma tiesības, kas ir noguldītājam pret banku. Ja šīs prasījuma tiesības kāda persona ir ieguvusi noziedzīgā ceļā, tad valsts, atņemot bezskaidru naudu, tātad lēmumu, patiesībā šis lēmums ir vērsts uz šo prasījuma tiesību atņemšanu. Valsts iegūst šo te prasījumu, un, tā kā lielākoties no gadījumiem valsts šos prasījumus, ko iegūst ar lēmumu, un kur ir tiesības ieskaitīt valsts budžetā, tieši tikpat ātri izpilda, kā es minēju piemērā ar noguldītāju... aizsūta lēmumu un dabū naudu, valsts arī pati uzskata, ka ar šiem lēmumiem viņa atzīst par noziedzīgu mantu naudas līdzekļus, kas atrodas bankā. Bet patiesībā lēmums par mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu neattiecas uz banku, bet attiecas uz prasījuma tiesībām. Un tajā brīdī, kad valsts atzīst prasījuma tiesības, ka tās pienākas valstij sakarā ar noziedzīgu nodarījumu un tā tālāk... tajā brīdī valsts saka, ka turpmāk es esmu šo prasījuma tiesību turētājs un ar to brīdi process beidzas.

Un tālāk iestājas process, kā tu vari šīs prasījuma tiesības īstenot. Strādājošas bankas gadījumā tu vienkārši ieskaiti man, tātad valsts saka: man ir prasījuma tiesības uz tiesas sprieduma pamata radušās, lūdzu, izpildi manas prasījuma tiesības uz ieskaiti budžetā! 99 procentu gadījumā bankas momentā to arī izdara un līdz ar to arī valstij rodas iespaids, ka patiesībā lēmums ir vērsts uz naudu. Jo viņa vienmēr redz — lēmums – nauda... tātad, uz naudu. Bet tajā gadījumā, kad mēs runājam par maksātnespējīgām bankām, tajā brīdī valsts ir ieguvusi prasījuma tiesības, iestājusies “noziedznieka kurpēs”, kā saka attiecībās ar banku. Un tad, lai šo prasījumu valsts īstenotu, viņa nostājas tādā situācijā, kādā pārējie kreditori, proti, uz viņu sāk attiekties tāpat, kā uz citiem kreditoriem... Maksātnespējas likuma prasības un citas prasības.

Un nav neviena tiesību norma Latvijā, kas pamatotu šodien sēdē dzirdēto, ka valsts aizskrien priekšā citiem kreditoriem, ka prasījuma tiesības viņai ir primāras. Tas notiktu, pirmkārt, jau uz citu noguldītāju rēķina. Un kādā sakarā valsts ir prioritizēta? Un tas arguments, ka manta, kas iegūta noziedzīgā ceļā vai prettiesiski, tā nekādā gadījumā nevar palikt un atrasties bankā kā naudas līdzekļi vai kā... ka šāda manta obligāti vienkārši ir jāatņem un viņa ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības, viņa ne vienmēr ir patiesa. Mēs zinām, ka civiltiesībās arī darbojas labticīgas personas aizsardzības princips, ka noteiktos gadījumos persona bez tiesiska pamata atsavina citai personai piederošu mantu, taču labticīgā persona to patur. Tā kā tāda absolūta nostāšanās atpakaļ uz tādas takas, ka mēs vienmēr visiem atdodam visas īpašumtiesības, neskatoties ne uz citu personu interesēm, tāda nepastāv. Un līdz ar to man it kā liekas vienkāršs šis jautājums, par ko te runā.

Es pilnīgi arī saprotu, kāpēc ir šī te neizpratne. Un tas ir iemesls, ka neveiksmīgi vai veiksmīgi... nu, nav svarīgi... bet tas rada maldīgu iespaidu, ka šis prasījums pret banku tiek apzīmēts ar bezskaidras naudas vai finanšu līdzekļu jēdzienu. Tas ir vienkārši apzīmējums un nekas cits. Finanšu līdzekļi ir apzīmējums... kā prasījums pret banku nevis nauda.

Un faktiski, ja mēs iedomājamies situāciju ar vērtspapīriem. Bankas, piemēram, izlaiž obligācijas. Obligācija, tas ir arī... tas, kurš iegādājas bankas obligāciju, viņam rodas prasījuma tiesība pret banku. Tikai starpība starp noguldījumu un obligāciju ir tāda, ka obligācija ir vērtspapirizēts prasījums. Citiem vārdiem sakot, kam pieder papīrs, tam pieder prasījums pret banku.

Tad, kad šo vērtspapīru atzīst par noziedzīgā ceļā iegūtu, tad valsts šo vērtspapīru paņem nevis naudu. Jo valsts saprot... ā, nu šis ir prasījums. Bet viņa to saprot tikai tāpēc, ka viņš ir vērtspapirizēts, viņš ir vērtspapīru kontā iegrāmatots, un tamlīdzīgi. Bet valsts nesaka, ka tagad man pienākas nauda, viņa saka: man ir vērtspapīrs, es stāvu rindā, lai tos vērtspapīrus izpildītu.

Un kur ir starpība no juridiskā viedokļa, vai prasījums ir vērtspapirizēts kā obligācijas gadījumā, vai tas ir noguldījums, kurš nav vērtspapirizēts. Bet saturiski tie ir identiski. No saistību tiesību viedokļa tie ir divi prasījumi — pieprasīt noteiktā brīdī naudas summas izmaksu.

Un līdz ar to, lai mēs varētu varbūt vienkāršāk saprast... mēs varam nonākt līdz teātra biļetei — kam ir teātra biļete, tam ir prasījums. Un iedomāsimies, ka man rokās ir teātra biļete. Man tāpat ir prasījums pret teātri, lai man rāda izrādi. Tad kāds noziedznieks šo biļeti man nozog un šis prasījums ir viņam pret teātri. Un tajā brīdī, kad valsts atgūst šo noziedzīgo mantu ar lēmumu sakot, ka tā teātra biļete ir noziedzīgā ceļā iegūta, mēs taču arī teiktu, ka valsts tagad ieguvusi... nu, ja cietušais tur nebūtu, tad atdotu pa tiešo atpakaļ... viņa iegūst prasījuma tiesības pret teātri. Vairāk neko. Viņa nav ieguvusi tiesības uz kaut kādu teātra mantu, kas tur atrodas un tamlīdzīgi. Tas ir triviāls paņēmieni, bet bieži vien sarežģītas lietas ir jāizskaidro ar vienkāršām lietām, jo sarežģītas lietas ir vienkāršāk... Cilvēces attīstības laikā ir izkristalizējušās sarežģītas tiesiskās attiecības, bet viņas jau nāk no elementāriem pamatiem. Un tie pat jau arī ir Civillikumā aprakstīti... šie tā saucamie leģitimizācijas papīri, par ko es runāju... par teātra biļetēm vai kaut vai numuriņš garderobē. Kam ir numuriņš rokās, tam ir tiesības uz mēteļa izsniegšanu.

Un tieši tāpat ir īstenībā arī ar naudu — kam ir prasījuma tiesības, tam ir tiesības prasīt naudu. Bet viņš nevar iet tālāk. Tāpat valsts var iet tālāk un faktiski vienādo prasījumu ar mantu, kā atsevišķu objektu, kā lietu. Jo atcerieties, ka nauda nav lieta. Uz to neattiecas lietu tiesības.

Bet tajos gadījumos, kur ir lieta — kā kustama lieta un tamlīdzīgi... jā, mēs sakām, ka paņemam to mantu un atdodam. Bet nauda nav nedz bezskaidra lieta. Uz

naudu attiecina atvietojamai lietai raksturīgo regulējumu. Taču, pieņemsim, atvietojamā lieta, kā graudi, kartupeļi, tie var iet bojā nejaušu notikumu rezultātā, sadegt un tā tālāk. Un tur noteiktos gadījumos ir atbrīvošana no atbildības.

Tad attiecībā uz naudu... tā kā tā nav lieta, tas, ka jūsu nauda sadega, tas neatbrīvo jūs no atbildības. Jums jāmaksā tāpat šis parāds. Nauda nav lieta. Tas ir vienkāršs vērtību noteicošais lielums un pie šī apstākļa līdz ar to skaidrs... man ir pilnīgi skaidrs, ka valsts iegūst prasījuma tiesības un neko vairāk.

Divas piezīmes, ko noklausoties gribēju teikt.

Pirmkārt, nav tā, ka bankas maksātnespējas gadījumā aktīvi un pasīvi atšķiras. Aktīvi un pasīvi nekad nevar atšķirties. Tāda bilance nepastāv.

Nu, te runāja par to līdzsvara pazaudēšanu. Atšķiras aktīvu un saistību apjoms. Proti, kad aktīvi ir mazāk par saistībām, tad ir maksātnespēja. Bet aktīvi un pasīvi nekādi ne var būt atšķirīgi, viņi vienmēr būs vienā bilanci, vienā pusē un otrā. Arī bankā, kurai ir maksātnespēja.

Un otrs, ko tiesnese Rodiņa teica, ka pastāv divas konfiskācijas iespējas. Maksātnespējas bankas gadījumā un strādājošas bankas gadījumā nav nekādu atšķirību, abos divos gadījumos prasījuma tiesības tiek konfiscētas, tikai strādājošas bankas gadījumā acumirkļi šīs prasījuma tiesības pārvēršas par naudu, kas rada maldīgu iespaidu, ka tās nav prasījuma tiesības, bet ka tie ir naudas līdzekļi.

Tas arī viss. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto viedokli.

Iesākšu ar šādu jautājumu.

Un, pirms uzdošu jautājumu, es pateikšu arī paldies, ka precizējāt arī manis teikto, ka maksātnespējas gadījumā pasīvi un aktīvi neatbilst. Piekrītu. Aktīvi un saistības neatbilst. Taisnība.

Bet jautājums ir saistīts ar to, ko mēs nupat dzirdējām. Kolēģis Māris Vainovskis norādīja, atbildot uz jautājumu par to, kā šādi jautājumi tiek izprasti no salīdzinošo tiesību viedokļa, mans kolēģis norādīja, ka Eiropas tiesiskajā telpā pat nerodas jautājumi attiecībā uz to, ka, ja ar tiesas lēmumu noteikti līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, neatkarīgi no tā, vai ir strādājoša banka vai kredītiestāde ir maksātnespējas procesā, šie līdzekļi tiek izņemti no bankas aktīviem. Maksātnespējas procesa gadījumā... te tika lietots termins “no bankrota masas”. Un atlikušais, kas bankrota masā ir palicis kredītiestādē, tiek sadalīts atbilstoši maksātnespējas regulai, kuram nu kreditoram, kuras kārtas tiesības prasījuma izpildē ir.

Kārkliņa kungs, sakiet, lūdzu, tā jūsu izpratne, ko jūs minējāt... un tā ir kardināli atšķirīga... Jūs sakāt, ka tā tad valsts, pamatojoties uz spēkā stājušos tiesas lēmumu par to, ka noteikti līdzekļi ir atzīti par noziedzīgiem un tie ir konfiscējami, iegūst prasījuma

tiesības, tās prasījuma tiesības, kas tam kreditoram, kurš šos līdzekļus ir ieguvis noziedzīgā ceļā, bija pret banku. Kardināli atšķirīga pozīcija.

Sakiet, vai jūs arī varētu nosaukt kādus piemērus no Eiropas Savienības valstu prakses, kur šāda izpratne, kā jūs minējāt, darbojas?

J. Kārklīšs.

Gatavojot šo te pieteikumu, nepētīju specifiski speciālās tiesību normas. Zinu, ka ir šāda pieeja. No Vainovska kunga es arī nedzirdēju konkrētu valsti, tas būtu tad jāpārbauda. Te ir būtiski, ka nav jau Latvijā norma, kas nosaka savādāk to, ko es teicu. Jo redziet, tajā brīdī, kāda ir rīcība administratoram. Viņš saņem lēmumu par to, ka naudas līdzekļi ir atzīti par noziedzīgā ceļā iegūtiem. Viņš pēc būtības... viņam kā juristam galvā ir jāsaprot, ka turpmāk prasījuma tiesības pret banku nav vis personai X, tāpat noziedzniekam, kas tur bija, bet valstij. Ko viņš dara? Viņš kreditoru reģistrā ieregistrē izmaiņas — turpmāk prasījuma tiesīgais ir valsts. Un tajā brīdī viņš ir izpildījis spriedumu.

Un tālāk viņš savukārt skatās, kā viņš visus kreditorus, atbilstoši Maksātnespējas likumam, apmierinās. Bet tur jau likumā mums nav pateikts, ka valsts... ka, ja tā ir valsts, tad viņai ir kādu nultā kārtā.

Tāpēc īstenībā kaut ko skatīties citās valstīs ir bezjēdzīgi, jo, lai ko mēs tur atrastu, mums jāskatās mūsu normatīvie akti. Varbūt, ka valsts ir... kā saka... nogulējusi un nav šādu regulējumu ietvērusi, domājot, ka viņai ir kaut kādas mistiskās nultās kārtas tiesības, kuras izriet nezina no kurienes.

Es esmu skarbs diezgan šādos... bet, kad es dzirdu daudz aplamības, es tāds kļūstu.

Un tāpēc... ja valsts nav šādu regulējumu ietvērusi, ka viņai ir pirmtiesības, ieņem citiem kreditoriem attiecībā uz prasījuma tiesību realizēšanu, tad nav nekādas tiesības valstij šādas tiesības realizēt. Ja viņa turklāt to dara un turklāt to dara, un es zinu, Augstākā tiesa akceptē šādu pieeju, līdzīgi kā negatīvās atzīšanas prasībās.... Līdz pat pēdējam brīdim, kamēr Satversmes tiesa nepateica, kā ir pareizi jāsaprot Civilprocesa likums, gan pirmās un otrās instances tiesa, gan Augstākā tiesa visu laiku konsekventi mistiski interpretēja pēc savas normas. Te ir līdzīga situācija. Pilnīgi identiska.

Ir kaut kāda izpratne, kas vēsturiski ir radusies. Un man jau nav svarīgi, vai man piekrīt kāds no citiem ekspertiem vai tiesa man piekrīt, tas ir mans viedoklis.

A. Laviņš.

Tieši tā.

J. Kārklīšs.

Un pie tā es arī tuos.

A. Laviņš.

Tieši tā. Mēs arī jūs aicinājām šajā tiesvedības procesā, lai jūs dalītos ar savu viedokli. Un mums ir iespēja jums vēl uzdot citus jautājumus.

Kārkliņa kungs, sakiet, lūdzu... tāpat, atbilstoši tam, ko jūs nupat minējāt savā viedoklī, valsts, pamatojoties uz šo tiesas nolēmumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju, iegūst tā kreditora prasījuma tiesības, kurš šos līdzekļus bija ieguvis noziedzīgā ceļā, un iespējams, kreditoru prasījuma kārtā, kas atrodas ceturtajā, piektajā kārtā un ar ļoti lielu varbūtību, ka apmierinot tos kreditorus, kas ir pirmajā, otrajā, trešajā kārtā, nemaz nav naudas līdzekļu, ar kuriem varētu īstenot to lēmumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu mantas konfiskāciju.

Sakiet, lūdzu, vai šādā situācijā tiek sasniegti tā normatīvā akta mērķi, ar kuriem tiek paredzēts, lai šādus noziedzīgus līdzekļus varētu pēc iespējas ātrāk izņemt no civiltiesiskās vai, kā mēs dzirdējām, vispārējās apgrozības?

J. Kārkliņš.

Jā.

A. Laviņš.

Un ja tiek sasniegts, tad varbūt jūs varētu paskaidrot, kā jūs to redzat, kā jūs to izprotat, kas ir tas veids, kā valsts to sasniedz? Paldies.

J. Kārkliņš.

Labs jautājums.

Tiek sasniegts. Tāpēc, ka valsts izņem no apgrozības prasījuma tiesības, kas piederēja noziedzniekam. Un valsts paņem tās sev. Un noziedznieks līdz ar to nevar realizēt prasījuma tiesības saņemt naudu un turpināt kaut kur viņu legalizēt vai tērēt savām vajadzībām. Līdz ar to tajā brīdī tas tiek sasniegts.

Savukārt, tie bankas līdzekļi, ko pārējie noguldītāji, godīgie noguldītāji ir noguldījuši bankā, un viņi... ja tie ir pirms valsts, ja tie ir pirmā, otrā kārtā vai trešā un ceturta... tad viņi jau saņems līdzekļus, kas bija legāli tur noguldīti, tas viņiem bija legāli. Līdz ar to netiek atbrīvoti noziedzīgā ceļā iegūtie līdzekļi caur šādu procesu.

Valsts pie sevis tur šīs prasījuma tiesības... Tas, ka valsts beigās šīs prasījuma tiesības nevarēs realizēt, nu... jā... bet tāpat daudzos noziedzīgos nodarījumos ir tā, ka īstenībā, ja jums ir prasījums pret zagli, kurš jums ir apzadzis māju, kurš ir nozadzis jums kaut ko un tās prasījuma tiesības paliek gaisā karājoties. Nevarat piedzīt.

Tā kā nav tāda vispārēja principa, ka noziedzīga nodarījuma gadījumā visi saņems vienmēr visu nodarīto kaitējumu. Tāpēc šeit ir pilnīgi skaidrs, ka caur šo te ierakstu, administratora ierakstu kreditora reģistrā, kurā prasījuma tiesības ir atņemtas noziedzniekam un piešķirtas valstij, tiek izņemti ārā no civiltiesiskās apgrozības šim te noziedzniekam šī te manta... šīs te prasījuma tiesības, un viņš nevar viņas realizēt.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds...

P. Zeņķis.

Es varbūt, ja iespējams, pavisam nedaudz Kārklīņa kunga atbildi papildinot.

Pēc savas būtības, kā jau mēs noskaidrojām, ja savā būtībā par noziedzīgi iegūtām tiek atzītas šīs te prasījuma tiesības. Tātad ar lēmumu par konkrēto prasījumu tiesību atzīšanu par noziedzīgi iegūtu.... Lēmuma sekas ir tādas, ka savā būtībā notiek likumiskā cesija. Šis te prasījums tiek pārvests no konkrētā noziedznieka, kurs sākotnēji šos līdzekļus ieguvis noziedzīgā ceļā, valstij. Un te mēs nevaram aizmirst, ka, ja mēs runājam par prasījumu, tad arī Civillikuma 1806. pants noteic, ka cesionārs, proti, valsts šajā gadījumā, ar cesiju neiegūst vairāk tiesības nekā bijušas cedentam, proti, šai te personai, kuras šie te līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Ja šis te noziedznieks nav varējis jebkurā brīdī aiziet uz banku un izņemt šos te naudas līdzekļus, tas pats attiecas uz šo te valsti, jo prasījums sastāv no vairākām pazīmēm. Tātad, ja viens no noteikumiem ir tas, ka konkrētais prasījums atrodas konkrētajā kārtā, kuru, iespējams... kuras apmierināšanai nemaz līdzekļi nepietiks, tas nemaina to... šādu prasījumu. Tāpatās viņš ietilpst šajā kārtā un valstij nav nekur normatīvajos aktos noteikta prioritāte attiecībā pret citiem kreditoriem. Un valstij ir jāievēro visas tās pašas tiesības, kas ir noteiktas pašā prasījumā, ja prasījums atrodas, teiksim, astotajā kārtā, tad valsts ka cesionārs var īstenot savu prasījumu tad, kad attiecīgi... vai ja vispār tiks sasniegta šī te astotā kārtā.

A. Laviņš.

Paldies.

Stenogrammas precīzas aizpildīšanas nolūkā norādīšu, ka viedokļa papildinājumu nupat ir paudis Pauls Zeņķa kungs.

Turpinām. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, dārgie kolēģi!

Es vēlējos turpināt šo pašu tēmu un pēc tam pāriesim pie citiem jautājumiem tiešām par šo noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas prioritāti.

Es vēlējos precizēt. Kā jums šķiet, vai nu... pat neraugoties, vai kas precīzi nav ierakstīts kādā likumā, kādā tiesību normā tas precīzi nav paredzēts, vai šī konfiskācija, tās prioritāte neizriet no konfiskācijas jēgas un būtības? Vai arī varbūt mēs varētu sistēmiski skatīties uz visām tiesību normām? Un vēl būtiskākais — vai šī konfiskācijas prioritāte neizriet no Latvijai saistošām starptautisko tiesību normām? Paldies.

J. Kārklīņš.

Tātad, atkal jau jautājumā ir tā izpratne, ka konfiscē naudu. Konfiscē prasījuma tiesības, momentā, prioritāri, nekas netiek kaut kur aizturēts... mēs jau kā viedokļa paudēji nepaužam to, ka valstij, pieņemot lēmumu par noguldījumu konfiscēšanu, tagad ir kaut kāds termiņš, kurā viņai jāgaida, kamēr viņai atzīs šo prasījumu pret banku un tā tālāk. Līdz ar to, ja saprot, ka manta ir prasījums, tad nerodas jautājums par prioritāti. Momentā tiek konfiscēts šis prasījums.

Tālāk jūs runājat par izpildes prioritāti. Konfiskācijas prioritāte šeit nav aizskarta. Izpildes prioritāte — tas nu ir pilnīgi civiltiesisks jautājums. Vai tu no sava parādnieka iegūsi vai neiegūsi izpildījumu. Un nav svarīgi, uz kāda pamata tu šo prasījumu ieguvi — uz likumīgās cesijas pamata kā valsts gadījumā, uz cesijas pamata, kas ir uz tiesību darījumu noslēgta, mantošanas rezultātā... vienalga. Tāpēc ir jānodala šīs te divas lietas, ko es minēju. Tas ir, konfiskācija, kas ir primārā, un izpildījums...

Kāpēc valsts iet vēl tālāk? Tā kā viņiem ir tiesības konfiscēt mantu uzreiz, viņiem ir tiesības uzreiz panākt arī šo izpildījumu, no kuras normas tas izriet. Tā kā tā izpildījuma prioritāte var izrietēt tikai no speciālajām tiesību normām tāpēc, ka Civillikumā tādu nav un nekur ne no kādiem vispārējo tiesību principiem neizriet, ka kādam prioritāram kreditoram būtu priekšrocības, ja vien likums to nepasaka. Tā kā likums to nepasaka, tad valstij tajā brīdī ir jānostājas vienā līnijā ar visiem pilsoņiem, kas ir noguldītāji un bez jebkādas priekšrocības.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un tad vēl viens jautājums.

Sakiet, lūdzu... tātad, ja pareizi būtu, ka jākonfiscē ir prasījuma tiesības. Kas notiek ar šiem reālajiem finanšu līdzekļiem, kas ir tātad bankas rīcībā? Vai tad mēs šos finanšu līdzekļus... tajā skaitā šajā maksātnespējas procesā, varam, teiksim, izmantot, lai segtu citu kreditoru prasījumus? Un, ja mēs šādi rīkojamies, vai tas atbilst jums jau arī labi zināmajam principam, kas tika šodien pieminēts, ka šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi pēc iespējas ātrāk ir jāizņem no vispārējās apgrozības, kā mums tika teikts.

Vai jūs varētu pakomentēt šo aspektu, lūdzu, vēl? Paldies.

J. Kārklīņš.

Jā, varu.

Tātad tajā brīdī... ir pilnīgi visiem skaidrs, un par to nav, es domāju, strīds, ka tajā brīdī, kad valstij rodas tiesības uz noziedzīgā ceļā iegūtu mantu, tad šī manta ir tīra. Proti, valsts to var... tālāk ar šo mantu var rīkoties, kā ar nenoziedzīgā ceļā iegūtu... pārdot, izmantot savam vajadzībām... jo valsts ir tas instruments, kas šo mantu izņem

ārā un padara viņu tīru... Ne jau valsts iet un iznīcina šo mantu. Ja iet runa par automašīnu, tad viņa var tālāk pārdot.

Un tajā brīdī, kad valsts konstatē prasījuma tiesības, tajā brīdī šīs prasījuma tiesības ir tīras. Tās ir izņemtas ārā no civiltiesiskās apgrozības noziedznieka rokām, tālāk tās kontrolē valsts un tāpēc nav pamata uzskatīt, ka tajā brīdī, kad administratora kreditora reģistrā ir iereģistrēta valsts kā prasījuma tiesību turētāja, ka vēl ir runa par to, ka bankā atrodas noziedzīgā ceļā iegūta nauda.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un man ir vēl viens tāds precizējošs viedoklis. To neteicu es... tas tika pausts tiesas sēdē, es centos pierakstīt, kādā no tiesas sēdēm... Pareizi būtu darīt tā: tālāk izšķirt šīs te divas situācijas... Jūs arī teicāt, ka tas ir nepareizs viedoklis, bet tika uzsvērts, ka ir jāizšķir... tālāk, ja kredītiestāde ir normālā situācijā, tad konfiscē finanšu līdzekļus, ja ir maksātnespējas procesā esoša kredītiestāde — tad tikai prasījuma tiesības.

Tikai precizējot tālāk... vai jebkurā gadījumā pareizi būtu no civiltiesiskā viedokļa konfiscēt prasījuma tiesības. Ja tā, tad kāds būtu jūsu komentārs par Latvijā spēkā esošiem, tajā skaitā izpildītiem tiesas nolēmumiem, kuros, ja nemaldos, nu, es teikšu, ka pārsvarā tiek nolemts konfiscēt konkrētā bankā, konkrētā kontā esošus nevis prasījuma tiesības, bet finanšu līdzekļus. Vai tas nozīmē, ka... nu, teiksim, šī prakse vismaz no civiltiesiskā viedokļa tad tā kā nepareiza ir bijusi, vai mēs kaut ko neesam sapratuši vai pārsapratuši, un tad kā tad būtu pareizi? Paldies.

J. Kārklīšs.

Jā. Tātad paši lēmumi, kuros ir rakstīts, ka konfiscē finanšu līdzekļus, nav nepareizi. Tā ir problēma, ko es minēju savas runas sākumā, ka ar jēdzienu “finanšu līdzekļi” apzīmē prasījumu. Tur varētu ierakstīt arī prasījumu kā sinonīmu. Tātad prasījums pret kredītiestādi, specifisks prasījums pret kredītiestādi ir sinonīms vārdam “finanšu līdzekļi”. Tāpēc lasot spriedumu, kurā teikts, ka konfiscē finanšu līdzekļus, kas atrodas bankā, naudas līdzekļus, kas atrodas bankā... bezskaidru naudu, kas atrodas bankā... patiesībā juristam ir jālasa, ka ar šiem jēdzieniem apzīmē prasījuma tiesības pret banku. Paši šie jēdzieni nav nepareizi lietoti, jo likumdevējs arī viņus lieto, bet to saturs ir jāsaprot. Un tieši, kā jau es teicu, ka ņemot vērā, ka strādājošām bankām šo prasījumu pret kredītiestādi var zibenīgi pārvērst naudā, visi psiholoģiski automātiski identificē ar šiem jēdzieniem, ka nu tā ir nauda. Tas tā nav.

Un tāpēc... jā... jūs pareizi pieminējāt, ka strādājošas bankas gadījumā vai likvidācijā esošas bankas gadījumā, abos gadījumos mehānisms ir identisks — konfiscē finanšu līdzekļus jeb prasījuma tiesības pret banku.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Labdien, Kārkliņa kungs, un labdien, Zeņķa kungs!

Man būs vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums. Līdzīgs, kādu es uzdevu jau iepriekš pieaicinātajām personām. Sakiet, lūdzu, vai jūs atbalstāt viedokli jeb piekrītat apgalvojumam, ka banka organizē savu biznesu un bankai šā biznesa organizēšanā ir arī jāuzņemas zināms risks.

Šis jautājums bija saistīts ar iepriekš tiesas sēdē izskanējušo, ka vai ir iespējama kāda banka, kas var pilnībā izkontrolēt, ka bankā nenonāk šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi un tad tas ir bankas risks, jo bankas ne vienmēr visu var ar savām kontroles procedūrām novērst, lai neieplūst šie līdzekļi.

Tāpēc ir jautājums, vai jūs uzskatāt, ka bankas biznesa organizēšana ir saistīta ar zināmu risku.. noguldījumu piesaistīšana?

J. Kārkliņš.

Pirmkārt, te būtu jāidentificē, par kādu risku ir runa? Ja ir runa par atbildības risku, tad, dabiski. Ja banka neveic likumā noteiktās prasības noziedzīgu līdzekļu aprites kontroles novēršanai, tad tur var būt milzīgi sodi, miljonus, kā mēs zinām, un tas ir risks.

Ja mēs runājam par civiltiesisko risku, proti, vai bankai ir risks, ka tā nespēs izpildīt saistības pret noguldītājiem... dabiski. Vai mēs redzam vēsturē, ka ir bankas, kas ir maksātnespējīgas?.. Un viņas savu kredītrisku, ko viņas... Nu, kā... Kas pēc būtības ir banka? Banka nav nekas cits kā tirgus placis, starpnieks, kurā satiekas naudas krājēji ar naudas tērētājiem. Ja es naudu netērēju, es viņu nolieku bankā. Un tad ir citi cilvēki, kuri grib kaut ko būvēt, viņi aiziet uz to banku un to manu naudu, ko es esmu nolicis bankā, paņem sev un būvē māju par to naudu. Tā nav bankas nauda.

Ja mēs redzam, ka uz ielas būvē kaut kādu biroja ēku un tamlīdzīgi... tā ir krājēju nauda, visas sabiedrības krājēju nauda, kas ir noguldījumus izdarījuši un tālāk būtībā pilnvarojusi banku šo naudu izsniegt tālāk.

Tā kā skaidrs, ka tur ir dažnedažādi riski. Par to nav šaubu.

G. Kusiņš.

Paldies. Un paturpinot jautājumu par jūsu nupat teikto, ka tā nav bankas nauda. Jūs, sniedzot viedokli vai, kā jūs teicāt, ieskatu... jūs sniežāt tādu ieskatu civiltiesību terminoloģijā un to terminu izpratnē.

Satversme tiesa tā kā tiesību tiesa skatās šajā lietā apstrīdētās normas atbilstību Satversmei. Un līdz ar to man jums ir konkrēts jautājums: vai tiešām jūs uzskatāt, ka bankai nav īpašumtiesības? Vai es nepareizi jūs pārpratu, ka bankai nav īpašumtiesības uz šiem finanšu līdzekļiem, kas ir bankā? Paldies.

J. Kārklīš.

Jā, protams, ka ir. Šeit es domāju tādā ziņā, ka... nu tas, kas sabiedrībā tiek uzskatīts... ejam, baņķieriem atņemam naudu... Jūs jau atņemsiet noguldītājiem naudu, banka vienkārši ir tas starpnieks. Dabiski, ka tā ir īpašniece. Pretējā gadījumā tā nevarētu izsniegt kredītus, tā nevarētu maksāt darbiniekiem algas, pat telpu nomu. Jo, ja tā būtu noguldītājiem piederoša lieta, tad, atbilstoši Civillikuma noteikumiem, uz to attiecas absolūtais tiesību raksturs, ka neviens nevar šo īpašumu aizskart un pēc būtības banka būtu tika plīks naudas glabātājs bez tiesībām to izlietot un, lai tas tā nenotiktu, lai banka nebūtu vienkārši kastīte stacijas laukumā, kurā aiz atslēgas ieliekam naudu un varētu attīstīt ekonomiku, tad visās attīstītās valstīs, es domāju, arī neattīstītās valstīs, visi noguldījumi automātiski pārvēršas bankas īpašumā ar absolūtu brīvību, ko ar tiem darīt, cik... protams, ciktāl nepastāv ierobežojošie normatīvie akti par kapitāla pietiekamību un AML prasību ievērošanu.

Bet tas mans izteiciens, ka nav bankas nauda, bija tādā izpratnē, ka, ja mēs skatāmies bankas aktīvus, kas ir miljardos, piemēram, tad mums ir jāsaprot, ka pretī ir saistības, ka banka nevar šo naudu tā vienkārši kā savu iztērēt un ka viņa var uzskatīt, ka viņai nav jāatbild par šo naudu. Viņai ir jāatbild par šīs naudas lietderīgu izlietojumu un tādā izpratnē... Tādā izpratnē bankas aktīvos redzamā nauda nav tā kā bankas radīta. Tā ir noguldītāju sanesta vienā vietā, bet, dabiski, ka, ieejot bankas bilancē... to jau es rakstīju kopā ar kolēģi arī savā atzinumā...

G. Kusiņš.

Paldies. Un sakiet, lūdzu... Jūs teicāt, ka jūs nezināt nevienu tiesību normu, kas paredzētu šādu prioritāti... kā termiņš, kas tiesas sēžu zālē tika lietots...

Sakiet, lūdzu, jūs, sniedzot savu viedokli, sniedzāt ieskatu par civiltiesību terminiem. Vai varētu būt tā, un acīmredzot šajā lietā pat ir liela iespējamība, ka varētu būt tā... ka šo terminoloģiju ietekmē arī tas, kādus terminus lieto starptautiskie līgumi... Latvijai saistošie starptautiskie līgumi... Eiropas Savienības tiesības.

Vai varētu būt tā, ka mums šeit ir jāskatās un jāpatur prātā gan Likumā par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem... laikum 13. pantā paredzētais, gan arī tas, ka mums konkrēti ir jāpiemēro arī Eiropas Savienības tiesības? Jeb arī jūs paliekat pie sava viedokļa, ka ir tikai civiltiesību terminoloģija un mums nav jāraugās uz Eiropas Savienības tiesību aktiem vai uz starptautiskiem līgumiem? Paldies.

J. Kārklīš.

Nē, nu, protams, ka ir jāskatās.

Bet jāskatās ir attiecībā, uz ko lieto šo te prioritāti arī šie te starptautiskie akti. Vai uz noziedzīgā ceļā iegūtas mantas izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības vai uz tālāk šīs... ņemot vērā to, ka jūs esat mantas īpašnieks kļuvis... uz šo te no mantas izrietošo tiesību prioritāru īstenošanu? Ja valsts, piemēram, atgūst savā īpašumā... nu, ne atgūst, bet iegūst noziedzīgā ceļā iegūtu viesnīcu, tad nu prioritāte, dabiski, valsts uzreiz kļūst par šīs viesnīcas īpašnieci, izņem no civiltiesiskās apgrozības un... īstenībā patur šo civiltiesisko apgrozību, jo valsts tālāk apsaimnieko. Viņa var turpmāk pieņemt viesus... operēt ar šo viesnīcu un viņai ir jācenšas saskaņā ar likumu... bet idejiski, ja... un no šīs mantas rodas arī kaut kādas prasījuma tiesības — par nomas maksu kaut kādu un viņa šīs prasījuma tiesības var prasīt. Bet vai viņa ir prioritāra? Kaut kā īpaši atšķirībā no Civillikuma noteiktām normām, prioritāras tiesības saņemt izpildījumu? Un tāpat arī prasījums pret banku ir izpildījuma prasījums. Un es nezinu, kur būtu šādas tiesības saņemt civiltiesisku prasījumu kā prioritāri noteiktu... arī starptautiski...

G. Kusiņš.

Vai es pareizi sapratu jūsu atbildi, ka jūs pieļaujat, ja starptautiskās tiesības vai Eiropas Savienības tiesības pieprasītu šādu... nosacīti... prioritāru prasījumu, tad tā varētu būt... ja ir prioritārs prasījums... Jo jūs teicāt, ka jūs nezināt... Nu, nezināt var dažādu iemeslu dēļ... nezin, vai ir prioritārs, nezin... vai nav prioritārs.

J. Kārklīš.

Jā. Prioritāra prasījuma izpilde... proti, ja starptautiskais līgums paredz to, ka valstij kredītiestāžu maksātnespējas gadījumā ir prioritāra kārtā, un notiek starptautiski... tad, dabiski, ka tāds normatīvs regulējums pastāv un viss kārtībā.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, vai šo lietu nevarētu ietekmēt arī Eiropas Savienības regulējums? Piemēram, jau manis pieminētā direktīva 42... nosacīti, kā mēs viņu saucam...

J. Kārklīš.

Nu, noteikti, ka varētu. Ir skaidrs, ka direktīvas arī ir jāņem vērā, mēs esam Eiropas Savienības tiesību sistēmā atrodoša valsts.

G. Kusiņš.

Un ja direktīva šinī gadījumā pieprasītu šādu nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu izņemšanu no aprites, tad jūs teiktu, ka tad mūsu nacionālajam tiesiskajam regulējumam Civillikumā ierakstītajam būtu jāpiekāpjas?

J. Kārklīš.

Bet tas, ko es stāstu, jau izņem no apgrozības šos te naudas līdzekļus. Tie tiek nodoti valstij. Un naudas līdzekļi — tas ir prasījums pret banku.

G. Kusiņš.

Skaidrs.

Vai te varētu būt atšķirības arī no tā veida, kā tas tiek izņemts starptautiskajās tiesībās vai Eiropas Savienības tiesībās?

J. Kārklīš.

Nu, tad jāprecizē jautājums, ko jūs domājat ar “veidu”?

G. Kusiņš.

Jūs teicāt, ka Civillikums paredz konkrētu veidu šīs prasīja tiesības un to... Vai Eiropas Savienības direktīva Nr. 42 vai šie divi lietas izskatīšanas laikā pieminētie līgumi... ja paredzētu savādāku kārtību, kādā valstij ir pienākums rīkoties, ja ir atzīts, ka ir noziedzīgi iegūti līdzekļi? Vai varētu būt tā, ka šie... Latvijas starptautiskās saistības vai Latvijas dalība Eiropas Savienībā un līdz ar to Eiropas Savienības tiesiskais regulējums paredzētu savādāku kārtību, kas tad atšķirtos no Civillikuma?

J. Kārklīš.

Nē, neparedzētu. Nav savādāka kārtība pēc Civillikuma šajā brīdī... nav pamatoti piesaukt. Šeit mēs runājam par to, kādā veidā tiek realizēta šīs noziedzīgās mantas izņemšana no civiltiesiskās apgrozības un tur Latvijas tiesību sistēma ir saskanīga ar starptautisko. Un tā tiek nodrošināta pilnībā izpilde.

Es runāju par nākamo posmu. Tad, kad tas ir izpildīts par to, ko direktīva pieprasa, un proti, prasījuma tiesības ir atņemtas noziedzniekam... tāpat kā viņam atņem automašīnu... jo prasījuma tiesības ir manta... tāpat kā, es nezinu, gredzens, automašīna, telefons... Tad, kad viņam atņem, tad ir jautājums, ko ar šo mantu dara. Ko mēs darām ar atņemto automašīnu? Ko mēs darām ar atņemto zelta pulksteni? Ko mēs darām ar atņemtajām prasījuma tiesībām pret banku? Tas jau ir otrs jautājums, ko starptautiskās tiesības neregulē, tur valsts normatīvajos aktos domā, ko ar šo konfiscēto jau no civiltiesiskās apgrozības izņemto mantu tā dara?

G. Kusiņš.

Vai varētu būt tā, es atvainojos... ka Kredītiestāžu likumā un attiecībā uz komercbanku maksātnespēju, apzināti nav ierakstītas šādas noziedzīgi iegūtas mantas legalizācijas ierakstīšana kaut kādā kārtā tikai tāpēc, ka tas būtu pretrunā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem?

J. Kārklīņš.

Nē, tā nedomāju. Kredītiestāžu likums ir diezgan novecojis, viens no tādiem mazāk vispār evolucionējošajiem likumiem.

Otrkārt, tas ir iemesls... un tur droši vien kolēģis Rozenbergs varēs paskaidrot... tas ir iemesls, kāpēc tas ir tā noticis.. kāpēc mēs vispār strīdamies šajā tiesas sēdē par to, ka tiesībsargājošajās iestādēs un konkrēti krimināltiesībās izpratne par šo te bezskaidru naudu nav evolucionējusi tiklīdz, kā tas ir civiltiesībās, kur tas ir skaidri ierakstīts. Un, piemēram. Civilprocesa likuma 138. pants, kas regulē prasības nodrošināšanu, tāpat faktiski naudas līdzekļu arestu, ja mēs ceļam prasību tiesā un vēlamies... tautas valodā runājot... arestēt atbildētāja naudas līdzekļus kontā. Tad Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 6. punkts saka, ka viens no prasības nodrošināšanas līdzekļiem ir to maksājumu apķīlāšana, kuri ienāk no trešajām personām, tajā skaitā, nav līdzekļi kredītiestādēs. Tajā skaitā... Tāpat Civillikums zina, ka prasījums pret banku nav nekas cits, kā maksājums, kas ienāk no trešajām personām, jeb no bankas, jeb no bankas citiem klientiem. Un Civilprocesā tas ir precīzi ierakstīts, izgrozīts. Kriminālprocesā tā nav. Tur vienādo skaidru naudu ar bezskaidru naudu. Un, tā kā ar šiem noziedzīgu līdzekļu legalizācijas jautājumiem nodarbojas krimināltiesību eksperti, kuri civiltiesības saprotamu iemeslu dēļ nav tik padziļināti apguvuši, tā viņi tur maldās pa šo izpratni, ka bezskaidra nauda bankā ir tas pats, kas nauda kastītē, ko mēs atrodam pie narkotiku tirgotāja un konfiscējam valsts labā. Tur ir tā problēma.

G. Kušiņš.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies, Kārklīņa kungs, par jūsu viedokli, arī atbildēm.

Es arī gribētu mazlietiņ precizēt un noskaidrot varbūt ar tādu solīti atpakaļ, atskatoties uz kriminālprocesa stadijām un tiesu nolēmumiem.

Ja mēs apskatāmies to situāciju, kad tiek pieņemts nolēmums, lai arestētu noteiktos potenciālos noziedzīgos līdzekļus. Un tāpat šis lēmums nonāk līdz bankai un banka, citiem vārdiem sakot, iesaldē, kā jau jūs teicāt, noteikto līdzekļu vērtību, kopu. Pēc procesa mēs redzam, ka tie ir finanšu līdzekļi.

Tālāk nākamais solis. Kriminālprocesā šis līdzekļu vērtību kopums tiek atzīts par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem vērtību kopumu. Tas nozīmē... vai es jūs pareizi sapratu... ka tad, kad šie līdzekļi kļūst jau par noziedzīgā nodarījumā iegūtiem līdzekļiem, principā šis te arests... šie līdzekļi vai šī te vērtība no aresta bažām tiek vaļā un valsts nokļūst noziedznieka kurpēs un pēc tam ar prasījuma tiesībām iestājas bezmaz

vai pēdējā rindā. Un kā rezultātā to summu, kas ir bijusi... vai vērtību, kas ir bijusi arestēta, principā pirmajā rindā vai otrajā rindas kārtībā iegūst citi un rezultātā valsts nemaz nenonāk līdz tiem līdzekļiem. Vai principā izpildījumā tas varētu izskatīties šādi?

J. Kārklīš.

Jā. Tātad, tajā brīdī, kad banka saņem tiesībsargājošo iestāžu lēmumu par naudas līdzekļu iesaldēšanu bankas kontā, pēc būtības viņa saņem lēmumu, ka banka nedrīkst pieņemt rīkojumus no noguldītāja, no iespējamā noziedznieka rīkojumus. Ko darīt ar šīm prasījuma tiesībām? Tas nozīmē, ka tātad bankai ir jāatturas no šo līdzekļu pārskaitīšanas citur, no šo līdzekļu izsniegšanas un tajā brīdī tiek iesaldētas... šīs prasījuma tiesības tiek vienkārši iesaldētas. Tajā brīdī, kad valsts konstatē, ka tie ir noziedzīgā ceļā iegūtie līdzekļi, tā... kā jūs pareizi teicāt... iestājas šī te noziedznieka kurpēs, pārņem vai atņem viņam to mantu, faktiski tā vienkārši runājot un kļūst par mantas īpašnieku, par prasījuma tiesību īpašnieku. Un tālāk viņa skatās, kas tajās prasījuma tiesībās ir? Kurā kārtā... tā var būt arī pirmā kārtā, kurā banka... tā var būt fiziskā persona, kurai ir prioritāte, tā var būt ceturtā, septītā, tā var būt desmitā kārtā. Kā nu gadās. To jau tā nevar pateikt. Tāpēc arī nevar pateikt, ka valsts tos līdzekļus nesaņems. 99% gadījumā valsts šos līdzekļus saņem, jo tas notiek ar strādājošām bankām. Un tad ir gadījumi, kad ir nestrādājošas bankas, un tad arī valsts uzskata... bet es arī tur gribu saņemt līdzekļus un man pārējais nekas neinteresē, no citām bankām es to naudu vienmēr dabūju, šeit ir maksātnespējīgā... laidiet mani arī ar elkoņiem pa priekšu kā prioritāro.

Un es uzskatu, tas ir mans viedoklis, ka tā nevar, jo bankas maksātnespēja ir visas sabiedrības problēma, visiem kopīgi ir jāizsmeļ šī laiva un valsts nevar tā kā uzkundzēties un dabūt līdzekļus un jūs tur pārējie gaidiet pilsoņi... un vai jūs tur dabūsi vai nē. Tad visi ir vienlīdzīgi.

Un tad šeit netiek pārkāpti nekādi principi par noziedzīgas mantas kaut kādu neizņemšanu no apgrozības, ka viņu turpina kāds lietot... tas ir absolūti nē... noziedzniekam tā ir atņemta un viss.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumam uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Tā, labdien, Kārklīša kungs! Man būs viens jautājums.

Jūs teicāt, ka nevienā likuma normā nav prioritāte valstij noteikt šādos gadījumos.

Tajā pat laikā, kad mums bija... man liekas... Tieslietu ministrijas pārstāvis, tad teica, ka Maksātnespējas likums īsti neattiecas uz šādiem gadījumiem, kad mēs runājam

par noziedzīgi iegūtu mantu, ka nevaram attiecināt to kārtību uz šiem gadījumiem, jo neatkarīgi no tā, pat kam manta pieder... tas pat šinī gadījumā, cik es atceros, bija teikts, ka nav svarīgi... jo šī manta ir jāizņem ārā no vispārējās civiltiesiskās apgrozības. Viņa pašā sākumā jau nevarēja radīt vispār nekādas tiesiskās sekas, viņa ir vienkārši jāizņem ārā, neatkarīgi no tā, kas tad tagad tur veidotos.

Es saprotu, ka jūs drusciņ savādāk to visu redzat, ka jūs sakāt, ka tas jau tiek izdarīts, izņemot ārā prasījuma tiesības. Bet, ja mēs ietu pēc tā viedokļa, ka, teiksim, ar prasījuma tiesībām nepietiek un ir jāizņem ārā, teiksim, šie finanšu līdzekļi, jūs vienlaikus arī teicāt un nav tā Latvijā, ka vienmēr manta, kas ir noziedzīgi iegūta, tiek izņemta ārā no civiltiesiskās apgrozības un ka arī civiltiesībās darbojas labticīgi ieguvēju princips.

Tāpēc es gribēju varbūt no jums drusciņ vairāk par šo... Vai ir vienmēr tā, ka pietiek ar konstatāciju, ka tas ir noziedzīgi iegūts, un tad mēs to ņemam ārā no civiltiesiskās apgrozības, vai tomēr ir arī kādi citi principi, kas var ierobežot to?

J. Kārklīš.

Jā. Tātad manā ieskatā Finanšu ministrijas pārstāvji atkal ir vienādojuši finanšu līdzekļus...

A. Kučs.

Es atvainojos... Tieslietu ministrija bija....!

J. Kārklīš.

Tieslietu ministrija... jā, es atvainojos... vienādojusi atkal ir jēdzienu "finanšu līdzekļi" ar skaidru naudu identificējusi... Var teikt, ka ja tu aizej uz banku, tur kastītē stāv, vienkārši ir tikai jāpaņem... un tātad es to viedokli neatbalstu.

Un tagad man izlēca no galvas, ko jūs man jautājāt...

A. Kučs.

Vai tajā brīdī, ja es konstatētu, ka tie līdzekļi vai arī tās prasījuma tiesības ir noziedzīgi iegūtas, mums pietiek ar to konstatēt un viss... un mēs to ņemam ārā no civiltiesiskās apgrozības... Vai ir kaut kādi vēl citi apsvērumi, kas varbūt to ierobežo?

J. Kārklīš.

Jā, nu manā ieskatā tas regulējums par noziedzīgas mantas konfiskāciju ir vērsts nevis tāpēc... tas ir radīts nevis tāpēc, lai valsts varētu šo naudu sev savākt vai mantu, bet tāpēc, lai viņu atņemtu noziedzniekam. Tas ir galvenais, kas ir jāpanāk. Lai noziedznieks šo mantu nevar laist civiltiesiskajā apgrozībā. Ne jau, ka vispār manta ir tāda, ka viņa ir jāiznīcina... ar traktoriem brauc pāri, kā dažas valstis to dara... sankcionētajām precēm... Mērķis ir atņemt tam noziedzniekam. Un tad, kad valsts viņu

pārņem, tā manta jau nav dvēsele, kurai ir grēks... Līdz ar to tajā brīdī, kad prasījuma tiesības ir atņemtas, mērķis ir sasniegts.

Attiecībā uz otru jautājumu, ka ir kaut kādi gadījumi, kad mantu īpašnieks pazaudē un nevar atgūt... Tādi ir. Bet šeit es nerunāju par noziedzīgā ceļā iegūtu mantu, es šeit runāju par mantu, kura pretiesiskas rīcības rezultātā ir zaudēta, bet kur šī darbība nesasniedz tādu līmeni, lai tas būtu noziedzīgs nodarījums.

Un šeit es runāju par, piemēram, Civillikuma 1065. pantu, kas runā par to, ka, ja tu esi labprātīgi kādam uzticējis savu lietu un šo lietu tas, kuram tu uzticēji glabājumā, patapinājumā vai ķīlā, pārdod, kā neīpašnieks pārdod, tu esi zaudējis īpašumtiesības. Nevar atgūt. Tev ir prasījuma tiesības, kas paliek pret šo te nosacīti slikto puisi, kurš ir pārkāpis likumu.

Un mums arī ir, piemēram, Komerclikumā, pie kapitāldaļu atsavināšanas un var būt kapitāldaļu īpašnieku reģistrā, kas saucas "dalībnieku reģistrs", ierakstīts daļu īpašnieks. Tajā pašā laikā viņš varbūt tāds nav, viņš tur ir nokļuvis pielietojot viltus, spaidus, draudus, panācis, ka uz viņa vārda reģistrē kādu kapitāldaļu īpašuma tiesības un tad es kā labticīgā persona paskatos reģistrā, vai kapitāldaļu īpašnieks ir tas, kas ir reģistrā, ieguvis šīs kapitāldaļas īpašumā un, ja nemaldos, no galvas nepateikšu... bet, liekas, ka 183.¹ pants Komerclikumā, bet to noteikti var atrast... saka, ka labticīgais ieguvējs tiek aizsargāts un mantu nevar atgūt īpašnieks.

Tāpēc tāda pieeja, ka vienmēr īpašniekam visu vienmēr atdod, tāda tiesību sistēma mums nav.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Es vēlos informēt, ka šodien tiesas sēde ilgs līdz 16.25.

Vēl ir 18 minūtes

Lūdzu, Šķiņķa kungs, jums ir jautājumi Kārklīņa kungam?

M. Šķiņķis.

Tikai viens.

Ja drīkst jūsu viedokli... No Saeimas puses izskanēja tāds arguments, ka likvidējamai juridiskajai personai vai maksātnespējīgai juridiskajai personai Satversmes 105. pants negarantē šīs uzņēmuma mantas aizsardzību, jo tāpat jau šo naudu galvenokārt sadalīs kreditori.

Vai jums ir viedoklis par šo jautājumu? Vai jūs piekrītat šādam uzstādījumam?

J. Kārklīņš.

Nepiekrītu viennozīmīgi. Tas neizriet, manā ieskatā, ne no kādas tiesību normas. Tikai tāpēc, ka banka ir kļuvusi maksātnespējīga, to nevajag spārdot ar kājām. Viņa var kļūt maksātnespējīga arī ne savas vainas dēļ tāpēc, ka kāds viņai kredītu nav atdevis un tāds psiholoģisks uzskats, ka maksātnespējīga — tā ir slikta banka — jo noguldītāji tur mītiņus taista, tāds ir radies, bet nedrīkst juristi tā domāt. Juristiem ir jāskatās vienkārši process, vai maksātnespējīgs vai ne maksātnespējīgs, un nav pamata ierobežot cilvēktiesību pamattiesības. Un ja Satversmē tikai tāpēc, ka ir citā juridiskā statusā nokļuvusi šī persona... es šeit neredzu nekādas leģitīmas intereses, kuras attaisnotu tādu pamatojumu. Es gribētu izlasīt to pamatojumu, kur viņš ir saskatāms. Es viņu nesaskatu.

Un, starp citu... es gribu piebilst, ka pēdējais jautājums, kuru Šķiņķa kungs uzdeva Vainovska kungam, bija izcils jautājums. Tajā vajag iedziļināties un paklausīties, kas tika uzdots. Tur ir liela atbilde īstenībā uz šodienas kāzusu.

M. Šķiņķis.

Paldies, man nav vairs jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi Kārklīņa kungam?

A. Stupins.

Saeimas pārstāvjiem jautājumi Kārklīņa kungam nebūs.

A. Laviņš.

Paldies Saeimas pārstāvjiem.

Tā... Kārklīņa kungs, paldies, Zeņķa kungs, paldies jums par dalību šajā tiesas sēdē, par jūsu sniegto ekspertīzi šajos komplicētajos jautājumos, kas būs, protams, Satversmes tiesai noderīgi, lai izdarītu savus secinājumus par šiem tiesību jautājumiem. Paldies jums vēlreiz.

Jūs varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei.

J. Kārklīņš.

Paldies. Visu labu!

A. Laviņš.

Jā... Es redzu, ka tiesas sēdei ir pieslēdzies Jānis Rozenberga kungs. No mūsu ieplānotā darba apjoma šodien bijām ieplānojuši, Rozenberga kungs, uzklaut arī jūs. Nekad nevaram prognozēt, kā un cik ilgā laikā mēs varēsim uzklaut pieaicinātās personas.

Kā jau teicu, šodien mēs darbu turpināsim līdz 16.25. Dažas minūtes ir atlikušas, bet tiesneši uzskata, ka tas nebūtu lietderīgi šobrīd iesākt jūs uz klausīt par dažiem jautājumiem un tad jautājumu sesiju atstāt uz citu dienu.

Vai... Tātad, man šobrīd ir jāizstāsta, kāds ir ieplānotais Satversmes tiesas nākamo sēžu grafiks un visupirms vaicāšu jums, vai ir iespēja jums piedalīties šajās dienās tiesas sēdēs, kurās jūs varētu uz klausīt.

Proti, Satversmes tiesa ir ņēmusi vērā to, ko arī Saeimas pārstāvji ir lūguši, tomēr varam teikt, ka zināmu kompromisu mēs tikai varam nodrošināt šādā situācijā, kad Satversmes tiesa ir ieguldījusi lielu darbu, lai saplānotu, kā tiks uz klausītas pieaicinātās personas. Tāpēc varu informēt, ka tiesas lēmums attiecībā uz turpmākajām tiesas sēdēm ir šāds: mēs turpināsim tiesas sēdi šajā lietā 13. aprīlī pulksten 10.00. Visu dienu veltīsim pieaicināto personu uz klausīšanai un 14. aprīlī, kad bijām ieplānojuši dienu, kad tiesu debatēs varēsiet izteikt savu viedokli, šo mēs esam pārcēluši, nākot pretī Saeimas pārstāvjiem, uz 21. aprīli pulksten 10.00.

Tāpēc mans jautājums šobrīd, Rozenberga kungs, jums, vai 13. aprīlī kādā no dienas brīžiem jūs varētu pieslēgties tiesas sēdei? Iespējams, piedalīties klātienē. Vēlams būtu no rīta, no pulksten 10.00.

Mirklīti... nē, tomēr pēcpusdiena būtu vēlmais laiks.

Kāds ir jūsu viedoklis?

J. Rozenbergs.

Nu, ja laiks desmitos jau ir aizņemts, tad es droši vien spēšu pārplānot citus darbus, lai varētu piedalīties tiesā pēcpusdienā. Ja tas būtu iespējams, labprāt to darītu attālināti.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Tātad pēc pulksten diviem, Rozenberga kungs, mēs varētu jūs sagaidīt, ka jūs pieslēdzaties tiesas sēdei un uz klausīsim jūsu viedokli.

Paldies jums.

Un šodienai varu teikt, ka ir visas iespējas jums šobrīd atslēgties no tiesas sēdes pieslēguma.

J. Rozenbergs.

Jā, labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Lietas dalībniekiem... Vai ir saprotams, kādā secībā nākamās tiesas sēdes norisināsies?

M. Šķiņķis.

Jā, ir saprotams.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvjiem? Vai ir saprotams?

A. Stupins.

Saeimas pārstāvjiem ir saprotams un Saeimas pārstāvji grib izteikt lielu paldies par pretimnākšanu un kompromisu. Mēs centīsimies īstenot mūsu procesuālās tiesības maksimāli efektīvi šādā procesuālā veidā. Paldies.

A. Laviņš.

Arī Satversmes tiesas vārdā varu teikt paldies par pretimnākšanu no jūsu puses.

Šodien tiesas sēdē tiek pasludināts pārtraukums un pārtraukums ir līdz 13. aprīlim pulksten 10.00, kad turpināsim tiesas sēdi ar nākamo pieaicināto personu uzklaušīšanu.

Pārtraukums.

(Pārtraukums.)

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 31. martā

Turpinājums

2022. gada 13. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Un turpinām ar pieaicināto personu uzklaušīšanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona tiks uzklaušīts Ēriks Selga. Vai Selgas kungs ir pieslēdzies tiesas sēdei?

Ē. Selga.

Esmu.

A. Laviņš.

Paldies. Personas apliecinātie dokumenti ir iesniegti un pēc tiem mēs varam pārliecināties par jūsu personas identitāti.

Labi. Paldies.

Selgas kungs, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai. Un aicinu vispirms izteikties par tiem jautājumiem, kurus jau iepriekšējās tiesas sēdēs tiesa ir norādījusi, kā tādas, kas vispirms interesē tiesu.

Lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai.

Ē. Selga.

Labrīt, godātā tiesa!

Paldies par iespēju sniegt viedokli šajā lietā.

Es mēģināšu kodolīgi atbildēt uz jūsu uzdotajiem jautājumiem, akcentējot starptautisko un īpaši anglosakšu sistēmas pieredzi. Tur arī ir mana pieredze kā doktorantam Honkongas universitātē.

Anglosakšu pieredze te ir būtiski tādēļ, ka šīs jurisdikcijas ir izveidojušas mūsdienu finanšu tiesību praksi, kā arī vadījušas pasaules noziedzīgi iegūto līdzekļu novēršanas režīmus. ASV, piemēram, pirmo naudas atmazgāšanas regulējumu ieviesa jau 80. gados, izveidojot arī finanšu darījumu darba grupu FATF, kas 1990. gadā izsniedza autoritārās 40 rekomendācijas.

Ne visiem terminiem, ko pieminēšu, ir tiešs tulkojums vai pat atspoguļojums konceptuālā latviešu praksē, tāpēc iezīmēšu arī angļu terminoloģiju.

Es sākumā izskatīšu trešo jautājumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu iespēju atrasties civiltiesiskajā apgrozībā.

Mūsu sākumpunkts šajā kāzusā ir ļoti būtiskais fakts, ka netiek apstrīdēts noziedzīgi iegūtu līdzekļu statuss. Ar terminu “noziedzīgi iegūti līdzekļi” saprot Krimināllikumā lietoto terminu “noziedzīgi iegūta manta”, kura, atbilstoši Krimināllikumam, ir jākonfiscē. Konfiskācijas pasākumus pieprasa arī mūsu starptautiskās saistības, kas atspoguļojas Vīnes, Palermo, Varšavas, Strasbūras konvencijās, konfiskācijas direktīvā un, kā pieminēju, arī autoritatīvajās FATF rekomendācijās.

Ko dod konfiskācija? Konfiskācijai ir trīs galvenie sabiedrības interešu pamatojumi.

Pirmkārt, konfiskācija ir nosodoša ar ideju, ka noziedzniekam tiek atņemts ieguvums vai labums no nelikumīgās darbības. Šajā gadījumā mums nav vainīgā.

Otrkārt, tā ir preventīva, ar mērķi nepieļaut turpmāk noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Šajā gadījumā tas nozīmē – pārraut noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas ķēdi. Šādu loģiku pieņem arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa “Balzamo pret Sanmarīno” lietā, kurā apstiprināja konfiskācijas pasākumus pret trešo labticīgo personu, lai sasniegtu preventīvo mērķi.

Treškārt, konfiskācija ir korektīva. Viens no galvenajiem konfiskācijas mērķiem ir novērst noziedzīgas darbības sekas. Runājot par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, sekas var būt, teiksim, nenomaksāti nodokļi, konkurences kroplošana vai pat organizētās noziedzības uzplaukšana un turpināšana. Korektīva konfiskācija tālāk nozīmē novest esošo stāvokli atpakaļ uz *status quo*, pirms noziedzīgi iegūti līdzekļi tika iegūti. Šī mērķa sasniegšanai esošā kāzusa ietvaros bez specifiska cietušā, vienīgais veids, kā šādu galēju atpakaļvirzību nodrošināt, ir sākotnēji tos izņemt no civiltiesiskās apgrozības. Šo var izdarīt tikai valsts un praktiski tas atspoguļojas līdzekļu izņemšanā no bankas konta, to ievietošanā valsts kasē, kur to pielietojums var tikt caurredzami prioritizēts saskaņā ar plašākiem sabiedrības interešu mērķiem.

Šī loģika ir atrodamā Eiropas Cilvēktiesību tiesas “Saliba pret Maltu” spriedumā. Pieteicējs bija nelikumīgi uzbūvējis ēku uz savas zemes gabala. Lai gan viņš tika galīgi attaisnots no krimināl- vai civilās atbildības, valsts ēku nojauca ar mērķi novest situāciju atpakaļ uz *status quo*, pirms ēka tika nelikumīgi uzcelta. Tiesa piekrita, ka ēkas nojaukšana ir leģitīms kontroles pārņemšanas mērķis sabiedrības interešu nolūkos. Svarīgi pieminēt, ka ECT arī piezīmēja, ka ēka būtu jānojauc, arī ja tā būtu izīrēta vai pat pārdota trešajai labticīgajai personai, jo citādi valstij būtu jāpieļauj likumam pretrunīgas darbības un priekšrocības.

Šajā gadījumā pretrunīgā darbība būtu likumīgu darījumu veikšana ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem un kreditora labuma gūšana no tiem.

Protams, šajā gadījumā nav runa par māju, bet par noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem.

Otrais uzdots jautājums – par bankas īpašumtiesībām – ir tieši saistīts ar to, kas ir šo noziedzīgi iegūto līdzekļu raksturs. Diskusija līdz šim ir bijusi par to, kas konkrēti konfiskācijas gadījumā tiek atņemts. Bieži ir tikušas pieminētas bankas īpašumtiesības uz naudu pret klientu prasījumtiesībām.

Te vēlos precizēt, ka šie termini tiek pielietoti debitoru un kreditoru attiecībās, kas pastāv starp banku un noguldītāju, nāk ar piezīmēm. Amerikas un Anglijas judikatūrā seko precedentam no *folly* pret *hell* kur tiesnesis norādīja, ka nauda, kas nodota banķiera glabāšanā, pēc visiem nodomiem un mērķiem ir banķiera nauda. Viņš ar to var rīkoties, kā vēlas, bet ir atbildīgs par parāda summu, ja tā tiek pieprasīta. Īpašumtiesības šajā gadījumā tiek pieminētas ne tikai, lai atsavinātu līdzekļus, bet vairāk lai norādītu uz kredītiestāžu brīvību rīkoties ar noguldīto naudu.

Tātad banku un noguldītāju attiecību unikālais raksturs ir mūsdienu finanšu sistēmas pamats, ka banka nosūta no noguldītāja konta maksājumu uz citas bankas kontu un nenotiek īpašumtiesību maiņa, kā mēs to saprastu, teiksim, ar naudas dāvinājuma līgumu, bet saistība maiņa, kas savukārt grāmatvediski maina... bankas aktīvus un saistības. Uz šādas parādu apgrozības sistēmas arī pastāv globālā finanšu nozare, jo skaidra nauda ir tikai 8 procenti no visa apgrozījuma, naudas rezerves ir vēl mazāk un liela daļa no pasaules naudas kustības rit šādu prasījumu - saistību apmaiņā. Un tad vairāki elementi uztur šo īpašo rāmi. Piemēram, tāpēc, ka judikatūra ir apstiprinājusi anglosakšiem, ka bankām nav jāmeklē noguldītājs, lai tiem atmaksātu parādus, kas... ja mēs uzskatām parādu par šīm parādsaistībām... prasījuma tiesībām, atvainojos, kas ir viņu bankas kontā atrodamie līdzekļi, kas atšķiras no parastajām kreditoru-debitoru attiecībām... bankas naudu no noguldītāju konta... kontā esošos līdzekļus var turpināt pielietot citām funkcijām, līdz nauda tiek pieprasīta.

No otras puses, noguldījuma izņemšana tiek sagaidīta momentāli. Faktiski, apvienojot noguldītāja prasījumu tiesības ar naudu. No šāda skatupunkta konfiscēti tiek noziedzīgi iegūti līdzekļi, kas iekļauj gan prasījuma tiesības, kas ir noziedzīgi iegūti, gan līdzekļus. Tomēr starptautiskajā noziedzīgi iegūto līdzekļu novēršanas un tādā plašākā konfiskācijas praksē šis jautājums vispār ir mazsvarīgs. Anglosakšu tiesas jau kopš agrīniem elektroniskajiem maksājumiem 90. gados ir norādījušas, ka šie debitēšanas un kreditēšanas procesi var tikt uzskatīti par līdzekļu apmaiņu, nedalot tos starp prasījuma tiesībām un bankas naudas īpašumtiesībām. Prasījuma tiesības tomēr arī atspoguļo prasījuma objektu, tas ir, naudu. To savā veidā atspoguļo arī starptautiskie līgumi, kas norāda, ka konfiscētais īpašums var būt jebkāda veida manta, ieskaitot bezķermenisku, kā arī juridiskus dokumentus vai instrumentus, kas apliecina

īpašumtiesības uz šādu mantu vai cita veida tiesības uz to. Tātad, ja naudas līdzekļi ir šis noziedzīgi iegūtais labums, tad to ir jākonfiscē, līdz civiltiesiskajā apgrozībā nepastāv ne nauda, ne prasījuma tiesības uz tiem.

Nākamais jautājums – kā šo konfiskāciju ietekmē maksātnespējas process. Anglosakšu sistēmā konfiskācija ir kategoriski augstāka prioritātē pret maksātnespējas procesu. Šādu prioritāti pamato divi iemesli.

Pirmkārt, konfiskācijas process tiek nošķirts no maksātnespējas procesiem. Gadījumos, kur maksātnespējas procesā administrators ir mēģinājis valsts konfiskācijas prasību ievietot kreditoru kārtā, tiesas ir nošķīrušas valsts īpašo regulatīvo pilnvarojumu dažādiem mērķiem. Konfiskācijas mērķis ir, kā jau pieminēju, preventīvu, korektīvu un nosodošu pasākumu pildīšana. Maksātnespējas procesa mērķis ir taisnīgi apmierināt kreditorus. Maksātnespēja pati no sevis nevar tikt uzskatīta par iemeslu neturpināt konfiskācijas procesu vai zem tā subordinēt valsts prasības. Piemēram, līdzīgā kāzusā, kad ASV pieprasīja konfiskāciju no noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas no Antigas un Barbudas bankas maksātnespējas procesa ietvaros, diskusija bija nevis par to, vai ASV ir jāpārņem vieta kārtā, bet vai konfiskācija no kopsummas iekļauj arī bankas gūto peļņu no noziedzīgi iegūtajiem noguldījumiem. Rezultāts bija – jā. Un peļņa arī ir jākonfiscē.

Otrkārt, augstākai prioritātei ir doktrināls pamatojums. Īpaši ASV, tā saucamā, atpakaļejošuma doktrīna vai *relation back doctrine* nosaka, ka ASV automātiski iegūst īpašumtiesības uz noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem nozieguma izdarīšanas brīdī. Trešās puses nevar kļūt par īpašumtiesību īpašnieku, jo īpašumtiesības ir tikai valstij. Sekojoši ASV tiesa ir norādījusi, ka kredītiestāde vispār nedrīkstētu uzsākt attiecības ar pieteicēju, jo tai nav īpašumtiesības uz noziedzīgi iegūtu naudu.

Nākamais jautājums, kas rodas, ir par to, kā tad veikt konfiskāciju no šīs kopējās maksātnespējas mantas. Starptautiski konfiskācija juridiskā izpratnē seko piesārņojuma doktrīnai... *mixed* vai *tainted doctrine*... angliiski... ka, ja atvietojami noziedzīgi līdzekļi kā bezskaidra nauda tiek ievietoti individuālā kontā, kurā jau ir likumīgi iegūti līdzekļi, visa nauda tiek uzskatīta par noziedzīgi iegūtu. Tāpēc vispārīgā prakse, ieskaitot arī Latvijā, ir... ja banka uzzina, ka klientam ir ienācis aizdomīgs vai nelikumīgs maksājums, banka var iesaldēt visu kontu nevis tikai konkrētu summu. Šāds princips arī tiek atspoguļots vairākos starptautiskos līgumos, piemēram, Varšavas konvencijas 5. pants norāda, ka ja noziedzīgi iegūti līdzekļi pilnīgi vai daļēji ir pievienoti likumīgas izcelsmes īpašumam, konfiskācijai jābūt iespējamai uz šo likumīgās izcelsmes īpašumu, ieskaitot pievienoto noziedzīgi iegūtu līdzekļu vērtību. Un pamatojums šeit ir tieši, lai neradītu noziedzniekam veidu, kā naudu noslēpt atvietojamu līdzekļu mantā vai masā, pat ja tā masa ir dalīta ar trešo labticīgo pusi.

Un te es pieminu, ka ir tikusi... ir pieminēta tēze par nesamērīgumu pret citiem kreditoriem. Ja no kopīga maksātnespējas fonda tiktu izņemta visa konfiscētā summa,

ja mēs ņemam vērā piesārņojuma doktrīnas samērīgumus gadījumā, kad noziedzīgi iegūtu līdzekļu saturošs konts ir pievienots plašākajam maksātnespējas fondam, jau ir tajā, ka konfiscētie līdzekļi ir tikai šī individuālā konta lielumā, jo teorētiski noziedzīgi iegūtu līdzekļu risks varētu tapt visai kopīgajai mantai, ja to saliek kopā. Viena Anglijas lieta atbalsta... vai norāda uz šādu loģiku. Šajā lietā viens no bankas klientiem bija maksājumu iestāde, kura bankā turēja 60 dažādus kontus, savstarpēji nesaistītiem klientiem. Kad banka saņēma aizdomīgu darījuma ziņojumu par vienu no šiem kontiem, veicot izpēti, tā iesaldēja visus 60 kontus ar piesārņojuma risku kā pamatojumu.

Tagad īsi pievērsīšos diviem jautājumiem par to... es sākumā īsi pievērsīšos jautājumam par to, kāds ir kredītiestādes pienākums un tās statuss noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomā. Un pēc tam es īsi pievērsīšos mūsu starptautiskajām saistībām.

Lai gan es padziļināti detaļas nezinu TRASTA KOMERCBANKAS lietā... es saprotu, ka komercbankas licence tika anulēta saistībā ar ilgstošiem trūkumiem tās iekšējās kontroles sistēmā. Lai gan regulējums pirms vairākiem gadiem nebija tikpat detalizēts, pielietojot ECT un Anglijas ilgstošo subjektīvo... veselais saprāts vai *common sense* aizdomu standartu, banka jau kopš pagājušā gadu desmita ir parādījusies dažādās lietās citās valstīs kā daļa no naudas atmazgāšanas shēmām. Uzskatu, ka, ja banka līdz 2016. gadam nevarēja novērst šos trūkumus, man ir grūti redzēt, kā tā varētu būt labticīgā persona šajā lietā.

Un tagad īsi atkal pievērsīšos Latvijas starptautiskajām saistībām.

Ja šos līdzekļus nevarētu tieši konfiscēt, uzskatu, ka Latvija nepildītu savas tiesības. Varšavas konvencijas 23. pants sniedz pienākumu veikt konfiskāciju, ja pamatots lūgums ir saņemts no citas valsts. Ja lūgums būtu par šajā kāzūšā esošajiem līdzekļiem, un mums būtu jānorāda, ka maksātnespējas process šādu konfiskāciju praktiski aptur, man ir grūti apgalvot, kā mēs varam konfiskācijas lūgumu izpildīt. Ar nostāju, ka valstij jāpārņem noziedzīgi iegūtu līdzekļu kreditora vieta maksātnespējas procesā, mūsu regulējums kļūtu par aberāciju, man šķiet, starptautiski. Un vairāk par to – pat kā starptautisku naudas atmazgāšanas robu. Te ir jāpievērš uzmanība, ka naudas atmazgāšana ir parasti starptautisks pasākums ar ļoti sarežģītām struktūrām, kur, kā es uzskatu, Latvijas pieredze liecina, ka mūsu bankas, ieskaitot TKB, kura ir atmazgājusi vairākas reizes valsts IKP lielas summas, nu, ka būtu noziedzniekiem gatavība pielietot ļoti, ļoti sarežģītas struktūras, lai veiksmīgi tad atmazgātu savus līdzekļus. Un uzsveru, ka bez šādas interpretācijas Latvijas noziedzīgu iegūtu līdzekļu režīms, ieskaitot konfiskāciju un trešo labticīgo pušu aizsardzību, ir tikusi ļoti augstu novērtēta gan *money wall*, gan Eiropas Komisijas, gan citos vērtējumos līdz šim.

Tad nobeigumā jeb kopsavilkumā, lai valsts varētu sasniegt šos konfiskācijas korektīvos un preventīvos mērķus un novest situāciju atpakaļ uz *status quo* pirms

noziedzīgi iegūti līdzekļi iekļuva civiltiesiskajā apgrozībā, tos ir jāver izņemt no kredītiestādes pilnā apmērā. Ja kredītiestādē šādi līdzekļi ir pieejami, starptautiskā prakse atbalsta to, ka šāda konfiskācija ir jāveic, neskatoties uz citiem procesiem, kur šī nauda ir iesaistīta, ieskaitot kredītiestādes maksātnespēju.

Un uzskatu, ka tikai šādi valsts nodrošinās atbilstību ar tās starptautiskajām saistībām un pilnveidos noziedzīgu ieguves līdzekļu novēršanas režīmu.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies jums par sniegto viedokli.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien! Paldies, Selgas kungs, par jūsu viedokli.

Es gribētu precizēt. Jūs savā viedoklī atsaucāties vairākkārt uz anglosakšu pieredzi un izklāstījāt, kādēļ, jo saknes ved šajā virzienā šī jautājuma risināšanas lietā, ja drīkstētu tā teikt.

Bet sakiet, lūdzu, vai jums ir zināms, kā kontinentālā vai Eiropas tiesību saimē tiek risināti šie jautājumi?

Un pie reizes es arī gribēju precizēt. Vai jums ir zināma kādas valsts pieredze vai vispārēji jūs varētu vēl precizēt vienu jautājumu, proti, ja kredītiestāde... un runāsim specifiski par kredītiestādēm... ja kredītiestāde kļūst maksātnespējīga, vai kādā valstī tiktu pieļauts, ka tiek konfiscētas prasījuma tiesības, bet tie finanšu līdzekļi, kā tas tika arī skaidrots iepriekšējās tiesas sēdēs, varētu palikt šīs te bankas vai kredītiestādes rīcībā un tad šos finanšu līdzekļus, kas tad nu paliek bankas rīcībā, varētu izmantot citu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Vai jums ir zināms, ka citās valstīs arī šādi tiktu skaidrots šis te jautājums? Paldies jums.

Ē. Selga.

Jā, paldies par jautājumu.

Diemžēl, nē. Es neesmu padziļināti pētījis kontinentālo praksi. Tur man ekspertīzes nav.

Par jūsu otro jautājumu. Es varu... ir bijušas vairākas lietas, kā minēju, tas ir, anglosakšiem, kur konfiskācija ir tikusi veikta kredītiestādēs maksātnespējas procesa laikā tieši. Un nekad nav bijusi runa par prasījuma tiesībām, atšķirīgi no bankas tā sauktajām īpašumtiesībām uz līdzekļiem.

Kā pieminēju... vispār līdzekļi jau satur abus divus no šiem, teiksim, terminiem kopā. Viņi ir neatdalāmi. Viņi ir atdalāmi tādā ļoti burtiskā atsavināšanas veidā, kur mums interesē... nezinu... kādu ovāciju vai kaut kādu sindikātu aizdevuma

instrumenti... Bet nekad vispār konfiskācijas praksē par kredītiestādēm es neesmu saticis to, ka viņas atdalītu.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un vēl viens tāds precizējošs jautājums, lai saprastu jūsu pozīciju un arī ņemot vērā jūsu pieredzi ārpus Latvijas studiju dzīvē... Sakiet, lūdzu, vai es pareizi saprotu, ka citu valstu prakse nenodala konfiskācijas tiesisko regulējumu, ņemot vērā to, ir vai nav maksātnespējas process. Kaut vai, kā tas ir mūsu gadījumā, ka kredītiestādē... bet nu tas var skart arī citas personas konfiskāciju...

Tātad, vai ir atšķirīgs tiesiskais regulējums, vai šī procesa izpilde, ņemot vērā, vai ir vai nav maksātnespējas process?

Ē. Selga.

Jā, paldies jums.

Ir bijušas vairākas lietas par to, bet beigu beigās jau iezīmējas, ka tā konfiskācija gūst tādu uzvaru pret maksātnespējas procesu.

A. Rodiņa.

Jā... Paldies.

Un vēl viens precizējošs jautājums saistībā ar kredītiestādes iespējamo aizskārumu. Sakiet, lūdzu, tad, jūsuprāt, šajā tiesiskajā un faktiskajā situācijā... vai banka izjūt negatīvas sekas konfiskācijas rezultātā? Vai ir aizskārums radīts bankai? Paldies.

Ē. Selga.

Īsumā – nē. Kā jau ir ticis pieminēts iepriekšējās sēdēs... uzreiz, kā bankai, teiksim, pazūd aktīvs, pazūd arī saistība.

Protams, runājot ļoti praktiski, ka šos naudas līdzekļus, kas viņai ir, viņa pielieto un ikdienišķā darbībā viņa mēģina balstoties uz tiem, gūt kaut kādu peļņu sev. Bet nē... it īpaši, ja mēs runājam par kaut kādu konfiskāciju, ja mēs uzskatām, ka tie ir labumi gūti no noziedzīgi iegūtu līdzekļu pielietojuma, tad pat tie labumi tiek atņemti... Nu, tādā gadījumā, jā... ja banka tiešām tiek uzskatīta par... nu, es tagad runāju par vienu to lietu, ko es pieminēju, kur banka... ja es pareizi sapratu, tad viņa nemēģināja atgūt to naudu pēc tam, viņa neuzskatīja sevi kā cietušo. Bet teorētiski tad viņa varētu vērsties pret tiem kreditoriem... nu, tiem, kas bija ievietojuši to naudas summu sākotnējo...

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Vai jūs, lūdzu, varētu pakomentēt vēl vienu tādu jautājumu, kas ir krustu šķērsu arī izrunāts vairākās tiesas sēdēs.

Mēs zinām, ka kredītiestādes ir nu ļoti īpaši subjekti, tajā skaitā arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Sakiet, lūdzu, vai mēs varam uzskatīt, ka, ja tomēr šādi noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek noguldīti bankā, vai banka ir izpildījusi visus no normatīvajiem aktiem izrietošos pienākumus šajā jomā?

Ē. Selga.

Tam es piekrišu, kas jau iepriekš ir ticis runāts... Vienmēr ir risks un bankai ir jāmēģina izdarīt visu, ko viņa var, lai tomēr, teiksim, izfiltrētu šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus.

Kam te ir jāpievērš īpaša uzmanība? Ir tas, ka banka neveic tikai vienu reizi tādu pārbaudi līdzekļu... Bankai, balstoties uz klienta profilu vai pat klientu - klientu profiliem, ir visu laiku jāmaina to savu iekšējo kontroles sistēmu pret klientu. Ja viņa redz, ka pat vienreiz vai divreiz klientam no kādas citas bankas ir ienācis kaut kāds ziņojums vai neiet cauri pareizi maksājumi, vai varbūt bankas klientam ir kaut kādas aizdomīgas tipoloģijas, teiksim, viņi ļoti bieži pārsūta ļoti mazas summas, vai viņi nevar norādīt uz to, kur viņi ir ieguvuši šos līdzekļus, kas ir šo līdzekļu avots... tad bankai būtu jāpastiprina tā iekšējā kontrole pret šo klientu. Tādā gadījumā, ja ilgstoši nav novērsts trūkums pret vienu klientu, tad banka nav veikusi noteikti savu uzdevumu.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un jūs pieminējāt, tā saucamo, “piesārņojuma doktrīnu”, atbilstoši kurai tātad viss, kas nonāk kontā, kļūst nelikumīgs.

Sakiet, lūdzu, vai šī piesārņojuma doktrīna tiesībzinātnē, praksē ir ar absolūtu raksturu, vai tomēr tiek pieļauti kādi izņēmumi?

Ē. Selga.

Piesārņojuma doktrīna, ir īpaši saistībā ar kredītiestādēm ir gandrīz absolūta un tas izriet no pašu kredītiestāžu to līdzekļu aizvietojamības jeb atvietojamības rakstura. Banka pati uzskata, ka viņa nevar summas atdalīt un tas izriet no tā, kā jau es agrāk savā runā jau norādīju, ka viņām nav nauda, viņām ir saistības un aktīvi. Un tā ir tāda grāmatvediska sistēma, kurā viss izskatās vienādi.

Rit pārrunas par to, kā varbūt sākt veikt kaut kādu nodalījumu un kā tas varētu izskatīties... nu, kas iekļauj jau to, ka banka var atsevišķu kontu iesaldēt. Bet šobrīd tās ir tikai pārrunas starp akadēmiķiem par to, kā tas varētu izskatīties.

A. Rodiņa.

Paldies liels.

A. Laviņš.

Paldies. Es paturpināšu vēl ar dažiem jautājumiem. Šobrīd man ir divi jautājumi.

Pirmais ir saistīts ar tēzi, kas vairākkārt ir izskanējusi tiesas sēdē šajā lietā, proti, ka Satversmes 105. pants neaizsargā tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā. Un vairākas pieaicinātās personas, atbildot uz tiesas uzdoto jautājumu, vai ir saskatāmas kādas privātpersonas, kurām varētu rasties aizskārums 105. panta, proti, tiesību uz īpašumu aizskārums, vai ir saskatāmas kādas privātpersonas, kurām būtu tiesības vērsties Satversmes tiesā, lai apstrīdētu, piemēram, regulējumu, kas paredz, ka šādus noziedzīgus līdzekļus ir jākonfiscē.

Jūs norādījāt uz vairākiem tiesu piemēriem, tie gan ir no anglosakšu tiesību sistēmas, bet tik un tā es saprotu, ka šo valstu tiesas šīs lietas ir izskatījuši pēc būtības. Tātad es pieļauju... lai gan, iespējams, ka šie priekšnoteikumi tiesvedības ierosināšanai atšķiras, bet tomēr dzirdot jūsu teikto, ka tiesas šīs lietas ir izskatījušas pēc būtības, tādējādi atgriežos pie šī jautājuma, vai no Latvijas tiesību sistēmas skatupunkta, balstoties tēzē, ka īpašumtiesības, ko paredz Satversmes 105. pants, neaizsargā tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīga ceļā, jūs saskatāt kādu privātpersonu, kurai būtu aizskārums un kura būtu tiesīga vērsties Satversmes tiesā?

Par banku jūs jau sniedzāt atbildi, uz Rodiņas kundzes uzdoto jautājumu jūs minējāt, ka bankai jūs aizskārumu nesaskatāt, bet vai vēl ir kādas citas personas, kuras, jūsuprāt, var tikt aizskartas ar kādu regulējumu un tāpēc var vērsties Satversmes tiesā, lai lūgtu pārbaudīt šāda regulējuma konstitucionalitāti?

Šis gari formulētais jautājums ir saprotams?

Ē. Selga.

Jā, paldies. Es uzskatu, ka tas ir saprotams.

Varētu būt... ja mēs runājam saistībā ar kredītiestādēm par dažādām... nerunājot par noguldījumiem, bet, teiksim, TRASTU paņemsim... par kaut kādu noziedzīgi iegūtu līdzekļu... kas nav varējuši tikt pareizi... nav tikuši notverti vai apturēti...

Varbūt sāksu no sākuma...

Nē, labāk... vai jūs varētu vēlreiz precizēt jautājumu?

A. Laviņš.

Tātad jautājuma būtība bija... lai pareizi izprastu šo tēzi par to, ka tiesības uz īpašumu, kas ir paredzētas 105. pantā, noteic to, ka noziedzīgi iegūta manta netiek aizsargāta.

Un jūs norādījāt, ka attiecībā uz līdzekļiem, kurus ar tiesas nolēmumu atzīst par noziedzīgi iegūtiem, tie par noziedzīgi iegūtiem ir atzīstami no tā brīža, kad tie tādi ir kļuvuši, respektīvi, ar retrospektīvu spēku.

Un tagad mans jautājums. Ja šādi noziedzīgi līdzekļi ir tomēr noguldīti bankā un ka tos ir atbilstoši savai darbības specifikai ir aizdevumos novirzījusi vai kādiem citiem saviem mērķiem, un mēs esam, piemēram, šajā situācijā, kad kredītiestāde ir kļuvusi maksātnespējīga un, atbilstoši maksātnespējas regulējumam, ir noteiktas kreditoru kārtas, kādā kreditori var īstenot savas prasības pret banku.

Un tāpēc rodas jautājums. Jūs sakāt, ka šie līdzekļi, neatkarīgi no tā, vai kredītiestāde ir darboties spējīga, vai atrodas maksātnespējas procesā, šie līdzekļi, kas atradās noteiktā kontā, ir izņemami un novirzāmi valsts kasē.

Un tā tad jautājums: vai bankas aizskārums rodas? Vai kreditoru aizskārums rodas? Vai šā konta īpašniekam var rasties īpašumtiesību aizskārums, ja mēs runājam, lūk, par šādu līdzekļu, kas ir ar tiesas nolēmumu atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tiek izņemti no maksātnespējīgas bankas vienotā konta un novirzīti kredītiestādē? Jautājums ir šāds.

Ē. Selga.

Es uzskatu, ka aizskārums nerodas šajā scenārijā...

A. Laviņš.

Jā... nerodas tāpēc, ka šie līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem?

Ē. Selga.

Jā.

A. Laviņš.

Bet raugoties no tiesiskas un demokrātiskas valsts skatupunkta, vai varētu būt tā, ka ir kāds normatīvais regulējums, kas... kuru privātpersonas nevar pakļaut tiesas kontrolei?

Ē. Selga.

Nu, šajā gadījumā... atkal atgriežoties pie savas pirmās atbildes... šim jautājumam... es uzskatu, ka varētu būt dažādas attiecības, kas bankas klientam ir ar banku un tādas var būt ļoti daudz... Un tur tad tās attiecības ir civiltiesiskā kārtā jāskatās.

Bet tieši šajā gadījumā es neuzskatu, ka cietusi ir... ne banka un ne kreditori.

A. Laviņš.

Labi. Tad man otrs jautājums.

Uzklausot vienu no pieaicinātajām personām, proti, Marinu Kudinskas kundzi... viņa norādīja uz to, ka šajā procesā, kurā tiek lemts par tiesas nolēmumu, ar kuru līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, konfiskāciju, ir jāievēro ne vien

konfiskācijas interese, bet arī citu personu tiesiskās intereses. Nu, tika, piemēram, pieminētas arī citu maksātnespējīgās kredītiestādes kreditoru intereses.

Sakiet, lūdzu, jūsu teiktajā mēs varējām sadzirdēt, ka konfiskācijas interese ir pāri visam un tā ir jānodrošina visupirms. Pie šāda koncepta... sakiet, kā izpaustos citu personu... maksātnespējīgās kredītiestādes citu personu tiesisko interešu ņemšana vērā?

Ē. Selga.

Jā, paldies.

Es saprotu, ka Latvijā šie cilvēki var vērsties tad... teiksim, kā kreditors var vērsties pret... nu, vai, teiksim, banka var vērsties pret kreditoru. Vai kreditors var vērsties pret, teiksim, nesaimniecisku banku par to, ka viņa nav izpildījusi visus savus pienākumus gan pret klientu, gan likumīgi. Nu, tas būtu civilprocesa ietvaros.

A. Laviņš

Labi... Un vai tā tad šis ir vienīgais veids, kādā norisinās šo citu personu tiesisko interešu ņemšana vērā? Vai varbūt vēl ir kādi citi izpausmes veidi? Vai šobrīd nebūs?

Labi. Paldies.

Kolēgi! Vai būs jautājumi? Lūdzu, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam.

G. Kusiņš.

Jā, labdien, Selgas kungs! Man viens jautājums, tikai lai pārlicinātos par to jūsu viedokli, vai es pareizi esmu to sapratis.

Vairākkārt izskanēja jūsu runā, ka konfiskācija ir prioritāra rakstura šajā gadījumā, ka tā stāv pāri visam vai arī tika lietoti citi termini ar līdzīgu raksturu.

Vai es jūs pareizi saprotu, ka jūs šo konstrukciju balstāt uz Varšavas 2005. gada šīs konvencijas 23. pantu un vai es pareizi sapratu jūsu konstrukciju, ka, ja tas nāktu no citas valsts un būtu obligāti izpildāms... savukārt, ja tas nāktu no valsts iekšienes un nebūtu obligāti izpildāms, tad tas nonāktu tādā loģiskā pretrunā. Vai es pareizi sapratu jūsu pozīciju attiecībā uz šo jautājumu? Paldies.

Ē. Selga.

Jā, paldies. Tas ir tas, ko es mēģināju norādīt, ka mēs nonākam tādā loģiskā pretrunā.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu... vai, jūsuprāt, tam varētu būt izšķiroša nozīme, vai šajā konkrētajā maksātnespējīgā kredītiestādē ir šādi pieprasījumi no ārvalstīm vai nav šādu pieprasījumu no ārvalstīm. Vai tas neko nemainītu šajā situācijā, jo tas konfiskācijas...

ja mēs tā varētu teikt, prioritārais raksturs izriet no... es tā no jūsu runas sapratu, ka no pašas tādas lietu kārtības. Paldies.

Ē. Selga.

Jā, paldies. Es uzskatu, ka tam nevajadzētu mainīt valsts iekšējo prioritāti, bet tas pēc starptautiskās prakses būtu... tas būtu uzskatīts vienkārši par trūkumu.

G. Kušiņš.

Ja. Paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Selgas kungs! Man būs viens jautājumu bloks par labticīgo ieguvēju aizsardzību un otrs par aizskārumu, vēl precizējot.

Un jūs arī teicāt, ja es pareizi sapratu... ka principā, ja Latvija paredzētu... nu, presumējot mēs pasakām, ka banka ir labticīgais ieguvējs... es tikai ar šādu konstrukciju tāad uzdodu šo jautājumu... Ja mēs presumējam, ka banka ir labticīgs ieguvējs, un Latvija nolemtu šinī gadījumā aizsargāt šo trešo labticīgo ieguvēju, tad es saprotu no jums, ka mēs pārkāptu savas starptautiskās saistības. Vai es pareizi sapratu?

Jo kāpēc es to jautāju... Līdz šim procesā ir izskanējis, ka arī starptautiskie akti tieši pretēji mums prasa aizsargāt labticīgo ieguvēju.

Ē. Selga.

Paldies par jautājumu.

Protams, mums ir jāaizstāv labticīgie ieguvēji. Es mēģinu norādīt, ka tāda situācija, kur šajā gadījumā banka būtu labticīgais ieguvējs, nevarētu pastāvēt.

A. Kučs.

Bet vai es pareizi sapratu, ka, ja mēs nonāktu pie secinājuma, ka banka ir labticīgs ieguvējs, tad jūs teiktu, ka tā aizsardzība tomēr ir nepieciešama, bet šajā situācijā jūs sakāt, ka banka vienkārši nav. Tā es to sapratu.

Ē. Selga.

Jā... Paldies.

A. Kučs.

Paldies.

Otrs. Nedaudz par aizskārumu gan bankai, gan kreditoriem. Jūs jau teicāt, ka ja manta ir iegūta vai nauda šinī gadījumā, noziedzīgā ceļā, tad mēs atgriežamies uz *status quo* un tur vispār nekādas aizsardzības nav. Ja es atkal pareizi sapratu.

Tajā pat laikā, ja es atkal skatos uz ECT spriedumiem, arī uz tiem, ko jūs nosaucāt... nu tiesa nav, teiksim, sūdzības par šādu aizskārumu vispār noraidījusi jau tajā pieņemamības stadijā. Viņa tomēr ir skatījusi lietu pēc būtības un pie samērīguma jau vairāk ir pateikusi, kāpēc tā valsts rīcība ir bijusi samērīga. Jo, ja es sekotu tai koncepcijai, ka vispār nav aizskārums, bet tiesai principā jau nebūtu vispār jāskata šī lieta. Bet, protams... Kā jums liekas, vai tas skaidrojums ir tāpēc, ka neviena no pusēm nestrīdējās šajās konkrētajās lietās par to, ka aizskārums ir, vai arī ir kādi citi skaidrojumi... Vai varētu būt gadījumi, ka tomēr aizskārums ir, bet tas ierobežojums ir bijis samērīgs?

Ē. Selga.

Es domāju, ka tajās lietās bija pieminēti ierobežojumi, bet tie bija samērīgi. Un it īpaši, lai pilnveidotu konfiskācijas mērķi... jā, lai pilnveidotu konfiskāciju un lai tiktu līdz konfiskācijas mērķu pildīšanai. Šajā gadījumā pēc būtības es uzskatu, ka tur vienkārši nav cietušo.

A. Kučs.

Labi. Paldies par atbildēm.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim būs jautājumi pieaicinātajai personai? Lūdzu, jums ir iespēja uzdot.

M. Šķiņķis.

Liels paldies, Selgas kungs, par ieskatu anglosakšu niansēs.

Man ir radušies pāris jautājumu.

Pirmais. Domāju, ka jums arī ir izprotams, ka maksātnespējīgā kredītiestādē ir palikuši naudas līdzekļi mazākā apmērā nekā noguldītāji tur bija noguldījuši naudas līdzekļus. Kā, jūsuprāt, ir iespējams noteikt, ka tieši tie naudas līdzekļi, kas ir palikuši, ir tie, kas ir noziedzīgi iegūti? Varbūt ir palikuši tieši tie godīgie naudas līdzekļi un noziedzīgie ir iztērēti, vai otrādi? Kā jūs varat nodalīt, kuri ir noziedzīgi un kuri nav, ievērojot to, ka palikuši ir mazāk naudas līdzekļu nekā ir noguldīts?

Ē. Selga.

Jā, paldies jums.

Atkal pieminot to bankas ikdienas šo praksi un veidu, kā viņas strādā. Visu laiku ir iespējams, ka bankai ir vairāk saistības ar aktīviem un tie līmeņi tad viļņojas, cik un kas ir. Ja rodas tāda situācija, tad banka dabūs vairāk aktīvus un viņai ir dažādi veidi, kā to darīt. Tā kā te var rasties situācija ikdienišķa, kur banka, teiksim, lieto naudu, kas ir no citiem kontiem un no tiem kontiem tā nauda var būt ir noziedzīgi iegūta, ko mēs tagad uzskatām par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Maksātnespējas procesa laikā ir tieši tāpat. Ja mēs nedalām ikdienišķi, tad mēs būtībā nedalām arī maksātnespējas procesa laikā. Tā nauda... jā, varbūt būs mazāka kreditoriem, viņiem varētu būt mazāka arī ikdienišķā praksē.

M. Šķiņķis.

Tad man ir nākamais jautājums. Vai es pareizi saprotu, ka jūs uzskatāt, ka šai noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanas sistēmai būtu jāstrādā tā, lai maksātnespējīgās bankas gadījumā būtu jāizņem no bankas tādā apmērā, naudas summa tādā apmērā, kādā kāds negodīgs klients bija noguldījis naudu. Tātad tiek izņemts apmērs.

Ē. Selga.

Jā.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Saprātu. Paldies.

Tad man ir nākamais jautājums par šo piesārņojuma doktrīnu. Jūs saucot piemērus no anglosakšu interesantajiem piemēriem... jūs runājat par gadījumiem, ka ir šis negodīgais bankas klients, kam ir bankā daudzi konti. Un tad tā piesārņojuma doktrīna runā par to, ka šie klienti, konkrētā klienta bankas konti, nevar nodalīt, kurā kontā tad tur viņam ir tā godīgā nauda, tāpēc tas tā izplūst.

Vai šī piesārņojuma doktrīna attiecas arī uz šīs pašas bankas citiem... godīgu noguldītāju, kā jūs saucat, kontiem, banku kontiem?

Ē. Selga.

Paldies par jautājumu. Banka var sadalīt naudu starp kontiem. Tā mēs iesaldējam kontus. Tas ir ļoti normāli.

Runājot par naudas daudzumu, tur ir tas, kuš teorētiski, ja runā par to, cik viņiem ir saistības pret aktīviem, tur varētu nebūt tas līdzsvars, ka nebūtu atspoguļots tas konta daudzums pret to, cik naudas tad patiesībā tajā bankā ir. Bet es neredzu tur pretrunu.

M. Šķiņķis.

Tātad tikai lai saprastu jūsu pozīciju... Tātad, ja negodīgajam bankas klientam, kura kontā, kurš noguldījis ir, teiksim, miljonu... viņam tur vairāk nav tajā kontā tas miljons pēc koncepta... tad, jūsuprāt, var skatīties citu bankas klientu kontos un

piemeklēt klāt tik, cik pietrūkst tajā negodīgā klienta kontā esošo naudas līdzekļu un paņemt no cita klienta bankas kontā esošajiem naudas līdzekļiem. Tad beigās sanāk kopā, kā jūs teicāt, kopā tas apmērs, cik tad tas godīgais ir bankā ielicis naudu. Tā strādā piesārņojuma doktrīna, jūsuprāt... kā es sapratu. Sakiet, vai es neesmu pareizi sapratis?

Ē. Selga.

Ir drusku citādāk. Bankas kontā būs skaitlis. Šis skaitlis norāda uz noguldītāja pieejamajiem līdzekļiem. Bet tas nenorāda uz to, ka bankā ir tie iekšējie... tā īstā nauda, tā summa kā rezerve... Šo summu viņa piesauc... viņa izņem no šīs summas tikai tad, kad noguldītājs pielieto šo naudu... kad tu ej un veic pārskaitījumu. Ja notiek situācija, kā jūs minējāt, kurā klientam jeb noguldītājam bankas kontā nav naudas, bet tā ir noziedzīgi iegūtā nauda, tad jau mēs skatītos tālāk, kur šī nauda ir nonākusi. Vai tad, iespējams, varētu runāt par kaut ko līdzīgu prasījuma tiesībām.

M. Šķiņķis.

Labi. Paldies.

Man liekas, ka mums tieši tas te ir noticis, bet ejam tālāk.

Nākamais jautājums. Arī tāds praktisks, lai es varētu saprast jūsu domas.

Pēc jūsu koncepta sanāk tā, ka mūsu gadījumā ir bijuši kādi trīs, iespējams, ne visai godīgi klienti, kuri ir noguldījuši šos naudas līdzekļus bankā, kas ir atzīti vēlāk par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Jūsu koncepts sanāk tā, ka banka to summu valsts kasē pārskaita, bet šie noziedzīgie, šie klienti, kuri ir šos noziedzīgos līdzekļus ieguldījuši bankā, viņi tiek atbrīvoti no nevērtīga prasījuma, jo viņi kreditoru rindā ir pašās beigās un visdrīzāk, ka naudu no bankas nebūtu dabūjuši, tad viņi tiek atbrīvoti no nevērtīga prasījuma, bet vienlaikus viņi arī tiek atbrīvoti no pienākuma valsts budžetā nomaksāt šos noziedzīgi iegūtos līdzekļus.

Vai jums nešķiet, ka šeit parādās, ka tā sistēma nestrādā tā, kā tai vajadzētu strādāt, kā, piemēram, Kūtra kungs iepriekšējā tiesas sēdē skaidroja. Vai jūs uzskatāt, ka viss ir kārtībā un tā tai sistēmai ir jāstrādā?

Ē. Selga.

Vai jūs varētu precizēt jautājumu?

M. Šķiņķis.

Jā... Nu mums tā situācija ir tāda, ka ir trīs bankas kreditori un ir noguldījuši bankā naudas līdzekļus, kuri tad ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem šajā lietā. Tātad, viņiem ir kreditora prasījumi. Jūs sakāt, ka ir jākonfiscē... tātad jāatņem šiem negodīgajiem kreditoriem prasījumi un vienlaikus jūs sakāt, ka bankai ir jāsamaksā valsts budžetā tāda naudas summa, cik šie negodīgie kreditori bija ieskaitījuši bankā naudu.

Sekojojot jūsu konceptam... kā jūs sakāt, kā būtu jāstrādā šai sistēmai, sanāk tā, ka šiem kreditoriem prasījuma tiesības pret banku vairs nav, bet viņiem tāpat ir viņas bezvērtīgas... banka samaksā naudu no sava konta valsts kasē, valsts ir atguvusi noziedzīgi iegūtus līdzekļus no TRASTA KOMERCBANKAS mantas, bet šie trīs negodīgie kreditori nav vispār cietuši, viņi ir atbrīvoti no pienākuma valsts budžetā nomaksāt noziedzīgi iegūtu līdzekļu summu. Viņi ir tikuši cauri pilnīgi bez jebkādiem izdevumiem.

Un es jautāju: vai jums šķiet, ka šajā gadījumā tā sistēma strādā tā, kā ir domājis likumdevējs...? Arī anglosakšu likumdevējs, piemēram?

Ē. Selga.

Jā, paldies.

Ļaujiet arī man tagad drusku precizēt... atkal šīs prasījuma tiesības nevar kustēties bez naudas. Tātad, teiksim, pašas... ja tie līdzekļi ir, tie līdzekļi ir piesaistīti pie prasījuma tiesībām. Tas tad veido to kopu, kas ir noziedzīgi iegūtie līdzekļi. Ja tā summa, kas atspoguļojas kontā, tiek konfiscēta... tad ir zaudējums tām trīs personām, ja viņa tiek atņemta vai konfiscēta.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Paldies. Es tuvojos pēdējam jautājumam.

Jūs, atbildot uz godātā tiesneša Kuča kunga jautājumu par šo personu aizsardzību, teicāt, ka kredītiestāde nav labticīga trešā persona šajā gadījumā. Tad jūs uzskatāt, ka kredītiestāde ir nelabticīga trešā persona vai kredītiestāde vispār nav trešā persona starptautisko konvenciju, direktīvu un citu starptautisko dokumentu izpratnē?

Ē. Selga.

Kredītiestāde noteikti, ka var būt trešā persona. Bet šoreiz viņa nav labticīgā trešā persona.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man vairs nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi?

J. Priekulis.

Labdien, godātā tiesa! Paldies.

Selgas kungam mums jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Selgas kungs, teikšu jums paldies par dalību tiesas sēdē un par viedokļa sniegšanu un arī paldies par sniegtajām atbildēm uz lietas dalībnieku un tiesas uzdotajiem jautājumiem. Paldies. Jūs varat atslēgties no tiesas sēdes. Visu labu!

Ē. Selga.

Jā. Paldies jums un veiksmīgi!

A. Laviņš.

Turpinām ar nākamās pieaicinātās personas uzklausīšanu. Paulis Iljenkovs ir mūsu nākamā pieaicinātā persona. Vai Iljenkova kungs ir pieslēdzies tiesas sēdei?

P. Iljenkovs.

Jā, labrīt, godātā tiesa!

A. Laviņš.

Tā... personas apliecinošs dokuments ir iesniegts un atbilstoši tam mēs varam pārliecināties par personas identitāti. Paldies.

Iljenkova kungs, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai un lūgums visupirms pievērsties nu jau vairākkārt tiesas norādītajiem jautājumiem. Paldies.

P. Iljenkovs.

Labdien, godātā tiesa un lietas dalībnieki! Mans vārds ir Pauls Iljenkovs, vēlos pieminēt, ka strādāju Finanšu izlūkošanas dienestā un esmu tā Stratēģiskās analīzes nodaļas vadītāja vietnieks.

Tomēr šodien savu viedokli es paudišu nevis kā Finanšu izlūkošanas dienesta pārstāvis, bet gan kā Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes doktorants.

Sākot savu runu, es vēlos pateikties Satversmes tiesai par izrādīto pagodinājumu būt par pieaicināto personu šajā lietā.

Tātad godātā tiesa ir aicinājusi pieaicinātās personas visupirms pievērsties tiem trīs tiesu interesējošiem jautājumiem, par kuriem mēs jau esam dzirdējuši... Un, ievērojot manu specialitāti, es vēlētos sākt ar otro tiesu interesējošo jautājumu, proti, par kredītiestāžu pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

Tātad, pirmā lieta. Novēršanas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā regulē Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums un tam pakārtotie normatīvie akti.

Ērtības un laika labad, laika taupības labad, ja tiesai nav iebildumu, turpmāk es to saukšu par Novēršanas likumu.

Tātad, šī likuma 5. panta pirmā daļa nosaka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas definīciju un, lai paskaidrotu tālāk par bankas pienākumiem šajā te jomā, es vēlos sniegt visai elementāru piemēru.

Tātad nozagtu un ar asinīm aptraipītu simts eiro banknoti es iemaksāju bankomātā un līdzekļi tiek debetēti manā bankas kontā. Pretēji tam, kas izskanēja šajā tiesas procesā, tā neapstrīdami jau ir noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un šajā gadījumā pat diezgan burtiski naudas atmazgāšana.

Šis elementārais piemērs parāda, ka, lai varētu gūt labumu no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, noziedzniekam tie ir jāievieto legālajā finanšu aprītē un ļoti bieži tas kanāls, caur kuru es varu ievietot noziedzīgi iegūtus līdzekļus civiltiesiskajā un finanšu aprītē, būs tieši banka un finanšu iestāde, jo tās ir tās institūcijas, kas var sniegt finanšu pakalpojumus, atbilstoši normatīvajiem aktiem. Līdz ar to bankas ir situācijā, ka tās var novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ieplūšanu civiltiesiskajā aprītē, tādējādi uzreiz novēršot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju jau preventīvi.

Šo un citu iemeslu dēļ uz banku pleciem gulstas pienākumi un patiesībā valstiski svarīgi pienākumi un svarīga ir atbildība noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā. Un finanšu nozarei šī te joma ir ļoti būtiska.

Tātad Novēršanas likums paredz noteiktus pienākumus bankām, lai šo noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju varētu novērst. Noteikti visi ir dzirdējuši par tā saukto “riskos balstīto” pieeju. Tas ir princips, tāds prevalējošs princips noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, angļu valodā to sauc par *risk based approach*. Lai šo pieeju bankas varētu īstenot, Novēršanas likums un tam pakārtotie normatīvie akti paredz katrai bankai veikt citastarpā savas darbības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un saviem klientiem piemītošos riskus. Augstāks noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risks bankai nenožīmē, ka tas ir slikti. Tas nožīmē to, ka bankai ir augsta tā sauktā “riskā apetīte”, par kuru mēs jau arī esam dzirdējuši. Bet tam ir sekas. Ja ir augstāks risks un augstāka riska apetīte, bankai ir jāvelta daudz vairāk resursu, nekā zema riska bankai, lai tā šos riskus varētu adekvāti pārvaldīt. Tā arī ir uz risku balstīta pieeja.

Apzinoties šo savu risku, bankai tāpat ir jāveic vairāki pienākumi attiecībā uz savu klientu pārbaudi, atbilstoši noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā pastāvošajam fundamentālajam principam – zini savu klientu.

Tātad klientu izpētes pasākumi ietver vairākus pienākumus bankai. Numur viens – tas ir identificēt savu klientu. Numur divi – pārliecināties, vai klients ir politiski nozīmīga persona. Pie šī jautājuma es vēl atgriezīšos par politiski nozīmīgām personām. Noskaidrot klienta patiesā labuma guvēju un dalībnieku struktūru, lai saprastu, kas viņu kontrolē, kas ir viņa īpašnieki. Ir jāiegūst informācija par darījuma attiecību mērķi un paredzamo būtību. Ir jāveic klienta darījumu uzraudzība, kas apstiprina, ka klienta

slēgtie darījumi tiek veikti saskaņā ar to informāciju, kas jau ir bankas rīcībā un, kas ir ļoti būtiski, informācija par klienta līdzekļu izcelsmi. Un visbeidzot ir nepieciešams nodrošināt visu klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu uzglabāšanu, regulāru izvērtēšanu un aktualizēšanu, atbilstoši piemītošajiem riskiem.

Tieši šo iemeslu dēļ bankas mums uzdod jautājumus, kad mēs atveram kontus, un ar konkrētu regularitāti lūdz mūs šo informāciju aktualizēt. Piemēram, darījumu uzraudzības laikā uzdodot mums kādus papildu jautājumus par mūsu līdzekļu izcelsmi un tamlīdzīgi. Bankas to dara ar mērķi, ļoti loģisku mērķi izprast, vai mēs neizmantojam bankas pakalpojumu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai un citiem finanšu noziegumiem. Līdz ar to ir ļoti būtiski saprast, ka dažādiem bankas klientiem var būt dažāds klientu izpētes apjoms, kārtība un arī regularitāte, atkarībā no tā, kāds naudas atmazgāšanas risks piemīt attiecīgajam klientam. Arī tā ir uz risku balstītas pieejas izpausme.

Šo pienākumu es vēlētos uzsvērt īpaši, jo šajā tiesas procesā ir izskanējis atkal aplams apgalvojums, ka bankas veiktā klienta izpēte ir tikai vienreizējs pasākums un vairāk pēc tam tas nav jādara. Tā nav. Klientu izpēte ir regulārs process ar konkrētu aktualitāti, kas ir jāveic regulāri, atbilstoši tam, kāds ir šī te klienta risks.

Elementārs piemērs. Skolnieks, kurš savā bankas kontā saņem, piemēram, tikai kabatasnaudu no vecākiem, ko tērē tramvajam un pusdienām, viņš būs noteikti zema noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanas legalizācijas riska klients. Savukārt, piemēram, kādas Tuvo Austrumu valstu bijušais ministrs, kurš kādu iemeslu dēļ ir atvēris kontu Latvijas bankā, jau noteikti būs augstāk noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riska klients. Attiecīgi šo divu klientu izpētes apjoms un regularitāte bankā būs atšķirīga un tai ir jābūt atšķirīgai.

Banka klientu izpētes pasākumus piemēro ne tikai uzsākot darījumu attiecības, bet arī attiecību laikā, proti, attiecībā arī uz esošajiem klientiem. Atkal. Jo augstāks ir risks, jo biežāk ir jāveic klientu izpēte.

Un tāpat pienākums bankām ir veikt klientu darījumu uzraudzību. Arī tā ir jāveic, ievērojot uz risku balstītu pieeju.

Un šeit mēs nonākam pie nākamā bankas pienākuma – par katru aizdomīgu bankas darījumu ir pienākums ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam.

Aizdomīgs darījums ir darījums vai darbība, kas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā. Tātad, banka nav izmeklētājs. Tajā brīdī, kad viņa konstatē aizdomas, tad viņa ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam, kurš tālāk pa ķēdīti, ja konstatētu, ka aizdomas ir pamatotas, nodotu informāciju izmeklēšanas iestādei, izmeklēšanas iestāde, iespējams, uzsāktu kriminālprocesu, nodotu klientu kriminālvajāšanai un pēc tam, iespējams, jau prokuratūra celtu apsūdzību tiesā.

Tātad par to, kādi ir Finanšu izlūkošanas dienesta pienākumi un loma visā šajā procesā, es jums nestāstīšu, lai netērētu tiesas laiku n lietas dalībnieku laiku, bet, ja par to būs jautājumi, es labprāt uz tiem jautājumiem arī atbildētu.

Tātad, kas ir ļoti būtiski par šiem te bankas pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Tātad, šie pienākumi, kurus es jau nosaucu... un tie nav visi pienākumi, kas bankai ir, bet tie ir tikai daži no tiem... tātad, risku novērtēšana, klientu izpēte, darījumu uzraudzība, ziņošana par aizdomīgiem darījumiem... tiem visiem ir jābūt detalizētiem, reglamentētiem bankas procedūrās, politikās vai citos iekšējos dokumentos. Tāpat bankām ir pienākums par visu šo prasību izpildi atbildīgo personu iecelt gan bankas valdē, kas nodrošina šo prasību izpildes pārraudzību, gan iekšējā struktūrvienībā, kas nodrošina visu šo prasību praktisku izpildi. Un visbeidzot, visu šo prasību izpildē bankas uzrauga Finanšu un kapitāla tirgus komisija. Par pārkāpumiem šo prasību izpildē bankām un to atbildīgajām amatpersonām var piemērot ļoti bargas sankcijas, gan liela apmēra soda naudas, kas ir mērāmas miljonos, gan arī licences anulēšanu.

Visi šie un daudzi pienākumi izriet no Novēršanas likuma un tam pakārtotajiem normatīvajiem aktiem. It īpaši šeit ir jāuzsver Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi.

Un jāpiebilst, ka tie absolūti nav unikālie visi šie pienākumi, tie nav atrodamī tikai Latvijā. Visi šie pienākumi atbilst labākās starptautiskās prakses standartiem, kā to, starp citu, ir atzinuši arī starptautiskie noziedzīgi iegūtu legalizācijas novēršanas jomas eksperti un novērotāji. Tāpat visu šo prasību kodols faktiski ir harmonizēts Eiropas Savienības līmenī caur Eiropas Parlamentu un Padomes direktīvām.

Uzreiz presumējot, ka būs šāds jautājums, es varu uzreiz pateikt, ka pirms sešiem vai septiņiem gadiem visas šīs prasības, ko es aprakstīju, jau bija noteiktas Novēršanas likumā. Jau tad bankām bija jāveic risku novērtējums, klientu izpēte, darījumu uzraudzība un aizdomīgu darījumu konstatēšanas gadījumā jāziņo Finanšu izlūkošanas dienestam. Šim dienestam gan toreiz bija cits nosaukums.

Runājot par bankas pārkāpumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā... es atvainojos... nevis par pārkāpumiem, bet par pienākumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā... es vēlētos uzsvērt vēl vienu ļoti būtisku aspektu.

Kā jau es minēju, par šīm te darījuma attiecībām ar politiski nozīmīgām personām. Novēršanas likuma izpratnē politiski nozīmīga persona ir persona, kura ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu un tajā skaitā tas var būt, piemēram, kāds valsts ministrs, valsts sekretārs vai, piemēram, parlamenta deputāts. Tieši tāpat likums uzskaita arī citus amatus, kas kvalificētos kā politiski nozīmīgas personas, tie ir arī tiesneši. Sadarbībā ar šādiem klientiem bankām ir īpaši pienākumi. Piemēram, ir jāsaņem bankas augstākās vadības piekrišana, pirms šādas darījuma attiecības vispār

uzsākt. Otrkārt, visos gadījumos, sadarbojoties ar politiski nozīmīgu personu, ir jāveic un jādokumentē pasākumi, lai noteiktu šāda klientu līdzekļu izcelsmi, kas tiek noguldīti bankā. Tāpat arī labklājības izcelsme, kas vispār raksturo to, no kurienes politiski nozīmīga persona ir ieguvusi savu labklājību jeb anglicki to sauc par *source of wealth*. Te es gribētu īpaši uzsvērt, ka tieši šie pienākumi ir spēkā jau no 2008. gada.

Kādēļ es uzsveru īpaši šo te pienākumu par politiski nozīmīgajām personām? Es aicinu paskatīties Saeimas pieteikumā... es atvainojos... nevis Saeimas pieteikumā, bet TRASTA KOMERCBANKAS konstitucionālajā sūdzībā tās personas vārdu un uzvārdu, fiziskās personas, kuras līdzekļi, noguldītie bankā, tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Pēc ātra tāda *google search*, pēc maniem ieskatiem, tā varētu būt politiski nozīmīga persona.

Un, godātā tiesa, attiecībā uz to, kā novēršanas prasību izpildē ir veicies TRASTA KOMERCBANKAI, ir jānorāda arī uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas teikto vēl 2016. gadā. Kā viens no pamatiem licences anulēšanai tika minēti tieši bankas ilgstošie trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

Tātad par šiem te pienākumiem šobrīd tas būtu viss.

Tagad es labprāt pievērstos pārējiem tiesu interesējošiem jautājumiem, proti, par kredītiestādē noguldītu finanšu līdzekļu tiesisko statusu un par iespēju noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā. Un, manuprāt, šie divi jautājumi ir skatāmi kopsakarā.

Pirmkārt, lietā neviens neapstrīd, ka ar noguldījuma brīdi noguldītāja līdzekļi pieder bankai. Šī konstrukcija ir absolūti nepieciešama, lai nodrošinātu banku vitāli svarīgo funkciju – nodrošināt ekonomikas asinsriti – finanšu sistēmas darbību.

Vērojot līdz šim notiekošo tiesas procesu, es saklausīju, ka vairums pieaicināto personu arī neapstrīd šādas konstrukcijas nepieciešamību un esību.

Tomēr pastāv strīds par kaut ko citu, proti, ja noguldītie līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, ko konfiscēt? Tātad līdzekļus, kas ir bankas īpašumā jau vai noguldītājiem piederošās šīs prasījuma tiesības uz šiem līdzekļiem. Faktiski viss tas strīds, manuprāt, notiek tieši par šo jautājumu – ko konfiscēt – bankas īpašumu vai noguldītāju prasījuma tiesības.

Tomēr mans viedoklis ir, ka konfiscējami ir abi – gan noziedzīgi iegūtā manta, kas noguldījuma rezultātā ir nonākusi bankas īpašumā, gan šīs te prasījuma tiesības. Un es paskaidrošu, kādēļ. Ja es noguldu bankā vienu tūkstoti eiro, šis tūkstotis pieder bankai, savukārt man ir prasījuma tiesības pret banku tūkstoš eiro apmērā. Kā jau tika vairākkārt uzsvērts tiesas procesā, veidojas pilnīgs līdzsvars jeb balanss starp mana noguldījuma summu un mana prasījuma apmēru pret banku. Proti, mans noguldījums bankā un no tā izrietošais prasījums... viņi ir nesaraujami saistīti, tiem ir vienāda vērtība.

Tagad iedomāsimies, ka tie tūkstoš eiro bija nozagti un tiesa tos atzīst par noziedzīgi iegūtiem. Brīdī, kad es to tūkstoti noguldīju bankā, tie jau bija noziedzīgi iegūti līdzekļi. Līdz ar to tās prasījuma tiesības, ko es ieguvu pret banku, arī esmu noziedzīgi ieguvis. Tie abi ir noziedzīgi iegūti – gan līdzekļi, kas ir bankā noguldīti manējie, kas pieder bankai, gan arī prasījuma tiesības, kuras es arī ieguvu noziedzīgā ceļā, jo tie līdzekļi bija noziedzīgi iegūti. Pretēji nemaz nevar būt.

Līdz ar to tiesai konfiscējot noziedzīgi iegūto mantu, izbeigsies abi divi – gan manas prasījuma tiesības pret banku, gan bankas īpašumtiesības uz tiem tūkstoš eiro. Konfiscējot manu prasījumu pret banku, automātiski tiek konfiscēti arī bankas līdzekļi tieši tādā pašā vērtībā. Un konfiscējot bankas līdzekļus mana prasījuma apmērā, man jau vairāk arī nebūs prasījuma tiesības pret banku. Līdz ar to banka šajā gadījumā neko nezaudē. Bankai arī nevajadzētu neko zaudēt, viņa pilda savus pienākumus noziedzīgi iegūto līdzekļu novēršanas legalizācijas jomā. Varbūt tieši bankas ziņojuma rezultātā tika noskaidrots, ka mani līdzekļi bija noziedzīgi iegūti.

Šādā veidā tiek atjaunots *status quo*, par ko minēja jau iepriekšējais runātājs, kas bija spēkā, pirms es iepludināju savu noziedzīgo tūkstoti finanšu sistēmā un dabūju savas noziedzīgās prasījuma tiesības.

Tāda konstrukcija pilnīgi normāli strādā funkcionējošā kredītiestādē. Tiek konfiscēts noguldītāju prasījums un bankas esošie īpašuma līdzekļi šā prasījuma vērtībā. Līdzsvars tātad ir atjaunojies.

Un es neredzu pamata, lai tas būtu citādi maksātnespējīgā kredītiestādē. Ja mani bankā noguldītie līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tas attiecas gan uz mana prasījuma tiesībām, gan uz attiecīgo noguldījuma summu, kas pieder maksātnespējīgai bankai. Tieši tādā veidā ir iespējams pilnībā izņemt no civiltiesiskās apgrozības noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Jebkāda cita konstrukcija to līdzsvaru neatgrieztu. Mēs paliktu kaut kādā disbalansā un ka civiltiesiskajā apgrozībā paliek šie te noziedzīgi iegūtie līdzekļi.

Es pilnībā pievienojos Tieslietu ministrijas un Saeimas iepriekš paustajam viedoklim daļā par to, ka ar apstrīdētajām normām netiek aizskartas maksātnespējīgās bankas pamattiesības. Kā mēs zinām, Latvijas Republikas Satversmes 105. pants aizsargā tikai likumīgi iegūto īpašumu. Savukārt noziedzīgi iegūto līdzekļu ieguvējam nav īpašumtiesību. Tieši tāpat, kā līdzekļu noguldītājam nav tiesību uz savu noziedzīgi iegūto prasījumu tiesībām.

Tāpēc es neuzskatu, ka noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija tiesiskai valstij atbilstošā procesā radītu kādas sekas arī maksātnespējīgās bankas citiem kreditoriem, kas gaida rindā.

Pirmkārt, maksātnespējīgās bankas kreditoriem nav un nevar būt tiesības uz citu personu noziedzīgi iegūto mantu. Tas nebūtu, manuprāt, ne tiesiski, ne arī loģiski. Un, otrkārt, faktam, ka kāda bankas kreditora prasījums, iespējams, tiks apmierināts mazākā

apmērā, manuprāt, nav nekāda sakara ar noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju. Tie ir divi pilnīgi dažādi procesi. Maksātnespējas process dzīvo vienu dzīvi un konfiskācija dzīvo citu dzīvi. Un manā skatījumā tur pat nav kolīzijas nekādas starp viņiem.

Ja banka nebūtu kļuvusi maksātnespējīga, jebkurš tās kreditors varētu mierīgi atgūt savu noguldījumu pilnā apmērā pat tad, ja citu bankas klientu noguldījumi tiktu atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Par to lietā arī nav strīda un maksātnespējīgās bankas kreditoru prasījumi netiks apmierināti pilnā apmērā tikai un vienīgi tā iemesla dēļ, ka banka ir kļuvusi maksātnespējīga. Valsts pienākumam izņemt no civiltiesiskās apgrozības noziedzīgi iegūtus līdzekļus, manuprāt, tam vispār ar to nav nekāda sakara.

Pēc tādas loģikas jebkurš tāds maksājums maksātnespējas procesā, maksātnespējas procesa izmaksas arī samazina bankas aktīvu apjomu un tā rezultātā tiek ietekmēts prasījuma apmērs, ko kreditori varēs atgūt.

Maksātnespējīgai bankai ir jāmaksā administratora atlīdzība, ir jāmaksā par elektrību un citiem komunālajiem maksājumiem. Un arī šīs izmaksas samazina faktiski nosacīti to pīrāga daļu, ko kreditori varēs atgūt. Bet mēs visi taču to apzināmies, ka maksātnespējas procesa izmaksas ir tāda ļoti loģiska lieta un netiek uzskatīts, ka tas aizskar kreditora tiesības. Un arī noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija, manuprāt, arī ir ļoti loģiska lieta... turklāt, ne tikai loģiska, bet tā izriet no Latvijas normatīvā regulējuma un no starptautiskajām saistībām.

Ejot tālāk. Latvijā, tāpat kā citur Eiropas Savienībā, darbojas Noguldījumu garantija fonda sistēma. Garantētā atlīdzība vienam noguldītājam par izdarīto noguldījumu ir atbilstīgā noguldījuma apmērā, bet ne vairāk kā 100 tūkstoši eiro. Proti, valsts paredz visu noguldītāju aizsardzību konkrētā apmērā. Un šeit ir arī būtiski pieminēt, manuprāt, ka mēs visi esam saprātīgas personas un veicot jebkādas darbības ar saviem finanšu līdzekļiem, mums ir jārēķinās, ka šādām darbībām var būt sekas. Mēs varam gan nopelnīt, gan naudu pazaudēt. Ja persona pēc sava paša brīvi pieņemta lēmuma nogulda bankā vairāk nekā simt tūkstošus eiro, tā ir tiesīga brīvi apsvērt šāda lēmuma sekas un tā pieņemšanu.

Nu, un diemžēl mēs zinām, ka arī pēc 2008. gada finanšu krīzes, kuras rezultātā tika ļoti stiprināta finanšu sistēmas drošība un stabilitāte, Latvijā dažas bankas tomēr ir gājušas pa šo te maksātnespējas taku.

Un pat, ja mēs pieņemtu, ka valstij būtu jāstājas tajā kreditoru rindā, tas nekādā veidā negarantē, ka visi kreditori atgūs savas prasījuma tiesības pret banku, ka viņi dabūs viņas pilnā apmērā. Tur nav korelācijas īsti starp to. Tāds ir mans viedoklis.

Un šajā visā kontekstā par maksātnespēju un par tās iemesliem ļaujiet man nocītēt arī no 2016. gada pārskata Finanšu un kapitāla tirgus komisijai: “pēc FKTK ierosinājuma Eiropas Centrālā banka 2016. gada 3. martā pieņēma lēmumu anulēt šīs bankas licenci.” FKTK iesniedza šādu priekšlikumu Eiropas Centrālajai bankai izskatīšanai, jo banka ilgstoši bija pieļāvusi nopietnus pārkāpumus vairākās svarīgās

bankas darbības jomās. Tātad ne tikai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā. Un bankas licences anulēšanai sekoja FKTK padomes lēmums par noguldījumu nepieejamību bankai un informācija par valsts garantēto atlīdzību izmaksu kārtību un laiku. Valsts katram klientam katrā Latvijas bankā garantē simts tūkstošu eiro noguldījuma nepieejamības gadījumā.

Pēc TRASTA KOMERCBANKAS licences anulēšanas bankai tiek pietiekami likvīdie aktīvi, lai nodrošinātu visu garantēto atlīdzību klientiem un 95,4 procenti TRASTA KOMERCBANKA noguldītāju garantiju sistēmas noguldījumus sedza 100 procentu apmērā.

Visbeidzot es atgādināšu, ka šī banka tika atzīta par maksātnespējīgu tikai gadu pēc tam, kad tai tika anulēta licence.

Tātad pie paša pēdējā jautājuma par iespēju noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā. Es pievienojos gan Saeimas, gan Tieslietu ministrijas, gan Ģenerālprokuratūras uzsvērtajam, ka ne Latvijas regulējums, ne starptautiskās tiesību normas neparedz iespēju noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā, ja konfiskācijas mērķis ir pārraut noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas ķēdi.

Iedomājieties, kas notiktu gadījumā, ja mēs pieņemtu bankas piedāvāto pozīciju. Pieņemsim, ka lietā konfiscētie līdzekļi bija iegūti cilvēku tirdzniecības rezultātā. Kā mēs varam teikt, ka maksātnespējīgas bankas kreditoram ir tiesības uz šādiem līdzekļiem? Manuprāt, tas ir ne tikai nelikumīgi un pretēji Latvijas uzņemtajām starptautiskajām saistībām un nacionālajam regulējumam, bet, godātā tiesa, manuprāt, tas ir arī neloģiski un amorāli.

Manā ieskatā bankas kreditoram ar augstiem morāles un ētikas standartiem pat būtu jāiebilst pret administratora rīcību, izmaksājot kreditoram šādus noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Un visbeidzot, manā ieskatā, šādu līdzekļu izmaksa būtu kvalificējama kā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija.

Šajā lietā vispār nav strīdu par to, ka lietā iesaistītie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. To ir atzinusi tiesa.

Un tālāk atļaujiet man nocitēt Novēršanas likuma 5. panta pirmās daļas 3. punktu: “noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir šādas darbības: citas personas noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšana īpašumā, valdījumā vai lietojumā vai to realizēšana, apzinoties, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. Par šādām darbībām Krimināllikuma 195. pants, kā zināms, paredz kriminālatbildību.”

Tāpēc mana atbilde ir – nē. Es uzskatu, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi nevar palikt civiltiesiskajā apgrozībā.

No manas puses tas būs viss.

Godātā tiesa, paldies.

Labprāt atbildēšu uz jautājumiem.

A. Laviņš.

Jā, daži precizējoši jautājumi.

Jūs nupat minējāt šo piemēru par to, ka kredītiestādē tiek noguldīti kādi līdzekļi, kas iegūti, piemēram, cilvēku tirdzniecības šādā veidā. Un jūs sakāt, ka tas ir nepieņemami, ka citi kreditori varētu pretendēt uz šādiem kredītiestādē esošiem līdzekļiem.

Bet, sakiet, lūdzu, šie kreditori taču var pretendēt uz saviem līdzekļiem, kas ir kredītiestādē? Kāpēc jūs sakāt, ka viņi pretendē uz tieši šiem līdzekļiem? Īsti šo nesapratu. Varētu paskaidrot?

P. Iljenkovs.

Jā, protams, godātā tiesa!

Jo manā ieskatā, ja no tās bankrota masas netiek izņemti noziedzīgi iegūti līdzekļi, tad šajā bankrota masā viņi paliek. Un ja no šīs bankrota masas tiek izmaksāti citu kreditoru prasījumi, nu, mēs varam teikt ar diezgan augstu precizitāti, ka daļa no šiem noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem nonāks pie šiem citiem kreditoriem. Tāpēc viņi arī ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības, lai mēs būtu pārliecināti par to, ka tas, kas tiek izmaksāts citiem kreditoriem, pilnīgi noteikti ir legāls. Citādi šajā gadījumā tie noziedzīgi iegūtie līdzekļi paliek civiltiesiskajā aprītē un var cirkulēt vai var tikt sadalīti starp šiem citiem kreditoriem. Nevar izslēgt arī, ka kāds no tiem citiem kreditoriem nav vienā, piemēram, īpašumtiesību saistītā grupā ar tiem pašiem kreditoriem, kuru līdzekļi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Un nākamais precizējošais jautājums.

Jūs jau sniedzot savu viedokli atbildējāt, ka ne bankai, ne bankas kreditoriem, ne arī šai personai, kurai bankā ir atvērts konts, kurā ir noguldīti līdzekļi, kas vēlāk ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, visām šīm personām neveidojas tiesību uz īpašumu aizskārums. Līdz ar to loģiski, ka mēs varam nākt pie secinājuma, ka tām nav tiesības vērsties konstitucionālajā tiesā, lai pārbaudītu šāda regulējuma satversmību.

Vai jūs redzat kādu citu privātpersonu, kurai būtu tiesības lūgt pārbaudīt tiesiskā regulējuma satversmību?

P. Iljenkovs.

Jā, paldies par jautājumu, godātā tiesa!

Es domāju, ka abstraktā veidā šīs tiesību normas, viņu konstitucionalitāti varētu pārbaudīt atbilstoši Satversmes tiesas likumam tās personas, kam tādas tiesības ir

paredzētas. Es neesmu Satversmes tiesas procesa eksperts... pilnīgi noteikti. Bet, piemēram, tiesībsargs varētu apstrīdēt šo te normu atbilstību Satversmei. Kā zināms, šajā lietā tiesībsarga birojs arī tika pārstāvēts kā pieaicinātā persona un, ja nemaldos, tad arī tiesībsargs teica, ka šajā gadījumā īpašuma tiesību aizskārums nav ar šīm te normām... ja es pareizi atceros...

A. Laviņš.

Jā, es pārtraukšu....

Jā, nav šaubu par to, ka abstraktās kontroles ietvaros tie tiesību subjekti, kuriem ir piešķirtas tiesības vērsties Satversmes tiesā, to var darīt.

Mans jautājums tomēr attiecās uz privātpersonām, jo tomēr kaut kādā mērā šis regulējums... es negrib lietot vārdu “skar”, bet ir saistīts ar privātpersonām.

Nu, lūk! Un mans jautājums ir saistīts ar to, lai saprastu sistēmiski, kā šāds regulējums var tikt pakļauts tiesas kontrolei? Kā personas, kuras vairāk vai mazāk ir saistītas ar šādu regulējumu, vai tās ir tiesīgas tiesiskā valstī vērsties tiesā un teikt: tiesa, lūdzu, pārbaudiet šādu regulējumu tiesiskumu.

P. Iljenkovs.

Jā, godātā tiesa! Manuprāt, tādas personas varētu būt. Ne starp tām personām, kas ir šīs lietas dalībnieki, bet principā šādas privātpersonas varētu būt.

Es domāju, ka ja pirms, piemēram, gada Vilipsona kungs būtu vērsies Satversmes tiesā par šo te apstrīdēto normu konstitucionalitāti, iespējams, viņam būtu, tā sauktais, “*locus standi*”. Bet, kā mēs zinām, Saeima ir pieņēmusi ļoti precīzu izņēmumu no šīm te tiesību normām, paredzot, ka trešajai personai, kas ir labticīgi ieguvusi tieši nekustamo īpašumu un ja tas nav atdodams cietušajam, tad var palikt šīs te personas rīcībā. Mēs zinām šos te grozījumus tād. Un tas ir izņēmums no šī te pienākuma konfiscēt noziedzīgi iegūtu mantu.

Tātad, es domāju, ka šādā gadījumā varbūt *locus standi* būtu Vilipsona kungam vai citai personai, kas būtu nonākusi līdzīgā situācijā un es neizslēdzu, ka principā var rasties šobrīd neparedzami kāzusi, kur arī kādam varētu būt šīs te *locus standi* un tad, protams, arī tiesām būtu pienākums kā tiesību normu piemērotājiem vai interpretētājiem šīs te situācijas risināt.

A. Laviņš.

Un man vēl beidzamais jautājums.

Tātad, no jūsu viedokļa varēja saprast, ka konfiskācijas interese ir prioritāra pār citām interesēm, kuras mēs varam redzēt kredītiestādes maksātnespējas procesā.

Kudinskas kundze, sniedzot savu viedokli, norādīja, ka, atbilstoši Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem, ir jāņem vērā nodrošinot konfiskācijas intereses, citu personu tiesiskās intereses.

Sakiet, lūdzu, kā pie šī koncepta, ko jūs minējāt, ka konfiskācijas interesei ir prioritārs raksturs, kredītiestādes maksātnespējas gadījumā... kā citu personu intereses tiek ņemtas vērā? Un kā tas izpaustos?

P. Iljenkovs.

Tātad, konfiscējot šo nekustamo īpašumu valsts labā, šiem te kreditoriem, kas nevar saņemt savu prasījumu pilnā apmērā no maksātnespējīgās bankas, manuprāt, ir visas tiesības vērsties ar prasījumu Civilprocesa likuma kārtībā, ja viņi uzskata, ka kāda cita persona ir radījusi viņam zaudējumus. Piemēram, kā jau es minēju par visām šīm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasībām, un arī citām prasībām, kas faktiski attiecas uz bankas darbību, ar kurām tika konstatēts, ka tur bija ļoti būtiski trūkumi, kuru rezultātā tika anulēta licence, tas ir būtiski bargākais sods, ko var piemērot Tur bija daudz trūkumu.

Nu, acīmredzot, ir pamats domāt, ka, iespējams, kādas no šīm te bankas amatpersonām nebija līdz galam godprātīgi vai atbilstoši likumam pildījušas savus pienākumus. Līdz ar to, iespējams, tieši šādas te darbības noveda pie tā, ka banka kļuva maksātnespējīga un nevarēja izpildīt savas saistības pret visiem kreditoriem.

Līdz ar to es domāju, ka šiem te kreditoriem, kuriem ir īpašumtiesības... tātad viņiem šajā ziņā rodas kaut kādi zaudējumi, viņi nevar atgūt prasījumu, viņiem ir tiesības vērsties civiltiesiskā kārtībā.

Bet tas, ka valsts konfiscē noziedzīgi iegūtu mantu... manuprāt, tas neskar šos te kreditorus. Samazinās tas apmērs, ko viņi varētu atgūt iespējams, bet pat ja valsts stātos kreditoru rindā... kā jau es teicu... tur nav garantijas, ka visi kreditori dabūs atpakaļ to naudu. Absolūti nav nekādas garantijas.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, godātais Iljenkova kungs! Man ir viens jautājums.

Pirmajā savā stāstījuma daļā jūs ļoti detalizēti izstāstījāt par bankas pienākumiem un saistībām... nu, tā saucamajā legalizācijas jomā.

Vai tad, jūsuprāt, banka ir uzskatāma par labticīgu trešo personu šajā gadījumā? Vai jūs varētu precizēt savu viedokli?

P. Iljenkovs.

Nē, manā skatījumā banka nav šajā gadījumā uzskatāma par labticīgu trešo personu. Turklāt tādās klasiskās konfiskācijas lietās, ja mēs runājam par funkcionējošu kredītiestādi, bankai nemaz nebūtu radies nekāds aizskārums.

Kā jau es minēju, mūsu finanšu nozare, un it īpaši Latvijā, pilda šo ļoti valstiski svarīgo funkciju. Un es gribētu pieminēt, ka, manuprāt, kopš ir sācies šis te finanšu sistēmas kapitālais remonts tā sauktais, kaut arī pēdējos gados mēs redzam, ka mūsu finanšu nozares asociācija, finanšu nozare Latvijā ar šiem te pienākumiem, nu, tā izskatās, ka tiek galā ļoti labi, ļoti veiksmīgi. Tāpēc arī šajos gadījumos, kad tiktu konfiscēti līdzekļi funkcionējošā kredītiestādē, bankai nerastos nekāds zaudējums... tāpēc, ka konfiscētos... jā, tās īpašumtiesības uz līdzekļiem, kas bankā ir noguldīti, bet bankai vairāk nebūtu saistību pret to kreditoru, jo tas prasījums kreditoram bija iegūts noziedzīgā ceļā. Līdz ar to atkal ir tas līdzsvars un banka paliek... nu, teiksim tā, pa nullēm šajā gadījumā.

Tāpēc es neredzu, ka banka varētu būt labticīgais ieguvējs šajā gadījumā... es neredzu tādu konstrukcijas iespējamību.

Protams, ka maksātnespējas procesā tad pieteikuma... es atvainojos... konstitucionālās sūdzības iesniedzēji mēģina tādu tiesisko konstrukciju radīt, bet es šādai konstrukcijai nepiekrītu, ko es, manuprāt, arī mēģināju pasniegt savā runā.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Precizējot šo Rodiņas kundzes uzdoto jautājumu... Jūs sniedzāt, ka banka konkrētajā gadījumā nav atzīstama par labticīgu trešo personu. Jūs domājat šo konkrēto situāciju ar TRASTA KOMERCBANKU vai atbilde bija vispārīga attiecībā uz ikvienu maksātnespējīgu komerciestādi? Tā jūs bijāt domājis?

P. Iljenkovs.

Nē, es domāju, ka šajā konkrētajā gadījumā ar TRASTA KOMERCBANKU mans viedoklis ir, ka nevar būt ne runas par to, ka ir banka labticīgais ieguvējs.

Kopumā, vai bankas maksātnespējīgas vai funkcionējošas un vai tās būtu labticīgie ieguvēji... pie kādiem apstākļiem nākotnē... es nevaru izslēgt, ka tāda situācija varētu būt. Tad būtu jāvērtē katras konkrētās lietas apstākļi. Bet tādas situācijas teorētiski varētu izveidoties.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Saprātu.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Iljenkova kungs!

To, ko es gribēju jautāt, jau arī tikko atbilde bija par vienu no jautājumiem.

Bet ir vēl viens jautājums arī par trešo personu... ja mēs pieņemam, ka šī trešā persona ir labticīga, protams... par viņu aizsardzību.

No tā, ja es pareizi sapratu, kā jūs teicāt, tad noziedzīgi iegūti līdzekļi ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības un nevienam nevarētu būt tiesības uz šādiem līdzekļiem.

Tajā pat laikā līdz ar to man ir jautājums, vai trešās personas, kas ir labticīgas, nav arī jāaizsargā šādā procesā un vai tas pienākums izņemt šos līdzekļus no civiltiesiskās apgrozības, respektīvi, ir absolūts un vai viņš nav jālīdzsvaro ar trešo personu, kas ir labticīga, aizsardzību?

Vai tas, kā jūs teicāt, ka varētu būt... Labi, vispirms lūgšu atbildēt uz šo.

P. Iljenkovs.

Jā, es sapratu jautājumu.

Paldies, godātā tiesa! Jā, tādad starptautiskās tiesību normas, kas regulē konfiskācijas jautājumus Latvijā un kas ir saistošas Latvijā, tādad viņas arī nosaka, ka ir jānodrošina, ka tām personām, kuras skar konfiskācijas pasākums, ir pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi nolūkā aizsargāt šo te personu tiesības, bet netiek noteikti izņēmumi attiecībā uz gadījumiem, kad noziedzīgi iegūti līdzekļi atrodas labticīgās trešās personas īpašumā un ka tādad tie noziedzīgi iegūti līdzekļi būtu atstājami viņas īpašumā. Tādad šis te konvencijas neparedz, ka būtu kādi izņēmumi piemērojami, bet paredz, ka šādām personām ir nepieciešami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, lai varētu šo te situāciju atrisināt.

Un šeit es vēlreiz vēlos piebilst arī tam, ko iepriekšējais runātājs, Selgas kungs, minēja, ka Latvijā laika posmā... ja nemaldos, no 29. oktobra līdz 10. novembrim 2017. gadā notika ļoti nopietna vizīte no starptautiskajiem novērtētajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, par to, kāds ir, numur viens, Latvijas tiesiskais regulējums atbilstībā pēc starptautiskās prakses labākajiem standartiem un, otrkārt, par to, cik tad Latvija ir efektīva, piemērojot visus šo te pasākumus. Un 2018. gada 23. augustā šis te ziņojums tika publicēts. Kā mēs atceramies, tas Latvijā iesāka diezgan ilgstošu un sāpīgu procesu, kura rezultātā mēs varējām nokļūt tā saucamajā “pelēkajā sarakstā” un šajā te ziņojumā, *money wall* ziņojumā tā sauktajā, ir ļoti daudz kritikas par to, kā Latvija ir cīnījusies ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, apzinājusies savus riskus un tamlīdzīgi.

Bet es gribētu piebilst, ka attiecībā uz konfiskāciju tur ir minēts, ka Latvijas tiesiskais regulējums pietiekami labi aizsargā tādad trešās personas. Nu, ne pietiekami labi... bet tur ir rakstīts, ka aizstāv trešo personu labticīgo intereses un tādad nav konstatētas nekādas problēmas šajā te jomā tiesiskajā regulējumā Latvijā.

A. Kučs.

Paldies.

Vēl nedaudz turpinot par šo tēzi, ka, ja šī manta jeb finanšu līdzekļi ir iegūti noziedzīgā ceļā, viņi ir jāizņem... es gribēju jautāt, ja šī tēze ir absolūta, tad kā vērtēt jūsu jau minēto Saeimas pieņemto izņēmumu Kriminālprocesa 360. pantā, kas paredz arī mantu, nekustamo īpašumu gan, kas iegūts noziedzīgā ceļā, ka tas var palikt pie labticīgā ieguvēja... Tātad, vai tas arī nenonāk pretrunā tai jūsu tēzei, ka šī manta, ja viņa ir noziedzīgi iegūta, būtu tad ir jāizņem visos gadījumos, arī no labticīga ieguvēja. Vai šeit ir atšķirība tas, ka tā ir privātpersona, nekustamais īpašums un kredītiestāde, vai ir kādi citi apsvērumi?

P. Iljenkovs.

Es sapratu jūsu jautājumu.

Godātā tiesa! Paldies.

Par šiem te grozījumiem ir jāpiemin, ka valsts noteica šo te izņēmumu attiecībā uz labticīgā tiesību aizsardzību, kas saistījās arī ar valsts uzturētajiem publiskajiem reģistriem. Tātad valsts uztur šo te publisko reģistru, kuram ir ticamība un šeit labticīgais ieguvējs tic šiem te publiskajiem ierakstiem, ko uztur valsts reģistros. Un beigas tiek atzīts, ka nē, tomēr tie ir noziedzīgi iegūti līdzekļi.

Un šeit likumdevējs... es pieņemu... laikam samērojot to, ka labticīgā persona ticēja publiskajiem ierakstiem, ko valsts uztur un to intereses, ka ir jākonfiscē vēl valsts labā šie te noziedzīgi iegūtie līdzekļi, svērās par labu tam, ka šī te persona, iegūstot nekustamo īpašumu labticīgā veidā, pamatojoties uz, ka viņa bija... principā viņa varēja ticēt šiem te publiskajiem reģistriem, bet intereses nosvērās par labu labticīgajai trešajai personai.

Kā jau minēju, tas ir tāds ļoti īpašs izņēmums no faktiski visaptverošā pienākuma tomēr noziedzīgi iegūtus līdzekļus no civiltiesiskās apgrozības izņemt. Un man tas pienākums izņemt noziedzīgi iegūtus līdzekļus no civiltiesiskās aprites šķiet absolūti nepieciešams.

Tāds ir mans viedoklis.

A. Kučs.

Paldies par atbildēm.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumam uzdošanai tiesīm Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien, Iljenkova kungs! Man ir divi jautājumi.

Pirmais jautājums būtu... Lai gūtu tādu, iespējams, plašāku priekšstatu...

Jūs droši vien labi zināt, ka kredītiestādes likvidāciju var veikt ne tikai maksātnespējas gadījumā, un mēs šajā tiesas procesā raugāties... nosacīti sakot, strādājoša banka un maksātnespējas situācijā esoša banka.

Sakiet, lūdzu, jūsu viedoklis būtu tāds pats, ja mēs runātu par kredītiestādes likvidāciju vai pašlikvidāciju tāpat ar kredītiestādes akcionāru sapulces lēmumu. Vai tad kaut kas mainītos, vai būtu tās atbildes tieši tādas pašas? Paldies.

P. Iljenkovs.

Jā, paldies par jautājumu.

Godātā tiesa! Atbildes būtu tieši tādas pašas un es domāju, ka arī likvidējamās bankas gadījumā tā situācija, tā tiesiskā ietekme no konfiskācijas būtu tieši tāda pati kā funkcionējošai kredītiestādei, tāpat vērstos gan prasījums, gan attiecīgi šī te prasījuma summa un banka būtu pa nullēm. Banka neko nezaudētu un, kā jau minēju, bankai arī nevajadzētu neko zaudēt šajā gadījumā nekādu īpašumu.

G. Kušņš.

Labi. Paldies.

Un otrs jautājums. Vairākkārt jau ir izskanējis tas, ka šis maksātnespējas process, kā mūsu lietā izskatāmajā gadījumā, notiek tā nosacīti pats par sevi un paralēli tam notiek arī šo noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācijas process. Nu, respektīvi, viņi abi notiek vienlaicīgi... varbūt “pats par sevi” nav īsti pareizie vārdi. Notiek paralēli.

Un vairākkārt ir izskanējis arī tiesas sēdē, ka šim noziedzīgi iegūto līdzekļu konfiskācijas procesam, kas tāpat dažādi tiek apzīmēts, ir prioritārs raksturs vai tas ir vēl viss kāds. Arī jūs liekas, lietojat šo terminu.

Sakiet, lūdzu, es nesadzirdēju... iespējams, es nesadzirdēju, bet jūs varat pateikt, kas jūsu prātā ir šis prioritārā rakstura tiesiskais pamats? Tieši kāpēc jūs uzskatāt, ka tas ir prioritārs. Mēs redzam, ka tie abi procesi notiek paralēli. Bet tieši kāpēc jūs uzskatāt, ka tieši konfiskācijai ir prioritārs raksturs? Paldies.

P. Iljenkovs.

Paldies par jautājumu.

Godātā tiesa! Referējot uz to, ko jau es teicu savā runā, es neteicu, ka ir prioritārs raksturs, es teicu, ka, manuprāt, tur vispār pat nav konflikta, nav kolīzijas starp šiem te diviem procesiem un viņi nevar rasties.

Bet atbildot uz godātās tiesas jautājumiem, kur tika ietverts jautājums par prioritāro kārtību, es to neapstrīdēju, jo, ja godātā tiesa konstatēja, ka tur ir manāms kāds konflikts starp šiem te diviem procesiem, tad tomēr es arī piekristu tēzei, ka konfiskācija ir prioritāra, jo valstij ir jānodrošina tiesiskums valstī... nu, lai būtu tiesiskums... te laikam būtu jāiet atpakaļ pie tiesību teorijas pamatiem, ka tāpat valsts nodrošina šo te tiesiskumu un to, ka noziedznieki negūst labumu no savām

noziedzīgajām darbībām un ja viņi var turpināt gūt labumu netraucēti, tad kas apturēs šos noziedzniekus no tālākas noziegumu veikšanas? Līdz ar to tas ir tāds pamatprincips, ka noziedzniekiem viņu noziedzīgi iegūtā nauda ir jāņem nost, ka viņi nedrīkst iedzīvoties uz noziedzīgu darbību rēķina, kas kaitē visai sabiedrībai. Tas atkal veicina korupciju, tas veicina organizēto noziedzību un ļoti daudzas citas nevēlamas lietas demokrātiskā sabiedrībā.

Savukārt, maksātnespējas procesā... tur pastāv, manuprāt, vairāki tie elementi, kas... bankas maksātnespējas procesā pastāv vairāki tie elementi, kas nodrošina to, lai kreditori tās īpašumtiesības nezaudētu. Jā... kā es jau pieminēju runā par 2008. gada finanšu krīzi, un tās rezultātā Eiropas Savienībā, teiksim, tika izstrādāti ļoti, ļoti nopietni normatīvie akti, lai nodrošinātu to, ka finanšu sektorā un katrai bankai tomēr saglabājas tās stabilitāte. Tas attiecas uz visām kapitālpietiekamības prasībām, par kurām, manuprāt, jau pietiekami stāstīja arī Vainovska kungs iepriekšējā dienā, kad notika tiesas process. Tas attiecas uz to, ka banku amatpersonām valdēs un padomēs ir ļoti nopietnas prasības attiecībā uz to reputāciju, uz atbilstību amatam, kur ir jābūt izpratnei par to, kā strādā finanšu sistēma, lai šīs te amatpersonas varētu pieņemt loģiskus un izsvērtus lēmumus attiecībā uz to, kā banka turpinās strādāt.

Tieši pie šīm te pašām prasībām ir arī tā 4. AML jeb noziedzīgi iegūto līdzekļu novēršanas direktīva, kas harmonizē visus šos te noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumus Eiropas Savienībā un patiesībā starp šiem te jautājumiem – noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršana un prudenciālās prasības – ir ļoti liela saistība, jo, ja banka nespēj tikt galā ar to, ka viņas pakalpojumi tiek izmantoti noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijai, tā banka var nonākt arī problēmās attiecībā uz kapitāla pietiekamību. Tādus gadījumus mēs esam redzējuši.

Tātad... ja šīs visas normas ir pieņemtas, ir ļoti nopietna uzraudzība, ir vienotais uzraudzības mehānisms, ko veic Finanšu un kapitāla tirgus komisija, tātad nacionālā kompetentā iestāde Eiropas Savienības dalībvalstīs un Eiropas Centrālā banka. Skaidrs, ka nevarēs uzraudzīt visu un katru bankas darbību pilnīgi vienmēr, bet uzraudzības sistēma ir ļoti stipra.

Tāpat ir Noguldījumu garantijas fonds. Tas, ka katram noguldītājam tie simts tūkstoši ir garantēti neatkarīgi no tā, kas notiek... Tāpat ir tāda banku noregulējumu un atveseļošanas vai atkopšanas direktīva *bank resolution and recovery directive*, kas paredz, ka gadījumā, ja banka tomēr nonāk finanšu grūtībās, ir instrumenti, kā šo te banku glābt, kā saglabāt šīs te kreditoru intereses, sabiedrības intereses. Un gadījumā, ja tomēr banka iet uz to maksātnespēju, un to sauc angļu valodā direktīvās un normatīvajos aktos par terminu *failing or likely to fail*, Eiropas iestādēm tātad ir tiesības šo banku glābt ar dažādiem instrumentiem.

Un neskatoties uz visu šo te milzīgo normatīvo aktu kopumu, kas pastāv Eiropas Savienībā un ir piemērojams Latvijā, ir bankas, kas tomēr pamanās kļūt

maksātnespējīgas. Un tas ir... šo te darbību sekas, manuprāt, kas rada zaudējumus un īpašumtiesību aizskārumu šiem te bankas kreditoriem, ne tas, ka valsts izņem ārā no apgrozības noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Un tāpēc arī konfiskācijai ir prioritārs raksturs.

G. Kusiņš.

Paldies par jūsu atbildi.

Un tad vairākās tiesas sēdēs, kas mums jau ir notikušas, ir izskanējis viedoklis, ka šajā gadījumā valsts varētu... vajadzētu iestāties tajā attiecīgajā kārtā, kurā bija šis te noziedzīgi iegūtu līdzekļu ieguldītājs kredītiestādē.

Vai es pareizi sapratu jūsu viedokli, ka valsts pienākums izņemt līdzekļus, kas atzīti par noziedzīgi iegūtiem, nav saistīts ar valsti kā kreditoru, ka tas nevar būt saistīts ar valsti kā kreditoru. Paldies.

P. Iljenkovs.

Tieši tā, godātā tiesa! Es neredzu, ka valsts šajā situācijā vispār kaut kādā veidā būtu kreditors. Šis te konfiskācijas pienākums ir izrietējis nevis no kaut kādiem pienākumiem bankai maksāt nodokļus vai nodevas valstij, vai maksāt par kaut kādiem citiem pakalpojumiem, ko sniedz valsts, bet tas ir izveidojies pilnīgi cita procesa rezultātā. Tāpēc, ka ir bijis process par noziedzīgi iegūtu mantu, iespējams, tas pat varbūt bijis kriminālprocess, un tagad ir jākonfiscē noziedzīgi iegūta manta. Es neredzu nevienu pamatu, lai valsts stātos šajā te kreditoru rindā. Turklāt, iztaujājot iepriekšējo runātāju, pieteikuma iesniedzēju pārstāvis minēja, ka šie te noguldītāji, kuru prasījumi tika atzīti par noziedzīgi iegūtiem, visticamāk, nedabūs no bankas, bet arī valsts neko dabūtu, ja iestātos viņa vietā. Nu, vai tādā veidā mēs sasniegtu noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas mērķus? Manā skatījumā pilnīgi noteikti, ka nē.

Es esmu dzirdējis, protams, no augsti godājamiem un cienījamiem jurisprudences profesoriem, doktoriem pēdējās tiesas sēdēs arī viedokļus, kas acīmredzot nonāk pretrunā ar manējo. Bet, manuprāt, tā ir normāla situācija, ka juristiem mēdz būt dažādi viedokļi par lietām. Es, manuprāt, savu paskaidroju.

G. Kusiņš.

Jā, labi. Paldies.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies. Paldies par jūsu viedokli.

Man pirmais jautājums. Jūs teicāt, ka trešajām personām jānodrošina efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, bet tāpat visos gadījumos manta ir viņām jānoņem.

Jautājums: ko dod tai labticīgajai trešajai personai efektīvs tiesas process, kurš tāpat noslēgsies ar simtprocentīgu rezultātu, ka tas īpašums viņai tiks noņemts?

P. Iljenkovs.

Paldies par jautājumu.

Es nezinu, vai mēs varam uzreiz prognozēt visu tiesas procesu iznākumus un vai nevarēs šo te apstrīdēt pietiekami veiksmīgā kārtībā.

Pie tam, ja civilprocesuālā kārtībā, piemēram, šādi kreditori vērstos pret personām, kas, iespējams, ir novedušas banku līdz maksātnespējai, es neredzu, ka vienmēr tas nozīmētu to, ka persona varētu atgūt savas intereses. Ja salīdzinošās situācijās mēs zinām, ka Latvijā tādad ir bijušas vairākas maksātnespējīgas kredītiestādes... publiski ir pieejama informācija, piemēram, par to pašu DNB banku, kas šobrīd ir maksātnespējas procesā, liecina, ka tur maksātnespējas administrators ir vērsies pret vairākām šīs te jau bankas amatpersonām ar civiltiesisku prasījumu par nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu. Un es nevarētu garantēt vai kādā veidā šobrīd paredzēt tiesas procesa iznākumu.

M. Šķiņķis.

Jā, bet jūs runājat par citiem procesiem, par civilprocesiem. Es runāju par to, ko jūs runājat, atbildot uz tiesneša jautājumiem. Jūs teicāt, ka tādad no starptautiskajām konvencijām izriet valsts pienākums nodrošināt, ka konfiscējot noziedzīgi iegūtus līdzekļus vai mantu, ir jānodrošina efektīvs tiesas process trešajai personai, kurai šo mantu ņem nost. Vai es nepareizi sapratu to, ko jūs teicāt? Ka tomēr nav jānodrošina trešajai personai tiesas process?

P. Iljenkovs.

Ir jānodrošina, jā. Tas ir tas, ko paredz starptautiskās konvencijas, Bet es tās starptautiskās konvencijas nerakstīju, tāpēc es nemācēšu atbildēt par to.

M. Šķiņķis.

Labi. Un tāpēc man bija jautājums... es saprotu, ka jūs nerakstījat konvencijas, bet kaut kāda doma jau droši vien tur ir iekšā ielikta, kādēļ ir jānodrošina tiesas process. Un jūs sakāt, ka tiesas procesam ir jābūt, bet tam jānoslēdzas tāpat ir ar mantas noņemšanu. Nu, es, godīgi sakot, domāju, ka nav jēgas tādām tiesas procesam. Varbūt ir jēga? Tāpēc ir mans jautājums.

P. Iljenkovs.

Varbūt ir jēga. Pilnīgi noteikti es domāju, ka ir jēga tāpēc, ka mēs nevaram šobrīd paredzēt visas tiesiskās attiecības un to īpašos apstākļus, kas varētu būt... kas varētu pastāvēt šādās attiecībās starp dažādām personām...

A. Laviņš.

Jā... uz šiem jautājumiem jūs atbildējāt, ka ir jēga. Jautājums bija – vai ir jēga? Jūs atbildējāt, ka ir jēga.

Turpinām.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Nākamais jautājums. Jūs teicāt, atbildot uz tiesneša jautājumiem, ka Vilipsona kungam būtu tiesības vērsties Satversmes tiesā, ja Saeima nebūtu to viņa problēmu atrisinājusi ar tiesību normu. Kas nošķir... Kāpēc Vilipsona kungs var vērsties tieši Satversmes tiesā 105. panta aizsardzībai apstrīdot regulējumu un, piemēram, kāda cita trešā persona, kurai tiek ņemta nost manta uz tiesību normas pamata, nevar vērsties?

P. Iljenkovs.

Kāda cita persona varētu. Vilipsons kungs... nē... vai varēja vai varētu... Tādā gadījumā, ja nebūtu Saeima pieņēmusi tos grozījumus, jo šī te konfiskācija valsts labā aizskartu tieši viņa īpašumtiesības uz to nekustamo īpašumu, kuru viņš bija ieguvis labticīgi, palaujoties uz valsts uzturētiem publiskiem reģistriem.

Šajā gadījumā, par ko mēs runājam konkrēti izskatāmajā lietā, es uzskatu, ka nav šādu tiesību, jo nav labticīgo ieguvēju. Banka nav labticīgais ieguvējs un es uzskatu, ka maksātnespējīgās bankas kreditoriem nav tā aizskārums. Bet arī citos gadījumos citām personām, kā jau es saku... ka attiecībās starp personām var rasties dažādi strīdi un dažādas situācijas, kuras, iespējams, var ietekmēt arī valsts īpašumtiesību konfiskāciju un tad šādos gadījumos, ja tāda ir bijusi, tad, iespējams, ka arī šādas personas varēs vērsties konstitucionālajā tiesā, Satversmes tiesā Latvijā, lai pārbaudītu šo te tiesību normu konstitucionalitāti. Es vienkārši negribu teikt – nē... jo man nav zināšu par visām tiesiskajām attiecībām, kas Latvijā ir pastāvošas. Tāpēc es negribētu aizvērt tādas durvis uz to, ka šādu tiesību norma nevarētu tikt apstrīdēta. Pilnīgi noteikti var rasties kaut kādas teorētiskas situācijas hipotētiskas, kuras mēs varētu pamodelēt... Tas būtu iespējams.

M. Šķiņķis.

Nākamais jautājums... man divi par labticīgo trešo personu aizsardzību ir palikuši.

Tātad, jūs teicāt, ka banka kaut kādā gadījumā teorētiski varētu būt labticīgā trešā persona. Šajā gadījumā jums ir šaubas par konkrēto banku.

Tad kādā procesā un kurš tad var konstatēt, ka šajā gadījumā TRASTA KOMERCBANKA nav labticīgā trešā persona un līdz ar to nekādu tiesību aizsardzību nebalsta, arī Satversmes tiesā un nekur...savukārt citā gadījumā tomēr varētu... Kādā procesā un kurš to secina?

P. Iljenkovs.

Es nezinu... man būtu grūti šobrīd pamodelēt tādu situāciju hipotētisku... Atkal... ņemot vērā šīs te konkrētās lietas apstākļus... tādad... šai bankai nav... manuprāt, tas iemesls, kādēļ banka nav uzskatāma par labticīgo trešo personu, es izklāstīju savā runā, manuprāt, pietiekami skaidri. Savukārt par citu banku tiesībām būt labticīgām... par citu banku labticīgas trešās personas statusu pie citādiem tiesiskajiem apstākļiem es šobrīd neņemos paredzēt. Es uzskatu, ka tādas situācijas teorētiski var rasties. Un varbūt ne tikai attiecībās starp noguldītājiem un banku, kā attiecības noguldītājs - banka un viņu tās savstarpējās saistības... varbūt pie citiem apstākļiem banka var izsniegt kredītu un bankas sniedz dažādus finanšu pakalpojumus... un pateikt uzreiz tā pēc noklusējuma, ka banka nekad nevarēs būt trešā persona, es neņemos un es domāju, ka tas būtu nepareizi tā pateikt.

M. Šķiņķis.

Paldies. Pēdējais jautājums par labticīgumu.

Vai jūs piekrītat tādai tēzei, ko ir izteikusi arī Finanšu izlūkošanas dienesta vadītāja, ka tādad Satversmes tiesa jau 2017. gadā uzdeva valstij veidot mehānismu labticīga ieguvēja aizsardzībai, un tas nav izdarīts vai pat lemts par šāda mehānisma veidošanu. Un vai vienlaicīgi var piekrist, ka mehānisms šādu labticīgu personu aizsardzībai nav izveidojams tikai ar viena panta iekļaušanu Kriminālprocesa likumā.

Vai jūs piekrītat, ka tāda mehānisma nav vai nepiekrītat?

P. Iljenkovs.

Kā jau es teicu, manuprāt, par trešo personu aizsardzību ļoti skaidri bija pateikts ziņojumā. Ļoti skaidri mēs redzam, ka šīs te izņēmums ir bijis Kriminālprocesa likumā attiecībā uz labticīgo ieguvēju un nekustamo īpašumu un publiskajiem reģistriem.

Tas, ko ir teikusi, ja es nemaldos, Finanšu izlūkošanas dienesta priekšniece... es nezinu šīs te intervijas vai teksta kontekstu, no kāda tas ir izsecināms, tādēļ es neņemtos komentēt.

Bet man ir informācija, ka šodien tiesas procesā tiks uzklautā arī Finanšu izlūkošanas dienesta priekšniece un šo jautājumu, es domāju, ka jūs varētu adresēt viņai un tad jūs saņemtu tādu visaptverošu atbildi uz to.

M. Šķiņķis.

Jā. Liels paldies. Vēl divi jautājumi.

Vai es pareizi sapratu... tādad, mēs runājam par maksātnespējīgu kredītiestādi. Tādad bankā ir palikuši mazāk līdzekļu, nekā noguldīti. Tādēļ, vai es pareizi sapratu, ka jūs uzskatāt, ka šajā gadījumā tādad ir jākonfiscē bankas kā trešās personas manta tādā apmērā, kādā šie negodprātīgie kreditori bija noguldījuši? Vai es pareizi sapratu?

P. Iljenkovs.

Tieši tā. Tieši precīzi tā. Jā.

M. Šķiņķis.

Liels paldies jums.

Un pēdējais jautājums. Jūs runājat par šīs visas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas sistēmas mērķiem un te jūs teicāt, ka nu bet valsts jau neko neiegūtu beigās, ja iestātos kreditoru rindā. Tātad naudiskā izteiksmē neiegūtu.

Tad ir jautājums: kāds tad ir tas mērķis konfiscējot prasījumu vai naudu... iegūt valsts budžetā to skaitli, kuru kāds noguldītājs kādreiz negodprātīgi ir ielicis vai kāds cits ir mērķis? Kas ir tas mērķis, kā jūs definējat? Kāpēc vispār ir šādas apstrīdētās normas pieņemtas?

P. Iljenkovs.

Jā, paldies par jautājumu.

Primārais un galvenais mērķis ir izņemt noziedzīgi iegūtus līdzekļus no civiltiesiskās apgrozības, lai noziedznieki vai kādas citas personas no viņiem negūst labumu un atjaunot to mantisko stāvokli vismaz tā, it kā noziegums nebūtu noticis. Protams, citus kaitējumus, ko noziegums nodara, diez vai mēs varēsim ar konfiskāciju vērst par labu, bet tas ir tāds ļoti nopietns instruments, lai šo situāciju vērstu par labu. Un, manuprāt, arī iepriekšējais runātājs Selgas kungs izstāstīja ļoti labi par trim konfiskācijas mērķiem. Tos es neatkārtošu.

Attiecībā uz to, ka banka varētu... nevis banka, bet valsts varētu atgūt to skaitli... Tas ir pakārtots mērķis, jo šo te naudu valsts var izmantot dažādu sociālo problēmu risināšanai, iespējams, šo te naudu vēršot par labu tām personām, kas ir cietušas kādu noziegumu rezultātā... bērniem, kas ir cietuši varbūt kādas varmācības rezultātā, piemēram, cilvēktirdzniecības upuriem... tā arī būtu, manuprāt, pietiekami adekvāta politika, bet tas jau ir politikas veidotāju jautājums un atbildība, kā šo konfiscēto naudu sadalīt tā, lai vismaz kaut kādā veidā šo te sociālo taisnīgumu atgrieztu atpakaļ.

M. Šķiņķis.

Tomēr vēl viens jautājums. Tātad mums tie fakti rāda un es redzu, ka jūs esat ļoti labi iepazinies ar lietas faktiem, ka šie negodīgie kreditori, esot kreditoru rindas pašās beigās, nebūtu dabūjuši naudu ārā no bankas un viņiem ir noņemts šis prasījums nevērtīgais. Tagad viņi ir arī atbrīvoti no pienākuma... šie negodīgie kreditori... arī mantiski neseš nekādā veidā valstij šo naudu. Vai jūs nesaskatāt, kur ir tā netaisnība? Jūs runājat par taisnīgumu kā mērķi... Vai jūs neredzat netaisnīgumu, ka šie noziedznieki tiek cauri diezgan lēti vai par velti... tā es varētu teikt.

P. Iljenkovs.

Paldies par jautājumu.

Nē... es nekādā veidā neredzu to, ka noziedznieki tiek ārā par velti... viņi dienas beigās bija noguldījuši tajā bankā, ja nemaldos piecus vai sešus ar pusi miljonus un viņi visu laiku būs ārā... viņi to nedabūs... tā kā, manuprāt, mērķis ir sasniegts.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi pieaicinātajai personai?

J. Priekulis.

Godātā tiesa! Varbūt divi jautājumi, kas precizē arī sniegtās atbildes.

Labdien, Iljenkova kungs! Jūs minējāt to, ka kreditoru prasījumu nevar apmierināt, jo banka ir maksātnespējīga. Vai es pareizi saprotu jūsu teikto, ka cēlonis tam, kāpēc kreditori nevar saņemt šo savu legālo daļu pilnā apmērā, ir nevis saistīts ar līdzekļu konfiskāciju, bet ar citiem apstākļiem: maksātnespēju, tās novešanu līdz maksātnespējai un jūs vēl teicāt, ka, iespējams, kāda bankas amatpersonas nepamatota rīkošanās. Vai es pareizi saprotu par šo te jautājumu, ka cēlonis ir nevis līdzekļu konfiskācija, bet citi apstākļi.

P. Iljenkovs.

Jā, paldies par jautājumu.

Pilnīgi noteikti, ka jā, konfiskācija nav tas iemesls, kādēļ kreditori varētu nedabūt savu prasījumu pilnā apmērā. Iemesls tam, ka viņi to nedabūs, ir tas, ka ir ierosināts maksātnespējas process un banka nevar segt savas saistības pilnā apmērā. Kas ir par iemeslu maksātnespējas procesam, to, protams, es nezinu. Es operēju tikai no tās publiski pieejamās informācijas, kas ir par būtiskajiem bankas trūkumiem vairākās būtiskās darbības jomās bankai un ilgstoši šie trūkumi ir bijuši. Tātad, tas liecina par to, ka var būt kādas problēmas... Un citas publiski pieejamas informācijas, kas varētu liecināt, ka, iespējams, tāda rīkošanas kā krietnam un rūpīgam saimniekam nav varbūt bijusi līdz galam tāda, kādu to varētu sagaidīt kreditori.

J. Priekulis.

Paldies.

Un tad pēdējais jautājums. Vai es pareizi saprotu arī viedokli, ka tā viena no iespējām, kā kreditori varētu atgūt, teiksim, šo te savu legāli noguldīto daļu, tad vērst prasījumu pret bankas amatpersonām, kuri nav, iespējams, rīkojušies kā krietni un rūpīgi saimnieki un radījuši zaudējumus šiem te kreditoriem. Vai es pareizi saprotu?

P. Iljenkovs.

Ja es būtu bankas kreditors, tad es neapšaubāmi atstātu šādu iespēju. Jā.

J. Priekulis.

Paldies. Godātā tiesa, jautājumu vairs nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad, Iljenkova kungs, teikšu paldies jums par dalību tiesas sēdē, par sniegto viedokli, sniegtajām atbildēm. Varat atslēgties no tiesas sēdes un novēlēšu jums jauku dienu!

P. Iljenkovs.

Paldies. Visu labu!

A. Laviņš.

Visu labu!

Šobrīd tiek izsludināts īss pārtraukums līdz pulksten 12.10.

Pārtraukums.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdē uz klausīt pieaicinātās personas.

Kā nākamā persona ir Ugis Zeltiņš. Vai Zeltiņa kungs ir pieslēdzies tiesas sēdei?

U. Zeltiņš.

Labrīt, godātā tiesa! Jūs redzu un dzirdu. Esmu pieslēdzies.

A. Laviņš.

Tā... labi. Mēs arī jūs redzam un dzirdam. Personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti. Pēc tiem mēs varam pārliicināties par jūsu personas identitāti. Ļoti labi.

Zeltiņa kungs, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai.

U. Zeltiņš.

Paldies, godātā tiesa!

Šajā lietā esmu aicināts izteikties kā pieaicinātā persona, par ko tiesai pateicos un pievērsīšos tiem jautājumiem, kurus lēmumā par pieaicinātās personas statusa piešķiršanu tiesa man uzdeva.

Tātad tiesa vaicāja par to, kāda nozīme izskatāmajā lietā ir Eiropas Savienības pamatlēmumam Nr. 2005-212 un direktīvai Nr. 2014-42.

Abi normatīvie akti noteic, ka konfiskācijas lietās dalībvalstij ir pienākums nodrošināt, ka tiek aizsargātas labticīgas trešās personas. Taču es piebildīšu, ka šis pienākums aizsargāt labticīgas trešās personas izriet ne tikai no abiem minētajiem aktiem, bet arī no Eiropas Savienības pamattiesību hartas... hartas 51. panta 1. punkts nosaka, ka tajā brīdī, kad dalībvalsts rīkojas Eiropas tiesību regulētā jomā, to saista Eiropas Savienības tiesību aktos pastāvošās tiesību normas, starp kurām, protams, ir arī īpašuma tiesību aizsardzība.

Eiropas Savienības tiesa savā praksē ir atsaukusies gan uz direktīvām un pamatlēmumā noteikto trešo personu aizsardzību, gan uz trešo personu aizsardzību, kas izriet no pamattiesību hartas un arī izskaidrojusi, ka dalībvalstij ir ne tikai tiesības nodrošināt labticīgu trešo personu aizsardzību konfiskācijas procesā, bet arī pienākums nodrošināt šo labticīgo trešo personu aizsardzību. Tātad, arī Latvijai būtu jārīkojas atbilstīgi un normatīvais regulējums jāveido tā, lai labticīga trešā persona varētu savas tiesības konfiskācijas lietā aizsargāt.

Te es gribētu norādīt, ka, manuprāt, tā pozīcija, kuru aizstāv Saeima un arīdzan citas valsts iestādes šajā lietā, ir nesavietojama ar šo pienākumu apsvērt, vai nav aizskartas labticīgas trešās personas tiesības. Proti, Saeimu, ja pareizi saprotu tās pozīciju, pat neinteresē, vai šajā gadījumā bankas kreditori ir vai nav izpildījuši to, kas no tiem bija sagaidāms, vai tie varēja vai nevarēja paredzēt konkrētā riska iestāšanos un šo risku kontrolēt. Ar risku saprotot situāciju, kurā valsts aizsteidzas priekšā pārējiem maksātnespējīgas komercsabiedrības kreditoriem.

Ja tāda ir Saeimas pozīcija, es uzdrošinos apgalvot, ka tā ir nesavietojama ar pienākumu nodrošināt to, ka trešo personu labticība tiek vērtēta un tādā gadījumā es sacītu, ka pamatlēmumu un direktīvu mūsu likumdevējs nav sapratis līdz galam pareizi.

Līdz ar to arī nav pārsteigums, ka normatīvajos aktos, nu, primāri gan ir jālasa Kriminālprocesa likums, jo kur gan citur to meklēt, bet normatīvajos aktos, kas Latvijā ir spēkā kopumā, nav normas, kas norādītu tiesai un labticīgajai trešajai personai, piemēram, maksātnespējīgās sabiedrības kreditoram, ka šai labticībai ir nozīme. Un atzīmēšu, ka arī tas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmums, kuru par aizskāruma brīdi uzskata abi pieteicēji šajā lietā, patiešām arī labticības jautājumam nepievēršas, proti, arī tiesa normatīvajā regulējumā neatrod normu, kas tai liktu izpildīt Eiropas Savienības tiesību prasīto pienākumu novērtēt, vai netiek aizskartas labticīgas trešās personas tiesības.

Kā jau pieminēju garāmejojot savā rakstveida viedoklī, es nešaubos, ka labs tiesību piemērotājs varētu nākt klajā ar acīmredzamu kādas tiesību normas interpretāciju un šo labticīgo kreditoru tādējādi aizsargāt. Bet nu, acīmredzot, mūsu tiesību sistēma ar to nav tikusi galā.

Saskaņā ar Eiropas Savienības tiesas sniegtajiem skaidrojumiem, pamatlēmumu un direktīvu transponēšanai nav jānotiek burtiski, protams. Mums nebūtu jāmeklē, kurā normatīvajā aktā vārds vārdā ir atkārtoti attiecīgie lēmuma un direktīvas formulējumi. Vēl jo vairāk. Eiropas Savienības tiesa arī ir norādījusi, ka dažkārt valsts var izskaidrot, ka ir izpildījusi transponēšanas pienākumu, atsaucoties uz kaut kādām vispārīgām normām vai principu līmenī pastāvošu regulējumu, kas sasniedz to rezultātu, kuru sasniegt prasa pamatlēmums vai direktīva.

Bet nu, šīs lietas apstākļi, manuprāt, ir pietiekami, lai mēs secinātu, ka ar vispārīgām normām vai principiem izlīdzēties nevaram un transponēšana, manā ieskatā, ir notikusi kļūdaini un šī kļūda ir izpaudusies tādējādi, ka tiesību piemērotājs un persona, kuras intereses konfiskācija aizskar, neatrod normatīvu pamatu apsvērt labticīga ieguvēja... atvainojiet, labticīga kreditora aizsardzību.

Lūk, tik daudz par pamatlēmuma un direktīvas transponēšanu Latvijas tiesībās.

Satversmes tiesa lēmumā par jautājumu uzdošanu man kā pieaicinātajai personai arīdzan aicināja izteikties par dažiem citiem jautājumiem, kas mani aizskar būtiski un tiem arī varbūt tagad īsumā pievērsīšos.

Pirmkārt, jau daudzkārt pieminētais jautājums par to, kam pieder nauda, kas noguldīta kredītiestādē. Kā jau rakstīju Satversmes tiesai iesniegtajā viedoklī un kā ļoti artikulēti izskaidroja speciālisti, kas šajā jomā ir daudz kompetentāki par mani, nav vietas īstām šaubām par to, ka šī nauda pieder kredītiestādei. Taču, raugoties no ES tiesību perspektīvas un konkrēti runājot par direktīvā lietotajiem formulējumiem, es pat atzīmētu, ka šai diskusijai nav īstas nozīmes, izšķirot šajā Satversmes tiesas lietā būtiskos jautājumus. Kāpēc? Tāpēc, ka direktīva aizsargā labticīgās trešās personas tiesības vispār nevis konkrēti īpašumtiesības vai konkrēti prasības.

Uzklausot tos daudzus un, gribētu teikt, artikulēti paustos viedokļus, kurus Satversmes tiesai pieaicinātās personas un puses šajā lietā jau ir paidušas, man ir radies jautājums par to, vai ir izskanējusi atbilde uz jautājumu, ko derīgu valsts sasniedz, iestājoties rindā pirms pārējiem maksātnespējīgās kredītiestādes kreditoriem. Un te mana atbilde laikam būtu tāda, ka šādu atbildi nesaklausīju un arī man šķistu, ka derīgs mērķis sasniegts netiek. Jebkurā situācijā... jebkurā situācijā... vienalga, vai valsts iestājas rindā priekšā pārējiem kreditoriem vai valsts pārņem tās prasījuma tiesības un tiek apmierinātas tajā pašā kārtā, kurā noziedzīgi iegūto līdzekļu ieguldītājs.... Šis noziedzīgo līdzekļu ieguldītājs saņem ko? Neko. Saņem nulli. Noziedzīgajai ekonomikai un šai noziedzīgajai infrastruktūrai līdzekļu pieplūdums nenotiek. Šīs naudas atgriešana noziedzīgajā ekonomikā tiek novērsta. Un līdz ar to es domāju, ka te būtu arī jautājums.... derīgi uzdot jautājumu par to, vai ir leģitīms mērķis vēlēties, lai valsts budžetā nonāk visa tā summa, kuru agrākā krimināllietā tiesa ir atzinusi par noziedzīgi ieguldītu, ja šī summa tiek saņemta uz labticīgu trešo personu rēķina.

Uzklausot pieaicinātās personas, tiesnešu jautājumus un it īpaši Tieslietu ministrijas atbildes, man arī radās jautājums par to, vai ir korekti no valsts puses, kura aizstāv tādu pozīciju, kādu tā aizstāv, sacīt, ka tās rīcībā nav ziņu par risinājumu, ko šādās situācijās ir radušas citas Eiropas Savienības dalībvalstis. Kāpēc? Tāpēc, ka gan mūsu komersantu, gan mūsu fizisko personu interesēs ir dzīvot valstī, kurā gan konkurences apstākļi ir līdzīgi tiem, kas valda citviet mūsu kopējā Eiropas Savienības iekšējā tirgū. Un, līdz ar to, veidojot regulējumu, valstij, manuprāt, būtu jāapsver, vai netiek radītas nevajadzīgas un es gribētu sacīt, ekonomisko apriti bez derīga iemesla kavējošas, risku palielinošas atkāpes no risinājumiem, kurus piedāvā citas jurisdikcijas un kuru dēļ citas jurisdikcijas tādēļ varētu būt pievilcīgākas.

Un visbeidzot no manas puses ir apsvērums, kas izdarāms, manuprāt, tīri uz tādiem racionālas spriešanas pamatiem. Uz šo jautājumu es norādīju arī savā rakstveida viedoklī. Un, manuprāt, līdz šim no Satversmes tiesas tam ir pievērsta nepelnīti maza uzmanība, proti, mums ir jājautā, kuri līdzekļi tiek iztērēti tajā periodā, kurā komersants darbojas neefektīvi un gūst zaudējumus.

Saeimas aizstāvētā pozīcija, manuprāt, nozīmē, ka tās ieskatā neveiksmīgā komercdarbība notiek uz labticīgo trešo personu rēķina, jo tas kapitāls, kuru ir ieguldījis šo te noziedzīgi iegūto līdzekļu saimnieks, pārvaldītājs vai īpašnieks... sauksim to kā grib... acīmredzot necieš, ja jau šie līdzekļi pilnā apmērā pirms pārējiem kreditoriem ir izņemami no bankas līdzekļiem.

Es nedomāju, ka tas ir reālistisks skatījums. Manuprāt, tajā brīdī, kad banka kā ekonomiskā vienība cieš zaudējumus, tie nodara kaitējumu visai bankas masai. Tātad tiek... izsakoties nedaudz vienkāršoti... tērēta tā nauda, ko ieguldījis katrs viens no bankas ieguldītājiem, vienalga, vai tas būtu labticīga trešā persona vai noziedzīgi iegūto līdzekļu īpašnieks.

Tas no manas puses viss. Paldies.

Ja būs jautājumi, centīšos atbildēt.

A. Laviņš.

Jā, Zeltiņa kungs, paldies. Būs jautājumi.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, Zeltiņa kungs, paldies par jūsu viedokli.

Es vēlējos tikai precizēt, jo jūs jau ļoti labi ziniet, ka direktīva, protams, neprecizē, kas tātad ir šī te *bona fides* trešā persona un kuras tiesības tad varētu tikt aizsargātas.

Bet kā jums šķiet, vai pastāv kādi šķēršļi, it īpaši arī ņemot vērā tiesas sēdē izskanējušos viedokļus, vai kredītiestādi vispārīgi varētu uzskatīt par labticīgu

ieguvēju? Kādi ir kritēriji šī te labticīguma izvērtēšanai un varbūt arī precīzi, kādi šie kritēriji ir Eiropas Savienības tiesas judikatūrā? Vai jūs, lūdzu, varētu vēl precizēt šos te aspektus? Paldies.

U. Zeltiņš.

Paldies par jautājumu.

Manā izpratnē būtu jāvērtē, vai persona, kuras intereses šī konfiskācija aizskar, bija izdarījusi visu, kas tai bija jāizdara, lai pārbaudītu par līdzekļu izcelsmes legalitāti. Kā vairākas pieaicinātās personas jau ir norādījušas, protams, neviena kontroles sistēma nebūs simtprocentīgi droša. Un tas vien, ka bankā ir tikuši ieguldīti noziedzīgi iegūti līdzekļi, nenozīmē, ka ir notikusi vainojama kļūda no bankas puses. Līdz ar to es minētu, ka šis tests, kurš būtu izmantojams, lai noskaidrotu, vai kreditors vai banka... proti, vai citas bankas kreditors vai pati banka ir labticīgs prasījuma tiesību īpašnieks vai naudas īpašnieks, būtu sekojošs: vai attiecīgā persona ir darījusi visu, ko no tās saprātīgi varēja gaidīt, lai pārliecinātos par bankas gadījumā - līdzekļu izcelsmes legalitāti un bankas kreditora... cita noguldītāja gadījumā, par šajā bankā esošo līdzekļu legalitāti.

Es domāju, ka lielākajā daļā gadījumu nebūs nekas, ko bankas noguldītājs varētu darīt, lai pārliecinātos par to, vai citi kreditori ir vai nav bijuši godprātīgi un vai tur līdzekļi ir vai nav noziedzīgi.

Tāpēc šajā gadījumā jautājums ir tīri akadēmisks, bet es neizslēdzu, ka var būt kādas šauras un ļoti specifiskas situācijas, piemēram, ka tiek veidotas dažu neapmierināto personu minētās sarežģītākās shēmas, ka patiesām mēs varam jautāt, vai gadījumā šis cits formāli neatkarīgais noguldītājs patiesībā nav bijis labi informēts par to, ka lielā mērā bankas vai nu subordinēto kapitālu vai akciju kapitālu, vai citus noguldījumus veido noziedzīgi iegūti līdzekļi. Ja šādi pierādījumi būtu, tad ar par tiem varētu jēgpilni runāt tajā brīdī, kad tiktu piemērotas labticīga kreditora aizsardzības normas, kurām, kā sacīju, Latvijas tiesībās, būtu jābūt.

A. Rodiņa.

Liels paldies.

Un sakiet, lūdzu, kā jums šķiet, vai no direktīvas, jau pieminētās Nr. 2014-42-ES un Eiropas Savienības tiesas judikatūras izrietošajām atziņām par nepieciešamību aizsargāt *bona fide* trešās personas, šīs tiesības būtu vērtējamās tikai Satversmes 105. panta kontekstā vai arī 92. panta kontekstā? Varbūt abu divu kontekstā? Jūs saprotat... par tiesībām uz taisnīgu tiesu... vai par šiem procesuālajiem aspektiem vai par šo īpašumtiesību jautājumu kontekstā...

U. Zeltiņš.

Jā... Interessants jautājums. Ļaujiet man mirkli padomāt, kamēr es norunāju atbildes ievadu.

Mana ātrā atbilde un pirmā sajūta būtu tāda, ka nu gravitācijas centrs jautājumam tomēr ir īpašumtiesības, jo, ja pareizi saprotu un tam es arī sliktos piekrist, ka pieteicējs šajā gadījumā pārmet ne jau to, ka process nav bijis pareizs vai taisnīgs, bet pārmet to, ka Latvijas normatīvajos aktos nebija normu, kuras aizsargātu to īpašumu. Ar īpašumu šeit saprotot arī prasījuma tiesības, jo, protams, Satversmes 105. panta izpratnē arī prasījums tiek aizsargāts kā īpašums.

A. Rodiņa.

Labi, paldies.

Un jūs arī savā viedoklī šodien tiesas sēdē teicāt, ka neesot atbildēts uz vienu no būtiskākajiem jautājumiem vairākās tiesas sēdēs, kas mums ir bijušas, proti, ko tad derīgu valsts sasniedz, iestājoties rindā pirms citiem kreditoriem. Un tā atbilde, kas ir skanējusi tiesas sēdē, ir, ka tādējādi noziedzīgi iegūti līdzekļi tiek izņemti no vispārējās no civiltiesiskās apgrozības.

Kā jums šķiet, vai šis nav tāds vērā ņemams mērķis, kas tiek sasniegts šādā gadījumā?

U. Zeltiņš.

Paldies par jautājumu.

Un man nešķīstu acīmredzami, ka tādējādi tiek izņemti noziedzīgi iegūtie līdzekļi, kaut kādā daļā noteikti, jā. Bet tā daļa, kuru valsts saņem virs attiecīgās kārtas kreditora iespējami atgūstamās summas, jau nav noziedzīgi iegūtie līdzekļi. Tie jau ir šo labticīgo trešo personu līdzekļi.

Kāpēc? Tāpēc, ka... vismaz manā izpratnē, bankas neveiksmīgās komercdarbības rezultātā ir zudusi daļa gan likumīgo līdzekļu, gan noziedzīgi iegūto līdzekļu.

A. Rodiņa.

Jā. Paldies.

Un tad vēl viens jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Eiropas Savienības tiesībās... vai arī jums ir zināma citu valstu pieredze, kā tad tiek risināts šis te jautājums par... nu... tā saucamo rindas iespējamo apiešanu vai tomēr stāšanos rindā tad, ja ir jāizpilda šie te mantas konfiskācijas nolēmumi? Paldies.

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa, es nespekulēšu ar atbildi uz šo jautājumu. Man nav šādu ziņu.

Manā prātā šī lieta ir atrisināma, sakot, ka ir netaisnīgi valstij paņemt daļu no labticīgo noguldītāju naudas un tāpēc es sev neesmu uzdevis jautājumu un neesmu pētījis risinājumus citās valstīs.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un vēl precizējošs jautājums.

Vai es pareizi saprotu, jo mums lietā ir divi pieteikuma iesniedzēji. Tātad, viens, kurš nepiedalās tiesas sēdē un banka.

Vai es pareizi saprotu no jūsu teiktā šodien tiesas sēdē, ka jūs uzskatāt šo te kreditoru, kas mums ir *Ergo TEC LLP*, par labticīgu trešo personu?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Patiešām nebūtu pareizi spekulēt par faktiem, kuru nav un es domāju, ka nevarētu būt manā rīcībā.

Tas, ko es varu sacīt, ir, ka *Ergo TEC* būtu tiesības uz tiesā sniegtu atbildi, ka *Ergo TEC* izvirza argumentu: ka esmu labticīgs prasījuma tiesību īpašnieks. Un tā problēma, manuprāt, ir tāda, ka Latvijas normatīvie akti nenodrošina *Ergo TEC* atbildi uz šo argumentu.

A. Rodiņa.

Un visbeidzot pavisam tāds konceptuāls jautājums.

Mēs visi šeit runājam par šo te direktīvu 2014-42-ES un arī juridiskā argumentācija ir balstīta uz šajā direktīvā ietvertajām normām, bet mēs arī zinām, ka mūsu lietā jautājums un konfiskācija ir veikta tā saucamajā *in rem* procesā, kurā tātad netiek konstatēta personas vaina.

Sakiet, lūdzu, ņemot vērā jūsu ļoti lielo pieredzi Eiropas Savienības tiesībās un zināšanas... vai šī direktīva ir piemērojama šai te īpašajai, specifiskajai jeb *in rem* konfiskācijai, it īpaši, ņemot vērā direktīvas 4. pantu un arī, ja mēs paskatāmies uz pēdējo Eiropas Savienības tiesas judikatūru, proti, lasot 2021. gada 28. oktobra spriedumā izdarītos secinājumus, kuros, protams, šajā lietā faktiskie apstākļi ir nedaudz citi, bet šie secinājumi ved pie domas, ka konfiskācijai, kurā persona netiek notiesāta kriminālprocesā, tātad šī direktīva nav piemērojama. Paldies.

U. Zeltiņš.

Jā, paldies par jautājumu.

Godātā tiesa! Es atbildētu sakot, ka jebkurā gadījumā, lai kāds būtu mūsu vērtējums par direktīvas piemērojamību vai nepiemērojamību šādai te konfiskācijas procedūrai, joprojām ir jāizpilda arī no pamattiesību hartas izrietošās prasības. Vismaz manā lasījumā Eiropas Savienības tiesa ir atzinusi, ka konfiskācijas procesā labticīgu

trešo personu aizsargā arī pamattiesību hartas 51. pants kombinācijā ar 60. pantu par īpašumtiesībām.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies, Zeltiņa kungs, es paturpināšu vēl ar dažiem jautājumiem.

Jūs minējāt, ka uzskatāt to par netaisnīgu, ka valsts var ar šo konfiskācijas lēmumu pretendēt vēl uz tiem līdzekļiem, kuri pilnībā nenosedz konfiscējot maksātnespējīgas kredītiestādes rīcībā esošos tās personas līdzekļus, kuri atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Respektīvi, tad, kad maksātnespēja ir iestājusies, kredītiestādes maksātnespēja ir iestājusies, tad šā noguldījuma vērtība ir mazāka. Un tad jūs sakāt: ja valsts konfiscējot šos līdzekļus, ņem no pārējiem bankas līdzekļiem, tad jūs tajā saskatāt netaisnību.

Iepriekšējais runātājs minēja, ka šādā veidā varētu notikt noziedzīgi iegūtu līdzekļu aprīte un ka uz noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem nevienam nav tiesības, jo Satversmes 105. pants neaizsargā šādu īpašumu.

Kāpēc jūs tomēr nākat pie secinājuma, ka valsts, šādi rīkojoties, izpildot lēmumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju, rada netaisnību?

U. Zeltiņš.

Paldies par jautājumu.

Tādēļ, ka, manuprāt, tā daļa, kura no visu kreditoru mantas jau ir zudusi neveiksmīgās komercdarbības rezultātā, jau vairs nav bankas rīcībā. Tā neietilpst bankas aktīvos. Līdz ar to tajā brīdī, kad valsts paņem vairāk nekā attiecīgajam krimināllietā iesaistītajam kreditoram... vairāk nekā šis kreditors bija noguldījis, valsts paņem arī mantu, kura... es sacītu droši vien vienkāršoti... pieder citām personām. Tas fakts, ka bankā ir bijuši noguldīti arī noziedzīgi iegūti līdzekļi, manuprāt, nepadara visu bankas noguldītāju naudas līdzekļus, kas ir noguldīti šajā bankā, par noziedzīgi iegūtiem. Par to droši vien varam vienoties.

Un ja tā... tad šī te summa, kuru valsts saņem ekstra ārkārtā, īstenojot savas konfiskācijas tiesības ārpus rindas, manuprāt, jau iesaista līdzekļus, kas nav noziedzīgi iegūti.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Tātad jūs sakāt, ka tā summa nebūt nav jāsaista ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu statusu.

Paturpinot ar jautājumiem. No jūsu viedokļa varēja saprast... un tāpēc es gribu šo precizēt, ka, ja gadījumā banka ir izpildījusi visas prasības, ko tai paredz normatīvie akti, lai izveidotu iekšējā riska kontroles sistēmu un tā savu pienākumu ir izpildījusi tad, kad noguldījums ir veikts un to ir pildījusi arī visā laikā, kamēr noguldījums ir atradies pie bankas, jūs sakāt, ka šis tiesību piemērošanas akts, proti, tiesas lēmums par līdzekļu konfiskāciju, kas tiek balstīts uz ārējo normatīvo aktu, var radīt bankai tiesību uz īpašumu aizskārumu.

Vai es pareizi sapratu jūs?

U. Zeltiņš.

Jā, es domāju, ka aizskārumu šāds akts noteikti radītu. Vai pārkāpums... tas jau būtu cits jautājums, bet aizskārumš te būtu.

A. Laviņš.

Paldies.

Un attiecībā uz nepieciešamību paredzēt trešo labticīgo ieguvēju tiesību aizsardzību, jūs šo aspektu saistījāt ar bankas kreditoriem, maksātnespējīgās bankas kreditoriem.

Sakiet, lūdzu, šis tiesību piemērošanas akts par konfiskācijas veikšanu no maksātnespējīgas kredītiestādes līdzekļiem arī rada aizskārumu bankas kreditoriem?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Es apgalvotu, ka pavisam noteikti rada. Jā. Jo pāri paliek mazāk līdzekļu, no kuriem apmierināt šo labticīgo kreditoru prasījumus.

A. Laviņš.

Paldies.

Un tad, lai pilnībā skaidrība būtu. Paņemsim vēl šo trešo personu, proti, tā ir tā persona, kura ir atvērusi kontu kredītiestādē un noguldījusi šos līdzekļus, kurus pēc kāda laika tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtiem.

Vai šis konfiskācijas tiesību piemērošanas akts aizskar arī šīs personas tiesības uz īpašumu, jūsuprāt?

U. Zeltiņš.

Manuprāt, aizskar, jā. Bet, te, protams, ir vērtējums, vai šis aizskārumš gadījumā nav pieļaujamais aizskārumš. Un visdrīzāk jau, ka būtu pieļaujams, jo noziedzīgi iegūtus līdzekļus, gan, kā mēs zinām, saskaņā ar Latvijas aktiem, ir jākonfiscē noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

A. Laviņš.

Sakiet, šis trešais piemērs par noguldītāju tiesību aizskārums. Šajās tiesas sēdēs vairākkārt ir izskanējusi tēze, ka Satversmes 105. pants, kurā ir ietvertas tiesības uz īpašumu, neaizsargā tādu īpašumu, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā.

Kā tad var rasties aizskārums šai personai, kas kontu ir atvērusi un noguldījusi šādus līdzekļus?

U. Zeltiņš.

Godātā tiesa! Es nepiekrīstu viedoklim, ka personai, kurai tiek pārņemta noziedzīgi iegūtu līdzekļu esamība, vairs nav tiesas aizsardzības un Satversmes 105. panta aizsardzības. Ar to vien, ka kādā procesā ir, iespējams, ticis deklarēts, ka konkrētie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti, manuprāt, mēs neatņemam konstitucionālās tiesības vērsties tiesā šo secinājumu apstrīdēt, ja process šo secinājumu redz, vai vērsties Satversmes tiesā un apstrīdēt attiecīgo regulējumu.

A. Laviņš.

Paldies par sniegtajām atbildēm.

Vārds jautājumam uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies.

Labdien, Zeltiņa kungs! Un paldies par jūsu ekspertīzi Eiropas Savienības tiesībās.

Jūs minējāt, ka šīs lietas apstākļi ir pietiekoši, lai mēs varētu arī apspriest daudz un dažādus tiesību jautājumus, kas izriet tieši no šīs lietas faktiskajiem apstākļiem.

Un ja drīkstu jautāt jūsu viedokli vai jūsu pārdomas par to, vai konkrētajā gadījumā banka ir vai nav uzskatāma par labticīgo trešo personu? Lietas gaitā bija ļoti dažādi viedokļi un, teiksim, kāds ir jūsu vērtējums par šo, vērtējot kopsakarā arī ar Eiropas Savienības tiesas judikatūru. Paldies.

U. Zeltiņš.

Paldies. Tas ir labs un manā ieskatā sabiedrības jautājums.

Ja banka darbotos, tad man šobrīd nebūtu šaubu, ka arī banka var censties argumentēt, ka tā ir labticīga trešā persona, jo tā ir izdarījusi visu, ko no tās saprātīgi varēja gaidīt. Ja banka atrodas likvidācijas procesā, tad, mana izpratnē, bankai pastāv pienākums darīt visu, lai maksimāli apmierinātu tās kreditoru kopuma intereses. Un, raugoties šādi, nu, tādā gadījumā es apgalvotu, ka jā, arī bankai ir pašai savas kā tiesību subjektam intereses, kuras aizstāvēt pret lēmumu veikt konfiskāciju.

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildi.

Nākamais jautājums. Nezinu, vai jūs dzirdējāt Iljenkova kunga uzstāšanos šodienas ar vērtējumu. Viņš ir minējis tādu vērtējumu, ka *money wall* novērtēšanas procesā jautājums par labticīgām trešajām personām arī tika vērtēts un atzīts, ka Latvijas regulējums ir pienācīgs un atbilstošs. Jūs atkal norādījāt šodien, ka direktīva ir transformēta kļūdaini un labticīgās personas Latvijas gadījumā tomēr nav aizsargātas.

Kā jūs vērtējat šo situāciju? Paldies.

U. Zeltniņš.

Paldies par jautājumu. Es neesmu iepazinies ar šo atzinumu, tāpēc es nebūšu informēts par kontekstu, kurā šis apgalvojums ir pausts un kā tas ir formulēts.

Tāču nebūsim pārsteigti, ja izrādīsies, ka ziņojumā vai kādā vispārīgā apskatā ne vienmēr ir iespējams prognozēt visas tās problēmas, kuras prakse ar savu krāšņumu un bagātību nākamo gadu laikā atklāj.

I. Kucina.

Paldies par atbildi.

Un trešais jautājums. Jūs noteikti arī ziniet un es pieļauju, ka kā Eiropas tiesību eksperts sekojat līdzi, proti, kā Eiropas Savienības tiesības... kad tiek transformētas, protams, tās uzrauga transformēšanas procesu un attiecīgi arī pieņemto regulējumu.

Vai attiecīgi uz minēto jautājumu tieši par labticīgo personu un direktīvas transformēšanu Latvijā jūs atkal norādījāt, ka kļūdaini... Vai jūsu rīcībā ir kāda informācija, ka tomēr šīs uzraugošās institūcijas kaut kur bija pamanījušas kādas kļūdas un norādījušas, ka tās būtu novēršamas? Paldies.

U. Zeltniņš.

Paldies par jautājumu.

Nē, manā rīcībā nav informācija, ka šādas kļūdas būtu pamanītas un novērstas. Tas, ko es zinu un, gatavojot viedokli, pats esmu pamanījis, ir, ka Kriminālprocesa likuma grozījumu anotācijā ir norādītas atsauces uz Kriminālprocesa likuma normām, kuras it kā ievieš šīs te prasības par labticīgu trešo personu aizsardzību. Kā es sacīju jau rakstveidā, vismaz es šajās normās attiecīgās direktīvas un pamatlēmuma prasījumu izpildi neatrodu. Šķiet, to neatrada arī Vidzemes priekšpilsētas tiesa un galu galā mēs taču arī zinām, cik ļoti daudzskaitlīgi ir Eiropas Savienības tiesas lēmumi, kuri gan ļoti sen, gan mazāk sen transformē pieņemtus transformējošos likumus, tomēr atzīst par nesaderīgiem ar attiecīgajām direktīvām.

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildēm.

A. Laviņš.

Paldies. Zeltiņa kungs, man būtu vēl šāds jautājums.

Iepriekš uzklaušītajām pieaicinātajām personām vaicāju jautājumu, kā gadījumā, ja konfiskācijas interese ir prioritāra pār, piemēram, bankas, maksātnespējīgās bankas kreditoru tiesiskajām interesēm, kā tiek nodrošinātas šo citu bankas kreditoru intereses, tika norādīts, ka ir dažādi civiltiesiski līdzekļi, kā šiem bankas kreditoriem vērsties pret maksātnespējīgās nē... bet pret bankas darbiniekiem, kuri ir vainojami pie tā, ka banka ir kļuvusi maksātnespējīga.

Šā jautājuma kontekstā, sakiet, lūdzu, kāda ir nozīme Noguldījuma garantiju fondam? Vai šis Noguldījumu garantiju fonds kopā ar šiem līdzekļiem, ka kreditori var vērsties pret bankas amatpersonām, nav, iespējams, šie līdzekļi, ar kuriem var līdzsvarot citu personu tiesiskās intereses gadījumā, ja konfiskācijas interesei ir prioritāte?

Vai uztvērāt jautājuma būtību?

U. Zeltiņš.

Paldies.

Jā, es domāju, ka es uztvēru un sakiet, ja mana atbilde nav gluži par to tēmu, par kuru vēlējāties diskutēt.

Es domāju, ka šie līdzekļi ir daļēji, bet noteikti ne pilnībā novērš aizskārumu un es uzdrošinātos teikt, pārkāpumu. Kāpēc? Tāpēc, ka, pirmkārt, Līdzekļu garantijas fonds darbojas līdz noteiktam apmēram un, ja neapmierinātā kreditora ieguldījums kredītiestādē ir daudz apjomīgāks, tad, protams, šis Garantiju fonds neko daudz nelīdzēs. Un, otrkārt, šim te atbildētājam vai kas tas būtu, civillietā, kurā pēc tam labticīgais noguldītājs vērstos, šim atbildētājam varētu nebūt pietiekami daudz līdzekļu, lai skādi vērstu par labu. Un visbeidzot, vismaz manā izpratnē, pamatlēmums un direktīva prasa aizsargāt labticīgas trešās personas konfiskācijas procesā nevis nodrošināt to, ka ir cerības citos procesos daļu no kaitējuma tomēr vērst par labu.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Tātad jūs minējāt, ka ne šīs iespējamās civilprasības, ne Noguldījuma garantiju fonda regulējums, kas paredz garantēto atlīdzību vismaz līdz 100 tūkstošiem eiro, nav pietiekami līdzekļi,

Bet sakiet, lūdzu... šajā visā mēs saprotam, ka kredītiestāžu business un noguldījumu veikšana... kā arī noguldījumu veikšana ir saistīta ar lielu risku.

Kādu nozīmi jūs piešķirtu gan kredītiestādes, gan arī noguldītāju iespējamajiem riskiem, ka viņiem pašiem ir jāuzņemas daļa atbildības par to, ka viņi ir šāda veida biznesā, kurā ir liels risks?

U. Zeltiņš.

Paldies par jautājumu.

Protams, ka jebkurš ieguldījums, tajā skaitā arī ieguldījums bankā saistās ar riskiem. Un atlīdzība par šo risku, cerams, ir noguldījuma augļi.

Taču es, manuprāt, ir jājautā vēlreiz, atgriežoties pie tā paša jautājuma, kuru es uzdevu – kas tad ir tā manta, kura neveiksmīgas saimnieciskās darbības rezultātā ir gājusi bojā. Vai tiešām tikai labticīgo trešo personu manta ir gājusi bojā?

Es uzdrošinos sacīt, ka neveiksme notika uz visu bankas līdzekļu rēķina. Un tas nozīmē, ka ir samazinājušies visi bankas līdzekļi – gan tie, kuri bijuši nelikumīgi, gan tie, kuri piederējuši labticīgajām trešajām personām.

Un no tā es secinu, ka racionālam noguldītājam nebūtu kā iespējams risks jāparedz tas, ka valsts aizsteigsies kreditoru rindā priekšā visām pārējām kārtām.

A. Laviņš.

Paldies. Kolēģi... vai būs....? Nebūs.

Vārds jautājumu uzdošanai, ja tādi ir, pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies. Man nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi Zeltiņa kungam?

J. Priekulis.

Labdien! Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Zeltiņa kungs, pateicos par dalību Satversmes tiesas sēdē, par jūsu sniegtajām atbildēm, sniegto viedokli. Varat atslēgties no tiesas sēdes. Novēlēšu jums jauku dienu!

U. Zeltiņš.

Paldies. Jums tāpat un veiksmi darbā!

A. Laviņš.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Jūlija Jerņeva. Ir ieradusies klātienē uz tiesas sēdi.

Personu apliecinošs dokuments tiesas sēžu sekretārei bija uzrādīts... jā, paldies... tiesas sēžu sekretāre to apstiprina.

Jerņevas kundze, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai un lūgums pievērsties tiem jautājumiem, ko tiesa jums ir nosūtījusi.

J. Jerņeva.

Jā, labdien, godātā tiesa! Man ir patīess prieks šeit uzstāties arī klātienē, tāda aizmirsta sajūta nedaudz.

Neatkārtojot visu, kas ir ticis izteikts rakstveidā, es vēlos atsevišķas lietas atzīmēt, arī ņemot vērā tās uzstāšanās, ko es esmu dzirdējusi. Diemžēl nav sanācis pilnībā sekot šim procesam.

Tāpat lietā mums ir strīds par divām tiesību normām, kuras paredz, kāda ir noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija un kādi ir izņēmumi un kādas personu tiesības šajā procesā būtu jāaizsargā. Latvijas nacionālās normas īpaši izceļ īpašniekus un likumīgos valdītājus, kuriem ir manta jāatdod.

Tiktāl viss ir skaidrs.

Mums arī lietā nav strīdu par to, ka gadījumā, ja nebūtu maksātnespējas process, tad banka būtu izmaksājusi visus līdzekļus uz konfiskācijas lēmuma pamata un nemaz nebūtu cēlusi pretenzijas un skaidrojusi atšķirības starp īpašumtiesībām, prasījuma tiesībām un tamlīdzīgiem lietas apstākļiem.

Tomēr lieta ir nonākusi līdz Satversmes tiesai un ir... pirmais, ja godīgi... tad man diezgan pārsteidzošā kārtā daudzas diskusijas izraisīja šis jautājums par to, kam tad pieder līdzekļi.

Ievērojot manu specializāciju, es tomēr neiešu detaļās par šo jautājumu, bet es pilnībā piekrītu tiem lietā izskanējušajiem viedokļiem, saskaņā ar kuriem līdzekļi tomēr pieder bankai, jo citādi, man liekas, ka tiešām būtu iestājies haoss finanšu sistēmā. Un citastarpā piedāvāju uzticēties Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvjiem... ja nu kuram tad vēl būtu lielākā kompetence par šiem jautājumiem, kā viņiem.

Nākamais jautājums ir šajā lietā par Savienības tiesību normām, kuras tiek daudz pieminētas, bet savā ziņā mēs līdz galam neesam sapratuši, kādā kontekstā mēs šīs normas pieminām, ko mēs tieši gribam panākt. Mums ir atsauces uz direktīvu, ir atsauces uz pamatlēmumu, kurā ir pieminētas šīs *bona fide* trešās personas, bet kas tās tādas par trešajām personām ir, līdz galam nesaprotam. Un esmu to arī rakstījusi godīgi savā viedoklī, ka es arī šādu ļoti precīzu definīciju, kazuistisku definīciju, neesmu atradusi.

Un varbūt šādi detalizētai definīcijai pārsvarā gadījumos nav nekādas nozīmes, jo ir bieži vien... es pieļauju, acīm redzams, kuras personas ir tās, kuru intereses būtu jāaizsargā konfiscēšanas gadījumā un kuras nav.

Šeit ir banka, kurai tehnisku ļoti svarīgu... bet tomēr tehnisku iemeslu dēļ ir šobrīd īpašumtiesības uz līdzekļiem. Bet es uzsvēršu, ka – šobrīd. Šis ir tāds pārejošs...

nosacīti tāds statuss, jo ir skaidrs, ka pretī īpašumtiesībām stāv arī prasījuma tiesības, kuras arī neviens šajā lietā nenoliedz.

Ja mēs lasām burtiski un izmantojam tikai gramatisko interpretāciju visām tiesību normām, kas šeit lietā mums ir, mēs varētu nonākt pie secinājuma, ka banka prasa, tiklīdz ir konfiskācijas lēmums, ņemot vērā to, ka mēs esam īpašnieki, tad atstājiēt naudu mums un šis paliks... mēs izmantosim naudas līdzekļus, kā gribam. Bet banka to neprasa, es to neizlasu no pieteikuma. Un arī bankas kreditors nesaka, ka visos gadījumos šī nauda būtu jāatbrīvo, tas tiešām būtu nepareizi un absurdi, ka... un tas arī motivētu bankas ļoti pavisām izturēties pret saviem pienākumiem novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un novērtēt saprātīgi riskus. Tāpēc šī ir temporāla, nestandarta situācija, ka pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas šie te līdzekļi, uz kuriem ir prasījuma tiesības valstij, tiek iekļauti kopējā pūlī, naudas līdzekļu pūlī, no kura valsts piesaka prioritārās tiesības... prioritārās tiesības, kuras pamatojas faktiski uz Krimināllikumu, Kriminālprocesa likuma normām un konfiskācijas lēmumu. Un valsts prasa vispār nepiemērot nevienu no bankai specifiskajām normām par kredītiestāžu maksātnespēju, par kreditoru prioritāro secību.

Tāpēc ir jautājums, vai šīs te *bona fide* trešo personu... kā tad mums īstenībā tas ir jāsaprot šajā kontekstā.

Tātad pamatlēmumā... direktīvā, kā jau minēju, šīs definīcijas nav, bet vienlaicīgi... un es piekrītu arī Zeltiņa kunga tikko izskanējušajam viedoklim un aicinājumam neaizmirst, ka tas, ka nav definīcija precīza, nenozīmē to, ka šis ir šauri izprotams jēdziens. Tieši otrādi. Lakonisks, bet savā lakoniskumā, iespējams, tāpēc ir ļoti plašs labticīgo trešo personu jēdziens... ir jēdziens, ko mums Savienības tiesības prasa piemērot un direktīva aizliedz īstenot konfiskāciju, kas skar *bona fide* personu tiesības. Tātad, ja mums ir aizliegums konfiscēt, tad ir mūsu pienākums kā Latvijas valsts, dalībvalsts, pienākums, ka mēs sākumā ieviešam direktīvu. Un, ja mums ir nestandarta gadījums, tad tiesām ir pienākums novērtēt, vai šīs te trešās personas tiesības... vai netiek paredzēts tāds efektīvs tiesību aizsardzības mehānisms, ka šis te aizliegums netiktu ievērots.

Lietā es dzirdēju diezgan daudz argumentu, no kuriem es sadzirdēju pārmetumus par to, ka, iespējams, banka nav labprātīga... vismaz mums pietrūkst informācijas, mēs nevaram skaļi teikt, ka viņa ir labprātīga... arī ir izskanējuši piemēri par bijušā administratora rīcību un kaut kādiem reputācijas traipiem... Mums nav ziņu par to, vai konkrētais kreditors, otrs pieteikuma iesniedzējs ir labticīgs, bet šis nav konstitucionālas sūdzības ietvaros risināms jautājums. Tāpēc es domāju, ka tāpēc tā direktīvas nozīme arī ir tik liela šajā lietā, ka lietai bija jānonāk līdz Satversmes tiesai, lai mēs saprastu, ka kaut kā pārējā tiesu sistēmā mums iztrūka vietas, kur šo jautājumu īstenībā apspriest efektīvi, kur banka varētu pie jebkura tiesneša vērsties ar lūgumu

atzīt, ka viņi ir labprātīgā trešā persona un tāpēc pamatot, ka to tiesības ir jāaizsargā, tāpat arī attiecībā uz *Ergo TEC*.

Tātad mums ir direktīvā pienākums ievērot šo te *bona fide* trešo personu tiesības. Šis pienākums ir vispārīgs, tāpēc es to lasu maksimāli plaši. Un es domāju, ka no Savienības tiesību viedokļa, zinot, ka Savienības tiesa kopumā cenšas šādi te pilsoņiem un komersantiem par labu veidotas normas interpretēt maksimāli plaši, tātad maksimāli cenšas ielasīt šādu te pilsoņu un komersantu tiesības, savukārt valstu publisko varu maksimāli ierobežot. Tas ir arī saprātīgi. Tad mums ir šis aizliegums.

No otras puses ir kolīzija ar konfiskācijas institūtu nepieciešamība nodrošināt, kā to vairākkārt uzsvēris ir Ģenerālprokuratūras pārstāvis, legalizācijas ķēdes pārraušana. Man arī patīk šī doma un es piekrītu, ka ir jāmeklē tas pārrāvuma moments.

Bet es, ja godīgi, nesaprotu, kāpēc legalizācijas pārtraukšana... jo mēs saprotam, ka tie līdzekļi netiks iznīcināti... mēs nerunājam par narkotikām, mēs runājam par naudas līdzekļiem, turklāt šobrīd tie ir elektroniskā formātā... šie līdzekļi tiks novirzīti kādu valsts funkciju izpildei. Bet vienā brīdī līdzekļi tiks legalizēti, bet caur valsti tiks attīrīti. Un šis attīrīšanas moments, es mēģināju ieklausīties Ģenerālprokuratūras, tiesībsarga, Saeimas pārstāvju teiktajā un es sadzirdēju, ka tās attīrīšanas sakrālā vieta ir valsts kase. Tas acīmredzot ir īpašais iesvētītais serveris, kurā tas viss notiek un pēc tam līdzekļi nonāk atpakaļ jaunajā civiltiesiskajā apgrozījumā, netiekot... un tas traips reputācijas vairs neseko šiem līdzekļiem.

Es savukārt domāju, ka mums ir jāpaskatās uz konfiskācijas mērķi un no Savienības tiesību viedokļa es mēģināju ielasīt, ko tad raksta tiesa vai ģenerālvokāti.... Pieņemsim, lietā Nr. 393/19 ģenerālvokāts uzsvēra, ka, viņaprāt, Savienības tiesību normas un arī saistošie Savienībai starptautiskie akti neparedz absolūtu pienākumu konfiscēt labticīgu trešo personu mantu, bet drīzāk paredz mērķi atņemt tieši noziedzniekam mantisku stimulu, atsavinot visus ar noziedzīgu nodarījumu saistītus rīkus, mantas, novēršot tā sekas. Un Savienības tiesa tajā pašā lietā tam piekrīt šai domai, uzsverot, ka runājot par labticīgu trešo personu, kura nav zinājusi un nav varējusi zināt, ka tās īpašums ir ticis izmantots noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, konfiskācija no izvirzītā mērķa viedokļa varētu tikt uzskatīta par pārmērīgu.

Tātad, ja mērķis ir nevis izņemt un iznīcināt vispār, bet mērķis ir atņemt noziedzniekam vai noziedzības ķēdē nākamajā posmā esošai personai atņemt visus noziedzīga nodarījuma augļus un iespēju tiem piekļūt, un ja mēs to salīdzinām ar šo situāciju... mums ir konfiskācijas lēmums, kura rezultātā attiecīgajiem TKB klientiem, manuprāt, trīs personām, ir absolūti atņemtas tiesības piekļūt šiem līdzekļiem, ir atņemts faktiskais un juridiskais pamats pieprasīt no bankas un no valsts šos līdzekļus atmaksāt un ir uzcelta nepārvarama barjera starp līdzekļiem un šīm personām. Šī barjera ir jau uzcelta, un nevis ir uzcelšanas stadijā, jo bankas administrators jau ir atzinis, ka klienti ir jāaizstāj ar valsti... jau ir ierakstījis kreditoru sarakstā un izsvītrojis šos te

nepareizos vārdus un uzvārdus un nosaukumus un ierakstījis Latvijas Republikas vārdu. Ar šo brīdi, manuprāt, ir sasniegts vismaz tas primārais mērķis – atņemt piekļuvi noziedzniekiem vai ar viņiem saistītām personām šiem te līdzekļiem.

Tāpēc tik tālu šī konfiskācijas pienākuma neesamība ir jāņem vērā.

Par labticīgo trešo personu... jā, man vēl būs divi komentāri. Viens attiecībā uz to, kā mēs varam nošķirt... kā vajadzētu nošķirt labticīgo trešo personu, kurai ir paredzēta aizsardzība direktīvā un kurai līdz ar to ir jābūt paredzētai Latvijā... Pirmkārt, mums nebūtu jāskatās uz, īpaši no Satversmes viedokļa, uz objektiem un priekšmetiem. Mums vajadzētu ne tik daudz koncentrēties uz to, kas tie par līdzekļiem, bet kura persona pie mums ir atnākusi. Vai šī persona ir atnākusi ar tīrām rokām? Vai šī ir tā persona, kurai ir tiesības Satversmes 105. pantā paredzētas... un ja šī persona, tātad no Savienības tiesas vārdiem, nav zinājusi un nav varējusi zināt, ka šie līdzekļi vai ka šī manta ir noziedzīgi iegūta, manuprāt, tad izpildās tie kritēriji.

Tāpēc, ciktāl apstrīdētajās normās ir šaurāka definīcija par īpašuma likumīgajiem valdītājiem un nav kaut kādas paplašinātās iespējas, varbūt mēs arī pārāk šauri skatāmies uz problēmu un nesaredzam to kreditora lomu.

Tālāk par to, ka līdzekļi nav atstājami kopējā bankas līdzekļu pulī... tāpēc, ka sajaucas... nelegālie līdzekļi sajaucas ar legāli iegūtajiem.

Es piekrītu tam, ka šajā gadījumā nelegāli iegūtie līdzekļi tiešām ir sajaukušies ar legāli iegūtajiem un visdrīzāk visās mūsu bankās kaut kādā mērā šī situācija ir. Bet vai bankai ir tādēļ jāatņem jeb tikai jāatņem tiesības šos te... piemēram, pieteikumu iesniegt, kādus šobrīd ir iesnieguši... bet vai arī tāpēc būtu jāpārstāj mēģināt maksātnespējas procesu novest līdz galam...

Mēs šobrīd īstenībā runājam par ļoti svarīgu publisku institūtu, mums ir kredītiestāde, kura, neatkarīgi no iemesliem, kāpēc ir nonākusi maksātnespējā, šobrīd ir iespēja laboties un vismaz šo posmu izpildīt kā pienākas. Tam ir nepieciešami finanšu līdzekļi, lai izpildītu procesu un lai izmaksātu kreditoriem naudu. Tātad šie līdzekļi ir tiešām... piekritīšu Zeltiņa kunga arī teiktajam... ir samazinājušies kopīgi. Es arī neredzu, kāpēc mums būtu jānodala legālie un nelegālie noziedzīgie līdzekļi, jo nelegālos līdzekļus ieguldot, tie ir pakļauti tieši tādām pašām samazinājuma riskam kā legālus līdzekļus ieguldot. Noziedzniekam ieguldot subordinētajā kapitālā ir visas tās pašas iespējas šo noguldījumu zaudēt. Es domāju, ka ļoti daudzi Krievijas iedzīvotāji šobrīd ir to sapratuši ļoti labi, pat arī tie, kas ļoti legāli ir ieguvuši savus naudas līdzekļus.

Tātad... konfiscējamiem līdzekļiem tiekot izmaksātiem valsts kasē, apejot šo te kreditoru prioritāro secību, manuprāt, ir jārod pamatojums tiesību normās. Ja direktīva 2014-42 nosaka, ka labticīgo trešo personu tiesības ir obligāti aizsargājamas, tad izņēmumam no šīm tiesībām ir jābūt pamatotam arī ar likumu, līdzīgi arī kā runājot par Satversmi.

Arī kontekstā ar Savienības tiesas norādi, ka, piemērojot Savienības tiesību normas, ir jāievēro arī pamattiesību harta, kas līdzīgā shēmā strādā kā mūsu Satversme.

Un es neredzu, ka bankas labticīgajiem kreditoriem būtu... kā viņiem būtu paskaidrots, ka lēmums noņemt daļu arī no viņu naudas, būtu pamatots ar likumu. Mums ir divu likumu kolīzija: norma par konfiskāciju un norma par kredītiestāžu maksātspēju. Un kreditoram nebūtu, manuprāt, saprātīgi teikt, ka viņu tiesību ierobežojums ir pienācīgi ierobežots ar viņam neadresētām tiesību normām. Likumīgais līdzekļu īpašnieks, izdarot jebkādu investīciju, protams, uzņemas riskus, kā šeit tika vairākkārt teikts. Šiem riskiem ir jābūt parastiem un sagaidāmiem. Manuprāt, nebūtu pareizi klientam uzņemties šos te regulēšanas nosacītos riskus, ka banka rīkojas standarta procedūras ietvaros un nepietiekami izmeklē, nav iesaistījusies, nav uzņēmusies prokurora vai policijas lomu, nav līdz galam, pirms naudas līdzekļi ir ienākuši viņas kontā, nav pārbaudījusi visu un novērsusi konfiskāciju, vēl pirms valsts iestādes par to ir līdz šim secinājumam nonākušas. Bet kreditoram nebūtu tāpēc jādalās savos līdzekļos ar valsti. Valsts šos līdzekļus tad, kad tie tiks, izmantojot atkal Ģenerālprokuratūras loģiku, laisti jaunajā civiltiesiskajā apgrozībā, valsts tad šos līdzekļus izmantos un izmantos sabiedrības labā. Kāpēc kreditori nav daļa no sabiedrības? Kreditori arī ir daļa no sabiedrības, kreditoru aizsardzība ir viena no mūsu valsts skaidri apzīmētajām politikas nostādnēm.

Tāpēc, manuprāt, šeit būtu tiešām netaisnīgs labticīgu trešo personu līdzekļu samazinājums, kura pamatojumu es neredzu un svarīgākais ir apstāklis, ka nedz kreditori, nedz arī bankas šajā gadījumā nevar atrast pareizu formu, pareizu tiesu, kurai adresēt šos te savus apsvērumus un mēģināt izskaidrot, ka apstrīdētās normas būtu jāpiemēro tādējādi, ka tajās būtu, piemēram, jāielasa direktīvas idejas, ko... protams, ka varētu ideālajā pasaulē arī sagaidīt, kāpēc krimināltiesa nevarētu konfiskācijas lēmuma ietvaros pati aizdomāties un saprast, piemērot... Bet tiesu sistēma mūs ir novedusi līdz šai tiesai.

Tāpēc, manuprāt, pieteikumā ir tiešām izceltas svarīgas problēmas, kuras ir tik specifiskas, ka varbūt Saeimas kļūda nav nemaz arī tik acīmredzama... un tāpēc *money wall* atzinumos vai komisijas pārkāpumu lietu sarakstos mēs arī neredzēsīm šitiek nestandarta lietu. Situācija ir, manuprāt, vismaz nestandarta.

Paldies, godātā tiesa!

A. Laviņš.

Paldies.

Jerņevas kundze, no salīdzinošo tiesību skatupunkta... Sakiet, vai jums ir tāda informācija par to, kā citās Eiropas Savienības valstīs piemēro tiesas vai, vienalga, kādas citas kompetentas institūcijas lēmumu konfiscēt tādus līdzekļus, kas ir iegūti noziedzīgā ceļā.

Šeit izkristalizējās divas kardināli atšķirīgas pieejas. Viena pieeja ir: konfiskācijai ir prioritāte pār citām interesēm, tāpēc, neraugoties uz to, vai maksātspējīgas kredītiestādes kreditoriem, kurā nu kārtā viņi ir ar saviem kreditoru prasījumiem, visupirms pilnībā ir jāizpilda konfiskācijas lēmums. Tā ir viena pieeja.

Otra pieeja, ko varēja nedaudz saklausīt jūsu viedoklī ir, ka valsts ar konfiskācijas lēmumu iestājas tās personas vietā, kura ir veikusi noguldījumu un kuras līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Tad, kad pienāk attiecīgā kārtā šim kreditoram, lai segtu viņa kreditora prasījumus, tad šie līdzekļi tiek pārskaitīti valsts kasē un tā tiek īstenots konfiskācijas lēmums.

Ir divas dažādas pieejas. Vai jums ir kāda papildu informācija, kā Eiropas Savienības ietvaros citās valstīs tiek risināti līdzīgi rakstura jautājumi?

J. Jerņeva.

Es tiešām mēģināju atrast atbildi uz šo jautājumu arī gatavojot viedokli, bet man nav sanācis atrast. Iespējams, tāpēc, ka nav tādas pieredzes, iespējams, tāpēc, ka šāda veida lēmumi nemaz nav publiskoti vai netiek publiskoti man zināmajās valodās.

Diemžēl nevaru atbildēt citādi.

A. Laviņš.

Labi. Tad paturpināšu tālāk ar šādu jautājumu.

Satversmes tiesas judikatūrā attiecībā uz Satversmes 105. pantā ietvertajām tiesībām uz īpašumu ir pausta tēze, ka netiek aizsargāts tāds īpašums, kas ir iegūts noziedzīgā ceļā.

Vai direktīva... harta... attiecībā uz tiesībām uz īpašumu paredz līdzīgu pieeju?

J. Jerņeva.

Teiksim, tā... Manuprāt, direktīva un harta, un Satversme nav pretrunīgas.

Bet es domāju, ka jūsu jautājuma pamattēze, ka Satversme neaizsargā noziedzīgi iegūtus līdzekļus vai mantu, atkal ir centrēta uz mantu un uz priekšmetiem. Savukārt, harta un Satversme, kā es to lasu, ir centrēta uz personām... kurai personai ir iespējas vērsties tiesā, lai pierādītu, ka nē, tas ir mans īpašums un ka man, neatkarīgi no tā, kā šis īpašums tika radīts, tomēr es esmu labticīgs ieguvējs... Arī apstrīdētās normas pieļauj iespēju, ka noziedzīgi iegūta manta tomēr kaut kādos gadījumos nonāk pie trešās personas... Tā kā centrs ir nevis līdzekļi un manta, bet centrs ir persona. Un no tā viedokļa harta un direktīva arī saka, ka, jā, mums ir jāizņem, mums ir jākonfiscē noziedzīgi iegūta manta.

A. Laviņš.

Es šo jautājumu vēlētos paturpināt ar to, vai jūs saskatāt bankas, kā arī bankas kreditora un šī klienta, kurš ir noguldījis šādus līdzekļus, pamattiesību aizsardzību,

paturot prātā to, ko jūs minat, ka no tiesību sistēmas kopumā izriet nepieciešamība aizsargāt labticīgu trešo personu.

Šie trīs subjekti, jūsprāt, bauda īpašumtiesību aizsardzību? Un te mēs runājam par īpašumtiesību aizsardzību tādā plašā kontekstā: kā jau jūs minējāt, neatdalām Satversmi no Eiropas tiesiskā regulējuma. Tas viss veido vienotu regulējumu.

J. Jerņeva.

Jā, manuprāt, bauda... Bet, atkarībā no lietas apstākļiem, kuri nav apspriežami Satversmes procesā, bet kuri, visdrīzāk, ir apspriežami citos procesos, kā kriminālprocesos un tā tālāk... rezultāti var būt dažādi. Tāpēc.... Bet, manuprāt, jebkura persona potenciāli bauda arī no direktīvas, no hartas, no Satversmes šo te aizsardzību... tiešām tā uzskatu.

A. Laviņš.

Respektīvi, citiem vārdiem formulējot... ja persona to nav zinājusi, ka tās rīcībā ir nonākuši līdzekļi, kas ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem, un šāds īpašums tiek atņemts, liegts vai ar to rīkoties tiek ierobežots, tad šīs personas tiesības uz īpašumtiesībām tiek skartas?

J. Jerņeva.

Pirmkārt, nav zināms, vai nevajadzēja zināt... tas ir viens. Visdrīzāk, ka tas ir bankai adresēts jautājums. Bet tiesības prasīt – jā. Tiesības gūt apmierinājumu – atkarīgs no lietas apstākļiem.

A. Laviņš.

Un man vēl viens jautājums.

Jūs, runājot par to, kāds mērķis ir konfiskācijas lēmumam, minējāt, ka galvenais uzsvars ir jāliek uz to, ka šī persona, kura šos līdzekļus ir ieguvusi noziedzīgā ceļā, nevarēs vairs rīkoties.

Mēs dzirdējām no citām pieaicinātajām personām, ka, runājot par konfiskāciju, ir jāņem vērā trīs konfiskācijas mērķi jeb uzdevumi.

Viens no tiem ir, lūk, šis, ka noziedzniekam tiek atņemti šie līdzekļi. Otrs ir preventīvā funkcija – vai šie noziedzīgie līdzekļi nenonāk tālāk aprītē un tas nedod iespēju jeb nedod motivēšanas kaut kādas garantijas citiem šādā veidā rīkoties. Trešā ir tā saucamā korektīvā, ka vajadzētu atgriezt šo situāciju tajā *status quo* situācijā, kas bija pirms šādu līdzekļu iepludināšanas finanšu aprītē.

Mans jautājums ir... tāpat, jūs pieminējāt vienu. Bet vai šie divi, šie divi atlikušie konfiskācijas mērķi... ja piemēro Eiropas Savienības tiesības, vai tiem nav vairs nozīmes vai arī tomēr tiem ir nozīme un jūs saskatāt, ka tiem ir nozīme?

J. Jerņeva.

Šī, protams, ka būtu pareizāka un pilnīgāka atbilde, ja norādītu uz visiem mērķiem. Un preventīvie un korektīvie mērķi tiek pieminēti arī preambulās kā vieni no svarīgākajiem.

Bet es gribētu šajā ziņā uzsvērt, runājot par korektīvo mērķi... Korektīvais mērķis ir viens no mērķiem, kura ignorēšanu, es pat teiktu, visdrīzāk saskatu Saeimas pozīcijā, jo mēs nevaram koriģēt uz kāda cita rēķina, uz labticīgās trešās personas rēķina. Ja noziedzīgs nodarījums ir izdarīts 2008. gadā, vasarā, ir nozagti simt tūkstoši eiro un par simt tūkstošiem eiro ir nopirkts dzīvoklis. Tā paša gada decembrī tas dzīvoklis maksāja 80 tūkstošus. Jebkuram cilvēkam būtu maksājis 80 tūkstošus, tā ir tā vērtība. Tā vērtība ir samazinājusies. Ne jau tāpēc, ka ir noticis noziedzīgs nodarījums, bet tāpēc, ka nauda ir zudusi, vērtība ir zudusi. Tāpēc korektīvi nenozīmē to, ka, mēģinot atjaunot situāciju un atgriezt cietušajam, piemēram, šo naudu, mums vajadzētu iziet uz ielas un paņemt no kāda cita vēl tos iztrūkstošos 20 tūkstošus. Jo, redziet, noziedznieks ir nepareizu lēmumu pieņēmis, investīcijas ieguldot...

Šeit ir līdzīgi. Pieņemts lēmums, noguldīta nauda tieši konkrētajā bankā, kas bija lemta maksātnespējai no viena brīža. Tas ir nepareizs investīcijas lēmums. Investīcijas vērtība ir samazinājusies, jo līdzekļi, kas tiek turēti finansiāli veselīgā bankā un līdzekļi, kas tiek turēti maksātnespējīgā bankā ir dažādi līdzekļi. Tāpēc korektīvais mērķis ir tieši tas mērķis, kurš, manuprāt, te iztrūkst nedaudz tā korekcija. Un tieši bankas administratora rīcībā es redzu to, ka tiek ņemts vērā šis mērķis, ka nevis mēs atjaunojam visu kā bija, automātiski nepielāgojot, bet mēs atņemam to, kas šobrīd ir. Un jums pietrūkst līdzekļu, pieņemsim, lai kompensētu cietušajiem, mēs lūdzam noziedzīga nodarījuma izdarītāju šo kompensāciju veikt, nevis mēs sakām bankas labticīgajiem, kamēr nav pierādīts citādi... labticīgajiem citiem kreditoriem: lūdzu, celiel sarežģītās civiltiesiskās prasības pret bankas valdi.

A. Laviņš.

Labi. Bet uz šo var paraudzīties arī citādi. Ja netiek konfiscēti, piemēram, tie ieguldītie simts tūkstoši, bet, kā jūs sakāt, šobrīd tā prasījuma vērtība ir virs 80 tūkstoši, tad, nekonfiscējot visus simts tūkstošus, no atlikušās summas tiek samaksāts citiem kreditoriem atbilstoši viņu kārtai un šādā veidā noziedzīgi iegūtie līdzekļi nonāk civiltiesiskajā aprītē.

Kāds būtu jūsu komentārs par šo?

J. Jerņeva.

Mans komentārs ir tāds, ka šie līdzekļi tik un tā nonāk civiltiesiskajā aprītē. Jautājums tikai – kurā brīdī šī ir pieļaujama civiltiesiskā aprīte, kad mēs samaksājam tiesnešiem algas vai izmaksājam kreditoram prasījumu, jo šie līdzekļi tiek ieskaitīti

valsts kasē. Un, manuprāt, ir starpība, vai mēs runātu par nepieciešamību kompensēt cietušajiem, lai pilnībā restitūciju šo te pabeigtu pilnā apmērā atbilstoši visiem procesiem un procedūrām un noteikumiem, par kuriem man nav detalizētas informācijas. Bet principa līmenī valstij iestājoties šā kreditora lomā, valsts saņem to, cik ir un šajā brīdī prasījuma tiesības valstij jau tiek, manā prātā, pārkvalificētas prasībā attiecībā pret legālajiem naudas līdzekļiem. Šajā brīdī tā legalizācija jau faktiski ir notikusi... jeb... nevis legalizācija, bet laišana civiltiesiskajā apgrozījumā no jauna. Jā... mums nav... mums iztrūkst tā kustība starp TKB kontu un valsts kasi un pēc tam atpakaļ, bet, manuprāt, tas būtu iespējams to pieņemt. Citādi valsts tiešām paņem vairāk nekā tas noziedznieks jebkad varētu būt saņēmis un paņem no kāda.

A. Laviņš.

Jā... Paturpinot šo. Ja valsts iestājas tās personas vietā, kura ir ieguldījusi, tad rodas priekšstats, ka valsts it kā turpina tiesiskās attiecības, kas ir nodibinātas uz noguldījuma līgumu. Bet valstij jau nav šī prasījuma uz noguldījuma līguma pamata! Valstij prasījums, ja tā es vispār drīkstu lietot šo jēdzienu šajā brīdī, valsts pieprasa konfiscēt uz tiesas lēmuma pamata tāpēc, ka šādi līdzekļi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Tas ir cits tiesiskais pamats.

Kāpēc rodoties šādi no valsts puses prasībai konfiscēt līdzekļus, valstij ir jānonāk šā kreditora vietā, kurš ar banku ir nodibinājis tiesiskās attiecības uz pavisam cita tiesiska pamata?

J. Jerņeva.

Tāpēc, ka starp valsti un banku nepastāv civiltiesisku attiecību un, lai varētu banka izmaksāt citai personai pieskaitītus līdzekļus, bankai jārīkojas uz kaut kāda pamata... es nezinu, kā to noformulēt... uz kāda pamata... Bet lai pieprasītu konfiscēt ārpus jebkādas rindas, tad AML jābūt lēmumam, kas ir adresēts bankai un uz bankas līdzekļiem. Bet šī nav konfiskācija, kas ir vērsta uz bankas līdzekļiem, šī ir konfiskācija, kas ir vērsta uz šī attiecīgā kreditora līdzekļiem. Tāpēc, ja šie līdzekļi... ja uz šiem līdzekļiem, nevis uz lielāku summu tā ir vērsta, tad neatkarīgi no noguldījuma līguma noteikumiem, runa iet par apjomu nevis par līguma noteikumiem, kas šajā gadījumā, man liekas... ka kopumā nedarbojas vairs maksātnespējas gadījumā.

A. Laviņš.

Paldies jums par sniegtajām atbildēm uz maniem jautājumiem.

Tiesnešiem arī būs jautājumi. Vārds jautājuma uzdošanai Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā... Labdien, Jerņevas kundze. Paldies par rakstveida viedokli un arī par iespēju būt šodien klātienē tiesas sēdē.

Ja mēs varētu paturpināt šo kāzusu, kuru jau kolēģis sāka risināt... Ja mēs iedomājamies situāciju, ka kāds no maksātnespējīgās kredītiestādes kreditoriem noteiktā laikā nepieteic savus prasījumus. Bet, kā izrādās, viņa noguldījumi ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Kā tad šajā gadījumā notiktu tā valsts iestāšanās šajā te attiecīgajā kreditora vietā, jo viņš šos prasījumus tāpat nav pieteicis, viņš nevēlas atgūt atpakaļ savu naudu maksātnespējas procesā.

Kā mēs darītu tad šādā situācijā? Paldies.

J. Jerņeva.

Jā, labs jautājums.

Es domāju, ka mums vajadzētu visupirms apsvērt, kādu personu tiesības un intereses varētu tikt skartas ar šo konfiskāciju no personas, kura nav izmantojusi un zaudējusi potenciāli visas savas prasījuma tiesības. Es neredzu būtisku atšķirību ar šo situāciju, kāda ir šeit... Ja bankai maksātnespējas rezultātā paliek nauda, tad izmaksā... turklāt, maksātnespējas process atšķiras no bankrota procesa ar to, ka vēl ir kādas cerības. Tāpēc potenciāli šī nauda pat var tikt izlietota cēlam mērķim un izglābt banku, atjaunot tās maksātspēju. Es saprotu, ka tas ne pietiekami bieži notiek, bet tomēr.

A. Rodiņa.

Labi. Paldies.

Mēs tiesas sēdēs esam koncentrējušies uz konfiskācijas mērķi – izņemt no civiltiesiskās vai vispārējās apgrozības. Jūs pieminējāt arī Eiropas Savienības ģenerālvokāta ļoti labu atziņu par to, ka ir jāvērs tāpat šīs negatīvās sekas pret šo prettiesisko ieguvēju un viņam ir jāatņem šī te iespēja gūt labumus.

Sakiet, lūdzu, ja mums ir jāvērtē šīs te divas vērtības... nosauksim... Kurām Eiropas Savienības tiesības varētu piešķirt prioritāti? Vai varbūt ir pavisam nepareizi runāt par prioritātes piešķiršanu kādai no šīm vērtībām, vai tās ir jāskata kopsakarā?

J. Jerņeva.

Es domāju, ka šeit ir trīs vērtības, ko es varu identificēt.

Viens ir tāpat šī nepieciešamība izņemt no potenciālā noziedznieka... nosauksim to īsāk... kaut arī tur vēl daudzi citi varianti var būt... noziedzīgi iegūtu mantu.

Otrs ir aizsargāt labticīgo trešo personu.

Trešais ir šis preventīvais citastarpā mērķis patiesi panākt taisnību...

Es pat teiktu, ka ceturtais... ja gadījumā konfiskācija notiek valsts labā, tad arī šos līdzekļus pēc tam novirzīt kāda sabiedriski aizsargājama un nozīmīga mērķa sasniegšanai.

Un es teiktu, ka Savienības tiesa, ņemot vērā vispār tās pieeju, ko tā neslēpj, ka Savienība ir veidota pilsoņiem nevis valstīm, Savienība ir veidota, lai pilsoņiem tiktu iedotas tiesības, kuras tie varētu reāli efektīvi arī izmantot un citastarpā justies piederīgāki Savienībai.

Tāpēc katrā gadījumā, kad tas ir iespējams, prioritāte būs iedot, protams, personai, kurai ir pamatotas tiesības lūgt tiesību aizsardzību, bet tas nekādā gadījumā nenozīmē, ka šī prioritāte pēkšņi varētu mainīt kvalifikāciju tai situācijai un ka mēs īstenībā nelabticīgu personu varētu uzskatīt par labticīgu. Tā tas nav jāsaprot, jo noziedzīgu nodarījumu apkarošana un seku novēršana nenoliedzami ir viena no prioritātēm. Tāpēc mani komentāri nav ar to saistīti.

A. Rodiņa.

Jā, paldies. Un jūs savā viedoklī šodien tiesas sēdē pieskārāties banku darbībai kopumā, runājot par riskiem. Un teicāt arī, ka kreditoriem ir jābūt jāņem vērā riskiem, ka tas ir parasti un sagaidāmi.

Bet, sakiet, lūdzu, kā jums šķiet, vai centrālais jautājums, tā problēma, kādēļ mūsu otrais pieteikuma iesniedzējs, kurš ir *Ergo TEC LLP*, nevar saņemt savu apmierinājumu nevis saistītu ar konfiskāciju, bet gan ar neveiksmīgi varbūt izvēlētu bankas darbības modeli un tas ir tāds tradicionāls vai risks, ar kuru ikvienam noguldītājam būtu jāņem vērā.

J. Jerņeva.

Es domāju, ka katram... īpaši, ja mēs nerunājam par fiziskām personām, bet ja mēs runājam par juridiskajām personām, izvēloties, kurā finanšu iestādē ieguldīt īpaši nozīmīgākas naudas summas, ir pašam jāveic arī savs mājasdarbs un rūpīgi jāizvēlas tā kredītiestāde, kurai viņš uzticēsies. Un zināmi riski, kas nav standarta riski, ir arī jāapbrīdina un es piekrītu, ka arī reputācijas risks būtu jāredz, mūsdienās it īpaši pēc pēdējo gadu izmaiņām AML procedūrās mēs arī visi varam redzēt paši, atnākot uz banku un kļūstot par jauniem klientiem, mēs redzam, cik nopietna un cik skrupuloza tā procedūra viņiem īstenībā ir. No tā ir jāspēj mums izdarīt secinājumus, kā tad viņi citiem klientiem uzdod jautājumus.

Bet tas nenozīmē to, ka šiem kreditoriem tādēļ būtu jāatņem nauda, viņu potenciālā nauda, jo banka ir izpildījusi savus pienākumus, kas ir saistīti ar noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu. Man nav zināms, ka lietā tas būtu konstatēts, ka tieši attiecībā uz šiem klientiem ir kādi bankas pārkāpumi.

Ja tas tā nav, tad banka ir izpildījusi normatīvās aktu prasības. Ja nav izdarījusi kaut ko vairāk, tad es nezinu, vai klientam jāatbild ar riskiem, kurus pat likumdevējs neuzskata par nepieciešamiem ierakstīt normatīvajos aktos.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Man būtu, Jerņevas kundze, viens jautājums par Eiropas Savienības tiesībām, jo direktīvas attiecināmība uz šo lietu, ņemot vērā, ka manta šeit ir konfiscēta tāda procesa ietvaros, kurā nav noskaidrota personas vaina, un arī ņemot vērā Savienības tiesas atziņas jau pieminētajā 2021. gada 8. oktobra lietā Nr. 319/19... ka jūs skatāties, vai direktīvu vispār var attiecināt uz šo situāciju?

J. Jerņeva.

Paldies par jautājumu.

Es gribētu atsaukties uz to, ka manā specializācijā neietilpst tiešām izpratne par to... mana specializācija beidzas tajā brīdī, kad es saprotu, ka ir noteikti gadījumi, ka direktīva nav piemērojama.

Bet ja šīs atbildes sniegšanai ir jāsaprot fakti plus ir jāiedziļinās citā tiesību jomā... es neesmu šo uzdevumu izpildījusi šo viedokli sagatavojot.

A. Kučs.

Nē, nu tad nedaudz papildinot... ja direktīva nav attiecināma, vai jūs varat atbildēt, kādā veidā šī konkrētā lieta nonāk Eiropas Savienības tiesību tvērumā? Nu, respektīvi, kā tās prasības... jo, pamattiesību harta jau principā uz mums attieksies tiktāl, cik šis jautājums iekrīt Eiropas Savienības tiesību tvērumā...

J. Jerņeva.

Ja direktīva nebūs piemērojama, tad, pirmkārt, mēs skatīsimies, kuri citi tiesību avoti, kuri ir savienības tiesību avoti, ir piemērojami šajā jautājumā, citastarpā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Ir arī atsevišķas konvencijas, kurām ir pievienojusies arī savienība. Tad... Un ja tajos dokumentos mēs neredzam pietiekamu pamatu, lai nonāktu pie secinājuma, ka apstrīdētās normas jāinterpretē tieši savienības tiesību gaismā, tad mēs redzam citas tiesību normas, kuras noteikti jāpiemēro, par ko nav strīds – tāpat, par kreditoru tiesību aizsardzību, kas gan savienības regulējumā ir paredzēts kā viens no mērķiem. Tāpat gravitātes centrs šajā gadījumā novirzītos diezgan būtiski no krimināltiesību ietvara.

Bet es domāju... Es pieļauju... man ir grūti iedomāties, ka tiešām nebūtu iespējams no vispārējā regulējuma savienības, kas ir saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanu, neizrietētu nepieciešamība tiešām ņemt vērā mērķi konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Tā kā tas nav tikai maksātnespējas regulējums, kur nebūtu piemērojams.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies, Jerņevas kundze, par jūsu viedokli un sniegtajām atbildēm.

Es saprotu, ka attiecībā uz direktīvu... tad to jautājumu mēs noņemam... Jūs gan savā rakstveida viedoklī vairākkārt atsaucāties uz šo direktīvu tieši. Bet vai es pareizi saprotu tagad, ka jūsu pozīcija ir, ka tas vairs netiek izvirzīts kā arguments?

J. Jerņeva.

Nē, es, atbildot uz tiesneša Kuča uzdoto jautājumu pateicu, ka es nejutos pietiekami kompetenta, lai atbildētu, vai direktīvas piemērojamības pants ir tas pants, ko es spēju pati ar man pieejamo informāciju interpretēt un piemērot šajā lietā. Es nezinu, vai šajā lietā šim konfiskācijas lēmumam ir piemērojama direktīva. Tiktāl.

G. Kusiņš.

Jā, skaidrs. Paldies.

Tad ir jautājums. Mēs vairākās tiesas sēdēs esam jau izmantojuši... un banka, kas atrodas maksātnespējas procesā.

Sakiet, vai es pareizi saprotu jūsu viedokli... ka trešo personu intereses... jautājums ir atšķirīgs strādājošā bankā un tādā bankā, kas ir maksātnespējas procesā. Jeb vienādi?

Mans jautājums ir tikai tāpēc, ka man liekas, ka tas izskanējušais viedoklis, ka strādājošā bankā šie konfiskācijas rīkojumi tiek izpildīti tā kā automātiski un netiek radīti nekādi jautājumi.

Savukārt, ja banka ir maksātnespējas procesā, tad parādās jautājums par labticīgajām trešajām personām.

J. Jerņeva.

Es teiktu, ka nav principiālu atšķirību tieši statusā, jo maksātnespējas var būt dažādas. Ir maksātnespēja, kuras rezultātā gandrīz nevienam no kreditoriem nekas

nepienāksies, ir iespējams, ka ir vienkārši tehniskā maksātnespēja un kuru varēs pārvarēt un gandrīz visiem kreditoriem tiks izmaksāti līdzekļi. Tas ir viens.

Otrs. Līdzekļu izmaksa... Normāli strādājošai bankai, kurai nav nekādi ierobežojumi... es uzsvēršu, ka bankai nav ierobežojumi... banka izpilda prasību izmaksāt līdzekļus un nav arī strīdu par šī darījuma pusēm par to, kādā apmērā šie līdzekļi ir izmaksājami, tāpēc ka ir līdzekļi, kuru vērtība nav samazinājusies, nav zudusi.

Savukārt, maksātnespējas gadījumā... jā, kopumā finanšu līdzekļi ir acīmredzami nepietiekami... pieņemsim, puse no kapitāla kaut kāda iemesla dēļ ir zudusi. Šie līdzekļi ir nepietiekami. Un ir jautājums par to, kādā apmērā šis prasījums ir jāizpilda... bet nevis prasījums par to, ka prasījums vispār nebūtu jāizpilda.

Tāpat arī šeit... TKB administrators ir iekļāvis šajā te sarakstā Latvijas valsti. Tātad ir jautājums par apmēru un jautājums saistīts ar izmaksājamo līdzekļu apmēru, ņemot vērā šo te trešo personu, kas nemaz nav banka, tiesības un intereses. Jo, ja tiek izmaksāts par daudz, pārāk ātri, neievērojot finanšu normas, pārkāpjot tās normas, kuras ierobežo bankas rīcību maksātnespējas gadījumā, tiks aizskartas trešo personu tiesības un tad gan kreditori var vērsties ar civiltiesisku prasību pret to, ka tika izmaksāts no viņu līdzekļiem valstij.

G. Kusiņš.

Es jūsu atbildē sadzirdēju vārdu “tiek izmaksāts par daudz”. Tad, jūsuprāt, ir kāda nozīme tam, kāds līdzekļu daudzums tiek atzīts par noziedzīgi iegūtiem? Piemēram, teorētisks piemērs – viens eiro jāizpilda. Arī tas tad būtu tāds, kas varētu tikt vērtēts... un vai tas ir daudz vai maz?

J. Jerņeva.

Es nezinu, vai jautājums par vienu eiro būtu nonācis līdz Satversmes tiesai vai līdz tiesai vispār.

Bet jautājums “par daudz” nav saistīts ar līdzekļu izcelsmi. Tas ir saistīts ar to, ka... mēs regulāri runājam par to, ka šis ir noguldījums... un mēs esam pieraduši pēdējos gados dzīvot tomēr diezgan finansiāli stabilā valstī. Mēs zinām, ka līdzekļi ir kontā un tie ir tie līdzekļi, jo tie cipari nozīmē tieši to pašu, ko mēs redzam matemātiski, tā ir aritmētika. Bet īstenībā tās ir investīcijas, it īpaši, ja mēs runājam par subordinētu noguldījumu. Tas nav nekas pavisam standarts... un jebkurš ieguldījums un noguldījums īstenībā ir investīcijas, kuras vērtība var tikt samazināta. Tāpēc, ja banka izmaksā ciparu, kāds ir ierakstīts konfiskācijas lēmumā, kas īstenībā atbilst pagātnē ar šo te līdzekļu vērtībai un nevis tagadnē, kad viņš tiek izpildīts, tiek izmaksāts par daudz. Tā starpība ir tā delta – starp kādreizējo līdzekļu vērtību un šobrīdējo vērtību. Un tā

delta... nu, tā ir kaut kur jāpaņem... šis te jautājums ir par deltu. Tāpēc valstij pienākas šī delta.

G. Kusiņš.

Labi. Un pēdējais jautājums.

Mēs jau runājām par strādājošu banku un banku maksātnespējas procesā. Bet kredītiestādes likvidācijas situācijas ir vēl vairākas... un ka nepietiek...

Sakiet lūdzu, kā tad jūs raudzītos uz to situāciju, ja būtu pašlikvidācija? Ja banka pieņem lēmumu par pašlikvidāciju? Vai tad arī atšķirtos un tad mēs raudzītos, kur kaut kādas iespējamās deltas, kā jūs sakāt, ņemt.... Vai kā... Paldies

J. Jerņeva.

Es domāju, ka ir primāri jāskatās uz to, vai pašlikvidācijas ietvaros vispār paceļas jautājums par to, ka līdzekļu vērtība ir zudusi. Ja paceļas, tad banka nespēj izpildīt visas savas saistības un tad laikam, visdrīzāk, ir jāsāk maksātnespējas process, ja es pareizi saprotu.

Tāpēc nav tik svarīgs iemesls... Un, turklāt, es gribētu vērst uzmanību, ka bankas tam iemeslam, kāpēc banka ir tur nonākusi, ir nozīme no krimināltiesību viedokļa vai no administratīvo tiesību viedokļa, ja banka ir vainīga šīs situācijas izraisīšanā. Tad valdes locekļiem ir jāatbild... iespējams, ka īpašniekiem ir jāatbild... un es nezinu, kādiem darbiniekiem vēl.

Citādi, neatkarīgi no iemesliem, ja banka ir grūtībās... vai banka ir izlēmusi likvidēties... un iemesls, kāpēc tā neizmaksā apejot citus kreditorus valstī nav tāds, ka tiek saglabāti savā īpašumā tie noziedzīgi kādreiz iegūtie līdzekļi un netiek izmantoti, lai nopirktu Mercedesu vai Lexus, bet tiek izmaksāti vismaz saskaņā ar likumu un šo procesu pārbauda un uzrauga tiesa, ka tie līdzekļi tiek pienācīgā kārtā novirzīti maksātnespējas procesa finansēšanai un kreditoru prasījuma apmierināšanai. Bankas rīcība jau ir diezgan ierobežota un kontrolēta un tāpēc, ja mūsu tiesību sistēma darbojas tā, kā viņai būtu jādarbojas, tad šajā situācijā neiet runa par to, ka banka kaut ko iegūst un jābūt līdz ar to atšķirībai šajā ziņā.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies jums.

Un pats pēdējais jautājums.

Jūs minējāt tādu krāšņu salīdzinājumu, ka tie līdzekļi nonāk valsts kasē, tādā šķīstītavā un tā... Bet, sakiet, lūdzu, ja mēs paraugāmies uz šo citu iespējamo rīcību, ka šie līdzekļi paliek bankas tādā īpašumā... nu, vienalga, kādu terminu mēs izmantojam... Un banka šos līdzekļus, maksātnespējīgā banka, izmaksā kreditoriem.

Vai nenotiek šķīstītava maksātnespējas procesā, jo kreditori šos līdzekļus iegūst kā legālus? Paldies.

J. Jerņeva.

Nu, liekas, ka viņiem vajadzētu iegūt kā legālus... jo bankai gan pašai nevajadzētu uzņemties tiesas vai prokuratūras lomu un teikt, ka es uzskatu, ka šie līdzekļi ir konfiscējami un tāpēc es tagad izdalīšu labu kreditoru starpā... Tādā gadījumā nē... Bet, ja mūsu normatīvo aktu paredzētajā kārtībā līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, viss process ir beidzies, nekas nav pārsūdzams, ir lēmums par to, ka šie līdzekļi ir novirzāmi valstij un tiek uzcelta šī te barjera starp legalizācijas ķēdi un līdzekļiem... tad... jā... viņus izdalot tālāk... es redzu, ka tā ir jauna laišana civiltiesiskajā apgrozījumā.

G. Kušiņš.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Bet, Jerņevas kundze, sakiet, lūdzu... Tad sanāk tā, ka kamēr vien nav pabeigts maksātnespējas process, mēs nevaram izpildīt tiesas lēmumu par mantas konfiskāciju, jo mēs nekad nevarēsim zināt, kāda tad būs tā bankrota masa, kura tad ir jāsadala. Ne tā? Vai tas atbilst konfiskācijas mērķim?

J. Jerņeva.

Konfiskācijas mērķim atbilst. Iegūšanai valsts kasē īstermiņā – nē, jo mēs nezinām tiešām līdz pēdējam, kurā brīdī un cik daudz mēs saņemsim. Bet, manuprāt, tas mērķis aizsargāt kreditorus ir... vismaz nav ignorance.

A. Laviņš.

Labi. Tiesnešiem vairs jautājumu nav.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem? Vai būs jautājumi?

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Nav jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvjiem būs jautājumi Jerņevas kundzei?

J. Priekulis.

Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Nebūs.

Jerņevas kundze, paldies jums gan par rakstveida viedoklī sniegto, gan arī par dalību šodien tiesas sēdē un par izturību atbildot uz ļoti daudzajiem jautājumiem. Jauku dienu jums!

J. Jerņeva.

Paldies. Visu labu!

A. Laviņš.

Cienījamie lietas dalībnieki! Pieaicinātās personas! Esam strādājuši šodienu visu dienu līdz pat... šobrīd pulkstenis ir jau divi dienā... Ir nepieciešams pusdienas pārtraukums.

Es redzu, ka tiesas sēdei ir pieslēdzies Jānis Rozenbergs.

Rozenberga kungs, man jāatvainojas jums. Šobrīd mēs nevarēsim jūs uz klausīt, šobrīd būs izsludināts vienu stundu pārtraukums. Mēs atgriezīsimies pēc vienas stundas un turpināsim tiesas sēdi ar jūsu uz klausīšanu. Es ceru uz jūsu sapratni.

J. Rozenbergs.

Sarunāts. Trijos būšu pieslēdzies un būšu gatavs tapt uz klausīts.

A. Laviņš.

Tieši tā!

Pārtraukums līdz pulksten trijiem.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Turpinām tiesas sēdi.

Un uz klausīsim nākamās pieaicinātās personas. Un, kā jau to minēju pirms pārtraukuma, kā nākamā pieaicinātā persona ir Jānis Rozenberga kungs.

Rozenberga kungs, vai esat pieslēdzies tiesas sēdei?

J. Rozenbergs.

Jā, es ceru, ka es esmu pieslēdzies tiesas sēdei un esmu redzams un dzirdams.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Personu apliecinoši dokumenti ir iesniegti, un pēc tiem mēs varam pārliecināties par jūsu personas identitāti.

Vārds jums viedokļa sniegšanai. Lūdzu!

J. Rozenbergs.

Jā, paldies.

Tātad, aplūkojot abas apstrīdētās normas, kuru atbilstība Satversmei tiek vērtēta šajā procesā, gan Krimināllikuma, gan Kriminālprocesa likuma normas ir redzams, ka tās jau nepasaka neko vairāk, kā mūsdienu pasaulē samērā vienkāršu un saprotu lietu, proti, ka noziedzīgi iegūta manta ir jākonfiscē valsts labā, ja vien tā nav jāatdod kādam likumīgam īpašniekam vai likumīgam valdītājam. No šī viedokļa raugoties, droši vien ir grūti iedomāties, kā šo tiesisko attiecību citādāk noregulēt.

Tomēr šīs lietas kontekstā ir visai īpatnēja situācija, kas praksē nerodas bieži, bet ir radusies un droši vien, ka tādas vēl radīsies, kas prasa rūpīgāku iedziļināšanos un rūpīgāku skaidrojumu.

Es neesmu vērojis visas tiesas sēdes pilnā apjomā, bet nu es esmu redzējis, ka ir bijuši arī jautājumi citastarpā, vai pašas normas ir iespējami neatbilstošas Satversmei vai to piemērošanas prakse.

Un šajā sakarā es varētu teikt, ka līdz kaut kādam laikam es varbūt uzskatītu, ka pašas normas saturiski ir izveidotas korekti un tiesību interpretācijas ceļā gadījumos, kad bezskaidras naudas līdzekļi ir konfiscējami no maksātnespējīgas kredītiestādes un interpretācijas ceļā ir iespējams nonākt pie korekta risinājuma. Tomēr redzot, kā attīstās tiesu prakse, tajā skaitā līdz pat Augstākajai tiesai, kas, manuprāt, šobrīd sniedz pretēju rezultātu tam, ko es uzskatītu par tiesiski korektu, acīmredzot ir jautājums par šīs normas skaidrību un to, vai šī norma pietiekami precīzi ir piemērojama visās situācijās, tajā skaitā apskatāmajā situācijā attiecībā uz maksātnespējīgu kredītiestādi un noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, tādēļ droši vien, ka šādam te Satversmes tiesas procesam noteikti ir vieta.

Un, tad, lai secīgi mēģinātu nonākt pie secinājuma par iespējamiem pareizajiem risinājumiem un par mezglu punktiem, droši vien, ka pirmais jautājums, ar ko būtu jāsāk, ir par īpašumtiesībām uz noguldījumu.

Nu, cik es fragmentāri, sekojot līdzī tiesas procesam, esmu pamanījis, tad jautājumā par īpašumtiesībām uz noguldījumu, tad gana plašs pieaicināto personu pulks savu viedokli ir izklāstījuši. Es visnotaļ pievienojos un, manuprāt, laikam vairumam, proti, kuri skaidri norāda, ka īpašumtiesības uz bezskaidras naudas līdzekļiem, kas ir noguldīti bankā, īpašumtiesības ir bankai. To es tiku arī norādījis savā rakstveida viedoklī, kas ir Satversmes tiesas rīcībā. Tātad viedoklis ir pamatots ar to, ka, pirmkārt, jau Kredītiestāžu likuma 1. panta pirmās daļas 6. punkts paredz, ka noguldījums ir naudas līdzekļu glabāšana kredītiestādes kontā uz noteiktu vai nenoteiktu laiku. Kredītiestāžu likuma 1. panta pirmās daļas 9. punkts kā klientu definē personu, kurai kredītiestāde sniedz finanšu pakalpojumu un savukārt viens no kredītiestāžu sniegtajiem finanšu pakalpojumiem Kredītiestāžu likuma 1. panta pirmās daļas 4. punkta apakšpunktā ir norādīts tieši noguldījumu un citu atmaksājamo līdzekļu piesaistīšana.

Nu, lūk. Un pirmsšķietami, protams, par to līdzekļu glabāšanu varētu šķist, ka tur ir kaut kāds sakars ar Civillikumā regulēto glabājuma līgumu, kas ir paredzēts Civillikuma 1968. un turpmākajos pantos. Tomēr ir paturams prātā, ka, slēdzot glabājuma līgumu, glabājuma devējs saglabā īpašumtiesības uz lietu un glabātājs ir tikai lietas turētājs. Un tādēļ arī glabātājam būtu jāatdod tā pati lieta, kas saņemta, nebojāta un tā tālāk, kā tas ir paredzēts Civillikuma 1975. un tālākajos pantos.

Savukārt noguldot jeb glabājot naudas līdzekļus kredītiestādē, klients zaudē īpašumtiesības uz šiem naudas līdzekļiem, tie kļūst par kredītiestādes īpašumu un šim te kredītiestādes klientam jeb ieguldītājam tiek piešķirtas prasījuma tiesības, saistību tiesisks prasījums pret kredītiestādi noguldīto naudas līdzekļu apmērā.

Nu, lūk. Tātad ir jāņem vērā, ka kredītiestāžu pamatfunkcija ir brīvo finanšu līdzekļu piesaistīšana un kreditēšana, pēc būtības tātad kredītiestāde akumulē personu brīvos naudas līdzekļus un laiž tos tālāk apgrozībā. Tādēļ katra bankas klienta, katra kreditora jeb noguldītāja noguldītā nauda, iemaksājot kredītiestādē, nepaliek kaut kādā atsevišķā plauktiņā, atvilktņītē vai skapī, tā tiek pieskaitīta klāt bankas aktīviem, bankas bilancē visi noguldījumi ir atspoguļoti aktīvu pozīcijā un attiecīgi pretim ir prasījums, kreditoru prasījums, noguldītāja prasījums pret kredītiestādi.

Tātad, rezumējot, klienta naudas līdzekļi, kas ir noguldīti bankā, kļūst par bankas īpašumu un banka brīvi rīkojas ar šiem naudas līdzekļiem, kopā ar visiem pārējiem bankas aktīviem, izsniedz kredītus, veidojot kredītu portfeli, pērk vērtspapīrus, finanšu instrumentus veidojot vērtspapīru portfeli, gala beigās maksā algas, nodokļus, saimnieciskos izdevumus un tā tālāk.

Nu, tātad nākošais jautājums, kas, manuprāt secīgi būtu jāapskata izskatāmās lietas sakarā, kas ir noziedzīgi iegūts. Vai noziedzīgi iegūta ir nauda? Bezskaidra nauda? Vai noziedzīgi iegūts ir prasījums pret kredītiestādi?

Nu, ja mēs tā raugāties, tad kredītiestāde īpašumtiesības uz bezskaidras naudas līdzekļiem, visticamāk un parasti, jau ir ieguvusi no citas kredītiestādes, ne jau no sava klienta, proti, no tās kredītiestādes, no kuras tiek veikts ienākošais maksājums. Attiecīgi vienā kredītiestādē vienam klientam beidzas prasījuma tiesības pret... nu, ja mēs tā, varam teikt... pret savu banku... bankas savstarpēji apmainās grāmatvedības ierakstos ar šiem te aktīviem – viena banka, proti, no saviem aktīviem izgrāmato ārā kopā ar klienta prasījumu, jo šis apjoms ir aizgājis uz saņēmēja banku... nosūtītāja banka tātad šo te bezskaidras naudas apjomu izņem no saviem aktīviem... saņēmēja banka, savukārt, tajā pat brīdī to pieskaita saviem aktīviem un pasīvu pusē klienta kontā reģistrē klienta prasījuma tiesības pret banku identiskā apmērā. Nu, aptuveni tāds ir ceļš, kas notiek, ja viena banka... ja vienas bankas klients pārskaita otras bankas klientam savus finanšu līdzekļus.

Tādēļ varētu teikt, ka, ja bankas klients ir ieguvis noziedzīgu mantu bezskaidras naudas veidā, tad tas ir prasījums pret savu banku noteiktā apmērā. Tam klientam tajā

brīdī nekas cits nepieder. Jo faktiski bezskaidra nauda var pastāvēt ārpus finanšu sistēmas dalībniekiem, ārpus bankām, maksājumu sistēmām un, protams, valsts kasi.

Gribētu teikt, ka strādājošas jeb funkcionējošas bankas gadījumā kredītiestāde, kurai ir licence, kura uztur klientu kontus, šī te iedziļināšanās šajās niansēs nav tik svarīga, jo šie jautājumi faktiski ikdienā nodarbina tikai pašas bankas un banku grāmatvežus. Proti, strādājošas bankas gadījumā kreditora prasījumam pret banku ir pretim bankas aktīvi simtprocentu apmērā un strādājoša kredītiestāde katru rīkojumu par rīcību ar kreditora kontā reģistrēto prasījumu simtprocentu apmērā var nekavējoties izpildīt, principā vienalga, vai pēc kreditora iesniegta maksājuma uzdevumu vai pēc tiesas nolēmuma par konfiskāciju. Bet šī iedziļināšanās tajās attiecībās un īpašumtiesībās kas tad kam pieder, šī iedziļināšanās kļūst svarīga maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā, jo tad nepastāv šis simtprocentīgais līdzsvars, balanss, starp bankas kreditoru prasījumu un tam pretim esošiem bankas aktīviem.

Nu, atļaušos varbūt vienu tādu salīdzinošu izdomātu piemēru par datora lietošanu. Ja mums dators strādā pareizi, tad uz klaviatūras nospiežot taustiņus 1 un nulle mēs ekrānā redzam 10. Un mums īsti neinteresē, kā datorā tur notiek kaut kādi elektroniski signāla pārvadi, kādi tur binārie kodi, kādos tur procesos tas tiek apstrādāts, jo mēs zinām, ka, nospiežot uz klaviatūras 1 un 0, mēs uz ekrāna redzēsim 10. Un algoritmi, kas to nodrošina, mūs principā neinteresē. Rodoties disbalansam šajā sistēmā, mēs uz klaviatūras nospiežot 1 un 0, mēs redzam... piemēram, 5. Un nevar saprast, kāpēc. Un tad mums ir jāsāk interesēties, kāpēc uz klaviatūras nospiežot 10 vairs uz ekrāna nav 10, bet ir 5. Un tad mums ir jāsaprot, kurā algoritmā ir notikusi kāda kļūda, kur tas algoritms ir mainīts, kur tie signāli staigā citādāk nekā parasti...

Un tā ir arī maksātnespējīgas bankas gadījumā. Mēs klienta kontā redzam... nu, faktiski maksātnespējīgai bankai nav klientu konti... ir reģistrēti kreditoru prasījumi... Un mēs redzam, ka kreditoram ir reģistrēts prasījums par, piemēram, 10 eiro. Sadzīviski mēs sarunvalodā mēs varam teikt, ka viņam ir, tā teikt, nauda kontā jeb juridiski korektāk... ka prasījums viņam ir par 10 eiro, bet faktiski banka viņam pret šo prasījumu var izmaksāt tikai 5 eiro, jo bankas aktīvu pusē vairs nav pietiekamu līdzekļu visa prasījuma apmierināšanai. Tieši tāpēc arī ir bankas maksātnespēja. Parastā kārtība... balanss starp prasījumiem un tiem pretī esošajiem aktīviem ir izjaukta. Līdz ar to fakts, ka kreditoram ir 10 eiro prasījums pret banku, nenozīmē, ka viņam no šīs bankas pienākas 10 eiro. Ja banka spēj apmierināt attiecīgā kreditora prasījumu 50 procentu apmērā, tātad faktiski viņa prasījums ir vien 5 eiro vērts.

Būtu arī kļūdains pieņēmums, ka bankai bezskaidrā nauda jau teorētiski pietiek, jo kopējais aktīvu apjoms bankā tomēr ir lielāks par šiem nosacījumiem 5 eiro. Nu, var taču paņemt, jo banka vispār ir vairāki simti kaut kādas nosacītās vienības. Te es gribētu bilst, ka maksātnespējīgai bankai nav aktīvu visa prasījuma apmierināšanai, tāpēc faktiski banka saistības pret kreditoru var izpildīt tikai atbilstoši aktīvu pusē

pieejamajiem resursiem, kas noteikti ir mazāki par pasīvu pusē ieregistrētajām saistībām. Un nav tā, ka izmaksas gadījumā, ja kreditoram tiek konfiscēti... tiek lemts par viņa prasījuma 10 eiro apmērā konfiscēšanu, nav tā, ka bankā paliek... ka nespējīgā bankā paliktu tāad daļa no noziedzīgajiem līdzekļiem, kurus izmaksās citiem kreditoriem, jo attiecība pret visiem kreditoriem, tajā skaitā pret to ļaundari, pie kura ir atradušies noziedzīgi iegūti līdzekļi jeb tas prasījums, attiecībā pret visiem kreditoriem bankai ir samazināts aktīvu apjoms viņu prasījumu segšanai. Viņa prasījums, lai arī formāli ir reģistrēts 10 eiro apmērā, faktiski nozīmē iespēju saņemt 5 un ne vairāk.

Te es gribētu teikt, ka, kamēr mēs kļūdaini domājam par bezskaidru naudu kā par kaut kādu ķermenisku lietu, tikmēr var rasties ilūzija, ka bankā paliek kaut kāda daļa no noziedzīgas mantas, kas tālāk tiks izmantota civiltiesiskā aprītē citiem kreditoriem, vai vēl kaut kam. Es domāju, ka tā nav. Mans viedoklis ir, ka tā nav. Ja mēs atceramies, ka bezskaidra nauda, man liekas, nekas vairāk kā debeta un kredīta ieraksts bankas uzskaites sistēmā, tad mēs nonākam pie tā, ka faktiski, konfiscējamās noziedzīgās mantas apjomu nosaka pieejamais aktīvu apjoms, kas maksātnespējīgā bankas gadījumā ir mazāks par kreditora prasījumu. Līdz ar to es gribētu teikt, ka nekāda noziedzīgi iegūtas mantas atstāšana bankā un tālāka rīcība ar noziedzīgiem līdzekļiem nenotiek.

Atkal varbūt viena atkāpe un piemērs. Ja kādam tiek nozagta mašīna, tā tiek atrasta, skaidrs, ka tajā zagļa garāžā šī mašīna ir noziedzīgi iegūta manta. Bet mašīnai vairs nav riteņu. Noskrūvēti, pazaudēti, atsevišķi pārdoti, un nav mašīnai riteņu. Un vienalga, vai mēs lemtu šo te nozagto mašīnu atgriezt īpašniekam vai kaut kādu nezināmu iemeslu dēļ īpašnieks to nevēlētos pieņemt, attiecīgi tā būtu konfiscējama par labu valstij, mēs pie šīs te atrastās nozagtās mašīnas bez riteņiem varam stāvēt un kliegt, cik ilgi mēs gribam. Ir jāatdod mašīna ar riteņiem. Viss! Riteņu nav. Ņemam tik, cik ir. Attiecīgi šī te zagļa īpašumā nekas noziedzīgs vairs nepaliek. Ja šajā lietā ir cietušais, kurš vēlas saņemt pilnu atlīdzību, respektīvi, pilnā apjomā, kas viņam ir nozagts, Kriminālprocesa likums paredz citus instrumentus – iepriekšējā mantiskā stāvokļa atjaunošanai noziedzīgi iegūtas mantas atgriešana ir tikai viens no instrumentiem. Ja gadījumā visa noziedzīgā manta vairs nav atrodama, vairs nav pieejama, ir daļēji iztērēta, ir daļēji sabojāta vai zudusi, pastāv iespēja pieteikt kaitējuma kompensācijas pieteikumu, un starpību jeb zudušo mantas vērtību piedzīt caur kaitējuma kompensācijas institūtu.

Tā. Nākošais jautājums, kam, manuprāt, ir vērts pievērsties, ir jautājums par to, kas tiek arestēts kriminālprocesā, jo mantas arests vienmēr secīgi būs pirms lēmuma par mantas konfiskāciju. Un šis aspekts ir svarīgs, jo tas tieši norāda uz Kriminālprocesa likuma regulējumu sistēmiski par to, kas tiek prasīts no bankas gadījumā, ja izmeklēšanas iestādei ir radušās sākotnējas aizdomas par iespējamu kādu līdzekļu noziedzīgu izcelsmi. Un te ir vērts pievērsties Kriminālprocesa likuma 361. pantam,

kura pirmā daļa paredz, ka lai nodrošinātu visa veida iespējamus mantiskos jautājumus un to risinājumu kriminālprocesā... gan noziedzīgās mantas atdošana, gan kaitējuma kompensācijas piedziņa, gan procesuālo izdevumu piedziņa... un mantas konfiskācijas kā kriminālsoda nodrošināšana... bet, tātad, starp šiem Kriminālprocesā risināmajiem mantiskajiem jautājumiem, viennozīmīgi, ir arī noziedzīgi iegūtās mantas konfiskācija. Tātad ir uzliekams arests.

Tālāk ir jautājums – kas kredītiestādei ir jādara, saņemot izpildei lēmumu par aresta uzlikšanu klienta kontā reģistrētajiem finanšu līdzekļiem jeb prasījumā vērsto... kā es to joprojām gribētu saukt.

Tātad, Kriminālprocesa likuma 361.¹ pants pirmās daļas 4., punkts paredz, ka tiek izpildīts lēmums par aresta uzlikšanu bezskaidras naudas līdzekļiem. Un tur tiešā tekstā ir rakstīts, ka, kredītiestādei vai ieguldījuma brokera sabiedrībai, kurā glabājas arestētie noguldījumi vai finanšu instrumenti, tātad nosūta šo te lēmumu par aresta uzlikšanu, lai ar tiem tiktu pārtraukta izdevumu operācijas. Punkts. Nekas vairāk. Tātad neizmaksāt šos līdzekļus.

Praksē kaut kā ir iegājies... es arī tiesu praksē esmu novērojis tiesu viedokļus, kur šis te jautājums tiek vērtēts, kas tad kredītiestādei jeb kredītiestādes administratoram būtu darāms, kad tiek saņemts lēmums par aresta uzlikšanu mantai, ka tur kaut kas esot jānošķir, kaut ko nedrīkstot laist civiltiesiskajā apgrozībā, aprītē, jo taču esot izteikts paziņojums, ka ir aizdomas, ka šie finanšu līdzekļi ir noziedzīgi iegūti. Nekā tamlīdzīga.

Kriminālprocesa likums tieši pasaka vienīgo rīcību, kas ir jādara: kredītiestādei ir jāpārtrauc izdevumu operācijas. Praksē tas nozīmē, ka pie klienta tiek pierēģistrēta atzīme... bloks... vai kā nu kura baka to sauc par to, ka no šī konta izejošie maksājumi vairs nenotiek līdz turpmākam tiesas vai procesa virzītāja lēmumam. Viss. Šie arestētie aktīvi paliek bankas aktīvos, arestētais naudas līdzekļu apjoms paliek bankas aktīvos. Kriminālprocesa likums, kas reglamentē aresta uzlikšanu, neparedz nekādu nošķiršanu, nolikšanu malā, pielīdzināšanu trešās personas mantai. Neviena kredītiestāde, es domāju, saņemot lēmumu par aresta uzlikšanu, neraksta ārā no bilances, no aktīviem arestēto naudas summu. Es domāju, ka visām Latvijas kredītiestādēm... nu, es nevaru apgalvot par visām, iespējams, ka varbūt Pastara kungs, kurš arī no Finanšu nozares asociācijas bija aicināts ieviest kādu skaidrību par šo jautājumu, Finanšu un kapitāla tirgus komisija... bet es esmu teju pārliecināts, ka visās Latvijas kredītiestādēs arestētie līdzekļi tiek atzīmēti klienta konta ierakstā kā bloķēti, izejošās operācijas nenotiek, bet aktīvu pusē nekāda fiziska nošķiršana vai naudas nolikšana kādā īpašā subkontā, no kura nedrīkst rīkoties ar šo naudu... es domāju, ka nenotiek. Protams, ka bankām ir jāreķinās, ka vienu dienu var tikt saņemts lēmums par šo te arestu izpildi un funkcionējošas bankas gadījumā ar izpildi problēmu nav, jo likvīdi un aktīvi pretim

pietiek un šis pārskaitījums var tikt veikts nekavējoties. Maksātnespējīgas bankas gadījumā ir citādāk. Šī izmaksa pilnā apmērā vairs nav iespējama.

Un te, starp citu, salīdzināšanai der aplūkot arī Civilprocesa likumu, jo Civilprocesa likums, manuprāt, šajā ziņā ir juridiski korektāks, kas attiecas uz prasības nodrošinājuma līdzekļiem. Protams, ka tie procesi ir dažādi un mērķi ir dažādi, kādēļ tiek kaut kas nodrošināts krimināl- vai civilprocesā, bet ideja abos gadījumos jau ir viena – padarīt šos līdzekļus vēlāk pieejamus, ja nu gala nolēmums to pagēr. Un Civilprocesa likuma 138. pantā pie prasības nodrošinājuma līdzekļiem 1. daļas 6. punktā, manuprāt, juridiski korektāk ir aprakstīts, kas notiek, nodrošinot prasību ar bezskaidras naudas līdzekļiem. Civilprocesa likumā ir rakstīts, ka prasības nodrošinājuma līdzeklis ir to maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām. Tajā skaitā, naudas līdzekļi kredītiestādēs. Līdz ar to Civilprocesa likums mums tieši pasaka, ka, ja kaut ko vajag arestēt bankā, tad tas ir arestējams kā prasījums no trešajām personām.

Šajā ziņā pat ir faktiski vienalga, vai šis te prasījums ir pret kredītiestādi vai pret kādu citu juridisku vai fizisku personu. Un turklāt tālākās Civilprocesa likuma normas par to, kā tiesu izpildītājs izpilda šo prasības nodrošinājumu līdzekli, arī ir atšķirīgas, kas, man, starp citu, ir bijusi zināma mīkla, kādēļ tā, ja Kriminālprocesa ietvaros tātd tiek pārtrauktas izdevumu operācijas un šie naudas līdzekļi paliek bankas aktīvos, tad civilprocesa gadījumos tiesu izpildītājs ar savu rīkojumu šos naudas līdzekļus noņem no kredītiestādē reģistrētā klienta konta un pārskaita uz savu depozīta kontu valsts kasē.

Šajā gadījumā, atbilstoši Civilprocesa regulējumam, gan šie līdzekļi tiek izņemti uz laiku, uz aresta laiku... uz prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas laiku no aprites, tie nonāk tiesu izpildītāja kontā valsts kasē un patiešām netiek izmantoti nedz saimnieciskā darbībā, nedz kreditēšanā, nedz ieguldīti vērtspapīros, nekur citur. Varu vien pieņemt, ka attiecībā uz kriminālprocesa likumdevēja griba laikam ir bijusi citādāka, neraut šos arestētos līdzekļus ārā no tiesiskās aprites, atstāt to bankas aktīvos, lai baka var ar tiem rīkoties, jo vienīgās aresta sekas ir pārtraukt izdevumu operācijas. Salīdzinot Civil- un Kriminālprocesa likumus, manuprāt, likumdevēja griba ir redzama. Manuprāt, tā nav loģiska, bet šādas atšķirīgas sekas jeb atšķirīga procedūra, kā tiek uzlikts arests jeb piemērots prasības nodrošinājums Civil- un Kriminālprocesa likumā ir acīmredzams. Un uz šī salīdzinājuma fona, manuprāt, bankai nav nevienā normā ielasāms nedz sistēmiski interpretējot, nedz kā citādi... pienākums arestētos naudas līdzekļus pilnā apjomā, vienalga, vai viņi tur ir maksātnespējīga, likvidējama vai funkcionējoša, kaut kur atsevišķi atšķirt no savas mantas, izreģistrēt ārā no saviem aktīviem, atskaitīt no aktīviem un turēt līdzīgi kā trešo personu mantu, kas nav bankas aktīvos.

Manuprāt, šī salīdzinošā analīze rāda, ka tas tā vienkārši nav.

Tātad likums paredz bankai pienākumu tikai neveikt izdevumu operācijas un neko vairāk. Un kas tiek nodrošināts? Tiek nodrošināts, ka kreditoru prasījuma apjoms banku nesamazinās. Acīmredzot, tas ir bijis likumdevēja mērķis, paredzot šāda aresta uzlikšanas kārtību.

Tajā pat laikā, kā jau es teicu, no vienas normas es nespēju ielasīt, ka bankai attiecībā uz arestētajiem naudas līdzekļiem vai uz arestēto naudas līdzekļu apjomu būtu liegts turpināt operēt ieguldīt, maksāt algas, nodokļus un tā tālāk.

Nu, lūk. Kā jau es teicu, tiesu praksē ir atrodamas pretējas atziņas, ka bankai arestētie naudas līdzekļi esot jānošķir no pārējās bankas mantas. Tomēr Kriminālprocesa likums mums šādu rīcību mantas aresta gadījumā neparedz.

Nu, lūk. Līdz ar to mēs varam secināt, pabeidzot šo sadaļu, ka arī Kriminālprocesa normas, kas reglamentē aresta uzlikšanu, potenciāli noziedzīgi iegūtajai mantai... tur vēl izmeklēšana turpināsies pēc aresta uzlikšanas... tātad paredz vien ierobežotu rīcību prasījuma tiesībām, tātad bankas kreditors prasījuma tiesības nevar izlietot. Viņa, viņas ir, nav atņemtas, bet viņš tos rīkojumus bankai var dot cik un kādus grib, banka neko nepildīs. Tātad, tas ir vienīgais ierobežojums rīcībā ar prasījuma tiesībām un ne ar bankas aktīviem, pretēji, kā tas ir Civilprocesa reglamentācijā.

Tālāk. Nākošā sadaļa, kas arī, manuprāt, līdz šim jau ir diezgan plaši apspriesta, ir par noziedzīgās mantas izņemšanu no civiltiesiskās aprites.

Nu, es atļaušos izteikt tādu viedokli, ka tas vārdu salikums “par izņemšanu no civiltiesiskās”... cik es te esmu pamanījis, ir arī tāds apzīmējums, kā no “vispārējās aprites”... manuprāt, ka nu tas ir tāds drusku mīts vai tāds vārdu savienojums, kas tiek lietots, lai apzīmētu kaut ko citu. Līdzīgi kā ar budžeta konsolidāciju... mēs tā sakām, bet mēs saprotam, ka ar apzīmējumu “budžeta konsolidācija” tiek vienkārši teikts, ka jums būs mazāk naudas. Punkts.

Nu, tā līdzīgi ir arī ar “uzņemšanu no civiltiesiskās aprites”. Mēs šo vārdu salikumu varam lietot, bet faktiski mēs runājam par naudas līdzekļu ieskaitīšanu valsts budžeta ieņēmumos.

Nu, šī te nepieciešamība kaut ko izņemt no civiltiesiskās aprites ir viens no tiem vārdu salikumiem, kas dažādās konferencēs, apspriedēs, un darba grupās tiek piesaukts, runājot par rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, un es gribētu apgalvot vai vismaz paust savu viedokli, ka ciktāl mēs runājam par bezskaidru naudu, tad man nākas secināt, ka nekādas bezskaidras naudas izņemšana no civiltiesiskās aprites nekad nenotiek un tāda attiecībā uz bezskaidru naudu faktiski nav iespējama.

Un zem šī apzīmējuma par izņemšanu no aprites faktiski nenotiek nekas cits, kā ar nolēmumu kriminālprocesā vai procesā par noziedzīgu mantu... tātad par noziedzīgu mantu atzītu finanšu līdzekļu ieskaitīšana valsts kasē, valsts budžeta ieņēmumos un loģiski, ka tālāk šo valsts ieņēmumu, šo bezskaidras naudas līdzekļu izlietošana izdevumos, attiecīgi nekavējoties laižot šos finanšu līdzekļus civiltiesiskajā aprītē.

Izņemšana no kaut kādas civiltiesiskas aprites ir iespējama un arī regulēti notiek attiecībā, piemēram, uz apgrozībā aizliegtām precēm, narkotiskām vielām, nelegālām cigaretēm alkoholu... tos patiešām tiesībsargājošās iestādes atrod, izņem, noteiktā kārtībā iznīcina... nu, un ar brīdi, kad tie ir iznīcināti, tas ir izņemts no civiltiesiskās aprites un šie priekšmeti patiešām ir izņemti un viņi tur nekad neatgriezīsies. Sadega.

Bet no aprites izslēgt bezskaidras naudas līdzekļus nav iespējams. Bezskaidras naudas apjomu apriti regulē Valsts Centrālās bankas un Eiropas Centrālā banka, kas taču nekad nesamazina pasaulē apgrozībā esošu bezskaidras naudas līdzekļu apjomu tādēļ, ka kaut kāda tiesa kādu summu kādā valstī būtu atzinusi par noziedzīgi iegūtu. Līdz ar to tie bezskaidrās naudas finanšu līdzekļi, kas tiek atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu, vienmēr caur valsts kasi un valsts budžetu nekavējoties atgriežas civiltiesiskā aprītē.

Tas ir pareizi. Tur varbūt varētu par terminoloģijas pareizību vai nepareizību, kas tiek lietota... bet no šī te visa izriet, ka ne jau kaut kāda bezskaidras nauda pati par sevi ar kāda nozieguma izdarīšanu kļūst kaut kā īpaši iezīmēta... nu, nezinu... iekrāsota pelēkā krāsā vai ar sliktu smaržu un tamlīdzīgi. Un ka lai kur šie bezskaidras naudas līdzekļi turpmāk pa pasauli atkal tiktu pārskaitīti, ka šis iezīmējums, kaut kāda noziedzīgā stigma vienmēr sekos banku transakcijām.

Es gribētu teikt, ka manta ir noziedzīga tādēļ, ka tā kāda nozieguma rezultātā ir nonākusi nelikumīgi pie kāda mantas ieguvēja, kam uz šo ieguvu nav tiesiska pamata un ka šis prettiesiskais pamats ir iespējams noziedzīgs. Nu, piemēram, automašīna likumīgā īpašnieka pagalmā ir legāli iegūta manta. Zagļa garāžā nākamajā dienā tā pati mašīna ir noziedzīgi iegūta manta. Tad, kad tā mašīna atgriežas atpakaļ pie īpašnieka vai kaut vai tiek pārreģistrēta uz Valsts ieņēmumu dienestu konfiskācijas rezultātā, tā atkal kļūst par legālu mantu. Līdz ar to ir redzams, ka ne jau kāda manta vai kādi līdzekļi, bezskaidras naudas līdzekļi paši par sevi ir slikti, ka tie ir jāizlaiž caur valsts kasi noteiktas summas apjomā un tikai tad drīkst atgriezties aprītē pie cilvēkiem parastajiem. Bet gan manta ir noziedzīga tik ilgi un tāpēc, ka tā atrodas nepareizajās rokās. Kaut kādu zināmu vai līdz galam pat nezināmu noziedzīgu nodarījumu rezultātā manta atrodas pie kādām personām, kam uz šo mantu nav tiesības un tās var rīkoties ar nelegāli iegūtiem finanšu līdzekļiem, gūt sev labumu. Arī šajos starptautiskajos dokumentos, kas daudzkārt ir bijuši pieminēti šajā procesā, ir pieminēts, ka viens no ekonomiskās noziedzības un vispār no dažāda veida noziedzības mērķiem ir nelikumīga labuma gūšana, līdz ar to preventīvi, lai apkarotu noziegumus, ir jāpadara.... jāapgrūtina, maksimāli jāapgrūtina iespējas nelegāli iegūtus līdzekļus laist aprītē, gūt no tā kādu labumu, rīkoties ar tiem, vairot šo mantu... un ja šādi līdzekļi tiek atrasti, tie ir jāatņem, lai konkrētā persona vai personu grupējums ar to nevarētu rīkoties.

Nu, attiecībā uz bezskaidru naudu un ar to saistītajām prasījuma tiesībām... Runāt par noziedzīgi iegūtu mantu mēs varam tādā izpratnē, ka šie bezskaidrās naudas

līdzekļi jeb precīzāk, prasījums pret banku, ir nonācis pie kādas personas nelikumīgi. Tātad, persona nav ieguvusi šo prasījumu pret banku tiesiskā ceļā, bet ir ieguvusi kādā noziedzīgā ceļā... pie kam, noskaidrotā vai nenoskaidrotā... jo nedz Novēršanas likums, nedz Krimināllikums neliek konstatēt precīzi, tieši kura nozieguma rezultātā konkrētie līdzekļi ir iegūti.

Un te, ja mēs runājam par izņemšanu no apgrozības interesēm, pieņemam, ka ir kādas intereses izņemt no apgrozības... tad mērķis te var būt, manuprāt, tikai viens – lai izpildītu gan Kriminālprocesa mērķi, gan arī virkni šo starptautisko dokumentu nosprausto mērķi – neļaut personām gūt labumu no noziedzīgas mantas. Mērķis te varētu būt vienīgi galēji liegt šai personai vai personu grupai jebkādā veidā rīkoties ar šo mantu, piekļūt tai un gūt no tās jebkādu labumu.

Nu, attiecīgi kaut kur šie līdzekļi ir jāliek, tad, ja nav neviens pieteicies, kam tie ir jāatdod, tad ar šiem līdzekļiem ir papildināma valsts kase tādā apjomā, kādā šai personai, kam tie līdzekļi ir jāatņem, lai viņai nebūtu labums no noziedzīgās mantas, tātad var papildināt valsts kasi tādā apjomā, kādā šai personai tie līdzekļi būtu pienākušies, ja nenotiktu konfiskācija.

Līdz ar to, manā ieskatā, ja valsts ir iestājas šī sliktā kreditora vietā un pārņem viņa prasījuma tiesības pret banku, tad bankai attiecīgi ir pienākums izpildīt spriedumu par konfiskāciju tādā apmērā, kādā šim sliktajam kreditoram šie līdzekļi būtu bijuši pieejami, ja šī konfiskācija nenotiktu – proti, pilnā apjomā no tā, kas viņam ir pieejams. Līdz ar to arī būtu sasniegts konfiskācijas mērķis. Šai personai visi šie noziedzīgie līdzekļi, kas tam būtu pieejami un ar ko viņš būtu gribējis rīkoties un kas ir noziedzīgi iegūti, tie visi tiek atņemti par labu valstij, bet citu līdzekļu vairs nav.

Un es apšaubu, ka ir kāds tiesisks pamats līdzekļu nepietiekamības gadījumā, kā tas ir maksātnespējīgas bankas gadījumā, pieprasīt maksātnespējīgai kredītiestādei uz citu kreditoru rēķina faktiski piemaksāt valstij to summu, kas ir starpība starp šim te sliktajam kreditoram pienākošos izmaksu, kas tiek konfiscēta un kopējo viņa kreditora prasījumu, kas ir lielāks. Jo pie šādas pieejas, nu, es gribētu teikt varbūt skarbi, ka vienīgās intereses, kas tiek sargātas, ir nevis intereses par noziedzīgas mantas izņemšanu no aprites, bet vienīgā interese, kas tiek sargāta ar šiem varbūt lozungiem, ir intereses par valsts budžeta papildināšanu nevis par noziedzīgas mantas atņemšanu. Jo konfiscējot maksātnespējīgas kredītiestādes kreditoram visu viņa kreditora prasījumu, lai arī viņam šis prasījums būtu miljonos mērāms, ja viņam būtu pieejami... ja nenotiktu konfiskācija, 3 tūkstoši eiro, tad tas arī ir viss labums, cik vērts ir viņa prasījums. Viņš vairāk nekad neko nesaņemtu, attiecīgi šo naudas summu varētu saņemt valsts. Un, manuprāt, izņemot valsts budžeta papildināšanas intereses, nu, tā tīri merkantīli valsts intereses, nekādas citas apkarošanas intereses vai noziedzīgas mantas izņemšanas no aprites intereses šeit nav saskatāmas, jo, gluži vienkārši, bankai pret šo

prasījumu pretī naudas ir tik, cik ir un nevar teikt, ka bankā paliek kaut kāda daļa noziedzīgas mantas, kas tiek dalīta pārējiem.

Labi. Un visbeidzot viens jautājums, par ko es esmu dzirdējis no tiesas... interese ir par to, vai banka izpilda savus normatīvi noteiktos pienākumus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un novēršanas jomā jeb AML jomā, kā sacītu tautas sarunvalodā, tātad, vai banka izpilda savus šo te normatīvos pienākumus, ja bankā vispār atrodas kaut kāda noziedzīgi iegūta manta. Un mans viedoklis ir tāds, ka jā, banka izpilda, jo, manuprāt, visticamāk, ka katrā bankā kāda daļa – lielāka vai mazāka – no bankas līdzekļiem un kreditoru prasījumiem bija un būs noziedzīgi iegūta manta, to visu nekad, ne ar kādām procedūrām nevar atrast un atklāt. Es domāju, ka tiesību piemērošanā ir virkne normatīvi noteiktu pienākumu, kurus vienmēr var izpildīt tiktāl, ciktāl tas objektīvi ir iespējams.

Pirmās un otrās instances tiesām, kas izskata lietas pēc būtības, būtu jākonstatē kādu pagātnē notikušu notikumu esamība, vērtējot iesniegtos pierādījumus. Jākonstatē patiesība. Vai vienmēr pagātnes notikumu konstatēšana būs iespējama ar simtprocentīgu precizitāti? Es domāju, ka nē. Bet tiesas šo pienākumu konstatēt patiesību par vēsturiskiem notikumiem arī izdara tiktāl, ciktāl vien ir iespējams.

Vēl viens piemērs. Likumā par policiju 1. un 3. pantā ir ierakstīts, ka policijai ir pienākums aizstāvēt personas dzīvību, veselību, sabiedrības, valsts intereses no noziedzīgiem nodarījumiem, garantēt personas un sabiedrības drošību. Vai Latvijā nenotiek noziedzīgi nodarījumi? Katru gadu tiek reģistrēti ap 40 tūkstošiem noziegumu, kas nav novērsti, liela daļa no tiem netiek atklāti, bet policijā ir pāri par 6 tūkstošiem policistu, policijas budžets ir pāri par 150 miljoniem eiro, acīmredzot, ar šo resursu, kas ir pieejams, policija spēj izdarīt tik, cik spēj izdarīt, novērst un atklāt tik, cik tas ir iespējams, lai arī likumā ir ierakstīts, ka policijai ir jāatklāj un jānovērš noziegumi.

Līdzīgi ir arī ar šo te AML jomu jeb realizācijas novēršanas jomu, ar bankām. Protams, ka bankām ir jānovērtē savs riska profils, protams, ka bankām ir jāveido uz riskiem balstītas pieejas savas iekšējās kontroles sistēma, jānovērtē, cik riskanti ir bankas klienti, jāatvēr pietiekami resursi, lai izveidotu, uzturētu, pilnveidotu uz riskiem balstītu iekšējās kontroles sistēmu, kurai ir jāstrādā tik efektīvi, cik tas ir iespējams, paturot prātā to, ka bankai ikdienā ir jāfunkcionē, maksājumi ir jāsaņem un jāsaņem tālāk, attiecīgi katram klientam un katrai transakcijai nav iespējams veltīt daudz cilvēku, daudz dienu un nedēļu vai mēnešu laiku, lai... nezinu... trīs vai piecās pakāpēs noskaidrotu, no kurienes šī nauda ir nākusi un uz kuriem tā ies. Tāpēc ir uz visiem balstīta pieeja, kurai, normāli funkcionējot, vajadzētu izķert vairumu šo te aizdomīgo gadījumu, attiecīgi tālāk maksājumi ir apstādināmi, ziņojami Finanšu izlūkošanas dienestam... bet šis siets, pat teorētiski, nav iespējams tik ciešs, ka bankā noziedzīgi iegūti līdzekļi nenonāk principā.

Tādēļ, manuprāt, ja banka godīgi cenšas pildīt savas no Novēršanas likuma izrietošās prasības, tad bankai pārmet par to, kādēļ tās rīcībā ir nonākuši noziedzīgi līdzekļi vai kādēļ klienti viņām ir tādi slikti, kuriem ir noziedzīgi iegūti līdzekļi, nebūtu vietā. Bet te, protams, konkrētās lietas kontekstā ir jāvērtē, vai no Finanšu un kapitāla tirgus komisijas puses konkrētajai kredītiestādei ir bijuši izteikti kādi pārmetumi saistībā ar konkrētiem klientiem vai nē, kas prasa iedziļināšanos jau kaut kādās detaļās, par kurām es, taisnību sakot, neesmu īpaši lietas kursā.

Tas laikam īsumā viss, ko es no savas puses gribēju šobrīd izklāstīt.

Ja godātajai tiesai ir papildu jautājumi, centīšos pēc labākās sirdsapziņas uz tiem atbildēt.

A. Laviņš.

Paldies par izvērsti sniegto viedokli.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, godātais Rozenberga kungs!

Paldies par jūsu viedokli un laiku.

Tātad mūsu gadījumā konfiskācija ir veikta, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 59. pantu, tātad tā saucamo *in rem* procedūru. Un mēs arī zinām, ka šajā gadījumā tā tiek vērsta uz mantu. Un jūs sava viedoklī teicāt, ka mantas konfiskācijas mērķis šajā gadījumā varētu būt drīzāk nevis izņemt šos līdzekļus no civiltiesiskās apgrozības, bet gan atņemt stimulu... atņemt stimulu tai noziedzīgajai personai veikt noziedzīgus nodarījumus arī turpmāk.

Sakiet, lūdzu, bet ja mēs turpinām šādu loģisku domu gaitu, vai šajā gadījumā tiešas, negatīvas sekas, galīgas sekas, kas rodas mantas konfiskācijas gadījumā, ir radušās kredītiestādē? Vai tomēr tad šīm personām, nu... kuras valsts, konfiscējot to līdzekļus, vēlējās apturēt? Paldies.

J. Rozenbergs.

Jā. Nu, pirmkārt, par to, kas ir atņemams. Vairākkārt ir tikusi piesaukta un aplūkota direktīva Nr. 2014-42 par to rīku iesaldēšana/konfiskācija. Un tur apsvērumu 11. punktā ir noteikts, ka ir nepieciešams precizēt un izvērst jēdzienu, kas ir noziedzīgi iegūti līdzekļi. Un tālāk jau direktīvas pantos... 2. pantā pie definīcijām direktīva saka, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi ir jebkāds ekonomisks ieguvums. Tātad, ekonomisks ieguvums, acīmredzot personai, kurai šie līdzekļi ir atņemami nevis jebkuram.

No šī viedokļa raugoties tātad... konfiscējot noziedzīgi iegūtu mantu, lai arī 59. nodaļas kārtībā, Krimināllikuma 59. nodaļas kārtībā veiktais process ir *in rem* jeb pret mantu, nu, vienmēr jau šajā procesā piedalās arī kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks, proti, tas, kuram šo mantu ņem nost. Tas jau vienmēr aizskar kādas konkrētas

personas tiesības... un šo mantu jau tur nevērtē abstrakti, vai viņa ir tur pelēcīga un slikti izskatās un patiesi ir noziedzīga, vērtē jau viņu kontekstā ar konkrēto personu un kāpēc viņu ieguva, vai tur ir saprotams loģisks tiesisks pamats... vai tur drīzāk izskatās ar pierādījumu pārsvaru, ka tur ir kāda noziedzīga izcelsme.

Līdz ar to es tā kā paliktu pie sava viedokļa, ka arī lasot direktīvas 2. panta definīcijas, ja šo ekonomisko ieguvumu atņem... jo šim te subjektam, kam šo te mantu ņem nost jeb prasījumu ņemt nost, viņam jau ekonomisks ieguvums vairs nav ekvivalents reģistrētajam viņa kreditora prasījumam. Ja viņa kreditora prasījums ir miljons eiro, bet viņš var dabūt pusmiljonu, tad tas ir viss viņa ekonomiskais ieguvums. Un nav vairāk.

Savukārt, kā jau es savā viedoklī teicu... gadījumā, ja tiek pagērēts, ka maksātnespējīgā kredītiestāde apmierina šobrīd valsts prasījumu jeb izpilda spriedumu par noziedzīgās mantas konfiskāciju nevis sliktajam kreditoram jeb aizskartajam mantas īpašniekam pieejamajā apjomā, piemēram nevis pusīte, bet pilnā apjomā, tad faktiski maksātnespējīgā kredītiestāde papildus tam, kas viņai bija iegrāmatots kā pieejams šim konkrētajam kreditoram, piemēram, 50 procenti no prasījuma, faktiski piemaksā atlikušo naudas summu, pārējo pusi. Un vienlaikus tas tiek darīts uz citu kreditoru rēķina, jo, piemēram, ja ir bijuši administratora paziņojumi... ziniet, mēs atveram piemēram 7. kārtu, kas ir lielie uzņēmumi, bet 7. kārtā mums pietiek katram kreditoram izmaksai 50 procentu apmērā. Attiecīgi visiem tiek aizsūtīts paziņojums, ka viņi saņems pusīti sava kreditora prasījuma. Pēkšņi atnāk viens tiesas nolēmums, kur kaut kādi miljoni ir jāskaita prom pilnā apmērā... administratoram nākas atvainoties visiem un teikt: ziniet, par cik maksātnespējīgā banka dabūja piemaksāt valstij, jo valsts grib visu, tad ziniet, jūsu prasījuma daļa samazinājās. Līdz ar to šāda pieeja sprieduma izpildē par noziedzīgas mantas konfiskāciju gan samazina maksātnespējīgās kredītiestādes atlikušo aktīvu apjomu, gan vienlaikus ietekmē arī pārējo kreditoru... es neteikšu, ka prasījuma apmēru, bet prasījuma vērtību. Apmērs prasījumiem ir atbilstošs tam, kādu viņu noguldīja bankā, bet šī prasījuma vērtība jeb iespēja saņemt izpildi, visiem pārējiem samazinās tādēļ, ka sprieduma izpildes rezultātā samazinās bankas aktīvi neproporcionāli.

Es ceru, ka es atbildēju...

Respektīvi, tas aizskārums ir gan kredītiestādei, gan pārējiem kreditoriem.

A. Rodiņa.

Paldies par jūsu viedokli.

Jūs aizskārāt arī vairākkārt tiesas sēdē risinātu un debatētu jautājumu, proti, vai tādad mantas konfiskācija būtu izpildāma prioritāri vai tomēr valstij ar savu mantas konfiskācijas nolēmumu izpildīšanu būtu jāstājas kreditoru rindā vai kārtā.

Sakiet, lūdzu, ko darīt... kur mēs to valsti tad ar savu prasījumu... es precizēšu, tas nav prasījums... kur mēs valsti ar šo konfiskācijas rīkojuma izpildi liksim tādā gadījumā, ja tiek konfiscēti kāda kreditora līdzekļi... bet, ak vai, šis kreditors nav pieteicies maksātnespējas procesā vai pieteicis savu kreditora prasījumu. Kur tad šādā gadījumā un kā mēs izpildīsim? Kurā kārtā?... Jo arī šādus gadījumus likums neregulē, neprecizē, neko nav teicis...

J. Rozenbergs.

Jā, nu jautājums... nu, nedod dievs praksē šitādu kāzusu dabūt kādam bankas administratoram... Un ko ar to iesākt? Kreditoru sarakstā šādu kreditoru nav. Man ir grūti atbildēt... Šādā aspektā par šo jautājumu es neesmu domājis, vairāk gatavojos šai tiesas sēdei no krimināltiesībām un procesa viedokļa. Katrā ziņā neapskaužama situācija.

Iespējams, ka kādas interpretācijas rezultātā varētu secināt, ka kredītiestāde principā zina, ka šāds noguldījums strādājošas bankas laikā viņiem bija, prasījuma apjoms ir zināms... Jā, viņš nav pieteikts, viņš nav iekļauts kreditoru reģistrā, bet noklasificēt, kurā prasījuma kārtā viņš būtu, droši vien, ka būtu iespējams. Un, izejot no tā, arī šajā kārtā iereģistrēt valsts prasījumu. Ja tas ir pēc kreditoru pieteikuma termiņa beigām, tad, manuprāt, tā ir kaut kāda pēdējā kārtā, desmitā vai kas tamlīdzīgs. Varbūt kaut kādu tādu risinājumu... Bet likumā patiešām tam regulējuma nav.

Es tik piņķerīgu uzdevumu pagaidām sev nebiju uzdevis, gatavojoties šai tiesai. Tāpēc atbilde vairāk ātras manas pirmās pārdomas nevis rūpīgi pārdomāts viedoklis.

A. Rodiņa.

Jā, liels paldies.

Tad man jums tagad kā krimināltiesību speciālistam un praktiķim būs jautājums.

Sakiet, lūdzu, kā ir praksē? Kādi ir jūsu novērojumi? Vai kredītiestādes tiek informētas, vai tās var uzzināt par šiem kriminālprocesiem, kuros tad tiek konfiscēta noziedzīgi iegūta manta, kas atrodas šo te kredītiestāžu kontos? Vai kredītiestādes uzzina, vai tiek pieaicinātas... nezinu, kādā noteiktā procesuālā statusā... Kā praksē notiek un tiek risināts šis jautājums?

J. Rozenbergs.

Jā. Uz šo jautājumu es varu atbildēt varbūt izmantojot vēl vienu savu jaunāko laiku pieredzi bez tā, ka tur apmēram divdesmit gadus esmu aktīvi praktizējošs advokāts krimināllietās... kaut kā liktenis pēdējā gadā ir uzticējis vēl vienu uzdevumu, proti, esmu viens no likvidatoriem likvidējamai ABLV bankai, un jautājumi par aresta uzlikšanu un spriedumu izpildi tas ir viens no darbiem, kas likvidējamā bankā notiek teju ik dienas.

Tātad agrāk bija tāda paraža varbūt kriminālprocesā, ka uz tiesu 59. nodaļas kārtībā veicamajos procesos aicināt arī banku. Nu, bija kaut kāds pieņēmums, ka bankām tas spriedums būs jāizpilda, parasti tās bankas nekādu īpašu funkciju tajā procesā nepildīja... nu, atnāca uz tiesu, pateica, ka jā... tur aresta lēmumu saņēmām, esam pierēģistrējuši, naudas joprojām tur ir tik un tik un neko jau tur īsti vairāk paskaidrot nevarēja. Un tad kaut kādus, man liekas, pāris gadus atpakaļ radās tāds viedoklis, ka banka neatbilst nekādam tur aizskartam mantas īpašniekam. Līdz ar to bankas un kredītiestādes, vienalga, strādājošas vai nestrādājošas, likvidējamās vai maksātnespējīgas... uz šiem tiesu procesiem neviens neaicina.

Faktiski šobrīd no manas pieredzes es varu teikt, ka kredītiestāde ar šo kriminālprocesu saskaras divas reizes.

Pirmajā reizē, kad tiek saņemts lēmums par aresta uzlikšanu kaut kādiem klienta prasījumiem jeb klienta naudas līdzekļiem... nu, likvidējamās vai maksātnespējīgās bankās klientu kontu nav... kontu uzturēšana ir finanšu pakalpojums, bet, likvidējamām vai maksātnespējīgām kredītiestādēm licences vairs nav, līdz ar to finanšu pakalpojumus sniegt vairs nevar un nekādu kontu uzturēšanu... tā kā mēs saprotam kontus, atsevišķi pieraksti kredīta un debeta operāciju uzskaitīšanai nav, ir tāda statiska bilde, kas saucās “kreditora reģistrs”, kur ir ierakstīts, kuram uzņēmumam vai kurai personai kāda summa pienākas... Tātad, pirmā saskare ar kriminālprocesu – saņemam lēmumu, pierēģistrējam šo te atzīmi neveikt izdevumu operācijas, paziņojam procesa virzītājam, ka ir izpildīts.

Nākamā reize, kad mēs uzzinām, ir jau Ieņēmumu dienesta vēstule kopā ar izpildrakstu, ka tajā un tajā procesā tāda un tāda summa tiek konfiscēta, nosūtām izpildei. Kas notiek pa vidu, taisnību sakot, kredītiestādes par to netiek informētas. Ir tātad virkne jeb saraksts ar arestētajiem kreditoru prasījumiem un tiek gaidīti gala nolēmumi – attiecīgs gala nolēmums par konfiskāciju, pārskaitījums uz valsts kasi, gala nolēmums par aresta atcelšanu, izmaksu kreditoram.

A. Rodiņa.

Liels paldies par izsvērto skaidrojumu.

Tad man vēl viens jautājums. Tas ir krimināltiesisks jautājums saistībā ar Satversmes tiesas procesa jautājumu, proti, ir pausti dažādi viedokļi, no kura brīža tad ir jāskaita termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai.

Atceramies, ka lieta ir apstrīdētās tiesību normas, kas paredz noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, kā to ir formulējis pieteikuma iesniedzējs, tātad no labticīgas trešās personas. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā šis brīdis, kad ir jāvērsas Satversmes tiesā, ir tas brīdis, kad ir izšķirts civiltiesiska rakstura strīds par maksātnespējas administratora procesa rīcības tiesiskumu, izpildot mantas konfiskācijas lēmumu.

Saeimas ieskatā – no lēmumiem kriminālprocesā, ar kuriem konkrētā manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta.

Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis? Kurš ir tas īstais brīdis, no kura tad šajā gadījumā, apstrīdot šīs te Kriminālprocesa un Krimināllikuma normas būtu jāskaita sešu mēnešu termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai? Paldies.

J. Rozenbergs.

Jā... Es nezinu, vai es ar savu viedokli nebūšu baltais zvirbulis pieaicināto personu vidū tagad.

Manuprāt, ka tas tiesību aizskārums iestājas ar brīdi, kad maksātnespējīgas kredītiestādes administrators uz šo te normu un uz tiesas nolēmuma pamata izpilda tiesas nolēmumu – veic pārskaitījumu uz valsts kasi pēc Valsts ieņēmumu dienesta rīkojuma, visticamāk, jo tas ir tas brīdis, kad kredītiestādes manta samazinās fiziski, viss no aktīvu puses kaut kāda daļa naudiņas ir prom un attiecīgi tas ir arī brīdis, ka visiem pārējiem kreditoriem kļūst pieejams mazāks aktīvu apjoms. Jo līdz brīdim, kamēr šis pārskaitījums tiek veikts, aktīvu apjoms ir iepriekšējais... un nu, acīmredzot, ir vēl iespējama tiesiska diskusija par to, vai tas pārskaitījums ir veicams šobrīd, kādā apjomā viņš ir veicams, vai tur Ieņēmumu dienests ir vai nav gatavs interpretācijas rezultātā secināt, ka viņiem ir jāreģistrējas kreditoru rindā aizskartā mantas īpašnieka vietā, bijušā kreditora vietā, un jāgaida kaut kādas savas kārtas izmaksas, bet nu tas ir gala punkts, kad ir skaidrs, ka līdzekļi ir prom un viss ir izpildīts un tās sekas ir iestājušās, tad, manuprāt, ir pārskaitījums.

Katrā ziņā es teiktu, ka tas nav tiesas lēmums 59. nodaļas procesā, visticamāk, apgabaltiesas lēmums kā otrās un galīgās instances... vismaz pagaidām šobrīd, jo tajā brīdī vēl, kā jau es teicu, ir iespējama diskusija par to, kas ir jādara ar šo sprieduma izpildi. Vai spriedums ir uzskatāms par izpildītu ar brīdi, kad Valsts ieņēmumu dienestam, piemēram, tiktu paziņots, ka paldies, spriedums ir pieņemts izpildei un tas ir izpildīts, jūs esat reģistrēts kā kreditors ar spriedumā norādīto prasījumu 1 miljons, bet jūs esat 7. kārtā un saņemsiet pusi, ja paveiksies un kaut ko iztiesāsim no kaut kādiem parādniekiem, varbūt vēlāk dabūsi vairāk.

Manuprāt, ka tas atskaites punkts tam sešu mēnešu termiņam būtu maksājuma diena Valsts ieņēmumu dienesta sprieduma izpildē.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Rozenberga kungs! Man būtu vairāki jautājumi.

Viens ir... Jūs teicāt par normām tieši, par apstrīdētajām normām Kriminālprocesa likumā un arī Krimināllikumā... Jūs teicāt, ka, ņemot vērā to piemērošanu, kāda ir bijusi, ka jūs saredzat problēmu arī normā. Un es tad gribētu jautāt, kas tad, jūsuprāt, normā nav pietiekami skaidrs un kur tad ir tā nepilnība tieši tiesiskajā regulējumā?

J. Rozenbergs.

Ar to es iesāku, jā... ka izlasot šīs normas... tā jurista būtība pretojas pateikt, ka šai normā kaut kas ir kļūdaini ierakstīts. Noziedzīgi iegūta manta ir konfiscējama, jā, ja nav jāatdod īpašniekam vai likumīgajam valdītājam. Abas normas ir saturiski līdzīgas.

Tāpat es varu piekrist arī sūdzības iesniedzējam... es no galvas nepateikšu, vai tas bija abās sūdzībās vai vienā... par to, ka šo normu piemērošanas prakse rada rezultātu, ka aizskar Satversmē paredzētās tiesības uz īpašumu un nu, kā minimums pirmsšķietams, ka šis aizskārums ir nepamatots. Līdz ar to droši vien jau, ka šīs normas ir vērtējamās vai to atbilstība Satversmei ar to formulu, kas bieži vien vai dažkārt ir atrodamā Satversmes tiesas nolēmumos: tiktāl... ciktāl norma neparedz vēl kaut ko.

Nu, lūk. Un, protams, es nezinu, vai tas būtu labs likumdošanas prakses piemērs šādā samērā vispārīgā rakstura normā, kas principā saka vien to, ka ir noziedzīgi iegūta manta jākonfiscē vai jāatdod īpašniekam, sākt paredzēt praksē reti diezgan sastopamus ļoti kazuistiskus gadījumus par to, ka bet maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā ir tā vai citādi... nu... katrā ziņā tas ir jūsu vērtēšanas jautājums, pirmkārt, vai šo normu piemērošanā ir kādas kļūdas. Un te nu mans viedoklis ir, ka ir kļūdas. Un tad, vai tur pie vainas ir normas skaidrība, vai tā būtu papildināma, precizējama, lai normu piemērotāji un tiesībsargājošās iestādes tās piemērotu Satversmei atbilstošā veidā. Bet nu tas būtu darbs likumdevējam – lai nu šīs normas papildinātu ar kādiem papildus noteikumiem un galu galā arī Satversmes tiesas secinājumi var būt tādi, ka piemērošanas prakse ir bijusi kļūdaina.

Tā kā... nu... tas būs jūsu vērtēšanas rezultāts... Un, kā jau es teicu, uz to var raudzīties kā pa iespējami neatbilstošu Satversmei tiktāl... ciktāl tā neparedz respektēt maksātnespējīgas kredītiestādes gadījumā kreditoru kopuma intereses vai kā tamlīdzīgi...

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

Vēl par trešo personu... labticīgo trešo personu aizsardzību... Būtu jautājums... vai, jūsuprāt, Kriminālprocesa likumā... iepriekš mums bija izskanējis... vai ir kāda

cita norma, kas paredz konfiskācijas gadījumā vērtēt personas labticīgumu un trešās personas tiesības šādā situācijā?

J. Rozenbergs.

Līdz nesenam laikam šādas normas nebija. Un man tā vienmēr ir šķitusi likumdevēja nu varbūt kļūda... bet tur arī bija Satversmes tiesas viedoklis kaut kādus gadus atpakaļ tajā DNB bankas... Luminor bankas lietā... Nu, manuprāt, ka starptautiskie dokumenti, tajā skaitā tā pati direktīva, kas te laiku pa laikam tiek piesaukta, tomēr paredz labticīgā ieguvēja aizsardzību, tajā pašā direktīvā Nr. 2014-42-ES, kur ir runa par konfiskāciju, tad konfiskācija, ko piemēro trešajai personai reglamentēta 6. pantā, šī panta otrā daļa... ir tikai viens teikums, ka tās 1. punkts šim pantam par konfiskāciju, ka var konfiscēt citu personu īpašumu, neskar *bona fide* trešo personu. Un, lūk, manuprāt, ka tas Latvijas likumdevējam ir garām.

Nu, Kriminālprocesa likumā par trešajām personām tika ierakstīts... es tagad domāju, vai es no galvas pateikšu... šķiet, tas varētu būt 360. pants, kurā pagājušajā gadā sakarā ar godājamo mākslinieku Vilipsonu, kuram valsts grasījās atņemt dzīvokli, ko viņš, labticīgs būdams, paļaudamies uz ierakstiem Zemesgrāmatā un to publisko ticamību, bija nopircis no krāpnieka, kurš dzīvokli savukārt uz sava vārda bija ieguvis kā noziedzīga nodarījuma rezultātā, tad, manuprāt, steidzamības kārtībā tika pieņemts 360.² daļa, ka ja noziedzīgi iegūta manta ir nekustamais īpašums, kas ir piekritīgs valstij, to atstāj trešās personas īpašumā, ja tā ir mantas labticīga ieguvēja. Tā kā šādu izņēmumu likumdevējs ir veicis un arī fragmentāri piedaloties Kriminālprocesa likuma darba grupā un pa laikam arī sekojot līdzi, kas notiek Saeimas Juridiskajā komisijā vai Krimināltiesību politikas apakškomisijā, tad es zinu, ka darbs pie šā trešo personu interešu aizsardzības tiek turpināts un droši vien, ka šīs normas tiks pilnveidotas. Pagaidām ir tikai viens šis te gadījums ar noziedzīgi iegūtu mantu, ja tas ir nekustamais īpašums... Nu, tas princips ir apmēram tāds, ka valsts bija apņēmusies nodrošināt Zemesgrāmatas publisko ticamību. Ja valsts ar šo pienākumu nav tikusi galā, nebūtu godīgi, ja valsts labticīgajam īpašniekam vēl atņem dzīvokli. Nepietiek, ka valsts netiek galā ar publiskās ticamības nodrošināšanu, viņa vēl savāc dzīvokli no labticīgā ieguvēja. Tā bija tāda samērā kļūdinoša situācija un tur šis risinājums ātri tika panākts.

Jā, bet šobrīd citu izņēmumu nav.

A. Kučs.

Jā, nu tas ir tas, kas mums jau te iepriekš tika minēts, ka tieši tur bija tas publiskais reģistrs, kāpēc ir šī izņēmuma situācija... Bet jūs sakāt, ka jūs redzat arī to attīstību šobrīd, un tāpēc es arī gribēju pajautāt, vai jūs redzat arī plašāk... Vai arī citos gadījumos procesā būtu jāparedz tā nepieciešamība vērtēt personas labticīgumu?

J. Rozenbergs.

Noteikti, ka jā. Pirmkārt, tas izriet... es tagad no galvas visas tās konvencijas nenosaukšu... bet es priekšā esmu atļāvis atvērt šo te direktīvu, kuras 6. panta otrais punkts saka, ka labticīgo trešo personu tiesības nav skaramas konfiscējot mantu trešajai personai... Un, manuprāt, šis te direktīvas 6. panta otrā daļa vēlreiz pasvīturo to, ko es jau teicu sākumā un kas ir izlasāms arī šīs direktīvas apsvērumos... es no galvas nepateikšu, tieši kuros punktos... bet kaut kur pirmajā pusē tiem apsvērumiem... ka mērķis jau visai noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijas visiem šiem mehānismiem... tas pamatmērķis jau nav un, manuprāt, nedrīkstētu būt valsts budžeta intereses. Vienkārši apzīmēsim pēc iespējas vairāk kaut ko par noziedzīgi iegūtu mantu, lai kur tā būtu, ka mērķis ir dabūt pilnāku budžetu. Tas tā nevarētu būt. Tas mērķis, kā jau es teicu, ir atņemt personām, kuras noziedzīgu darbību rezultātā ir tikušas pie mantas, iespēju gūt no tā jebkādu labumu. Vienlaikus tas ir gan signāls citiem potenciālajiem noziedzīgu nodarījumu izdarītājiem: nedariet to, tam nav jēgas, jums atņems... Nu, gan arī zināma taisnīguma atjaunošana konkrētam ļaundarim atņemot to, ko viņš ir sapulējis sev noziedzīgu darbību rezultātā.

Tādēļ, ja kādai personai ir tiesības uz šo mantu, piemēram, iepriekšējais īpašnieks, kuram uz viltotas pilnvaras pamata kāds ir izkrāpis dzīvokli vai kas tamlīdzīgs, protams, ka Kriminālprocesa likums arī šobrīd paredz, ka konfiscē valsts labā tad, ja nav jāatdod likumīgajam īpašniekam. Bet bez likumīgā īpašnieka var būt arī citi labticīgie ieguvēji. Un tas mērķis – neļaut gūt labumu no noziedzīgas darbības – jau tiek sasniegts neatkarīgi no tā, vai to noziedzīgo mantu vai līdzekļus mēs dabūjam līdz valsts kasei jeb atstājam labticīgajam ieguvējam, kurš arī nav pasaulei neko sliktu nodarījis. Kolīzija, protams, ir tad, ja ir labticīgs ieguvējs, gan likumīgs īpašnieks... nu, tad ir jānosver, kuram ir taisnīgāka interese saņemt īpašumtiesības un kuram ir atstājama diezgan nožēlojamā tiesība piedzīt zaudējumus no vainīgās personas, jo tur visdrīzāk un visbiežāk arī nekas piedzenams nebūs. Bet, kā jau es teicu, arī no šīs te direktīvas 6. panta otrās daļas izriet tas, ka nav jau principiāli svarīgi, vai tie līdzekļi ieiet valsts kasē vai viņi paliek *bona fide* trešajām personām, jeb labticīgajam īpašniekam. Mērķis ir sasniegts. Ļaundaris vairs labumu negūst.

Tāpēc tā. Man liekas, ka mūsu valstī līdz šim tā pieeja, tajā skaitā ignorējot dažkārt trešo personu tiesības, ir tāda, ka faktiski šie noziedzīgās mantas konfiskācijas mehānismi... ka tur ir radies viens tāds virszuddevums, kas tur nav bijis oriģināli domāts, ka tas ir rīks valsts budžeta papildināšanai.

Tas var būt normāls blakusefekts, ja nevienam uz šo mantu nav tiesības... nu kur tad citur likt... droši vien, ka valsts budžetā... un tālāk vai nu izlieto un laiž aprītē. Bet tas nedrīkstētu būt galvenais vadmotīvs, ka darām visu un interpretējam tā, lai tikai valstij būtu vairāk.

A. Kučs.

Paldies par atbildi. Es sapratu.

Un pēdējais jautājums. Vai, ja mēs runājam par trešo personu... protams, kuras ir labticīgas... šajā procesā aizsardzību, tad tas vairāk nebūtu Kriminālprocesa likuma 360. panta jautājums, kas regulē trešo personu tiesības vai, jūsuprāt, arī apstrīdēto normu jautājums?

J. Rozenbergs.

Es vispār apšaubītu, ka šajā procesā jautājums par trešo personu labticību ir tiesiski nozīmīgs izšķiršanai. Ja mēs skatāmies uz noziedzīgi iegūtu mantu kā to labumu, ko kaut kāda nozieguma izdarītājs ir ieguvis, tad tā viņa manta, viņa labums, ar ko viņš bija rēķinājies, ir bezskaidra nauda, kas, kā mēs sākumā noskaidrojām, ir viņa prasījums. Ja viņš pie šī prasījuma netiek, viņam tas tiek atņemts... nav jau tā, ka šis prasījums ir vēl kādam labticīgajam ieguvējam. Pie kredītiestādes jau nav kaut kāda vēl daļa no svešas mantas, jo, kā es sniedzot savus paskaidrojumus vēl pirms jautājuma, teicu, ka, manuprāt, ja maksātnespējīgai kredītiestādei, kurai pret prasījuma summu pretī nav ekvivalents aktīvu apjoms, bet ir samazināts, ja tiek pieprasīts izpildīt pilnā apjomā, kredītiestāde no saviem aktīviem piemaksā uz pārējo kreditoru rēķina. Tādēļ es neteiktu, ka kredītiestāde... attiecībā pret kredītiestādi būtu vispār vērtējams, vai tā kredītiestāde ir vai nav labticīga, izpilda vai neizpilda šīs AML prasības... nu, tāds laikam būtu viedoklis.

A. Kučs.

Es varbūt neprecīzi formulēju... Es vairāk gribēju teikt, vai jautājums par trešo personu aizsardzību neregulē mums 360. pants nevis apstrīdētās normas?

J. Rozenbergs.

Jā, 360. pants ir tieši tas, kas Kriminālprocesa likumā attiecībā uz mantiskajiem jautājumiem ir veltīts trešo personu tiesībām... jā... tam ir trīs daļas un pagājušajā gadā kaut kad pavasarī iegroziņa vēl vienu prim daļu. Tas ir tas pants, kurā iet runa par trešo personu aizsardzību.

A. Kučs.

Nu, jā. Tāpēc man bija jautājums... tieši tā... precizējot, vai apstrīdētās normas ir tieši tās, vai drīzāk 360. pants ir tas, kas skar trešo personu šādos konfiskācijas gadījumos un viņu tiesības...

J. Rozenbergs.

Šis te pats Kriminālprocesa likums 360. pants... visā likumā ir ierakstīts, ir tieši trešo personu interešu vai tiesību noteikšanai visos mantiskajos jautājumos un ar to pašu

formulu... tiktāl... ciktāl tas neparedz... Tikpat labi mēs kritiski varam lasīt 360. pantu un teikt, ka tur kaut kas varbūt ir par maz.

A. Kučs.

Paldies jums par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Paldies un sveicināti!

Paldies, Rozenberga kungs, par jūsu atbildēm... ir ļoti izsmeloši un ļoti izvērsti...

Man jautājums, ja drīkst, zinot jūsu specialitāti, atgriežoties nedaudz atpakaļ pie aresta un kriminālprocesuālām darbībām.

Sakiet, lūdzu, vai... Kā ir precīzi praksē.. jūs teicāt, ka praksē ir dažādi, bet, iespējams, šeit ir kaut kādā zināmā mērā kāda vienota izveidojusies.

Pieņemsim situāciju, ka mums šis te nosacīti noziedznieks, sauksim viņu par noziedznieku, kādus septiņus gadus atpakaļ ir guvis to labumu un kriminālprocesa ietvaros tiek konstatēts, ka tas labums varētu būt novērtēts, teiksim, uz 100 vienībām, 100 naudiņām... vērtībām vai līdzekļiem vai mantu. Tagad, burtiski divus trīs gadus atpakaļ kriminālprocesa ietvaros šīs tiesību aizsardzības instances jeb iestādes mēģina noskaidrot bankā, cik to līdzekļu uz doto brīdi ir. Un saprot, ka noziedznieka kontā ir tagad nevis tās simts vienības, bet 50 vienības. Un tagad praktiski tas viņiem ir jānoskaidro. Vai es pareizi saprotu? Cik vienības ir konkrētajai personai konkrētajā kontā uz to brīdi, kad notiek izmeklēšana...

J. Rozenbergs.

Nu, visbiežāk jau pirms aresta uzlikšanas naudas līdzekļiem īsu brīdi pirms tam kredītiestāde saņem mazu un konkrētu pieprasījumu: vai jums ir tāds un tāds noguldītājs, kas viņam pienākas? Banka īsi atbild. Ir konta numurs un cipars pretī ir tāds. Pāiet nedēļa un tiek saņemts aresta lēmums.

I. Kucina.

Paldies.

Un precizējošs... Tātad, ja konstatē, ka šajā pieprasījumā ir nevis simts, bet 50, tad arestu uzliek uz šiem konkrēti 50?

J. Rozenbergs.

Ja kaut kādu iemeslu dēļ starplaikā starp informācijas sniegšanu un izmeklēšanu iestādei par to, ka... ja mēs runājam par strādājošām kredītiestādēm, jo likvidējamās un maksātnespējīgās... viss tur vēsturiski fotografēts, ar datumu un summu, cik bija, tik bija... Bet strādājošās kredītiestādes gadījumā var rasties atšķirības, jo kredītiestāžu klienti mēdz ar līdzekļiem rīkoties. Ja pirmdien banka paziņo izmeklētājam, ka kontā ir simts naudiņas, piektdien saņem aresta lēmumu uz simts naudiņām un klients pa nedēļu ir paguvis 50 notērēt... Tad atbilde tiek sniegta: paldies, lēmumu saņēmām, izpildījām daļēji, kontā bija vairs tikai 50 naudiņas... un attiecībā uz pārējo tad aizgāja...

I. Kucina.

Paldies.

Es nedaudz turpināšu. Tad, kad tiek arestētas šīs 50, bankai tiek liegtas tiesības operēt ar šīm vienībām. Bet, kā jūs minējāt, ja es pareizi saprotu, šīs vienības tā kā parādās bankas aktīvos jebkurā gadījumā, bet operēt ar šīm vienībām nedrīkstot.

J. Rozenbergs.

Jā.

I. Kucina.

Labi. Un tad nākamais solītis. Banka nonāk maksātnespējas procesā. Pa šo laiku arests vēl joprojām vienībām ir uzlikts. Tātad ar vienībām nevar operēt. Jūs minējāt to, ka uz to brīdi, proti, maksātnespējas brīdi, bankai naudiņas vai vienību ir tik, cik viņu ir. Bet kur paliek šīs te vienības, ar kurām nevarēja operēt, jo tās vienības aktīvos ir, bet maksātnespējas procesā tās vienības tā kā arīdzan parādās, bet jūs sakāt, ka naudas vai mantas vai līdzekļi ir tik, cik ir.

J. Rozenbergs.

Jā. Tur ir tā... es mēģināju, sniedzot to savu paskaidrojumu iepriekš vērst uzmanību uz atšķirībām starp civil- un kriminālprocesu. Un, manuprāt, šī visa diskusija nebūtu, ja kriminālprocesā sen atpakaļ būtu ierakstīts līdzīgs regulējums, kāds tas ir Civilprocesā, uzliekot arestu mantai, banka pārskaita uz izmeklēšanas iestādes vai prokuratūras depozīta konta. Viss. Pilnīgi skaidra situācija. No bankas aktīviem tas ir ārā, lai tā izmeklēšanas iestāde un prokuratūra sagaida savu gala nolēmumu, attiecīgi tad tālāk uz valsts kasi vai atgriež atpakaļ klienta kontā bankai.

Tas, kas šobrīd ir, nav īsti precīzi. Un es kā reiz uzsvēru, ka banka turpina operēt ar arestētajiem aktīviem, jo 361.¹ pants pirmā daļa: aresta izpildi var uzdot veikt nosūtīt lēmuma izrakstu, panta 4. daļa, kredītiestādei, kurā glabājas noguldījumi, lai ar tiem pārtrauktu izdevumu operācijas. Vienīgais, ko banka dara, viņa klienta kontā jeb ierakstā, kur ir debeta-kredīta ieraksti, šajā vietā ieraksta, ka klāt var nākt, bet nost nevar

nākt. Neviena maksājuma uzdevumi netiek izpildīti, pat ja tur nāktu citi tiesu izpildītāji civillietā ar piedziņām, vēl ar kaut ko, visiem atsaka, ieraksta viņus rindā. Tātad no šī konta netiek norakstīti līdzekļi, bet konts ir ar grāmatvedības pierakstu. Tātad grāmatvediski prasījuma apjoms paliek nemainīgs. Tajā pat laikā aktīvu pusē... banka ar visiem aktīviem turpina šeftēties, neko tur īpaši nenošķir, īpašā subkontā nenoliek kā kaut kādu neskaramo rezervi, jo tā ir arestēta, attiecīgi ar visu aktīvu apjomu turpina veikt savu ikdienas bankas darbību ticot un cerot, ka banka mūžam būs pie labas veselības un maksāspējīga un brīdī, kad tiks saņemts lēmums par konfiskāciju, tur nav problēmu, likvīdu, aktīvu pietiek un tajā pašā dienā pārskaitīs. Tajā brīdī, kad tiek konstatēts, ka aktīvu nepietiek, tad arī iestājas tā situācija, ka šis prasījums, lai arī par kādu summu viņš būtu iereģistrēts un par kādu summu viņš būtu arestēts, šī prasījuma vērtība vairs neatbilst prasījuma summai. Vērtība ir kritusies par 20, 30 vai pat par 100 procentiem. Nu, lūk.

Un, manuprāt, ja... pat ja šis kreditoru prasījums būtu 10. kārtā, kuram maksātnespējas ietvaros nekas nepietiks, valstij, protams, ir skumīgi, jo budžets netiek papildināts, pret šo kreditoru prasījumu naudas nepietiek, tā netiek dota, tiek izmaksāts citiem kreditoriem augstākās kārtās, kas ir, bet jebkurā gadījumā tas mērķis.... ja mēs par mērķi uzskatām, neļaut ļaundarim gūt labumu, jau ir sasniegts. Viņš tāpat to naudu nesaņemtu ar vai bez konfiskācijas. Tas, kas netiek sasniegts un par ko, man liekas, tiesību piemērotājam ir tā lielā ņemšanās... ir tas, ka valsts budžets paliek nepapildināts. Tāpēc man reizēm rodas tādas divējādas sajūtas, kam mums šis noziedzīgās mantas konstatācijas process vairāk kalpo – naudas atņemšanai noziedzniekiem vai budžeta papildināšanai. Optimālās situācijās, protams, abiem. Bet tad, kad nonāk šādi te sarežģītāki kāzusi, tad jā... viedokļi ir dažādi...

I. Kucina.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies.

Paturpinot kolēģes Kucinas kundzes uzdoto jautājumu, tajā es saklausīju lūgumu sniegt jūsu vērtējumu no jūsu prakses par divām situācijām: viena situācija attiecas uz aresta rīkojuma izpildi tad, kad banka funkcionē normālos apstākļos un otra situācija bija, kad ir saņemts aresta rīkojums pirms maksātnespējas process ir pasludināts kredītiestādē.

Labprāt dzirdētu jūsu redzējumu par situāciju, kad šāds pieprasījums tiek iesniegts brīdī, kad kredītiestādē jau ir pasludināts maksātnespējas process, proti, kredītiestāde jau ir maksātnespējas procesā un tiek saņemts lūgums no tiesību

aizsargājošām iestādēm par to, vai pie jums ir tāda un tāda klienta naudas līdzekļi, ja ir, lūdzu arestējiet, jo ir aizdomas par to, ka tie ir iegūti noziedzīgā ceļā.

Kā šādā situācijā šis lēmums tiek izpildīts?

J. Rozenbergs.

Jā... manuprāt, es iepriekš arī esmu dzirdējis vismaz daļu diskusijas ar citām pieaicinātajām personām... tur ir bijuši visādi viedokļi par kādām nozīmīgām atšķirībām maksātnespējas gadījumā un strādājošas bankas gadījumā, kas tad vispār būtu arestējams un tā tālāk... Manuprāt, tur tiesiski nozīmīgu atšķirību aresta uzlikšanā nav. Tad paturot prātā, ka Kriminālprocesa likuma 361.¹ pants par aresta uzlikšanu paredz vienīgi to, ka tiek pārtrauktas izdevumu operācijas, tad šāda veida ierobežojumu kredītiestāde pierēģistrē pilnīgi vienādi, vai tā ir strādājoša, vai tā ir likvidējama, vai tā ir maksātnespējīga. Vienā gadījumā tas ieraksts tiek izdarīts... strādājošas kredītiestādes gadījumā... nu, nosauksim klienta kontā vai klienta lietā... tad debeta operācijas tiek pārtrauktas, izdevumi nenotiek. Un maksātnespējīgas vai likvidējamās kredītiestādes gadījumā tas ieraksts “neveikt izmaksu” tiek ierakstīts kreditora reģistrā droši vien pretī attiecīgajam kreditoram neatkarīgi no tā, kāds viņam tas prasījuma apjoms ir ieregistrēts. Un dienas beigās jau tur būs jautājums tikai par izpildi, proti, arī ja strādājošas kredītiestādes gadījumā ir saņemts izpildei lēmums, kas ir izpildīts precīzi tā, kā likumā rakstīts: pārtraukt izdevumu operācijas... un ja šis prasījuma apjoms ir nosacīti tās simt vienības, tad simts vienības tiek pierēģistrētas jau tajā kontā, kas vēlāk pārtop par kreditora prasījumu, kaut arī maksātnespējas gadījumā problēma ir tā, ka šo prasījumu par simts vienībām pretim varēs dabūt tikai daļu vai nedabūt neko.

Un būtu citādāka situācija, ja aresta uzlikšanas sekas Kriminālprocesa likumā būtu kaut kāds pienākums kredītiestādei likumā izlasāms nošķirt šo te mantu. Es zinu, ka tieši praksē šāds uzstādījums ir, tajā skaitā, manuprāt, līdz pat Augstākajai tiesai, ka, saņemot lēmumu par aresta uzlikšanu, kredītiestādē kaut kas ir jānošķir. Es esmu to Kriminālprocesa likumu izlasījis krustu šķērsu... šādu pienākumu es neatrodu.

Tas, ko kredītiestādes dara, pārtrauc izdevumu operācijas. Ja likumdevējs būtu gribējis citu regulējumu, tad kaut vai pēc analogijas ar Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 6. punktā paredzēto maksājumu apķīlāšanas izpildi, proti, ja policija vai prokuratūra paziņotu, ka nu ka žigli to arestēto naudas summu pie mums uz kādas valsts institūcijas depozīta kontu, tad šie līdzekļi tiktu nošķirti un tādā gadījumā, ja lēmums tiek saņemts strādājošā kredītiestādē, kur tiek aizsūtīti līdzekļi pilnā apjomā, kredītiestāde to izrēķina ārā no saviem aktīviem, respektīvi, nerēķinās vairs ar šo summu, un tādā gadījumā maksātnespējai iestājoties maksātnespēja... nespēja pilnā mērā norēķināties, vairs neskartu. Bet šajā situācijā pie esošā Kriminālprocesa regulējuma, ka naudas līdzekļi paliek bankas aktīvos un likums, es uzsveru, neparedz liegumu ar tiem rīkoties, paredz vienīgi liegumu veikt izdevumu operācijas, ko bankas

arī godprātīgi izpilda, tad tas nemainīgais prasījuma apjoms tāds arī paliek iestājoties maksātnespējai, tikai maksātnespējas gadījumā šim prasījuma apjomam ir zudusi vērtība, respektīvi, pret to vairs nevar dabūt pilnu apmēru apmierinājuma.

Es ceru, ka es atbildēju.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, labdien, Rozenberga kungs. Paldies par jūsu viedokli.

Un izmantojot to iespēju, ka jūs esat arī kredītiestādes likvidators, sakiet, lūdzu, vai šajā procesā ir kaut kas atšķirīgs no maksātnespējas? Iepriekš tiesas procesā izskanēja viedoklis, ka ir strādājoša banka un ir maksātnespējas situācijas, kad to aktīvu nepietiek.

Sakiet, lūdzu, vai ir atšķirīgas situācijas, ja notiek pašlikvidācija?

J. Rozenbergs.

Pašlikvidācijas gadījumā, tajā skaitā attiecībā uz ABLV banku, aktīvi pietiek simtprocentīgi visiem kreditoriem, konkrētajā gadījumā ar konkrēto banku ir atvērtas izmaksai visas kreditoru kārtas līdz pat pēdējai pilnā apjomā. Līdz ar to tiek veiktas izmaksas un katrs lēmums par mantas konfiskāciju nekavējoties tiek izpildīts pilnā apjomā, respektīvi, likvidējamā bankā kreditoru prasījums precīzi sakrīt ar bankai pieejamajiem līdzekļiem un vēl drusku pāri pat paliek... nu, respektīvi, bankai pašas kapitāls...

Līdz ar to likvidējamās bankas gadījumā atšķirības aktīvu un finanšu līdzekļu pietiekamības ziņā no strādājošās bankas mēs reģistrējam uzliktos arestus un gaidām tiesas gala nolēmumu un mums pietiek aktīvu, lai dienas laikā tos pilnā apjomā izpildītu, tādēļ mums nav jārisina tik sarežģīti kāzusi kā TRASTA KOMERCBANKAS kolēģiem.

G. Kusiņš.

Labi, paldies.

Un otrs jautājums. Nu, tās situācijas var būt atšķirīgas, ka par noziedzīgi iegūtiem... un šinī gadījumā par kredītiestādē ieguldītiem ir finanšu līdzekļi. Es mēģināšu jums izstāstīt situāciju, kas, manuprāt, rodas no tā, ka maksātnespējas process notiek vienlaicīgi ar šiem paralēlajiem procesiem, kur tiek atzīti līdzekļi par noziedzīgi iegūtiem. Tie tā kā paralēli notiek un finālā tie prasījumi tā kā satiekas kredītiestādē, bet viens no otra nav tik tieši atkarīgs.

Iedomāsimies tādu situāciju, ka bankā pēc maksātnespējas pasludināšanas ir finanšu līdzekļi, ir aktīvi un ir manta, reāla manta, dažādi priekšmeti, automašīnas, es nezinu... tur galdi, krēsli... iedomāsimies tādu situāciju, ka ir arī bankas prezidenta grezns rakstāmgalds 7,7 miljonu latu vērtībā vai eiro vērtībā un maksātnespējas procesa laikā atklājas, ka banka šo galdu ir nopirkusi no personas A, kas savukārt to galdu ir nozagusi no kādas pils. Un tagad ir tiesas spriedums, tiesas nolēmums, kas saka, ka šī ir noziedzīgi iegūta manta. Un tagad no bankas tad ir tas rakstāmgalds visā tajā vērtībā vai tas rakstāmgalds ir tā kā jāpārdod, jo no Kriminālprocesa regulējuma iznāk, ka tā manta jāatdod likumīgajam īpašniekam, šinī gadījumā šai pilij.

Vai ir atšķirības no tā, ka tajā manā teorētiski iedomātajā situācijā šis greznais rakstāmgalds 7,6 miljonu eiro vērtībā ir jāatdod un tad pārējie kreditori, iespējams, cieš vai necieš vai nu kādas viņiem tur ir tās izjūtas... Bet nu bankas kopējā aktīvu daļa ir krietni samazinājusies par šiem 7,6 miljoniem. Paldies.

J. Rozenbergs.

Acīmredzot šajā situācijā nav runa par bankas kreditoru prasījumiem, kuri ir noziedzīgi iegūti. Ir runa par to, ka bankas saimniecības daļa kādreiz ir... nu, atvainojiet par nejuridisku terminu... ieberzusies un nopirkusi galdu, kas pirms tam ir kaut kur tapis nozagts. Atšķirībā no bezskaidras naudas līdzekļiem, kas ieplūst bankas kopējos aktīvos un par kuriem mēs īsti nevaram domāt kā par atsevišķās kastītēs saliktām kaut kādām naudas kaudzītēm, no kuras paņemt, pielikt un tā tālāk... galds ir ķermeniski kustama lieta, identificējams un pilnā sastāvā tur arī esoša... Un līdz ar to, ja tiek atrasta persona, kurai ir likumīgas tiesības uz šo galdu un tas galds tur ir ar visām kājām un pilnā sastāvā, tad, protams, ka tas ir jāatdod likumīgajam īpašniekam. Bankas aktīvi līdz ar to samazinātos, jā.

G. Kusiņš.

Un sakiet, lūdzu, tad vai neveidojas atšķirība, ja tā manta ir un galds ir reāli taustāms... tad tā atšķirība ir tikai tāpēc, ka tā ir tāda reāli aptaustāma manta atšķirībā no šīs bezķermeniskās naudas, kas ir tā kā bankas kontos. Tikai tāpēc ir šī atšķirība? Tad vienā situācijā mēs atdosim visu... šo grezno rakstāmgaldu bijušajam īpašniekam un citos gadījumos mēs mēģināsim visu bankas mantu, nu, droši vien, maksātnespējas procesā, pārvērst naudā un tad sadalīt atkarībā no šīm kārtām. Paldies.

J. Rozenbergs.

Jā... man liekas, ka tā nav tā atšķirība. Atšķirība ir tā, ka vienā gadījumā mums ir darīšana ar kreditora prasījumu, kurš jau maksātnespējas procesa ietvaros nav vairs tajā vērtībā, kādā tas ir pieteikts, respektīvi, kreditora prasījums ir pieteikts par simts eiro, bet atbilstoši kārtām, piemēram, tur ar kārtas atvēršanu, ir uz pusi tikai un šis prasījums ir vērts 50 eiro. Un tad, ja tiek konfiscēti visi simts, tad sanāk tā, ka valsts,

gribot atņemt šim te kreditoram visu viņa mantu, atņem visu, kas viņam pienāktos, formāli par simts eiro iegrāmatoto un 50 eiro vērtu prasījumu izprasa no bankas visus simts eiro.

Savukārt attiecībā par bankas pašas mantas... attiesāšanu... tur jau pat nevajag piemēru ar kādreiz kaut kādā pakāpē nozagtu galdu. Var jau būt, un es domāju, ka praksē arī ir nereti situācijas, ka jau kaut kādas tiesvedības par īpašumtiesībām uz mantu... banka var tiesāties, lai kaut ko atgūtu, citas personas var tiesāties ar banku, lai bankas mantu, es nezinu, mašīnas, galdus vai zelta stieņus attiesātu vai prasītu tur cenas samazinājumu vai ko citu... Tā kā tā bankas manta jau dažādu tiesvedību notikumu rezultātā civiltiesiski vai krimināltiesiski var svārstīties uz vienu vai otru pusi. Gala beigās banka var arī citos kriminālprocesos pieteikties par cietušo. Varbūt kaut ko piedzīt un atkal palielināt savu masu... Tā kā man liekas, ka tas nav jautājums par pašas bankas, maksātnespējīgas kredītiestādes, aktīviem un saistībām, kur pati banka kā īpašnieks iesaistās un cīnās par savas mantas pēc iespējas aktīvu puses palielināšanu un cenšas kaut ko nezaudēt... bet šādas tiesvedības un šādi notikumi var būt...

Tomēr konkrētās izskatāmās lietas sakarā ir runa par kreditoru prasījumu, kur valsts, pieprasot izpildīt pilnā apjomā, ignorē faktu, ka šis prasījums uz izpildes brīdi vairs nav tik vērts, kā iegrāmatotais prasījumu apmērs.

Nu, salīdzināšanai varbūt drīzāk tuvāks piemērs būtu minēt, ka ir kreditori, tajā skaitā, piemēram, likvidējamā ABLV bankā, kuriem ir vērstpapīru kontos miljonus mērāmi vērstpapīri pēc nominālvērtības, bet apskatoties, kas šie ir par vērstpapīriem, tās ir sen bankrotējušas kompānijas, kuras kaut kādu peripetiju dēļ vēl nav izslēgtas no visiem iespējamajiem reģistriem un šo nominālu iegrāmatoto akciju vērtība, kas ir iegrāmatota, ka viņam ir akcijas par 10 miljoniem, šobrīd to akciju vērtība ir nulle.

Tā kā mēs te jau pusgadu mēģinām valstij atdot šādas konfiscētas akcijas un valsts saka nē, nē... jūs pārdodiet un atdodiet naudu, bet šīs akcijas nav pārdodamas. Viņu vērtība ir nulle.

Tad līdzīga situācija visdrīzāk ir ar šiem kreditoru prasījumiem, jo bankas pašas manta, kā jau es teicu, kur bankas cīnās par saviem aktīviem, lai pēc iespējas vairāk viņus atgūtu, saņemtu un paturētu un tālāk varētu pārdot un izmaksāt kreditoriem, tas jau nav akmenī iecirsts lielums. Dažādu notikumu un tiesvedību rezultātā bankas pašas manta... par to pašu direktora dārgo galdu... var mainīties.

G. Kusiņš.

Labi. Paldies.

Un pēdējais jautājums. Jūs arī, sniedzot savu viedokli, vairākkārt pieminējāt direktīvu Nr. 2014-42-ES. Attiecībā uz šo direktīvu... pagājušajā gadā Eiropas Savienības tiesa ir izteikusi viedokli, ka direktīva ir jāinterpretē tā, ka tā nav piemērojama dalībvalstu tiesiskajam regulējumam, kurā ir paredzēts, ka nelikumīgi

iegūtu līdzekļu konfiskāciju valsts tiesa uzdod veikt tādā procedūrā, kura neattiecas uz vienu vai vairāku noziedzīgi nodarījumu konstatāciju vai uzreiz pēc šīs procedūras.

Sakiet, lūdzu, vai, jūsuprāt, tad ir kādi argumenti, lai mēs konkrētajos tiesiskajos apstākļos, kas ir mūsu situācijā, mēs uzskatītu šo direktīvu tomēr par piemērojamu mūsu situācijā? Paldies.

J. Rozenbergs.

Es domāju, ka Latvijas tiesiskajam regulējumam būtu jāsaskan ar šīs direktīvas prasībām. Ja mūsu likumdevējs ir nonācis pie secinājuma, ka mūsu nacionālo tiesību normas ir saskaņotas attiecīgajā termiņā ar direktīvu, tad vismaz šis te dokuments ir izmantojams mūsu pašu Kriminālprocesa likuma interpretēšanai. Nu, tā man šķiet. Tā tiešā piemērojamība direktīvai jau tur pavisam tādos izņēmuma gadījumos, kas, es nezinu, vai mums šīs lietas kontekstā būtu atrodam.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Iespējama, beidzamais tiesas jautājums. Attiecībā uz rīkojuma par līdzekļu arestēšanu un tiesas nolēmuma par līdzekļu atzīšanu par noziedzīgi iegūtiem un to konfiskāciju.

Tas, ko varējām dzirdēt no jūsu viedokļa, jūs minējāt, ka gadījumā, ja kredītiestāde ir maksātnespējas procesā, saņemot tiesību aizsargājošo iestāžu lūgumu par aresta uzlikšanu, mēs raugāmies, kāda prasījuma vērtība ir tai personai, kuras līdzekļi tiek arestēti. Ņemsim šo pašu piemēru par simts vienībām un 50. Ja bija ieguldītas sākotnēji, kad banka strādāja, simts vienības, bet tad, kad tiek saņemts aresta rīkojums, ir palikušas 50 vienības, tad uz tām tiek uzlikts arests. Pēc kāda brīža tiek saņemts tiesas nolēmums par to, ka ir šie līdzekļi atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Bet tiesa jau rakstīja savā nolēmumā, ka noziedzīgi iegūti ir simts vienības un noteica, ka ir jākonfiscē šīs simts vienības.

Kā tiesai... vai tiesai ir jāraksta savā lēmumā tas, ko, piemēram, administrators, sniedzot atbildi, noteica, ka šobrīd ir tikai vairs 50 vienības un jūs varat par noziedzīgi iegūtām atzīt tikai šīs 50 vienības?

J. Rozenbergs.

Jā, jautājumu sapratu.

Tātad... tur varētu būt divas atšķirīgas situācijas. Jūsu bankas gadījumā, kur naudiņa kontā nāk iekšā un iet ārā. Tātad, ja ir situācija, kur pirmdien izmeklētājs ir pavaicājis bankai, cik konkrētajam noguldītājam ir viņa prasījums jeb noguldījums un

viņa ir atbildējusi, ka simts vienības. Piektdien banka saņem lēmumu par aresta uzlikšanu, bet noguldītājs pusi jau ir aizskaitījis prom trešdien, piemēram... tad banka lēmumu par arestu uzlikšanu šiem te līdzekļiem var izpildīt tikai daļēji, par ko arī tiek paziņots procesa virzītājam, ka arests ir piemērots daļējā apjomā, jo uz šo dienu, uz saņemšanas brīdi, kontā vairāk par 50 vienībām nav. Turpmāk šis process tiek veikts attiecībā uz 50 vienībām, jo vairāk nav paredzēts. Procesā virzītājam ir jāņem vērā, kādā apjomā ir bijusi iespējama faktiskā izpilde un attiecīgi arī tiesai ierosināt konfiscēt šis te procesa virzītājs var tikai faktiski arestēto apjomu.

Citādāka situācija ir ar likvidējamām vai maksātnespējīgām kredītiestādēm, jo tur šī situācija mainīties nevar. No noguldījumu nepieejamības iestāšanās brīža, kad kreditora prasījumi ir nemainīgā apjomā līdz brīdim, kad tiek veiktas izmaksas vai tiek veikta konfiskācija. Attiecīgi šādā gadījumā, ja maksātnespējīgas kredītiestādes administrators saņem pieprasījumu, vai jums ir Jāņa vai Pētera kreditora prasījums un ja ir, tad cik liels... tad, protams, viņš atbildēs, ka, jā, mums ir Jāņa vai Pētera kreditora prasījums simts vienību apmērā. Simts vienību apmērā arī būs aresta lēmums. Droši vien, ka simts vienību apmērā būs arī tiesas nolēmums par konfiskāciju, kuru nebūs iespējams izpildīt simts vienību apmērā, jo attiecīgajam kreditoram, tāpat kā visiem pārējiem kreditoriem, prasījums simts vienību apmērā nenozīmē vai nepiešķir tiesības saņemt simts naudiņas. Viņš var saņemt tikai 50.

Līdz ar to te mēs nonākam atkal pie tā sākuma, ka ja mēs lūkojamies uz bezskaidras naudas līdzekļiem kā uz prasījumu, ja, manuprāt, konsekventi mēs nonāktu pie tā, ka uz šāda tiesas sprieduma par konfiskāciju pamata valsts iestājas šī kreditora vietā un var saņemt visu, kas viņam pienāktos, tad arī valsts varētu kreditora vietā saņemt visu, kas viņam pienāktos, ja ir runa par izpildi, kas būtu iespējama tādā apjomā, kāds ir pieejams, piemēram, šīs pašas 50 vienības.

A. Laviņš

Labi. Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Rozenberga kungam?

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Jautājumi nebūs.

Es tikai gribēju vērst tiesas uzmanību, ka mēs esam gatavi atbildēt uz Rodiņas kundzes jautājumu, jo tieši tāda situācija ir arī mūsu gadījumā, ka viens kreditors nav pieteicis prasījumu. Kurā brīdī debatēt?...

A. Laviņš.

Jā. Bet šobrīd, ja jautājumu nav, tad es vaicāšu Saeimas pārstāvim, vai būs jautājumi Rozenberga kungam?

J. Priekulis.

Paldies. Jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Tad Rozenberga kungs, paldies jums par dalību šajā tiesas sēdē. Pateicos arī jums par pacietību un novēlēšu jums jauku pēcpusdienu. Varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei. Paldies jums!

J. Rozenbergs.

Paldies par interesantajiem jautājumiem. Es redzu, ka arī kolēģei Znotiņai jums būs jāpasakās par pacietību, jo viņa jau arī kādu laiku gaida, kad tiks pie vārda pēc manas garās runāšanas.

Labi, paldies un visu labu!

A. Laviņš.

Pārejām pie nākamās pieaicinātās personas uzklaušīšanas.

Finanšu izlūkošanas dienests. Un šo dienestu pārstāv tās vadītāja Ilze Znotiņas kundze.

Redzam, Znotiņas kundze, ka jūs esat pieslēgusies tiesas sēdei. Personu apliecinošs dokuments ir iesniegts, varam pārliecināties par to, ka tieši jūs sniežat viedokli... varat sniegt viedokli šajā lietā.

Lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai.

I. Znotiņa.

Labdien! Paldies par doto iespēju.

Tātad mans vārds ir Ilze Znotiņa, esmu Finanšu izlūkošanas dienesta priekšniece, vienlaikus esmu arī Latvijas delegācijas *Moneyval* vadītāja, kā arī FACT eksperte un CAMS sertificētā AML eksperte.

Bet šīs lietas kontekstā, šķiet, ir būtiski arī norādīt, ka esmu Ārvalstu investoru padomes maksātnespējas darba grupas dibinātāja un biju tās vadītāja līdz 2018. gada 31. maijam, tas ir, līdz brīdim, kad sāku strādāt Finanšu izlūkošanas dienestā.

Vispirms es vēlos pateikties Satversmes tiesai par izrādīto pagodinājumu būt par šādu pieaicināto personu izskatāmajā lietā un pārstāvēt Finanšu izlūkošanas dienesta viedokli.

Un sākšu ar to, ka diemžēl uzskatu, ka nevienam no pieteicējiem nav izdevies pierādīt savu ...*standy*, nemaz nerunājot par to dīvaino civiltiesiskā strīda konstrukciju, uz kā pamata ir mēģināts argumentēt kā par konstitucionālās sūdzības procesuālā termiņa ievērošanu.

Un tomēr, ņemot vērā, ka tiesa ir lūgusi izteikt savu viedokli, es sākšu ar īsu kopsavilkumu, kurā būs arī manas atbildes uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Pirmkārt. Kam pieder ieguldītie līdzekļi kredītiestādē? Šeit Finanšu izlūkošanas dienesta ieskatā tam nav izšķirošanas nozīmes, kas ir mantas īpašnieks, ja mēs runājam par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem un to konfiskāciju. Noziedzīgi iegūti līdzekļi nevar likumīgi kādam piederēt. Un noguldījuma atgriešana noguldītājam, vai NIL gadījumā, konfiskācijā par labu valstij nekādā veidā neietekmē bankas mantisko stāvokli, jo vienlaicīgi tiek dzēstas arī bankas debitoru saistības pret depozīta izvietotājiem.

Otrais jautājums. Kādi ir kredītiestādes pienākumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izskaušanai?

Un te atbilde ļoti izvērsti jau tika sniegta no mana kolēģa Paula Iljenkova. Bet manā runā gribu norādīt, ka bankai kā tā saucamajam Novēršanas likuma subjektam ir īpašas prasības attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmas izveidi un pielietošanu, tajā skaitā uz klientu pārbaudi, jo īpaši attiecībā uz subordinētajiem aizdevumiem. Tāpat ir ļoti svarīgi, kā tiek veikta naudas līdzekļu izcelsmes pārbaude un, protams, ka banka labi apzinās savus ziņošanas pienākumus par aizdomīgiem darījumiem, lai novērstu iespēju, ka finanšu sektorā un ekonomikā kopumā nenokļūst noziedzīgi iegūti līdzekļi.

TKB jeb TRASTA KOMERCBANKA šajā gadījumā kā pirmais pieteicējs lietā, ir vienīgā banka Latvijā, kurai licence ir atņemta tieši Novēršanas likuma pārkāpumu dēļ. Tas notika, ņemot vērā konstatētus atkārtotus un ilgstoši nenovērstus noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas novēršanas prasību pārkāpumus, kā arī tādēļ, ka banka bija iesaistīta praktiski visos lielajos zināmajos, tā sauktajos, laundromātos. Proti, Moldovas, Azerbaidžānas, Krievijas un Maņickas laundromāti.

Trešais tiesas jautājums bija par to, vai ir pieļaujams, ka noziedzīgi iegūti līdzekļi paliek civiltiesiskajā apgrozībā.

Un šeit ir būtiski uzsvērt, ka noziedzīga manta saskaņā ar starptautisko un nacionālo normatīvo aktu prasībām ir izņemama... valstij ir pienākums izņemt no civiltiesiskās apgrozības. Un valstij ir pienākums, ievērojot cilvēktiesību dokumentos nostiprinātās vērtības, pasargāt sabiedrību no noziedzīgām darbībām.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākos spriedumos ir atzinusi, ka konfiskācija ir preventīvs līdzeklis, kas novērš NIL tālāku legalizāciju un šajos te spriedumos Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir arī apstiprinājusi valsts tiesības likumā noteikt noziedzīgi iegūto īpašumu atsavināšanu tiesas ceļā.

Ja kāds varētu netraucēti izmantot noziedzīgi gūtus labumus, tad tas būtu acīmredzamā pretrunā ar izpratni par tiesisku valsti.

Un tagad izklāstot izvērstāk savu atbildi uz jautājumiem par to, kam pieder noguldītie līdzekļi kredītiestādē, sākšu ar to, ka ne likvidējamajai akciju sabiedrībai TRASTA KOMERCBANKA, ne administratoram, ne arī vienam no tiem

noguldītājiem, *Ergo TEC LLP*, ar apstrīdētajām tiesību normām noteikti netiek aizskartas pamattiesības, jo Satversmes 105. pants aizsargā tikai likumīgi iegūtu īpašumu.

Pirmkārt, domāju, ka ir jāatzīst, ka lietā nav strīdu par to, ka ar spēkā stājušos Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 18. jūlija lēmumu kriminālprocesā un 2019. gada 5. februāra lēmumu vēl citā kriminālprocesā, ir pierādīta mantas noziedzīgā izcelsme.

Otrkārt, domāju, ka mums arī nav strīda, ka pieteicēji būtu personas, no kurām šādi līdzekļi ir iegūti noziedzīgā veidā, proti, pieteicēji nav cietušie.

Visbeidzot. Pieņemu, ka varam arī uzskatīt, ka noguldītāja līdzekļi pieder bankai ar noguldījuma brīdi.

Tomēr šis jautājums ir mazsvarīgākais aspekts šajā lietā. Tāpat kā tas, ko īsti pareizi būtu konfiscēt – līdzekļus, kas ir bankas īpašumā vai noguldītājam piederošas prasījuma tiesības uz šiem līdzekļiem. Atbilde ir, ka līdz ar tiesas nolēmumu par NIL konfiskāciju, tātad, noziedzīgu līdzekļu konfiskāciju, tiek konfiscēti abi – gan noziedzīgi iegūtā manta, kas ir noguldījuma rezultātā nonākusi bankas īpašumā, gan noguldītāja prasījuma tiesības. Noguldījums bankā un no tā izrietošais prasījums pret banku ir nesaraujami saistīts, tiem ir vienāda vērtība. Konfiscējot bankas līdzekļus prasījuma apmērā, personai vairs nav prasījuma tiesības pret banku.

Un tieši tādēļ tik būtiski ir, ka brīdī, kad uzsāk procesu, kurš var rezultēties ar konfiskāciju, proti, Finanšu izlūkošanas dienests ir paziņojis par noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu, vai arī tiesībsargājošā iestāde ir lūgusi tiesu atzīt, ka manta ir arestējama, bankai vai šajā gadījumā tās administratoram šie līdzekļi bija jānošķir.

Atgriežoties pie pamatjautājuma. Attiecībā uz to, vai ar apstrīdētajām normām ir aizskartas maksātnespējīgās bankas pamattiesības, vēlreiz uzsveru, ka noteikti nē.

Kā Satversmes tiesa jau ir iepriekš secinājusi, un šeit es īpaši vēlētos izcelt Kūtra kunga nopelnus, kur viņa vadībā vēl 2009. un 2011. gadā ir nostiprināts, ka Satversmes 105. pants, kur ir personai tiesības tikai uz likumīgi iegūtu īpašumu, taču nedod tiesības uz mantu, kas iegūta noziedzīga nodarījuma rezultātā, ja mantas noziedzīgā izcelsme ir pierādīta tiesiskai valstij atbilstošā institūcijā, proti, tiesā un tiesiskas valsts prasībām atbilstošā procesā.

Tieši tādēļ šeit nav nozīmes, vai kontā esošie līdzekļi saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 172. pantu ir atzīstami par bankas vai noguldītāja mantu, jo brīdī, kad tie saskaņā ar Krimināllikumu un Kriminālprocesa likumu tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, tie ir jāizņem no civiltiesiskās apgrozības, tos konfiscējot.

Interesanti, ka vairākās valstīs, kur maksātnespējai un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas mantu piemērošanai ir senāka vēsture nekā Latvijā, nepārprotami ir noteikts, ka ne vien noziedzīgi iegūtu līdzekļu ieguvējam nav īpašumtiesības, bet arī manta, kas pakļauta konfiskācijai, nevar tikt iekļauta, tā

saucamajā, konkursa mantā. Tā, piemēram, ASV saskaņā ar jau iepriekš Ērika Selgas citēto *relation – back* doktrīnu jeb atpakaļejošo doktrīnu, noziedzīga manta kļūst par valsts mantu ar nozieguma izdarīšanas brīdi. Bet īpašumtiesību pāreja notiek ar brīdi, kad spēkā stājas tiesas nolēmums par šādas noziedzīgas mantas konfiskāciju. Valsts un sabiedrības intereses no civiltiesiskās aprites izņemt noziedzīgi iegūtu mantu vienmēr ir augstākas par kāda atsevišķa kreditora interesēm, jo tā novērš noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu – noziedzīgi iegūtu līdzekļu tālāku legalizāciju.

Jāatzīst, ka pieteicēja prasība pret Krimināllikuma 70.¹¹ panta ceturto daļu un Kriminālprocesa likuma 358. panta 1. daļu... kas pēc būtības paredz no starptautiskajām normām izrietošu valsts pienākumu, ka, ja līdzekļi tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tos konfiscē valsts budžetā. Protams, ja pēc tam tie nav jāatgriež likumīgajam īpašniekam, no kura tie noziedzīgi iegūti, un jāatjauno sākotnējais stāvoklis pirms noziedzīga nodarījumu izdarīšanas, kas mūsu apskatāmajā situācijā diemžēl nav izdarāms.

Un šeit ir jāatzīmē arī, ka konfiskācija ir vērsta uz konkrētu mantu nevis īpašnieku, tā sauktais *in rem* process. Šādā procesā, lai konfiscētu mantu kā noziedzīgi iegūtu, nav jāpierāda personas vaina noziedzīgajā nodarījumā, kā rezultātā manta tika iegūta. Kriminālprocesa likuma 124. panta 6. daļa paredz: Kriminālprocesā un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošie apstākļi attiecībā uz mantas noziedzīgu izcelsmi uzskatāmi par pierādītiem, ja pierādīšanas gaitā ir pamats atzīt, ka mantai, visticamāk, ir noziedzīga nevis likumīga izcelsme.

Apstrīdētās normas nosaka, ka manta ir jākonfiscē, ja ir pierādīts, ka tā ir noziedzīgi iegūta un tas nekonkretizē mantas īpašnieku. Valsts pienākumu konfiscēt noziedzīgi iegūtu mantu paredz ne tikai nacionālie normatīvie akti, tajā skaitā arī šīs apstrīdētās normas... Un, kas ir interesanti, kā pareizi norādīja viens no tiesnešiem, ka netika apstrīdēts Kriminālprocesa likuma 360 pants... bet arī starptautiskie tiesību akti, tajā skaitā Varšavas konvencija, Palermo konvencija, Strasbūras konvencija, Vīnes konvencija, FATF ceturrtā rekomendācija, visbeidzot Eiropas Parlamenta un Padomes konfiskācijas direktīva.

Gribu uzsvērt, ka kategoriski nevar piekrist pieteicēju apgalvojumam, ka starptautiskās tiesību normas nosaka aizliegumu konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus, kas atrodas pie labticīga ieguvēja.

Starptautiskās tiesības bankai nosaka, ka ir jānodrošina, ka tām personām, kuras skar konfiskācijas pasākumi, ir pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi nolūkā aizsargāt šo personu tiesības, bet nekādā gadījumā netiek noteikti izņēmumi attiecībā uz gadījumiem, ka NIL atrodas labticīgas personas īpašumā un šādā gadījumā šādi noziedzīgi līdzekļi būtu atstājami personas īpašumā.

Direktīvas preambulas 33. apsvērumā tiek uzsvērts, ka šī direktīva būtiski ietekmē personu tiesības, ne tikai aizdomās turēto vai apsūdzēto personu, bet arī tādu

trešo personu tiesības, kurām netiek piemērota kriminālvajāšana. Tādēļ ir jāparedz konkrēti aizsardzības pasākumi un tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai šīs direktīvas īstenošanas gaitā nodrošinātu šo personu pamattiesību saglabāšanu. Tas ietver to trešo personu tiesības tikt uzklaustītām, kas apgalvo, ka ir attiecīgā īpašuma īpašnieks vai kas apgalvo, ka tās ir cita veida īpašumtiesības. Reāli tiesības *in rem* un, piemēram, lietojuma tiesības.

Šeit ļoti kritiski ir vērtējams viens no lietpratēju viedokļiem, ka Latvija ir nekorekti pārņēmusi vai nav ieviesusi vispār direktīvas, un, it īpaši tās starptautisko normu prasības. Latvijas atbilstību starptautisko normu prasībām ir vērtējusi gan *Moneyval*, gan FAFT, gan no OECD, gan visbeidzot Eiropas Komisija vēl 2020. gadā atzīstot, ka Latvija ir pilnībā un korekti pārņēmusi starptautiskos noziedzīgu līdzekļu legalizācijas, terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas novēršanas standartus.

Jāatzīmē, ka Latvija ir pirmā Eiropas valsts, kas pilnībā ir izpildījusi visas 40 FAFT rekomendācijas, tajā skaitā tās, kas attiecas uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju.

Latvijas tiesību normas ir pilnvērtīgi izvērtētas arī attiecībā uz trešo personu tiesībām 2018. gada *Moneyval* veiktajā piektās kārtas novērtējumā par Latviju, kurā eksperti atzina, ka Kriminālprocesa likums nodrošina labticīgu trešo personu tiesību aizsardzību. Tika atzīmēts, ka tām trešajām personām, kuras ir labā ticībā ieguvušas savā īpašumā noziedzīgi iegūtus līdzekļus, ir paredzēti civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi prasīt kompensāciju atbilstoši Kriminālprocesa likuma 360. panta nosacījumiem. Šāda aizsardzība tika novērtēta kā atbilstoša Palermo konvencijas prasībām.

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņās nostiprināts, ka konfiskācija var kalpot kā preventīvs līdzeklis, ka konfiskācija tiek īstenota kā starptautisks standarts cīņā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju ar mērķi novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu apgrozību, jo turpmāka šādu līdzekļu izmantošanu pēc attiecīgā noziedzīgās izcelsmes konstatējuma būtu vērtējama jau kā cita noziedzīga nodarījuma elements. Šeit īpaši jāpiemin Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019. gada spriedums lietā “Balzamo pret Sanmarīno”.

Un visbeidzot gribu uzsvērt, ka no noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem nevar tikt gūts labums vai peļņa, tajā skaitā maksātspējas administratora atlīdzība, kuras noteikšanā nav piedalījusies valsts un kura, ja pareizi saprotu no publiski pieejamās informācijas, sasniedz tādu apmēru, kas *de facto* liegs jebkuram citam kreditoram, tajā skaitā otrajam pieteicējam, iespējas saņemt savu prasījumu, ievērojot to, ka administratora atlīdzība vienmēr ir prioritāra izmaksas kārtībā.

Attiecībā uz otro pieteicēju ir būtiski arī norādīt, ka ikviens bankas noguldītājs, kreditors, tajā skaitā šajā gadījumā pieteicējs, kas ir Lielbritānijā reģistrēts čaulas

uzņēmums, šim kreditoram pašam ir jāapzinās riski, kas rodas, glabājot visus apgrozāmos līdzekļus vienā kredītiestādē. Noguldītāji nav pasargāti no maksātnespējas riska. Tāpat kā tie nav pasargāti no maksātnespējas procesa izmaksām. Piemēram, elektrības rēķiniem, nodokļu maksājumiem, administratora atlīdzības izmaksas un cita bankrota mantas samazinājumam, kam ir likumīga prioritāte. Šī visa saistījuma samazinājumam ir izveidots Noguldījuma garantiju fonds, kura apmērs visā Eiropas Savienībā ir vienāds – 100 tūkstoši eiro un kurus ir saņēmis arī otrais pieteicējs pat vēl pirms visām maksātnespējas procesa izmaksām.

Papildus kontekstā ar šo lietu īpaši uzsverams, ka TRASTA KOMERCBANKAS licence tika anulēta pēc ECB lēmuma... pēc Eiropas Centrālās bankas lēmuma 2016. gada sākumā par ilgstošiem pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomā. Maksātnespējas process tomēr tika uzsākts tikai gadu vēlāk, kad atklājās, ka likvidators, kurš šobrīd tiek tiesāts krimināllietas ietvaros, ir pieļāvis tik būtiskus pārkāpumus likvidācijas procesā, ka pieteicēja pārstāvis - administrators Armands Rasa - presē publiskoja, ka likvidators ir ļaunprātīgi veicis nelikumīgas darbības ar finanšu līdzekļiem, kas kopumā negatīvi ietekmējis bankas noguldītājus, jo šo darbību rezultātā ir samazinājies bankas aktīvu apjoms. Tādēļ ļoti būtisks ir jautājums, vai kreditoru mantas samazināšanās varētu tikt saistīta ar konkrētās noziedzīgās mantas konfiskācijas lēmumu, vai tomēr ar iepriekšējā likvidatora rīcību vai maksātnespējas procesa izmaksām, tajā skaitā, ar administratora atlīdzību.

Ja man jāatbild uz otro jautājumu, kādi ir kredītiestādes pienākumi attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, tad es gribu īpaši uzsvērt, ka šeit mēs runājam par speciālu subjektu, mēs runājam par Novēršanas likumā noteiktu subjektu, kredītiestādi, kurai, tāpat kā jebkuram Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjektam ir pienākums veikt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un riska novērtējumu, ieskaitot klienta risku, tāpat veidojot iekšējās kontroles sistēmu un īstenot praksē principu “Pazīsti savu klientu”.

Visi šie pasākumi ir vērsti uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, un tie attiecas arī uz subjektiem to maksātnespējas vai likvidācijas procesa gaitā. Bez likuma prasībām, protams, bankām ir jāievēro arī Finanšu un kapitāla tirgus komisijas izdotie normatīvie noteikumi un ieteikumi.

Ļoti svarīgi, ka kredītiestādei ir pienākums nekavējoties ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam par katru aizdomīgu darījumu. Ziņošanas pienākums attiecas arī uz tādiem līdzekļiem, kas rada aizdomas, ka tie vai netieši ir iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai ir saistīti ar terorisma un proliferācijas finansēšanu vai šādu darbību mēģināšanu, bet vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā, kā arī uz gadījumiem, kad ir bijis pietiekams pamats konstatēt aizdomīgus darījumus, ka nepietiekamības uzmanības vai nolaidības dēļ ziņošanas pienākums nav veikts. TKB

bankas licence tika anulēta 2016. gadā pēc Eiropas Centrālās bankas ierosinājuma, tāpēc ka banka bija pieļāvusi kļūdas procedūrās, tajā skaitā tajās, kas saistītas ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu iegūšanu un pārvaldi. TKB bija pirmā banka Latvijā, kuras darbība tika apturēta Novēršanas likuma pārkāpumu dēļ, kas notika, ņemot vērā konstatētos atkārtotos un ilgstoši nenovērstos Novēršanas likuma prasību pārkāpumus. Un, kā jau es arī pieminēju iepriekš, iesaiste visos lielākajos, tā saucamajos, laundromātos. Galu galā arī bankas valdes iespējamā iesaiste aizdomīgos darījumos.

Jau sākot ar 2015. gadu, kad tika pieņemts Latvijas otrās fāzes novērtējums OECD kukuļošanas apkarošanas darba grupā, attiecībā uz Latvijas kredītiestādēm tika paustas bažas par Latvijas kredītiestāžu nespēju īstenot adekvātus novēršanas pasākumus, lai nepieļautu šo banku izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas nolūkā.

Diemžēl 2018. gada *Moneyval* ziņojums bija vēl skarbāks. Un šeit viens no ekspertiem... viens no *Moneyval* ekspertu secinājumiem bija tāds, ka finanšu sektora NIL riska novērtējums nav samērojams ar faktisko situāciju, un jo īpaši bankas ir tās, kas neapzinās, ka ir pakļautas riskam, ka var tikt ļaunprātīgi izmantotas NIL nolūkam.

No tā arī izrietēja viena no galvenajām rekomendācijām Latvijai. Prioritizēt savu cīņu ar noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem, atbilstoši tā laika riska profilam “reģionālais finanšu centrs”.

Šīs konkrētās lietas kontekstā vēlos uzsvērt, ka mēs runājam par noziedzīgu mantu 60 miljonu eiro apmērā, kas visticamāk tika iegūta liela apmēra korupcijas rezultātā un ko Ukrainas politiski nozīmīga persona legalizēja saskaņā ar Finanšu izlūkošanas dienesta iegūtajiem materiāliem un legalizēja tos, izmantojot TRASTA KOMERCBANKAS kontus, no kuriem konfiscētos gandrīz 7 miljonus ieguldīja bankas subordinētajā kapitālā, no kā tajā laikā varēja iegūt ļoti patīkamu labumu: Latvijas uzturēšanās atļauju. Šī brīža situācijā dažu Latvijas banku, bet jo īpaši TKB loma NVS valstu ekonomikas noplicināšanā un drošības draudu vairošanā pasaulē šis jautājums liekas īpaši būtisks.

Un visbeidzot par trešo jautājumu – vai līdzekļi var palikt civiltiesiskajā apgrozībā un vai starptautiskās normas to pieļauj.

Šeit atbilde arī ir ļoti vienkārša. Finanšu līdzekļu, kas tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem ar tiesas lēmumu, atstāšana civiltiesiskajā apgrozībā privātpersonu īpašumā ir pretrunā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas novēršanas mērķim. Un šis mērķis ir novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nepieļaut finanšu sistēmas apdraudējumu, kā arī starptautiskajos normatīvajos aktos un Krimināllikumā noteiktajam konfiskācijas mērķim – nepieļaut iespēju turpināt noziedzīgi iegūto līdzekļu civiltiesisko apriti, legalizāciju un labuma gūšanu no tiem.

Nedz Latvijas regulējums, nedz starptautiskās tiesību normas neparedz iespēju noziedzīgi iegūtajiem līdzekļiem palikt civiltiesiskajā apgrozībā, jo konfiskācijas mērķis ir pārraut legalizācijas ķēdi. Tostarp skaidrojot arī konvencijās terminu “konfiskācija” kā galīgu atņemšanu, neparedzot tā atstāšanu kādas personas rīcībā, ja vien tā nav jāatgriež likumīgajam īpašniekam.

Jau pieminētajā Eiropas Cilvēktiesību lietā “Balzamo pret Sanmarīno” noteikts, ka, atbilstoši nacionālajam regulējumam, konfiskācija var tikt noteikta nevis kā kriminālsods, kas saistāms ar vainas konstatāciju, bet kā preventīvs līdzeklis, kas vērsts uz to, lai nepieļautu noziedzīgi iegūtu līdzekļu turpmāku legalizāciju. Proti, turpmāku noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

Šajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa attiecībā uz konfiskācijas pasākumu būtību un mērķi norāda, ka konfiskācija nebija sodošs, bet gan preventīvs līdzeklis šādu iemeslu dēļ. Pirmkārt, konfiskācija bija jāpiemēro pat tad, ja līdzekļi nepiederēja attiecīgā noziedzīgā nodarījuma izdarītājam, otrkārt, saskaņā ar attiecīgo Sanmarīno doktrīnu, tas ir preventīvs pasākums, kas ir neatkarīgs no kriminālprocesa vainas konstatēšanas, Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzīst, ka pasākums bija paredzēts, lai novērstu līdzekļu nelikumīgu izmantošanu un līdz ar to arī turpmāku noziegumu izdarīšanu.

No tā izriet, ka pieteikuma iesniedzējam varētu tikt izvirzītas apsūdzības jaunas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas darbībās, ja viņš būtu izmantojis vai pārskaitījis šādu noziedzīgu naudu.

Nemot vērā šo tiesisko regulējumu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa apstiprina šādas konfiskācijas preventīvo raksturu, kura mērķis ir novērst šo līdzekļu nelikumīgu izmantošanu un tas ir arī dažādu starptautisko instrumentu mērķis. Tādējādi pat noziedzīgas mantas konfiskācija no labticīgas trešās personas sasniedz leģitīmu mērķi, aizsargā cilvēkus no noziedzīgiem izdarījumiem un pārtrauc noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas mērķi.

Nobeidzot vēlos uzsvērt, ka Satversmes tiesā iesniegtā pieteikuma juridiskais saturs pēc būtības ir vērtējams kā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas mērķa turpinājums. Ja pieteicēja centieni sekmētos un noziedzīgi iegūti līdzekļi tiktu sajaukti ar pārējiem bankas mantas aktīviem, administrators būtu veiksmīgi realizējis naudas atmazgāšanas shēmu, par ko starptautiskās organizācijas, tiesību zinātnieki un praktiķi varētu rīkot konferences, gatavojot izvērstas monogrāfijas un Latvijai būs veiksmīgi izdevies novērst iespēju atjaunot tās reputāciju kā valstij, kas ir uzticams starptautisks partneris un sabiedrotais globālas finanšu drošības garantēšanā.

Godātā tiesa! Es pateicos jums par iespēju sniegt manu viedokli.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs vairāki jautājumi.

Sākšu ar to, ka šajās tiesas sēdēs ir izskanējuši daudzi kolorīti piemēri.

Šodien, vismaz iepriekšējais runātājs, minēja par šo automašīnu, kura ir nozagta, bet tad, kad to atrod, tai nav riteņu. Un tā tiek konfiscēta, protams, konfiscēta bez riteņiem.

Es neturpināšu šo stāstu par auto, jo auto ir ķermeniska lieta, mūsu gadījumā ir bezskaidras naudas līdzekļi.

Bet jautājums būs par to pietiekamību. Mēs dzirdējām, ka... ja esam tādā situācijā, ka kredītiestādē, kad tā vēl funkcionēja, tika, piemēram veikts noguldījums simts naudas vienības. Šis noguldījums tur atrodas, līdz vienā brīdī šī kredītiestāde kļūst maksātnespējīga. Tas, kas ir jāveic administratoram, ir jāreģistrē kreditoru prasījumi. Reģistrējot kreditoru prasījumus, tiek konstatēts, ka šī prasījuma vērtība uz šo brīdi ir vien 50 naudas vienību apmērā. Tiek saņemts tiesību aizsargājošo iestāžu lūgums arestēt naudas līdzekļus, kas atrodas maksātnespējīgā kredītiestādē un tās ir vairs tikai 50 naudas vienības. Savukārt tiesa savā nolēmumā raksta par to, ka ir konfiscējami visi noziedzīgi iegūtie naudas līdzekļi, tas ir, simts naudas vienības.

Sakiet, lūdzu, kas tad būtu jākonfiscē? Visas simts naudas vienības vai tās 50, kas šobrīd reāli atrodas tajā maksātnespējīgā kredītiestādē? Un, ja jūs saprotat, ka ir jākonfiscē visas simts naudas vienības, vai nav tā, ka tās pārējās trūkstošās 50 naudas vienības tiek paņemtas no pārējiem kredītiestādes kreditoriem, kuri nebūt nav saistīti ar noziedzīgi iegūtu naudu?

Kāds būtu jūsu komentārs par šo?

I. Znotiņa.

Paldies par jautājumu, godājamā tiesa!

Jautājums nav absolūti tikai mazzarežģīts. No praktiskās puses mēs skatāmies uz to tādējādi, ka... protams, konfiscēt var tikai to, kas ir reāli atrodams bankas kontā. Un mēs nekādā gadījumā nevaram pārsniegt šo te apmēru. Līdz ar to arī šobrīd, ņemot vērā, ka Finanšu izlūkošanas dienests ir pirmais posms, kas faktiski pārsvarā gadījumos nodarbojas ar to, kā arī konstatē to, cik lielā apmērā tad ir šie naudas līdzekļi pieejami, protams, ka mēs nekādā gadījumā arī savā pusē neizdodam lēmumu par, piemēram, šo simts vienību iesaldēšanu, bet tikai par to apjomu, kāds ir *de facto* atrodams. Ja Finanšu izlūkošanas dienests izdotu lēmumu par simts vienību iesaldēšanu, tas jau būtu pārkāpums jau mūsu pusē un tas turpinātos tādā gadījumā tas viss aresta un konfiskācijas gaitā.

Te jāsaka ir tā, ka laikam tas mašīnas piemērs vai tas galda piemērs var likties mazlietiņ tādi triviāli piemēri, bet ļoti labi identificē to, kāpēc mums vispār par šo ir jārunā. Paldies savā ziņā pieteicējiem, ka viņi mums ļāva par to runāt.

Konfiskācija... šis režīms... kā noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas režīms tajā skaitā šī, tā saucamā, *non conviction based confiscation*, par ko mēs runājam šeit, šis režīms sāka attīstīties apmēram 25 gadus atpakaļ un es atvairījos par tādu palielu diskursu vēsturē, bet tad mēs runājam par automašīnas aizmugurējā sēdekļi atrastajiem čemodāniem ar skaidru naudu vai par kādām citām fiziski sataustāmām vērtībām. Šeit pieteicējs mēģina slēpties aiz kaut kā, kas ir nedaudz modernāks, bet tas nemaina faktu. Mums ir jākonfiscē to, ko mēs varam atrast un jāizņem ārā no civiltiesiskās apgrozības. Un vai tā ir bezskaidra nauda, kas ir noguldīta bankā, vai tā virtuāla valūta, kas droši vien ir šis nākamais posms, kurš vēl sarežģītāks liksies visiem, vai, piemēram, kādi NFT mākslas līdzekļi, kas vispār ir izteikti kā cipari un dažādu simbolu kombinācija... Tam nav nekādas nozīmes. Mēs konfiscējam to, ko mēs atrodam tur, kur tas ticis noguldīts un tajā apjomā, kāds ir fiziski šobrīd iespējams.

Un viss pārējais, ko mēs darām, tajā skaitā arī Finanšu izlūkošanas dienestā un tajā skaitā droši vien arī aresta ietvaros, būtu jāmeklē ar citiem līdzekļiem krimināltiesiskā kārtībā vai finanšu izlūkošanas kārtībā, proti, mums ir zināms, ka ir šāds *Asset Recovery Office* jeb ARO, kurš meklē, kur tad ir palicis atlikums. Un nekādā gadījumā mums nebūtu jāpārskaita šis te faktiskais apjoms, kas ir noguldīts bankā.

A. Laviņš.

Jā. Paldies.

Tāpat te ir, es teiktu, iepriekš nedaudz savādāk esam saņēmuši informāciju... Tāpat... tiesību aizsargājošās iestādes noskaidro visupirms, kāda ir kreditora prasījuma vērtība un tikai šādā apjomā var būt pieņemts tiesas lēmums par šo līdzekļu konfiskāciju. Tam nav saikne ar to situāciju, kāda bija uz to brīdi, kad šie noziedzīgi iegūtie līdzekļi tika noguldīti kredītiestādē. Vai es pareizi saprotu?

I. Znotiņa.

Tieši tā, godājamā tiesa. Es arī vēlos uzsvērt, ka mēs runājam par lietu, kurā sākotnējais apjoms bija apmēram 60 miljoni. Tāpat sākotnējais apjoms mantas, kas izgāja caur banku, bija krietni lielāks, daudzkārt lielāks nekā mēs runājam šobrīd.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Nākamais jautājums saistīts, lūk, ar aspektu attiecībā uz to, vai konfiskācijas interesei ir prioritāte pār citām tiesiskajām interesēm, kuras mēs varam saskatīt maksātspējīgās kredītiestādes sakarā?

Tiesas sēdē izskan divas pieejas.

Viena pieeja ir – ja ir pieņemts rīkojums par noteiktu līdzekļu arestēšanu un pēc tam seko tiesas lēmums, atzīstot šos līdzekļus par noziedzīgi iegūtiem, tie tiek konfiscēti un neraugoties uz to, kurā nu kārtā šī persona, kura bija šos līdzekļus

ieguvusi, kā kreditora prasījums būtu ierindojams, visupirms ir jāīsteno tiesas lēmums par šo līdzekļu konfiskāciju.

Otra pieeja ir, ka valsts ar konfiskācijas lēmumu iestājas tajā kreditoru prasījumu kārtā, kurā maksātnespējas procesa ietvaros šī persona, kas ir nodarbojusies ar prettiesiskām darbībām un naudu ir ieguvusi, nu, tā ierindojas, nu, kurā nu tur kārtā būtu.

Sakiet, lūdzu, mēs vairāk pieaicinātajām personām prasījām par to, kāda ir Eiropas Savienības valstu pieredze attiecībā uz šo pieeju ar konfiskācijas prioritātes raksturu. Šajā ziņā mēs nesaņemām informāciju. Bija dažādas atbildes, ka nav pētījumi veikti, šādas informācijas nav...

Znotiņas kundze, varbūt jums ir informācija par to, kā Eiropas Savienībā šis jautājums tiek risināts? Vai dominē pieeja, ka konfiskācijas interese ir pāri visam vai tomēr ir jāņem vērā maksātnespējas specifiskais regulējums, kas valsti ar savu konfiskācijas lēmumu ierindo attiecīgā kreditora prasījuma kārtā?

I. Znotiņa.

Jā, paldies par jautājumu.

Es tiešām varu uzsvērt... un varbūt sadalīšu šo tekstu, ko jūs jautājat, divās daļās.

Pirmkārt, jūs prasījāt par to... visticamāk jūs gribat arī manu vērtējumu dzirdēt par to, vai es pievienojos šim viedoklim par to, ka konfiskācija ir pāri visam vai maksātnespēja tomēr ir prevalējoša. Un viennozīmīgi es uzskatu, ka jā. Pirmkārt, jau mēs runājam par to, ka šajā lietā... mēs runājam nevis par konfiskāciju kā lielu ģenerālējēdzienu, bet par tieši noziedzīgu līdzekļu konfiskāciju un tā iet pāri maksātnespējas procesa interesēm.

Šeit arī atgriežoties pie tā, kas tad ir maksātnespējas procesa intereses, mēs runājam par to, ka maksātnespējas process tiek ierosināts, lai maksimāli norēķinātos ar visiem noguldītājiem un, ja iespējams, atjaunotu arī maksātnespējas stāvokli.

Un šajā gadījumā mēs atgriežamies pie pirmā jautājuma, vai noguldītājs varēja... vai banka varēja likumīgi pieiet. It sevišķi ņemot vērā, ka banka nebija izpildījusi savas subjektīvās prasības tiesības pārbaudīt šo te līdzekļu izcelsmi un likumību, vai banka var uzskatīt, ka viņai jebkad ir bijušas likumīgas tiesības uz noguldījumu.

Bet arī atgriežoties pie jūsu jautājuma par Eiropu. Man jāatzīst ar nožēlu, ka diemžēl šis temats... šī mana atzīšanās tiek dokumentēta un pēc tam ikviens varēs *Youtube* apskatīties to, ka Latvija, un konkrēti TKB, un arī šajā procesā pieminētā ABLV banka ir bijušas celmlauzes tajā, lai Eiropa vispār sāktu daudz savādāk skatīties uz noziedzīgu līdzekļu legalizācijas jautājumiem, kā to darīja iepriekš. Proti, kāpēc Eiropā vēl nav tāds attīstības stāvoklis sasniegts, kādu mēs redzam, piemēram, jau no

manis pieminētās atpakaļejošās jeb *relation - back* doktrīnas, kas ir ASV jau 1995. gadā pirmo reizi parādījusies. Kāpēc mums tas nav analizēts vēl Eiropas Tiesas līmenī? Tāpēc, ka jūs, iespējams, godātā tiesa, esat vieni no pirmajiem, kas vispār šo jautājumu skata tādā kontekstā.

Kā jau teicu, TKB bija pirmā banka, kurai ECB atņēma licenci Novēršanas likuma pārkāpumu dēļ. Un tādēļ, atgriežoties atpakaļ pie jautājuma pirmās daļas. Vai konfiskācijai ir pārāka tiesība? Vai konfiskācijai ir pārāks šis te statuss kā maksātnespējai? Viennozīmīgi, jā. Jo maksātnespēja – tas ir jautājums par konkrētiem kreditoriem un konkrētu parādnieku. Noziedzīgu līdzekļu konfiskācija ir jautājums par sabiedrības interesēm nevis atbildētāja... Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Nu, jūsu sniegtā atbilde, iespējams, izskaidro, kāpēc mēs tiesas procesa laikā neesam saņēmuši viedokļus no citām pieaicinātajām personām par to, kā citās Eiropas Savienības valstīs šādi jautājumi tiek risināti.

Bet es paturpināšu ar vēl vienu jautājumu.

Tātad jūsu pozīcija ir tā, ka, protams, runa ir par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju un šādā nozīmē es prasīju konfiskācijas interesi, kas prevalē pār maksātnespējīgās kredītiestādes citu kreditoru interesēm.

Ja šāda pozīcija tiek pausta, tad, Znotiņas kundze, es labprāt turpinātu ar jautājumu, kas ir tie citi efektīvie tiesiskās aizsardzības līdzekļi šiem kreditoriem. Kā viņi var savas tiesiskās intereses aizsargāt šādā situācijā, ja konfiskācijas interese ir pāri visam.

Un tas, ko es varēju dzirdēt no jūsu sniegtā viedokļa, vienu no tiesiskās aizsardzības līdzekļiem jūs minējāt... ka šiem kreditoriem, ja viņi nesaņem pietiekamā apmērā savu kreditora prasījuma apmierinājumu, viņiem ir tiesības vērsties civiltiesiskā kārtā ar prasījumu pret, iespējams, dažādām personām, kuras ir vainojamas pie tās.

Iepriekšējais runātājs norādīja, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir neefektīvs, pat lietoja samērā skarbu apzīmējumu, es to neatkārtošu. Bet turpināšu, lūk, ar jautājumu: vai bez šī tiesiskā aizsardzības līdzekļa jūs saskatāt vēl kādus citus, kas ienes sava veida līdzsvaru starp valsts noteikto konfiskācijas intereses prioritāti pār citiem šajā procesā iesaistīto personu tiesisko interešu nodrošināšanu?

I. Znotiņa.

Paldies par jautājumu.

Es gan gribētu atkārtot, ka bija ļoti nekorekti lietot attiecībā uz zaudējumu institūtu un ņemot vērā manu kā advokātes ar divdesmit gadu pieredzi... civiltiesību advokātes pieredzi... teikt, ka zaudējumu atlīdzināšanas institūts ir uzskatāms par

nožēlojamu institūtu. Tas ir tas institūts, kādu mēs pazīstam jau vairākus tūkstošus gadu un atzīstam par tiesisku esam un uzskatu, ka šajā gadījumā arī es tomēr gribētu teikt, ka civiltiesiskā tāda prasījuma vēršana pret vainīgajām, īstajām vainīgajām personām, proti, vai tā būtu iepriekšējā likvidatora komanda, vai tie ir bankas valdes vai padomes locekļi, varbūt paši īpašnieki, kas šīs bankas gadījumā bija saplūdis jēdziens. Tomēr ir vienīgais veids, kā aizstāvēt šī te kreditora intereses. Tajā skaitā arī administratoram saskaņā ar maksātnespējas procesa normām ir obligāts pienākums izvērtēt vēršanos pret bijušo valdi.

Un te es gribētu teikt arī, ka tikpat kā nekorekti bija novērtēt zaudējumu atlīdzināšanas institūtu kā nožēlojamu, bija arī vairākkārt uzsvērt, ka tā esot valsts interese kaut ko konfiscēt. Nu, gluži pretēji. Tā nav valsts interese, tas ir valsts pienākums konfiscēt, jo mēs jau konstatējam, ka starptautiski arī ir atzīts, ka tas ir vienīgais veids, kā neļaut turpināt ar noziedzīgiem līdzekļiem šo juridisko apriti, atrašanos ekonomikā un turpināt legalizācijas ķēdi.

Un šeit, protams, paldies, godātā tiesa par iespēju sniegt viedokli un es gribētu arī mazliet paplašināt šo jautājumu caur to, ka ir ļoti būtiski atcerēties, ka konfiskācija principā *de facto* būtu jābūt tādā veidā, ka valsts, kas ir cietusi no šī noziedzīgā nodarījuma, proti, kurā ir nozagta nauda, kas vēlā tiek legalizēta, ka šī valsts saņem atpakaļ šos līdzekļus. Un šeit būtu vietā norādīt, ka Latvijai būtu jādara daudz vairāk, lai risinātu jautājumu, it sevišķi šobrīd, ABLV bankas kontekstā, bet ne tikai, kā dalīties, vai kā atdot konfiscēto īpašumu tām valstīm, kas ir cietušas šo noziedzīgo nodarījumu rezultātā.

Ir ļoti, ļoti apšaubāmi dzirdēt no godājama kolēģa tekstu, ka šis ir režīms, kas paredzēts valsts budžeta papildināšanai. Nē. Mēs runājam par valsts pienākumu izņemt līdzekļus no apgrozības, līdzekļus, kas ir bijuši noziedzīgi un uz kuriem neviena cita privātpersona nedrīkst pretendēt, izņemot to valsti, kas ir cietusi, to personu, kas ir cietusi, vai šajā gadījumā Latvija, kas ir konstatējusi, ka šie līdzekļi atrodas tās bankā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Man vēl noslēdzošais jautājums. Attiecībā uz banku vai maksātnespējīgo kredītiestādi jūs minējāt, ka nesaskatāt un nevarot būt tās tiesību uz īpašumu aizskārums. Bet attiecībā uz šīs maksātnespējīgās kredītiestādes pārējiem kreditoriem...? Ja mēs sekojam jūsu konceptam, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas interese stāv pāri visam, vai šo kreditoru, pārējo kreditoru, tiesības uz īpašumu aizskārums, jūsuprāt, ir saskatāms vai arī nav? Ja nav, tad kāpēc?

I. Znotiņa.

Es pilnīgi viennozīmīgi gribu uzsvērt, ka arī kreditoru tiesību aizskārums nav saskatāms. Un šeit būtiski arī tas iemesls, kāpēc. Es savā runā arī pievērsos jautājumiem, kas saistīti ar dažāda cita veida civiltiesiskajiem, bet varbūt arī maksātnespējas procesa jautājumiem, proti, kreditors šajā gadījumā ir saņēmis savus Noguldījuma garantiju fonda līdzekļus, kas ir vienīgais, uz ko jebkurš kreditors var pilntiesīgi pretendēt, ieguldot naudu Eiropas Savienības bankās. Pret maksātnespējas risku neviens nav apdrošināts, kā arī nav nodrošināts pret to, ka nebūs cita veida maksātnespējas procesa izdevumi. Šeit ir jautājums par to, vai mēs tik tiešām domājam, ka šie te kreditori var pretendēt uz to konceptu, ko mēs civiltiesībās zinām kā mantas samazinājumu... priekšā stāvošas mantas samazinājumu? Noguldījumu garantiju fonds bija tas, tā robežšķirtne, uz kuru kreditors varēja pretendēt, ko valsts garantēja. Un ja TKB nebūtu pietikuši līdzekļi, bet šajā gadījumā mēs zinām, ka viss simtprocentīgā apmērā visiem kreditoriem tiks izmaksāts, tātad, ja TKB nebūtu pietikuši līdzekļi, to darītu valsts... valsts no šī Noguldījuma garantiju fonda. Faktiski atņemot atkal citiem. Jo ir gadījumi, un citās valstīs ir šādi gadījumi konstatēti, ka Noguldījuma garantiju fonds ir iztukšots.

Līdz ar to, nē, godājamā tiesa... arī citu kreditoru pamattiesības nav aizskartas ar šādu konceptu.

A. Laviņš.

Paldies.

Un jūs minējāt, ka Latvija šajā jomā ir sava veida celmlauzis. Turpinot šos jautājumus, kurām personām var rasties tiesību uz īpašumu aizskārums, jūs minējāt, ka ne pašai bankai, ne tās kreditoriem aizskārums nav. Tāpēc es labprāt turpinātu šo aspektu vaicājot, jūs saskatāt, ka ir kādas privātpersonas, kuras ir saistītas ar šo maksātnespējas procesu... ir kaut kādā mērā iesaistītas, un tām veidojas tiesību uz īpašumu aizskārums un tās būtu tiesīgas vērsties Satversmes tiesā, lai pakļautu šāda tiesiskā regulējuma tiesiskuma pārbaudei. Kuras tās būtu? Ja ne banka, ne bankas kreditori tie nav?

I. Znotiņa.

Nē, es domāju, ka mana atbilde varbūt būs vienlaikus pārsteidzoša un nepārsteidzoša. Vienīgais, kurš, manuprāt, varētu vērsties šajā gadījumā Satversmes tiesā, lai apstrīdētu šīs konfiskācijas normas, ir pati persona, kas ir noguldījusi.

A. Laviņš.

Bet, ja jūs sakāt, ka šī... jūs atsaucāties uz Satversmes tiesas judikatūru, kurā ir minēts, ka Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu aizsargā tikai legāli iegūtu īpašumu. Tad kā šai personai, kas ir ieguvusi tos līdzekļus noziedzīgā ceļā, var

rasties tiesību uz īpašumu aizskārums un tā būtu tiesīga vērsties tiesā, lai pakļautu šā regulējuma pārbaudi?

I. Znotiņa.

Nē, es pilnīgi saprotu jūsu domu gājienu. Es pateicos par šo jautājumu. Es tādēļ domāju, ka šajā gadījumā, ņemot vērā šo konstrukciju, kāda ir starptautiski nodibināta, izveidota, arī tāda persona, kur ir noguldījusi, vēšanos Satversmes tiesā, visticamāk, gala rezultātā neizturētu šo kritiku un jūs būtu spiests vai nu izvairoties vai kā savādāk...

Bet, ja mēs padomājam par to, kuras tad personas ir šīs te, kas varētu vērsties maksātnespējas procesa gaitā, tad, protams, mēs runājam tikai un vienīgi par dažām personām, kuras vispār procesā ir iesaistītas. Tie ir kreditori jeb noguldītāji, un tas ir debitors jeb parādnieks, šajā gadījumā banka, nu un tad, protams, mēs varētu runāt par to, ka ja kādam šādam noguldītājam, kurš uzskatītu, ka viņa manta bija tomēr legāla, ka viņam nebija nekādas... teiksim, viņš nav izdarījis nekādu noziedzīgu nodarījumu, tajā skaitā mēģinājis legalizēt... tad tas būtu tas vienīgais, kurš varētu vērsties tiesā pie jums.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien, Znotiņas kundze, paldies par jūsu atbildēm.

Man ir tikai viens precizējošs jautājums.

Mēs tiešām tiesas sēdē ļoti daudz esam runājuši par to, vai konfiskācijai vajadzētu būt prioritārai vai nē. Viedokļi ir bijuši dažādi. Bet sakiet, lūdzu, vai jūs varētu precizēt, no kā, jūsuprāt, varētu izrietēt noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas prioritāte? Vai tās ir kādas tiesību normas? Vai tās ir starptautiskās saistības? Vai tās ir Eiropas Savienības tiesību normas? Vai jūs varētu iedot šo te tiesisko statusu? Paldies.

I. Znotiņa.

Jā, es noteikti gribu norādīt, kas man arī patiesībā diezgan sarežģīja manas runas gatavošanu, jo šķita tik pašsaprotami redzēt šos te starptautisko tiesību normu aktus pret mūsu Maksātnespējas vai Kredītiestāžu likuma normām. Savulaik vēl studentiem mācot tiesību teoriju, atceros, ka par normatīvo aktu hierarhiju daudz jautājumu nebija.

Nu, šeit arī tāpat es gribu atgriezties pie pavisam pamatprincipiem. Mums ir tik daudz... manā runā bija uzskaitīti tie tiesību akti, kuri paredz šo te valsts pienākumu un nevis... es vēlreiz uzsveru, nevis tiesības. Mums nav izvēles iespējas. Mums ir pienākums konfiscēt šos noziedzīgos līdzekļus. Un tad es redzu tādu diezgan... es

mēģināšu izvēlēties diplomātiskāku vārdu... un tad es redzu mēģinājumu pateikt, ka nē, Kredītiestāžu likuma normas ir... kuras pie tam šajā gadījumā pat īsti nav attiecināmas... ir pārākas par... varbūt Maksātnespējas likuma normas ir pārāk... Tādēļ es teiktu, ka jā, mums, kā tas izriet no normatīvo aktu hierarhijas, gan Varšavas konvencijas, gan Palermo, gan Strasbūras... un visas pārējās starptautiskās normas ietverošās konvencijas, ir ar pārāku raksturu nekā vietējie normatīvie akti.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un jūs arī teicāt, ka jūs esat aktīvi darbojusies maksātnespējas jautājumu risināšanas grupā, darba grupā. Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu viedoklis... Vai varētu atšķirties noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācija, ņemot vērā to, vai banka vai kredītiestāde ir maksātnespējīga... maksātnespējas statusā vai nav. Vai varētu būt atšķirīgi šie te procesi? Paldies.

I. Znotiņa.

Paldies. Jā, es tik tiešām atzīstu, ka esmu bijusi laikam viena no aktīvākajām personām Latvijā, kas ir cīnījusies pret maksātnespējas procesa ļaunprātīgu izmantošanu gan saistībā ar parastajām komercsabiedrībām, gan, protams, arī ar banku procesiem. Un šajā sakarā es domāju, ka man ir pietiekami laba, teiksim, tādu zināšanu un prakses bāze.

Es gribu teikt, ka nē. Atbilde uz jūsu jautājumu ir, ka nav atšķirību, vai tas ir maksātnespējas process, vai tas ir darbīgas bankas process. Gluži tāpat, kā jau vairākkārt pieminētais jautājums, vai ir kāda atšķirība starp tādu banku, kas likvidāciju ir uzsākusi tādēļ, ka tās akcionāri saprata, ka vieglāk ir iet pa pašlikvidācijas ceļu vai tāda banka, kura ir ar tiesas lēmumu kļuvusi par likvidējamu. Tātad nē, nav atšķirības.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un beidzot pēdējais jautājums jums. Sakiet, lūdzu, vai banka vispārīgi... neņemsim varbūt šo konkrēto gadījumu, šo konkrēto lietu... bet vai banka vispār varētu tikt uzskatīta par labticīgu trešo personu?

I. Znotiņa.

Es domāju, ka teorētiski noteikti tāda iespēja var pastāvēt. Es atļaušos varbūt neiet ļoti lielā detalizācijas pakāpē, bet, runājot par to, ka... mums ir bijuši arī gadījumi Finanšu izlūkošanas dienestā, kur esam saskārušies ar to, ka banka pēc būtības pati ir kļuvusi par krāpšanas upuri, jo kāds no tās darbiniekiem ir bijis tieši saistīts ar noziedznieku un viņa uzdevums ir bijis integrēt bankā bez atbilstošām pārbaudēm, proti, kļūt par šo te sasaistes personu, kļūt par to personu, kurš arī informē, ja gadījumā

banka tomēr kaut ko atrod, ziņo Finanšu izlūkošanas dienestam, brīdināt šādā gadījumā šo te noziedznieku, kas izmanto banku legalizācijas nolūkā un mēs, protams, šādos gadījumos esam runājuši un centušies novilkt šo robežšķirtni, ka banka nevarēja pie vislielākajiem kontroles mehānismiem novērst to, ka tā pati tiek apkrāpta. Un tādējādi, jā, tīri teorētiski varētu būt šāds te bankas... šīs bankas labticīgs trešās personas, teiksim, tāds statuss.

Bet, jā... jāpiebilst, ka tie ir konkrēti gadījumi, ka šis nav tāds gadījums. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Jautājumu uzdošanai vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien vai jau labvakar, Znotiņas kundze!

Man būs vairāki jautājumi.

Un tas pēdējais, kas izskanēja, varbūt atbildot uz kolēģu jautājumiem, jūs teicāt, ka kreditori nevar cerēt, ka manta nesamazināsies. Līdz ar to tie ir simt tūkstoši, uz ko viņš varētu paļauties.

Bet es varbūt arī tādu hipotētisku situāciju iedomāšos, ka es piekritīšu jums, ka ir situācijas, ka tas ir pašu personu starpā bankas... bet šeit... vai nav tā, ka tā atšķirība ir tā, ka šeit ienāk valsts šajās attiecībās... tiešām, lai izņemtu noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Ja mēs teiktu, ka kreditori nevar cerēt, ka viņu manta nesamazināsies un teikt, ka vispār nav aizskārums... vai, pieņemsim, situācijā, nedod dievs, ka mums ir tik spiedīgi ekonomiski vai ārējie apstākļi situācijā, ka valsts, teiksim, pasaka, ka viņa kaut kādu daļu no noguldījumiem ir spiesta paņemt bankās. Teiksim, desmit procentus vai mazāk... mēs arī tad teiktu, ka vispār nav aizskārums, jūsuprāt? Jo tev nebija tiesības paļauties uz to, ka tava manta, kas ir bankā... Nu, jūs redzat to atšķirību... varbūt ir kļūdaini šis mans apgalvojums...

I. Znotiņa.

Nu, šis gan sabiedēja... es ceru, ka tādā situācijā mēs nekad nenonāksim, bet paldies par jautājumu.

Es domāju, ka šī būtu krasi atšķirīga situācija no izskatāmās jeb konkrētās lietas. Ja mēs runājam par maksātnespējas procesu, tad, protams, ka te ir tas jautājums, ka mēs nekādā gadījumā nevaram paredzēt, vai mūsu sadarbības partneris ir godprātīgs vai nav godprātīgs. Ja valsts iestātos ar savu šo absolūtās kaut kādā veidā varas tādu statusu un atņemtu kaut ko... desmit procentus... vai kādā citādā veidā, tā, protams, būtu nacionalizācija vai kāda cita veida nosaukumu mēs te varētu izmantot un šis nebūtu tas gadījums.

Maksātnespējas procesā esam stāvoklī, kurā tad, kad maksātnespējas process tiek uzsākts, administratoram ir pienākums tāpat veikt šo ārkārtas bilances aprēķinu un

konstatēt, kāds ir finanšu stāvoklis. Un maksātnespējas procesa administratoram, protams, ir katru reizi ir jāatskaitās kreditoriem par jebkādam izmaiņām, kas notiek attiecībā uz maksātnespējas procesā esošo šo konkursu jeb bankrota mantu, un tas būtu bijis jādara arī šajā gadījumā, kad maksātnespējas procesa administrators saņem informāciju par šo te, iespējams, noziedzīgo mantu, kas atrodas bankas aktīvos. Ja tas nav ticis darīts, tad, protams, tas ir jautājums, kas ir... tad ir speciāls process, kādā veidā tiek pārbaudīta administratora rīcība vai likvidatora rīcība.

Bet, ja mēs runājam par to, ko tad paredz maksātnespējas procesa normas, tad tās paredz pavisam vienkāršu jautājumu: ja maksātnespējas procesa gaitā kreditors saprot, ka viņam nepietiek... tātad atlīdzinājums nav tajā apmērā, kādā viņš cerēja... tad viņam ir iedotas šīs civilprocesā noteiktās tiesības. Bet arī maksātnespējas procesā ir noteiktas tiesības pieprasīt administratoram vērsties pret vainīgajām personām.

Šeit vainīgā persona, manuprāt, ir TRASTA KOMERCBANKA, kura neveica pārbaudi, kas bija paredzēta tajā Novēršanas likuma normā... Un te nav vietā stāstīt vai runāt par to, ka tas bija pirms septiņiem vai sešiem gadiem, ka tās normas bija savādāka. Nē. Šādas normas ir no 2012. gada... iespējams, ka FKTK normas jeb noteikumi ir mazliet mainījušies, bet es gribētu teikt, ka tieši uz pretējo pusi... Mēs agrāk runājām par tā saucamo *rules based approach* jeb FKTK stingri pateica, kas ir jādara un bankai nebija īpaši variācijas pa labi vai pa kreisi. Tagad mēs ļoti cenšamies iet šo *risk based approach*, kur bankai pašai ir lielākas izvēšanās iespējas.

Bet TRASTA KOMERCBANKA... vai citas atbildīgās personas nebija veikušas savu pienākumu, kā rezultātā iestājās maksātnespēja, cēloņsakarība nav starp valsts konfiskāciju. Cēloņsakarība ir meklējama starp šo te, iespējams, rīcību pirms maksātnespējas procesa iestāšanās un te ir jautājums, uz kuru es nevaru atbildēt: vai tas bija vēl pirms likvidācijas uzsākšanas vai posmā starp likvidācijas uzsākšanu un maksātnespējas procesa uzsākšanu, kas ir viena gada nogrieznis. Paldies.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

Otrs jautājums man būtu par starptautiskajām saistībām, un arī *bona fides* aizsardzību.

Un jūs teicāt, ka no starptautiskajām saistībām izriet prasība nevis tātad atstāt šīs te personas īpašumā noziedzīgi iegūtus līdzekļus, bet nodrošināt personai efektīvu tiesību aizsardzību.

Tajā pat laikā es jau arī minēju procesā... mums Kriminālprocesā ir šis 360.² pantā šis izņēmums attiecībā, pieņemsim, uz nekustamo īpašumu un labticīgo ieguvēju. Un, ja mēs ejam pēc tās absolūtās doktrīnas, ka vispār šie līdzekļi nevar palikt aprītē, tad vai, jūsuprāt, un vai likumdevējs, paredzot šādu izņēmumu, nav nonācis pretrunā ar mūsu starptautiskajām saistībām, jo Tieslietu ministrija mums arī teica to, ka... nu, pie

tā tiek strādāts, ka arī citos gadījumos tiek apsvērts tas, vai ir nodrošināta pietiekami trešo personu aizsardzība.

I. Znotiņa.

Paldies. Es domāju, ka ar šo es izmantošu vienlaicīgi arī iespēju atbildēt uz jautājumu, ko pieteicēja pārstāvis uzdeva manam kolēģim Paulam Iljenkovam saistībā ar šo 360.² panta jautājumu.

Es uzskatu, ka šis gadījums, kādēļ pirms gada Saeima steidzamības kārtā lēma par to, ka ir jāizdara izmaiņas Kriminālprocesa likuma 360. pantā attiecībā uz labticīgo ieguvēju, ir absolūti savādāks gadījums un mēs skatāmies tomēr vienmēr... lai arī cik ļoti mēs gribētu panākt augstu obstrukcijas pakāpi, mēs tomēr skatāmies uz konkrētās lietas apstākļiem. Un tajā lietā runa bija par bezmantinieka mantu, par gadījumu, kur valstij tādā bija jānodrošina, ka šī te manta netiek izkrāpta, par to, ka nekustamā īpašuma korroborācija bija notikusi uz viltota dokumenta pamata un par to, ka šī persona, Vilipsona kungs, nevarēja ne pie kādiem apstākļiem zināt, ka šī manta nav legāli iegūta.

Un kāpēc es vērsu savu uzmanību arī uz šo te jautājumu, kas izskanēja dienas pirmajā pusē, tika citēts mans viedoklis par to, ka valsts nav darījusi pietiekami labticīgo ieguvēju aizsardzībai. Un šeit es gribu precizēt, ka šis viedoklis tika izteikts tieši kontekstā ar šiem te tā saucamajiem Vilipsona grozījumiem... Man tika uzdots jautājums Saeimas komisijas sēdē, ko es domāju par šo situāciju. Un es norādīju, ka tik tiešām jau 2017. gadā Satversmes tiesa, lemjot jautājumu par DNB bankas mantu, ir konstatējusi, ka valsts nenodrošina pietiekamu aizsardzību šādas korroborējamās mantas gadījumā labticīgajam ieguvējam. Tur tiešām tika teikts... tas ir mans citāts, ko Šķiņķa kungs arī izmantoja, tikai konteksts bija cits. Mēs runājam par divām pilnīgi atšķirīgām situācijām. Nekustams īpašums, korroborācija, publiskā ieraksta ticamības princips un šeit, kur banka un tikai vienīgi banka, kuru pārstāv pieteicējs, ir tā, kura varēja nošķirt, vai tie ir noziedzīgi līdzekļi, vai tie nav noziedzīgi līdzekļi. Kur administrators un tikai un vienīgi administrators var izlemt paziņot pārējiem kreditoriem, ka mums ir šāds prasījums iespējams vai nepaziņot.

Un tāpēc es arī lūgtu arī pieteicēja pārstāvim ņemt vērā to, ka šī nav situācija, kas ir salīdzināma un arī saskaņā ar starptautisko tiesību normām un arī mūsu valsts novērtējuma starptautiskā, viss, kas ir nepieciešams šādas situācijas risināšanai, ir izdarīts pareizi un valsts pilnībā aizsargā labticīgos ieguvējus. Paldies.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

Un tad man pēdējais jautājums būs arī par aizskārumu.

Jūs arī atsaucāties uz Balzamo pret Sanmarīno lietu, bet vismaz man, pētot ECT judikatūru, es neatradu kādu lietu, kur tiesa būtu teikusi, ka nav aizskārums... nu... pateikusi vispār, ka nav pieņēmusi lēmumu izskatīšanai. Tiesa skatīja Balzamo lietā tomēr arī lietu pēc būtības un konstatēja tiešām, ka valsts nav pārkāpusi konvenciju.

Vai, teiksim... nu, jūs sākumā teicāt, ka nav aizskārums bankai, ka nav aizskārums kreditoriem un šādas lietas tiešām arī uzreiz neesmu atradis, bet vairāk ir, kur pati persona... nu, jā, es varbūt precizējot to, jūsuprāt, nu tas pašai personai tas aizskārums, kā es sapratu, tomēr varētu būt. Ir cits jautājums, vai viņš ir vai nav pamatots, bet tas jau ir jautājums pēc būtības... Jo, vai nav tā, ka mēs sakām, ka vispār nav aizskārums, tad arī tiesai, vismaz Eiropas Cilvēktiesību tiesai, vispār nevajadzētu šādas lietas pēc būtības izskatīt, noraidot jau viņas pieņemamības stadijā?

I. Znotiņa.

Jā, godātā tiesa! Es, protams, neesmu kompetenta un tiesīga izteikt viedokli par to, vai tiesai būtu jāizskata. Un man kā tiesvedību advokātam vienmēr ir licies, ka ir jāļauj tomēr tiesības realizēt un aizstāvēt.

Runājot par šo konkrēto lietu. Nu, protams, šķiet ļoti interesanti vērtējams jautājums par procesuālajiem termiņiem un par to, kāds ir tas izvēlētais mehānisms... un kāpēc vispār nonāk Satversmes tiesā.

Bet vēlreiz es atļaušos varbūt nekommentēt to, kaut arī šaubas ir radušās. Paldies.

A. Kučs.

Paldies par atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā. Labdien... vai pareizāk laikam labvakar!

Jā... Znotiņas kundze, man būs viens jautājums.

Vai es pareizi saprotu jūsu pozīciju. Jūsu viedoklis par to, ka šis te prioritārais raksturs balstās uz Latvijas starptautiskajam saistībām un jūsuprāt tas ir valsts pienākums veikt šo... nu, nosacīti kā mēs saucam... prioritārā kārtībā jeb pirmām kārtām...

Tad mans jautājums ir... sakiet, lūdzu, kā varēja būt tāda situācija, ka cita valsts iestāde – Finanšu un kapitāla tirgus komisija – tiesā sniedz atšķirīgu viedokli, uzskatot, ka komisijas ieskatā šāda prioritāra kārtība var aizskart pārējo bankas kreditoru tiesiskās intereses.

Un tad ir mans jautājums: sakiet, lūdzu, vai šīs valsts saistības ir tik skaidras, ka pie dažādiem secinājumiem nonākat jūs kā Finanšu izmeklēšanas dienests un Finanšu un kapitāla tirgus regulēšanas komisija? Šī nav bieža situācija, ka divas iestādes nonāk pie... es gribētu teikt, pie izslēdzošiem secinājumiem par valsts pienākumu apjomu. Paldies.

I. Znotiņa.

Paldies par jautājumu.

Es, atbildot uz to, gribētu teikt, ka Finanšu izlūkošanas dienests ir saskaņā ar likumu, Novēršanas likumu, definēta kā vadošā iestāde valstī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma, un proliferācijas finansēšanas novēršanas jautājumā.

Līdz ar to domāju, ka neapšaubot kolēģu no Finanšu un kapitāla tirgus komisijas kompetenci, domāju, ka Finanšu izlūkošanas dienestam ir plašāks redzējums par to, kādi ir tie jautājumi, kas saistīti gan ar konfiskāciju, gan ar citiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jautājumiem.

Šeit atbildot vēl par to, kā jūs sākumā teicāt, vai pareizi saprotat, ka konfiskācijas pienākums ir pāri visam... šeit nav jautājums tikai par šo konfiskācijas pienākumu, bet par šo duālo vai tādu kolīziju starp maksātnespēju un konfiskāciju, kur, piemēram, šķiet absurdi ir sekot pieteicēja loģikai... un iedomāsimies situāciju, ka Ukrainā būtu tomēr tiesas process un, piemēram, Ukrainā būtu šī persona notiesāta. Un tad Ukraina nāktu uz Latviju un lūgtu tiesas sprieduma izpildi.

Vai mēs iedomājamies, ka šajā situācijā mēs liktu Ukrainai iestāties rindā? Tikai tāpēc, ka šiem te brīnišķīgajam noguldītājiem ir izdevies attiekties uz banku, kurai ir atņemta licence par Novēršanas likuma pārkāpumiem? Nē.

Līdz ar to es runāju par to, ka šajā gadījumā nav jautājums par valsts pienākumu konfiscēt, bet jautājums ir par noziedzīgu līdzekļu legalizācijas izņemšanu no aprites ar konfiskācijas mehānisma palīdzību. Paldies.

G. Kusiņš.

Paldies.

Un tikai lai būtu skaidrs... Es saprotu, ka jūsu norādītā situācija attiecas uz Varšavas konvencijas... šinī gadījumā uz šo 23. pantu, kas jau iepriekš tika pieminēts, ja? Es pareizi sapratu, ja?

I. Znotiņa.

Jā.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājums Znotiņas kundzei?

M. Šķiņķis.

Paldies. Finanšu izlūkošanas dienesta viedokli sapratu.

Teikšu tā, ka lielā mērā tas palīdzēja apstiprināt pieteikuma pamatotību. Debatēs mēs paudīsim savu viedokli.

Jautājumu nav.

A. Laviņš.

Ja jautājumu nav... Vai Saeimas pārstāvjiem ir jautājumi?

J. Priekulis.

Jā, godātā tiesa. Ir trīs jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

J. Priekulis.

Labvakar, Znotiņas kundze.

Varbūt tas pirmais precizējošais jautājums, lai saprastu to Finanšu izlūkošanas dienesta pozīciju, kas jau arī izskanēja no citu pieaicināto personu pusēs.

Vai mēs varētu uzskatīt, ka tā būtu noziedzīgi iegūtas naudas legalizācija, ja beigu beigās banka tomēr saglabātu to naudiņu, kas ir noguldīta, pierādot, ka tai ir noziedzīga izcelsme un, teiksim, segtu maksātnespējas procesa izmaksas, kuras sastāvdaļa ir arī atlīdzība maksātnespējas administratoram un kreditoru prasījumus?

I. Znotiņa.

Paldies.

Es zinu, ka tas izklausīsies ļoti biedējoši vismaz kādam no procesā klātesošajiem, bet tik tiešām tā tas būtu. Un šeit mēs runājam par šo jau mana kolēģa Ērika Selgas pieminēto principu, bet es gribu uzsvērt un es to sauktu par “tintes piliena principu”. Tātad, ja tīrā ūdens glāzē tiek iepilināts viens tintes piliens, pat ja ūdens glāze ir 200 vai 500 ml liela, mēs nevaram šo ūdeni vairs dzert.

Ja administrators šos līdzekļus sajauktu ar pārējo kreditoru legālajiem līdzekļiem, vai... vai pārējo līdzekļiem... vienalga, kā mēs viņu nosaucam, tad diemžēl šis būtu tas gadījums, kur Finanšu izlūkošanas dienestam būtu jāiesaldē šādi naudas līdzekļi, lai nepieļautu to tālāku kustību.

Otrs moments šajā kontekstā... arī var saprast, ka te administratoram jau pašam būtu bijis jārīkojas... te konkrētais kreditors ir konstatējis, ka atrodas sankciju

sarakstos, tad tādā gadījumā mēs pavisam jau vairs nerunājam par kaut kādu nopietnu normālu situāciju, bet jā, Priekuļa kungs, mēs nevaram pieļaut to, ka šie te noziedzīgie līdzekļi saplūst ar citu ne-noziedzīgu mantu.

A. Laviņš.

Priekuļa kungs, es pārtraukšu šobrīd... bet tikai tāpēc, lai precizētu sniegto atbildi.

Tātad jūs atkal pieminējat kolorītu piemēru par tintes pilienu. Un ja tas ir iepilējis 200 ml ūdens glāzē, tad šo ūdeni vairs nevar lietot.

Bet Znotiņas kundze, jūs iepriekš uz manu jautājumu teicāt, ka jūs jau iesaldēsiet līdzekļus tādā apmērā, kādā tie šobrīd kā noziedzīgi iegūti atrodas uz konkrēto brīdi maksātspējīgā kredītiestādē. Tas nozīmē, es sapratu, ka jūs jau varat iesaldēt tikai tā piliena apmērā, nevis visas glāzes apmērā.

Es nepareizi sapratu iepriekš?*3

Paskaidrojiet, lūdzu, šo!

I. Znotiņa.

Pilnīgi pareizi jūs sapratāt iepriekš. Un šajā gadījumā, mēs runājam par to, ka naudas līdzekļi atradās konkrēti identificējamā, konkrētā bankas kontā.

Tas, kas notiktu šajā gadījumā, ja mēs sāktu izplatīt šos līdzekļus, tā būtu viena no naudas atmazgāšanas tehnikām –vispirms sajaukšanās un pēc tam izplatīšana. Tieši tāda tehnika tika realizēta lielākajā daļā Latvijas nerezidenta bankās, kā rezultātā mēs nokļuvām šajā ļoti sarežģītajā situācijā, kad uzdevums bija izskaitīt pa daudz un dažādām vietinām. Un tāpēc, protams, tad, kad mēs runājam par to, kādā veidā apturēt visu līdzekļu plūsmu, un šeit, ja būtu mērķtiecīgi darīts viss, lai šos līdzekļus sajauktu, tad mums vispirms būtu jārunā par to, ka mēs turam arī pārējos līdzekļus.

Bet par to, kādu jautājumu jūs uzdevāt man pirmajā jautājumā... vai tur konkrēti identificētajā kontā ir palikuši nevis 60 miljoni, bet 7... Mēs zaudējam tikai šos 7.

A. Laviņš.

Paldies par skaidrojumu.

Priekuļa kungs, lūdzu, turpiniet ar atlikušajiem jautājumiem.

J. Priekulis.

Paldies.

Jā, nākamais jautājums par šo te izņemšanu no civiltiesiskās apgrozības un legalizācijas ķēdes pārtraukšanu, kas arī no pieteikuma iesniedzējiem ir vairākkārt izskanējis.

Sakiet, lūdzu, pieteikuma iesniedzēji apgalvo, ka pārskaitot šos te konfiscētos naudas līdzekļus valsts budžetā, nu faktiski jau netiek izņemts no civiltiesiskās

apgrozības un legalizācijas ķēde vienalga turpinātos... bet tas subjekts, kas turpina, ir valsts.

Vai, jūsuprāt, valsts tik tiešām tā dara, turpinot legalizācijas ķēdi un vai vispār teorētiski jūs saskatītu vēl kādu citu veidu, kā pārraut šo legalizācijas ķēdi un faktiski attīrītu naudu?

I. Znotiņa.

Nē. Es nevaru piekrist šādam apgalvojumam. Protams, ka kāds absurda cienītājs varētu gribēt, lai naudu, jo īpaši šādu bezķermenisku vienību, iznīcina kā spirtu vai kokaīna kravu vai kādu citu nelegālu preci. Bet par naudu runājot... tas ir starptautiski atzīts princips. Konfiscējot šī nauda savā veidā tiek attīrīta un mēs nekādā gadījumā vairs nevaram runāt... un tā ir ne tik vien kazuistika, bet arī neizpratne par to, kas tad ir noziedzīgu līdzekļu legalizācijas novēršana un konfiskācija. Tātad, brīdī, kad valsts konfiscē to savā labā, lai pēc tam vai nu atdotu upurim, jeb cietušajam vai arī, kā šajā gadījumā, tā... es gan nezinu, vai tā paliks valsts budžetā vai tiks nodrošināta dalīšanās ar cietušo valsti, bet tā ir tā robežšķirtne, ka legalizācijas ķēde tiek pārtraukta. Valsts neturpina legalizācijas ķēdi. Bet tikai valsts. Nevienš cits.

Līdzīgi kā... pat ja es redzu, ka kādam tiek darīts pāri uz ielas... vai varbūt ir kāds stiprāks cilvēks nekā es... es nevaru nodarboties ar linča tiesu. Tikai valstij ir tiesības aizturēt personu, kas ir darījusi kādam citam pāri, sodīt viņu, notiesāt vai kā savādāk, nevis es. Ja es kaut ko izdarīšu, es būšu patvaļīgi izmantojusi savas tiesības. Līdzībās runājot, arī šeit... neviena cita persona, izņemot valsti, nevar šo noziedzīgo līdzekļu legalizācijas ķēdi pārraut. Neviena.

J. Priekulis.

Paldies. Un tad pēdējais jautājums.

Ņemot vērā, ka jūs, sniedzot paskaidrojumus, vairākas reizes pieminējāt to faktu... ka pieteikuma iesniedzēja banka ir vienīgā banka, kurai ir atņemta licence AML pārkāpumu dēļ, tad tas jautājums jums ir: kā jūs redzat, vai ar adekvātu iekšējās kontroles sistēmu bankai būtu bijis vajadzīgs izķert tādus legalizācijas gadījumus, kādi ir izskatāmās lietas pamatā?

I. Znotiņa.

Nu, es domāju... pirmkārt, es uzskatu, ka šīs lietas kontekstā tam nav nozīmes, jo, kā jau mēs pārrunājām to iepriekš, arī banka, kurai ir visaugstākie standarti noziedzīgu līdzekļu legalizācijas jomā, vislabākās iekšējās kontroles sistēmas, var tikt pakļauta riskam, ka tajā tiks iepludināti noziedzīgi līdzekļi.

Un arī šajā gadījumā ar visaugstākajiem standartiem, ar vislabākajiem darbiniekiem, ar visbrīnīšķīgākajām spējām ziņot Finanšu izlūkošanas dienestam, šādi līdzekļi būtu jākonstatē. Te nemainās nekas.

Nu, šajā konkrētajā gadījumā, domājot kā par bankas spēju vai vēlmi identificēt noziedzīgus līdzekļus, šaubu nav un tā tas nebija.

Paldies.

J. Priekulis.

Paldies, godātā tiesa. Jautājumu vairs nav.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim ir radies papildu jautājums.

M. Šķiņķis.

Jā, man ir radies viens papildus jautājums... tādēļ, ka Priekuļa kungs, manuprāt, nekorekti atspoguļoja mūsu pozīciju...

A. Laviņš.

Lūdzu, uzdodiet jautājumu, nevis vērtējumu...

M. Šķiņķis.

Jā, es atvainojos.

Tātad, jautājums ir tāds... Manā piemērā, kas bija citā tiesas sēdē, bija cita tā situācija... Tātad, vai, jūsuprāt, valsts turpina noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju tādā gadījumā, ja tātad šiem negodīgajiem kreditoriem prasījumi tiek noņemti, maksātnespējas gadījumā – konfiscēti... tātad negodīgajiem noguldītājiem... Un valsts iegūst šos, kā jūs to saucat, noziedzīgi iegūtos līdzekļus kā bankas kreditors.

Vai tajā gadījumā jūs sakāt, ka šī noziedzīgi iegūto līdzekļu ķēde turpinās? Vai jūs sapratāt jautājumu... vai varbūt man vajag precizēt?

I. Znotiņa.

Lūdzu, precizējiet, es nesapratu jautājumu.

M. Šķiņķis.

Tātad mums ir strīds lielā mērā par to, vai to ķēdi jau nevarētu pārtraukt ar brīdi, kad ir konfiscēts prasījums negodprātīgajiem noguldītājiem.

Un tāpēc tad es uzdevu jautājumu tādu: negodprātīgajiem noguldītājiem noņem prasījuma tiesības maksātnespējas gadījumā. Viņi netiek vairāk pie maksātnespējīgās bankas naudas. Bet ir palikuši godīgie noguldītāji, godīgie kreditori un starp tiem arī valsts kā viens no, pieņemsim, TRASTA KOMERCBANKAS kreditoriem. Un tagad valsts saņem no TRASTA KOMERCBANKAS mantas naudas līdzekļus.

Un tas, kā jūs paužat savā pozīcijā, ir tāda, ka turpinās noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācija. Tādēļ mans jautājums ir: vai šajā gadījumā arī jūs uzskatāt, ka valsts turpina šo noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju?

I. Znotiņa.

Es ceru, ka es sapratu pareizi jūsu jautājumu.

Bet tad man ir apbēdinoši saprast, ka man nav izdevies izskaidrot pozīciju. Jo šeit mēs atgriežamies, ja es tā drīkstu teikt, ejam atpakaļ uz pirmo laukumiņu.

Mēs nerunājam vispār par tādu iespēju, par tādu prezumpciju, kā jūs tikko, Šķiņķa kungs, izvirzījāt. Līdz ar to, es domāju, ka ir nekorekti to vispār tagad to analizēt. Mēs runājam par to, ka bankā noguldījums bija izdarīts nelikumīgi, vai, precīzāk, pats noguldījums varbūt arī bija izdarīts likumīgi, bet netiek aizskartas šīs pamattiesības un konfiskācijai ir jānotiek neatkarīgi no visiem tiem apstākļiem, kuru kopumu jūs mēģinājat aprakstīt.

Bet es domāju, ka manas atbildes līdz šim nav pietiekami skaidri saprastas, tāpēc... tad man būtu jāatsāk ar savu runu vēlreiz.

A. Laviņš.

Nē, Znotiņas kundze, tas nav nepieciešams, jo jautājums bija par to, vai mainās situācija, ja viens no kreditoriem ir valsts. Un būtībā jūs par visu šo situāciju sniedzāt savu vērtējumu, neatkarīgi no tā, kāds ir bankas kreditoru sastāvs. Vērtējums bija sniegts. Paldies.

Tā... Znotiņas kundze, paldies par dalību tiesas sēdē, par sniegto viedokli, sniegtajām atbildēm un, patiesi, man jāsaka jums paldies arī gan par pacietību, gan par izturību. Jauku vakaru jums! Varat atslēgties no tiesas sēdes pieslēguma.

I. Znotiņa.

Paldies. Uz redzēšanos!

A. Laviņš.

Tā, cienījamie lietas dalībnieki! Esam uzklaušījuši visas pieaicinātās personas lietā.

Tiesas sēdes turpinājums ir plānots 21. aprīlī pulksten 10.00.

Šobrīd vēl nelemsim par lietas izskatīšanu pēc būtības pabeigšanu. Iespējams, šajā laika posmā vēl radīsies kādi jautājumi tiesai, iespējams, jums savstarpēji ir kādi jautājumi, bet, pirms izsludinu šajā tiesas sēdē pārtraukumu, Šķiņķa kungs, jūs lakoniski varat sniegt atbildi uz Rodiņas kundzes... šķiet, divas reizes uzdotu vienu un to pašu jautājumu pieaicinātajām personām, kas notiek tajā gadījumā, ja ir bijis noguldītājs, bet tad, kad ir maksātnespējas process, šis noguldītājs savu kreditora prasījumu neizvirza.

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies par doto iespēju.

Tātad atbilde ir atrodama arī likumā. Kredītiestāžu likuma 193. panta 3. punktā redakcijā, kas ir spēkā 2018. gada novembrim, kas mūsu lietā ir jāpiemēro... tātad ir konkrēts kreditors vai prasījums, tas ir, tātad gadījumos, kad ir nokavēts kreditora prasījuma pieteikšanās termiņš. Analogiski ir attiecināms arī uz gadījumiem, kad kreditora prasījums nav pieteikts, tātad šādiem prasījumiem likumdevējs ir paredzējis vietu kreditoru rindā. Un tā vieta ir norādīta Kredītiestāžu likuma 193. panta 3. punktā, līdz ar ko īsti neveidojas praktiski nekādu atšķirīgu situāciju arī šādai situācijai.... Un es gribu uzsvērt, ka viens no trim kreditoriem, par ko ir runa arī šajā gadījumā, tieši tā arī ir: nepieteica kreditoru prasījumu, bet viņam ir vieta kreditoru rindā, atbilstoši 193. panta 3. punktam.

A. Laviņš.

Un pašā noslēguma vēl viens jautājums no manas puses jums.

Tātad tas, ko mēs varējām dzirdēt no Znotiņas kundzes sniegtā viedokļa, ka tiesību aizsargājošās iestādes visupirms vēršas pie maksātnespējīgās kredītiestādes un noskaidro, kāda ir aktuālā situācija attiecībā uz tai vai citai personai esošajiem līdzekļiem bankas kontā. Un tiek iesaldēti tikai tādi līdzekļi, kas ir uz to brīdi šīs personas bankas kontā. Un secīgi nākamais lēmums... par to, ka šie līdzekļi vēlāk ar tiesas nolēmumu tiek atzīti par noziedzīgi iegūtiem, arī tiek saistīti tieši ar to summu, kas ir bijusi arestēta.

Līdz ar to... kāpēc jums ir jārunā par to, ka, redziet maksātnespējas, kredītiestādes maksātnespējas gadījumā citiem kreditoriem esot jāpiemaksā tā trūkstošā summa, lai pilnībā īstenotu noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas lēmumu, jo konfiskācijas lēmums attieksies tieši uz šai personai esošajiem līdzekļiem, kuri ir atzīti par noziedzīgi iegūtiem. Tātad tiek konfiscēti tikai mērķēti šie līdzekļi. Pārējo kreditoru interese kā tā tiek skarta?

M. Šķiņķis.

Par to ir arī viss šis tiesas process un daudzās diskusijas. Man liekas, ka patiesībā Znotiņas kundze apstiprināja mūsu pozīciju, atbildot uz šo jautājumu, kur viņa teica, ka ir jāskatās, kāda ir prasījuma vērtība tajā brīdī, kad tiek jautāts, konstatēts vai arestēts, piemēram, konkrētais noziedzīgi iegūtais labums. Znotiņas kundze arī teica, ka, ja ir atrasta mašīna bez riepām, tad jau neatdos mašīnu ar riepām, atdos mašīnu bez riepām. Un tieši tāpat ir arī ar šo noziedzīgi iegūto līdzekļu vērtību tajā brīdī, kad to arestē vai vēlāk konfiscē. Tā vērtība tajā brīdī ir tāda, kāda ir tā vērtība kreditora prasījumā.

A. Laviņš.

Bet ja tiek konfiscēti šādā apmērā šie līdzekļi, tad kādā veidā tiek nodarīts aizskārums pārējiem bankas kreditoriem? Vai tad viņiem ir tiesības uz šādiem līdzekļiem?

M. Šķiņķis.

Tātad kopējā maksātnespējīgās kredītiestādes masā atrodas naudas līdzekļi simts eiro. Prasījums, kas ir šim nelabticīgajam noguldītājam, nav vērts tik, cik ir šis skaitlis, kas ir arī norādīts tiesas lēmumā. Faktiski šī prasījuma vai noziedzīgi iegūtas mantas vērtību atspoguļo konkrētā prasījuma vērtība. Tas, ko dara valsts arī šajā gadījumā... paņem vairāk... ne tikai to, cik vērtā ir šī noziedzīgi iegūtā manta, kas atspoguļojas prasījumā...

A. Laviņš.

Es pārtraukšu jūs... Kāpēc jūs sakāt, ka paņem vairāk? Tāpēc es jau uzdevu jautājumu, ka, pirms iesaldēt šos līdzekļus, tiek prasīts maksātnespējīgai kredītiestādei, cik tad ir šai personai aktuāli līdzekļi, kurus mēs varam iesaldēt. Tiek dota informācija. Tur ir skaitlis x un tieši šis skaitlis tiek iesaldēts un vēlāk tiek atzīts par noziedzīgi iegūtiem.... Nu, ja tāds lēmums ir pieņemts.

M. Šķiņķis.

Rasas kungs ir gatavs atbildēt... varbūt...

A. Laviņš.

Lūdzu, Rasas kungs.

A. Rasa.

Es palīdzēšu atbildēt ar praktisko pusi. Tātad... tanī brīdī, kad tiek saņemts lēmums par naudas līdzekļu iesaldēšanu un arestu, tiek skatīts grāmatvediskais ieraksts par to, kādā apmērā prasījuma tiesības konkrētai personai ir pret banku. Tas nekādā veidā nerisina jautājumu, cik no tām prasījuma tiesībām reāli pārvērtīsies naudas līdzekļos. Jo tajā brīdī, kad tiek saņemts šis te aresta lēmums, nav vēl zināms šo te naudas līdzekļu prasījuma gala vērtība. Tā tiks noskaidrota procesa gaitā tajā brīdī, kad tiek veiktas izmaksas un tamlīdzīgi.

Tāpēc arī no šiem trijiem... kas ir iesaistīti šajā... par ko ir bijis šis te jautājums, viens atrodas kārtā, kas ir nepieteiktais prasījums, viens atrodas subordinētā kārtā, otrs tajā kārtā, kas tiek segta... Un faktiski šis te viens, kura tiek segta šobrīd, ir nosepts 85 procentu apmērā, pārskaitot tos līdzekļus valstij. Un tajā brīdī, kad naudas līdzekļi tiek atgūti, tiek nofiksēts, cik pienākas, un tajā brīdī tiek saprasts, kāda ir šī te prasījuma vērtība.

Nevienā brīdī nav, atbildot uz aresta lēmumu, nav atbildēts, ka mēs iesaldējam vai arestējam naudu. Mēs atbildam, ka mēs... paldies, sapratām, ka visi naudas līdzekļi tādā apmērā, kas pienākas konkrētajai personai, tai netiks izmaksāti, bet tiks izmaksāti valstij atbilstošā kreditora kārtā. Tāds ir bijis tas...

Un arī šobrīd, kad banka jau tuvojas maksātnespējas noslēgumam un jau naudas praktiski vispār vairs nav, vēl joprojām nāk šie te aresta lēmumi un tieši tā arī tiek atbildēts: paldies, mēs pieņemam zināšanai, jo kreditors, kam ir 85 procenti, saņēmis pats, pēkšņi ir konstatēts, ka atlikums ir, iespējams, noziedzīgi iegūts, tātad šie 15 atlikušie procenti tiek atzīmēti kā tādi, kas viņam vairs nepienākas vai varbūt nepienāksies.

Un tad attiecīgi, ja pienāk brīdis, kad notiek šī te naudas līdzekļu sadale... jo praktiski nav tā, ka naudas līdzekļi tiek akumulēti un tad beigās pēc septiņiem gadiem viņi tiek piemērotā brīdī izmaksāti. Tas naudas līdzekļu neturēšanas princips, vai pēc iespējas ātrāk atdot tos kreditoriem, balstās uz principu, ka tiklīdz nauda ir tāda, kuru var faktiski izmaksāt... lai neradītu kreditoriem aizskārumu, tā tiek skaitīta prom.

Nu, es ceru, ka es atbildēju uz jautājumu... Faktiski runa ir par grāmatvedisku prasījumu, kas tiek arestēts, nevis naudu faktisku, kas tiek arestēta un nodalīta.

A. Laviņš.

Jā... jūs minējāt savā atbildē... noskaidrojāt uz to brīdi prasījuma tiesības.... Uz to brīdi, kad ir rīkojums par aresta uzlikšanu noteiktajiem naudas līdzekļiem. Lietojot šo vārdu savienojumu "prasījuma tiesības", jūs taču nedomājāt, ka šīs prasījuma tiesības ir tās prasījuma tiesības, kas ir radušās tad, kad tika noslēgts noguldījuma līgums?

A. Rasa.

Nē, nē. Tas ir prasījuma tiesību apmērs uz noguldījuma nepieejamības brīdi. Tajā brīdī... tas, kas nav izskanējis, ir tāds tā saucamais maksātnespējas procesā pastāv tiesību nezaudēšanas un tiesību saglabāšanas tā saucamais princips. Faktiski, tātad uz noguldījuma nepieejamības brīdi tiek pielikts punkts, ka viss tas, kas ir bijis līdz tam, ir bijis līdz tam un iegūtās tiesības nemainās, viss, kas notiek uz priekšu, neviens neiegūst vairāk un neviens neko nezaudē. Un tāpēc uz to brīdi tiek... un arī Rozenberga kungs precīzi pateica, ka uz to brīdi tiek nofiksēts stāvoklis, kāds ir kreditora prasījuma attiecīgais apmērs un viņi tiek sadalīti atbilstoši tām atzīmēm, pēc kā tie atbilst šīm kreditoru kārtām.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Ir sniegta atbilde.

Kolēģi, vai būs vēl kādi jautājumi? Jā, Rodiņas kundze, lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, ja drīkst turpināt. Man ir vienkārši tāds šīs lietas kontekstā svarīgs jautājums, ko es gribētu noskaidrot.

Sakiet, lūdzu, vai TRASTA KOMERCBANKA ir izpildījusi šos te konkrētos mantas konfiskācijas nolēmumus un pārskaitījusi tad valstij naudu?

A. Rasa.

Atbildēšu sekojoši, ka gan Valsts ieņēmumu dienests, gan tiesa ir jautājusi par šo te nolēmumu izpildes statusu. Un atbildēts ir tā: ņemot vērā, ka Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa uzdeva pārvērtēt situāciju... jeb Senāta lēmumu... tad attiecīgi ir ticis atbildēts, ka šie naudas līdzekļi šobrīd ir faktiski rezervēti, lai saprastu, kā rīkoties, bet, ņemot vērā, ka es esmu vērsies Satversmes tiesā, tad attiecīgi vēršanās Satversmes tiesā... pretrunīga rīcība pārskaitot tos valstij, nenotiek. Respektīvi, tiek gaidīts šī procesa iznākums.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Cienījamie lietas dalībnieki! Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums līdz 21. aprīlim pulksten 10.00, kad noskaidrosim, vai mēs varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības un varam pāriet pie tiesu debatēm.

Tāds ir tālākais rīcības plāns.

Paldies.

Tiek izsludināts pārtraukums.

(Pārtraukums.)

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2022. gada 31. martā

Turpinājums

2022. gada 21. aprīlī

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Tiesneši, vai būs jautājumi lietas dalībniekiem? Nav jautājumu.

Vaicāšu lietas dalībniekiem: vai varam pabeigt lietas izskatīšanu pēc būtības?

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim?

M. Šķiņķis.

Jā, varam pabeigt.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvjiem?

A. Stupins.

Jā, varam pabeigt.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesneši... Lietas izskatīšanu pēc būtības tiesa pabeidz un pārejam pie tiesu debatēm.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvim... cik ilgs laiks nepieciešams, lai uzstātos debatēs?

M. Šķiņķis.

(runā bez mikrofona) Ja būtu pilnīgi godīgi... tad 31 minūte... Centīšos iekļauties 30 minūtēs.

A. Laviņš.

31 minūte...

Saeimas pārstāvjiem?

A. Stupins.

Saeimas pārstāvjiem būtu nepieciešamas 32 minūtes.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesa nolemj jums piešķirt tiesu debatēm 30 minūtes.

Vārds tiesu debatēs pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Liels paldies, godājamā tiesa, vēlreiz par iespēju arī šajā lietā izklāstīt argumentus mutvārdu procesam. Esmu pārliecināts, ka ir izdevies noskaidrot arī mutvārdu procesā to, ka apstrīdētās tiesību normas Satversmei neatbilst.

Es centīšos savā debašu runā šo savu pārliecību izklāstīt.

Pirmkārt, tāpat par lietas centrālo jautājumu un es tik tiešām arī uzskatu, ka lietas centrālais un izšķirošais jautājums ir par to, kam pieder bezskaidrā nauda, kas ir tikusi atņemta, tas ir skaidrs, tas ir atrisināts un par to strīds šajā lietā vairs nevar pastāvēt.

Absolūti visi šā procesa dalībnieki un arī pieaicinātās personas apstiprināja, ka pieteikuma iesniedzējai jau pašā sākumā ir pareizs viedoklis šajā jautājumā, proti, tiesas procesa gaitā gan Saeimas pārstāvji, gan Tieslietu ministrijas pārstāvji, gan visi pārējie procesa dalībnieki apstiprināja, ka bezskaidra nauda pieder kredītiestādei, bankai, savukārt noguldītājam pieder tikai prasījums pret kredītiestādi.

Kas no tā izriet? No tā, ka ir konstatēts, ka noguldītājam pieder tikai prasījuma tiesības, patiesībā, manuprāt, izriet atbilde uz pilnīgi visiem šajā lietā nozīmīgajiem tiesību jautājumiem. Ja pēc būtības tikai formāli tiek saprast, kas pieder noguldītājam, bet kas pieder bankai, nav ne juridiski, ne loģiski iespējams nonākt pie secinājuma, ka, konfiscējot naudu, līdzekļus, kas atrodas bankā, tiek konfiscēta noguldītājam piederošā nauda. Noguldītājam kredītiestādē neatrodas un nemaz nevar atrasties viņa nauda, jo arī šajā tiesas procesā, kā jau es teicu, ir noskaidrots, un pat Saeima to ir atzinusi, ka kredītiestādē esošā nauda pieder bankai. Attiecīgi noguldītājam arī neatrodas un nevar atrasties viņam piederošā nauda, piemēram, bankas kontā Nr. X. Nauda pieder bankai, savukārt bankas konts ir grāmatvedisks ieraksts, kas atspoguļo bankas saistību pret bankas klientu. Bankas konts nav atvilktne, kurā atrodas noguldītājam piederošā nauda.

Jo īpaši uzskatāmi tas ir redzams brīdī, kad ir anulēta kredītiestādes licence un iz uzsākta bankas likvidācija vai maksātnespējas process. Kā to šā procesa laikā izskaidroja arī FKTK pārstāvji un arī, piemēram, Pastars, šādā brīdī visa bankas nauda atrodas vienuviet un tā ir tikai un vienīgi šīs bankas manta. Šajā brīdī nevar ne arestēt, ne konfiscēt noguldītājam piederošo naudu, kas atrodas bankā noguldītāja bankas kontā Nr. X, kā izskanēja šajā procesā, ka it kā varot.

Vēlreiz. Kāpēc to nevar. Jo noguldītājam nepieder nauda, kas atrodas bankā, šī nauda neatrodas noguldītāja bankas kontā Nr. X, un šim noguldītājam nemaz arī nav tāda bankas konta Nr. X, kur pat teorētiski varētu atrasties kāda nauda.

Attiecīgi arī uz šādu, piemēram, likvidējamās komercbankas brīdī uzdotu jautājumu, kas un kādā apmērā pieder noguldītājam, pēc būtības var atbildēt tikai vienā veidā: šobrīd šim kreditoram pieder prasījums pret banku eiro x apmērā. Nekas cits šim kreditoram nepieder un nemaz nevar piederēt.

Rasa, atbildot uz tiesneša Laviņa kunga pēdējo jautājumu iepriekšējā tiesas sēdē, manuprāt, to ļoti precīzi izskaidroja arī no tāda praktiskā skatupunkta.

Līdz ar to var tikai arestēt un konfiscēt noguldītājam piederošo prasījumu pret banku eiro x apmērā un, kā tas ir noticis arī šajā lietā... tād... un kredītiestādei piederošo bezskaidro naudu tādā apmērā, kādā konkrētajam noguldītājam pieder prasījums pret banku. Un ja tiek arestēta un konfiscēta bankai piederošā nauda tādā apmērā, kādā noguldītājam pieder prasījums pret banku, kā tas ir noticis tieši šajā lietā, tad mēs runājam par trešās personas, bankas, mantas konfiskāciju.

Manuprāt, to ļoti precīzi un skaidri tiesas sēdēs izskaidroja ļoti daudzi eksperti, nesaukšu visus, bet tur bija Pastara kungs, Kudinska, Kārklīšs, Rozenbergs, Zeltiņš, Jerņeva un daudzi, bet, manuprāt, pietiek pārklausīties, piemēram, Kārklīša vai Rozenberga tiesā sniegto viedokli, lai tas tiešām tā saliktos pa plauktiņiem un būtu pilnīgi skaidrs un labi saprotams.

Un tiklīdz šīs tiesas izšķirošā nianse, kas izriet no pamatjautājuma, kas pieder bankai un kas pieder noguldītājam, tiek patiešām pēc būtības saprasta, tad ļoti viegli, manuprāt, ir atbildēt uz pilnīgi visiem jautājumiem šajā lietā, kā es teicu jau sākumā, arī pat uz procesuālas dabas jautājumiem, piemēram, kā jāskaita sešu mēnešu termiņš. Tāpat uzreiz kļūst skaidrs, ka mēs šajā lietā runājam par trešās personas, šajā gadījumā bankas, mantas konfiskāciju. Un tad secīgi ejot uz priekšu, ir ļoti, manuprāt, konstatēt, ka šajā lietā ir jāatbild uz salīdzinoši vienkāršu juridisku jautājumu: vai apstrīdētās tiesību normas, kas atbilstoši to piemērošanas praksei, kā mēs to redzam, nosaka obligātu pienākumu absolūti visos gadījumos konfiscēt trešajai personai, kuras nelabticīgums nav ne pierādīts, ne pat vērtēts, piederošo mantu, atbilst Satversmei.

Atbilde uz šo jautājumu, protams, ir noraidoša. Tā nedrīkst darīt. Un par to tālāk es centīšos runāt savā debašu runā.

Tāpat par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmei.

Satversmes tiesa šajā lietā, es ticu, lems, vai mantas noņemšana trešajai personai, kuras nelabticīgums nav pierādīts, ne vērtēts, ir Satversmes 105. panta ceturrtā teikuma vai Satversmes 105. panta pirmo trīs teikumu jautājums. Tāpat Satversmes tiesa lems par to, vai šīs normas atbilst Satversmes 91. pantam. Taču, ņemot vērā to, ka procesa gaitā debates galvenokārt ir bijušas par apstrīdēto normu neatbilstību vai

atbilstību Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem, es savā runā arī galvenokārt runāšu tieši par šiem Satversmes 105. panta pirmajiem trīs teikumiem.

Pirmais svarīgais punkts, par kuru šeit ir jārunā, ir par pieteikuma iesniedzēju — labticīgo trešo personu. Un te es uzsveru, ka nav neviena iemesla uz pieteikuma iesniedzēju šajā procesā raudzīties kā uz nelabticīgu trešo personu. Nelabticīgumu nevar prezumēt un to apstiprina arī Eiropas Savienības tiesa, ECT un arī Satversmes prakse tāpat, ka nelabticīgums ir jāpierāda Satversmes 92. pantam atbilstošā tiesas procesā.

Vienlaikus mēs dzirdējām, ka pat Tieslietu ministrija, piemēram, eksperts Selga un Finanšu izlūkošanas dienests, šajā lietā atzina, ka teorētiski kredītiestāde varētu būt labticīga trešā persona, kas, turklāt, ir jāaizsargā, taču apšaubīja tieši pieteikuma iesniedzējas labticīgumu, vērtējumu izdarot, balstoties uz publiski pieejamo informāciju par bankas reputāciju un licences anulēšanas apstākļiem. Bet tie taču neapstiprina, ka pieteikuma iesniedzēja būtu rīkojusies prettiesiski vai ko neievērojusi tieši konkrēto trīs strīdus noguldījumu pieņemšanas situācijā. Pieteikuma iesniedzējas rīcības tiesiskums attiecībā uz šiem noguldījumiem, kā to uzskatāmi parādīja Satversmes tiesas lietas materiāli, nekad nav pat vērtēti. Neviens tiesas process vai cita veida process nekad nav noticis un arī nav paredzēts.

Man jāsaka, ka patiesībā droši vien tas arī būtu bijis bezjēdzīgs, jo, kā mēs redzam šo apstrīdēto tiesību normu piemērošanas praksi, pat tad, ja pieteikuma iesniedzējai izdotos pierādīt, ka tā ir labticīga, tāpat īpašumu tā būtu zaudējusi. Bet tomēr es uzsveru, ka uz šo lietu, mūsaprāt, ir jāraugās tā, ka pieteikuma iesniedzēja ir labticīga trešā persona, kamēr vien tiesas procesā nav pierādīts tās nelabticīgums.

Otrais bloks šajā juridiskā pamatojuma sadaļā, par ko es vēlētos runāt, ir Latvijas starptautiskās saistības.

Procesa gaitā no mūsu oponentiem, no pozīcijas oponentiem, tika izteikti apgalvojumi, ka ja šajā lietā tiktu atzīts, ka bankas manta nav jāatdod Latvijas valstij, tad Latvija pārkāptu savas starptautiskās saistības. Tā nav patiesība. Tas gluži vienkārši tā nav.

Runājot par Latvijas starptautiskajām saistībām ir ļoti viegli pārliecināties, ka neviena starptautisko tiesību norma nenosaka obligātu pienākumu absolūti visos gadījumos konfiscēt arī par noziedzīgi iegūtu mantu, kas atrodas pie trešās personas, kuras nelabticīgums nav ne vērtēts, ne pierādīts. Tieši pretēji, visi starptautiskie dokumenti to kategoriski aizliedz.

Īsi par katru no procesa gaitā pieminētajiem vai kaut vai rakstveidā kaut kur minētajiem starptautisko tiesību dokumentiem.

Varšavas konvencija, par kuru iepriekšējā tiesas sēdē bija arī diskusija godātajam Kusiņa kungam ar Iljenkova kungu par šo konvenciju, 8. panta un 32. panta noteikumi skaidri nosaka, ka ja labticīgajai trešajai personai, kurai nav bijusi iespēja

aizstāvēties pret mantas konfiskāciju, ņem nost īpašumu, tad arī pat šādā gadījumā ārvalstu nolēmums Latvijā var netikt izpildīts. Tātad Varšavas konvencija aizsargā labticīgas trešās personas.

Tieši to pašu nosaka Palermo konvencijas 12. panta 8. punkts, Strasbūras konvencijas 22. panta 2. punkts, Vīnes konvencijas 5. panta 8. punkts, FATF ceturrtā rekomendācija, uz ko atsaucās arī Finanšu izlūkošanas dienests, piemēram. Tieši tāpat uzsver, ka konfiskācija nedrīkst skart *bona fide* trešo personu tiesības. Tas pats ir teikts direktīvas Nr. 2014-42-ES 6. pantā un pēdējā pieminētā direktīva Nr. 2018-1673 9. pants saka tieši to pašu.

Tātad visi šie starptautiskie dokumenti nosaka vienu un to pašu. Personas, kuras nelabticīgums nav ne vērtēts, ne pierādīts, mantas konfiskācija ir aizliegta jeb labticīgās trešās personas mantu konfiscēt nedrīkst. To apstiprina arī Eiropas Savienības tiesas judikatūra un jau daudz pieminētās lietas Nr. C-93-19, Nr. 845-18 un citas.

Turklāt, manuprāt, ir ļoti svarīgi ievērot, ka neviens no šiem starptautiskajiem tiesību dokumentiem nav pretrunā viens ar otru, proti, tie visi patiesībā apstiprina vienu un to pašu pamatprincipu, ka labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta.

Un ievērojot to, ka visi šie dokumenti apstiprina vienu un to pašu principu vai pamatprincipu, lai izšķirtu šo lietu, patiesībā nav arī izšķirošas nozīmes tam, vai konkrētajā gadījumā ir tieši piemērojama, piemēram, direktīva Nr. 2014-42-ES. To sakot, es neatzīstu, ka direktīva nav piemērojama. Protams, ir. Un lieta, kas var radīt par to šaubas, ir šī lieta Nr. C-319-19, arī neliek domāt, ka direktīva nav piemērojama, jo šajā lietā bija runa par civiltiesisko konfiskāciju, tādu klasisku. Mūsu gadījumā tas tā nav. Taču pat tad, ja šī direktīva nebūtu piemērojama, tam nav nozīmes, kā jau es teicu, jo šī direktīva nesatur kaut ko unikālu vai radikāli atšķirīgu no tā, ko pasaka, piemēram, Vīnes konvencija un visi citi starptautiskie dokumenti... jo visi runā par vienu un to pašu, par labticīgas trešās personas aizsardzību un aizliegumu šādām personām mantu noņemt. Šo pamatprincipu apstiprina arī ECT judikatūra, tātad arī konvencija.

Ievērojot iepriekšējā tiesas sēdē izskanējušo viedokli par konkrētu spriedumu, ECT spriedumu “Balzamo pret Sanmarīno”, par ECT judikatūru ir jārunā nedaudz vairāk: kas tātad šajā lietā tika noteikts un ko apgalvoja FID pārstāvji, kas esot pateikts.

Tātad FID pārstāvji teica, ka šajā spriedumā esot pateikts, ka ir pieļauts konfiscēt labticīgas trešās personas mantu. Godātā tiesa, šajā lietā nekas tāds nav pateikts, turklāt tur ir pateikts pilnīgi pretēji tam, ko apgalvoja Selgas kungs, piemēram, uzstājoties šajā procesā.

Šajā lietā ECT, pirmkārt, apstiprināja, ka personas, kurām tiek konfiscēta manta, kas atzīta par noziedzīgi iegūtu, var savas īpašumtiesības aizstāvēt Eiropas Cilvēktiesību tiesā, balstoties uz konvencijas Pirmā protokola 1. pantu. Tātad,

apstiprināja, ka arī pieteikuma iesniedzēja var Satversmes tiesā vērsties 105. panta aizsardzības nolūkā.

Otrkārt, šajā lietā ECT atzina, ka var tikt konfiscēta par noziedzīgi iegūtu atzīta trešās personas manta tikai tad, ja šī persona nav labticīga. Tas formulējums, kas bija šajā spriedumā, bija, ka tādad var konfiscēt tādas personas mantu, kas to tur ar nolūku slēpt savu nelikumīgo lomu attiecīgās bagātības uzkrāšanai. Tādad spriedums tieši apstiprina mūsu pozīciju.

Turklāt, runājot par ECT judikatūru, ir jāuzsver, ka prakse tur ir plaša un tad man jāsaka, ka mani nedaudz arī pārsteidza Saeimas pārstāvju pirmajā tiesas sēdē teiktais, ka judikatūras nav. Tā ir ļoti plaša un es varu minēt kaut vai vienu spriedumu... salīdzinoši nesenu spriedumu 2021. gada 13. jūlija spriedums lietā “Todorovs un citi pret Bulgāriju”, kur sprieduma 187. līdz 199. paragrāfā ir faktiski kopsavilkta visa Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse šajos jautājumos, kuri tā viennozīmīgi apstiprina, ka labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta, ECT to nekad nav pieļāvusi un es ņemtos apgalvot, ka nekad arī nepieļaus.

Līdz ar to runājot par Latvijas starptautiskajām saistībām tās ir šādas: Latvijai ir pienākums nodrošināt tādu nacionālo regulējumu, kas nepieļauj mantas noņemšanu trešajai personai, kuras nelabticīgums nav vērtēts un pierādīts. Labticīgas trešās personas mantas konfiskācija ir aizliegta. Ja valsts to neievēro, tā pārkāpj savas starptautiskās saistības. Tieši tas šajā lietā arī ir noticis.

Un pēdējais juridiskais bloks — pamattiesību ierobežojumu bloks.

Esam noskaidrojuši, ka šajā lietā faktiski ir ticis atņemts trešās personas īpašums. Tāpat esam noskaidrojuši Latvijas starptautisko saistību saturu un to, ka labticīgās trešās personas mantas konfiskācija no starptautisko tiesību skatupunkta ir aizliegta.

Tālāk ir jārunā par apstrīdētā regulējuma atbilstību Satversmes 105. pantam.

Satversmes tiesai būs jāizdara secinājums, vai īpašumtiesību ierobežojums, kas ar apstrīdētajām normām ir radies trešajai personai, ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Par apstrīdēto normu neatbilstību kritērijiem, kas ir noteikti ar likumu, mēs rakstveidā esam pauduši savu pozīciju. Arī mūsu argumenti par likuma... apstrīdēto normu neatbilstību starptautiskajām tiesībām arī to apstiprina.

Tādēļ šobrīd es gribētu runāt vairāk par leģitīmo mērķi un samērīgumu.

Un, vispirms, ir jārunā par mērķiem, kuri šajā tiesas procesā ir tikuši piesaukti kā tādi, kas attaisno tādad šo apstrīdēto normu spēkā esamību. Mēs redzam, ka gandrīz visas valsts iestādes un šo iestāžu viedokļu pārstāvji arī tiesas sēdē atkārtoja pozīciju, ka apstrīdēto normu mērķis ir noziedzīgi iegūtas mantas izņemšana no civiltiesiskās apgrozības. Vienlaikus mēs noskaidrojām, ka pēc būtības šī darbība konkrētās lietas apstākļos faktiski nozīmē trešās personas mantas, naudas līdzekļu tādā apmērā, kādā

negodīgajam noguldītājam pieder prasījums pret banku, nodošanu Latvijas valsts rīcībā vai Latvijas valsts kasē. Un šī darbība nozīmējot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas ķēdes pārtraukšanu. Definējot, kādi mērķi tad tiek sasniegti, veicot šo ķēdes pārtraukšanu, tika izteikt trīs argumenti vai apgalvojumi.

Pirmkārt, tiek nodrošināts, ka noziedzniekam tiek atņemts prettiesiski iegūtais labums. Otrkārt, noziedzība nenes augļus jeb preventīvās funkcijas nodrošināšana un treškārt, tā tad korektīvā funkcija.

Pieteikuma iesniedzēja neapšaubā, ka visi šie mērķi ir leģitīmi un gadījumā, ja manta tiek noņemta, es teikšu pēdējās, “noziedzniekam” jeb tai personai, kura nav spējusi pierādīt tās legālo izcelsmi, ar mantas noņemšanu šie mērķi var tikt sasniegti.

Tomēr šā procesa gaitā mēs esam pārliecinājušies, ka ar trešās personas, tā tad bankas, naudas līdzekļu atņemšanu tādā apmērā, kā šim negodīgajam noguldītājam pieder prasījums pret banku, šādus mērķus sasniegt nav iespējams un drīzāk tiek sasniegts pilnīgi pretējs mērķis.

Pirmkārt... tā tad par pirmo šo mērķi... jāuzsver tas, ka noziedzniekam viņa prettiesiskais labums ir noņemts vai šis mērķis jau ir sasniegts ar to brīdi, kad tiek konfiscēts viņa prasījums pret kredītiestādi un Latvijas valsts ir iestājusies vai pārņēmusi šo prasījumu. Ar šo brīdi noziedzīgi iegūtā manta noziedzniekam tiek noņemta. Attiecīgi arī par nekādu sadursmi jeb kolīziju starp krimināltiesību un civiltiesību vai krimināltiesību un maksātnespējas jomu mēs patiesībā runāt nemaz nevaram. Tādēļ, manuprāt, šajā lietā nemaz arī nav jāizšķiras, vai dot priekšroku noziedzīgi iegūtu līdzekļu novēršanas mērķa sasniegšanai vai maksātnespējas procesa mērķa sasniegšanai. Jo, kā jau es teicu, ar brīdi, kad noziedzniekam ir noņemts viņa prasījums un Latvijas valsts ir iestājusies vai pārņēmusi šo prasījumu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas mērķi jau ir sasniegti. Kolīzija neveidojas.

Runājot par otro mērķi... tā tad šo atturēšanas mērķi... Arī jā saka, ka nav saprotams un neviens mūsu pozīcijas oponents šajā procesā nav spējis izskaidrot, kā tad naudas līdzekļu noņemšana bankai pēc tam, kad noziedzniekam jau ir ticis noņemts viņa prasījums pret banku, Latvijas valstij to pārņemot, varētu palīdzēt atturēt citas personas no iesaistīšanās noziedzīgās darbībās. Ja noziedzniekam ir konfiscēts viņa prasījums pret banku, tad ir nodrošināta principa — “noziedzība nenes augļus” — precīza darbība. Un trešās personas naudas līdzekļu... bankas naudas līdzekļu, kuri pie tam eventuāli pienāktos citām labticīgajām personām, citiem godīgiem šīs bankas kreditoriem, atņemšana nekādu preventīvo funkciju nepilda. Vēl vairāk. Apstrīdēto normu darbība šajā lietā parāda, ka patiesībā vienīgā persona, kas šajā gadījumā ir ieguvējs, ir šis “noziedznieks”, ja es tā pēdējās lietotu. Proti, šim noziedzniekam vispirms ir konfiscēts viņa prasījums pret banku, Latvijas valstij pārņemot, un, ja izrādījies, ka šis prasījums ir bijis nevērtīgs, un ir tāds, kurš pieteikuma iesniedzējas maksātnespējas procesa laikā nemaz nebūtu bijis apmierināts, tad normālā gadījumā

šim noziedzniekam būtu saglabājies pienākums Latvijas valsts budžetā ieskaitīt naudas līdzekļus tādā apmērā, kādā viņam bija prasījums pret pieteikuma iesniedzēju. Taču, tā kā Latvijas valsts ir šos naudas līdzekļus tādā apmērā ieguvusi jau no trešās personas, no bankas, tad loģiski, ka noziedzniekam šis pienākums tiek noņemts. Un rodas tāda situācija, ka šis noziedznieks ir iemainījis savu bezvērtīgo prasījumu pret iespēju valsts budžetā neatdot tādu naudas summu, kāda ir noziedzīgi iegūta. Tātad, noziedznieks faktiski ir ticis vaļā no pienākuma valsts budžetā ieskaitīt naudas līdzekļus tādā apmērā, kādā viņš negodīgi kādreiz ir ieguvis, jo to pienākumu ir izpildījusi godīgā banka un godīgās bankas godīgie kreditori.

Un visbeidzot, runājot par trešo — šo korektīvās funkcijas mērķa sasniegšanu... Arī jāsaka, ka nekādu korektīvo funkciju... šajā gadījumā bankas naudas līdzekļu noņemšana, kuri lielākajā to daļā pienāktos godīgajiem šīs bankas noguldītājiem, pārskaitīšanu Latvijas valstij nepilda... un atkal jāsaka, ka ne Saeimas, ne citu mūsu viedokļa oponentu pārstāvji to nav spējuši izskaidrot, kā tad šī korektīvā funkcija šādā gadījumā strādā un, manuprāt, Jerņeva ļoti precīzi, atbildot uz tiesneša Laviņa kunga jautājumu, norādīja, ka šādā gadījumā drīzāk tiek veikta korektīvajai funkcijai pilnīgi pretēja darbība, proti, bezskaidras naudas līdzekļi patiesībā gan pirms noziedzīga nodarījuma izdarīšanas atradās civiltiesiskajā apgrozījumā, gan pēc tam, kad tos ir pārņēmusi Latvijas valsts, tā atrodas civiltiesiskajā apgrozībā. Līdz ar ko... ja pēc tam, kad Latvijas valsts ir pārņēmusi šī noziedznieka prasījumu pret banku un vēl papildus tiek konfiscēta bankas nauda, kas pienāktos šīs bankas godīgajiem noguldītājiem, tad faktiski gluži vienkārši tiek veikta labticīga trešās personas mantas noņemšana tikai ar vienu mērķi — papildināt Latvijas valsts budžetu. Pie tam, atbrīvojot šo noziedznieku no pienākuma Latvijas valsts budžetā šādus naudas līdzekļus ieskaitīt. Līdz ar to tiek veikta pilnīgi korektīvai funkcijai pretēja darbība, tātad mērķis tiek sasniegts, bet tiek sasniegts pretējs mērķis.

Un runas pašā noslēgumā, runājot par samērīguma principu, ir jāpasaka viena lieta. Manuprāt, runājot par samērīguma principa pārkāpumu, ir būtiski saprast, kas ir tas cēlonis, kādēļ apstrīdētās normas neatbilst Satversmei. Un es esmu pārliecināts, ka tas ir meklējams šī regulējuma konstrukcijā, kas jau dēļ savas juridiskās konstrukcijas ir neatbilstoša Satversmei. Proti, apstrīdētās normas neatbilst Satversmei, jo tās imperatīvi nosaka absolūtu pienākumu bez izņēmuma visos gadījumos atņemt arī labticīgajām trešajām personām piederošu mantu, proti, problēma patiesībā ir principu apstrīdētās normas nosaka pienākumu vienmēr konfiscēt par noziedzīgi iegūtu atzītu mantu, un nav starpība no tā, vai manta tiek noņemta noziedzniekam, trešajai personai, kuru var uzskatīt par labticīgu, vai trešajai personai, kuru nevar uzskatīt par labticīgu. Vienā Vilipsona gadījumā jau tika konstatēts īpašumtiesību prettiesisks aizskārums. Šī viena situācija tika izlabota ar Kriminālprocesa likuma 360. panta 2.¹ daļu, taču šī ačgārnī uzbūvētā sistēma ir palikusi. Un kamēr netiks izlabots šis ačgārns princips,

būs neskaitāmas gan Vilipsona, gan TRASTA KOMERCBANKAS, gan citas lietas. Un tās nonāks Satversmes tiesā, kamēr šis princips netiks apgriezts otrādi, ka ir jābūt kritērijiem, pie kuriem labticīgai trešajai personai vai trešajai personai var konfiscēt tās īpašumu, un tikai izņēmuma gadījumā nevar un nevis otrādi.

Un tādēļ es uzskatu, ka patiešām, ja šajā lietā tiktu noraidīts pieteikuma iesniedzējas pieteikums, Satversmes tiesas spriedums būtu pirmais spriedums mūsdienu Eiropas tiesību vēsturē, kurā būtu atzīts, ka vienmēr un visos gadījumos labticīgu trešo personu manta var tikt konfiscēta par labu valstij.

Neviena cita Eiropas konstitucionālā tiesa, arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa nekad to nav atzinusi un es tiešām ņemtos apgalvot, ka nekad arī neatzīs...

Liels paldies par iespēju izklāstīt mūsu argumentus. Es uzskatu, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmei un mēs lūdzam tās atzīt par tādām.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesu debatēs Saeimas pārstāvjiem. Lūdzu, 30 minūtes ir jūsu rīcībā.

J. Priekulis.

Godātā tiesa!

Sākot debašu runu, vēlamies teikt, ka mēs neakcentēsim atsevišķu pieaicināto personu teikto, jo neuzskatām, ka tas būtu lietderīgi. Ņemot vērā, ka procesuālo priekšnoteikumu izpildīšanās un apstrīdēto normu atbilstība Satversmei nav atkarīga no tā, cik daudz mums nācies saskaitīt pieaicinātās personas, kas atbalsta mūsu viedokli vai no cik pieaicinātajām personām ir izdevies iegūt, iespējams, vēlamo atbildi.

Lietas izskatīšanas laikā argumenti tika sniegti par ļoti plašu lauku. Tomēr svarīgi būtu izšķetināt tos argumentus, kam ir nozīme Satversmes tiesas procesā, tieši konkrētajā Satversmes tiesas procesā, kas ir ierosināts pēc konkrētu personu konstitucionālās sūdzības, apstrīdot neko vairāk vai mazāk, bet tiesību normas.

Un kas tad izriet no apstrīdētajām tiesību normām?

No apstrīdētajām tiesību normām izriet tas, kādai būtu jābūt rīcībai ar noziedzīgi iegūtu mantu, proti, ar atdošanu likumīgajam īpašniekam vai valdītājam, kas ir arī prioritārā rīcība, vai arī mantas konfiskācija valsts labā, ja šāda īpašnieka vai valdītāja nav. Tātad vienīgās tiesiskās sekas, kas izriet no apstrīdētajām normām, ir tas, ko valstij vajadzētu darīt ar noziedzīgi iegūtu mantu. Te vairs nav jautājums par to, vai mantai ir legāla vai nelegāla izcelsme, kad varētu manta tikt atzīta par tādu, kurai ir nelegāla izcelsme, kādā procesā to var atzīt un tā tālāk, bet ko darīt ar mantu, kuras nelegāla izcelsme ir pierādīta ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu. Un šis apstāklis, mūsu ieskatā,

ir būtisks jau pašā pirmajā solī, vērtējot to, vai apstrīdētās normas vispār aizskar pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

Pieteikuma iesniedzējs jau te ir apstrīdējis šīs te konkrētās tiesību normas, kuru neapmierina tas, kādu rīcību tad paredz ar noziedzīgi iegūtu mantu šīs te konkrētās tiesību normas.

Mēs saklausām vēlmi pēc kādas citas apstrīdētajās normās neminētas rīcības. Tāpēc mēs sakām “citas”. Bet ka vēlme ievietot valsti kreditoru sarakstā, aizstājot valsti ar šo te kreditoru un padarot konfiskāciju par atkarīgu no dažnedažādiem notikumiem, neatbilst konfiskācijas būtībai. Tā nav konfiskācija. Un ja reiz tā nav konfiskācija, tad rodas loģisks jautājums — kas tas ir? Kas tas ir bankai, kura no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, vēlas segt maksātnespējas procesa izdevumus un apmierināt kreditoru prasījumus, protams, cik vien tas ir iespējams, kas tas ir kreditoram, kurš šo te savu legāli noguldīto daļu arī vēlas saņemt no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu? Un te, lūk, ir tas jautājums, uz kuru atbildi mēs centāties rast lietas izskatīšanas laikā. Vai Satversmē ir garantētas tiesības uz labumu gūšanu no noziedzīgi iegūtas mantas? Un atbilde ir — nē. Satversmē šādas tiesības nav garantētas. Un mūsu ieskatā tas būtu pretrunā ar Satversmes loģiku, proti, vēlme gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas, lai to izmantotu dažādu mērķu sasniegšanai, nav ar Satversmi aizsargājama tiesība.

Tajā pašā laikā mēs piekrītam, ka ne jeb kas, ko persona vēlas attiecībā uz šo te noziedzīgi iegūto mantu, ir vēlme jeb labuma gūšana no noziedzīgi iegūtas mantas.

Viens piemērs. Piemēram, ja noziedzīgi iegūta manta ir izkrāpta no cietušā, tad cietušā vēlme attiecībā uz šo te mantu ir nevis labuma gūšana no noziedzīgi iegūtas mantas, bet vēlme pēc taisnīguma atjaunošanas. Vēlme atjaunot to, kas reiz šai personai ir likumīgi piederējis. Un tās gan ir ar Satversmi aizsargājamas tiesības, bet tā ir fundamentāli atšķirīga situācija no tās, kas ir izskatāmajā lietā.

Attiecīgi mēs piekrītam tam, ka Satversmes 105. panta kontekstā ir nepieciešams nospraust robežu. Kad tā ir vēlme pēc labuma gūšanas no noziedzīgi iegūtas mantas un kad tā ir vēlme pēc taisnīguma atjaunošanas.

Mēs pilnībā piekrītam arī tam, ka šīs robežas nospraušana nebūt nav viegls darbs, lai radītu kādu universāli piemērojamu atziņu. Bet tā esence izskatāmajā lietā ir tas, ka ir jāatbild uz šo jautājumu attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem. Un tā atbilde mūsu ieskatā, nepārprotami ir tāda, ka apstrīdētās normas neaizskar pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, jo tā ir vēlme gūt labumu no noziedzīgi iegūtas mantas, turklāt bankas gadījumā, arī citu personu interesēs.

Kas vēl būtu svarīgi, vērtējot aizskārumu? Naudu, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, noguldīja bankā nevis pieteikuma iesniedzējs, bet gan trīs citi bankas klienti. Un tieši arī šie bankas klienti konfiskācijas rezultātā zaudēja iespēju atgūt savu noguldīto naudu bankā. Tātad konfiskācija tiešā veidā skar nevis pieteikuma

iesniedzējus, bet gan šos trīs bankas klientus. Protams, cits jautājums ir par to, ko Satversme aizsargā vai neaizsargā, bet tas pamatprincips paliek nemainīgs — tiešas sekas rodas citām personām.

Lietas izskatīšanas laikā daudz veltījām laiku arī divām lietām. Viena, tas ir, prasījuma tiesībām uz mantu un otra, tas ir uz mantu, uz kuru tad rodas šīs te prasījuma tiesības. Tomēr Satversmes 105. panta kontekstā runājot par noguldījuma konfiskāciju, šīs lietas būtu jāskata kopsakarā. Tās ir tik cieši saistītas savā starpā, ka tās nav iespējams atraut un skatīt atsevišķi. Abas iet vienā tandēmā. Mainās aktīvi, mainās pasīvi un arī konfiskācijas rezultātā tās abas pazūd kā viens vesels, ņemot vērā, ka prasījuma tiesības jau rodas tikai un vienīgi tāpēc, ka ir mēģināts šo te naudu legalizēt, izmantojot banku.

Citiem vārdiem sakot, mūsu ieskatā šo abu lietu nošķiršana Satversmes 105. panta kontekstā runājot par noguldījumu konfiskāciju ir mākslīga un vairo tikai nevajadzīgu juridisko retoriku. Turklāt, arī lietas izskatīšanas laikā noskaidrotā citu valstu pieredze, piemēram Amerikas Savienoto Valstu pieredze, kas ir ārkārtīgi būtiski, ņemot vērā, ka šī te AML regulējuma saknes jau nāk no šīm te valstīm, konfiskācijas sakarā abas šīs lietas netiek nošķirtas.

Runājot par trešās personas institūtu, uz kuru arī atsaucās pieteikuma iesniedzēji, uzskatot, ka bankai ir jābūt iespējai paturēt tajā noguldīto naudu, ko tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu. Jāsaka, ka mūsu ieskatā šo te institūtu nav iespējams piemērot attiecībā uz banku, kad tā sniedz noguldījuma pakalpojumus tā iemesla dēļ, ka šo te naudu, uz kuru rodas prasījuma tiesības, nav iespējams atraut no pašām prasījuma tiesībām, kuras rodas uz naudu. Tas ir jāskata kā viens vesels. Ja piemērotu trešās personas institūtu attiecībā uz banku, ka tā sniedz noguldījuma pakalpojumu, faktiski izveidotos situācija, ka ieguvējs no iekšējās kontroles sistēmas apiešanas, lai cik laba vai slikta tā kontroles sistēma būtu, būtu banka, proti, ieguvējs no tā, ka kāds ir apgājis bankas izveidoto iekšējās kontroles sistēmu, būtu banka. Mūsu ieskatā tā nu gan ir nepieņemama rīcība un faktiski ar AML pamatprincipiem arī nesavienojama rīcība. Un tas būtu neadekvāti situācijā, kad bankai nebūtu neko pārņemt saistībā ar AML prasību ievērošanu un iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu.

Jebkurā gadījumā jāuzsver, ka starptautiskajos dokumentos nav garantētas tādas tiesības, kādas vēlas pieteikuma iesniedzēji, proti, saglabāt bankā noguldīto naudu, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, lai tā tad šo te mantu izmantotu tālāk, jo pastāv būtiska atšķirība starp trešo personu aizsardzību, prasību nodrošināt šīs te trešo personu aizsardzību no tā, ko prasa pieteikuma iesniedzējs — paturēt noziedzīgi iegūtu mantu. Tās ir divas atšķirīgas lietas.

Attiecībā uz kreditoru. Ārkārtīgi svarīgs jautājums, mūsu ieskatā, ir par cēloņsakarību. Šeit būtu svarīgi piebilst, ka maksātnespējas procesa ietvaros faktiski

jau nemaz nevar izveidoties situācija, ka visi kreditori saņem atpakaļ savu legāli noguldīto naudu, jo tā jau ir tā maksātnespējas procesa esence, ka visiem nepietiks. Bet tās ir tikai sekas.

Un jautājums ir, kas šīs sekas rada. Jo tas vien, ka laika ziņā kaut kas seko cits pēc cita, nenozīmē, ka starp šiem abiem raksturlielumiem pastāv cēloņsakarība. Laiks var būt arī maldinošs.

Pieteikuma iesniedzēji gan argumentē to, ka tieši konfiskācijas rezultātā kreditors nevar saņemt atpakaļ savu legāli noguldīto naudu. Un jāsaka, ka savā ziņā ir cilvēcīgi saprotams, ņemot vērā, ka šī te konfiskācija laika ziņā ir viens no pēdējiem notikumiem, kas varētu radīt iespaidu par cēloņsakarību. Kā jau mēs minējām, laiks var būt maldinošs un arī šis iespaids ir maldinošs. Jo iemesls, kāpēc kreditors nevar saņemt atpakaļ savu legāli noguldīto daļu, ir nevis saistīts ar valsti, bet gan ar pašu banku un tās finanšu grūtībām.

Tas, ko Latvija ir izdarījusi, ir pildījusi starptautiskās saistības AML jomā, un tādas pašas sekas iestātos arī tad, ja, piemēram, banka būtu izķērusi šo netīro naudu, sauksim viņu tā, un arī tad, ja šī te nauda tiktu izķerta īsi vai krietnu laiku pirms maksātnespējas procesa. Un tas ir ārkārtīgi būtiski. Kāpēc? Tāpēc, ka kreditora tiesību apjoms nevar būt atkarīgs no tā, kurš subjekts tad izķer šo te netīro naudu un kad tad šī te nauda tiek izķerta. Turklāt, šo te vēlmi savu legāli noguldīto naudas daļu saņemt no naudas, kuru tiesa ir atzinusi par noziedzīgi iegūtu, mūsu ieskatā Satversme neaizsargā šādu paļāvību, ka kreditora prasījums varētu tikt apmierināts šādā veidā. Turklāt, varbūt jāatsaucas uz procesuālo oponentu, kurš lietoja šo te jēdzienu “godīgs kreditors”. Tam varbūt ir emocionāla nozīme, arī cilvēcīgi saprotama, bet ne juridiski izskatāmajā lietā, jo manta, kas ir atzīta par noziedzīgi iegūtu, nav jau šī kreditora manta.

Mazliet par ECT praksi, kurā tika vērtēts jautājums par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, piemēram, “Balzamo pret Sanmarīno”. Jāsaka, ka no šīs lietas nevar izdarīt secinājumu, ka tieši pieteikuma iesniedzējiem subjektīvas tiesības apstrīdēt tieši tās tiesību normas, kuras ir apstrīdētas izskatāmajā lietā, jo, kā jau mēs arī sākumā minējām, tas, vai kaut ko ir iespējams skatīt tiesību uz īpašumu kontekstā, tādas situācijas varētu būt teorētiski. Un otrs jautājums: vai pieteikuma iesniedzējam ir *locus standi* par konkrētām apstrīdētajām normām, ir divi dažādi jautājumi, uz kuriem atbildes ne vienmēr ir vienādas.

Par termiņu. Protams, par termiņu mēs varam runāt tikai tad, kad mēs secinām, ka Satversme konkrēto situāciju aizsargā, un apstrīdētās normas ir tās, kuras ierobežo pamattiesības.... Tas nav izskatāmās lietas gadījums, bet jebkurā gadījumā mēs vēlamies vērst Satversmes tiesas uzmanību, ka termiņš pieteikuma iesniegšanai Satversmes tiesā ir ticis nokavēts, termiņš ir skaitāms no galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās dienas procesā par noziedzīgi iegūtu mantu.

Un faktiski jaunu argumentu mums nav. Tie ir tie paši argumenti, kurus mēs sniedzām jau sēdes pirmajā dienā.

Ļoti īsumā pievērsoties šim te jautājumam, tāvad jautājums par to, pirmkārt, par to, vai manta ir noziedzīgi iegūta un ko ar šādu mantu darīt, ir izlemts procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Nevienā citā tiesas procesā nav iespējams lemt ne par to, vai mantai ir noziedzīga izcelsme, ne par to, kādai rīcībai būtu jābūt ar šo te mantu. Ir stājies spēka tiesas nolēmums, tiesas nolēmums ir izpildāms un faktiski punkts.

Otrs. Kriminālprocesa likumā *expressis verbis* ir pateikts, kādi normatīvie akti ir piemērojami šādu tiesas nolēmumu izpildē. Tas nav Kredītiestāžu likums. Neviena, es gribētu uzsvērt, tiesību norma, nenoteic nozīmi tam, vai ir ierosināts vai nav ierosināts maksātnespējas process. Un tas, ka Kredītiestāžu likums neregulē rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu, izriet arī no tiesas judikatūras. Turklāt, krimināllietā arī bankas bijušais likvidators ir ticis krimināli sodīts par tiesas nolēmumu izpildes kavēšanu, faktiski balstoties uz vieniem un tiem pašiem argumentiem, ka šādu tiesas nolēmumu izpildē ir piemērojams Kredītiestāžu likums. Bet tā nav! Tas ir būtisks moments.

Visbeidzot arī likumdevējs savas rīcības brīvības ietvaros jau ir apsvēris tādu risinājumu, kādu to vēlas pieteikuma iesniedzēji, proti, ka mantas konfiskācija notiek Kredītiestāžu likuma noteiktajā kārtībā, tā ir 2017. gada 28. februāra Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēde, no kuras nepārprotami arī var saprast, kāds ir *status quo*. Tā nav Kredītiestāžu likumā noteiktā kārtība. Turklāt, šis jautājums tika aktualizēts tieši pēc pieteikuma iesniedzēja bankas vēstules.

Turklāt, godātā tiesa! Vēlamies uzsvērt, ka tiesas nolēmumi bija izpildāmi jau šobrīd. Pēdējā tiesas sēdē, atbildot uz tiesas jautājumu, vai tiesas nolēmumi ir izpildīti, atbilde bija, ka nē. Atbilde bija garāka, es atvainojos, bet tā esence, ko mēs saklausījām, bija, ka nē. Neskatoties uz to, ka Satversmes tiesa, ierosinot lietu, atteica piemērot faktiski šo te pagaidu aizsardzību, atteica apturēt tiesas nolēmumu izpildi. Mūsu ieskatā diemžēl jāsaka, ka šī situācija atspoguļo to, kā es jau minēju jau pirmajā tiesas sēžu dienā, ka tas ir tiesiskais nihilisms.

Par citām lietām.

Lietas izskatīšanas laikā tika argumentēts, ka juridiska nozīme ir piešķirama bankas maksātnespējas procesam un ar visām tām saistītajām lietām. Un faktiski tas ir viens no pīlāra argumentiem procesa oponentu pusē. Bankas maksātnespējas procesam nav piešķirama juridiska nozīme. Ja noziedzīgi iegūta manta ir bijusi maksātnespējas procesa ietvaros, tas nozīmē, ka šāda manta ir bijusi arī pirms tam, kad nav bijis ierosināts maksātnespējas process, jo maksātnespējas procesā jaunu finansējumu vairs nevar piešķirt un iegūt.

Tie pamatprincipi faktiski ir šādi: noziedzīgi iegūta manta neietilpst bankrota masā, maksātnespējas process nav naudas līdzekļu šķīstītava un konfiskācijas regulējums nav atkarīgs no tā, vai ir vai nav ierosināts maksātnespējas process.

Jāsaka, ka pareizi ir, ka klienta izpēte tiek veikta, balstoties uz riska novērtējumu. Tāpat pareizi ir teikt, ka pat ar vislabāko iekšējo kontroles sistēmu nu nav iespējams izķert visus legalizācijas gadījumus. Tā ir dzīves realitāte. Tomēr nevar nepievērst uzmanību uz to, ka bankai ir īpašas rūpības prasības šajā sakarā.

Banka ir Novēršanas likuma subjekts un tai faktiski ir jādara viss vajadzīgais, lai novērstu to, ka banka tiek izmantota par vietu, kur legalizēt naudas līdzekļus.

Turklāt, jāuzsver, ka klienta izpētes pasākumi nav vienreizēji, tie ir veicami regulāri un klienta izpētes pasākuma apjomi ir ļoti atkarīgi gan no bankas riska apetītes, gan arī no paša klienta, piemēram, politiski nozīmīgākām personām ir ievērojami stingrāki klienta izpētes pasākumi un tāda ir arī fiziskā persona arī izskatāmajā lietā, kura noguldīja naudas līdzekļus bankā.

Jāuzsver arī tas moments, ka ir jānošķir, vai mēs runājam par legālu mantas konfiskāciju vai nelegālas mantas konfiskāciju. Un ar šādu domu būtu cītīgi un mēs ticam, ka Satversmes tiesa, kā vienmēr to dara, cītīgi lasa ECT un EST spriedumus un nebūtu pamatoti, mūsu ieskatā, atsaukties uz tādām atziņām, kuras ir izteiktas nevis par nelegālas mantas konfiskāciju, bet gan legālas mantas konfiskāciju, tas ir, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas priekšmeta konfiskāciju. Jo pastāv būtiska atšķirība, vai mēs runājam par, piemēram, auto konfiskāciju, ar kuru tiek pārvadīta noziedzīgi iegūta manta vai runājam par šīs te noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, kas tiek pārvadāta ar auto.

Un visbeidzot, pirms es dodu vārdu savam, kolēģim. Svarīgs jautājums ir arī tas, ka konfiskācijai ir vairākas funkcijas un kurām sodošā ir tikai viena no tām. Tas ir būtiski, jo faktiski nepamatots ir arguments, ka konfiskācijas vienīgā jēga ir sodīt vainīgo personu, jo īpaši situācijā, ka no pamata krimināllietas tiek izdalīts atsevišķi šīs *in rem* process, kurā tiek lemts par mantas izcelsmi nevis par personas vainu. Tātad bez sodošās funkcijas svarīga ir arī preventīvā funkcija, faktiski tas ir novērst legalizācijas ķēdi un noziedzīgus nodarījumus nākotnē un arī korektīvā funkcija, kas ir novērst noziedzīga nodarījuma rezultātā radušās sekas un atjaunojot *status quo*.

Paldies.

A. Stupins.

Augsti godātā tiesa!

Jebkuram tiesas procesam, tostarp arī Satversmes tiesā, ir jābūt vērstam nu vispirmām kārtām uz taisnīga un efektīvi funkcionējoša rezultāta sasniegšanu, nevis process procesa pēc.

Satversmes tiesas metodoloģija šīs institūcijas 25 gadu pastāvēšanas laikā ir augsti kvalitatīvi attīstījusies tieši tādējādi, ka universālā veidā vienmēr nodrošina iespējami taisnīgu gala rezultātu, pie kura visa tiesiskā sistēma attiecīgajā jomā var darboties harmoniski un, galvenais, pilnīgi. To ir iespējams pārbaudīt arī reversā veidā, izlasot nolēmuma rezultatīvo daļu un modelēt, kā tad šāds rezultāts, kuram ir likuma spēks, atspoguļosies tiesiskajā realitātē. Piemēram, bankai nekāds rezultāts šajā lietā labvēlīgas tiesiskās sekas nenesīs, bet citām pieteikuma ievaddaļā neminētajām personām gan.

Satversmes tiesas process izskatāmajā lietā nenotiek sacīkstes principa ietvaros, un, kā jau minēja mans kolēģis, tā nav vieta, kur skaitīt pierādījumus sev par labu vai viltīgi veidot pozīciju ap formāliem no konteksta izrautiem apgalvojumiem un pseido slēdzieniem un pieņēmumiem. Tomēr skaidrākam kopskatam mēs centīsimies arī ieskicēt atsevišķus aspektus, kuriem lietas izskatīšanas pēc būtības laikā gan tiesa, gan lietas dalībnieki, gan arī pieaicinātās personas veltīja zināmu, tā teikt, izpētes dziļumu.

Izskatāmajā gadījumā ir ļoti būtiski nošķirt tos apsvērumus, kuriem tieši šajā pēc konstitucionālās sūdzības Satversmes tiesā ierosinātajā lietā ir izšķiroša nozīme un tos, kuri ir spekulatīvi un piedzīti kaut kādu mistificējumu pamatošanai, ar mērķi tikt pie ļoti, es uzsvēršu, specifiska, neloģiska un tikai vienai konkrētai personai labvēlīga regulējuma. Satversme šādas alkas neaizsargā.

Bet tagad, lūk, par šiem atsevišķajiem apsvērumiem.

Piemēram, tā vietā, lai izsvērti diskutētu par to, kas ir uzskatāms par līdzekļu īpašnieku kredītiestādes kontā, metodoloģiski vispirms būtu jātiek galā ar pamattiesību tvērumu. Un Satversmes tiesas judikatūrā izmantotā metodoloģija kā iekšēji pilnīga pati loģiski novedīs pie taisnīgākā rezultāta.

Savukārt mēs ar procesuāliem oponentiem strīdamies par to, ir vai nav atbildes rakstā vārds vārdā atbildēts uz kādu no pieteikuma iesniedzēja abstraktajiem, taču, es atvainojos, līdz absurdam detalizētajiem apgalvojumiem, nevis jēgpilni analizējam lietā juridiski nozīmīgus aspektus.

Tas, ka konkrētajā gadījumā pieteikuma iesniedzējam nav subjektīvu tiesību nākt uz Satversmes tiesu, arī nenozīmē to, ka šīs tiesību jautājums ir ārpus konstitucionālās kontroles.

Satversmes tiesas process pēc konstitucionālās sūdzības ierosinātās lietās paredz aizsargāt tikai un vienīgi to, kas ir garantēts Satversmē. Ja kāda interese vai tieši konkrētajai personai vēlamais regulējums neietilpst Satversmes normas tvērumā, kā tieši izskatāmajā gadījumā, šis gluži vienkārši nav īstais process, kur kaut ko, es atvainojos, testēt vai aprādīt tiesai par cenšanos... es citēju... visu laiku vest tiesu pie būtības. Gluži otrādi, būtība ir nevis tehniskai spēlei vai vingrinājumiem ar šiem te juridiskajiem jēdzieniem, bet konkrētajam tiesību institūtam raksturīgajā esencē un īpaši normu specialitātes attiecībām.

Nedrīkst konfiskācijas institūtu, kā tika minēts arī tiesas sēdē, skatīt atrauti no legalizācijas fenomena, jo legalizācijas nekrietnais uzdevums lielā mērā ir tieši maksimāli izslēgt taisnīgas konfiskācijas mērķi. Pretējā gadījumā tas būtu, kā raudzīties, piemēram, uz soda apmēra noteikšanu pēc veiktā nozieguma atrauti, piemēram, no bruņotas pretošanās tiesībsargājošām iestādēm aizturēšanas brīdī. Ar momentu, no kura līdzekļi ir uzskatāmi par noziedzīgi iegūtiem, process to atzīst ar tiesas nolēmumu, bet pamatā ar tiem apstākļiem, kas ir pastāvējuši līdzekļu ielaišanas finanšu sistēmā brīdī. Citādi šī laišana aprītē sasniegs savu ļauno mērķi un samazinātu iespēju šādus līdzekļus konfiscēt.

Konkrētajā gadījumā līdzekļi bija arestēti, identificējami, izdalīti un līdz ar to secīgi un ļoti, ļoti organiski pakļauti konfiskācijai.

Un uzsveršu, ka izskatāmajā lietā ir nevis runa par vienu skumju banku, kurai tiek darīts pāri, bet gan par vienīgo kredītiestādi Latvijā, kurai ir atņemta licence uz visiem labi zināma pamata.

Un lietas izskatīšanas laikā pieteikuma iesniedzēju pozīcija palika arī nemainīga attiecībā uz to, ka valstij, lai konfiscētu noziedzīgi iegūtus līdzekļus ir jāiestājas kreditora vietā un ir jāsaņem tieši tik, cik saņemtu pats kreditors.

Tādējādi konkrētā lietas dalībnieka viedoklis būtībā ir tāds, kas tiesas nolēmuma izpilde un iespēja konfiscēt bankā noguldītos nelegālās izcelsmes līdzekļus, ir jāpadara par atkarīgu no kreditoru rīcības, tostarp arī no refinētajām prasmēm noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas paņēmienos.

Un tiesiskajā valstī tas ir nepieļaujami, jo tiesas nolēmuma izpildi un legalizācijas ķēdes pārtraukšanu nevar ietekmēt privātpersonas izmanīgums.

Klaji neadekvāti tas ir subordinētā kreditora gadījumos, zinot, ka attiecīgie prasījumi maksātnespējas procesa ietvaros tiek apmierināti tikai tad, ja naudas līdzekļi paliek pāri pēc maksātnespējas procesa izdevumu segšanas un visu citu kreditoru prasījumu apmierināšanas. Protams, neskaitot tikai akcionārus, kuri ir rindas pašā galā un šāds piemērs pilnībā apgāž pieteikuma iesniedzēju debašu runā norādīto, ka noziedzīgi iegūta nauda nenes augļus. Konkrētajā gadījumā šajā piemērā mēs redzam, ka nes gan.

Secīgi šāds modelis rada absurdu iespējamību, ka maksātnespējas process pats par sevi, kredītiestādes kā tādas var tik padarītas par vietu, kur veidot legalizācijas shēmas, kā arī konkrētajā laundromāta gadījumā mēs varējām redzēt un kļuvām slaveni visā pasaulē. Bet Latvijā nav divu dažādu konfiskācijas kārtību. Nav maksātnespējas konfiskācija un normālā konfiskācija. Un to arī būtu prettiesiski likt kādā no kreditoru kārtām arī kaut vai tāpēc, ka kreditoru kārtās visu prasījumu izcelsme ir legāla, savukārt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir prettiesiska.

Turklāt, kas ir interesanti, tiesas sēdē, atbildot uz tiesas jautājumiem par to, ko darīt ar kreditoru, kas nav pieteicis savu prasījumu, sekoja šķietami vienam no

pieteikuma iesniedzējiem nelabvēlīga atbilde, ka šāds prasījums atrodas zemāk par tādu, kas ir pieteikts laikā. Šajā sakarā secinājumus par to, kā labā ir patiesībā taisīts pieteikums izskatāmajā lietā, katrs var izdarīt pats.

Pēc šādas shēmas ietvaros, tiesas nolēmuma, kuram, kā es uzsveru, ir likuma spēks, izpilde, nu gan ir pēdējais, kas attiecīgajām personām būtu svarīgi.

Un pieteikuma iesniedzējs arī apgalvo, ka, pārskaitot konfiscētos līdzekļus valsts budžetā, legalizācijas ķēdi vienalga turpina valsts.

Šādu apgalvojumu var raksturot vienīgi kā demagoģiskas netiesības, kas diskreditē AML institūtu kā tādu.

A. Laviņš.

Beidzamā minūte.

A. Stupins.

Un pat teorētiski nepastāv vēl kāds cits veids, kā vien šis, kā pārtraukt to legalizācijas ķēdi un attīrīt naudu. Ja nu vienīgi nav naudas fiziska iznīcināšana, kas būtu neļūdzība.

Kā mēs zinām, konfiscētajiem līdzekļiem ir atšķirīgs tiesiskais statuss un tikai valsts var nodrošināt līdzekļu izlietojumu, prioritizējot to atbilstoši plašākiem sabiedrības mērķiem.

Un visbeidzot. Liksim vienreiz mierā Vilipsona kungu... Viņa tiesiskajai situācijai izskatāmajā lietā nav pilnīgi nekādas juridiskas nozīmes, jo būtiskie apstākļi principiāli atšķiras. Vispirms jau šajā gadījumā runa nemaz nebija par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju, bet par atdošanu likumīgajam valdītājam, proti, cietušajam. Izskatāmajā lietā cietušās personas nav, Vilipsona kāzuss nav izņēmums no konfiskācijas, bet izņēmums no atdošanas.

Tāpat arī šajā gadījumā būtisks elements bija publiskās ticamības aspekts. Un, tā kā tas ir uzskatāms par izņēmumu, viens no tiesību teorijas pamatprincipiem ir, ka no izņēmuma izņēmumus neatvasina.

Tāpēc, ievērojot visu iepriekš minēto, tiesvedības turpināšana izskatāmajā lietā nav iespējama. Konstitucionālā sūdzība pati par sevi ir līdzeklis, kas kalpo tieši konkrētas personas pamattiesību aizsardzībai. Apstrīdētās normas pieteikuma iesniedzēju pamattiesības neierobežo, tāpēc Saeima lūdz izbeigt tiesvedību izskatāmajā lietā.

Paldies.

A. Laviņš.

Tiesas debates pasludinu par slēgtām.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvis izmantos tiesības izteikt replikas?

M. Šķiņķis.

Jā.

A. Laviņš.

Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Paldies, man būtu divas ļoti īsas replikas.

Pirmā — par lietas būtību. Tāpēc arī es savu debašu runu patiesībā sāku ar to, ka nepietiek ar to, ka visi atzīst, arī Saeima, to, kas pieder bankas noguldītājiem un kas pieder bankai, ir arī pēc būtības jāiedziļinās un jāsaprot, ko no šī secinājuma mēs tālāk kādus secinājumus izdarām.

Saeima arī savā debašu runā pēc būtības atzīst, ka kreditoram faktiski pieder tikai prasījums un nekas vairāk un ka tā nauda pieder bankai. Bet tālāk visu savu debašu runu runā par to, ka bankas naudas paņemšana kaitējot tikai tam noguldītājam. Visa debašu runa ir pilnīgā pretrunā sākuma uzstādījumam, ko mēs esam noskaidrojuši tiesas procesā, visām pieaicinātajām personām to pasakot, ka šim noziedzniekam, negodīgajam bankas noguldītājam pieder tikai un vienīgi prasījums. Un ar to ir atbildēts uz visiem jautājumiem un nav debatēs jārūnā par to, ka bankas naudas noņemšana skarot šo noguldītāju, ja reiz mēs visi esam atzinuši, ka šim noguldītājam nekas vairāk kā prasījums nepieder.

Otra lieta. Es, godīgi sakot, no debašu runas visvairāk gaidīju un es tiešām personīgi no sirds gribēju dzirdēt, kā mani godātie kolēģi izskaidros, kā ar tādu situāciju, ka ir noņemts negodīgajam kreditoram prasījums un Latvijas valsts ir to pārņēmusi, kāpēc tad nav sasniegta preventīvā un korektīvā funkcija. Un viss, ko es dzirdēju, bija runas noslēgumā, ka ir tāda korektīvā un preventīvā funkcija. Bet atbilde, kādēļ tad tā nav sasniegta jau ar brīdi, kad ir noņemts prasījums, nebija. Tas ir būtiski.

Un visbeidzot. Par Vilipsona kungu. Es tiešām domāju, ka tas ir ļoti labs piemērs, un tāpēc to nevajag aizmirst, ka šis Vilipsona kunga piemērs un tāpat arī TRASTA KOMERCBANKAS piemērs... es vēlreiz uzsveru, parāda juridiskās konstrukcijas ačgārnību. Mantas konfiskācijas sistēma, kas izpaužas Vilipsona gadījumā, izpaužas TRASTA KOMERCBANKAS gadījumā, problēma ir ačgārnajā uzbūvē. Tiek konfiscēts vienmēr, izņemot Vilipsona kunga gadījumu. Bet ir jābūt sistēmai otrādi. Ja pieļaut atņemt trešajai personai mantu tikai tad... un tad ir jābūt kritērijiem, kuriem iestājoties, var atņemt. Un kamēr likumdevējs šo sistēmu, ačgārni uzbūvēto, neatgriezīs otrādi, būs Vilipsona kunga gadījums, būs TRASTA... un tā tālāk.

Es saprotu, ka juridiski... ne juridiski, bet tīri cilvēciski, ka kādam liekas, ka tā TRASTA KOMERCBANKA dēļ tās reputācijas nav labs pieteikuma iesniedzējs un

tādēļ ir vēlme atrast iemeslus, lai pieteikumu noraidītu, bet šīs bankas lieta jau tikai izgaismo to pašu Vilipsona kunga situācijas problēmu un vēl citas problēmas, kas vēl tikai nāks.

Viss. Paldies.

A. Laviņš.

Vai Saeimas pārstāvji izmantos tiesību izmantot repliku?

J. Priekulis.

Jā, godātā tiesa!

Es īsi iesāksšu un kolēģis papildinās...

Jāsaka, ka varbūt tā pirmā lieta... pretēji tam, ka procesā oponenti no mums kaut ko gaidīja debašu runā, mēs faktiski negaidījām debašu runā neko no procesuālā oponenta, jo tas kopējais mērķis ir taisnība. Mēs gaidām taisnīgu tiesas nolēmumu.

Par lietas būtību runājot. Tas, par ko mēs arī minējām, ka Satversmes 105. panta kontekstā ir būtiski nenošķirt... kad mēs runājam par noguldījuma konfiskāciju, šīs divas lietas — prasījuma tiesības uz mantu un manta, uz kuru rodas prasījuma tiesības. Tā nošķiršana ir mākslīga, ja jautājumi ir tehniski, bet tā esence ir vienkārša.

Par funkcijām runājot. Mēs jau faktiski netiekam, mūsu ieskatā, pat līdz funkcijām. Pirmkārt, apstrīdētās normas neaizskar pamattiesības un, otrkārt, termiņš ir ticis nokavēts.

Runājot par Vilipsona gadījumu. Vēlreiz gribam uzsvērt to, ka ārkārtīgi svarīgs elements bija publiskās ticamības princips. No izņēmumiem... kā kolēģis minēja, izņēmumus nerada. Tas bija izņēmums nevis no konfiskācijas... kā to centās paskaidrot procesa oponents, bet gan no atdošanas, jo lietā cietušais bija Latvijas Republika.

A. Stupins.

Saeima uz šo lietu pazemīgi raugās tieši no Latvijas tiesību sistēmas un Satversmes tiesas procesa mērķa viedokļa. Un arī ievērojot to, ka tiesības, kā mēs zinām, ir labā un taisnīgā māksla... mums ir jāabstrahējas šajā lietā no intelektuālajiem vingrinājumiem un jāsaprot, ka no dažādu tiesību jomu, ne tikai saistību tiesību sazobes viedokļa un arī Latvijas starptautisko saistību gaismā nu nav pieļaujams veidot sistēmu, kurā valstij būtu jāiestājas noziedznieku kurpēs un jāturpina operēt ar kaut ko, kas ar spēkā stājušamies tiesas nolēmumu jau ir atzīts par noziedzīgi iegūtu.

Un pieteikuma iesniedzējiem vēlāmā konstrukcija, ko mēģina testēt nu jau šajā procesā... šīs te konstrukcijas rezultātā maksātnespējas administrators un kreditori īsteno savus prasījumus pilnā apmērā tikai un vienīgi tāpēc, ka bankas vietā noziedzīgi iegūto izķēra tiesībsargājošās iestādes, bet to izdarīja vēlākā brīdī, jo tā tas vienkārši notiek.

Bet tas vien, ka līdzekļu noziedzīgo izcelsmi konstatēja jau pēc naudas ieplūšanas bankā, neskar nedz banku, nedz kreditoru. Un slikts bankas darbs nemaina personu tiesību apjomu un nelokāmo patiesību — līdzekļi bija iegūti prettiesiski, vēl pirms tie nonāca bankā un privātpersonas nevar gūt labumu no šādiem līdzekļiem, un kur nu vēl apelēt pie šādas vēlmes Satversmes tiesā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tāpat lietas dalībniekus esam uzklaušījuši. Šajā brīdī tiesa paziņos, kad tiks lietā pasludināts nolēmums.

Tiesa ir ieplānojusi šajā lietā pasludināt nolēmumu 23. maijā pulksten 13.00.

Tiesas sēdī pasludinu par slēgtu.

Jauku jums dienu!

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Līva Ošeniece